This Volume is presented *by the Lords Commissioners of Her Majesty's Treasury*

to _____

and will, in the event of the Library being broken up, be returned to the Controller of Her Majesty's Stationery Office, Westminster.

CROYDON PUBLIC LIBRARIES
CENTRAL

W., 10,000—20/9/98.

Croydon Public Libraries.

Central Reference Library.

Accession No. 5443 Class No. 942

Besides the class topic, other topics treated of in this book are as follows:—

Topic No.	Pages.	Topic No.	Pages.

BROMLEY LIBRARIES
3 0128 01867 6331

RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

35432.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS

OF

GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

On the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an Editio Princeps; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each Chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

Rolls House,
December 1857.

MATTHÆI PARISIENSIS,

MONACHI SANCTI ALBANI,

CHRONICA MAJORA.

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/matthaeiparisien0000henr

MATTHÆI PARISIENSIS,

MONACHI SANCTI ALBANI,

CHRONICA MAJORA.

EDITED

BY

HENRY RICHARDS LUARD, B.D.,

FELLOW OF TRINITY COLLEGE; REGISTRARY OF THE UNIVERSITY; AND VICAR OF GREAT ST. MARY'S, CAMBRIDGE.

VOL. III.

A.D. 1216 TO A.D. 1239.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

LONDON:
LONGMAN & Co., PATERNOSTER ROW; TRÜBNER & Co., LUDGATE HILL:
ALSO BY PARKER & Co., OXFORD;
MACMILLAN & Co., CAMBRIDGE;
A. & C. BLACK, EDINBURGH; AND A. THOM, DUBLIN.

1876.

6R5443

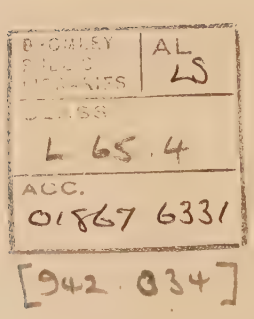

[942.034]

Printed by
EYRE and SPOTTISWOODE, Her Majesty's Printers,
For Her Majesty's Stationery Office.

PREFACE.

PREFACE.

Contents of the present volume.

THE present volume contains the history of the reign of Henry III. to the end of the year 1239. The earlier portion, down to the middle of the year 1235, is composed after the same plan as that in the preceding volume; that is to say, it is a transcript of the history of Roger of Wendover with corrections and additions by Matthew Paris. These increase in number and importance as Wendover's history draws to its conclusion; and of several events, though Wendover has been followed in the first instance, a separate account has been given by Paris, sometimes with fuller details, sometimes in a more abridged form, as, for instance, the account of the sea fight in which Eustace the monk was defeated and slain (p. 28), or that of the siege of Bedford Castle (p. 88).

Roger of Wendover the author of the history to the middle of the year 1235.

That Wendover is the author or compiler of the whole of what appears in small print in the present volume I think ought not to be doubted. Both the MSS. which contain his history assert this distinctly: "huc usque "scripsit dominus Rogerus de Wendovre." And the original MS. of Paris's history states the same, adding immediately afterwards, "Incipit frater Matthæus Pari-"siensis" (*see* p. 327, note [2]). I mention this because some writers[1] have concluded from the style of the latter

[1] See the remarks of Sir Frederick Madden in his Preface to the 3rd volume of the Historia Anglorum, p. xxiii. He partially founds his theory on the fact that in MS. C. the rubrick quoted above respecting the end of Wendover's history is transferred to a previous page. See p. 290, note [8], of the present volume. But I consider this due to the carelessness of the scribe of that MS., and that it cannot have any weight against the distinct testimony of the other three MSS.

portion of Wendover's history that it really is due to Paris. That Paris may have been consulted and given assistance to his predecessor is likely enough; but I cannot think that he can really have been the *author* of any portion of what is contained in the MSS. of Wendover. The history of the years 1234 and 1235 is altered and enlarged in Paris's own work in the same manner as all that has gone before, and not at all in the way an author would amend his own composition for a new edition. Moreover, one of Paris's additions in the year 1234 is the whole of the letter of Pope Gregory IX., exhorting all to take the Cross (pp. 280–287), which he would scarcely have thus inserted in his history had he been the compiler of pp. 309–313, in which the greater portion of this same letter is again given. Another minute piece of evidence on this point may be seen in p. 302, where in describing the great storm at Abbotsley, in 1234, Wendover uses the same language[1] which he has introduced into Baldric's account of the battle of Antioch (vol. ii. p. 88), while Paris makes his own additions in his usual style. It will then be safe, I conclude, to attribute all that is printed in small type in the present volume to Roger of Wendover.

Wendover a first hand authority for this portion of the history.

Roger of Wendover must be considered as a first hand authority for nearly all that is contained in this portion of his work. With the exception of Ralph of Coggeshale I cannot find that he has made use of any previous historian for English affairs. The only writer whom he has transcribed in the fashion of the earlier portion of his history is Oliverius Scholasticus, from whom he has taken his account of the affairs of the Holy Land in 1217 and of the siege and capture of Damietta by the crusaders in 1218. This treatise, which is known by the name of the *Historia Captionis Damietæ*, is printed as the work of an anonymous author in Gale's Scriptores quinque,

Oliverius Scholasticus.

[1] "Visi sunt autem in aere angeli . . volitantes," &c.

and will also be found in the second volume of Eckhard's Corpus Historicum Medii ævi (Lips. 1723). It is also incorporated into the Historia Orientalis of James of Vitri, printed at the end of the collection of Bongars. Gale and Eckhard made use of different MSS., and Wendover copies from one differing from both. This has made the editing of this portion of the history very difficult, especially as neither of the editors has taken much pains with his author. As a specimen of how errors obtain a footing in popular books the following may be mentioned, which has arisen from Wendover's text having been followed without any examination of the source whence he derived his statements. In the list of persons assembled at Acre which is given by Oliverius (*see* p. 9 of the present volume) are two Hungarian bishops; the name of the see of one of them, Joriensis (of Jaurinum, *Raab*), has been carelessly written in one of the MSS. of Wendover and the two of Paris *Jovensis*. This has been supposed to be an error for *Juvavensis*, of Juvavia, the old name of Saltzburg. And thus the Bishop of Saltzburg has been set down as being at Acre at this time. Another curious instance may be seen in p. 14 (Coxe's Wendover, iv., p. 13); by the omission of a line in Oliverius, and the altering of the punctuation, Wendover is made to speak of a port between Jerusalem and the Jordan;[1] all is made clear by the insertion of the missing words.[2]

Character of the additions of Matthew Paris.

The character of the additions made by Matthew Paris will be best understood from the list, which as in the former volumes, I have given below. They relate in many cases, as would be expected, to the affairs of St. Alban's; they occasionally give a correction (as in

[1] This has puzzled M. Huillard-Bréholles, the French translator of Matthew Paris, who saw the difficulty (vol. iii. p. 157). The English translator (Bohn's Wendover, ii. p. 388) appears to have seen none.

[2] The most important of Wendover's own additions to this history of Oliverius is the list of English nobles at Damietta in 1218 (p. 41).

p. 58, Westminster for Canterbury, the place of the coronation in 1220, or in p. 61, the name of Pandulf, the legate, for Walo); they frequently add a name which Wendover has omitted to give (as in p. 1, the insertion of Jocelyn, Bishop of Bath, as present at the young king's coronation, or in p. 112, that of Reimund, the prior of St. Alban's, as the person who saw the apparition of King John); they insert a quotation to illustrate (p. 27 from Seneca (?), p. 249 from Ovid, p. 260 from other writers); or words to give force and picturesqueness to the narrative (as in p. 22, the details introduced into the account of the battle of Lincoln, or in pp. 26, 27, into that of the sea fight in which Eustace the monk was defeated and slain, where the names of the two persons who discovered him in his concealment are given). There are, however, many separate insertions which have no connexion with Wendover's text. One of the most curious is the account of the procession of Pope Innocent III. with the Veronica ("effigies vultus Dominici quæ Veronica dicitur"), with the versicles and prayer to be used (pp. 7, 8). In several instances, as I have stated above, after Wendover's account has been transcribed, a fresh description of the same event is given in different words. Documents are occasionally inserted which Wendover had omitted to use from the ample collection which Paris's own history shows to have existed at St. Alban's. He frequently adds his own description of the characters of the persons mentioned by Wendover, introducing blame or praise with a free hand from his own knowledge or belief; as instances of this may be mentioned the praise of Roger le Noir, Bishop of London (p. 164), the character of Walter the Dominican (p. 177), that of Peter[1] Mauclerc Count of Britanny (p. 191), the ability

[1] Erroneously called *Henry* by Wendover. A curious instance may be seen in p. 240, where Paris alters *filius*, applied by Wendover to the relationship between Peter de Rievaulx and Peter des Roches, to *carus*.

and fidelity of Ralph Neville, the chancellor (p. 206). The language of his predecessor is frequently changed and strengthened, as in p. 306, where, in speaking of Hugh of Wells, Bishop of Lincoln, Wendover's "virorum "religiosorum inimicus" is altered to "monachorum per- "secutor, canonicorum et omnium malleus religiosorum." His sense of the avarice and rapacity of the Papal court is evidenced by the introduction of many very unsparing remarks (pp. 122, 194, &c.). A curious example of his feeling in this respect may be seen in p. 102, where, in copying Wendover's account of the Pope's mention of the universal complaints that nothing could be done in the Roman church (ecclesia) without great expenditure of money, he alters the word *ecclesia* into *curia*. He does not hesitate occasionally to make insertions in the documents given by Wendover, either to improve the language (as in p. 69), or to introduce a quotation[1] (as in p. 146). A very remarkable instance of the liberties he ventured to take in this way may be seen in his own portion of the history, where near the close of the Emperor Frederick's letter to Richard of Cornwall against the Pope, the emperor's language is altered so as to give the impression of a prophecy of the future election of Richard to the empire.[2] His minor alterations are often very carelessly made, and give the idea of the historian glancing over his transcriber's work, and putting in here and there a word he thought at the moment advisable without carefully reading through the sentence.[3] Sometimes he clearly did not see the errors made by his transcriber.

[1] See also the additions to the speech of the bishops to the king in 1234 (p. 269).

[2] P. 587. He addresses Richard as "princeps orbis terræ profuture." In place of this only the words "vos ergo reges et principes "orbis terræ" are given in the copy of the letter as it appears in the collection of the letters of the author, Peter de Vineis. This would show that this portion of the history was not compiled till 1256. See the note on the passage.

[3] See, for instance, p. 15, note [8], where *nisi* is introduced in error; again, the addition of a verb, *invenit*, in p. 96, destroys the sense of the sentence.

Omissions of Paris in following Wendover.

On the other hand there are a few omissions[1] from Wendover's history; for instance in p. 18, the credit given by the older historian to Fawkes de Breauté as a good soldier ("in opere illo laudabilis," note [6]) is omitted by Paris, as unwilling to give even those good words to the great enemy and despoiler of St. Alban's. And the chapters[2] in Wendover on the astronomical phenomena of 1229 (Coxe, iv. 180), the signs preceding the restoration of the Holy Land (Id. 194), and the loss of the Cross and the Holy Land (Id. p. 195), are omitted altogether, while the account of the death of Richard Marshal in Ireland (p. 288) differs entirely from that given by Wendover (iv. pp. 306, 307).

Character of Matthew Paris's own history.

Matthew Paris takes up the history without any apparent break, continuing Wendover as if he left off in the middle of a paragraph, and only marking the commencement of his continuation by a quotation from Ovid. His style is at once much fuller, with more details, and with far more life and vividness of description than is ever found in his predecessor. And although it is still the history of England that is always most prominent, yet the chronicle is at the same time a very valuable authority for the contemporary history of other countries, and must be considered as a first hand authority for that of France and the empire. There are very full details of some of the campaigns of the emperor in Italy. The affairs of Rome and the Papacy naturally are not neglected. Even Spanish matters are not unfrequently mentioned. See especially the curious allusion to the capture of the fortress of Peniscola by a stratagem (p. 384), which I have not been able to find in any of the Spanish historians.[3] Nor are eastern affairs

[1] See a curious instance in p. 26. Writing of Eustace the monk, the MSS. of Wendover style him "viro "flagitioso et *pietate* nequissimo;" probably a blunder for *piratæ*. Paris omits the latter words, and has only "viro flagitiosissimo."

[2] See pp. 165, 176.

[3] See also the account of the narrow escape of Ferdinand III. at Seville in 1239 (p. 640).

forgotten; much of our knowledge of the affairs of Palestine during these years is due to the documents preserved to us by Paris. The elaborate account of Mahomet (p. 343), however legendary, and the accounts of the Tartars (pp. 488, 639) show his own interest in matters beyond the scope of ordinary annalists. No doubt he had the materials in a great measure to his hand, from the store of documents[1] preserved in the monastery of St. Alban's; but a great deal is due to his own vigour, as he evidently lost no opportunity of making himself acquainted with foreign affairs.[2]

Authorities of Matthew Paris.

Of the immediate authorities employed by Matthew Paris, excepting the Southwark annals,[3] and Ralph of Coggeshale, whom he has used independently of Wendover, I have been able to identify scarcely any. His history of Mahomet has much in common with that given in the history of Jerusalem by James of Vitri, and may have been partly taken from it. But I think it is more probable that both the historians were indebted to a common source. This is certainly the case with Vincent of Beauvais, an author nearly contemporary with Paris himself, whose Speculum Historiale gives some of this same matter.[4] The chronicle of Alberic (called a monk of Trois-Fontaines), published by Leibnitz, Hanover, 1698, and that of the monk Godfrey (published in Struve's collection) may have been used for some portion of the accounts of German affairs; and the French continuation of William of Tyre, the Estoire d'Eracles, for some of those relating to the crusade.

Henry III.

For much that he tells us of Henry III., the king himself must have been the actual authority; and "the

[1] The documents inserted by Paris in his history are not always given with correct dates. See pp. 34, 455, 460.

[2] I do not dwell upon this, because it has been fully discussed by Sir Frederick Madden in his Preface to the Historia Anglorum, vol. iii. pp. xxvii–xxix.

[3] MS. Cotton, Faustina, A. 8. See the preface to vol. ii. p. xxix.

[4] See note [2] on p. 344, where I have given a conjecture as to the original source.

" frequency of the royal visits to St. Alban's "[1] afforded Paris ample opportunities of seeing the king and obtaining details of all kinds from him. Both in the additions to Wendover and in Paris's own history this is evident. The very curious details with which he enlarges Wendover's account of the marriage of the king's sister Isabella to the Emperor Frederick II. (pp. 320–325), and especially those in p. 324, could only have been known to Paris by the information of the king, or those of whom the empress made confidants in the matter. Probably too the large and very interesting additions respecting Hubert de Burgh (*see* pp. 225–229, 291), are due to information give to Paris by the earl himself.[2]

Hubert de Burgh.

Revision of his work by Paris.

That Paris went over his own work after its completion, as I have already remarked in the preface to vol. ii., is equally clear from the evidence of this portion of the principal MS., as from what has gone before. Throughout there are introductions in the margin, which sometimes are slight additions,[3] sometimes new paragraphs altogether, as he obtained fresh information, or saw how improvements in what he had written might be made. It was probably then that the many marginal remarks " vacat," " offendiculum," " impertinens ad his- " toriam Anglorum," and the like, were introduced to indicate the chapters or passages which he wished to omit when abridging his history for the king's eyes.[4]

---

[1] Madden, preface to Hist. Anglorum, iii. p. xxvii.

[2] Hubert's chief friend in his troubles, who gave an elaborate answer to all the charges against him, was Laurence, a clerk of St. Alban's. See p. 233.

[3] These are sometimes carelessly made. See an instance pointed out in the note [4] to p. 335.

[4] The Minor History, or Historia Anglorum, as Sir F. Madden prefers to call it. I can add nothing to what he has said on this point in his preface to his 3rd volume, pp. xxxii, xxxiii, of Paris's kind feeling for the king, in spite of the many severe things he has said of him. A curious instance may be seen in his introduction into the account of the apparition of king John (p. 113), where John is represented as stating that Henry's large distribution of alms and attendance on divine service were doing much to release him from purgatory.

But, in addition to this, he introduced a few particulars into the copy of his history now in the Cotton collection (MS. C.). While this is still for the most part a mere transcript of the Corpus Christi MS. (B.), there are some passages in it not to be found there, which there is no reason to doubt are Paris's own.[1] MS. C.

I purposely postpone any remarks upon the general character of Matthew Paris as a historian or estimate of his value, as it seems to me that they would be out of place until the whole work is before the reader.

The history is printed from the Corpus Christi MS. after the same manner as that contained in the previous volumes; all that is contained in the MSS. of Wendover being in small type, all due to Matthew Paris in ordinary type. It is to be understood that the Cotton MS. (C.) agrees with that in Corpus Christi College, unless the contrary is stated. Manner of printing the history.

I trust that from the way in which the two writers, Wendover and Paris, are distinguished, there is no danger in future of what is the work of the one being put down to the other. Of course, to a certain extent, Paris has made himself responsible for Wendover's portion by adopting it. But this has been done only in the usual way of mediæval historians, and Paris ought to be praised or blamed only for what is really his own.[2]

[1] See pp. 6, 19. In general the whole of B. is transcribed in C., even when the words "Vacat," &c. occur in the margin. An instance to the contrary, however, may be seen in p. 381.

[2] I am referring here to the attack on Paris by Baronius, a. 1197 (xix. 714), where he abuses Paris for the story of Thomas of Coventry and Innocent III. This (see vol. ii., pp. 444, 445) was written by Roger of Wendover.

List of the additions made by Paris to Wendover.

Additions of Paris to Wendover.

A.D. 1216. p. 1. Jocelyn, Bishop of Bath, present at the coronation of Henry III. The oath administered to the king by him.

A.D. 1216. p. 3. Attempt of Louis to induce Hubert de Burgh to surrender Dover Castle.

A.D. 1216. p. 6. Prowess of Andrew Dingas on the French side at Berkhampstead. (This is only in MS. C.).

A.D. 1216. p. 7. The Veronica carried in procession by Innocent III., with the versicles and prayer to be used in connexion with the portrait.

A.D. 1216. p. 8. Extortion of the followers of Louis.

A.D. 1217. p. 12. Vision and pretended repentance of Fawkes de Breauté at St. Alban's.

A.D. 1217. p. 16. Alteration in the description of the pillage of St. Alban's.

A.D. 1217. p. 16. Mention of the miracles at the church of St. Amphibalus at Redbourn.

A.D. 1217. pp. 21–23. Additional details of the history of the battle of Lincoln, and death of the Count of Perche, and also of the pillage of Lincoln. Habit of the Romans to find easy reasons for plundering.

A.D. 1217. pp. 25, 26. Speech of Philip II. to Louis respecting William Marshal, and consequent loss of the latter's character for fidelity.

A.D. 1217. p. 27. Quotation from Seneca (?) introduced.

A.D. 1217. p. 27. Names of the persons who discovered Eustace the monk in the sea fight.

A.D. 1217. p. 28. A second and different account of the sea fight.

A.D. 1217. p. 30. Many opposed to the terms offered to Louis.

Additions of Paris to Wendover.

A.D. 1217. p. 30. The peace arranged near Staines *in quadam insula.*

A.D. 1217. p. 31. Reference to the death of Constantine in London as a breach of the terms of peace between Henry and Louis.

A.D. 1217. p. 32. Amount of the sums amassed by the legate.

A.D. 1218. p. 34. Letter of Pope Honorius to Henry III. (probably given to a wrong year).

A.D. 1218. p. 37. Death of Louis, Landgrave of Thuringia (out of its place).

A.D. 1218. p. 42. The storm which injured the invading army at Damietta general, even in England and Scotland.

A.D. 1218. p. 42. Dedication of the church of St. Mary, Worcester, from Coggeshale.

A.D. 1218. p. 42. A bone of St. Wulstan brought by abbat William to St. Alban's.

A.D. 1218. pp. 42, 43. Departure of the legate Walo and other short extracts from Coggeshale.

A.D. 1218. p. 43. William Marshal buried in the New Temple, in London.

A.D. 1218. p. 43. Verses from Gervase de Melckeleia about him and his character; mention also of epitaphs composed for him by Henry of Avranches.

A.D. 1218. p. 44. Men on of the composition between Lincoln and St. Alban's about Luton, Beds.

A.D. 1219. p. 51. Account of St. Elizabeth, with the doubtful speech about her mother's murder.

A.D. 1219. p. 56. Death of Hugh de Maneport, and succession of Hugh Foliot, Bishops of Hereford.

A.D. 1219. p. 57. Prophecy of the death of Simon de Montfort, and his epitaph.

A.D. 1220. p. 58. Edict that all are to wear chaplets of flowers in memory of the coronation of 1220.

A.D. 1220. p. 58. Consecration of John Bishop of Ely (from Coggeshale).

Additions of Paris to Wendover.

A.D. 1220. p. 59. Foundation of the Lady Chapel at Westminster (also from Coggeshale).

A.D. 1220. p. 59. Mention of Walter, sacrist of St. Alban's, as superintending the translation of St. Thomas of Canterbury.

A.D. 1220. p. 60. Deaths of the Earls of Hereford and Winchester (from Coggeshale).

A.D. 1221. p. 66. Resignation of William de S. Mére l'Église and election of Eustace of Falconberg, Bishops of London (from Coggeshale). Date of the consecration of the latter.

A.D. 1221. p. 66. Return of Pandulf to Rome.

A.D. 1221. pp. 66, 67. Marriage of Alexander II. of Scotland with Joanna, and of Hubert de Burgh with Margaret of Scotland.

A.D. 1221. p. 67. Death of William of Albini, and his burial at Wymondham.

A.D. 1221. p. 67. Appeal to the Pope by the abbat of Westminster against the jurisdiction of the Bishop of London.

A.D. 1222. p. 71. Punishments inflicted at the Oxford council.

A.D. 1222. p. 71. Death of Hugh Neville and his burial at Waltham.

A.D. 1222. pp. 72, 73. Additional details of Constantine's riot in London.

A.D. 1222. p. 73. Council at Oxford under Archbishop Langton.

A.D. 1222. p. 74. Deaths of the Abbat of Westminster and Bishop of Chichester, and their successors.

A.D. 1222. p. 74. Death of William of Ely, the treasurer.

A.D. 1222. p. 75. The abbey of Westminster declared independent of the see of London. Settlement respecting the churches of Staines and Sunbury.

A.D. 1223. p. 81. Death and burial of Philip II.

A.D. 1223. p. 82. Succession of Louis VIII.

Additions of Paris to Wendover.

A.D. 1223. p. 82. Arrival of John de Brienne and Guerin de Montaigu in England.

A.D. 1223. p. 82. Deaths of the Bishops of Exeter and Lichfield.

A.D. 1223. p. 82. Great rainfall and its consequences.

A.D. 1223. p. 82. Rising of the Welsh and their defeat.

A.D. 1224. p. 84. Only one citizen of Rochelle faithful to Henry III.; his son promoted at St. Alban's.

A.D. 1224. p. 85. Death of one Giffard at the siege of Bedford Castle.

A.D. 1224. p. 87. Number of the defenders of Bedford Castle who were hanged.

A.D. 1224. p. 87. Story of Fawkes de Breauté and the abbess of Elstow.

A.D. 1224. p. 87. The name of Fawkes' wife introduced.

A.D. 1224. p. 88. A separate account of the siege of Bedford Castle.

A.D. 1224. pp. 89, 90. New bishops (from the Southwark annals).

A.D. 1224. p. 90. Character of Ralph Neville, Bishop of Chichester.

A.D. 1224. p. 90. Return of [the pretended] Baldwin IX. Count of Flanders (from the Southwark annals).

A.D. 1224. p. 90. His death as an impostor. Story of his crime and penitence.

A.D. 1225. p. 92. Deceitful character of the charters.

A.D. 1225. p. 92. Date of the expedition of Richard of Cornwall to Gascony.

A.D. 1225. p. 93. Date and place of the consecration of Geoffrey Bishop of Ely (from the Southwark annals).

A.D. 1225. p. 94. Fawkes de Breauté nearly hanged in France.

A.D. 1226. p. 105. Epitaph on William Earl of Salisbury.

Additions of Paris to Wendover.

A.D. 1226. p. 106. Raymond's heresy identified as that of the Albigeois.

A.D. 1226. p. 111. Persecuting character of Richard Bishop of Durham.

A.D. 1226. p. 112. His epitaph.

A.D. 1226. pp. 112, 113. Additions to the story of the apparition of King John.

A.D. 1226. p. 116. The prelates (as well as the legate) conceal the death of Louis VIII. at Avignon.

A.D. 1226. p. 117. Spoil of and slaughter in Avignon.

A.D. 1226. p. 119. Scandal against Queen Blanche and the legate Romanus.

A.D. 1226. p. 119. Death of St. Francis.

A.D. 1226. p. 120. Fawkes de Breauté had slain the abbat's cook at St. Alban's.

A.D. 1226. p. 120. His insolent answer to the abbat's complaint of the injuries done by him at Luton.

A.D. 1226. p. 121. His death by poison.

A.D. 1226. p. 121. The election of Thomas Blumville as Bishop of Norwich due to Hubert de Burgh.

A.D. 1227. p. 126. Fines paid to the Abbat of St. Alban's.

A.D. 1227. p. 127. Vision at the preaching of Oliver in Germany.

A.D. 1227. p. 127. Importance of the crusade of the Bishops of Winchester and Exeter.

A.D. 1227. p. 134. Symbolical meanings of the wings of the seraph in the vision of St. Francis.

A.D. 1227. p. 135. Limitations by the Pope of the Franciscan order.

A.D. 1227. pp. 136–143. Rule of St. Francis.

A.D. 1227. p. 143. Robert de Bingham Bishop of Salisbury.

A.D. 1228. p. 144. Additions to the story of the death of Roger de Thony.

A.D. 1228. pp. 152, 153. Additional portions of the

letter of Frederick II. to the King of England against the Pope. Additions of Paris to Wendover.

A.D. 1228. p. 159. Some of the king's troops in Wales desert him.

A.D. 1228. p. 160. Additional reason why the emperor put off his crusade.

A.D. 1228. p. 161. Account of the three Conceptions by the Armenian archbishop at St. Alban's.

A.D. 1228. p. 162. Mention of Henry Spigurnel, servant of the abbat of St. Alban's.

A.D. 1228. pp. 162, 163. Additions to the account of the Wandering Jew.

A.D. 1228. p. 164. The archbishop's account of the ark, and names of two witnesses to his truth.

A.D. 1228. p. 164. Character of Roger le Noir, Bishop of London.

A.D. 1228. p. 164. Eustace Bishop of London buried in his cathedral.

A.D. 1229. pp. 166–169. Riots in Paris between the University and the citizens, with verses on the scandal against queen Blanche and the legate.

A.D. 1229. p. 169. Names of the king's proctors at Rome.

A.D. 1229. p. 172. Note respecting the deposition of Walter of Eynsham.

A.D. 1229. p. 176. Description of the emperor's bulla.

A.D. 1229. p. 177. Character of Walter the Dominican.

A.D. 1229. p. 177. Exultation at the entry of the Christians into Jerusalem.

A.D. 1229. p. 177. Pride and envy of the Templars and Hospitallers.

A.D. 1229. p. 178. Their treasonable correspondence with the Sultan.

A.D. 1229. pp. 179–184. Letter of the Patriarch of Jerusalem against the emperor.

Additions of Paris to Wendover.

A.D. 1229. p. 185. The emperor accuses the Pope of "insatiable and simoniacal avarice."

A.D. 1229. p. 186. Verses about Messina.

A.D. 1229. p. 187. Comparison of the king to a reed (Isa. xxxvi. 6).

A.D. 1229. p. 187. Conduct of Stephen de Segrave.

A.D. 1229. pp. 188, 189. Usurers brought in by the Papal nuncio.

A.D. 1229. pp. 189, 190. Account of the new church of Salisbury, with the verses of Henry of Avranches.

A.D. 1229. p. 190. Death of Martin de Pateshulle, Dean of St. Paul's.

A.D. 1229. p. 191. Character of the Count of Britanny.

A.D. 1229. p. 192. Injuries done in Sicily by the Papal stipendiaries.

A.D. 1230. p. 194. The stipendiaries of John de Brienne enriched by the Pope with the spoils of monasteries and plunder from the poor.

A.D. 1230. p. 199. Death of Reimund de Burgh.

A.D. 1230. p. 199. Losses of Henry III. in money and men in France.

A.D. 1231. p. 201. Grief and speech of Henry III. at the death of William Marshal.

A.D. 1231. p. 205. Personal appearance and character of Archbishop Richard.

A.D. 1231. p. 206. Additional details about the place of his death, and miraculous defeat of the attempt to rob his tomb.

A.D. 1231. p. 206. The king's intended marriage with Isabella of Scotland hindered by Richard Marshal.

A.D. 1231. p. 206. Character of Ralph Neville Bishop of Chichester.

A.D. 1231. p. 207. Refusal of Ralph Neville to pay for obtaining his confirmation at Rome.

A.D. 1231. p. 207. His election quashed by the Pope

after hearing the character given of him by Simon Langton. Additions of Paris to Wendover.

A.D. 1232. p. 211. Falsity of the letters patent displayed by the pillagers of the Roman clerks.

A.D. 1232. p. 215. Additions to the story of Richard I. and a banished knight.

A.D. 1232. p. 216. Additions to the praise of Richard I.

A.D. 1232. p. 217. The real name of the leader of the pillagers of the Italians (Robert de Thinge or Tuinge).

A.D. 1232. p. 218. His appearance and origin.

A.D. 1232. p. 220. Peter de Rievaulx made treasurer by the advice of Bishop Peter des Roches.

A.D. 1232. p. 220. Mention of the charter given to Hubert de Burgh.

A.D. 1232. p. 223. Additional charges against Hubert de Burgh.

A.D. 1232. p. 224. Advice of the Bishop of Winchester to the London citizens respecting Hubert de Burgh.

A.D. 1232. p. 225. Additions to the caution given to the king by the Earl of Chester as to the danger of raising the mob against Hubert de Burgh.

A.D. 1232. p. 225. Messengers sent to stay the mob.

A.D. 1232. p. 226. One of these delays, and is killed by an accident.

A.D. 1232. p. 227. Story of the smith who refused to put fetters on Hubert de Burgh.

A.D. 1232. p. 228. Manner in which Hubert de Burgh was brought to London.

A.D. 1232. pp. 229, 230. Speech and action of Hubert de Burgh on hearing of the death of the Earl of Chester.

A.D. 1232. p. 233. Additions to the list of Hubert's treasures seized, and to the king's speech about him.

Additions of Paris to Wendover.

A.D. 1232. p. 233. Hubert makes Laurence of St. Alban's guardian of his lands.

A.D. 1232. p. 238. Letter of the Pope ordering a visitation of exempt monasteries in the province of Canterbury.

A.D. 1232. p. 239. Appeal respecting the visitors from some of the abbeys.

A.D. 1232. p. 240. Expenditure of Roger le Noir at Rome.

A.D. 1233. p. 240. Greed of the Poitevins and Bretons.

A.D. 1233. pp. 242, 243. Description of the mock suns, and names of some who saw them.

A.D. 1233. p. 243. Interference of the emperor with the election of John Blund to Canterbury, and speech of the Pope.

A.D. 1233. p. 245. Speech of Robert (or Roger) Bacon to the king, with the play on the name of Bishop Peter des Roches.

A.D. 1233. p. 245. Suspicion of the Poitevins by the barons.

A.D. 1233. p. 246. King John's name of Lackland (Extorris).

A.D. 1233. p. 246. Addition to the advice given by Bishop Peter des Roches.

A.D. 1233. p. 247. Military character of Richard Marshal and others.

A.D. 1233. p. 248. The king joined by Baldwin of Guisnes.

A.D. 1233. p. 248. Death of Warine Basset.

A.D. 1233. p. 251. Reasons for the full details respecting the Earl Marshal.

A.D. 1233. p. 251. Advice of the Dominicans and Franciscans to the king to show affection to his own people.

A.D. 1233. pp. 254, 255. Additional details to the account of the skirmish before Monmouth Castle.

Additions of Paris to Wendover.

A.D. 1233. p. 259. Additions to the Marshal's answer to the king's offers.

A.D. 1233. p. 262. Church for converted Jews built by the king.

A.D. 1233. p. 263. Hospital built by the king at Oxford.

A.D. 1234. p. 264. Ravages by Richard Siward on the property of Richard of Cornwall.

A.D. 1234. p. 266. The king's seal stolen from the Chancellor by the Irish chiefs against Richard Marshal.

A.D. 1234. p. 267. Slaughter of the Catini (Städinger) in Germany.

A.D. 1234. p. 268. Truce between the king and Richard Marshal.

A.D. 1234. p. 268. Answer of Bishop Alexander of Lichfield to the accusation of favouring the Marshal, and his retort on Roger de Cantilupe.

A.D. 1234. p. 269. Additions to the bishops' complaint of the king's counsellors.

A.D. 1234. p. 271. The wife of Hubert de Burgh humbles herself before the king.

A.D. 1234. p. 272. The pall brought to Archbishop Edmund by Simon of Leicester.

A.D. 1234. p. 273. Treacherous advice of Geoffrey Marsh to Richard Marshal.

A.D. 1234. pp. 275–279. Additional details to the account of the battle between the Marshal and his enemies, especially of his wound.

A.D. 1234. p. 279. Sad accounts from the East.

A.D. 1234. p. 279. The Pope sends collectors for a crusade.

A.D. 1234. pp. 280–287. Letter of the Pope exhorting all to take the Cross.

A.D. 1234. p. 287. Effect of this letter.

A.D. 1234. p. 288. The money collected for the

Additions of Paris to Wendover.

Pope's war with the emperor not restored when peace was made.

A.D. 1234. p. 288. Death of Richard Marshal.

A.D. 1234. p. 289. The sheriff of Hertford seized and compelled to ransom by Richard Siward.

A.D. 1234. p. 290. Speech of Llewellyn about Henry's almsgiving.

A.D. 1234. p. 290. Reconciliation of Hubert de Burgh with the king.

A.D. 1234. p. 291. Vision of Hubert de Burgh.

A.D. 1234. p. 293. Robert Passelew's frequent journeys to Rome as proctor for Fawkes de Breauté.

A.D. 1234. p. 293. His concealment in the New Temple.

A.D. 1234. pp. 294, 295. Additional details of the interview between Peter de Rievaulx and the king.

A.D. 1234. p. 296. Stephen de Segrave's defence of himself.

A.D. 1234. p. 296. Hugh de Pateshulle put in their place by the king. His character.

A.D. 1234. p. 296. Note on the office of the Chancellor.

A.D. 1234. p. 297. Tactics of Louis IX. in Britanny.

A.D. 1234. p. 298. Peter Mauclerc, Count of Britanny, turns pirate.

A.D. 1234. p. 302. Additional details as to the storm at Abbotsley.

A.D. 1234. p. 303. Floods in July.

A.D. 1234. pp. 303, 304. Additions to the account of the quarrel between the Pope and the Roman citizens.

A.D. 1234. p. 304. The Count of Toulouse and the Bishop of Winchester lead the Papal army.

A.D. 1234. p. 305. Sterility of the year.

A.D. 1234. p. 305. Capture of Majorca by James I. of Arragon.

A.D. 1235. p. 306. Character of Hugh of Wells, Bishop of Lincoln.

Additions of Paris to Wendover.

A.D. 1235. p. 306. Collation of the church of St. Julian (St. Alban's).

A.D. 1235. pp. 307, 308. Additional details of the election of John of Hertford, abbat of St. Alban's.

A.D. 1235. p. 309. The Pope's knowledge of the wealth of the Bishop of Winchester.

A.D. 1235. p. 312. John of St. Alban's, treasurer of Salisbury, appointed by the Pope to preach the crusade.

A.D. 1235. pp. 313–318. Fuller details with documents of the election of John of Hertford.

A.D. 1235. pp. 320–324. Additions to the account of the journey and marriage of Joanna to the emperor.

A.D. 1235. p. 325. Penitence of Louis VIII. for his conduct towards England.

A.D. 1235. p. 325. The empress's attendants sent back to England, and she committed to the charge of Moorish eunuchs and old women.

A.D. 1235. p. 326. Additions to the pedigree of the empress.

With this (p. 327) Roger of Wendover ends his history.

Cambridge,
10 October 1876.

ERRATA.

Page 9, note [16]. I have identified Recordana with Tel-Kurdany, after Professor Stubbs (Itinerarium Regis Ricardi, p. 117), in accordance with Van de Velde's map of Palestine. Wilken, however, identifies it with Ras-al-Ain, vol. vi. p. 144.

„ 59, note [5], *for* "Durham," *read* "Derham."

„ 104, line 19, *for* "invalescente," *read* "invalescente."

„ 218, note [7], *for* "Lytham, in Lancashire," *read* "Kirkleatham." See below, p. 610.

„ 238, margin, *for* "diocese," *read* "province."

„ 260, line 21. "Felix," &c. On this proverb see Erasmus's Adagia, ii. 4, col. 427, 39 (ed. H. Steph., 1558).

„ 268, line 17, *for* "[9]," *read* "[5]."

„ 277, line 30. "Galeatum . . . pœnitet" is from Juvenal. i. 169.

„ 302, note [4], *for* "postestates," *read* "potestates."

„ 362, margin, *for* "Mumurs," *read* "Murmurs."

ADDENDA, &c. TO VOLS. I. AND II.

Vol. I., p. 405, "Rex illiteratus sit asinus coronatus"; this introduction is probably from Malmesbury, Gesta regum, v. 390, p. 616, where the story is told of Henry I. The same proverb is also said to have been used by Fulk of Anjou; *see* the *Gesta consulum Andegavensium* in D'Achery's Spicilegium, cap. v., § 6, vol. x., p. 437.

Vol. II., p. xi. In speaking of abbat John de Cella, who had been prior of Wallingford, I ought perhaps to have mentioned that there is a chronicle under the name of John of Wallingford, among those printed in Gale's xv. Scriptores, pp. 525–550. But even were its authorship undoubted, which is very far from being the case (*see* Hardy's Descriptive Catalogue of Materials relating to the History of Great Britain, i., p. 626), it clearly is altogether different from the St. Alban's compilation, and cannot affect the argument one way or the other. It only goes down to 1035.

Page xiv, line 13, *for* "Gratiani Decretalia," *read* "Gratiani Decretum."

„ xv, line 14. For a full account of this vision of Thurkill, *see* a paper by Mr. H. L. D. Ward in the 31st volume of the Transactions of the British Archæological Association, 1875. He decides with great probability (p. 440), that Ralph of Coggeshale was the author.

Page xxvi, line 17, *for* "Dec. 10," *read* "Dec. 16."

„ 171, note [2], *for* "Sibyl," *read* "Mabel."

„ 173, line 12. "Alberico" is an introduction of Wendover. R. de Monte has "a legato Romano Wintoniensi episcopo."

„ 186. Dele note [4]. This is Robert Count of Dreux, who married the widow of Rotrou II., Count of Perche, and took the title; the actual Count of Perche was Rotrou III. (*See* the Art de vérifier les dates, under the Comtes de Dreux.)

„ 278, margin, line 17, *for* "10," *read* "16."

„ 378, line 8. This is by Ralph of Coggeshale. *See* Stevenson's edition, Appendix to Preface, p. xxvii.

„ 546, line 27, "s" has dropped out at the beginning of the line.

„ 668, margin, line 6, "dies" has dropped out.

MATTHÆI PARISIENSIS
CHRONICA MAJORA.

MATTHÆI PARISIENSIS

CHRONICA MAJORA.

De prima regis Henrici Tertii coronatione, quæ per quendam circulum aureum facta fuit, a qua coronatione computantur anni coronationis ejus.[1] f. 49.

Defuncto Johanne Anglorum rege, convenerunt apud Gloverniam in vigilia Apostolorum Symonis et Judæ, in præsentia Walonis apostolicæ sedis legati, Petrus Wintoniensis, Jocelinus[2] Bathoniensis, et Silvester Wigorniensis episcopi, Ranulfus comes Cestrensis, Willelmus Marescallus, comes Penbroc, Willelmus comes de Ferrariis, Johannes Marescallus, Philippus de Albeneio, cum abbatibus,[3] prioribus, et turba multa nimis, ut Henricum Johannis regis filium primogenitum in regem Angliæ exaltarent.[4] In crastino autem, paratis omnibus ad coronationem necessariis, legatus supradictus, associatis sibi episcopis et comitibus memoratis, duxerunt eum ad ecclesiam conventualem cum processione solenni, regem acclamandum.[5] Ubi ante majus altare constitutus, dictante sacramentum Jocelino Bathoniensi, juravit coram clero et populo, appositis sibi sacrosanctis Evangeliis et plurimorum sanctorum reliquiis, quod honorem, pacem, ac reverentiam portabit Deo et sanctæ ecclesiæ et ejus ordinatis, omnibus diebus vitæ suæ. Juravit etiam, quod in populo sibi com- A.D. 1216. Coronation of Henry III. at Gloucester, Oct. 28.

[1] There is a drawing of a hand crowning the king at the top of the column. At the foot of the page are the shield and crown, and below, in rubrick, "Coronatur Henri- "cus III. rex, qui iccirco tertius "quia Henricus junior, licet succ- "cessione tertius, obiit patre vi- "vente, nec unquam regnavit." Parker has inserted at the foot of the page the note given in the Historia Anglorum, ii. 196, note.

[2] *Jocelinus Bathoniensis*] In the margin in B.; not in C.

[3] C. ins. *et.*

[4] *exaltarent*] Written over an erasure by Paris; coronarent, O. W.

[5] *acclamandum*] Altered by Par. from *coronandum*, which O. W. have.

7

A.D. 1216. misso rectam justitiam tenebit; quodque leges malas et ini-
Coronation oath of Henry III. quas consuetudines, si quæ sunt in regno, delebit, et bonas observabit et ab omnibus faciet observari. Deinde fecit homagium sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ et Innocentio Papæ[1] de regnis[2] Angliæ et Hyberniæ; et juravit quod mille marcas, quas pater ejus Romanæ contulerat ecclesiæ, fideliter persolveret, quamdiu prædicta regna teneret. Et his ita gestis, Petrus Wintoniensis et Jocelinus Bathoniensis episcopi,[3] ipsum in regem ungentes coronaverunt solempniter cum canticis et modulationibus, quæ in coronatione regum solent decantari. Tandem expletis missarum solemniis, duxerunt regem cum processione solemni episcopi et comites supradicti,[4] regalibus indutum [vestimentis],[5] ad mensam; ubi omnes in ordine suo considentes epulabantur in lætitia et exultatione. In crastino autem rex cepit homagia et fidelitates ab omnibus episcopis, comitibus, et baronibus, aliisque omnibus qui aderant; et omnes ei fidelissimum obsequium promiserunt. Coronatus est autem rex Henricus tertius anno ætatis suæ decimo, in die Apostolorum Symonis et Judæ, scilicet xxviii. die mensis Octobris. Rex autem post coronationem suam remansit in custodia Willelmi comitis Penbroc, magni videlicet Marescalli; qui protinus misit litteras ad omnes vicecomites de[6] regno Angliæ et castellanos, præcipiens singulis, ut regi nuper coronato essent intendentes, promittens omnibus possessiones pariter ac donaria multa, ita ut dicto regi fideliter adhærerent. Sicque nobiles universi et castellani, qui patri ejus servierant, ei multo fidelius quam regi Johanni adhæserunt, quia patris[7] iniquitas, ut cunctis videbatur, filio non debuit imputari; unde omnes sese ad defensionem præparantes castella sua peroptime munire cœperunt. Animabat præterea eos qui partem regis fovebant quamplurimum, quod singulis diebus Dominicis ac festivis Lodowicum cum complicibus ejus et fautoribus excommunicari[8] videbant.

William Marshal, guardian of the king.

Preparations against the partisans of Louis.

---

[1] *Papæ*] apud, B.; C. omits it. Innocent had died on July 16.

[2] *regnis*] regno, W.

[3] *Winton. et . . . modulationibus*] Written over an erasure. O. W. have "Winton. episcopus, coronam "posuit super caput et unxit eum "in regem cum orationibus et can-"ticum [sic] modulationibus."

[4] *supradicti*] So C.; sæpedicti, B. O. W.

[5] *vestimentis*] In C.; om. B. O. W.

[6] *de*] om. C.

[7] *quia patris*] B. has *qui pri*, expuncting the *pri*, and intending the *a* to be joined with *qui*. C. not understanding this, has *qui prima patris*.

[8] *excommunicari*] excommunicare, B. O. W.; and so the Hist. Angl.

De[1] *parlamento habito apud Doveram inter Hubertum et Francos, ubi probata fuit Huberti fidelitas.* A.D. 1216.

Nota fidelitatem et constantiam Huberti de Burgo.

Una autem dierum Lodowicus, credens flectere fidelitatem Huberti de Burgo et constantiam per avaritiam, significavit ei quod voluit parlamentum habere pacificum cum eo. Quod cum concessisset Hubertus, misit L[odowicus] nuncios sollempnes ad eum, videlicet ad posticum quod[2] ad hoc competens videbatur. Missi sunt igitur ad eum comes Saresberiensis, W[illelmus] scilicet Longa Spata, qui secum ad cautelam duxit Thomam de Burgo, fratrem scilicet prædicti Huberti, qui captivus erat Lodowici, captus videlicet in castro Norwici, et tres de nobilioribus Francorum. Hubertus autem veniens ad posticum duxit secum quinque arcubalistarios cum balistis suis extentis, spiculis adaptatis, ut si opus esset, non parcerent inimicis. Et ait comes W[illelmus], " O Huberte, non te latet, ut credo, mors regis " J[ohannis] quondam domini nostri, nec conditio juramenti domini L[odowici], qui incommutabiliter juravit " quod cum castrum hoc violenter occupaverit omnes in " eo inventi suspendio peribunt. Consule tibi et honori " tuo. Non poteris diu hoc castrum tenere. Fortitudo " domini nostri L[odowici] crescit diatim, fortitudo " domini[3] regis decrescit manifeste; efficaci insultu et " cotidiano vel saltem inedia peribis nisi sapias et " consiliis adquiescas. Vides enim quod spes succursus " evanuit. Redde igitur castrum hoc sine moræ dis-

Attempt of Louis to induce Hubert de Burgh to surrender Dover castle.

[1] This is in the margin of f. 48. " Hoc debuit in sequenti folio " is written below the rubrick. At the end is, in rubrick, nearly effaced, " Hoc intrabit ante hoc signum " ⊙—. Verte hoc folium et invè- " nies in sequenti folio, scilicet " post mortem regis J[ohannis]." The chapter has been partly erased in B., and the erased portions written over very incorrectly in a modern hand. Where this is the case the text is taken from C., where it is given on the inserted leaf, f. 209. It is there referred to with the words, " Hic deficit unum " capitulum, f. 211."

[2] *quod*] qui, B.

[3] *domini*] So C.; om. B.

A.D. 1216. Interview between Louis's messengers and Hubert de Burgh.

" pendio et aliqua difficultate domino L[odowico], nec " notaberis de infidelitate, cum non possis illud amplius " tenere. Vide[1] quod omnes[2] certatim ad fidelitatem " ejus confluunt." Thomas autem cum lacrimis dixit insuper eidem Huberto, " O frater carissime, miserere " tui et mei et omnium nostrorum adquiescendo horum " consiliis; sic enim omnes a confusione imminenti " poterimus liberari." Et addidit adhuc comes, " O " Huberte, adquiesce consilio nostro et voluntati do- " mini L[odowici], et dabit tibi jure hæreditario North- " folkiam et Suthfolkiam, et eris primus inter amicos " ejus et consiliarios. Sin autem, in primis iste Thomas " frater tuus suspendetur, et tu non leviora in brevi " patieris." Cui Hubertus, " O comes proditor nequam, " etsi mortuus sit rex J[ohannes] dominus noster ac " frater tuus, hæredem[3] habet nepotem tuum, cui, etsi " omnes deessent, tu, qui patruus ejus es, non deberes ei " deesse, immo ei alter pater esse; quid, degener et ini- " que, talia loqueris?" Et respiciens eum torvo oculo, et in vocem crudeliorem erumpens ait, " Ne loquaris " amplius unicum verbum, quia per lanceam Dei si am- " plius os ad loquendum aperias, vos omnes pluribus " spiculis perforabimini, nec parcam fratri meo."

Comes igitur et qui cum eo erant, videntes eorum mortem in ictu oculi imminere, quia balistarii promti erant trahere, statim recesserunt, læti quod vivi et indemnes recesserunt. Quod cum audisset Lodowicus, vehementer licet dolens et iratus, constantiam Huberti collaudavit.

Quomodo Lodowicus audita morte regis J[ohannis] a Dovera recesserit.

Istud capitulum plenius

Cumque Lodowicus ac barones, qui apud Doverense castrum obsidionem agebant, de morte regis Johannis veridicos nun-

[1] *vide*] vides, C.
[2] *omnes*] om. C.
[3] *hæredem*] hæredes, C.

cios accepissent, invasit omnes fallax lætitia magna, ut qui se confidebant jam regnum Angliæ sibi subjugasse. At Lodowicus, Huberto de Burgo Doverensis castri constabulario ad suum colloquium vocato, dixit ei; "Rex Johannes dominus tuus "mortuus est, nec vales[1] tibi castrum hoc contra me diutius "tenere, cum non habeas defensorem. Redde ergo castellum "mihi, et ad fidelitatem meam veni, et ego magnis honoribus "te ditabo, atque inter consiliarios meos magnus eris." Cui Hubertus taliter fertur respondisse; "Si dominus meus mor- "tuus est, habet filios et filias, qui ei succedere debent; sed "et de castello reddendo cum militibus sociis meis habere "volo colloquium." Sicque in castrum reversus,[2] indicavit sociis verba Lodowici, qui in hoc pariter consenserunt[3] inclusi, ut castellum Lodowico negaretur, ne illud turpiter reddendo notam proditionis incurrerent. Quod cum Lodowico et baronibus nunciatum fuisset, decreverunt minora[4] per Angliam subjugare prius[5] sibi castella, ut levioribus subactis confugerent ad majora. Denique obsidione soluta, ad urbem Londoniarum sunt reversi. Sed continuo post recessum eorum[6] milites, qui erant in defensione castri memorati, exeuntes combusserunt domos et ædificia quæ ante castrum Lodowicus construxerat; et sic per provinciam hostiliter discurrentes, castrum suum omnibus rebus necessariis optime munierunt.

A.D. 1216. *scribitur in margine præcedentis folii* (*i.e.* the preceding chapter). A different account of the same story.

Louis raises the siege and returns to London.

The garrison of Dover strengthen themselves.

De obsidione et captione castri de Herdforde.

His ita gestis, Lodowicus in crastino Sancti Martini cum exercitu copioso ad municipium de Hereford perveniens, illud obsidione vallavit. Erectisque in gyrum machinis, castelli muros subvertere nitebatur. Sed Walterus de Godardvilla, miles de familia Falcasii, vir strenuus, cum suis[7] commilitonibus defensioni vacans, multam ex Galligenis stragem fecit. Tandem cum a festo Sancti Martini usque ad festum beati[8] Nicholai laborioso nimis sumptu ibidem sedissent, concesserunt[9] Lodowico municipium, salvis inclusis rebus suis cum equis et armis. Reddito itaque municipio, petiit illud Robertus filius Walteri, dicens custodiam illius ad eum antiquo jure spectare.

Siege and capture of Hertford castle by Louis, from Nov. 12 to Dec. 6.

[1] *vales*] So altered by Paris from *valet*, which O. W. have.

[2] *reversus*] versus, C.

[3] *consenserunt*] convenerunt, C.

[4] *minora*] minores, W. B. had *minore*, but Par. has written *a* above the *e*. O. has been altered to *minora*.

[5] *prius sibi*] In the margin; not in C.

[6] *eorum*] illorum, C.

[7] *suis*] om. C.

[8] *beati*] sancti, C.

[9] *concesserunt*] Written over an erasure; reddiderunt, O. W.

A.D. 1216. At Lodowicus cum super hoc a Francigenis concilium quæsisset, responsum est ei, quod Angli non erant digni tales habere custodias, qui proprii domini proditores fuerunt. Tunc Lodowicus dicto Roberto respondit, ut patienter sustineret, donec, regno subjugato, singulis redderet jura sua. Eodem tempore in die beatæ Katerinæ virginis et martyris exivit de carcere nobilis vir Willelmus de Albeneio, facto prius fine pro redemptione sua sex milium[1] marcarum; qui facto homagio regi Henrico, tradidit ei idem rex castellum de Ledfort[2] ad custodiendum, quod ille strenuissime custodivit.

William of Albini released, 25 Nov.

Sleaford castle committed to him.

De captione castelli de Berkamestude.

Siege of Berkhampstead castle, 6 Dec.

Subjugato, ut dictum est, municipio de Herthford, Lodowicus in die Sancti Nicholai apud Berchamstede [in][3] castellum se conferens, illud cuneis militaribus circumcinxit. Barones vero Angliæ,[4] jubente Lodowico, a parte castri Aquilonali[5] sub foresta tentoria sua statuerant, et [cum] circa illa ordinanda ministri et servientes nimis essent solliciti, [inter[6] quos erat quidam serviens strenuus, audax, et astutus, Andreas Dingas nomine, cujus astutia, fortitudo, ac audacia, quantociens in quamplurimis locis fuerat experta, a Lodowico et commilitonibus suis et a toto exercitu nimis commendabatur,] exierunt de[7] castello milites et servientes cum impetu, et sarcinas baronum et bigas invadentes, vexillum Willelmi de Mandevilla rapuerunt, et secum revertentes in castellum detulerunt, pœnitentia ducti quod adversariis majora non potuerunt inferre detrimenta. Eadem quoque die, baronibus ad mensam sedentibus, exierunt denuo milites et servientes prædicti de castello, et in confusionem baronum vexillum, quod paulo ante rapuerant, præferentes, cogitabant dictos barones occupare inermes; sed aliis præmunitis, compulsi sunt
f. 49 *b.* redeuntes[8] sese in sua receptacula properanter occultare.

---

[1] Par. has *vel –bus* over this word; milibus, C.

[2] *Ledfort*] Ledeford, C.; Lafort, W. *Sleaford.*

[3] *in*] So C.; om. B.

[4] B. O. W. ins. *qui.*

[5] Par. has *vel –ri* in the margin, Aquilonari, C.

[6] This passage in brackets is not in B., and is only found in C.

[7] *de castello*] tunc de castro, C.

[8] *redeuntes . . occultare*] ad castellum redire, O. W.

De Veronica et ejusdem autenticatione. A.D. 1216.

The portrait of our Lord, called Veronica, carried in procession by Pope Innocent III.

Dum vero fortunalis alea statum regni Angliæ talibus turbinibus exagitaret, dominus Papa Innocentius, quem vacillantis ecclesiæ cura sollicitabat, effigiem vultus Dominici, quæ Veronica dicitur, ut moris est, de ecclesia Sancti Petri usque ad hospitale Sancti Spiritus reverenter cum processione bajulabat. Qua peracta, ipsa effigies, dum in loco suo aptaretur, se per se girabat, ut verso staret ordine; ita scilicet, ut frons inferius, barba superius locaretur. Quod nimis abhorrens dominus Papa, credidit illud in triste sibi præsagium evenisse, et ut plenius Deo reconciliaretur, consilio fratrum, in honore ipsius effigiei, quæ Veronica dicitur, quandam orationem composuit elegantem; cui adjecit quendam Psalmum, cum quibusdam versiculis, et eadem dicentibus decem dierum concessit indulgentiam, ita scilicet, ut quotienscunque repetatur, totiens dicenti tantumdem indulgentiæ concedatur. Multi igitur eandem orationem cum pertinentiis memoriæ commendarunt, et ut eos major accenderet devotio, picturis effigiarunt hoc modo. [*Here*[1] *follows a very carefully executed picture of the head of our Lord, with the cruciform nimbus, and* A Ω *on either side.*]

Imperti-nens sed tamen utile, usque ad hoc signum. ←⊖→

Versicles and prayer to be used in reference to the portrait.

Sortitur[2] autem Veronica tale nomen a quadam muliere sic dicta, ad cujus petitionem ipsam fecit Christus impressionem. Signans igitur se homo dicat,

Signatum est super nos lu[men] v[ultus] t[ui], D[o-mine]. Ded[isti]. *Ps.* Deus misereatur nostri, etc. Gloria. Kyrieleison, Christeleison, Kyrieleison. Pater noster. Et ne. *Vers.* Fac mecum signum in bo[num] ut vid[eant]. *Vers.* Tibi dixit cor meum [exquisivit te] fa[cies] m[ea], fac[iem] t[uam] D[omine] r[equiram]. *Vers.* Quærite Dominum et confirmamini, q[uærite]

Ps. iv. 7. Ps. lxvi. 2. Ps. lxxxv. 17. Ps. xxvi. 8. Ps. civ. 4.

[1] In C. there is a blank left for the picture.

[2] *Sortitur . . dicat*] In rubrick.

A.D. 1216. f[aciem] e[jus] s[emper]. *Vers.* Ora pro nobis, beata Veronica. U[t] d[igni].[1] *Vers.* Domine exaudi orationem meam. Et. *Vers.* Domine Deus virtutum converte nos, et ostende.[2] *Oremus.* Deus qui nobis signatis lumine vultus Tui memoriale tuum ad instantiam Veronicæ sudario impressam imaginem relinquere voluisti, per passionem et crucem Tuam tribue nobis quæsumus, ut ita nunc in terris per speculum et[3] in enigmate ipsam adorare et venerari valeamus, ut[4] facie ad faciem venientem judicem Te securi videamus, Qui vivis et regnas cum Deo Patre.

Ps. lxxix. 20.

Continuatio.

Surrender of Berkhampstead castle.

Præmissam[5] autem seriem historiæ principalis continuantes, referamus quid Lodowicenses tunc temporis egerint, spreto Dei timore et hominum reverentia. Discurrebant autem per villas vicinas, ab innocentibus pecuniam extorquendo. Sed eisdem debacchantibus, Walerannus genere Theutonicus, miles in opere martio probatus, cum suis commilitonibus viriliter resistentes, multorum animas ex Galligenis excommunicatis ad tartara direxerunt. Sed denique post diutinam obsidionem, ex-præcepto regis, dictus Walerannus et complices ejus Lodowico castellum salvis sibi equis et armis reddiderunt, xiii. kal. Januarii. In crastino autem impositis suis in castello Lodowicus venit ad Sanctum Albanum, in die videlicet beati Thomæ Apostoli, exigens ab abbate ut faceret sibi homagium. Cui cum abbas respondisset, se nolle ei homagium facere, nisi prius absolveretur ab homagio quod fecerat regi Anglorum, Lodowicus vehementer indignatus juravit se igne ipsam abbatiam cum villa tota crematurum, nisi faceret quod petebat. Tandem

St. Alban's threatened. 21 Dec.

---

[1] C. adds the initials of the rest of this response, "ef[ficiamur] pro- "[missionibus] Ch[risti].

[2] C. adds the initials of the rest of the verse, "f[aciem] t[uam] et "s[alvi] e[rimus].

[3] *et*] om. C.

[4] C. ins. *tunc* after *ut*, *super nos* in the next line after *venientem*, and *dominum nostrum Jesum Christum* after *videamus*.

[5] For this first sentence, O. W. have, "Cumque dies crastina illux- "isset, jussit Lodowicus petrarias "et alias belli machinas circa castri "ambitum erigere, quibus undi- "que collocatis dampnosos lapides "emittere non cessabant; quibus."

abbas prædictus post comminationes terrificas, interveniente S[ahero] comite Wintoniensi, finem fecit pro se et villa tota, dans Lodowico pro induciis usque ad Purificationem Beatæ Mariæ quater viginti marcas argenti. Quo facto Lodowicus ad urbem Londoniarum reversus est. A.D. 1216. Fine paid by the Abbat. [William of Trumpington.]

Incidentia de Terra Promissionis.

Oliverius Scholasticus, Historia Captionis Damietæ, (Eckhard, Corpus. Histor. Medii Ævi. Lips. 1723, ii. col. 1397), cap. i. It is incorporated into the Historia Orientalis of James of Vitri, lib. iii. p. 1129 (Bongars).

Eodem anno expirante treuga inter fideles Terræ Promissionis et Saracenos, in primo passagio generali post concilium Lateranense congregatus est exercitus Domini copiosus in Achon, cum tribus regibus, Jerusalem[1] scilicet, Hungariæ,[2] et Cypri.[3] Affuerunt etiam duces Austriæ[4] et Maraviæ,[5] cum militia magna regni Theutonici, et comitibus multis, virisque generosis. Affuerunt et archiepiscopi[6] Nichossiensis,[7] Joriensis,[8] Argiensis[9] Hungariæ, Baiocensis,[10] Bavergensis,[11] Cicenensis,[12] Monastergensis,[13] et Trajecensis;[14] et cum eis vir nobilis ac potens Walterus de Avenis. Deinde patriarcha Jerosolimitanus[15] cum magna humilitate cleri et populi, tollens reverenter vivificæ crucis lignum, feria sexta post festum Omnium Sanctorum profectus est ab Achon in castra Domini, quæ præcesserant ad Recordanam.[16] Hoc autem Dominicæ crucis lignum post Terram Sanctam perditam reservatum fuit ad hæc tempora, et a fidelibus occultatum. Imminente enim conflictu Saracenorum tempore Salaadini cum Christianis, sicut a senioribus accepimus, crux secta fuit, cujus pars ad prælium delata et ibidem Assembling of the crusading army at Acre. [A.D. 1217.]

[1] John de Brienne.

[2] Andrew II.

[3] Hugh I.

[4] Leopold VI.

[5] This may be Otho of Méran, but I suspect *Maraviæ* is an error for *Bavariæ, i.e.* Louis I. See however Wilken, vi. p. 131, n. 27.

[6] *archiepiscopi*] An erroneous alteration of Oliverius, who has, "aderant episcopi peregrini, archi- "episcopus Nicossiensis," etc.

[7] Eustorgius, archbishop of Nicosia in Cyprus.

[8] *Joriensis*] So the MSS. and printed editions of Oliverius. *Jovensis*, B. W., by a careless error. O. has *Joriensis*. This is the see of Jaurinum, (Raab) in Hungary. The bishop was Peter II.

[9] Of Agria (Erlau), in Hungary. The bishop was Thomas.

[10] Robert des Ableges.

[11] *Bavergensis*] Ekbert of Meran, bishop of Bamberg.

[12] *Cicenensis*] *Sicensis*, Eckhard, *i.e.* Engelhard, bishop of Zeitz (Naumburg).

[13] Otho of Oldenburg, bishop of Münster.

[14] Otho II., bishop of Utrecht.

[15] Lotharius.

[16] *i.e.* Tel-kurdany, between Acre and Haifa.

A.D. 1216. perdita, pars tempore [1] reservata extitit, quæ nunc exhibetur. Oliverius Scholasticus, Historia Captionis Damietæ, cap. i. col. 1398.

Their advance to Tiberias. Cum tali quoque vexillo aciebus [2] instructis processerunt fideles per planum Fabæ,[3] usque ad fontem Tubanniæ,[4] eo die multum laborantes. Et præmissis explorantibus,[5] videntes ab adversariis concitari [6] pulverem, incerti fuerunt, utrum contra nos, an fugiendo, properarent. Sequenti die per montes Gelboe, quos habuerunt ad dextram, et paludem ad sinistram, profecti sunt Bethsanam,[7] ubi adversarius noster castrametatus est. Sed metuens adventum tam copiosi Dei viventis exercitus et tam ordinate procedentis, tentoria tollens et fugiens, terram militibus Christi vastandam reliquit. Unde in vigilia Sancti Martini [8] Jordanem transeuntes, corpora sua laverunt in eo fideles; et pacifice quievimus ibidem per biduum, victualium copiam repperientes. Deinde super litus maris [9] Galileæ tres fecerunt mansiones, peragrantes loca in quibus Salvator noster mirabilia operari dignatus est, corporali præsentia cum hominibus conversatus. Aspexerunt Bethsaidam, civitatem Andreæ et Petri, tunc ad modicum casale redactum. Viderunt etiam loca ubi Christus discipulos vocavit, supra mare siccis pedibus ambulavit, in deserto turbas pavit, montem oraturus ascendit, et ubi post resurrectionem cum discipulis manducavit. Et sic per Capharnaum Achon reversi sunt, infirmos suos reportantes.

Nov. 10. 1217.

To Tabor. Deinde aliam equitationem aggressi fideles prædicti, perrexerunt ad montem Thabor; ubi primo aquarum inopiam et postmodum per defossionem copiam reppererunt; desperabant autem capitanei exercitus de ascensu montis, donec dictum [10] est eis, castrum fore comprehensibile, a puero Sarraceno. Consilium ergo inierunt, et Dominica prima Adventus, cum legeretur Evangelium, *Ite in castellum quod contra vos est*, patriarcha præcessit cum signo crucis, episcopis et clero orantibus et psallentibus dum exercitus clivum montis subiret. Et licet mons præruptus esset undique et velut impossibilis in ascensu et extra semitam tortam, omnes tamen viriliter ascenderunt. Johannes vero rex Jerusalem cum militia Christi castellanum ab equo stravit et admiraldum unum, qui primo impetu intrepidi extra portas ad montem defendendum hostibus occurre-

Id. cap. i.

Dec. 3. S. Matt. xxi. 2. f. 50.

---

[1] *tempore*] tunc, O. W. Neither is in Oliverius.

[2] *aciebus*] a diebus, B.

[3] *i.e.* el Fuleh, on the edge of the plain of Esdraelon.

[4] Ain Dschaluth. See Wilken, iii. part 2, p. 231, vi. p. 144.

[5] *explorantibus*] exploratoribus, O. W., as Oliverius.

[6] *concitari*] So O. W., Oliverius; commutari, B.

[7] Bethsean, *Beisan*, *Scythopolis*.

[8] C. ins. *in*.

[9] *maris*] mare, B.

[10] *dictum*] So C.; ductum, B.

Oliverius Scholasticus, Historia Captionis Damietæ, cap. ii. col. 1399.

runt, in stuporem eos convertentes et fugam. Sed rex quantum meruit ascendendo, tantum demeruit descendendo. Nam Templarii multi et Hospitalarii ac sæculares, quando infideles vires receperant, vulnerati sunt; sed pauci mortui. In hoc autem et in primo, de quo diximus,[1] equitatu multitudinem maximam virorum, mulierum, ac parvulorum apud Achon Christiani reduxerunt; ubi episcopus[2] Achonensis parvulos, quoscunque vel prece vel precio optinere potuit, baptizavit. Feminas vero inter sanctimoniales distribuit, [3] litteris applicare fecit. In tertio autem equitatu, cui patriarcha cum clero et signo crucis non interfuit, multa incommoda tum per latrunculos, tum ex hyemis incommodo, perpessi sunt fideles, præsertim in vigilia Nativitatis Dominicæ, per viam; in qua illa nocte sacra tempestatem terrestrem ventis commotam[4] et pluviis invenerunt. In finibus etiam Tyri et Sydonis juxta Sarepta multa perpessi fuerunt incommoda, tam aeris intemperie quam molestia corporali. ⟵⊖⟶

A.D. 1216.

Id. cap. iii.

Their sufferings near Sarphat.

Qualiter barones Angliæ propriam miseriam ad mentem reduxerunt.

Anno Domini MCCXVII. juvenis rex Henricus fuit ad Natale apud Bristollum, præsente Walone legato et Willelmo Marescallo, rectore ejusdem regis et regni. Erat autem ea tempestate inter optimates Angliæ fluctuatio maxima, cui se regi committerent, juveni videlicet Henrico an domino Lodowico. Habebant enim ex Francigenis talem tantumque contemptum, quod multi eorum consolationem non admiserunt. Auxit præterea hujus perturbationis procellam, quod Lodowicus spreto juramento terras, possessiones, et castella eorundem optimatum, quæ eorum auxilio subegerat, illis murmurantibus, in suam redegerat potestatem, ponens in eis milites et alienigenas nationes. Ceterum turpe sibi videbatur, ad regem, a[5] quo abierant, redire, ne viderentur canes ad vomitum revertentes; sicque hic inde perplexi, quassatum nequiverunt calamum reparare. Eodem tempore, xiii. kalendas Februarii, exierunt de castello quod Munsorel appellatur milites et servientes, ut prædis instarent et rapinis; quod cum per exploratores milites de Notingeham cognovissent, venerunt eis obviam, et facto congressu, ceperunt ex obstantibus decem milites et

Henry III. at Bristol.

The barons are inclined to return to their allegiance.

Skirmish at Mountsorel.

[1] *de quo diximus*] die quo duximus, B.

[2] James of Vitri, the historian.

[3] *distribuit*] distribuens, O. W., as Oliver.

[4] *commotam*] commodam, B.

[5] *a quo abierant*] Written over an erasure; quem abjecerant, W.; quem abierant, O.

A.D. 1217. viginti quatuor servientes; et sic tribus ex hostibus interfectis, cum læta victoria remearunt.

Qualiter Falcasius villam Sancti Albani spoliaverit.

Injuries to St. Alban's by Fawkes de Breauté, Jan. 22.

Per idem tempus, undecimo kalendas Februarii, Falcasius prædo pessimus, multitudine gravi congregata de præsidiis castrorum de Oxonia, Norhamtona, et Bedefordia, simul et Windleshores, militum et ruptariorum, venit ad villam Sancti Albani in crepusculo vespertino, nocte scilicet Sancti Vincentii; atque inopinato impetu facto, villam totam spoliavit, homines et infantes cepit, ac vinculis eos arctissimis mancipavit. Ad ostium quoque ecclesiæ beati Albani servientem quendam de curia interfecit, ad ecclesiam fugere cupientem. Et sic opere nefario a ministris diaboli consummato, abbati Willelmo significavit, ut sub omni festinatione mitteret ei centum libras argenti; alioquin ipse injecto igne villam totam cum ipso monasterio et suis ædificiis ilico concremaret. Abbas vero post multas contradictiones, aliud non habens remedium, pecuniam postulatam concessit. Quibus ita gestis, dictus Falcasius cum suis prædonibus excommunicatis, et spoliis nimis dampnosis, et captivis tractis turpiterque vinctis[1] et abductis, ad castellum de Bedefort citius convolavit. Deinde cum omni multitudine prædicta ad forestam de Walbergia properans, cepit ibi Rogerum de Collevilla, et plus quam sexaginta cum eo clericos et laicos de provincia illa, qui prædæ causa ibidem latebant.

Nota tirannidem Falcasii.

He seizes many in the forest of Wabridge.

Nota miraculum de Sancto Albano.

Postea[2] vero[3] quadam nocte per visum accepit idem Falcasius, quod de turri Sancti Albani quoddam immane saxum, in modum fulguris in eum irruens, eundem in pulverem contrivit.[4] Qua perterritus visione, et expergefactus, uxori suæ[5] visionem enarravit. Ipsa autem eum hortabatur, persuadens quasi virum, dominum, et amicum devotissime, quatinus se beato Albano, quem merito offenderat, satisfactione congrua reconciliaret; intelligens hoc esse indicium ultionis perpetrati facinoris. Adquievit autem, sed vix, Falcasius, juxta illud Apostoli, *Salvabitur vir infidelis per mulierem*

Vision and pretended repentance of Fawkes.

1 Cor. vii. 14.

[1] B. ins. captivis; it is not in C.

[2] In the margin is a picture of part of the church of S. Alban's and "Falco de Breaute."

[3] *vero quadam*] quidem, C.

[4] *contrivit*] redegit, C.

[5] Margaret de Rivers.

fidelem. Postea vero ut mulierem uxorem[1] suam non offenderet, venit apud[2] Sanctum Albanum, et intravit capitulum, et spoliatus,[3] tenens virgam, petiit et obtinuit absolutionem, osculans singulos[4] monachos, quasi sic omnes pacasset; nihil tamen de ablatis restituens, vel de injuria satisfaciens pauperibus Christi. Steterunt autem fideles Christi ad ostium capituli, sperantes in aliquo saltem restaurari; quos visos sprevit, et pertransiit expectantes, nesciens illius propheticæ comminationis ultionem, quam reservavit ei, conquerente beato Albano, Deus ultionum Dominus: *Væ qui prædaris, quia prædaberis.* Quod in fine didicit experimento, sicut sequens historia luculenter declarabit. A.D. 1217 Isa. xxxiii. 1.

De treugis statutis inter regem Anglorum et Lodowicum.

Circa eosdem dies nuncii Lodowici, qui pro eo steterunt in curia Romana, eidem[5] Lodowico significaverunt, quod nisi exiret ab Anglia, sententia excommunicationis, quam Walo legatus in eum tulerat, in die Cœnæ confirmaretur a Papa. Hac itaque de causa statutæ sunt treugæ inter Lodowicum et regem Henricum usque ad mensem de Pascha; ita scilicet, ut omnia remaneant in eo statu, quo fuerunt in die qua juratæ fuerunt treugæ, in castellis et rebus aliis, usque ad terminum constitutum. Transfretavit igitur Lodowicus tempore Quadragesimali; eo pacto, quod nunquam deinceps gratiam baronum Angliæ habuit, sicut prius. Nam continuo venerunt ad fidelitatem regis Henrici comes Willelmus Saresberiensis, comes Willelmus Arundel, comes Willelmus Warenne, et alii multi, dicto regi deinceps adhærentes. Sed et magnus Marescallus, Willelmum filium suum primogenitum ad regis fidelitatem revocans, partem Lodowici non mediocriter mutilavit. Louis threatened with the confirmation of the sentence of excommunication on May 4. He makes a truce with Henry, and leaves England.

Incidentia de Terra Promissionis.

Oliverius Scholasticus, Hist.

Eodem tempore exercitus qui erat in Achon quadrifarie divisus est. Reges enim Hungariæ [et[6] Cypri Tripolim profecti sunt, ubi rex Cypri adolescens diem clausit extremum. Rex vero Progress of affairs in Palestine.

[1] *uxorem*] om. C.
[2] *apud*] ad, C.
[3] *spoliatus tenens virgam*] exspoliatus tenuit virgam in manu, C.
[4] *singulos*] omnes, C.
[5] *eidem*] om. C.
[6] This passage, carelessly omitted by the scribe of B., is from O. W.

A.D. 1217. *Imperti-nens etsi verum et utile usque huc ⊙—.*

Hungariæ], brevi tempore ibidem commoratus, cum magno Terræ Sanctæ dispendio recessit. Peregrinos enim et galeias, equos et jumenta cum armis secum traxit, multum ne recederet a patriarcha rogatus, qui tandem cum sua sequela excommunicatus recessit. Alia pars pigrorum[1] et timidorum et eorum qui divitiis affluebant in Achone remansit. Rex vero Jerusalem et dux Austriæ, cum Hospitalariis Sancti Johannis et episcopis multis et aliis fidelibus, castrum in Cæsarea Palæstinæ in brevi viriliter firmaverunt, licet frequenter hostium nunciaretur adventus. Ibi in basilica principis Apostolorum festum Purificationis patriarcha cum sex episcopis solenniter celebravit. Templarii quoque cum domino Waltero de Avenis et aliis peregrinis, et Hospitali de domo Theutonicorum, castrum quod olim Districtum, nunc autem castrum Peregrinorum dicitur, firmare cœperunt. Hoc autem castrum situm est inter Caipham et Cæsaream, non longe distans a mari. Quapropter viam strictam ascendentibus, et ad Jerusalem per eam descendentibus, Districtum dicebatur. Hujus castri prima utilitas est, quod conventus Templariorum, eductus a peccatrice et omni spurcitia plena civitate Achon, usque ad reparationem murorum Jerusalem in hujus castri præsidio residebit. Territorium ejus piscariis, salinis, silvis, pascuis, agris, herbis, vineis, hortis, et pomeriis abundat. Inter Achon et Jerusalem nullum est municipium,[2] quod Sarraceni teneant; quocirca[3] ex hoc dampnificantur plurimum infideles, [et[4] terrore divino ipsos fugante loca culta deserere coguntur] inter Jerusalem et Jordanem. Portum habet naturaliter bonum; sex miliaribus distans a monte Thabor; unde Sarraceni in campo qui interjacet longo et lato nec arare possunt nec seminare, propter hujus castri præsidium et levamen. Firmato itaque tali castro, exercitus Domini reversus est in Achon.

Capt. Damietæ, cap. iii. col. 1399. (This is also in Gale's Scriptores V., p. 435, but from an inferior MS. to Eckhard's, Camb. Univ. Lib. Ff. i. 25.)

f. 50 *b.*

Situation of the Pilgrims' Castle (Athlit).

Id. cap. iv.

Id. cap. v. col. 1400.

De signis cœlestibus unde excitata fuit Coloniensis provincia ad obsequium crucis.

Portents seen in the province of Cologne.

Sub his quoque diebus, mense Maio, feria scilicet sexta ante Pentecosten, excitata fuit provincia Coloniensis in obsequium Salvatoris. Nam in villa Bebon[5] Frisiæ apparuit in aere

Id. cap. vi.

[1] *pigrorum*] Before this Oliverius has peregrinorum.

[2] *municipium*] munitio, Oliver.

[3] *quocirca*] quicirca, B.; C. is corrected.

[4] The words in brackets are supplied from Oliver. *Inter Jer. et Jord.*, though in Gale's edition (p. 438) is not in Eckhard's.

[5] *Bebon*] Betlem, Eckhard. Bedom in the Cambridge MS. (Ff. i. 25) of Oliverius. *Bedum*, Gröningen.

triplex forma crucis; una coloris candidi versus Aquilonem; altera versus Meridiem, ejusdem scematis et coloris; tertia medio colore colorata, habens crucis patibulum, et formam hominis in eo suspensi,[1] brachiis elevatis et extensis, cum infixione clavorum in manibus et pedibus, et capite inclinato. Et hæc media fuit inter alias, in quibus corporis humani effigies non apparebat. Alia quoque vice et alio loco, in villa scilicet Frisiæ quæ Fuzerhuse[2] appellatur, crux apparuit juxta solem crocerulei coloris, et hanc plures quam priorem viderunt. Tertia apparuit in villa Doctham,[3] in qua beatus Bonefacius martirio coronatus est;[4] ubi in festo ejusdem martiris, cum multa hominum milia convenissent, visa est crux magna et alba, ac si lignum[5] trabis ex transverso alterius trabis artificialiter construeretur.[6] Movebatur autem paulatim ab Aquilone ad Orientem; et hanc multa hominum [milia] conspexerunt. ⊙— A.D. 1217.

De obsidione castri de Muntsorel.

Per idem tempus, post Paschalem solennitatem, procurante Willelmo Marescallo regis rectore et regni Angliæ, convenerunt ad obsidendum castrum de Muntsorel, Ranulfus comes Cestriæ, Willelmus comes Albemarliæ, Willelmus comes de Ferrariis, Robertus de Veteri Ponte, Briennus de Insula, Willelmus de Cantelupo, Phillippus Marc, Robertus de Gaugi, Falcasius cum castellanis suis, et alii multi ex præsidiis castrorum; qui, collocatis machinis in locis congruis, castellum de Muntsorel acriter invaserunt. Erat summus in castello Henricus de Braibroc, et decem milites cum eo[7] strenuissimi, cum servientibus multis; qui hostibus assilientibus lapides pro lapidibus, tela pro telis, viriliter remiserunt. Inclusi quoque[8] per dies multos castrum defendissent, nisi, ne forte longa obsidione deficere cogerentur, misissent[9] ad Saerum comitem Wintoniensem, qui tunc Londoniis erat, obsecrantes ut celeriter subveniret obsessis. Tunc comes præfatus, cujus illud municipium erat, ad Lodowicum, qui nuper de partibus transmarinis ad urbem Londoniarum

Siege of Mountsorel castle by the royalists.

The besieged send to Saher, earl of Winchester.

---

[1] *suspensi*] suspensum, O. W.

[2] *Fuzerhuse*] Suzerhuse in the MS. of Oliverius. Probably Zuyenkerke, near Bruges.

[3] Dockom.

[4] *est*] exstitit, O. W.

[5] *lignum trabis ex transverso*] trabes ex adverso, O. W.

[6] *construeretur*] constructa fuisset, O. W.

[7] O. W. ins. *viri*.

[8] O. W. ins. *cum*; *nisi* in the next line is an insertion of Paris, to make some kind of sense, he not seeing the omission of *cum*.

[9] *misissent*] miserunt legatos, O. W.; miserunt, C.

A.D. 1217. A body of soldiers come to their aid from London.

redierat, veniens, postulavit eum cum amicis obnixius[1] ut subsidium mitteret militare, per quod obsidio solveretur. Tandem habito tractatu ad invicem, communiter decreverunt, ut legio militum mitteretur, quæ et obsidionem solveret et totam Lodowico provinciam subjugaret. Exierunt itaque ab urbe Londoniarum milites secenti, et cum eis plusquam viginti milia armatorum, qui omnes aspirabant in aliena; habentes principes illius [militiæ] comitem Perticensem,[2] Marescallum[3] Franciæ, comitem Wintoniensem Saerum, Robertum filium Walteri, cum aliis multis, quos ad expeditionem hanc idoneos judicabant. Moventes autem castra pridie kalendas Maii, id est, die Lunæ proxima ante Ascensionem Domini, profecti sunt apud Sanctum Albanum, quæque sibi obvia deprædantes. Ruptarii vero et prædones nequissimi de regno Francorum, villas in girum perlustrantes, ecclesiis vel cimiteriis non parcebant, quin omne genus hominum caperent et spoliarent, ac diro et excogitato membrorum cruciatu ad gravissimam redemptionem compellerent. Abbatia quoque Sancti Albani, quæ[4] paulo ante Lodowico satisfecerat, prædonum manus vix evasit; sed[5] eam vacuam omni genere cibariorum et poculorum dimiserunt, quam omni redundantem invenerunt.

30 April. St. Alban's again pillaged.

De miraculo Dominicæ crucis.

Miraculous punishment of one of the spoilers at Redbourn.

In crastino autem versus villam de Dunestaple castra moventes, ecclesiam beati Amphibali, magistri beati Albani, in villa de Redbernia sitam, ubi Domino cooperante innumerabilia miracula celebrantur, [et] monachos usque ad femoralia spoliabant. Sanctorum insuper reliquias super sanctum altare rapientes, funestis eas manibus polluerunt. Inter quos etiam quidam ex eis crucem quandam argenteam et deauratam, in qua portio quædam Dominicæ crucis continebatur, tollens, in sinu suo[6] sociis ignorantibus abscondit. Sed antequam ab ædibus oratorii recessisset, a dæmonio arreptus corruit in terram, dentibus stridens et ore spumans; surgensque festinanter a dæmonio agitatus, in socios ensem vibrare disposuit. At illi ejus miseriæ condolentes, ligatis manibus illius, causam penitus ignorantes, ad ecclesiam de Flamstude per-

[1] *obnixius*] obnoxius, B., and so the Hist Angl.

[2] Thomas.

[3] Walter of Nismes.

[4] *quæ*] cujus abbas data pecunia magna, O. W.

[5] *sed . . . invenerunt*] ita quod nihil præter escas et pocula rapiebant, O. W.

[6] O. W. ins. *funesto.*

duxerunt, in suprema furia constitutum. Intrantes autem ecclesiam prædones, ut eam spoliarent, obviavit[1] presbyter indutus vestibus albis, ut malitiam comprimeret impiorum. Veruntamen aliquantulum de socio, quem furiosum ducebant, perterriti, manus cohibuerunt a rapina, ubi, vidente presbytero et multis aliis, crux prædicta cecidit in terram, de sinu exiliens furiosi; quam reverenter ac stupens presbyter arripiens, et a terra in editum elevans,[2] quid hoc esset a prædonibus requisivit. Tandem in se reversi, cognoverunt per virtutem animadversionis divinæ, quod a monachis, quos in proxima villa spoliaverant, crucem furtim sustulisset. In summa igitur angustia prædones constituti timuerunt valde, ne etiam ipsos spiritus nequam invaderet, et sicut socium suum fecerat, cruciaret. Tunc prædones[3] nequissimi crucem illam cum tremore presbytero tradiderunt, adjurantes eum per virtutem Dei et in periculo ordinis sui, ut, antequam cibum sumeret ad locum accedens, crucem monachis restitueret. Presbyter vero cum festinatione ad oratorium beati Amphibali martiris veniens, crucem reverenter tradidit; et omnia, quæ circa illam mirabiliter acta sunt, priori et fratribus enarravit. A.D. 1217.

De solutione obsidionis castri de Muntsorel, et obsidione castri Lincolniensis.

Exercitus igitur Lodowici ac baronum Angliæ apud Dunestapliam perveniens, ibidem pernoctavit. Mane autem facto, versus Aquilonem vexilla direxit et arma, ut obsidionem scilicet prædictam solvere maturaret. Sed comes Cestrensis Ranulfus et alii qui cum illo obsidionem agebant, ab exploratoribus præmuniti, expeditione dimissa, ad castrum sese de Notinham conferentes, decreverunt communiter, ut hostium supervenientium ibidem explorarent progressum. Barones itaque[4] cum cimiteriis et ecclesiis omnibus more solito spoliatis per viam, ad castellum de Muntsorel pervenissent, et obsidionem dissolvissent, communi omnium consilio decretum est, ut versus Lincolniam properarent, ubi Gilebertus de Gant cum aliis baronibus supradictis diutinam obsidionem egerant, sed inanem. Transeuntes igitur barones per vallem de Belvero, omnia ibi in usus prædonum cesserunt, quia pedites de regno Francorum, qui quasi spurcitia et spuma superfluens erat illius regionis, nihil omnino reliquerunt intactum. Tanta namque in eis erat[5] paupertas et miseria, quod in vestibus cor- f. 51. The siege of Muntsorel raised. The barons march to Lincoln,

[1] O. W. ins. *illis.*
[2] *elevans . . esset*] repeated in B.
[3] C. ins. *illi.*
[4] *itaque*] quoque, C.
[5] *erat*] vigebat, O. W.

A.D. 1217. and attack the castle.

poreis, quibus[1] pudenda naturæ tegerent,[2] facultas[3] eis minime administravit. Denique ad Lincolniam pervenientes, barones insultus acerrimos fecerunt in castellum; quibus resistentes inclusi lapides et tela mortifera pro lapidibus et jaculis pro viribus remiserunt.

Quomodo rex Angliæ congregavit exercitum ut dissolveret obsidionem castri Lincolniensis.

The castellans on the king's side summoned to meet at Newark for the relief of Lincoln.

Dum hæc ibidem agerentur, Willelmus Marescallus regis custos et regni, de consilio Walonis legati et[4] Petri Wintoniensis episcopi et aliorum, quorum consilio regni gerebantur negotia, fecit convocare omnes castellanos ad regem spectantes, et milites, qui erant in præsidiis castrorum in partibus diversis; præcipiens ut feria secunda in hebdomada Pentecostes apud Neuwerc ad edictum regis convenirent, ut et pariter cum ipsis obsidionem castri Lincolniensis dissolvere laborarent. At illi, quibus erat ardens desiderium bellum conserere cum Francigenis excommunicatis et etiam pro patria pugnare, venerunt gaudenter ad diem præfixum et locum; cum quibus utique et ipse legatus cum aliis regni prælatis cum equis et viris bellicosis apparuit, ut regi inobedientes et domino Papæ rebelles precibus insequerentur et armis. Habuerunt namque justam, ut sibi videbatur, causam, cum præcipue innocens esset et quasi a peccato alienus, quem adversarii ejus exhæredare per superbiam laborabant. Cumque omnes in unum essent congregati, recensiti sunt in exercitu milites quadringenti, balistarii ferme ducenti quinquaginta. Servientes quoque et equites tot et tales affuerunt innumeri, quod vices militum possent pro necessitate implere.[5] Principes autem exercitus fuerunt Willelmus Marescallus, et Willelmus filius ejus, Petrus Wintoniensis episcopus in opere martio eruditus, comes Cestrensis Ranulfus, comes Sarebiriensis Willelmus, comes de Ferariis Willelmus, comes Albemarlensis Willelmus. Affuerunt et barones, Willelmus scilicet de Albineio, Johannes Marescallus, Willelmus de Cantelupo, et Willelmus filius ejus, Falcasius,[6] Thomas Basset, Robertus de Veteri Ponte, Briennus de Insula, Gaufridus de Luci, Philippus de Albineio, cum castellanis multis in opere militari expertis. Hi autem, apud Newerc triduanam moram facientes ad respirationem hominum et equo-

Leaders of the army.

---

[1] *quibus*] unde, O. W.

[2] *tegerent*] contegerent, O. W.

[3] *facultas . . administravit*] natura eis minime concessit, O. W.

[4] *et*] om. C.

[5] *implere*] supplere, O. W.

[6] O.W. ins. "in opere illo laudabilis."

rum, confessioni interim vacabant; corporis et sanguinis Dominici perceptione sese [1] muniebant, contra hostiles incursiones Deum protectorem habere quærentes. Sicque universi ad omnia provocati pro justitia mori vel vincere affectabant. A.D. 1217.

Qualiter exercitu regis congregato legatus omnes ad pugnam animaverit.

Tandem in hebdomada Pentecostes, feria sexta, post divinorum celebrationem sacramentorum, surgens legatus sæpedictus [2] ostendit coram omnibus, quam iniqua erat Lodowici ac baronum ei [3] adhærentium causa, pro qua fuerunt excommunicati et ab unitate ecclesiæ segregati. Et ut denique exercitum illum animaret ad pugnam, albis indutus vestibus cum clero universo Lodowicum nominatim excommunicavit cum complicibus et fautoribus suis, et præcipue omnes illos qui apud Lincolniam contra regem Angliæ obsidionem agebant, cum tota civitate, continens scilicet et contentum. Eis autem qui negotium hoc in propriis personis expediendum susceperunt, de concessa sibi potestate ab omnipotente Deo et sede Apostolica, plenam suorum veniam peccatorum, de quibus veraciter confessi fuerunt [et [4] ore contriti], indulsit, et in retributione justorum salutis æternæ præmia repromisit. Deinde collata omnibus absolutione et Dei benedictione, ad arma convolarunt universi; equosque cum festinatione ascendentes, castra moverunt ovantes. Venientes itaque ad villam de Stowe, quæ octo miliariis ab Lincolnia distat, ibidem intrepidi pernoctarunt. Mane autem facto, bellis [5] septem eleganter ordinatis densis agminibus, processerunt in hostes, nihil adeo metuentes quam fugam eorum ante [6] adventum suum. Balistarii quoque eorum exercitum eorum semper præibant uno fere miliario. Sarcinæ bigarum et summariorum cum victualibus et rebus necessariis exercitum tantumdem sequebantur a tergo; vexillis undique micantibus et scutis, terrorem videntibus non minimum incusserunt. Advance of the army towards Lincoln.

Quomodo barones ab urbe Lincolniæ exeuntes regis exercitum æstimaverint.

Barones vero qui erant in civitate et Francigenæ tantam conceperunt securitatem in causa sua optinenda, ut, referentibus The royal forces reconnoitred

[1] *sese*] sua corpora, O. W.
[2] *sæpedictus*] supradictus, C.
[3] *ei adhærentium*] qui ei adhærerant, O. W.
[4] This is only in C.
[5] *bellis*] bell', B.; bellum, C.
[6] *ante adventum suum*] antequam ad civitatem venirent, O. W.

A.D. 1217. by the nobles at Lincoln.

sibi nunciis de adventu adversariorum, sannas redderent et cachinnos; non cessantes lapides dampnosos proicere ex mangonellis, ut castelli muros dissolverent. Sane Robertus filius Walteri et S[aherus] comes Wintoniensis, cum audissent hostes appropinquare ad civitatem, exierunt ab urbe, ut progressum eorum inspicerent et bellatorum numerum æstimarent. Qui cum diligenter hostium [1] adventantium ordinem [2] conspexissent, redierunt in urbem ad socios dicentes, "Ordinate procedunt "contra nos bellatores isti, sed nos tamen multo plures sumus "quam illi; unde consilium nostrum est, ut exeamus contra "eos obviam illis usque ad ascensum montis; quia si ita "fecerimus, capiemus omnes [3] sicut alaudas." Quibus comes Perticensis et Marescallus [4] respondentes, dixerunt; "Vos "æstimastis eos juxta scientiam vestram, et nos exibimus "modo, ut æstimemus eos juxta consuetudinem Gallicanam." Exierunt igitur ut æstimarent exercitum regis venientem; sed in æstimatione decepti fuerunt. Nam cum primo vidissent a tergo exercitus bigas et sarcinas cum custodibus earum, qui cuneos jam ad bellum disposito[s] sequebantur, æstimaverunt unum esse per se exercitum, quia ibi multitudinem magnam cum vexillis micantibus inspexerunt. Habuerunt enim singuli magnatum duo vexilla, unum, ut jam diximus, cum sarcinis, a tergo remotius cuneos sequens, et aliud corpora singulorum præcedens, per quod cognoscerentur prælia conserentes. Sicque comes Perticensis cum Marescallo illusus ad socios remeavit incertus. Dederunt igitur consilium isti sodalibus reversi in civitatem, quorum consilium præterire nefas erat, ut, divisis optimatibus, custodirentur portæ civitatis ab eis, hostesque ab ingressu ejus [5] arcerentur, donec cepissent castellum,
f. 51 *b*. cujus captio jam imminebat. Placuit multis consilium, veruntamen pluribus displicebat. Obseratis itaque portis et custodibus adhibitis, omnes sese ad defensionem parabant.

De prœlio apud Lincolniam commisso, et de morte comitis Perticensis.

Battle of Lincoln.

Interea exercitus regis a parte castelli urbi [6] appropinquans, cum a castellanis cognitus fuisset, miserunt clam nuncium per posticum, quod erat a tergo castelli, ad majores exercitus, qui eis omnia quæ fiebant interius nunciavit. Dixit etiam,

---

[1] *hostium*] agminum, O. W.
[2] *ordinem*] circumstantia, O. W.
[3] O. W. ins. *illos*. Walter of Nismes.
[4] Walter of Nismes.
[5] *ejus*] om. C.
[6] *urbi*] so altered by Paris from *urbem*, which O. W. have.

quod, si vellent, potuerunt ingressum habere per posterulam, quæ propter adventum eorum fuerat jam aperta. At illi per eam noluerunt omnes intrare; sed miserunt Falcasium cum agmine toto cui præerat et cum balistariis omnibus, qui portam civitatis saltem unam exercitui patefacerent.[1] Deinde omnis multitudo ad portam se aquilonarem conferens, illam confringere vacavit. Nec propter [hæc] barones cessabant de petrariis ad castellum lapides emittere ponderosos. Sed Falcasius interim castrum cum agmine cui præerat ac balistariis omnibus ingressus, statuit eos subito super muros domorum et in propugnaculis castri; qui illico tela mortifera in dextrarios baronum dirigentes equos cum assessoribus suis prostraverunt in terram, ita quod quasi in ictu oculi peditum[2] ac militum ac magnatum prostraverunt multitudinem. Videns autem Falcasius ex nobilioribus adversariorum suorum plurimos in terram prostratos, prorupit de castro cum suis audacter in medium hostium; sed ab irruentibus in eum legionibus captus est et abductus,[3] donec per probitatem balistariorum ac militum suorum liberatus est et ad suos reductus.[4] Interea moles totius exercitus regis, jânuis civitatis licet cum difficultate confractis, villam ingrediens audacter prorupit in hostes. Videres[5] igitur ex ictibus gladiorum igneas prosilire scintillas, et ad modum tonitrui vel[6] terræmotus totam terram reboare ex congressu confligentium. Sed tandem per regales,[7] quorum probitate equi in quibus sedebant barones telis confossi sunt et ad instar porcorum jugulati, pars baronum fuit penitus infirmata; nempe quando equi corruerunt in terram interfecti, sessores eorum capiebantur, cum non esset qui eos liberaret. Tandem cum regis militia, baronibus penitus enervatis, cepisset ex eis militum multitudinem numerosam ac vinculis omnes mancipasset, irruit densis agminibus in comitem Perticensem, circumvallando eum undique, et versum est in eum pondus belli. Sed demum cum impetum irruentium sustinere non potuit, hortati sunt ut se redderet, ut[8] vivus evadere posset. At ille cum juramento horribili affirmavit, quod se Anglico[9] alicui nequaquam

A.D. 1217. Fawkes sent into the castle.

His success and danger.

Death of the count of Perche.

[1] *patefacerent*] aperirent, W.; apperient, O.

[2] O. W. ins. *maximam*.

[3] *abductus*] So. C.; adductus, B.; adductus, O. W.

[4] *et . . reductus*] om. W., though in O.

[5] O. W. ins. *Tunc* before *videres*.

[6] *vel . . confligentium*] horribilis fulminare circa capita galeata, O. W.

[7] *regales*] Written by Par. over an erasure; balistarios, O. W.

[8] *ut*] quatinus, O. W.

[9] *Anglico . . redderet*] non redderet Anglis, O. W.

A.D. 1217. redderet, qui proprii regis proditores fuerunt. Et his auditis,
Death of the Count of the Perche. irruit quidam de regalibus,[1] et per ocularium galeæ, caput ejus perforando, cerebrum effudit, et merito, quia per cerebrum Dei sæpe pejeravit. Et corruens in terram, nec[2] Deum invocavit, nec etiam verbum unum edidit; sed in summo rancore et superbia ad inferos peregrinavit. Videntes igitur Galligenæ,[3] quod major eorum
Flight of the French. pars cecidisset, inierunt fugam tam pedites quam equites, sibi nimis damnosam. Nam flagellum portæ Australis per quam fugerunt, quod ex transverso[4] fuerat fabricatum, fugientes non mediocriter impedivit. Etenim quotienscunque aliquis adveniens etiam festinus nimis exire voluisset, oportebat eum ab equo descendere et portam aperire, quo exeunte, porta statim recludebatur[5] flagello ut prius posito ex transverso, sicque porta illa fugientibus nimis molesta fuit ac dampnosa. Insecuti sunt autem milites regis barones fugientes et Franco[s], fracta eorum superbia; sed licet plures in fugiendo capti fuerint,[6] ficte insecuti sunt eos, quia nisi consensus consanguinitatis,[7] qui se manifestat in articulo necessitatis, intervenisset, nec pes unus ex omnibus evasisset, quin per gulas universi caperentur. Quid plura?[8] Capti sunt ex baronibus capitaneis Saerus comes Wintoniensis, Henricus de Boum comes Herefordensis, comes Gilebertus de Gant quem nuper Lodowicus fecerat comitem Lincolniensem; comes Perticensis pro pertinaci superbia sui
Names of the chief prisoners. ibi remansit usque[9] in hodiernum diem. Capti sunt etiam barones Robertus filius Walteri, Ricardus de Munfichet, Willelmus de Munbrai, Willelmus de Bello Campo, Willelmus Maudut, Oliverus de Heracurt, Rogerus de Cressi, Willelmus de Colevilla, Willelmus de Ros, Robertus de Roppesle, Radulfus Cheinduit, et alii multi, quos longum esset enumerare. Capti sunt etiam milites quadringenti,[10] præter servientes,

---

[1] For this O. W. have only "in "eum percutiensque illum in oculo "cerebrum perforavit."

[2] *nec . . . edidit*] verbum ultra non edidit, O. W.

[3] O. W. ins. *phalanges.*

[4] O. W. ins. *illius portæ.*

[5] *statim recludebatur*] denuo claudebatur, O. W.

[6] *fuerint ficte*] fuissent ficte tamen, O. W.

[7] O. W. ins. *et carnis.*

[8] *Quid plura?*] Sed ne sermonem inaniter diutius protraham, O. W.

[9] *usque . . diem*] in æternum, O. W.

[10] *quadringenti*] trecenti, W.

equites et pedites, qui facile sub numero non cadebant. Comes Perticensis in pomerio hospitalis extra villam sepultus est. Reginaldus etiam cognomento Crocus, miles de familia Falcasii, vir strenuus, ibi interfectus est, et apud abbatiam de Crokesdene[1] honorifice sepultus. Interfectus est etiam in illo conflictu serviens quidam ex parte baronum, omnibus ignotus, qui extra civitatem in quadrivio velut excommunicatus sepultus est. Isti tres tantummodo ex omnibus in tanti discrimine belli occisi referuntur.[2] A.D. 1217.

De spoliis civitatis et rapinis.

His ita gestis, invenerunt regii bellatores in plateis civitatis bigas baronum et Francorum, cum summariis et sarcinis, vasis argenteis, et varia supellectili simul cum utensilibus onustas, quæ omnia in usus eorum sine contradictione cesserunt. Spoliata itaque civitate universa usque ad ultimum quadrantem, ecclesias omnes totius urbis consequenter spoliantes, arcas omnes[3] cum almariolis securibus et malleis confregerunt, rapientes in eis aurum et argentum, pannos diversi[4] coloris, ac muliebria ornamenta, anulos aureos, cum ciphis et lapidibus pretiosis. Nec etiam ecclesia cathedralis hanc pestem evasit, quin subiret judicium aliarum. Datum enim erat militibus in mandatis a legato, ut etiam canonicos omnes tractarent ut excommunicatos, et sicut tales qui hostes fuerunt[5] Romanæ ecclesiæ ac regis vassalli[6] ejus ab initio guerræ motæ. Fuit autem illis pro causa sufficiente aliquid habere quod auferri possit; sicut consuetudo est Romanis de levi causas adinvenire, ubi materia prædæ subjacet malignantibus. Præcentor autem ecclesiæ illius, Gaufridus scilicet de Drepinges,[7] undecim milia marcas argenti se inconsolabiliter doluit amisisse. Tandem cum omnia mercimoniorum genera rapuissent, ita quod nihil in aliquo domatis angulo remansit intactum, reversi sunt singuli ad dominos suos[8] divites effecti; atque ab omnibus pace regis Henrici per civitatem Pillage of Lincoln.

[1] *Crokesdene*] Crocstune, O. W. *Croxton* in Leicestershire.

[2] At the foot of the page is a representation of the siege, with the death of "comes Perticensis," and two horsemen flying away. It is in outline in C.

[3] *omnes cum almariolis*] universas cum armariis, O. W.

[4] *diversi*] omnis, O. W.

[5] *fuerunt*] fuerant, C.

[6] *vassalli ejus*] Angliæ, O. W.

[7] *Drepinges*] Diepinges, O.; Depinges, W.

[8] O. W. ins. *omnes*.

A.D. 1217. The battle fought on 19 May. Some women drowned.

denunciata, epulabantur et bibebant cum jocunditate. Facta est autem ista belli congressio, quam in obprobrium Lodowici ac baronum *Nundinas* appellant, xiv. kalendas Junii, Sabbato scilicet in hebdomada Pentecostes, habens initium hora inter primam et tertiam media; sed ante horam nonam a bonis negotiatoribus sunt omnia consummata. Verum ex matronis civitatis aliquæ[1] fuerunt aquis submersæ, quæ, ut scandalum et ludibrium evitarent, parvas et fragiles ingressæ naviculas cum pueris et ancillis et rebus domesticis, defecerunt in via. Sed postmodum a quærentibus inventa fuerunt[2] vasa argentea cum rebus aliis multis, quæ suis inventoribus profuerunt. Erant enim naviculæ nimis oneratæ, et matronæ[3] regere nescientes. Omnibus igitur in hunc modum consummatis, præcepit Willelmus Marescallus castellanis omnibus, ut cum prisonibus suis redirent ad propria, eosque sub arcta servarent custodia, donec de illis regis audirent voluntatem. At idem Marescallus eadem die antequam cibum sumeret ad regem reversus, retulit coram legato omnia quæ acciderant; qui gratias Deo cum lacrimis agentes fletum citius converterunt in risum. Mane autem facto, venerunt nuncii ad regem, qui dixerunt milites de Munsorel castrum reliquisse, et aufugisse; unde rex vicecomiti de Nothingam dedit in mandatis, ut personaliter accedens ad castellum illud subverteret ac penitus complanaret.

f. 52.

The news brought to the king, who orders Mountsorel castle to be razed to the ground.

De fuga baronum et Francorum a Lincolnia.

Flight of the French from Lincoln.

Interfecto, ut dictum est, comite Perticensi, inierunt fugam omnes, tam equites quam pedites, versus urbem Londoniarum. Quorum primus erat marescallus[4] Franciæ cum castellano de Atrabato[5] et Galligenis innumeris.[6] Veruntamen multi ex illis, et præcipue pedites fere omnes, interfecti fuerunt antequam ad Lodowicum [dominum][7] suum pervenissent. Exierunt enim eis obviam homines villarum, per quas fugam fecerunt, cum gladiis et fustibus, et multos plagis impositis peremerunt. Milites quoque circiter ducenti ad urbem Londoniarum venientes, suo Lodowico sese præsentaverunt, luctuosa ei dampna nunciantes. Quibus ipse subsannando[8] ait, quod per eorum fugam socii

[1] *aliquæ*] multæ, O. W.
[2] O. W. ins. *in flumine.*
[3] O. W. have, "et ideo subito "perierunt omnes matronæ naves "regere nescientes, impetus enim "male solet omnia ministrare."
[4] Walter of Nismes.
[5] *Atrabato*] So Par. in the margin. The MS. has *Arraz*, as O. W. C. has *Arraz vel Atrabato.*
[6] *innumeris*] universis, O. W.
[7] *dominum*] So C.; om. B.
[8] O. W. ins. *respondens.*

eorum capti fuerunt; quia si ipsi in prælio remansissent, et se forte et socios[1] suos a captione et periculo liberassent. Credendum est itaque confusionem hanc Lodowico ac baronibus Angliæ justo Dei accidisse judicio, qui, jam fere per biennium in sententia excommunicationis inveterati, nisi per divinam plecterentur severitatem, dicerent homines *in cordibus suis, Non est Deus;* et sic non inveniretur *qui faceret bonum, nec* etiam *esset usque ad unum.* A.D. 1217. Ps. xiii. 1.

De morte Innocentii Papæ.

Eodem anno[2] Papa Innocentius, postquam sedisset annis octodecim, mensibus quinque, et diebus quatuor, xvii. kal. Augusti humanæ naturæ debitum solvit. Cui succedens Honorius, qui Cincius antea dicebatur, sedit in cathedra Romana annis decem, mensibus septem, et novendecim diebus. Death of Pope Innocent III. July 16 [1216] Honorius III.

Continuatio. Ut Lodowicus ad patrem suum Philippum regem Francorum miserit propter milites.

Eodem tempore Lodowicus de infortunio, quod sibi apud Lincolniam acciderat, prolapsus in desperationem ne propositum suum ad effectum perduceret, exquisito usus consilio, nuncios suos ad patrem suum et uxorem suam dominam Blancham destinavit, proponens ei[3] dampna irreparabilia quæ sibi apud Lincolniam et baronibus Angliæ contigerant,[4] quæ magis a Deo quam hominibus sibi doluit irrogata. Rex namque Anglorum adeo jam invaluit, quod in manu armata omnes provincias circa urbem Londoniarum perlustrans exitum civitatis prædictæ sibi ac suis complicibus jam præclusit. "Defi- "ciunt præterea," ut[5] ait, "nobis et nostris in urbe omnia[6] vic- "tualium genera, quæ etiam si abundarent in civitate, non ha- "bemus unde illa emamus. Quocirca vobis significo, quod nec "habeo facultatem resistendi nec ab Anglia recedendi, nisi "mihi provideatis potenter in subsidio militari." Cumque ad patrem de filio et ad uxorem de marito talia pervenissent, doluerunt valde illum in tali articulo fuisse constitutum. Rex autem Francorum cum hæc audisset, ait; "Nonne adhuc vivit W[illelmus] Marescallus?" et dictum est, "Immo." Letter of Louis to his father and wife on the state of his affairs.

---

[1] *socios*] consortes, O. W.

[2] In the margin are an inverted tiara and crozier. Innocent died in the previous year.

[3] *ei*] eis, O. W.

[4] *contigerant*] acciderant, C.

[5] *ut ait*] Not in C.

[6] *omnia*] omnium, B.

A.D. 1217. Et rex; "Non ergo timeo de filio meo." Unde W[illelmus] Marescallus post hæc semper notatus fuit de proditione. Et quoniam rex timuit filio excommunicato opem ferre, velut qui multotiens de consensu filii fuerat acriter increpatus a Papa, summam negotii imposuit uxori Lodowici, quæ non segniter rem sibi impositam exequens, milites trecentos strenuos, et in rebus militaribus bene paratos, in subsidium viri sui cum multa armatorum manu [1] transmisit. Sed hæc omnia regem Anglorum latere non poterant, qui jam viribus resumptis cum ingenti exercitu australia maris litora occupaverat, et urbem Londoniarum jam [2] decreverat obsidione vallare. Assignavit ergo rex de consilio [3] Marescalli Philippum de Albineio et Johannem Marescallum simul cum quinque portubus et aliis armatis multis, qui semitas maris sollerter speculantes [4] Francorum explorarent et præpedirent adventum.

Aid sent by Blanche.

The English coasts guarded.

Defeat and death of Eustace the Monk, Aug. 24.

Igitur in die Sancti Apostoli Bartholomæi classis Francorum Eustachio monacho, viro flagitiosissimo,[5] commissa est, ut eam sub salvo conductu ad urbem Londoniarum conduceret, et integram Lodowico præsentaret. Ingressi itaque mare milites supradicti habuerunt a tergo flatum turgidum, qui eos versus Angliam vehementer urgebat; sed insidias paratas sibi penitus [6] ignorabant. Cum itaque rapido volatu multam maris viam emensi fuissent, piratæ regis Anglorum ex obliquo venientes recensiti [7] sunt in parte adversa naves quater viginti magnas, et plures de minoribus et galeis armatis. Quapropter timuerunt bellum conserere navale cum navibus paucis, quæ inter galeias et naves alias numerum quadragenarium non excesserunt, bene computatis omnibus. Sed tandem de casu, qui apud Lincolniam acciderat, in quo pauci de multis triumpharunt, animati, audacter a tergo irruerunt in hostes. Quod cum Francigenæ cognoverunt, ad arma prosiliunt, et hostibus viriliter, licet non utiliter, restiterunt. Philippus quoque de Albineio et balistarii cum sagittariis, in Francos tela mortifera dirigentes, nimiam ex obstantibus in brevi stragem fecerunt. Habuerunt præterea [8] galeias ferro rostratas, quibus naves adversariorum perforantes multos in momento submerserunt. Calcem quoque

---

[1] *manu*] sequela, O. W.

[2] *jam*] Written by Par. over an erasure; *nunc*, O. W.

[3] O. W. ins. *magni*.

[4] *speculantes . . . adventum*] explorantes Francorum expectarent adventum, C.

[5] O. W. ins. "et pietate nequissimo."

[6] *penitus*] funditus, O. W.

[7] *recensiti*] The word is here used as if it were a deponent verb, *they counted*. Paris's additions are in his own hand in the margin.

[8] O. W. ins. *Angli*.

vivam et in pulverem subtilem redactam in altum proicientes, vento illam ferente, Francorum oculos excæcaverunt. Fit gravissimus inter partes conflictus; sed tamen pars Francorum, quorum usus non fuerat prælium navale conserere, in brevi erat funditus infirmata. Nam ab Angliis bellatoribus et in marino[1] prælio eruditis telis confodiebantur et sagittis, lanceis perforabantur, cultellis jugulabantur, gladiis trucidabantur,[2] navibus perforatis mergebantur, calce cæcabantur, spes auxilii[3] et succursus penitus evacuabatur, fuga non patebat; unde multi, ne caperentur ab hostibus vivi, sese sponte in maris fluctibus projecerunt, eligentes potius mori, quam arbitrio[4] et voluntate adversariorum tractari, secundum illud Senecæ,[5] "Arbitrio inimici mori, est bis mori." Omnibus igitur subjugatis qui vivi remanserant ex nobilioribus Francigenis, victores Angli naves[6] omnes viribus optentas funibus colligabant atque cum lætissima victoria versus Doveram æquora sulcantes, Deum in suis operibus collaudabant. Videntes igitur milites castelli inopinatam Dei virtutem, exierunt obviam venientibus Anglis, atque Gallos infelices[7] vinculis arctioribus constrinxerunt. Inter cæteros autem de fundo et sentina cujusdam navis extractus est diu quæsitus et multum desideratus[8] Eustachius monachus, proditor regis Angliæ, et pirata nequissimus. Ricardus[9] Sorale et Wudecoc ipsum tamen invenerunt. Qui cum se deprehensum cognovisset, optulit pro vita sua et membris inæstimabilem[10] pecuniæ quantitatem, et quod de cætero sub rege Anglorum fideliter militaret. Quem arripiens Ricardus, filius regis Johannis nothus, ait; "Nunquam de cætero falsis tuis promissionibus quenquam "in hoc sæculo seduces, proditor nequissime." Et sic educto gladio, caput suum amputavit. Spolia itaque navium in auro, argento, pannis sericis, et armis collegerunt regales ministri.

A.D. 1217. Defeat and death of Eustace the monk.

Miraculum et virtus divina.

f. 52 *b*.

[1] *marino*] navali, O. W.

[2] *trucidabantur*] truncabantur, O. W.

[3] *spes . . . patebat*] nec erat spes ulla Francigenis evadendi, O. W.

[4] *arbitrio . . tractari*] ab Angligenis subjugari, O. W.

[5] The only passage I can find at all resembling this in Seneca is the following: "Nam post diem ter- "tium aut quartum inimici mori- "turus arbitrio, si vivit, alienum "negotium agit." Epist. lxx., ed. Bouillet (Lemaire, Par. 1828) iii., p. 442.

[6] *naves omnes*] om. C.

[7] *infelices*] malefatatos, O. W.

[8] O. W. ins. "sed tandem reper- "tus."

[9] This, which is not in C., is on the top of f. 52 *b*.

[10] *inæstimabilem*] magnam, O. W.

A.D. 1217. Atque prisonibus salvo deputatis, significavit regi Philippus de Albineio quæ gesta fuerant, qui pro victoria sibi cælitus concessa Deum glorificavit, qui in rebus humanis disponendis semper est et ubique mirabilis. Hujus autem rei eventus cum ad Lodowici notitiam pervenisset, multo fortius doluit quam de infortunio sibi apud Lincolniam irrogato.

Grief of Louis.

Major hujus rei dilucidatio.[1]

Nota hic fidelitatem Huberti de Burgo.

Cum autem Hubertus de Burgo de adventu tam formidabili certificaretur, dixit episcopo Wintoniensi et Marescallo et aliis magnatibus, "Si hæc gens indempnis "Angliam ingrediatur, proculdubio amittitur. Occur- "ramus igitur animose eis, quia nobiscum est Deus, "ipsi autem excommunicantur." Cui responderunt, "Non sumus milites maris, non piratæ, non pisca- "tores, vade autem tu mori." Divertens igitur parum a loco H[ubertus], vocato clam capellano suo Luca, festinanter se viatico salutari præmunivit, et induens audaciam leoninam, ait specialioribus suis, quibus castrum Doveræ commiserat custodiendum, "Obtestor per san- "guinem Christi, si forte capiar, ante permittatis me "suspendi quam alicui Franco castrum reddatis; "clavis enim Angliæ est." Ipsi autem flentes, fide interposita et præstito juramento, hoc illi concesserunt. Acceptis igitur secum præelectis militibus, vide-

A different account of the sea fight.

[1] This is in the margin of f. 52*a*. At the foot of the page is a representation of the battle, with the death of Eustace the Monk. There is a partial copy in outline in C. The following persons are designated by name :

Petrus episcopus Wintoniæ.
Marescallus W[illelmus].
Ricardus Saresberiensis.
Jocelinus Bathoniensis.
Comes Hertforde.
Comes Saresberiæ.
Comes Warenne.
Comes Albamarræ.
Hugo Cicestrensis cancellarius [Hugh of Tournay].
Ricardus Cicestrensis, qui invadiavit episcopatum suum pro secentis marcis ut pacaret stipendiarios.
Vexillum Roberti de Curtenai et aliorum magnatum Franciæ. Eustachius monachus defiguratus.

One of the bishops is saying, "Absolvo pro liberatione Angliæ "morituros;" and below in rubrick, nearly effaced, is, "Hi om- "nes cum processione solempni in "vestimentis festivis occurrebant "triumphantibus, scientes quod "miraculosa fuit victoria."

licet Henrico de Trublevilla et Ricardo Suard, cum quibusdam aliis sed paucis, in optimam navem intravit, habens secum quosdam de quinque portubus maris peritos. Erant autem nutui suo deditæ circiter decimæ sextæ naves bene communitæ sine naviculis comitantibus, quæ ad viginti sunt recensitæ. Perrexerunt igitur audacter, obliquando tamen dracenam, id est *loof*, acsi vellent adire Calesiam. Quod cum vidisset Eustachius monachus dux Francorum, ait, "Scio quod hi miseri "cogitant Calesiam quasi latrunculi invadere, sed frustra, "bene enim præmuniuntur." Et ecce Angli subito cum comperissent ventum exhausisse, versa dracena ex transverso, vento jam eis secundo irruerunt in hostes alacriter, et cum attigissent puppes adversariorum, uncis injectis attraxerunt eas ad se, et intrantes quantocius securibus præacutis præsciderunt rudentes et antennas malum supportantes, et cecidit velum expansum super Francos ad instar retis super aviculas irretitas, et nobilioribus parcendo incarcerandis in frusta cæteros detruncabant. Inter quos Eustachium, qui se defiguraverat, quem etiam in sentina invenerunt latitantem, extraxerunt et decollaverunt. Erat autem ille natione Flandrensis, qui pro hæreditate consequenda, fratribus suis sine liberis præmortuis, relicto habitu et ordine suo apostataverat, et existens pirata et piratarum magister, multis dampnosus fuit et cruentus; sed tandem prædo præda factus, fructus collegit viarum suarum. Cum autem Hubertus victor miraculosus ad litus lætus pervenisset, perrexerunt ei obviam et suis convictoribus omnes episcopi qui ibi erant cum militia et populo, sacris induti vestibus cum crucibus et vexillis, cantantes solenniter et Deum collaudantes.[1]

A.D. 1217. Defeat and death of Eustace the monk.

[1] At the end of this, in C., is a note in the margin in a hand like Paris's: "Fuerunt autem ibidem "Petrus episcopus Wintoniensis, "Ricardus Saresberiensis, Joceli-"nus Bathoniensis, R[icardus] "Cicestrensis, comes Herefordiæ, "comes Saresberiæ, comes War-"renne, comes Albemarliæ." It is inserted in the margin of B. at the foot of f. 52 *a*, in a hand of Parker's time.

A.D. 1217. *De pace*[1] *et concordia facta inter Henricum regem Anglorum et Lodowicum.*

Siege of London by the earl marshal.

Marescallus igitur, regis et regni rector, congregavit exercitum grandem militum pariter et clientum; atque in fortitudine gravi ad urbem Londoniarum se conferens obsedit eam per girum, id est, per terram simul et per aquam, omneque inclusis victualium genus subtrahens, ad deditionem eos compellere satagebat.

Louis offers to come to terms.

At Lodowicus in arcto positus, significavit legato pariter ac Marescallo, quod ipse voluit consilio eorum in omnibus obedire; ita tamen, quod salvo honore suo et sine suorum scandalo pacem congruam providerent. At illi, in quibus totum pendebat negotium, et qui Lodowici liberationem supra modum desiderabant, pro corona Franciæ, quam etiam læsi et irati non possunt odisse, quandam pacis formam in scripto redactam ei remiserunt; cui si consentire vellet, ipsi providerent, et ad hoc sese obligarent, quod liberum sibi ac suis omnibus imprisiis ab Anglia facerent habere recessum ac conductum, cum multi tamen huic misericordiæ essent[2] toto et avido conamine contradictores manifesti; sin autem, ipsi subversionem ipsius et scandalum omnibus modis ad posse procurarent. Hanc autem pacis formam cum Lodowicus et ejus consiliarii inspexissent, placuit valde[3] eis ab Anglia recedere, ubi sibi [inutile] videbatur diutius[4] commorari. Mandavit itaque Lodowicus legato et magno Marescallo, ut diem certum providerent et locum, ubi hæc prætaxata[5] possent celeriter ad effectum perduci.

Peace arranged near Staines, 11 Sept.

Partibus tandem in hoc consentientibus, convenerunt ad colloquium prope villam de Stanes, juxta flumen Thamisiæ, in[6] quadam insula, ad pacem reformandam, rex Henricus cum legato et magno Marescallo et aliis multis ex una parte, Lodowicus cum[7] baronibus et aliis imprisiis suis ex altera; ubi, divina cooperante gratia, in subscriptam pacis formam communiter consenserunt, tertio idus Septembris.

De forma pacis inter regem Henricum III. et Lodowicum, et de gravi punitione excommunicatorum.

Terms of the peace.

Juravit in primis Lodowicus, et omnes excommunicati et imprisii ejus cum eo, tactis sacrosanctis Evangeliis, quod starent

---

[1] The two kings are represented kissing in the margin.

[2] C. ins. *et.*

[3] O. W. ins. *quod licuit.*

[4] *diutius*] altered in B. and C. so as to look like *dulcius.*

[5] *prætaxata*] quæ prætaxata erant, O. W.

[6] In the margin in B.; not in C.

[7] O. W. ins. *comitibus ac.*

judicio sanctæ ecclesiæ, et quod de cætero fideles erunt domino Papæ et ecclesiæ Romanæ. Juravit etiam, quod incontinenti recederet cum omnibus suis de regno Angliæ, nunquam in vita sua malo animo reversurus; et quod pro posse suo patrem suum[1] Philippum induceret, ut Henrico Anglorum regi redderet omnia jura sua in partibus transmarinis, et cum[2] rex foret, ipse in pace dimitteret. Juravit insuper, quod omnia castra cum terris omnibus, quas ipse et sui per werram occupaverant in regno Angliæ, regi et suis redderet incontinenti. Rex autem Anglorum, tactis sacrosanctis Evangeliis, juravit cum legato et Marescallo, quod redderent baronibus Angliæ et aliis omnibus de regno omnia jura et hæreditates suas, cum omnibus libertatibus ante petitis, pro quibus discordia fuit exorta inter Johannem regem Anglorum et barones. Nec[2] nocumentum vel obprobrium obiceretur hinc vel inde his qui huic vel alii adhæsissent. Unde suspenso postea Constantino cive Londoniensi, improperatum est regi Anglorum quod hoc sacramentum violaverat. Sed hoc in sequentibus. Insuper prisones omnes, qui ante hanc pacem provisam se redemerant et suæ redemptionis jam factæ pecuniæ partem suis creditoribus solverant, quod solutum est non reddatur eis; sed siquid superfuerit ad solvendum, debitori penitus relaxetur. Prisones universi, qui apud Lincolniam capti erant vel in prælio navali apud Doveram, sive in parte regis, vel in parte Lodowici, ubicunque, statim sine omni difficultate et sine omni redemptione et[3] censu liberarentur. Et his ita gestis, absolutus est Lodowicus cum omnibus sectatoribus suis, servata ecclesiæ forma. Ac deinde singuli ruentes in pacis osculum tristem lætitiam sub fraudis prætextu plurimi palliabant. Quo facto, Lodowicus Londonias reversus est, ubi pro nimia a civibus paupertate quinque milia libras sterlingorum mutuo accipiens, sub conductu magni Marescalli ad mare cum festinatione pervenit; et cum omni opprobrio sempiterno ad Gallias transfretavit. Ab hoc quoque absolutionis et pacis beneficio excepti fuerunt episcopi, abbates, priores, canonici sæculares, et clerici multi, qui Lodowico et baronibus consilium præstiterant et favorem; et maxime magister Simon de Langetune cum magistro Gervasio de Hobrugge, qui in tanta obstinatione diu perstiterant, ut Lodowico et baronibus excommunicatis divina facerent celebrare misteria a presbiteris excommunicatis, unde ab omnibus beneficiis spoliati a legato

A.D. 1217. Terms of peace between Louis and Henry.

Louis is absolved, and leaves England.

The clergy who sided with him excepted from this, heavily fined and suspended.

[1] O. W. ins. *regem*.

[2] These additions, which are in the margin, are not in C.

[3] O. ins. *in*.

A.D. 1217. Romam ire compulsi sunt. Nam ilico post recessum Lodowici ab Anglia legatus [1] misit inquisitores per omnes Angliæ provincias, qui quoscunque de consensu etiam levissimo culpabiles invenerunt, cujuscunque essent ordinis vel dignitatis, suspensos miserunt ad legatum et ab omni beneficio spoliatos, qui illorum beneficia suis clericis abundanter distribuit, atque de dampnis aliorum suos omnes divites fecit. Hugo quoque Lincolniensis episcopus in Angliam veniens mille marcas pro episcopatu suo recuperando ad opus domini Papæ et centum marcas legato de probata pecunia numeravit, cujus exemplum multi tam episcopi quam viri religiosi insecuti sumptibus nimis dampnosis gratiam sibi reconciliabant legati. Clericorum quoque et canonicorum sæcularium ubique haustu tam immoderato loculos evacuavit, metens quod non seminavit,[2] ut ex multis portionibus unum grandem acervum videlicet [3] duodecim milia marcas, cumularet.

S. Luc. xix. 22.

De Coloniensibus et Frisonibus iter ad Terram Sanctam agentibus.

Impertinens. A body of crusaders lands at Lisbon, and under William count of Holland and George count of Wied takes Alcazar in Portugal.

Circa [4] dies istos facta est motio maxima ex Coloniensium et Frisonum provinciis virorum fortium et bellatorum, qui a principio prædicationis crucis post generale concilium trecentas naves [5] magno studio fabricatas ingressi sunt, ut vota suæ peregrinationis exolverent Crucifixo. Qui sulcantes æquora velis patentibus, major scilicet pars eorum cum magna bellatorum virtute applicuit Lissebonam; ubi inter eos orta est dissensio in obsidione cujusdam castri fortissimi, quod Alchacia nuncupatur, quibusdam procedere cupientibus, aliis ibidem volentibus hiemare. Sicque classe divisa, pars apud Gaietam [6] et Tornetum [7] hiemavit, et pars altera duos habens capitaneos, Willelmum scilicet Houlandiæ ducem, et comitem de Weiz Georgium, Alchaciam obsedit. Qui cum adhuc in obsidione essent, congregata est contra eos Sarracenorum maxima multitudo, contra quam fideles viriliter decertantes virtute divina

Oliver. Scholast. Hist. Capt. Damietæ, cap. v. col. 1401.

[1] O. W. ins. *sæpedictus.*

[2] O. W. ins. "juxta evangelicam "sententiam ea quæ erant dispersa "congregaret in unum et."

[3] This is in the margin in rubrick. C. has "scil. xii. milia mar-"cas" in the margin in Paris's hand.

[4] This first clause is Wendover's, to introduce what follows.

[5] W. ins. *magnas.*

[6] *Gaieta*] Wilken, Geschichte der Kreuzzüge vi. p. 175, shews that this is an error for *Civita Vecchia. See* Emo's Chronicle (referred to by him), p. 32 in Antonii Matthæi Veteris ævi Analecta, t. ii. (Hag. Com. 1738.)

[7] *Tornetum*] *i.e.* Cornetum, *Corneto.*

Oliver. v. col. 1401.

vicerunt illam[1] infidelium multitudinem. Rex[2] ibi unus paganorum occisus est, et multi trucidati atque in captivitatem adducti. Castellum vero tandem per Theutonicos captum est et a Christianis possessum. A.D. 1217.

(Not in Oliver.)

De obsidione castelli de Newwerc et Roberto de Gaugi.

Anno gratiæ MCCXVIII. Rex Henricus ad Natale Domini fuit apud Norhantonam, Falcasio regiæ festivitati necessaria omnia administrante. Erant autem his diebus multi in Anglia, quibus tempore belli præteriti dulcissimum fuerat de rapinis vixisse; unde nunc post pacem denunciatam et omnibus concessam non potuerunt prurientes manus a præda cohibere. Horum autem principales fuerunt incentores Willelmus comes Albemarliæ, Falcasius cum suis castellanis, Robertus de Veteri Ponte, Brihennus de Insula, Hugo de Bailluel, Phillippus Marc, et Robertus de Gaugi, cum aliis multis, qui castella quorundam episcoporum ac magnatum cum terris et possessionibus, contra regis prohibitionem et illorum voluntatem, detinere præsumpserunt eisdem.[3] Inter quos Robertus de Gaugi, post multas regis ammonitiones, castellum de Neuwerc cum villa tota et pertinentiis aliis, quæ ad jus Hugonis Lincolniensis episcopi spectabant, ei reddere contradixit. Ex qua re magnus Marescallus in indignationem versus, jubente rege, exercitum grandem congregavit, atque eodem rege comitante[4] ad castellum prædictum hostiliter accessit. Et cum tandem appropinquassent ad castellum, præmiserunt armatos, ut inclusis exitum præcluderent, ne, sicut fieri solet, exeuntes villam injectis ignibus concremarent. Quos cum Robertus ejusque commilitones venire cognovissent, exierunt cum impetu de castello; sed ab irruentibus in eis militibus regis compulsi sunt denuo in castellum redire, ubi Willelmus de Diva, miles de familia Hugonis Lincolniensis episcopi, dum eis[5] castellum ingredientibus instaret, interfectus est, et plures alii vulnerati. Ex quo facto rex et Marescallus perturbati, jusserunt machinas collocari in girum castelli, ut muros continua petrariarum ver-

Henry III. at Northampton. f. 53.

Newark castle occupied by Robert de Gaugi.

Siege of Newark by the earl marshal.

[1] *illam . . . multitudinem*] infideles, O. W.

[2] There were two of the Saracen kings slain—the kings of Jaen and Cordova. See the letter of the archbishop of Lisbon and others to pope Honorius III. in Raynaldi, i. p. 412 (1217, xxxii–xxxiv). See also the annals of the monk Godfrey, p. 385 (Struvius).

[3] *eisdem*] sic MSS. The Hist. Angl. omits it, and introduces *adhuc* before *detinere*.

[4] *comitante*] comite, O. W.

[5] *eis . . instaret*] eos castellum ingredientes insequeretur, O. W.

A.D. 1218. Terms made between R. de Gaugi and the bishop of Lincoln.

beratione dissiparent.[1] Duravit autem obsidio octo fere diebus, in quibus amici ipsius[2] Roberti cum episcopo Lincolniensi de pace tractantes in hoc, rege annuente,[3] pariter consenserunt, ut episcopus memoratus daret Roberto de Gaugi pro victualibus quæ erant in castello centum libras sterlingorum; et sic obsidione soluta, unusquisque ad propria remeavit.

Letter of Pope Honorius III. to Henry III.

Circa illa tempora, Papa Honorius[4] regis desiderans incrementum in virtutes, scripsit ei in hæc verba: "Honorius regi Anglorum.[5] Cum, te tanquam ecclesiæ "Romanæ filium specialem sincero diligentes affectu, "cupiamus ut apud Deum et hominem proficias sapientia "et ætate, libenter salubribus monitis præmunimus, quæ "tanto altius cordi tuo debent infigi, quanto ex majori "nostræ mentis affectione procedunt. Quia igitur timor "Domini est fons vitæ qui se potatos a peccato præ-"servans, erudit ad salutem, præstansque fiduciam for-"titudinis, quos afficit, reddit ab hostibus mentis et "corporis tutiores; serenitatem regiam monemus et "hortamur attente, quatinus ab adolescentia tua timori "Domini assuescens, in eo teneas te instanter; teque a "vitiis continens, virtutibus imbui satagas studiose, "sponsamque Christi ecclesiam, et ministros ipsius, in "quibus Idem honorari et sperni se asserit, humiliter "venereris, ut de gratia in gratiam et de virtute profi-"ciens in virtutem, subjectum tibi populum in pulchri-"tudine pacis et in requie opulenta gubernes; et dies "super dies regis adiciens, Dominus annos multiplicet "vitæ tuæ, tandemque de terreno et transitorio te ad "regnum cæleste provehat et æternum. Et quia mores "solent a convictu formari, familiares habere studeas "providos et honestos, qui salutem et honorem tuum "sincere zelantes, ea tibi fideliter consulant, quæ Deo "et hominibus debeant complacere."

---

[1] *dissiparent*] dissolvere laborarent, W.

[2] *ipsius*] prædicti, O. W.

[3] *annuente*] annunciante, B. It is corrected by Paris, and so in C.

[4] This letter, which is only known from this source, is placed by Potthast between Aug. and Dec. in the year 1216. *Regest. Pontif.* p. 476. It is written at the foot of the page.

[5] C. ins. *etc.*

De motione facta a peregrinis ab Achon usque ad Damietam. A.D. 1218.

Oliver. Scholast. Hist. Capt. Damietæ, cap. vii. col. 1401.

The crusaders decide to attack Egypt, and sail to Damietta.

Eodem anno confirmatum fuit consilium domini Papæ Innocentii, sicut provisum fuerat in concilio Lateranensi, de introducenda Christi militia in terram Ægypti. Mense enim Maio, præparatis cogonibus, galeis, et aliis navibus onerariis multis, profecti sunt de Acon Johannes scilicet rex Jerusalem, patriarcha,[1] cum episcopis Nicholsiensi,[2] Achonensi,[3] Beetlemitano,[4] duce[5] Austriæ, magistris Templi,[6] et Hospitalis[7] Sancti Johannis, et Sanctæ Mariæ Theutonicorum[8] ac Christianorum multitudine copiosa. Borea itaque provehente,[9] exercitus Domini prosperis velis die tertia ad portum applicuit Damiatæ. Applicantes autem[10] quidam de exercitu terram ceperunt hostilem sine sanguinis effusione; sed paucis sibi occurrentibus Saracenis equitibus, Friso quidam, fixo in terram genu dextro, et manu sinistra circumducens ancile, dextra lanceam vibrat et ferrum. Intuitus eum quidam Saracenus existimavit eum ludere; sed subito Saracenus a Frisone percussus, aliis fugientibus, cum equo eques prostratus est in terram. Et sic absque omni impedimento castrametati sunt fideles inter litus maris et ripam Nili fluminis, et ibi tentoria fixerunt. Hoc etiam miraculum fecit Deus fidelibus suis, quod in primo adventu eorum aqua fluminis mari conjuncti dulcis hauriebatur; quæ postmodum salsa fuit usque ad casale,[11] quod sursum per miliare a Damieta distat. Itaque post adventum Christianorum apud Damietam facta est eclipsis lunæ fere generalis, quam in defectum Sarracenorum interpretati sunt Christiani, et[12] econverso.

De obsidione turris Damietæ in Nilo.

(Not in Oliver.) Cf. Godef. Mon. p. 388 (Struvius).

Siege of the tower near Damietta.

His ita gestis viderunt fideles Christi turrem quandam altam, et ex structura lapidum fortem nimis et pulcherrimam, non longe ab urbe Damietæ in medio Nili fluminis sitam, a qua catena quædam ferrea et mirabiliter[13] grossa ex transverso

[1] Lotharius.
[2] Eustorgius.
[3] James de Vitri.
[4] Regnier, bishop of Bethlehem.
[5] Leopold VI.
[6] William of Chartres.
[7] Guerin de Montaigu.
[8] Herman de Salza.
[9] *provehente*] aliquantulum turgescente, O. W.
[10] *autem*] om. C.
[11] The name of this village is *Adeliah*. Wilken, vi. p. 191.
[12] *et econverso*] For this O. W. have "qui sibi incremento et decremento ejus magnam attribuunt conjecturam."
[13] *mirabiliter*] enormiter, O. W.

A.D. 1218. Siege of the tower near Damietta.

fluminis protendebatur usque ad urbem super aliam ripam Nili fluminis constitutam. Hæc autem turris omnium judicio ante obsidionem Damietæ fuerat subjuganda. Sed Frisones more solito impatientes, Nilo transito, jumenta Saracenorum tulerunt. Et volentes in ulteriori ripa castrametari, stabant pugnantes contra paganos, qui eis obviam processerunt de civitate; sed a patriarcha per obedientiam revocati sunt, quia inutile videbatur principibus Christianis, quod turris relinqueretur post tergum eorum paganis repleta. Oliver. Scholast. cap. viii. col. 1402.

Principes interea militiæ Christi[1] de captione turris nimis solliciti viderunt eam capi non posse fame propter civitatis vicinitatem, nec suffossione propter aquæ circumfluenta,[2] nec insultu petrariarum aut trebuculorum ictibus, quia, cum id multis esset diebus attemptatum, parum vel nihil profecerunt. Sane in hoc tandem omnes pariter consenserunt fideles, ut, navibus simul et cogonibus conjunctis, in malorum summitatibus scalas præpararent, et in eis balistarios statuerent et armatos, ut[3] suum propositum perducerent ad effectum. (Not in Oliver.)

Igitur dux Austriæ et Hospitale Sancti Johannis super duos cogones duas scalas fabricaverunt, quæ circa festum Sancti Johannis Baptistæ contra turrim fuerunt erectæ, illam viriliter defendentibus Sarracenis. Hospitaliorum quoque, proh dolor! scala confracta suos prius præcipitavit in flumen bellatores. Secunda vero scala, ducis videlicet Austriæ, simili modo cum malo cecidit, et milites strenuos et alios armatos in Nilum demesit; quorum[4] animas pium est credere in cælum sullevari, victrici martirio coronatas. Lætati sunt Ægyptii vehementer, fidelibus subsannantes, et in obprobrium eorum buccinis perstrepentes; et e converso[5] mœror et luctus Christianos[6] invasit. Tunc Frisones et Theutonici, quorum dux fuit comes Aldulphus de Monte, vir nobilis et potens, navem quandam cum propugnaculis munierunt, in summitate mali castellulo ordinato. Ipsa vero navis a bellatoribus civitatis, turris, et pontis, igne Græco impetebatur et jaculis vehementer. Quæ tandem igne correpta, cum timerent Christiani ne penitus consumeretur,[7] defensores ejus ignem viriliter extinxerunt, ac deinceps dampna plurima per balistarios, qui intus erant, Sarracenis fecerunt. Sed et aliæ fidelium naves propugnaculis munitæ, hujus assultus (Altered from Oliver.)

Oliver. Scholast. cap. viii. col. 1403.

Adolf von Berg, the leader of the Germans.

[1] *Christi*] Crucifixi, O. W.

[2] *circumfluenta*] aquæ circumfluentis importunitatem, O. W., as Oliver.

[3] *ut*] unde, O. W.

[4] O. W. have "sed horum omnium animas Christus in cælum levavit."

[5] *converso*] contrario, O. W.

[6] *Christianos*] Christianorum, C.

[7] *consumeretur*] consumerentur, C.

tempore [quæ] ancoris turri adhærebant fixæ, multa sustinuerunt rerum et hominum detrimenta. A.D. 1218.

Tunc[1] etiam obiit Landegravius Thuringiæ, vir scilicet Sanctæ Elizabeth. Death of Louis IV. landgrave of Thuringia.

De captione turris prædictæ et mira Christianorum probitate.

Oliver. Scholast. cap. viii. col. 1403.

Tandem necessitate[2] industriam docente, providentibus architectoribus, Theutonicorum sumptibus et Frisonum et labore eorundem, duos cogones conjunxerunt fideles trabibus fortissime ac funibus cohærentes,[3] quatuor malos et totidem antempnas erexerunt in illis, in summitate castellulum firmum asseribus et opere craticulato[4] contextum, contra machinarum insidias[5] coriis cooperuerunt illud.[6] Sub castello[7] autem fabricaverunt scalam[8] fortissimis funibus suspensam, et triginta cubitis ultra proram protensam, opere maximo brevi tempore consummato. Invitati sunt ad illud videndum principes militiæ Christi, ut siquid deesset quod sumptibus aut humano ingenio indigeret, suppleretur; et accepto responso, quod nunquam antea tale opus ligneum fuerat fabricatum, properandum esse censuerunt fideles, ut hoc ingenium adhiberetur ad turrim, quia crebris ictibus machinarum pons pro magna parte destructus fuerat, qui de civitate hostes fidei ducebat ad turrim. Sexta itaque feria ante festum Sancti Bartholomæi nudis pedibus cum processione solenni devotissime processerunt ad crucem sanctam fideles, clero cum psalmis et letaniis præcedente, auxilium humiliter implorantes divinum, ut res omni careret invidia et jactantia vana. De omni gente, quæ tunc in exercitu erat, plures ad hujus rei[9] executionem invitabantur a majoribus, licet gens Frisonum et Theutonicorum ad naves implendas sufficeret et regendas. Machines made to attack the tower. f. 53 *b*. Aug. 17.

Id. cap. ix. col. 1404.

Die tandem beati Bartholomæi, quæ tunc feria sexta erat, cum Nilus vehementer excrevisset, et aquarum impetus negotium plurimum impedisset, cum multa licet difficultate et Aug. 24. Capture of the tower.

---

[1] Not in C. See below, p. 51, n. [2].

[2] For this O. W. have "Domino "demonstrante, et architectoribus "eo donante providentibus," nearly as Oliver.

[3] O. W. ins. "et socia compagi- "natione vacillandi periculum pro- "hibentes," as Oliver.

[4] *craticulato*] reticulato, O. W. Oliver.

[5] O. W. ins. *collocantes*, as Oliver.

[6] O. W. ins. "per circuitum "architectores, et desuper tectum "erat contra iguem Græcum," nearly as Oliver.

[7] *castello*] castellulo, O. W., as Oliver.

[8] *scalam*] scalas, B.

[9] *rei . . . . majoribus*] negotii executionem invitaverunt majores, O. W.; invitavimus, Oliver.

A.D. 1218. Capture of the tower.

periculo, instrumentum trahebatur ad turrim. Navis autem hujus machinæ socia velificando processit. Patriarcha et clerus nudis pedibus ambulabant per litora, Domino supplicantes. Cum vero ad turrim perventum fuisset, duplex illa compositio ad latus[1] occidentale converti non poterat, sed ascendendo directe ad plagam Aquilonalem applicabatur; funibus tandem et ancoris fixa manebat, licet vis aquarum inundantium illam repellere moliretur. Quod cum cognovissent Sarraceni, machinas sex erexerunt super turres civitatis, ad instrumentum illud concutiendum; sed una cæteris perniciosior post paucos ictus confracta quievit. Nec aliæ tamen cessaverunt, sed sine intermissione emittere cœperunt crebros lapides et dampnosos. Nec in minori periculo prior navis, hujus machinæ socia, ad pedem turris substitit collocata. Nam ignis Græcus de turri eminus projectus, fulminis instar veniens, pavorem non minimum fidelibus incussit; sed per liquorem acetosum ac sabulum et cætera extinctoria[2] est subventum. Tunc facto insultu acerrimo ab his qui instrumentum regebant supradictum, jacebat patriarcha ante lignum crucis prostratus in terram, stansque clerus nudis pedibus clamavit in cælum. Inimici crucis et turris defensores extensis lanceis anteriorem scalæ partem asperserunt oleo, ac deinde ignem Græcum adhibentes, scalam accenderunt; sed fideles Christi, qui intus erant, ad ignis suffocationem accurrentes, suo pondere caput scalæ depresserunt, ita ut pons tornatilis fronti túrris appositus inclinaretur deorsum. Signifer ducis Austriæ de scala corruit, et pagani vexillum ducis cum[3] irrisione tulerunt; seque vicisse existimantes, vociferati sunt clamore nimio, aerem verberando. Christiani vero hoc viso ad supplicationem se prosternunt, complosisque manibus Deum invocare non cessant. Ad hanc quoque populi Christiani devotionem et manuum in cælum elevationem levavit scalam divina pietas, ignemque accensum fidelium lacrimæ extinxerunt. Et sic fideles Crucifixi, viribus resumptis, cum defensoribus turris lanceis, gladiis, clavis, sagittis, aliisque bellicis instrumentis viriliter pugnaverunt. Juvenis quidam Laodicensis diocesis, in militia expertus, turrim prius ascendit. Friso quidam juvenculus turrim ascendens flagellum ferreum tenebat tale, quali[4] granum excuti solet, sed ad pugnandum paratum. Unde fortiter trans murum ad dextram percutiens hostes fidei et ad lævam, quendam Sarra-

Oliver. Scholast. cap. ix. col. 1404.

[1] *latus*] litus, B.

[2] O. W. ins. *laborantibus*, as Oliver.

[3] *cum irrisione*] Introduced by Wendover.

[4] *quali*] quo, O. W., as Oliver.

Oliver. Scholast. cap. ix. col. 1405.

cenum croceum Soldani ferentem[1] signum stravit, et vexillum tulit. Ac deinde alii post alios ascendentes hostes resistentes senserunt durissimos et crudeles. Paganis tandem superatis, post fletum et gemitum gaudium successit fidelibus et triumphus. Nam multi Sarracenorum turris angustiam non valentes perferre, per fenestras præcipites evadere cupiebant; quorum multi submersi perierunt, flumen ebibere non valentes; ad centum quoque ex eis vivi capti sunt et ad redemptionem reservati. Tunc Sarraceni, qui [in] interioribus sese receperant turris,[2] igne supposito, superficiem turris combusserunt. Unde Christiani victores, calorem sustinere non valentes, regressi sunt super scalam; ac deinde pontem, qui in inferiori parte operis præparatus fuerat, demiserunt Christi milites usque ad pedem turris, aquis profundis et undique circumfluentibus angustum. Sed malleis ferreis januam turris aggressi sunt fideles, defendentibus eam intrinsecus Sarracenis. Stabat utrumque opus immobile turri adhærens, sed asseres scalæ pro parte discussi fuerunt. Ambitus tamen operis machinarum ictibus multis perforatus in locis, ab hora nona sextæ feriæ usque ad horam decimam sequentis [sabbati] immobile perseverabat. Tandem Saracenis in defensione turris omnino deficientibus, colloquium de pace petebant, ac sese sub pactione vitæ duci Austriæ reddiderunt. Capta itaque turri, munierunt eam fideles victualibus et armatis, sperantes de cætero ut similiter civitatem sibi subjugarent.

A.D. 1218. Capture of the tower.

(Not in Oliver.)

De morte Saphadini, et destructione murorum Jerusalem.

Id. cap. xi. col. 1406.

Post captam itaque turrim in Nilo flumine sitam, Saphadinus dierum malorum inveteratus, fratruelumque suorum exhæreditor, ac regni Asiæ usurpator nequissimus, dolore cordis, ut asseritur, tactus intrinsecus, mortuus est[3] et sepultus in inferno. Cui[4] successit filius ejus Coradinus, vir crudelis et sævus, qui ob ultionem obsidionis Damietæ Jerusalem famosissimam civitatem foris et intus destruens, muros ejus et turres omnes, præter templum Domini et turrem David, in acervos redegit. De sepulchro quoque Domini glorioso destruendo consilium habuerunt Sarraceni, quod per literas comminati sunt, quas civibus Damiatæ ad eorum solatium transmiserunt. Verun-

Id. cap. xiii. col. 1409.

Imperti-nens. Death of Saphadin, (Malek-el-Adel.) Coradin (Malek-el-Moaddham) destroys the walls and towers of Jerusalem.

[1] *ferentem*] ferens, B. O. W.; tenentem, Oliver.

[2] *turris*] so Oliver; turribus, B. O. W.

[3] In the margin his face is drawn, dying, with the soul like a black crow issuing from the mouth.

[4] *Cui . . . Damietæ*] Introduced in error by Wendover. Malek-el-Adel was succeeded by Malek-el-Kamel.

A.D. 1218. Reverence of the Saracens for the Holy Sepulchre.

tamen propter tanti loci reverentiam nemo eorum manum apponere præsumpsit. Nam in Alchorano libro legis eorum scriptum habent, Jesum Christum Dominum nostrum de Maria Virgine fuisse conceptum et natum, quem sine peccato vixisse inter homines, prophetamque et plusquam prophetam esse profitentur. Cæcos Eum illuminasse, leprosos mundasse, et mortuos suscitasse astruunt. Verum[1] quoque asserunt Eum ad cælum ascendisse. Unde quando tempore treugarum sapientes eorum Jerosolimam ascendebant, et postulabant sibi codices Evangeliorum exhiberi, deosculabantur eos ac venerabantur propter munditiam, quam Christus docuit, et præcipue propter Evangelium Lucæ, *Missus est Gabriel*, quod sæpius retractant ac repetunt literati eorum. Lex autem illorum, quam, diabolo dictante, ministerio Sergii monachi apostatæ et hæretici, Machometus Arabice scriptam Sarracenis dedit ac docuit, a gladio cœpit, per gladium tenetur, et in gladio terminatur. Iste Macometus illiteratus fuit, sicut ipse in Alchorano suo testatur, qui, quæ prænominatus hæreticus dictavit, ipse prædicavit. Et quia[2] potens erat et Arabum princeps, per comminationes suas legem statuit observari. Luxuriosus autem fuit et bellicosus, et ideo de immunditia et vanitate legem dedit, quam carnaliter viventes in partem voluptatis observant; et sicut legem Christi veritas et munditia muniunt, ita errorem ipsorum timor mundanus et humanus voluptasque carnalis extollunt.

Oliver. Scholast. cap. xiii. col. 1409.

S. Luc. i. 26.

f. 54.

Character of Mahomet.

De adventu Pelagii legati apud Damietam et aliorum peregrinorum de partibus Occidentalibus.

Arrival of the legate Pelayo, and other crusaders from England, France, &c.

Subjugata igitur, ut dictum est, turri Damietæ, venerunt ad passagium sanctæ Crucis, quod tunc instabat, de diversis mundi partibus peregrini multi. Inter quos venit Pelagius Albanensis episcopus et Apostolicæ sedis legatus, cum magistro Roberto de Curcum et Romanis multis. Venerunt et episcopi multi cum comite Nivernensi,[3] qui imminente periculo cum Christianorum periculo[4] recessit. Venit[5] et tunc temporis vir illustris comes Cestrensis Ranulfus de regno Angliæ, cum[6] comitibus

Id. cap. x. col. 1405.

[1] *Verum . . . ascendisse*] verbum quoque ac spiritum Dei vivi ad cælos ascendisse non discredunt, O. W., nearly as Oliver; ad cælos ascendisse ad cælum, C.

[2] *quia . . . princeps*] Introduced by Wendover.

[3] Hervé.

[4] *periculo*] confusione, O. W.; scandalo, Oliver.

[5] *Venit . . . Ranulfus*] Nearly in these words in Gale's edition of Oliver. p. 442. Not in Eckhard.

[6] *cum . . . multa*] This mention of the English nobles (except the Earl of Chester and John's son Oliver) is due to Wendover.

(Not in Oliver.) Oliver. Scholast. cap. x. col. 1406.

Saero Wintoniensi et Willelmo Harundelensi, et baronibus Roberto filio Walteri, Johanne constabulario Cestriæ, Willelmo de Harecurt cum sequela multa, et Olivero filio regis Angliæ. Venerunt etiam comites de Marchia[1] et Barri[2] cum filio[3] suo, Willelmus de Carnoto,[4] Iterius[5] de Tocce, et Herveus de Ursone, et aliis multis. A.D. 1218.

De duabus invasionibus factis a Sarracenis contra Christianos apud Damietam.

Id. cap. xi.

Saraceni postmodum in festo beati[6] Dionisii cum galeis et viris armatis ex improviso venientes, et principia castrorum ubi Romani tentoria fixerant invadentes, modica manu Christianorum repulsi sunt, ad galeias suas celeriter recurrentes; sed gladios insequentium ac fluminis voraginem effugere nequiverunt. Submersi sunt enim in Nilum ad viros mille quingentos, sicut fideles postea a paganis didicerunt. In festo iterum beati Demetrii summo diluculo castra Templariorum invaserunt hostes, sed modicum fidelibus dampnum intulerunt; quia per expeditos eorum equites fugati sunt ad pontem, quem procul construxerant, ubi interempti sunt a fidelibus ad numerum quingentorum. Oct. 9. Attacks of the Saracens beaten off. Oct. 8.

De inundatione Nili fluminis, unde Christiani nimis dampnificati fuerunt.

Id. col. 1407.

His ita gestis, in vigilia beati Andreæ Apostoli, nocte[7] media, intumuerunt fluctus maris, crescentes et excursum facientes terribilem usque ad castra fidelium, quos ab alia parte fluvius inundans occupavit incautos. Natabant tentoria, perierunt cibaria; pisces fluviales et marini, quasi nihil metuentes, fidelium se cubiculis ingerebant, quos manibus capientes illis tamen deliciis carere maluissent. Et nisi salubri consilio ante provisum fuisset de fossato, quod tamen ad usus alios factum fuerat, mare conjunctum flumini homines cum jumentis, naves cum victualibus et armis, detraxisset ad hostes. Nec tamen hoc periculum evaserunt quatuor cogones, super quos fabricata fuerant propugnacula ad turrim capiendam, qui[8] uno impetu Nov. 29. Injuries done to the crusaders by an inundation of the Nile.

---

[1] Hugh le Brun.

[2] Milo III., Count of Bar-sur-Seine.

[3] Walter.

[4] Oliver. adds, "magist. militiæ Templi."

[5] Veit von Tille, Wilken, vi. p. 209.

[6] *beati*] sancti, C.

[7] *nocte media*] om. O.; not in Oliver.

[8] *qui*] que, B. O. W.

A.D. 1218. cum quinta navi, quæ inter eas hærebat, ad oppositam ripam vi ventorum præcipitati,[1] ante oculos eorum igne Græco sunt combusti.[2] Pepercit siquidem Deus operibus Frisonum et Theutonicorum, quibus turris capta fuerat. Sed naves oneratæ, quæ in portu maris stabant, ruptis repente funibus, perierunt. Oliver. Scholast. cap. xi. col. 1407.

The storm general. Hæc[3] tempestas adeo generalis fuit, quod etiam in Anglia et Scotia tonitruum et fulgura et ventum incomparabilem generavit. (Not in Oliver.)

De quadam peste quæ multos in exercitu Christianos afflixit.

Plague among the crusaders. Invasit ea tempestate multos de exercitu pestis quædam, contra quam phisici nullum ex arte sua poterant invenire[4] remedium. Dolor enim occupavit repente pedes et crura, in quibus apparuit caro corrupta et nigra, gingivas et dentes,[5] nigredo obdurata potentiam abstulit masticandi; sicque longo doloris tractu afflicti, multi ad Dominum migraverunt. Quidam vero usque[6] tempus vernale durantes caloris beneficio mortis periculum evaserunt. Id.

De translatione Sancti Wlstani, cujus costa collata ecclesiæ Sancti [Albani].

Dedication of St. Mary's, Worcester, and translation of S. Wulstan, 7 June. Eodem anno dedicata est ecclesia Sanctæ Mariæ Wigorniæ, et corpus gloriosi episcopi Wlstani, præsentibus episcopis et magnatibus quos dinumerare longum esset, translatum est uno et eodem die, septimo idus Junii, litera Dominicali G., videlicet die Jovis in septimana Pentecostes, præsidente eidem ecclesiæ Silvestro episcopo, aliquando priore ejusdem ecclesiæ et monacho; et divisæ sunt reliquiæ, ut magis sanctus venerabilis haberetur. Collata[7] est ecclesiæ costa una quam reverenter auro et argento abbas ecclesiæ Sancti Albani Willelmus collocavit. Coggeshale, p. 186.

Abbat William obtains a portion of his relicks for St. Alban's. (Not in Coggeshale.)

Gualo recessit ab Anglia, tendens Romam circa fes- Id.

[1] *præcipitati*] præcipitate, B. O. W.

[2] *combusti*] combuste, B. O. W.

[3] This is in rubrick in the margin. It is not in C.

[4] *invenire*] dare, C.

[5] The sentence is obscured by its being abridged and altered.

[6] C. ins. *ad.*

[7] See Gesta Abbatum, i. p. 283; Annales de Wigornia, Annal. Monast. iv. p. 409.

Coggeshale, p. 186. Id. p. 187.

tum Sancti Andreæ. Pandulfus Norewicensis electus successit ei in legationem. Rex Henricus III. proprium sigillum regni optinuit. A.D. 1218. Pandulf legate in place of Walo. New seal.

Ricardus de Marisco fit episcopus.

Eodem anno, procurante Walone[1] legato, Ricardus de Marisco clericus, de familia et moribus[2] regis Johannis, factus est Dunelmensis episcopus; qui nono kalendas Augusti munus suscepit consecrationis. Richard de Marisco, bishop of Durham.

Willelmus Marescallus diem clausit extremum.

Anno Dominicæ incarnationis MCCXIX. Rex Henricus, quarto regni sui anno, fuit ad Natale Domini apud Wintoniam; cui Petrus[3] episcopus omnia necessaria ministravit. Quo etiam tempore Willelmus senior Marescallus, regis et rector regni, diem clausit extremum, et Londoniis apud Novum Templum honorifice tumulatur, scilicet in ecclesia, die Ascensionis, videlicet xvii. kalendas Junii.[4] Post cujus mortem memoratus rex in custodia Petri Wintoniensis episcopi remansit. Obiit Willelmus Marescallus, miles incomparabilis. De quo quidam[5] versificator ait, Henry III. at Winchester. Death of the Earl Marshal, who is buried at the New Temple, 16 May.

Sum quem Saturnum sibi sensit Hibernia, Solem
Anglia, Mercurium Normannia, Gallia Martem. His epitaph, and character.

Fuit enim Hibernicis nocivus edomitor, Anglis honor et gloria, Normannis negotiator, quia in ea multa comparavit, Gallicis bellicosus et miles invincibilis. Plura habentur epitaphia scripta de eo in libro[6] fratris

[1] O. W. ins. *apostolicæ sedis.*

[2] *moribus*] Altered in the Hist. Angl. to *consiliariis.*

[3] O. W. ins. *ejusdem civitatis.*

[4] *Junii*] Aprilis, B. In the margin is his shield reversed.

[5] Gervasius de Melckeleia, optimus astrologus, Hist. Angl. ii. p. 232.

[6] This book, which was given by Matthew Paris to S. Alban's, is now in the Cambridge University Library, Dd. xi. 78. To the table of contents given on the fly leaf, Matthew Paris has made some additions, one of which is "De epitaphio comitis Marescalli"; but the leaves that contained the epitaphs referred to above are now gone. Henry of Avranches was a

A.D. 1219. M. Parisiensis quem habet de versibus Henrici de Abrincis.

Composition between the bishop of Lincoln and the abbey of St. Alban's respecting the vicarage of Luton, Beds.

Hoc quoque anno facta est amicabilis compositio inter ecclesiam Lincolniensem et ecclesiam Sancti Albani super vicaria de Luitona, tempore Hugonis Lincolniensis episcopi, scilicet secundi, et Willelmi abbatis Sancti Albani. Quæ compositio plenius scribitur in libro Additamentorum,[1] videlicet ad tale signum 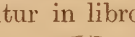 . Sed hoc eodem anno ante hoc capitulum.

De obsidione civitatis Damietæ, et de afflictione varia Christianorum in exercitu.

Progress of the siege of Damietta.

Eodem[2] tempore Pelagius[3] Apostolicæ sedis legatus, ardens habens desiderium civitatem Damietæ obsidendi, Christianos post turrim captam hortabatur ad Nili fluminis transitum, qui cum magno periculo per flumen sursum cum navibus ascendentes inter civitatem et turrim captam, machinis civitatis et igne Græco sunt non mediocriter impediti. Unde accidit, ut una navis Templariorum, vi torrentis impulsa, prope ripam civitatis capta fuisset, quæ cum præcipitaretur ad hostes, cum barbotis et uncis ferreis ipsam diutius impugnarunt, ignem Græcum super eam proicientes de turribus civitatis. Et cum prævalere propter defensorum audaciam non potuissent,[4] certatim navem ascendentes increduli, præcipites in eam ad Templarios descenderunt. Ubi cum diutius pugnaretur, navis tandem perforata, sive ab hostibus, sive a fidelibus ut potius creditur, profundum fluminis petiit, submergens Ægiptios et Christianos, ita ut vix mali summitas appareret; et sicut Samson plures stravit mo[riens quam vi]vens, sic et isti martires Christi plures secum in aquæ voraginem traxerunt, quam gladiis perdere potuerunt. Deinde pontem reparantes pagani aperturam adeo reliquerunt angustam, ut naves fidelium sine periculo fluminis ascendere non valerent. Oliver. Scholast. cap. xi. col. 1407.

Sed Frisones et Theutonici, zelo justæ indignationis accincti, cum majori navi, cujus ministerio turris capta fuerat, pontem Id. cap. xii. col. 1408.

---

kind of court poet to Henry III. See Warton's History of English Poetry, ii. p. 48 (ed. Hazlitt, Lond. 1871) and the references there given. This sentence is not in C.

[1] *i.e.* MS. Nero. D. 1, f. 63. It is also given in the Gesta Abbatum, i. p. 275 (Riley).

[2] *Eodem . . . hortabatur.*] This is Wendover's.

[3] C. ins. *et.*

[4] *potuissent*] valerent, O. W.

Oliver. Scholast. cap. xii. col. 1408.

viriliter invaserunt; auxilium quoque non habentes nisi de cælo, circiter[1] decem viri de gente prædicta contra omnem fortitudinem Babilonis pontem ascendentes, spectante Christianorum multitudine, et hanc audaciam plurimum admirante, fregerunt eundem; et sic cum quatuor navibus, super quas erat pons fundatus, reversi sunt cum triumpho, liberam viam et apertam Christianis sursum velificare volentibus relinquentes. Et his ita gestis, Saraceni periculum, quod illis imminebat, attendentes, ripam fluminis fidelibus oppositam fossatis et argillosa materia cum propugnaculis ligneis et rebus aliis munierunt, machinas cum petrariis locantes ibidem, per locum illum transeundi spem omnimodam fidelibus auferentes. A casali etiam, quod per miliare fere distabat a civitate, ubi nova hæc munitio terminabatur, per transversum fluminis navium fecerant submersiones,[2] cum palis gurgiti latenter infixis. Sed Christi[3] milites, cogones cum castellulis ac propugnaculis, armatis muniti bellatoribus, cum galeis aliisque navibus subsequentibus, præscriptas submersiones, Christo duce, penitus evaserunt. Hostes vero fidei, omni metu dissimulato, tres ordines armatorum stationi navium Christianorum opposuerunt, unam peditum, super ripam fluminis, cum targiis eleganter ordinatam, secundam post tergum eorum, similem priori, tertiam equitum, longam et terribilem, ictibus lapidum et telorum plurimum vexantes fidelium stationem. Sed fidelis Deus, *qui non patitur temptari suos super id quod possunt sustinere,* respiciens ad castra servorum suorum, mœrorem fidelium et tristitiam in gaudium et exultationem convertit. Nam in nocte solennitatis beatæ Agathæ martiris, cum ordinatus esset exercitus Christi, qui sequenti die fluvium erat transiturus, pluviæ et venti magnam difficultatem Christicolis intulerunt; sed nocte eadem, Deo procurante, tantus pavor Soldanum Babilonis et ejus exercitum invasit, ut relictis tentoriis, ignorantibus etiam paganis quos ad resistendum fidelibus ordinaverat, in sola fuga spem haberent. Unde quidam apostata, qui diu[4] Christianorum legem transgressus sub Soldano militaverat, stans in ripa[5] fluminis, Gallica lingua clamare cœpit; "Quid moramini? quid trepidatis? Soldanus recessit." Et hoc dicto, se recipi in Christianorum naviculam postulavit. Sicque fidelibus fidem faciens, illos ad transitum fluminis animabat. Et summo diluculo, cum inchoatum esset missæ offi-

A.D. 1219. Progress of the siege of Damietta.

f. 54 *b*.

1 Cor. x. 13.

Feb. 5. Retreat of the Saracens.

[1] *circiter*] pauciores quam, W.

[2] *submersiones*] subversiones, W.; immersionem, Oliver.

[3] *Christi milites*] Introduced by Wendover.

[4] *diu*] multo tempore, O. W.

[5] *ripa*] ripam, C.

A.D. 1219. The crusaders cross the river and invest Damietta.

cium, *Gaudeamus omnes in Domino*,[1] per oratoria Christianorum, nunciata sunt hæc regi et legato. Itaque fugientibus Saracenis, Christiani absque sanguinis effusione et omni impedimento flumen transierunt; sed adeo limosa et aquis profundioribus difficilis fuit ad applicandum terra hostilis, ut vix eam equi ascendere potuissent. Templarii autem præduces in ascensu prospero cursu ad civitatem festinaverunt, sternentes perfidos, qui audacter de portis egressi Christicolis venientibus occurrerunt. Sed illis in civitatem redire compulsis, exercitus Christi tentoria Soldani occupavit ac spolia fugientium paganorum. Targias multas et galeias, cum barbotis et navibus aliis, quæ infra casale usque ad civitatem inveniebantur, Christicolæ rapuerunt. Unde perfidorum multitudo, relictis uxoribus ac parvulis propter fidelium inopinatum transitum, de Damieta fugerunt. Deinde per girum Damieta obsessa est, exercitu exercitui per pontis compositionem continuato, utramque ripam fluminis contingentem. Oliver. Scholast. cap. xii. col. 1408.

De primo impetu Saracenorum in Christianos post obsidionem Damietæ.

First attack of the Soldan and the Aleppo forces.

Civitate itaque obsidione vallata, hostes fidei, resumptis viribus, cum Soldano et Alapinis ac multitudine copiosa locum occupant, ad quem fideles transitum fecerant insperatum. Et nisi per consilium divinum et auxilium prima castra, quæ erant inter mare et fluvium, retenta fuissent, et maxime per probitatem Theutonicorum, negotium Christi magnum periculum incurrisset. Nam pleni amfractibus Saraceni ad tantam prorupti sunt temeritatem, ut diluculo die Sabbati ante Dominicam qua cantatur *Oculi mei semper ad Dominum*,[2] fidelibus ignorantibus, cum multitudine gravi bellatorum, usque ad fossatum suum sese præcipitarunt, sed peditum illorum et equitum fuerunt probitate repulsi. Fecerant enim Christiani fossatum a tergo sui latum satis et altum ad cautelam, ut si forte hostes fidei impetum facere vellent in eos, hujus fossati præsidio munirentur. Id. col. 1409. 9. March. (Not in Oliver.)

[1] The beginning of the office for S. Agatha's day, "Gaudeamus omnes in Domino, diem festum celebrantes sub honore Agathæ martyris, de cujus passione gaudent angeli et collaudant Filium Dei."

[2] The beginning of the office for the third Sunday in Lent.

De secundo impetu facto contra Christianos. A.D. 1219.

Oliver. Scholast. cap. xiii. col. 1410.

In die iterum Palmarum inimici crucis, collecto innumerabili exercitu ac nimis terribili, fossatum undique fidelium invaserunt, et præcipue pontem Templariorum et ducis Austriæ, quem ipsi cum Theutonicis defendere viriliter studuerunt. Sed illi cum electis militibus suis ab equis descendentes cum Christianis atrociter pugnaverunt. Ceciderunt hinc inde mortui ac vulnerati multi; sed tandem adeo prævaluerunt increduli, quod pontem ascendentes partem ejus combusserunt. Tunc dux Austriæ præcepit suis, ut sese retrahentes hostibus darent ingressum; sed illi ingredi non audebant. Mulieres quoque bellatoribus Christianis aquam, vinum, panem, ac lapides[1] ministrabant; sacerdotes vero orationi insistebant, Deum orantes,[2] et sauciatorum vulnera alligantes. In ipso die sancto non est Christianis spatium datum alias gestandi palmas quam balistas, arcus, lanceas, gladios, clipeos, et sagittas; adeo enim instabant inimici eorum atrociter studio liberandæ civitatis, quod ab ortu solis usque ad horam diei decimam fidelibus requiem non dederunt; sed tandem fatigati sese cum dampno maximo de loco certaminis retraxerunt. In festo iterum Dominicæ Ascensionis, more solito, per terram et aquam irruerunt perfidi in Christianos, ac multotiens illos attemptantes, prævalere non potuerunt, sed prope castra eos provocantes mutuo ad invicem dampna pertulerunt.

31 March. Second attack.

Id. cap. xiv. col. 1411.

16 May.

De tertio impetu crudeliter facto ab incredulis contra Christianos.

Id.

Collegerunt denique hostes fidei pridie kal. Augusti omnem quam habere poterant copiam bellatorum, qui post diutinos assultus fossatum[3] contra militiam Templi tandem transeuntes, ac violenter licias dirumpentes, pedites Christianorum in fugam verterunt, ita quidem ut universo exercitui periculum immineret. Milites, equites simul et pedites,[4] ter conati sunt ipsos a fossato repellere, sed nihil profecerunt. Clamor exortus est insultantium paganorum, aucta est timiditas Christianis. Sed spiritus consilii et fortitudinis Templarios animavit. Nam magister[5] Templi cum marescallo cæterisque fratribus, per exitum satis angustum impetu facto, viriliter

31 July. Third attack.

---

[1] O. W. ins. *intrepide*, as Oliver.

[2] *orantes*] benedicentes, O. W., as Oliver.

[3] B. repeats *fossatum contra*.

[4] O. W. ins. *seculares*, as Oliver.

[5] Peter de Montaigu. William of Chartres died through illness following the inundation of the Nile.

A.D. 1219. incredulos convertit in fugam. Domus Theutonicorum et Frisones,[1] comites et barones, atque ex diversis nationibus milites, videntes Templi militiam in periculo, per exitus sibi expositos illis in auxilium proruperunt. Tunc pedites perfidorum, projectis clipeis, truncabantur ad[2] centum, præter illos qui in fossato præcipites perierunt. Deinde peditibus Christianis egressis, per modicum spatium sese subtraxerunt hostes. Acies hinc inde substiterunt armatæ, donec crepusculum vespertinum certamen diremit,[3] Saraceni prius recesserunt; occisorum jacebant corpora juxta fossatum multa, præter illos qui sauciati letaliter[4] ad castra sunt reducti. Pauci de fidelibus per virtutem Dei et Templariorum audaciam perempti fuerunt et captivi. Dum hæc agerentur ibidem, combusta sunt omnia fere instrumenta fidelium, quæ erecta erant contra civitatem, a defensoribus ejus, præter scalas, in magnum Christianorum detrimentum. Post has igitur factas a Soldano invasiones non est ausus congredi cum Christianis, sed non longe ab obsidione fixis tentoriis in insidiis permanebat.

Oliver. Scholast. cap. xiv. col. 1411.

(Not in Oliver.)

De[5] *prælio campestri inter Christianos et Saracenos commisso.*

Battle between the Crusaders and Saracens.

Exercitus autem Christi cum diutius usu petrariarum et trebuculorum aliarumque machinarum muros civitatis subvertere laborasset, nec quicquam profecisset, a prudentioribus populi perspicue deprehensum et veraciter est intellectum, non nisi sola virtute divina Damietam fore capiendam; unde inter multos surrexit murmuratio in castris, communibus exigentibus peccatis et discordiæ fomentis. Nam quorundam fuit præsumptio, ut cum Soldano, qui non longe [a castris] Christianorum fixis tentoriis manebat in insidiis, campestre prælium consererent; ut, eo subjugato, cum ipso subjugarent etiam Damietam. E contra consilium regis Jerusalem erat et multorum cum eo, ut obsidio tam diu ageretur incœpta, quousque vel virtute divina vel etiam fame inclusi deficerent. Nam quicunque per posticum[6] vel de muris civitatis præcipites evadebant, inflati et fame afflicti, concivium suorum evidenter an-

Oliver. Scholast. cap. xiv. col. 1412.

(Not in Oliver.)

f. 55.

Id. cap. xv. col. 1414.

[1] *Frisones*] Introduced by Wendover, as *barones* immediately afterwards.

[2] *ad centum*] Introduced by Wendover.

[3] *diremit*] dirempsit, O. W., interemit, Oliv.

[4] *letaliter*] graviter vel leviter, Oliv.

[5] At the foot of the page is a drawing of the Christians and Saracens fighting.

[6] *posticum*] posticium O. W., and so Eckhard, col. 1414.

gustiam indicabant. Sed illis tandem prævalentibus qui decreverant immutabiliter cum Soldano certamen inire, in die Decollationis Sancti Johannis Baptistæ ad castra Babiloniorum ita, licet discordes, confluebant, ut vix invenirentur viri qui in obsidione urbis remanerent. Tandem inter mare et flumen, ubi dulcis aqua repperiri non poterat ad bibendum, proficiscentes, invenerunt hostes fidei in tentoriis commorantes; sed ipsi, papilionibus sublatis, fugam simulabant. Et cum a fidelibus processum fuisset adeo, quod appareret adversarios nolle directa fronte confligere, capitanei fidelis populi longum inierunt consilium, utrum procederent an redirent. Discors inter eos fuit sententia, unde inter[1] consilia sine consilio solutæ sunt acies, præter ordinationem illorum, quos disciplina ligavit et obedientia militaris. Equites Cipri, in dextro cornu constituti, Saracenis incursum a latere facientibus timiditatem suam ostenderunt. Romani pedites primi fugerunt, et cum postea[2] equites ex nationibus diversis, cum quibusdam Hospitalariis Sancti Johannis. Legatus et patriarcha, qui crucem portabant, multum sed frustra, ut resisterent, supplicabant. Æstus solis vehemens erat, unde pedites armorum pondere premebantur; calor auxit laborem viæ, et qui secum detulerant vinum, biberunt illud purum, propter aquæ defectum, in angustia sitis; qui post primos fugientes anhelo cursu terga dederunt, extinctique sine vulneribus corruerunt. Rex vero Jerusalem, cum Templariis et domo Theutonicorum et Hospitalariis[3] Sancti Johannis, de Outhlandia,[4] de Wiche,[5] de Saleberge,[6] et Cestriæ comitibus, cumque Waltero Bertoldi, Reginaldo de Ponte, Francigenis, Pisanis, et militibus[7] ex nationibus diversis, impetum sustinuerunt[8] paganorum; et pro muro fuerunt fugientibus, quotiens illis[9] suas facies ostendebant. Rex vero Jerusalem igne Græco fere fuit combustus. Capti sunt autem in illo conflictu ex Christianis electus[10] Belvacensis, et frater ejus Andreas de

A.D. 1219. Defeat of the Christians. Aug. 29.

Oliver. Scholast. cap. xiv. col. 1412.

Infortunium magnum populi Christiani.

(Id. Gale, p. 447.)

[1] *inter . . . consilio*] Introduced by Wendover.

[2] *postea*] post, O. W., as Oliver; *cum postea* are written by Par. in the margin. C. has *primo*, altered to *postea*.

[3] *hospitalariis*] hospital', B., hospitalis, O. W.

[4] *Outhlandia*] Orthlandia, C.; Hoilandia, Oliver; *i.e.*, William I., Count of Holland.

[5] George Count of Wied.

[6] *Saleberye*] This is William Earl of Salisbury. See L'Estoire de Eracles, 32, cap. xii., p. 343. This name and that of R. de Ponte are not in Eckhard's edition.

[7] O. repeats *militibus*. W. introduces *multis*.

[8] *sustinuerunt*] sustinent, O. W. It is altered by Paris in B.

[9] *illis*] illas, B.

[10] Milo de Chatillon Nanteuil.

A.D. 1219. Names of the crusaders taken prisoners.

Nantes,[1] vicecomes[2] Belli Montis, Walterus[3] regis Francorum camerarius ac filius ejus,[4] Johannes de Arcis,[5] Henricus[6] de Ulmo; Templarii triginta tres capti sunt vel interfecti,[7] cum marescallo[8] Hospitalis Sancti Johannis, et fratribus quibusdam ejusdem domus; nec domus Theutonicorum absque damno evasit. Sunt præterea alii multi trucidati et in captivitatem adducti. Militia autem Templi, quæ in congressione solet esse prima, in regressu fuit ultima; unde cum ad fossatum Christianorum novissima rediret, tamdiu foris[9] substitit, quousque anteriores intra mœnia fuissent ingressi. Tunc increduli reversi sunt ad abducendos captivos suos et spolia colligenda. Et sicut a perfidis postmodum didicerunt fideles, quingenta[10] capita Christianorum Soldano præsentata fuerunt. Christianis vero hoc certissime constat, quod in præcipua militia sua damna sibi luctuosa sustinuerunt increduli, unde Soldanus, unum de captivis suis ad Christianos mittens, de treuga vel pace tractare cœpit, in quo tractatu reparaverunt fossatum suum eleganter[11] et alias machinas Christiani. Oliver. Scholast. cap. xiv. p. 447 (Gale).

Paganorum victoria sed cruentissima.

Qualiter peregrini quidam a Damieta non licentiati recesserunt. De adventu Savarici de Maloleone insperato.

Many of the pilgrims desert.

Nautæ quidam eo tempore Christianitatis proditores, et cum eis Christiani multi, ante tempus consueti passagii, exercitum Christi in summo periculo reliquerunt, qui recedentes Christicolis mœstitiam, Babiloniis audaciam contulerunt. Unde Id. cap. xv. p. 448,= col. 1413. (Eckhard)

Attack of the Saracens. 26 Sept.

tractatum pacis intermittentes increduli, in vigilia Sanctorum Cosmæ et Damiani et proxima die sequenti, cum galeiis et barbotis armatis, per flumen et terram, cum mangonellis,[12] targiis, et fruticibus pro implendo Christianorum fossato, petierunt eos impetu consueto et barbarica feritate, multosque fideles hoc subito impetu peremerunt. Sed triumphator in Israel, omnipotens Deus, castris suis providit, misso per mare Savarico de Maloleone cum[13] galeiis armatis et bellatoribus multis. Tunc Christiani hoc viso, in illo necessitatis articulo

Arrival of Savary de Mauléon.

[1] *Nantes*] Nantolio, the Camb. MS. of Oliver. *Nanteuil.*

[2] Ralph.

[3] Walter of Nismes.

[4] Adam.

[5] *Arcis*] Arciis, Camb. MS. of Oliver; Aras, Eckhard, col. 1413; Arcie, L'Estoire de Eracles, 32, iii. p. 332.

[6] *Henricus de Ulmo*] in Eckhard's edition, though not in Gale's.

[7] *interfecti*] interfecto, B.

[8] Aymar de Layron, L'Estoire de Eracles, 32, iv. p. 333.

[9] *foris*] so O. W. as Oliver; fortis, B.

[10] *quingenta*] quinquaginta, Oliv.

[11] *eleganter*] alacriter, Oliver.

[12] C. ins. *et.*

[13] *cum*] qui, C.

Oliver. cap. xv. col. 1413.

clamaverunt in cælum, Deum laudantes, et non trepidantes; sed in prælio hostibus viriliter resistentes, incredulos recedere compulerunt Illius virtute Qui salvat sperantes in Se. A.D. 1219.

De Sancta Elizabeth Alemannica.

Account of S. Elizabeth of Hungary.

Ipsis diebus signipotentissima sancta Elizabeth, regis[1] Hungariæ filia, Landgraviæ Thuringiæ sponsa, miraculis et vitæ sanctitate supra sexum muliebrem floruit in Alemannia, cujus hortatu vir suus Landegravius, nomine Ludowicus, crucem suscepit, et apud Damiatam obiit,[2] sanctissimæ precibus uxoris suæ E[lizabeth] cælo receptus. Post cujus obitum sancta Elizabeth jam vidua habitum religionis de manu magistri Conradi viri sanctissimi suscepit, et adeo de virtute in virtutem ascendit, ut ante et post obitum ejus tota Alemannia ejus virtutibus et fama illustraretur. Et sciendum quod ipsa[3] E[lizabeth] filia fuit illius reginæ,[4] de qua per Innocentium Papam interpretata est in melius hæc locutio amphibologica, cum de consensu communi accusaretur archiepiscopus quidam;

Doubtful speech about her mother's murder.

Cf. Alberici chronicon, p. 473 (Leibnitz Access. Histor. tom. ii. Hanov. 1698).

> Reginam interficere nolite, timere bonum est: et si omnes consenserint,[5] ego non, contradico.
>
> In qua locutione hæc fuit accusantis intentio;
>
> Reginam interficere nolite timere, bonum est; et si omnes contradixerint,[6] ego non contradico.

Et sic per propitium interpretem intervenientibus muneribus liberatus est accusatus.

---

[1] Andrew II.

[2] An error; he died at Otranto in 1227. They were not married till 1221. See Madden's note 2, Hist Anglor. ii. p. 233.

[3] *ipsa*] illa, C.

[4] Gertrude of Meran. The "archiepiscopus quidam" was John de Merania, archbishop of Strigonium (Gran). See Alberic's chronicle, p. 473.

[5] *consenserint*] Written by Par. over an erasure; contradixerint, Hist. Angl.; consensenserint, C.

[6] *contradixerint*] sic, Par. probably forgetting to alter it; consenserint, Hist. Angl.; C. has consentierint in the text, contradixerint in the margin.

A.D. 1219. *De mortalitate qua affligebantur inclusi urbe Damietæ.*

Famine and pestilence within Damietta.

Nunc autem de his quæ in civitate gesta sunt aliquid referamus. Damieta igitur obsidione longa, ferro, fame, et pestilentia graviter, et ultra quam credi vel scribi possit, afflicta, in spe sola fidem habuit, quam civibus Soldanus promisit, ut pro eis, si necessitas instaret, cum Christianis componeret, ut mortem evadere potuissent. Sed hoc tempore in urbe tanta fames invaluit, ut vitalis refectio deesset inclusis. Durabilis enim non est annona Egipti, propter molles glebas in quibus crescit, nisi superius circa partes Babiloniæ servetur per annum. Postremo autem portas suas obstruxerunt increduli, ne aliquis exiret qui calamitatem eorum fidelibus nunciaret, quia dies afflictionis miseros possiderunt. Illis etiam, qui foris in exercitu Soldani fideles obsederunt, copia pabuli decrescere cœpit, et ita quidem, quod coctanum unum xii.[1] bizantiis vendebatur. Inter cætera incommoda, quæ miseri sustinebant diebus[2] ac noctibus, velut aurisia percussi, oculis apertis nihil videbant. Nilus præterea, qui post festum Sancti Johannis Baptistæ usque ad Exaltationem sanctæ Crucis solet excrescere et Ægypti planitiem irrigare, hoc anno more solito non ascendit, sed magnam terræ partem siccam relinquens, terram illam nec seminari permisit[3] nec arari. Unde Soldanus famem timens, amore retinendæ Damietæ, cum Christianis pacifice componere cogitavit. Auxit autem propositum ejus ad compositionem miraculosa turris subjugatio, et Christianorum constantia præliandi, qui totiens cum admodum paucis fidelibus, omnem Paganismi fortitudinem audacter invadentes, de prælio turpiter fugaverunt, et multa ex eis milia peremerunt.

Oliver. Scholast. cap. xv. col. 1413.

Id. cap. xvi.

The Soldan thinks of offering terms to the Crusaders.

(Not in Oliver.)

Qualiter Soldanus regnum Jerusalem optulit Christianis ita ut a Damieta recederent.

Speech of the Soldan.

Soldanus igitur, convocatis magnatibus suis et consiliariis fidelissimis, dum esset in mentis angaria constitutus, coram eis locutus est in hunc modum. "Deus," inquit, "Christia-
"norum magnus est, fidelis, et potens in prælio, quod nos
"comprobavimus omnes, et maxime in hoc instanti articulo,
"in quo manifeste pugnat contra nos pro inimicis nostris. Et

---

[1] *xii.*] xi., Oliver.

[2] *diebus ac*] Introduced by Wendover.

[3] *permisit*] So Par. in the margin, for *poterat*, which B. O. W. have, as Oliver. C. has *terra illa . . . . poterat*, with *permisit* in the margin.

" procul dubio inanis erit actio nostra tota, quamdiu fideles A.D. 1219.
" ipsum habebunt placabilem adjutorem. Ecce, imminet captio f. 55 *b*.
" Damietæ, quæ clavis est totius Egypti ; quæ si capta fuerit,
" in maximum nostri ac legis nostræ proveniet detrimentum.
" Quia cum multotiens legatur a Christianis obsessa, nun-
" quam tamen legitur[1] subjugata. Unde nobis utile reor, ut
" reddamus Deo Christianorum ea quæ sua fuerunt omnia,
" ne simul cum suis auferat a nobis quæ nostra esse videntur.
" Sicque cum justus sit et aliena non concupiscat, si hanc
" pacem recusaverint et æquitatem Christiani, maxime sibi
" tam honorabilem, provocabunt Deum suum in odium sui
" per concupiscentiam iniquam, et sic superborum aspernator
" ab eis recedet, habebuntque impugnatorem, quem habuerant
" propitium adjutorem." Et licet hoc consilium multis displiceret, missis tamen nunciis Christianis optulit veram crucem, quæ olim a Salaadino capta fuerat, cum captivis omnibus, qui per regnum Babilonis et Damasci vivi poterant repperiri, cum sumptibus necessariis ad reparandos muros Jerusalem et civitatem in statum pristinum reducendam. Optulit insuper totaliter regnum[2] Jerosolimitanum, præter Craccum et Montem Regalem, pro quibus retinendis tributum optulit, singulis annis videlicet[3] xii. milia bisantios, quamdiu illa teneret. Sunt autem duo castra hæc in Arabia, septem firmissimas munitiones habentia, per quæ negotiatores paganorum et peregrini Mecham tendentes vel ab illa revertentes transire solent; et qui hæc tenuerit, Jerusalem cum vineis graviter et agris lædere valebit. Hanc compositionem acceptandam et utilem esse Christianitati rex Jerusalem, comes Cestrensis, et omnes Francigenæ, cum capitaneis Theutonicorum constanter[4] censuerunt. Nec hoc mirandum est, cum multo minore pace, quæ prius oblata fuerat, contenti fuissent Christiani, nisi insano consilio eis fuisset obviatum. Legatus autem, concupiscentia retinendæ civitatis ductus, et per eum patriarcha cum clero universo, huic compositioni se opponunt, asserentes constanter ante omnia Damietam fore capiendam. Opinio diversa peperit discordiam, unde[5] nuncii Soldani læti recesserunt. Cumque hæc Soldano nunciata fuissent, misit clam multitudinem magnam peditum per palustria ad Damietam, quorum ducenti quadraginta, Christianis dormientibus, Do-

Cf. l'Estoire de Eracles empereur, *i.e.*, Cont. Will. Tyr. lib. 32, cap. xi. p. 342 (Recueil des Historiens des Croisades. Par. 1859, T. ii.) Oliver Scholast. cap. xvi. col. 1414.

He offers to restore the cross, the captives, and the kingdom of Jerusalem, excepting Kerak and Montreal (Petra), and to pay tribute for these.

Several of the crusading leaders wish to accept the terms offered, but the legate and the clergy oppose them, and they are refused.

[1] *legitur*] om. C.

[2] *regnum*] om. C.

[3] *vid. . . . bisantios*] Introduced by Wendover. The Estoire de Eracles, pp. 339, 342, has " xv. mile " besans."

[4] *constanter*] pertinaciter, O. W. as Oliver.

[5] *unde . . . fuissent*] Introduced by Wendover.

A.D. 1219. minica nocte post festum Omnium Sanctorum, licias eorum intraverunt; sed per clamorem vigilum [1] exercitus capti sunt vel interfecti, quos ad centum [2] vel plures numeraverunt ex captivis. Oliver. cap. xvi. col. 1415.

De captione miraculosa urbis Damietæ et civibus subjugatis.

Capture of Damietta.

His [3] ita gestis, cum populus Christianus civitatem Damietæ [4] acerrime invasissent, perspexerunt murorum propugnacula omni carere defensore, unde cum festinatione scalis ad murum applicatis, civitatem certatim intraverunt fideles. Sicque Salvatore mundi procurante, nonas Novembris capta est Damieta sine defensione, absque tumultu et violenta deprædatione, ut soli Filio Dei victoria ascribatur. Et cum caperetur [5] civitas [6] in oculis regis Babilonis, non fuit ausus more solito Christianos aggredi, sed confusus aufugiens propria castra combussit. (Not in Oliver.) Id. cap. xvii. col. 1415.

Dreadful condition of the city.

Christo itaque duce, milites Christi Damietam ingressi plateas invenerunt stratas cadaveribus mortuorum, ex quibus eis occurrit fœtor intolerabilis et miserabilis humanitatis aspectus. Mortui vivos [7] interfecerunt: vir et uxor, pater et filius, dominus et servus, mutuis fœtoribus perierunt. Nec solum plateæ civitatis mortuis erant plenæ, quia in ædificiis et cubiculis jacebant defuncti. Juvenes et parvuli petierunt panem, sed non erat qui frangeret eis; infantes ad ubera matrum pendentes inter amplexus morientium oscitabant; divites delicati inter acervos tritici fame perierunt. Octoginta milia a tempore obsidionis perierunt in urbe, exceptis illis quos sanos vel languidos invenerunt fideles, qui ad tria milia et amplius numerantur; ex his autem trecenti nobiliores ad redemptionem captivorum suorum vivi reservantur a populo Christiano, præter baptizatos qui crediderunt in Christum. Id. cap. xxi. col. 1418. Id. cap. xxii.

The three sieges of Damietta.

Hæc civitas primo a Græcis [8] obsessa legitur, qui in ejus captione defecerunt; secundo obsessa fuit a Latinis, sub Amalrico rege Jerosolimorum, sed minime profecerunt; hac tertia vice tradidit eam servis suis Rex regum et Dominus dominantium, Jesus Christus Dominus noster, Qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Id. cap. xvii. col. 1415.

---

[1] *vigilum*] vigilium, B.

[2] *centum*] cc. et duos, Oliver (Eckhard), ducentos et plures (Gale).

[3] At the foot of the page are two drawings of the attacks on "Turris Damiatæ" and "Civitas "Damietæ."

[4] *Damietæ*] om. C.

[5] *caperetur*] captura, W.

[6] *civitas*] civitatis, O. W. B. has the same, but with the *ti* expuncted.

[7] *vivos*] nimios, O. W., uiuuos, B.

[8] Oliver. has *Græcis et Latinis.*

De spoliis Damietæ impreciabilibus. A.D. 1219.

Oliver. Scholast. cap. xvii. col. 1415. Id. cap. xxii. col. 1419.

Spoils taken by the Crusaders in Damietta.

Invenerunt autem in civitate fideles aurum et argentum multum nimis, pannos sericos, vestes pretiosas, cum ornatu sæculari, et varia supellectili in abundantia magna valde. In commune juraverunt omnes, quod asportata de civitate spolia redderentur, inter victores æqualiter dividenda; hoc etiam sub anathemate præceptum fuit a legato; sed concupiscentia oculorum multos fures fecit. Perceperunt autem ad utilitatem reipublicæ magnam partem divitiarum Egypti in auro et argento, perlis, pomis ambræ, filis aureis, philateriis, et pannis pretiosis, quæ distributa sunt per exercitum Domini cum annona in civitate reperta. Episcopus[1] Achonensis parvulos omnes, qui in urbe reperti sunt vivi, baptizavit, solvens ex ea Deo primitias animarum. Legatus quoque de maxima mahomeria civitatis fecit ecclesiam in honorem Beatæ Virginis Mariæ et[2] omnium Apostolorum, ad gloriam et exaltationem fidei Christianæ et Sanctæ Trinitatis.

Id. cap. xviii. col. 1416. Id. xxiii. col. 1419.

Descriptio civitatis.

Id. cap. xvii. col. 1415. Id. cap. xxii. col. 1418. Id. cap. xvii. col. 1415.

Description of Damietta

Civitas autem Damietæ, præter naturalem loci situm, quo munitur, triplici muro cingitur, habens extrinsecus murum humilem ad custodiam fossati exterioris, secundum altiorem, ac tertium secundo eminentiorem. Murus medius viginti octo turres habet principales, binas vel ternas testudines continentes, quæ omnes integræ remanserunt præter unam, quæ crebris ictibus trebuculi Templariorum aliquantulum concussa fuit. Voluit enim Deus integram tradere eam servis suis, ut clavem et antemurale totius terræ Egypti. Sita est autem civitas inter Ramasse et campum Tahneos in terra Gersen, ut conicere possunt Christiani; quæ[3] pascualis est, quam filii Israel tempore famis petierunt a Pharaone, sicut[4] legitur in Veteri Testamento.

Gen. xlvii. 4.

De captione castri Thapneos.

Id. cap. xxiv. col. 1420.

Capture of the castle of Thanis, 23 Nov.

Capta igitur Damieta, missi sunt exploratores ad[5] [numerum] virorum mille in festo Sancti Clementis, in naviculis per parvum flumen quod Thapnis appellatur, ut de castellulis et villis

[1] James of Vitri.

[2] *et . . . Trinitatis*] Introduced by Wendover. The previous clause is not in Gale's edition of Oliver.

[3] *quæ*] quia, Oliver.

[4] *sicut . . . Testamento*] Introduced by Wendover.

[5] *ad*[*numerum*] *virorum mille*] ad viros mille, O.; ad viri mille, W.; numero quasi mille viri, Oliver. B. had *viri*, over which Par. has written *-orum*.

A.D. 1219. victualia quærerent, et situs locorum diligentius explorarent. Oliver. Scholast. cap. xxiv. col. 1420.
f. 56. Cum autem appropinquassent ad castrum quoddam de nomine fluminis appellatum, Saraceni qui in ejus præsidio erant, visis Christianis, existimabant exercitum totum advenire, portis obseratis fugerunt; Christiani vero Christum ibi solum capitaneum invenientes, castrum alacriter intraverunt. Testati sunt fideles reversi, se nunquam in plano castellum fortius inspexisse; habet enim turres septem fortissimas, et desuper testudines per gyrum; dupplici fossato cingitur et utroque murato, habens antemurale. Lacus se diffundunt in latum per circuitum, unde in hyeme aditus equitibus difficilis[1] est; atque in æstate adeo impossibilis,[2] ut nunquam per obsidionem a quolibet caperetur. Lacus ille valde piscosus est; nam de piscariis ejus quatuor milia marcarum Soldano annis singulis solvebantur. Avibus abundat et salinis. Casalia multa per girum serviebant ei; nam civitas ante castrum olim famosissima fuit, ac major Damieta, sed postea ruinosa. Hæc est Taphnis, cujus campi[3] in Psalmo meminit propheta David et Ysaias, *Stulti principes Taphneos*, et cætera. In hac autem urbe Jeremias dicitur lapidatus, ut[4] habes in Veteri Testamento.

Ps. xxvii. 12, 43. Isa. xix. 13.

Position of Thanis. Distat autem Taphnis a Damieta itinere unius diei per mare, versus Terram Promissionis; ut facile sit de Achon vel de Damieta per mare vel per terram præsidium ibidem ponere et victualia destinare. Damna plurima Christianis fecit in obsidione Damietæ, quando naves[5] ad exercitum accedentes, vel ab eo recedentes, delatæ fuerunt illuc. Nam litus maris ante Tapnis arenosum est, et sine portu; sinum habet latum, in quo naves devolutæ recedere non valent absque vento multum opportuno. Id. col. 1421.

Return of Ranulph, E. of Chester. Eodem tempore, vir nobilis Ranulfus comes Cestrensis, postquam fere per biennium in servitio Dei militaverat, cum legati licentia et benedictione et totius exercitus favore repatriavit.

Bishops of Hereford. Obiit[6] Hugo de Maneport, episcopus Herefordensis, circa Pascha; cui successit Hugo Foliot, et consecratur Cantuariæ festo Omnium Sanctorum.

---

[1] *difficilis* and [2] *impossibilis* are interchanged in Oliver. Par. has *impas., i.e., impassibilis*, in the margin.

[3] *campi*] campis, B. O. W.

[4] *ut . . Testamento*] Introduced by Wendover. The story of Jeremiah's death at Tahpanhes is given here by Oliverius. The Old Testament passage referred to in Oliver. is Jer. xliii. 9.

[5] *naves*] manes, B.; C. has been corrected.

[6] This, which is in the margin, is between a mitre and pastoral staff inverted, and the same erect C. ins. *eodem tempore* before *obiit*.

Ut Lodowicus ad Tholosam hostiliter accedens confusus redierit. A.D. 1219.

Siege of Toulouse by Louis son of Philip II.

Circa hæc[1] tempora Lodowicus, filius Philippi regis Francorum primogenitus, ad instantiam patris sui innumerabilem collegit exercitum, ut hæreticos Albigenses impugnaret; veniensque cum omni multitudine sua ad urbem Tholosanam, cujus habitatores ex diu hæretica dicebantur pravitate fœdati, illam obsidione vallavit. Machinis igitur per girum collatis,[2] insultus acerrimos crebrius iterabant. Quod cum cives cognovissent, ad defensionem sese præparabant, machinasque contra machinas erigebant. Ubi cum Francorum exercitus diu et inaniter laborasset, facta est in populo fames valida; quam etiam subsecuta est dira mortalitas tam hominum quam equorum. Simon quoque comes Montis Fortis, qui princeps militiæ erat, ante portam civitatis, lapide de petrario emisso in capite percussus, toto contrito corpore, subito expiravit.[3] Frater quoque ejusdem Symonis, in obsidione cujusdam castri, quod non longe a Tholosa distat, ad cumulum doloris multorum, lapide similiter ictus, diem clausit extremum. Fuerunt[4] autem in civitate quidam clerici[5] geomantici qui ante obsidionem mortem comitis prædixerant. Quorum unus[6] natione Anglus de ipso sic metrice ait,

Death of Simon de Montfort.

Death of Robert de Montfort.

Epitaphium.

Epitaph on Simon de Montfort.

Dantur item fato casuque cadunt iterato,
Simone sublato, Mars, Paris, [atque Cato]:[7]
Mars quia bellicosus, Paris [quia formosus], et alter
Cato fuit, quia virtut[ibus multis adornatus].

Louis returns home.

Igitur in exercitu Lodowici, ut prædictum est, ingruente fame cum hominum mortalitate et rerum omnium damnosa nimis diminutione, idem Lodowicus cum reliquiis populi sui confusus ad Gallias remeavit.

---

[1] *hæc tempora*] hoc tempus, W.

[2] *collatis*] collocatis, O. W.

[3] In the margin is a drawing of his death, and his shield reversed, with below, "Obruitur lapide pe-" trarino comes de Monteforti S[i-" mon]."

[4] This introduction is not in C.

[5] *clerici*] chorici, Hist Angl.

[6] Rogerus de Insula, Hist. Angl. ii. p. 240.

[7] The MS. is injured here; the words in brackets are from the Hist. Anglor.

A.D. 1220.

De secunda coronatione regis Henrici.

Henry III. keeps Christmas at Marlborough, and is crowned at Westminster, 17 May.

Anno Domini MCCXX. Rex Henricus fuit ad Natale[1] apud Merlebergiam, adhuc sub custodia Petri Wintoniensis episcopi constitutus. Quo etiam anno, coronatus est idem rex apud Westmonasterium,[2] in die sancto Pentecostes, a Stephano Cantuariensi[3] archiepiscopo, præsente clero et populo totius regni, decimo sexto kalendas Junii, anno regni sui quinto. In cujus rei testimonium et memoriam exiit præceptum et regale edictum ut quilibet præter ordinatos sertis florum uteretur.[4] Deinde in festo Sancti Barnabæ Apostoli convenerunt ad colloquium apud Eboracum rex Anglorum Henricus et rex Scotorum Alexander, ubi inter eos tractatum est de matrimonio contrahendo inter regem Scotiæ et Johannam sororem regis Angliæ; atque ibi fœdere confirmato, rex Scotorum ad propria remeavit.[5] Eodem[6] anno consecratus est in Elyensem episcopum Johannes abbas de Fontibus apud Westmonasterium, in crastino sanctarum Perpetuæ et Felicitatis.

Ralph of Coggeshale, p. 187.

(Not in Coggesh.)

Treaty of marriage between Alexander II. and Joanna, 11 June.

John, abbat of Fountains, bishop of Ely, 8 March.

Ralph of Coggeshale, p. 187.

De canonizatione Sancti Hugonis Lincolniensis episcopi.

Hugh, bishop of Lincoln, canonized.

Eodem anno et die, Sanctus Hugo Lincolniensis episcopus a Papa Honorio canonizatus est, et in cathalogo sanctorum admissus, facta prius miraculorum ejus inquisitione a Stephano Cantuariensi archiepiscopo et abbate de Fontibus Johanne, sicut in hoc sequenti domini Papæ autentico continetur:

Letter of P. Honorius III.

"Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis
"filiis universis Christi fidelibus præsentem paginam inspec-
"turis, salutem et Apostolicam benedictionem. Divinæ dig-
"natio pietatis sanctos et electos suos, in cælestis regni
"felicitate locatos, ad hoc in terra miraculorum coruscatione
"clarificat, ut fidelium per hoc excitata devotio eorum suf-
"fragia digna veneratione deposcant. Cum igitur sanctæ
"recordationis Hugonem Lincolniensem episcopum, quem,

---

[1] C. ins. *Domini*.

[2] *Westmonasterium*] Written by Par. over an erasure; Cantuariam, O. W.

[3] *Cantuariensi*] Written by Par. over an erasure; ejusdem civitatis, O. W.

[4] Below this, which is inserted at the top of the page (and is not in C.), is a drawing of "Archiepisco-
"pus Cant. S." crowning "Rex
"Henricus III."

[5] Par. has written *illud* in the margin as if to come in here.

[6] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

" sicut nobis plenarie constat, divini muneris largitas, tam A.D. 1220.
" in vita, quam etiam post vestem mortalitatis exutam, in-
" signium miraculorum multitudine illustraverit, sanctorum
" catalogo ascripsimus; universitatem vestram monemus et
" exhortamur in Domino, quatinus ejus apud Deum patro-
" cinia devote imploretis, ad hæc statuentes, ut in die deposi-
" tionis ipsius ejusdem festivitas annis singulis devote de
" cætero celebretur. Data Viterbii, xiii. kalendas Martii, 17 Feb.
" pontificatus nostri anno quarto."

De captione castrorum de Sauveia et de Rokingeham.

Capture of the castles of Rockingham and Sauvey, 28 June.

Eodem anno rex Henricus, Willelmo comite de Albemarlia invito, cepit subito castella de Rokingeham et[1] Sauveia in vigilia Apostolorum Petri et Pauli. Veniente autem præfato rege hostiliter ad castella prædicta, invenit illa penitus omni victualium genere destituta; ita quidem quod nec etiam tres panes invenirentur in eis.

Foundation of the Lady chapel, Westminster Abbey, 16 May.

Ralph of Coggeshale, p. 188.

Sabbato[2] autem in vigilia scilicet Pentecostes, inceptum est novum opus capellæ beatæ Virginis apud Westmonasterium, rege Henrico existente fundatore et primum lapidem operis in fundamento ponente.

De translatione Sancti Thomæ Cantuariensis archiepiscopi.

Translation of S. Thomas of Canterbury, 7 July.

Eodem tempore, levatum est de lapide marmoreo corpus beati Thomæ archiepiscopi et martyris a Stephano Cantuariensi archiepiscopo, præsente rege et omnibus fere episcopis totius regni, cum abbatibus, prioribus, comitibus, baronibus, clero et populo multo, in crastino octavarum Apostolorum Petri et Pauli. Cujus corpus sanctissimum collocatum est honorifice in feretro, ex auro[3] et lapidibus pretiosis mirabiliter fabrefacto. Interfuerunt etiam huic translationi archiepiscopi, episcopi, abbates,[4] priores, dominus quoque Walterus, monachus et sacrista ecclesiæ Sancti Albani, mirabilis artifex,[5] cujus documento omnia tractabantur, et alii multi de regno Fran-

[1] W. ins. *de*; so C., omitting *et*.
[2] This is in the margin.
[3] *auro*] aureo, B.
[4] C. ins. *et*.
[5] *artifex*] artificis, B. This introduction, which is in the margin, is not in C. This Walter is Walter of Colchester, the Sacrist, Hist. Anglor. ii. 242, where Elyas of Durham, canon of Salisbury, is also mentioned as one of the artists of the shrine.

A.D. 1220. corum aliarumque diversarum regionum; qui ob honorem et reverentiam beati martyris, ut tantæ adessent solennitati, alacriter convenerunt. Nam dignissimum omnibus videbatur, ut sanctum martyrem Christi generaliter honorarent et colerent, qui pro universali ecclesia sanguinem suum fundere et ad finem usque non timuit fideliter decertare.

Death of the earls of Hereford and Winchester.

Obierunt[1] hoc anno Henricus de Boum comes Hertfordiæ, Saerus de Quinci comes Wintoniensis.[2]

Ralph of Coggeshale, p. 188.

De obsidione castri de Biham, et perturbatione regni.

Henry III. at Oxford.

Anno Domini MCCXXI. Rex Henricus ad Natale Domini apud Oxoniam tenuit curiam suam, præsentibus comitibus et baronibus regni; ubi regiis obsequiis cum lætitia et pace transactis, singulis quod justum erat, secundum antiquam regni consuetudinem, distribuit affluenter. Willelmus quoque de Forz, comes Albemarliæ, volens pacem regni turbare, sequenti nocte non licentiatus recedens, ad castellum de Biam cum festinatione perrexit. Ubi post dies paucos, collectis viris armatis, ad villam de Tenham[3] hostiliter accedens, illam spoliavit, et bladum canonicorum de Bridlintona ad castellum de Biam asportari fecit. Villam etiam de Depinge[4] cum aliis ejusdem provinciæ villis spoliavit, homines cepit, et post gravissimum membrorum cruciatum ad redemptionem coegit. Habuit autem, ut dicebatur, hujus factionis incentores, Falcasium, Philippum Marc, Petrum de Maloleone,[5] Engelargum de Athie, et alios multos, qui clam miserunt ei viros armatos, ut pacem regni turbaret. Inter hæc quoque homines regionis illius ad ecclesias convolantes bona sua in cimiteria detulerunt. Convenerunt[6] interim magnates Angliæ ad regem apud Westmonasterium, ut de negotiis regni tractarent. Comes vero, qui cum cæteris vocatus fuerat, simulavit se illo ire; sed callidus viator propositum mutans ad castellum de Fotheringeia divertit. Erat tunc castellum in custodia Ranulfi

William earl of Albemarle occupies Bytham Castle and ravages the neighbourhood. f. 56 *b*.

His abettors.

He seizes Fotheringay Castle.

[1] This is in the margin. C. has at the foot of f. 218*b*, "Anno quo- "que sub eodem obierunt viri nobi- "les et magnifici Saerus de Quinci, "miles strenuus et elegans, præ- "mortuo Roberto filio suo primo- "genito, quo non ut creditur fuit "in mundo miles speciosior, et "Henricus de Bouum miles [*sic*] "Herefordiæ," as the Hist. Angl.

[2] Their two shields, reversed, are drawn in the margin.

[3] *Tenham*] sic MSS. Madden suggests *Edenham* in Lincolnshire for it. (Hist. Angl. ii. p. 243, n. 6.)

[4] *Depinge*] Diepinge, O. Pinge, C., and so the Hist. Angl.

[5] *Maloleone*] Malolacu, Hist. Angl.

[6] *Convenerunt*] Cognoverunt, O.

comitis Cestrensis, a[1] militibus fere[2] ac servientibus destitutum. Quod cum comes prædictus cognovisset, scalas ad murum adhibens, armatis suis ingressum paravit. Et sine mora subjugato castello, paucos quos invenerunt custodes vinculis constrinxerunt. Deinde impositis in castello armatis, ad municipium de Biham celeriter convolavit, quo facto, cum armatis suis totam adjacentem provinciam spoliavit, castrumque suum de damnis aliorum munivit. Sed cum tandem ista præsumptio ad regem et ejus consilium pervenisset, exercitu magno celeriter convocato, feria quarta post Purificationem beatæ Mariæ, castellum de Biham cuneis militaribus circumcinxit. Et, ne diutius protrahamus sermonem, locatis in girum castelli[3] machinis, muros ejus et ædificia diruerunt in brevi; ita quod defuit locus inclusis, ubi sub salvo capita reclinarent. Qui aliud refugium non habentes, exierunt omnes de ruina castelli, et sexto[4] idus Februarii sese regi præsentarunt. At rex jussit eos vinculis mancipari, donec consilium haberet quid de illis sibi foret agendum. Venit interea comes de Albemarlia sub conductu Walteri Eboracensis archiepiscopi ad regem; et Pandulpho[5] legato impetrante, cum ipso pacificatus est, eo quod eidem regi ac patri suo in werra sua servierat fideliter ac potenter. Milites etiam omnes et servientes sine pœna et redemptione relaxati sunt a rege, qui pessimum aliis dedit exemplum, ut contra eum hac fiducia in casu consimili rebellarent.

A.D. 1221.

Bytham Castle besieged Feb. 3 and captured Feb. 8 by the king.

The earl is reconciled with the king through Pandulph's influence.

De dissensione inter Ricardum Dunelmensem episcopum et monachos exorta.

Sub his denique diebus exorta est magna inter Ricardum de Marisco episcopum Dunelmensem et ejusdem ecclesiæ monachos dissensio pro quibusdam libertatibus antiquis et consuetudinibus, quas iidem monachi se gavisi sunt multis retro temporibus habuisse.[6] Episcopus autem fraudulenter monachis significavit prædictis, ut venirent ad eum cum privilegiis suis et ecclesiæ suæ[7] instrumentis, ut, si quid in eis esset corrigendum ad perfectam eorum libertatem, ipsius arbitrio suppleretur. Prior[8] vero et monachi fraudem episcopi habentes suspectam, instrumenta sua ei nullatenus ostendere voluerunt. Episcopus

Quarrel between Richard de Marisco, bishop of Durham, and his monks.

[1] *a*] om. C.

[2] *fere*] om. C.

[3] *castelli*] castellum, B.

[4] *sexto*] octavo, C.

[5] *Pandulpho*] Written by Par. over an erasure; Walone, O. W.

[6] See the settlement of these questions, "Le convenit," in the Feodarium Prioratus Dunelmensis, p. 212 (Surtees Soc. vol. 58). See also the Appendix to the Hist. Dunelm. Scriptores tres, p. lxx. (Surt. Soc. vol. 9).

[7] *suæ*] om. C.

[8] Ralph.

A.D. 1221. itaque cum munimentorum inspectionem habere non potuit, juravit, quod omnia bona eorum in suos usus converteret; adiciens quod si aliquem ex monachis extra portas curiæ suæ inveniret, non aliam quam caput[1] redemptionem acciperet. Juravit insuper audientibus multis, quod, eo vivente, pacem Dunelmensis ecclesia non haberet. Nec multo post, cum servientes episcopi monachum quendam ab ecclesia quadam violenter extraxissent, et usque ad sanguinis effusionem flagellassent, monacho conquerenti et super hoc coram episcopo querelam deponenti respondit episcopus, quod melius fecissent ministri[2] si monachum occidissent. Sicque deinceps ita[3] monachis præfatis idem episcopus injuriosus extitit et infestus, ut necessitate cogente, ad præsentiam domini Papæ appellantes, sese et sua omnia sub ejus protectione ponerent. Ac deinde Romam clericos mittentes et monachos, episcopum accusaverunt in multis. Contra quam accusationem, hoc sequens rescriptum impetraverunt a Papa.

Letter of P. Honorius III. to the bishops of Salisbury and Ely, directing them to inquire into the bishop of Durham's conduct.

" Honorius[4] episcopus Saresberiensi et Helyensi[5] episco-
" pis salutem, et cætera. Ita nobis in odore bonæ opinionis
" fratrum et cooperatorum nostrorum convenit delectari, ut in
" pestilentibus vitia non palpemus, cum non deceat pro reve-
" rentia ordinis sustinere peccantes, quorum culpa tot eos
" mortibus dignos facit, quot ad subjectos perditionis exempla
" transmittunt, qui sola quæ pravitatis exempla conspiciunt[6]
" imitantur. Hinc est, quod cum de venerabili fratre nostro
" Dunelmensi episcopo sæpius nobis insinuata fuissent, quæ
" ab episcopali honestate nimium dissonabant, tandem in[7] con-
" cultatis funibus clamoris excitati, ut non pateremur cum
" perditione multorum quiescere amplius in suis enormitati-
" bus episcopum memoratum; de quo insinuatio clamosa pro-
" cessit, quod postquam fuit ad officium pontificale promotus,
" reus sanguinis, simoniæ, adulterii, sacrilegii, rapinæ, per-
" jurii, ac dilapidationis multiplicis, est effectus; non formi-
" dans clericos, orphanos, ac viros religiosos opprimere, tes-
" tamenta decedentium impedire, regia jura contra scientiam
" dilecti filii nostri Pandulfi Norwicensis electi munire, ac
" excommunicatione ligatus ingerere se divinis. Item etiam
" appellationibus non defert ad Romanam ecclesiam interpo-
" sitis; statuta generalis concilii non observat; nunquam pro-
" ponit populo verbum Dei; lingua et exemplo vitæ pravum

[1] *caput*] capitis, C.

[2] C. ins. *sui*.

[3] *ita*] om. C.

[4] This letter is only known from this source. Potthast, Regesta Pontif. p. 548. He gives 25 Oct. 1219 to May 29, 1220, as the limits between which it was written.

[5] B. ins. *et*. It is not in C.

[6] *conspiciunt*] compisciunt, B.; concupiscunt, C.

[7] *in concultatis*] incultatis, O. W.

" subditis præbet exemplum. Coram multis juravit, quod A.D. 1221.
" pacem ipso vivente Dunelmensis ecclesia non habebit. Con-
" querente sibi quodam monacho Dunelmensi, se a servienti-
" bus suis ab ecclesia quadam fuisse extractum et usque ad
" sanguinis effusionem pulsatum; respondit ei, quod melius
" factum fuisset, si servientes episcopi monachum peremissent.
" Ipse insuper apostolicam regulam, continentem qualis debeat
" esse episcopus, penitus calcavit in cunctis. Nos ergo, ne
" alienæ culpæ simus auctores, si clausis oculis tot et tanta[1]
" prædicti episcopi transeamus errata, cum adeo ad nos clamor
" super his ascenderit, ut dissimulationi amplius non sit locus;
" dignum duximus ex officii nostri debito descendere, ut hæc
" an ita sint, vel aliter, videamus. Quocirca fraternitati ves-
" træ per Apostolica scripta mandamus, quatinus, inquisita
" super his et cognita sollicite veritate, quæ inveneritis, ves-
" tris fideliter inclusa[2] sigillis, ad nostram præsentiam remit-
" tatis, ut auctore Deo, quod super hoc faciendum fuerit, sta-
" tuamus. Datum Viterbii, pontificatus nostri anno quarto."

Ut episcopus Dunelmensis contra monachos Romam petierit.

Cum autem literæ domini Papæ ad notitiam executorum pervenissent, ex officio sibi injuncto vocaverunt episcopum Dunelmensem, cum abbatibus, prioribus, archidiaconis, decanis, apud Dunelmum ad suum consistorium, et alios laicos et clericos illius provinciæ, quoscunque hujus rei esse conscios crediderunt. Illis autem omnibus die sibi et loco statuto coram executoribus comparentibus, recitatæ fuerunt literæ domini Papæ, audientibus cunctis, aperte et distincte ad intelligendum. Quibus perlectis et intellectis, surrexerunt clerici Dunelmensis episcopi, quasdam recusationes frivolas et fallaces allegantes contra executores prædictos, atque, ne procederent in inquisitione prædicta, præsentiam domini Papæ appellarunt. Et sic facta appellatione episcopus cum clericis suis recessit, diem statuens adversariis, qua contra eum in domini Papæ præsentia comparerent. Interposita itaque appellatione, sæpedictus episcopus Romanam adivit curiam, præmissis clericis suis, qui sibi supervenienti domini Papæ gratiam præpararent. Unde contigit, ut antequam monachi Dunelmenses Romam venissent, clerici memorati actionem eorundem monachorum non mediocriter infirmaverant; unde post multas hinc inde coram Papa altercationes tam episcopus quam monachi, immoderatis profusis expensis, remissi sunt in Angliam ad execu-

Summons of the bishop of Durham to appear before the two bishops, but he appeals to the pope.

The pope refers the question

[1] *tanta*] tantis, W. | [2] *inclusa*] inclusis, B.

A.D. 1221. back to the two bishops.

tores supradictos, ut coram eis quod justum fuerit sententialiter statuatur. Duravit autem hæc diu inter eos semel suborta contentio, donec mors episcopi litem, sicut ipse prædixerat, terminavit.

De constructione novi castelli apud Montem Gomericum.

Siege of Builth Castle by Llewellyn-ap-Jorwerth.

Eodem anno, circa Nativitatem Beatæ Mariæ, Loelinus rex Walliæ cum exercitu copioso castellum quod Buet appellatur obsedit. Reginaldus quoque[1] de Brausia, cujus illud municipium erat, regis constanter imploravit auxilium, ut per eum, cum ipse ad hoc non sufficeret, obsidio solveretur. Rex vero, qui suis magnatibus deesse non debuit, cum exercitu magno illuc tendens, fugientibus ex more Wallensibus, obsidionem amovit. Tunc[2] versus Montem Gomericum tendens cum exercitu suo, quæque sibi obvia de rebus Walensium, in armentis pecorum, cum spoliis damnosis multis, secum ad sustentationem suorum conducere præcepit. Deinde cum ad Montem Gomericum pervenisset et loca illa vagando perlustrasset, deprehenderunt prudentiores exercitus locum idoneum ad castellum construendum,[3] cujus situs cunctis inexpugnabilis videbatur. Jussit itaque rex ad securitatem regionis illius propter creberrimas Walensium irruptiones ibidem castellum firmari. Et ita singuli, accepta licentia, ad propria remearunt, concedentibus[4] magnatibus de quolibet scuto duas marcas argenti.

The king relieves the place, goes to Montgomery, and builds a castle there.

Nota scutagium.

De statu Terræ Sanctæ post captionem Damietæ et Tanis.

Inter[5] has mundi volubilitates, hos de Terra Sancta aure patula rumores a fide dignis occidentales didicerunt.

Letter from Peter de Montaigu, Master of the Templars,

" Fratri in Christo reverendo N. Dei gratia Elimenensi[6] epi-
" scopo, frater Petrus de[7] Monte Acuto, magister militum
" Templi, salutem. Quomodo autem in negotio Domini nostri
" Jesu Christi post captionem Damietæ et castri Taphneos
" hactenus sit processum, paternitati vestræ litteris[8] præsen-

[1] *quoque*] vero, C.

[2] O. W. insert *rex*; there is an erasure in B.

[3] In the margin is a representation of the " Castrum montis Gomerici."

[4] *concedentibus*] concessis, O. W., and so B., but it is altered by Paris.

[5] For this sentence, which is in the margin, O. has " Per idem tem-
" pus mandavit magister militum
" Templi literam quæ sequitur de
" statu Terræ Sanctæ." It is not in W.

[6] Probably Walter, bishop of Elne. See Gallia Christiana, vi. col. 1051.

[7] *de Monte Acuto*] om. C.

[8] C. ins. *nostris*.

" tibus declaramus. Noveritis igitur, quod in primo passagio A.D. 1221.
" post captionem prædictam apud Damietam tot peregrini to [Wal-
" applicuerunt, quod una cum residuo remanentis exercitus ter]
" possent sufficere ad munitionem[1] Damietæ et defensionem bishop of Elne on the
" castrorum. Dominus quidem legatus una cum clero, promo- condition
" tionem exercitus Jesu Christi præoptans, populum pluries of the cru-
" ac diligenter admonuit de faciendo equitatu super infideles; sading
" sed barones exercitus, tam transmarini quam cismarini, army in Egypt, and
" considerantes quod gentes exercitus ad munitionem dictarum of the Holy
" civitatum et castrorum et ad progressum ulterius faciendum Land.
" ad Christianitatis utilitatem non possent sufficere, in hoc
" consentire noluerunt. Soldanus enim Babiloniæ, cum infinita
" perfidorum multitudine non longe a Damieta castrametatus,
" super utrumque fluminis brachium pontes construxit, ad im-
" pediendum Christianorum progressum. Qui cum tanta mul-
" titudine ibidem expectat armatorum quod maximum pericu-
" lum de ulterius equitando fidelibus immineret. Veruntamen
" civitatem prædictam et castra fossatis, et litus undique
" munivimus; expectantes a Domino consolari per subsidium
" nobis advenientium in succursum. Sed Saraceni nostrum
" perpendentes defectum quamplurimas armaverunt galeias
" per[2] aliquod tempus magnum per mare, quæ Christianis
" in subsidium Terræ Sanctæ adventantibus damna immania
" intulerunt. Tantus enim in exercitu nostro pecuniæ erat
" defectus, quod galeias nostras per aliquod tempus[3] tenere
" non potuimus. Comperientes igitur per prædictam[4] Sarace-
" norum multitudinem Christiano maximum imminere dis-
" pendium, galeias nostras et galiones aliaque vasa incontinenti
" armavimus, ad prædictis galeiis resistenda. Et sciatis, quod
" Coradinus,[5] Soldanus Damasci, congregata Saracenorum
" multitudine infinita, comperiens[6] civitatem Archon et Tyri
" militia et populo sibi resistere valenti penitus destitutas,
" damna illis gravissima clam et palam frequenter infert.
" Ante præterea castrum nostrum quod Peregrinorum[7] dicitur
" sæpius veniens, sua tentoria fixit, dispendia nobis multi-
" moda inferendo. Castrum quoque Cæsareæ Palestinæ obsi-
" dens subjugavit, quamvis plures peregrini tunc apud Achon

---

[1] *munitionem* and *defensionem* are interchanged in C.

[2] *per . . magnum*] et mense Septembrio eas constituerunt, O. W.

[3] O. W. ins. *magnum*. It is expuncted in B.

[4] *prædictam S. multitudinem*] prædictas S. gallias, O. W. B. had *predictas*, but the *s* is erased.

[5] Malek el Moaddham.

[6] *comperiens*] cooperiens, C.

[7] *i.e.* Athlit.

A.D. 1221. " morarentur. Cæterum noveritis, quod Seraph,[1] filius Sapha-
" dini, frater Soldanorum Babilonis et Damasci, contra Sara-
" cenos orientales in manu forti dimicans, in potentioribus
" sibi obsistentibus nuper multum prævaluit, licet non de
" omnibus, quia, Domino procurante, de facili non omnes po-
" terit superare. Nam si guerram illam posset ad effectum
" perducere, terra Antiochiæ vel Tripolis, Achonensis sive[2]
" Egiptiaca, ad quamcunque illarum declinaret, maximo peri-
" culo subjaceret. Et si aliquod castrorum nostrorum obsi-
" dione vallaret, nullatenus eum amovere possemus. Verun-
" tamen dicta dissentio gaudium nobis confert et solamen.
" Expectavimus jam præterea diu imperatorem et nobiles alios,
" per quos speravimus relevari; in quorum adventu opus mul-
" torum manibus inchoatum ad finem speramus perducere
" optatum. Si vero de spe succursus hujus in proxima æstate,
" quod absit, frustraremur,[3] utraque terra, Syriæ videlicet et
" Egipti, tam illa quæ nuper est adquisita, quam illa quæ diu
" possessa est, in casu sunt dubio constitutæ. Nos itaque et
" aliæ gentes cismarinæ tot et tantis sumptibus in exequendis
" Jesu Christi negotiis adeo prægravamur, quod ad consuetas
" expensas non sufficimus, nisi divina clementia et fidelium
" virorum subsidio nobis in proximo succurratur. Data Achon,
" xii. kalendas Octobris."

Bishops of London.

Ipso[4] quoque anno, Willelmus de Sanctæ Mariæ Ecclesia Londoniensis episcopus resignavit sponte episcopatum suum in crastino Conversionis Sancti Pauli. Eustachius de Faucunberge, tunc Scaccarii thesaurarius, quinto kalendas Martii in episcopum Londoniensem eligitur; cujus electio a legato Pandulfo confirmatur, et septimo[5] kalendas Maii apud Westmonasterium consecratur.

Ralph of Coggeshale, p. 188.

(Not in Coggeshale.)

Pandulph returns to Rome.

Anno eodem cessavit legatio Pandulfi, ipso Romam revertente.

Marriage of Alexander II. of Scotland with Joanna, and

Henricus rex dedit Alexandro regi Scotiæ Johannam sororem suam seniorem in uxorem, quæ desponsata fuit in crastino Sancti Johannis Baptistæ apud

---

[1] Malek el Aschraf, prince of Chelat (or Khelath) in Armenia.

[2] *sive*] sue, B.

[3] *frustraremur*] frustraremus, B.

[4] Above this, which is in the margin, are two pastoral staves and mitres, one inverted and the other erect. Below is in rubrick, "Obiit "comes Harundel," with his shield inverted, and "Desponsatur Jo-"hanna soror regis H[enrici] III. "Alexandro regi Scotiæ."

[5] *septimo*] quinto, C. This date is not given in Coggeshale.

A.D. 1221. of Hubert de Burgh with Margaret.

Eboracum, et præsentibus ipsis regibus sunt nuptiæ solempniter celebratæ. Hubertus quoque de Burgo sororem dicti regis Scotiæ in ipsa civitate duxit in uxorem. Ipso quoque anno obiit Willelmus de Albineio, comes de Harundelle, in partibus transmarinis, a Damiata rediens, cujus corpus per Thomam monachum de Sancto Albano in Angliam transportatur, apud Wimundham Sancti Albani prioratum, cujus ipse comes patronus fuerat, tumulandus. Eustachius Londoniensis episcopus petiit ab abbate Willelmo et conventu Westmonasteriensi processionem, procurationem, visitationem, et omnimodam jurisdictionem, propter quæ ad Papam fuit appellatum.

Death of William earl of Arundel, who is buried at Wymondham.

Appeal of the abbat of Westminster against the jurisdiction of the bishop of London.

De peregrinatione Philippi de Albeneio ad Terram Sanctam.

Anno Domini MCCXXII. Rex Anglorum Henricus fuit ad Natale apud Wintoniam, episcopo civitatis Petro omnia sibi necessaria ministrante. Quo etiam tempore Philippus de Albeneio, miles strenuus, ac morum honestate commendabilis, regisque Anglorum magister et eruditor fidelissimus, iter Jerosolimitanum arripiens, illuc cum prosperitate ac sine rerum diminutione pervenit. Qui protinus ut statum terræ didicisset, Ranulfo comiti Cestriæ literas in hæc verba direxit[1]:

Henry III. at Winchester.

f. 57 *b*.

Pilgrimage of Philip of Albini.

De amissione Damietæ.

"Reverendo domino et amico, R[anulfo] comiti Cestriæ et
" Lincolniæ, suus ubique P[hilippus] de Albeneio, salutem et
" veræ dilectionis affectum. Vestræ notifico excellentiæ, quod
" in die[2] Assumptionis Virginis Mariæ extra portum Marsiliæ
" velificavimus, et in die[3] Lunæ ante Nativitatem ejusdem
" Virginis ante Damietam venimus. Ibique invenimus multas
" naves recedentes de villa; et tantum locutus fui cum
" quadam barca, et tantum hominibus dedi, quod ad nos
" loqui venerunt, et nobis rumores multum tristes narraverunt.
" Quod videlicet gens nostra de Damieta et magnates, qui
" intus erant, rex scilicet Jerusalem, et legatus, dux Belvariæ,
" Templum et Hospitale, cum aliis multis, ita quod bene

Letter of Philip of Albini on the loss of Damietta.

[1] C. ins. *subscripta*.
[2] Aug. 15.
[3] Sept. 5.

A.D. 1222. Account of the loss of Damietta.

" fuerunt mille milites cruce signati et alii equites quinque
" milia cum quadraginta milibus peditum, hi omnes fecerunt
" unam equitaturam erga terram Babilonis, contra volun-
" tatem regis Jerusalem, ut dicitur, et iter arripuerunt ad
" festum Sancti Petri ad Vincula. Et in illa equitatura per
" tres septimanas vel plus morati fuerunt, et fere in media
" via fuerunt Damietæ et Babilonis. Tunc Soldanus Babiloniæ
" et Coradinus frater ejus venerunt cum quanto exercitu
" habere potuerunt; et sæpius gentes nostras appropin-
" quando invaserunt,[1] et sæpius de gentibus suis amiserunt.
" Et quando gentes nostræ apud Damietam redire voluerunt,
" flumen excrevit et per dies plurimos exivit. Et gentes
" nostræ inter duo brachia fluminis erant, et fecerunt Saras-
" ceni de uno brachio ad alium foveam quandam retro exerci-
" tum nostrum; flumenque tam magnum excrevit, quod gentes
" nostræ in aqua erant usque ad braccarios et cinctoria ad
" magnam miseriam et dolorem. Itaque mortui et capti fuis-
" sent, si Soldanus Babiloniæ voluisset. Treugas sumpserunt
" gentes nostræ usque ad octo annos erga Soldanum tali
" pacto, quod gentes nostræ Damietam redderent et omnes es-
" clavos quos tenebant in captivitate. Propter hanc pactionem
" tenendam rex Jerusalem et legatus et dux Balvariæ et
" alii divites in hostagio remanserunt. Soldanus vero pro
" jam dicta pactione ex parte sua viginti in hostagio tradidit.
" Quando vero hos rumores audivimus, magnum dolorem
" habuimus, sicut omnes Christiani habere debent. Ideoque
" consilium habuimus, quia ad reddendam Damietam esse
" noluimus, ut versus Achon iter arriperemus; ubi in crastino
9 Sept. " Nativitatis beatæ Mariæ Virginis[2] applicuimus, et in die
" proximo post reddita fuit Damieta ad Soldanum, et ipse
" omnes esclavos, quos tenebat, deliberavit. Item vobis signi-
" fico, quod dominus rex Jerusalem in partes vestras venturus
" est, ideoque devote[3] precor, quod super promissa ei facta
" erga regem et alios magnates auxilium præbeatis. Debitum
" enim ejus tam magnum est, quod mirum est enarrare.
" Valete."

Item alia epistola de eodem.

Letter from the master of

" Frater P[etrus] de Monte Acuto, militum Templi magister
" humilis, dilecto fratri in Christo, A[lano] Martel, locum præ-
" ceptoris tenenti in Anglia, salutem. Etsi quandoque pros-

[1] So altered by Par. from *appropinquaverunt*, which B. O. W. have.
[2] *Virginis*] om. C.
[3] *devote*] Written over an erasure; vobis, O. W.; C. has *vobis* expuncted.

"pera quæ nobis in negotio Jesu Christi succedebant vobis A.D. 1222. the Temple, on the loss of Damietta.
"significavimus, nunc sinistra, peccatis nostris exigentibus,
"in terra Egipti nobis inflicta, præsenti vobis scripto secun-
"dum rei seriem declaramus, sane cum post captam Damie-
"tam exercitus Christianus otio ibidem tempore longo vacaret,
"gens tam cismarina quam transmarina super hoc nobis con-
"vitia et redargutiones assiduas inferebat. Veniens igitur dux
"Balvariæ locum tenens imperatoris omnibus patefecit se ad
"hoc venisse, ut expugnaret inimicos fidei Christianæ, et[1] non
"segnitie ibidem pigritaret. Habito igitur super hoc consilio
"domini legati, ducis Balvariæ, magistrorum Templi et Hospi-
"talis[2] et domus[3] Theutonicorum, comitum quoque[4] et baronum,
"et aliorum omnium, super progressu faciendo omnes unani-
"miter consenserunt. Illustris autem rex Jerosolimitanus
"vocatus venit cum baronibus suis et galeiis navibusque
"armatis apud Damietam, inveniens exercitum Christiano-
"rum in tentoriis extra liceas habitantem. Post festum vero
"Apostolorum Petri et Pauli dominus rex et legatus totus-
"que exercitus Christianus, tam per fluvium quam per terram
"ordinate procedendo,[5] invenit Soldanum, et cum eo inimicos
"crucis innumeros, sed tamen ante faciem ejus fugientes.
"Sicque processum est sine damno, donec perventum fuit
"ad tentoria Soldani, flumine tamen medio, quod nequivit
"exercitus pertransire, sed in ripa fluminis fixit tentoria,
"præparans pontes ad faciendum transitum ad Soldanum.
"Itaque flumen Taphneos, a magno flumine Nili se derivans,
"a castris Soldani nos separavit. Cumque ibidem moram fa-
"ceremus, recesserunt ab exercitu multi non licentiati, ita
"quod in decem milibus armatorum et amplius fuit exer-
"citus diminutus. Soldanus[6] interim per vallum antiquitus
"factum galeias et galiones, Nilo crescente, misit in flumine
"ad impediendum navigium nostrum, ne nobis victualibus
"destitutis a Damieta venirent alimenta, cum per terram,
"prohibentibus Saracenis, venire minime potuissent. Inter-
"clusa itaque via tam terræ quam fluminis ad necessaria nobis
"deferenda, habuit consilium exercitus de reditu faciendo;
"sed fratres Soldani, Seraph[7] scilicet et Coradinus,[8] Soldani
"Alapiæ et Damasci, atque Soldani alii, Camelæ[9] videlicet et

---

[1] This addition is in the margin.

[2] Guerin de Montaigu.

[3] Hermann de Salza.

[4] *quoque et*] in the margin in B.; not in C.

[5] *procedendo*] So altered by Par. from *procedentes*. The clause is not in C.

[6] C. ins. *igitur*.

[7] Malek-el-Aschraf.

[8] Malek-el-Moaddham.

[9] Malek Almodschaled Schirkuh, prince of Emessa.

A.D. 1222. Account of the loss of Damietta.

" Haman[1] et Coilanbar,[2] cum regibus paganorum quamplurimis
" et multitudine paganorum, qui in ejus subsidium advenerant,
" nobis reditum denegabant. Exercitus tamen noster de nocte
" recedens, [per flumen] et per terram, amisit victualia quæ fe-
" rebat in flumine, et homines multos; quia, excrescente Nilo,
" Soldanus fecit aquam derivari per meatus occultos et canales
" rivulosque antiquitus constitutos, ad impediendum regressum
" populi Christiani. Cum igitur in paludibus summarios, supel-
" lectilia, clitellas, currusque ac omnia fere necessaria exercitus
" Christi amisisset, nec ultra procedere vel reverti aut alicubi
" confugere potuisset, victualibus destitutus, nec pugnam
f. 58. " facere cum Soldano propter lacum medium, inter aquas in-
" clusus sicut piscis reti includitur, fecit invitus et in angaria
" positus pactum de reddenda Damieta Soldano, et sclavis
" ejus, qui[3] inveniri poterant in Tyro et Achon, pro vera cruce
" et pro sclavis Christianis regnorum Babiloniæ et Damasci.
" Nos igitur cum aliis nunciis, de communi legatione totius
" exercitus, Damietam adivimus, populo civitatis pactiones
" nobis injunctas omnibus ostendentes, quæ episcopo[4] Acho-
" nensi, cancellario,[5] et Henrico comiti de Malta,[6] quos ibidem
" invenimus, plurimum displicebant. Voluerunt enim civi-
" tatem defendere; quod nos multum approbaremus, si utiliter
" fieri potuisset. Mallemus quidem in carcere perpetuo de-
" trudi, quam civitas a nobis ad dedecus Christianitatis incre-
" dulis redderetur. Sed habita per civitatem indagatione
" sagaci rerum et personarum, nec pecuniam invenerunt nec
" gentem, quibus civitatem defendere potuissent. Nos itaque
" huic pactioni adquiescentes, sacramento et obsidibus eam
" firmavimus, treugamque firmam octo annorum statuimus.
" Soldanus igitur usque ad compositionem factam fideliter
" tenuit quod spopondit, exercitui nostro famelico per dies
" fere quindecim panem conferens et prebendam.[7] Vos ergo
" nostris miseriis compatientes, nobis in quantum poteritis
" subveniatis. Valete."

---

[1] Malek Annaser Kilidsch Arslan, prince of Hamah.

[2] This seems to be intended for Baalbeck. If so, the prince was Malek el Amdsched Bahramschah. See Wilken, vi. p. 332, n. 45.

[3] *qui*] So C.; que, B.

[4] James of Vitri.

[5] Walter of Palear, bishop of Catania.

[6] *Malta quos*] Par. has *Mal' q̄* in the margin; and C. is similarly corrected. This is Henry, count of Malta, admiral of the fleet of Frederick II.

[7] Par. has in the margin, *vel polentam*; C. has *polentam* in the text.

Hoc[1] etiam anno comprehensus fuit quidam, paucis diebus ante concilium celebratum Cantuariæ[2] a magistro S[tephano] Cantuariensi archiepiscopo, habens in corpore et membris, scilicet in latere, manibus, et pedibus, quinque vulnera Crucifixionis; et in dicto concilio simul cum eo [quidam] utriusque sexus, scilicet Ermofroditus, ejusdem erroris quo prior fuit obcæcatus cum suo complice præsentatus. Super quo convicti, et publice confessi, judicio ecclesiæ puniti fuerunt. Similiter[3] et quidam apostata, Judæus factus ex Christiano, diaconus, qui similiter est judicialiter punitus; quem Falco statim arreptum suspendi fecit. A.D. 1222. Punishments inflicted at the council at [Oxford].

De morte Hugonis de Neville.

Eodemque anno obiit Hugo[4] de Nevilla, qui in tota juventute sua tempore regis Ricardi de familia speciali ejusdem regis extiterat. Inter cætera suæ probitatis et audaciæ insignia, in Terra Sancta leonem interfecit. Leo prius sagittatus in pectore, postea gladio transverberatus, eliquato sanguine expiravit. Death of Hugh de Neville.

Viribus Hugonis vires periere leonis.

Hujus corpus in ecclesia de Wautham in nobili sarcophago marmoreo et insculpto traditur sepulturæ. His burial at Waltham.

De luctamine et discidio Londoniensis urbis.

Eodem anno in die Sancti Jacobi Apostoli convenerunt ad luctamen apud hospitale Matildis reginæ extra urbem Londoniarum cives urbis prædictæ contra comprovinciales extra urbem positos, ut luctamine,[5] quis eorum videretur viribus esse major, decertarent.[6] Illis[7] autem diu decertantibus, et hinc inde tumultuantibus, cives, aliis confusis, victoriam Riots in London arising from a wrestling match.

[1] This in the margin of f. 57 *b*.

[2] *Cantuariæ*] An error for *Oxoniæ*.

[3] This sentence, which has been added to the other in the margin in B., is not in C.

[4] His shield (with the vert and or portions designated) is given in the margin reversed, as also the lion, pierced with the arrow and sword. This entry is at the foot of f. 57 *b*. It is not in C.

[5] *luctamine*] Written over an erasure; *scirent*, O. W.

[6] *decertarent*] decertabant, B.

[7] Two men are drawn wrestling at the foot of the page.

A.D. 1222. Riots in London, arising from a wrestling match.

reportarunt. Inter alios quoque senescallus abbatis Westmonasterii confusus recedens, quomodo se suosque complices vindicaret, anxius cogitabat. Tandem hunc vindictæ modum excogitans, statuit arietem in die Sancti Petri ad Vincula, denuncians per provinciam, ut omnes ad luctamen venirent apud Westmonasterium, et qui melior in luctamine triumpharet,[1] arietem pro mercede reportaret.[2] Prædictus interea senescallus congregavit viros robustos et in luctamine expeditos, ut sic saltem victoria potiretur. Cives vero ex victoria iterata gaudere cupientes, in manu valida convenerunt ad ludum, atque hinc inde certamine inchoato, diu et fortiter sese mutuo prosternebant. Senescallus quoque sæpedictus cum suburbanis et comprovincialibus, qui potius[3] vindictam quam ludum sitiebant,[4] sine causa ad arma prosiliunt, atque cives, qui inermes advenerant, graviter et non sine sanguinis effusione pulsaverunt. At cives turpiter vulnerati, fugam arripientes, cum maxima confusione ingressi sunt civitatem. Quibus ingressis, surrexit tumultus in populo, signoque communi pulsato, cives pariter convenerunt. Et re gesta cunctis per ordinem declarata, diversi diversam vindictæ sententiam protulerunt. Serlo tandem major civitatis, vir prudens et pacificus, consilium dedit, ut abbas[5] Westmonasterii super illa conveniretur injuria; quam si vellet pro se suisque corrigere competenter, hoc sufficeret universis. Ad hæc Constantinus, vir quidam magnus in civitate, cum tumultu populi sententiam protulit, ut omnia ædificia abbatis Westmonasterii et domus senescalli prædicti diruerentur et solo tenus complanarentur. Ex his dictis exivit edictum, ut quantocius Constantini sententia compleretur. Quid plura? Irrationabile vulgus cum aliis de civitate sine ordine procedentes civile bellum Constantino prævio[6] commiserunt, atque multis subversis ædibus, damnum non modicum abbati intulerunt, quasi[7] pro edicto frequenter proclamante alta et reboante voce eodem Constantino "Montis gaudium, Montis gaudium, adjuvet "Deus et dominus noster Lodowicus." Et hic clamor maxime amicos regis exasperavit, et ad vindictam, ut inferius dicetur, provocavit. Sed res gesta, quæ diu latere

One Constantine, the ring-leader,

[1] *triumpharet . . luctamine*] om. C.; *triumpharet* is written over an erasure; *inveniretur*, O. W.

[2] *reportaret*] Written by Par. in the margin; acciperet, O. W. It has been erased in B.

[3] *potius*] So Par. in the margin; totius, B.

[4] *sitiebant*] sciebant, B., in error; quærebant, C., not knowing the true correction.

[5] William de Humeto.

[6] *prævio*] primo, C.

[7] This is in the margin.

non potuit, cum ad aures Huberti de Burgo, Angliæ justiciarii, pervenisset, collectis armatorum copiis, ad turrem Londoniarum perrexit; ac nuncios mittens in civitatem præcepit, ut majores natu ad eum cum festinatione venirent. Qui cum essent in ejus præsentia constituti, sciscitabatur ab eis, qui factæ seditionis principales erant auctores ac subversores regiæ civitatis, et qui pacem regis infringere præsumpserunt. Tunc Constantinus, qui constans fuit in seditione, constantior extitit in responsione, asserens se illud factum warantizaturum, atque audientibus cunctis conqueritur se minus fecisse quam de jure fieri debuisset. Confidebat[1] enim in sacramento tam regis quam Lodowici, scilicet quod utriusque imprisii et amici pacem haberent. Unde sacramenti transgressio postea objecta fuit regi primo facta ab eo; unde jure negavit restituere Lodowicus jura postulata regi Anglorum. At justiciarius, audita ejus confessione, retinuit eum absque omni tumultu, et duos alios cum eo. Et facto mane, misit Falcasium cum armatis multis per Thamensem fluvium, qui Constantinum prædictum ad suspendium perduxerunt. Cum autem laqueum collo suo appositum et se omni auxilio destitutum conspexisset, optulit pro vita habenda quindecim milia marcas argenti; sed nihil omnino profecit. Suspensus est autem ille, et Constantinus nepos ejus,[2] cum quodam Gaufrido, qui edictum Constantini in civitate proclamaverat; et sic, civibus ignorantibus et sine tumultu, lata in eum sententia executioni extitit demandata. Et his ita gestis, ingressus est in civitatem justiciarius cum Falcasio et aliis armatorum copiis, et quoscunque prædictæ seditionis deprehendit culpabiles capi fecit et in carcerem retrudi; quorum truncatis pedibus sive manibus, illos abire permisit. Unde multi præ timore ab urbe fugientes nunquam postea sunt reversi. Rex vero, ad majorem vindictam omnes urbis magistratus deponens, novos constituit in civitate præfectos.

A.D. 1222.

seized and hanged.

Suspenditur Constantinus nobilis civis Londoniarum.

De concilio archiepiscopi S[tephani] et de mortibus quorundam.

Eodem anno magister S[tephanus] de Langetuna Cantuariensis[3] archiepiscopus generale concilium celebravit apud Oxoniam, in quo multa fuerunt statuta ad reformationem status ecclesiæ Anglicanæ et monasticæ

Marg. of f. 58*a*. Council at Oxford under archbishop Langton.

[1] This introduction is in the margin. It is not in C.

[2] *ejus*] om. C.

[3] *Cant. arch.*] om. C.

A.D. 1222. religionis, sicut in dicto concilio alias plenius continetur. Eodem quoque[1] anno obiit Willelmus de Humeto, abbas Westmonasteriensis, xii. kalendas Maii. Cui successit Ricardus de Berking, ejusdem ecclesiæ prior; qui eodem anno, xiv. kal. Octobris, a domino Petro Wintoniensi[2] in ecclesia Westmonasterii munus benedictionis suscepit. Ipso quoque anno Ranulphus[3] Cicestrensis episcopus, aliquando officialis postea prior Norwicensis, viam universæ carnis est ingressus; cui successit Radulphus de Novilla, qui antea custos et bajulus sigilli regii extiterat, regis fidelissimus cancellarius, assensu totius regni, itaque scilicet, ut non deponeretur ab ejusdem sigilli custodia nisi totius regni ordinante consensu et consilio; qui post susceptum præsulatum mansit cancellarius. Electus quidem fuit circa festum Omnium Sanctorum, sed sequenti anno confirmatus. Anno quoque ipso obiit Willelmus de Ely, Angliæ thesaurarius.

Abbats of Westminster.

Bishops of Chichester.

Death of W. of Ely, the treasurer.

De tempestatibus illius anni.

Storms. Grantham church struck by lightning. Eodem anno, sexto idus Februarii, audita sunt tonitrua terribilia, ex quorum collisione fulmen exiens ecclesiam de Graham in comitatu Lincolniæ sitam terribiliter accendit; ubi tantum talemque fœtorem emisit, quod multi, qui in ecclesia erant fugientes, fœtorem sufferre non valebant. Tandem sacræ candelæ illuminatione et aquæ benedictæ aspersione, vix ignis extinctus est. Vestigia hujus[4] rei adhuc in illo monasterio manent. Item eodem anno, in die Exaltationis sanctæ Crucis, per totam Angliam mugierunt horrenda tonitrua; et secuta est inundatio pluviarum cum turbine et impetu ventorum, quæ tempestas, cum aeris intemperie usque ad Purificationem beatæ Mariæ perseverans, multis et maxime colonis molesta fuit. In æstate vero sequenti frumentum duodecim solidis vendebatur. Eodem etiam anno, in festo Sancti Andreæ Apostoli, audita sunt tonitrua per totam Angliam generalia, quæ ecclesias et ecclesiarum turres, domos et ædificia, castrorum muros et propugnacula, subverterunt. In villa quoque quæ Pilardestuna

14 Sept.

Nota mirum de tonitru quodam.

30 Nov.

At Pillerton.

---

[1] *quoque anno*] tempore, C.

[2] C. adds *episcopo.*

[3] In the margin is a mitre and inverted pastoral staff.

[4] *hujus*] illius, C.

dicitur, in pago Warewicensi sita, irruit tempestas illa in ædificiis cujusdam militis, opprimens uxorem ejus cum octo hominibus utriusque sexus, in admiratione multorum, qui casum inspexerunt. Deinde tempestas illa debacchando invalescens turbariam quandam in eadem villa, aquis profundis et palude circumdatam, quasi in ictu oculi adeo reddidit siccam quod, nec herbam aut lutum in ea relinquens, sicci lapides tantummodo remanserunt. Item in vigilia Sanctæ Luciæ virginis, ventus vehemens et repentinus superveniens crudelius præfata tempestate desævit. Nam generaliter per totam Angliam, quasi flatu diabolico agitata, ædificia diruit, ecclesias et earum turres prostravit, arbores silvarum cum pomeriis radicitus evulsit, ita quidem quod vix aliquis immunis evasit, a cujus se injuria refrænaret. A.D. 1222. f. 58 *b*. 12 Dec.

Eodem[1] anno sedata est controversia inter Eustachium episcopum Londoniensem et capitulum Sancti Pauli ex una parte, et Willelmum tunc abbatem et conventum Westmonasteriensem ex altera, per S[tephanum] Cantuariensem archiepiscopum, P[etrum] Wintoniensem, R[icardum] Saresberiensem episcopos, et Thomam de Meretona et Ricardum de Dunestaple priores, in quos ambæ partes, tanquam arbitros et pacis ordinatores, consenserunt; qui monasterium Westmonasterii ab omnimoda subjectione et jurisdictione episcopi Londoniensis penitus exemptum declaraverunt, et ordinaverunt quod ecclesia de Stanes cum pertinentiis suis in usus proprios ecclesiæ Westmonasteriensis convertatur, et manerium de Sunnebiria[2] in proprietates episcopi Londoniensis, et ecclesia ejusdem manerii cedat in usus proprios ecclesiæ Sancti Pauli in perpetuum. The abbey of Westminster declared independent of the see of London.

Ut Stephanus Cantuariensis archiepiscopus libertates a rege exegerit.

Anno Domini MCCXXIII. Rex Henricus ad Natale tenuit curiam suam apud Oxoniam. Et postmodum, in octavis Epiphaniæ, apud Londonias veniens cum baronibus ad colloquium The archbishop and other nobles de-

[1] This paragraph is in the margin, with *Hoc hic intrabit* written above it.

[2] *i.e.* Sunbury in Middlesex. The living is still in the gift of the dean and chapter of St. Paul's.

A.D. 1223. mand the confirmation of Magna Charta.

requisitus est ab archiepiscopo Cantuariensi et magnatibus aliis, ut libertates et liberas consuetudines, pro quibus guerra mota fuerat contra patrem suum, confirmaret. Et sicut archiepiscopus ostendit evidenter, idem rex diffugere non potuit quin hoc faceret, cum in recessu Lodowici ab Anglia juraverit,[1] et tota nobilitas regni cum eo, quod libertates præscriptas omnes observarent, et omnibus traderent observandas. Quod audiens Willelmus Briwere, qui unus erat ex consiliariis regis, pro rege respondens, dixit; "Libertates quas petitis, quia violenter "extortæ fuerunt, non debent de jure observari." Quod verbum archiepiscopus moleste ferens, increpavit eum, dicens; "Willelme," inquit, "si regem diligeres, pacem regni non im-"pedires." Videns autem rex archiepiscopum in iram commotum, dixit; "Omnes libertates illas juravimus, et omnes "astricti sumus, ut quod juravimus observemus." Et rex, protinus habito super hoc consilio, misit litteras suas ad singulos vicecomites regni, ut per milites duodecim vel legales homines uniuscujusque comitatus per sacramentum facerent inquiri, quæ fuerunt libertates in Anglia tempore regis Henrici avi sui, et factam inquisitionem apud Londonias mitterent ad regem in quindecim dies[2] post Pascha.

De altercatione inter Walenses et Willelmum Marescallum.

War in Wales between Llewellyn-ap-Jorwerth and William Marshal.

Eodem anno, dum Willelmus Marescallus, comes Penbroc, fuit in Hibernia, Loelinus rex Walensium in manu forti cepit duo[3] castella prædicti Willelmi, et omnes quos in eis invenit capitibus privari fecit, et impositis in eisdem castellis Walensibus suis recessit. Sed cum post dies paucos ad notitiam prædicti Marescalli res gesta pervolasset, rediit cum festinatione in Angliam, et exercitu magno congregato, castella prædicta obsedit et cepit. Et quia Loelinus prius omnes homines Marescalli, quos in castellis ceperat, capitibus amputatis interfecerat, Willelmus Marescallus, Walensibus talionem reddens, eorum capita detruncari fecit. Ac deinde ad majorem vindictam terram Loelini hostiliter ingressus, igne et ferro quæque sibi obvia devastavit. Quod audiens Loelinus, venit contra Marescallum in fortitudine gravi; sed Marescallus, Marte sibi propitio, hostes acriter invadens, multis ex Walensibus interfectis, omnes in fugam coegit, quos Marescallus potenter insecutus immisericorditer trucidavit. Estimati sunt autem interfecti et vinculis mancipati ad novem milia hominum, paucissimis ex omnibus per fugam elapsis.

[1] *juraverit*] juraverat, C.

[2] *dies*] diebus, O. W.

[3] Aberteivi and Caermarthen. Brut y Tywysogion, p. 312.

Eodem anno circa festum Dominicæ Ascensionis Walterus Malus-clericus consecratus est Carleolensis episcopus[1] per manum Walteri Eboracensis archiepiscopi. A.D. 1223. Walter Mauclerc bishop of Carlisle.

De oleo sancto.

Circa idem tempus prorupit oleum lucidissimum in magna ecclesia apud Eboracum de tumba beati Willelmi, ejusdem ecclesiæ quondam archiepiscopi. Eodem anno Romæ pluit terra sanguinea per[2] tres dies, admirantibus multis. Alberic, p. 511. Oil from S. William's tomb. Bloody rain at Rome.

De morte Philippi regis Francorum.

Eodem tempore, circa festum Sancti Petri ad Vincula, tertio[3] idus Augusti, Philippus rex Francorum diem clausit extremum; cujus mortem cometa ardens et crinita, quæ paulo ante apparuerat, indicavit. Cujus obitu divulgato, Henricus rex Anglorum misit archiepiscopum Cantuariensem cum tribus[4] episcopis ad Lodowicum filium ejus, jam in regem coronatum, constanter rogans, ut redderet sibi Normanniam cum aliis terris transmarinis, sicut juraverat in recessu suo de regno Angliæ, quando pax facta fuerat inter ipsum et regem Angliæ, consentientibus[5] magnatibus universis. Ad hæc Lodowicus respondens dixit, se Normanniam et terras alias juste possidere, sicut ostendere paratus erat[6] in curia sua, si rex Angliæ ad eam voluerit venire, et ibidem juri parere. Respondit præterea, quod juramentum in Anglia factum ex parte regis Anglorum fuerat violatum, dum imprisii sui, qui apud Lincolniam capti fuerant, ad redemptionem gravissimam sunt compulsi. Hoc[7] præcipue dictum est pro Constantino cive

Death of Philip Augustus, 11 Aug. [an error for 14 July]. Henry III. sends to Louis to demand Normandy. Refusal of Louis.

---

[1] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin. The entry really belongs to the year 1224, as Ascension Day, 1223, was June 1, and Hugh, the previous bishop of Carlisle, did not die till June 3, 1223. Waverley Annals, Annal. Monast. ii. p. 298.

[2] *per unum diem*, Alberic. See Coggeshale, p. 194.

[3] The date is added in the margin by Paris. Alberic has "pri-" die idus Julii [14 July]," Chron. p. 511. Philip's crown and shield, reversed, are in the margin.

[4] The three bishops were Eustace, bishop of London; Richard, bishop of Salisbury [or John, bishop of Ely, Coggeshale, p. 197]; and Pandulf, bishop of Norwich. They met the king after his coronation at Compiègne. Dunstable Annals, Annal. Monast. iii. p. 81.

[5] *consentientibus*] So Par. over an erasure; et, O. W.

[6] *erat*] So Par., correcting *erit*, which B. O. W. have. The Hist. Angl. has *erat*.

[7] Added in the margin.

A.D. 1223. Londoniarum, de cujus suspendio jam certificabatur et causa et modo. De libertatibus autem regni Angliæ, pro quibus guerra mota fuerat, quæ in recessu suo concessæ erant et ab omnibus juratæ, ita actum est, quod non solum illæ leges pessimæ ad statum pristinum sunt reductæ, sed et illis nequiores per totum regnum Angliæ sunt generaliter constitutæ. Quod audientes archiepiscopus et episcopi, cum aliud responsum habere nequiverant, ad propria sunt reversi, regi Angliæ ea quæ audierant referentes.

De quodam Albigensium antipapa.

Impertinens sed verum usque huc. Bartholomew, antipope of the Albigeois. Letter from Conrad, bishop of Porto, on this.

Circa dies istos hæretici Albigenses constituerunt sibi antipapam in finibus Bugarorum,[1] Croaticæ, et Dalmatiæ, nomine Bartholomæum. Cujus partibus error illorum[2] adeo invaluit, ut etiam episcopos et alios multos regionum illarum ad suam allexerit pravitatem. Contra quem C[onradus] Portuensis episcopus et in partibus illis Apostolicæ sedis legatus, Rothomagensi archiepiscopo[3] scripsit in hæc verba: "Venerabilibus "patribus, Dei gratia Rothomagensi archiepiscopo et ejus "suffraganeis episcopis,[4] salutem in Domino Jesu Christo. Dum "pro sponsa veri Crucifixi vestrum cogimur auxilium implo- "rare, potius compellimur lacerari singultibus et plorare. Ecce "*quod vidimus loquimur, et quod scimus testificamur.* Ille "*homo perditus, qui extollitur super omne quod colitur aut* "*dicitur Deus,* jam habet perfidiæ suæ præambulam hære- "siarcham, quem hæretici Albigenses Papam suum appellant, "habitantem in finibus Bugarorum, Croaticæ, et Dalmatiæ, "juxta Hungariorum nationem. Ad eum confluunt hæretici "Albigenses, ut ad eorum consulta respondeat.[5] Etenim[6] de "Carcasona oriundus, vices illius antipapæ gerens, Bartholomæus "hæreticorum episcopus, funestam ei exhibendo reverentiam, "sedem et locum concessit in villa quæ Porlos[7] appellatur, "et se ipsum in partes transtulit Tolosanas. Iste Bartholo- "mæus in litterarum suarum undique discurrentium tenore, se "in primo salutationis alloquio intitulat in hunc modum; "'Bartholomæus, servus servorum sanctæ fidei, tali salutem.'

Cf. Coggeshale, p. 195.

Abridged from the original letter, which see in Martene, Thesaur. Nov. Anecd. i. col. 901.

S. Joh. iii. 11. 2 Thess. ii. 4.

---

[1] *i.e.* Bulgaria.

[2] So Par. B. had *illis*, as O. W.

[3] Theobald of Amiens.

[4] *episcopis*] om. C.

[5] *respondeat*] respondeant, B.; Par. puts *cons.* in the margin; conspondeant, C.

[6] *Etenim*] Est enim, O. W., as the copy in Martene. *Et* is written over an erasure in B.

[7] *Porlos*] Poiors, Martene; Poios, Coggeshale.

" Ipse etiam inter alias enormitates creat episcopos, et ecclesias perfide ordinare contendit. Rogamus igitur attentius, et per aspersionem sanguinis Jesu Christi[1] propensius obsecramus, auctoritate domini Papæ, qua[2] fungimur in hac parte, districte præcipientes, quatinus veniatis Senonis in octavis apostolorum Petri et Pauli proximo futuris, ubi et alii prælati Franciæ, favente Domino, congregabuntur, parati consilium dare in negotio prædicto; et cum aliis, qui ibidem aderunt, providere super negotio Albigensi. Alioquin inobedientiam vestram domino Papæ curabimus significare. Data Planium,[3] sexto nonas Julii." Sed hunc tandem tumultum mors prædicti antipapæ celeriter terminavit. A.D. 1223. f. 59.

De quibusdam baronibus scisma excitare volentibus.

Cf. Coggeshale, p. 203.

Eodem anno surrexit murmuratio non modica a magnatibus Angliæ contra Hubertum de Burgo justitiarium, qui pacem regni conati sunt perturbare. Dicebant enim ad invicem, quod animum regis exasperabat contra illos, et quod similiter non æquis legibus regnum regebat. Accessit præterea ad majoris odii incentivum adventus nunciorum regis, quos Romam miserat; qui bullam domini Papæ archiepiscopis Angliæ et eorum suffraganeis deferebant,[4] quæ talem continebat sententiam, videlicet, quod dominus Papa regem Angliæ plenæ ætatis adjudicaverat, quod[5] ex tunc negotia regni idem rex principaliter cum suorum domesticorum consilio ordinaret. Significavit etiam executoribus prælibatis dominus[6] papa in litteris supradictis, quatinus auctoritate Apostolica denuntiarent comitibus,[7] baronibus, militibus, et aliis universis, qui custodias habebant castrorum, honorum, et villarum, quæ ad regis dominium spectabant, ut continuo visis litteris regi illas redderent; contradictores autem per censuram ecclesiasticam ad satisfactionem compellerent. Unde pars maxima comitum et baronum, quorum corda concupiscentia possidebat, hujusmodi præcepta indigne ferens, bellumque suscitare disponens, convenit in unum; et conspiratione absque follibus conflata, supradictas occasiones prætendebat, ut pacem regni

Murmurs against Hubert de Burgh.

The Pope declares the king to be of full age.

Conspiracy against him.

[1] B. ins. *et.*

[2] *qua fungimur*] om. C.

[3] *Planium . . Julii*] Provin . . . Junii, Martene. The place is *Provins*, near Mélun.

[4] *deferebant*] So altered by Par. from *deferentes*, which O. W. have. It is altered in C.

[5] *quod ex tunc*] So altered by Par. from *ut de cetero*, as O. W.

[6] *dominus*] Written by Par. over an erasure; dictus, O. W.

[7] C. ins. *et.*

A.D. 1223. perturbaret. Custodias autem jam dictas per admonitionem archiepiscoporum et episcoporum regi reddere supersedit, volens potius arma movere, quam regi satisfacere de præmissis. Sed hæc infra.

De cruce Dominica apud Bromholm delata.

Miracles at Bromholm. Eodem anno apud Bromholm crebruerunt[1] divina miracula ad gloriam et honorem salutiferæ crucis, in qua Salvator mundi pati[2] dignatus est pro redemptione generis humani. Et quoniam tanto thesauro Britannia in oceano constituta divina largitate meruit beatificari, dignum est, immo dignissimum, memoriis posterorum imprimere, quo ordine a tam remotis partibus in Britanniam sit delata. Verum comes Flandrensis Baldewinus, ex comite Constantinopolitanus imperator effectus, ubi per multorum curricula annorum strenue vixit, contigit illum a perfidis regibus quodam tempore graviter infestari, contra quos cum impetu et absque deliberatione progrediens lignum Dominicum cum aliis[3] reliquiis, quæ semper ante illum a patriarcha et episcopis deferri consueverant, quotienscunque adversum inimicos[4] crucis prælium commissurus perrexit, hac vice portare neglexit; quod eadem die experimento miserrimo recognovit. Nam dum temere cum exercitu modico non habito respectu ad multitudinem barbarorum, qui in[5] decuplo exercitui suo superabundabant, in hostes prorupit, et in momento tam ipse imperator quam totus ejus exercitus ab inimicis Crucifixi circumvallati, omnes aut interfecti sunt aut in captivitatem adducti. Pauci quoque ex omnibus qui per fugam elapsi sunt, de imperatore quid actum sit vel quo devenerit, penitus ignorabant. Erat autem ea tempestate capellanus quidam natione Anglicus, qui in capella imperatoris cum suis clericis divina celebravit misteria, qui unus fuit ex custodibus reliquiarum et anulorum aliarumque rerum dicti imperatoris. Hic itaque cum casum cognovisset de morte, ut omnes prædicabant, domini sui imperatoris, ab urbe Constantinopolitana cum dictis reliquiis et anulis et rebus aliis multis cum lapidibus pretiosis latenter recedens, ad Angliam usque pervenit. Veniensque ad Sanctum Albanum, cuidam ibidem monacho quandam crucem argenteam et deauratam

History of the holy cross of Bromholm.

Cf. Cogeshale, pp. 201–203, a different account to this.

[1] *crebruerunt*] So altered by Par. from *retribuerunt*; increbuerunt, O. W. The cross is drawn in the margin.

[2] *pati . . est*] om. C.

[3] *aliis*] aliquis, B.

[4] *inimicos*] inimicum, C.

[5] *in decuplo*] So altered by Paris from *decies*, which O. W. have.

cum duobus digitis de Sancta Margareta, et anulis aureis lapidibusque pretiosis vendidit, quæ omnia nunc in monasterio Sancti Albani in magna veneratione habentur. Deinde dictus capellanus, de mantica sua quandam crucem ligneam extrahens, ostendit eam quibusdam monachis; de qua etiam affirmavit cum juramento, quod indubitanter erat ex[1] ligno illo in quo Salvator mundi pro redemptione generis humani pependit. Sed quia non credebatur dictis ejus ibidem, recessit inde, thesaurum[2] impretiabile, licet ignotum, secum gerens. Habuit autem idem capellanus duos filios parvulos, de quorum sustentatione et cura nimis erat sollicitus, qua curiositate ductus in pluribus monasteriis tali conditione prædictam optulit crucem, ut ipse et filii ejus reciperentur ad ordinem monachatus. Qui, cum multis in locis inter divites repulsam passus fuisset, venit tandem ad[3] cellam quandam, quæ Bromholm nuncupatur, pauperrimam et ædificiis omnimodis destitutam, in territorio Norfolcensi sitam, et accersito ad se priore cum quibusdam de fratribus, ostendit eis crucem supradictam, quæ dupplici ligno ex transverso fuerat fabricata, habens fere longitudinem manus humanæ; et rogavit humiliter, quatinus cum ipsa cruce et aliis reliquiis quas habebat ipsum et filios suos reciperent ad ordinem monachorum. Prior vero et fratres ejus, de tanto exhilarati thesauro, illico procurante Domino, qui honestam semper amplectitur paupertatem, dictis capellani adhibuerunt fidem, et lignum Dominicum reverenter accipientes, detulerunt illud in oratorium suum, et cum quanta potuerunt devotione in loco honestissimo servaverunt. Hoc denique[4] anno, ut prædictum est, cœperunt divina celebrari miracula ad laudem et gloriam vivificæ crucis, in monasterio prædicto; ubi mortuis vita, cæcis visus, claudis gressus restituitur, leprosis caro munda donatur, obsessi a dæmonibus liberantur, et quicunque infirmus cum fide ad lignum prædictum accesserit, incolumis et sanus recedit. Frequentatur[5] autem, adoratur, et colitur crux præfata, non solum a gente Anglicana, verum etiam ab hominibus de regionibus longe positis, et qui de illa divina audierunt miracula, devotissime venerantur.

A.D. 1223. History of the holy cross of Bromholm.

Tertio autem idus Augusti mortuus est, sicut præ-tactum est, rex sapientissimus Francorum Philippus, et apud Sanctum Dionysium sepultus; qui suscipiens regnum patre suo Lodowico vivente, anno ætatis suæ

Death and burial of Philip II.

[1] *ex*] de, C.

[2] *thesaurum impretiabile*] So B., as O. W.; carelessly altered by Par. to "thesaurus impretiabilis." O. has inprincipale.

[3] *ad cellam*] om. C.

[4] *denique*] quoque, C.

[5] *Frequentatur*] Frequenter, W.

A.D. 1223. Louis VIII. quindecimo, regnavit annis quadraginta quatuor. Cui successit Lodowicus filius ejus; sed multum dissimiles hic vir et ille puer.

John de Brienne and Guerin de Montaigu in England. Johannes de Brennes, rex Jerusalem, et magister superior Hospitalis fratrum Jerusalem, venerunt in Angliam circa octavas Apostolorum Petri et Pauli, pro auxilio postulando ad subsidium Terræ Sanctæ.

Death of the bps. of Exeter and Lichfield, 14 Sept. Eodem anno magister S[imon] de Apulia episcopus Exoniensis circa festum Exaltationis Sanctæ Crucis, et Willelmus de Cornhulle episcopus Cestrensis circa idem tempus obierunt.

Great rainfall, and consequent late autumn. Anno etiam eodem, per singulos menses continuos anni tanta fuit inundatio pluviarum et eruptio aquarum et aeris inæqualitas, ut pro tanta incommoditate temporis frugum tardissima fuit maturitas; adeo ut in mense Novembri vix fruges in horreis raptim reconderentur; mense quoque Januarii turres et maceriæ ecclesiarum, cum roboribus nemorum,[1] turbine ventorum sibi dissidentium præcipitio quaterentur et ruerent.

Rising of the Welsh under Llewellyn-ap-Jorwerth and Hugh de Lacy. Eisdemque[2] temporibus Leolinus princeps Norwalliæ et quidam Anglici, scilicet Hugo de Lascy et ejus sequaces, in odium regis sibi cohærentes, et desperantes ex arbore nequam fructum bonum, id est, ex rege Johanne bonum hæredem proventurum, crebris expeditionibus Willelmum Marescallum, in primis scilicet seniorem, postea[3] autem juniorem, et quosdam alios domini regis barones, ad deditionem premere conabantur.

Their defeat. Sed tota regio contra ipsos ad arma excitabatur, et sic ipsi irreverenter coacti sunt, et qui facti sunt hostes in capite corruerunt retrorsum in manu hostili, de qua non potuerunt deinceps resurgere.

Qualiter rex Anglorum invitis baronibus dominica castella sua in usus suos receperit.

Henry III. at Northampton. Anno Domini MCCXXIV. Rex Henricus ad Natale tenuit curiam suam apud Norhamtonam, præsente archiepiscopo

[1] C. ins. *et.*

[2] *eisdemque temporibus*] eodem tempore, C.

[3] *postea autem*] et postea, C.

Cantuariensi cum suis suffraganeis, et militia magna nimis. Comes vero Cestrensis, cum suis conspiratoribus, apud Leicestriam tenuit festum suum, tumens, et minas contra regem et justiciarium intendens pro custodiis castrorum ac terrarum, quas idem rex exigebat ab illo. In crastino autem post missarum solemnia archiepiscopus Cantuariensis cum suis suffraganeis episcopis, albis induti vestibus et candelis accensis, excommunicaverunt omnes regis et regni perturbatores, et sanctæ ecclesiæ et rerum ecclesiasticarum invasores. Deinde idem archiepiscopus misit solennes nuntios apud Leicestriam ad comitem Cestriæ et suos complices, firmiter denuntians singulis et universis, quod, nisi in crastino resignarent in manus regis omnia castella et honores ad coronam spectantes, ipse et omnes episcopi nominatim excommunicarent illos, sicut eisdem a domino Papa fuerat demandatum. Tunc comes Cestrensis et ejus complices, cum per exploratores edocti fuissent quod rex majorem quam ipsi habuit numerum armatorum, consternati sunt valde, quia, si facultas eis suppeteret, in regem propter justiciarium potenter arma moverent. Sed cum proprium conspexissent defectum, verebantur dubium certamen inire; et præterea timuerunt archiepiscopum et episcopos, ne forte illos excommunicarent, nisi desisterent ab incœptis. Unde saluberrimo usi consilio, venerunt apud Norhamtonam ad regem universi, et a comite Cestrensi incipientes, reddiderunt singuli castella et municipia, honores et custodias regi, quæ ad coronam spectare videbantur. Mansit nihilominus eorundem magnatum indignatio adversum regem, quia noluit ad illorum instantiam justitiarium amovere. Erant autem hujus discidii incentores comes Cestrensis, comes Albemarlensis, Johannes constabularius Cestriæ, Falcasius cum suis castellanis, Robertus de Veteri Ponte, Brienus de Insula, Petrus de Malo[1] Leone, Philippus Marc, Ingelardus de Athie, Willelmus de Cantello et Willelmus filius ejus, et multi alii, qui[2] pacem regni perturbare summopere conabantur.

A.D. 1224. f. 59 *b*. Opposition of Ranulph Blundevil, earl of Chester, and others, who are threatened with excommunication; and at Northampton submit and surrender their castles. Names of the rebellious barons.

Qualiter Lodowicus rex Francorum Rupellam cum residuo Pictaviæ sibi subjugavit.

Eodem anno rex Francorum Lodowicus duxit exercitum grandem ad Rupellam, ut et[3] illam vel armis vel pretio sibi subjugaret. Quo cum pervenisset, optulit civibus non modicam pecuniam, ut villam suam ei reddentes fidelitatem

Surrender of Rochelle to Louis VIII.

[1] *Malo Leone*] Malo Lacu, Hist. Angl.

[2] O. W. ins. *omnes*.

[3] *et illam*] So altered by Paris from *villam*, which O. W. have; *et* is not in C.

A.D. 1224. Surrender of Rochelle.

sibi facerent, essentque illi[1] de cætero intendentes. At cives, cum a rege Anglorum se quasi derelictos reputassent, tam prece quam precio inducti, regi Francorum Rupellam tradiderunt. Tunc rex tam in villa quam in castello milites posuit et servientes; ac deinde de tota Pictavia securitate recepta,[2] sine sanguinis effusione ad propria pacifice remeavit. Est autem Rupella portus in Pictavia, ubi reges Anglorum et milites ad defensionem regionum illarum applicare consueverant; quibus nunc via præclusa est per insidias quæ sibi a suis baronibus in Anglia parabantur.

Only one citizen faithful to Henry III.

O[3] innata Pictavensibus proditio! Non erat qui opponeret se ad defensionem regis Angliæ domini sui, præter unum civem, qui postea deprehensus est occultasse signum regis Angliæ ubi illud proferret aliquando revocato eodem rege Angliæ; captus est proditione concivium et suspensus. Unde quia pro justitia obiit, constat ipsum martyrem esse gloriosum. Ejus filius, scilicet Willelmus, promotus est apud Sanctum Albanum ad regimen ecclesiæ[4] Sancti Juliani.

His son promoted to St. Julian's.

De obsidione castri Bedefordensis, et de concilio Norhamtonensi.

Council at Northampton, 16 June.

Per idem tempus convenerunt ad colloquium, in octavis Sanctæ Trinitatis, apud Norhamtonam rex cum archiepiscopis episcopis, comitibus, baronibus, et aliis multis, de regni negotiis tractaturi. Voluit enim rex uti consilio magnatum suorum de terris transmarinis, quas rex Francorum paulatim occupaverat; sed secus accidit quam sperabat. Nempe fuerunt eo tempore apud Dunestabliam justitiarii regis, quos itinerantes appellamus, Martinus scilicet de Pateshulle, Thomas de Multona, Henricus de Braibroc, et alii, qui ibidem tenebant placita regis de nova dissaisina. Ubi Falcasius inter alios, qui multos spoliaverat, cecidit in misericordia regis de plusquam triginta paribus litterarum, de quibus singulis in centum libris erga regem debuerat[5] condemnari. Hoc itaque cum Falcasio fuerat intimatum, iratus est valde. Unde nimis inconsulte agens, jussit militibus qui in præsidio castri Bedefordensis erant, quatinus in manu armata ad Dunestapliam accedentes justitiarios præfatos caperent, atque vinculis con-

The justices itinerant at Dunstable.

Fawkes de Breauté is heavily fined, and in revenge

---

[1] *illi de cætero*] de sibi, C.

[2] *recepta*] accepta, C.

[3] This addition is in the margin. It is not in C.

[4] For the foundation of this church and hospital see the Gesta Abbatum, i. p. 77.

[5] *debuerat*] debuit, C.

strictos apud castrum de Bedeford in obscuritatem detruderent carceralem. Sed justitiarii talia cognoscentes recesserunt cum festinatione, quo impetus eos ducebat. Inter quos Henricus de Braibroc incaute fugiens, captus a militibus sæpe dictis et satis inhumane est tractatus, apud castrum prælibatum est carcerali custodiæ mancipatus. Rumore itaque divulgato, venit uxor[1] prædicti Henrici apud Norhamtonam ad regem, et audiente universo concilio, de viro suo cum lacrimis querelam deposuit. Quod rex factum nimis indigne ferens, quæsivit consilium a clero simul et populo quid sibi super tanta injuria foret agendum. At omnes una voce consilium regi dederunt quatinus, sine mora et omnibus aliis prætermissis negotiis, in manu valida et armata ad castrum prælibatum accedens, tantam temeritatem studeat vindicare. Cumque domino regi dicta placuisset sententia, ipso jubente, omnes ad arma quam citius convolantes, ad castellum de Bedeford tam clerus quam populus pervenerunt. Missis igitur a rege nunciis ad magistros castellanos,[2] petiit ingressum sibi dari, et Henricum justitiarium suum reddi mandavit. Willelmus quoque de Breute, frater Falcasii, et alii inclusi, nunciis responderunt se castellum non reddituros, nisi inde a domino suo Falcasio præceptum haberent, et ob hoc præcipue, quod regi de homagio vel fidelitate non tenebantur astricti. Quod responsum cum regi renunciatum fuisset, indignatus est valde, et iratus jussit castellum cuneis militaribus circumcingi. Illi vero, sese ad defensionem præparantes, muros et propugnacula undique defendere vacaverunt. Tunc archiepiscopus et episcopi universi ipsum Falcasium et omnes qui in castelli præsidio erant, candelis accensis, excommunicationis mucrone percusserunt. Obsessum est autem castellum xvi.[3] kalendas Julii, die videlicet Jovis proxima post octavas Trinitatis. Et his ita gestis, venerunt ex præcepto regis bellica instrumenta, petrariæ scilicet et mangonella, quibus in girum locatis, insultus acerrimos assidue faciebant. Inclusi e contrario defensioni vacantes, tela mortifera viriliter emittebant. Quid plura? vulnerabantur mutuo multi et occidebantur; inter[4] quos cecidit Giffard miles eximius, spiculo balistæ percussus. Interea rex misit manum armatam, ut Falcasium quæreret et inventum regi præsentaret; sed ille

A.D. 1224. seizes and imprisons Henry de Braibroc in Bedford castle.

Siege of Bedford castle by the king.

20 June.

[1] Christiana, daughter and heir to Wischard Ledet. Dugdale, Baronage, i. 728, from the fine rolls.

[2] *castellanos*] castelli, O.W. The Hist. Angl. has *custodes castelli*.

[3] *xvi.*] An error for xii., if the other date given is correct. See Madden, Hist. Angl. ii. 264, note 1. The council at Northampton only met on the 16th of June.

[4] This addition is not in C.

A.D. 1224. per exploratores præmunitus ad Walliam usque confugit.[1] Unde
Siege of Bedford castle. nuntii ad regem revertentes se laborasse inaniter fatebantur. At rex in iram provocatus juravit per[2] animam patris sui, quod, si per vim caperentur inclusi, patibulo suspenderet uni-
f. 60. versos. Illi vero per minas regis ad majores provocati injurias, prohibuerunt regiis nunciis, ne quis eos ulterius de reddendo castello parlamentando[3] sollicitaret. Crevit igitur hinc inde mortale odium ex multitudine peremptorum, ita quod nec fratres fratribus, nec parentes filiis pepercerunt. Tandem vero, post[4] stragem nimiam mutuo illatam, artifices regis castellum fecerunt ligneum, altum, et architectoria[5] arte fabricatum; in quo balistarios collocaverunt, qui omnem castelli possent circumstantiam perscrutari. Nec deinceps erat aliquis in castello qui ab armis exiret, quin protinus mortaliter læderetur. Nec iccirco inclusi prosternere adversarios omiserunt; nam in confusionem propriam duos milites de exercitu regis, qui se nimis temere morti exposuerunt, cum multis aliis peremerunt, undecunque in se adversariorum suorum animos provocantes.

De captione castri prædicti et militum suspensione.

Capture of Bedford castle. Rex autem interim de maneriis Falcasii et terris ubique per Angliam fecit fruges et armenta cum rebus aliis distrahi et infiscari, ut inde in[6] obsidione diutina ex ejus damnis haberet auxilium. Tandem cum a regis bellatoribus duæ testudines, quas Gallice *brutesches* appellant, non sine multorum læsione subactæ fuissent, invaserunt castellum undique consequenter, inclusosque vellent nollent ingredi compulerunt. At regales castellum ingressi, equos, arma, cum victualibus multis et innumeris rebus aliis, lucrati, hilares revertuntur. Deinde turrim aggredientes regii victores, magnam murorum partem contriverunt. Et his ita gestis, cum viderent inclusi se diutius
14 Aug. resistere non posse, in vigilia Assumptionis beatæ Mariæ, de castello quidam ex eis exeuntes misericordiam regis implora-
Its defenders hanged. bant. Quos rex omnes vinculis jussit arctissimis constringi donec residuos subjugasset. In crastino autem, cum omnes vulnerati et plagis letiferis afflicti exissent et ad præsentiam regis adducti fuissent, addicti sunt ad suspendium universi. Suspensi sunt itaque inter milites et servientes, qui propter superbiam suam, quam regi ostenderant in obsidione jam

[1] *confugit*] profugit, C.
[2] *per*] in, C.
[3] Written by Par. in the margin; not in C.
[4] *post*] per, C.
[5] *architectoria*] Written by Paris over an erasure; geometrica, O. W.
[6] *in*] ex, C.

finita, non potuerunt misericordiam impetrare, viginti quatuor.[1] Henricus vero de Braibroc, sanus et incolumis ad regem veniens, multas ei gratiarum retulit actiones. Falcasius autem, spe falsa seductus, credidit suos per annum integrum castellum posse a captione defendere; sed tandem, cum fratres suos et alios omnes suspensos certa relatione cognovisset, sub conductu Alexandri Coventrensis episcopi apud Bedeford venit ad regem et corruens pronus ad pedes ejus misericordiam postulavit, quatinus pro magnis obsequiis suis et laboribus sumptuosis, sibi ac patri suo tempore hostilitatis impensis, misericordiam adhiberet. Tunc rex per consilium tradidit illum, castellis, terris, ac rebus omnibus spoliatum, sub custodia Eustachii Londoniensis episcopi, donec quid de illo ageret[2] esset sententialiter diffinitum. Tunc[3] claruit inflictio vindictæ Sancti Pauli; Falcasius enim proditor cruentus ecclesiam Sancti Pauli Bedefordensis diruerat, ad sui castri structuram et munimen, qui jam in beati Pauli custodia quasi carcerali tenebatur. Unde abbatissa de Helnestue,[4] audiens Falcasium in beatum Paulum desævisse, sed inde adhuc impunitum fuisse, auferri jussit a manu imaginis Sancti Pauli gladium quem tenebat, et post vindictam merito restitui. Et sic quasi in momento idem Falcasius de ditissimo pauperrimus effectus multis et maxime[5] nocentibus poterit fieri in exemplum. De hoc vero casu fortunæ quidam sic ait:

A.D. 1224.

Safety of Henry de Braibroc.

Submission of Fawkes de Breauté.

Fawkes had destroyed S. Paul's, Bedford.

" Perdidit in mense Falco tam fervidus ense
" Omine sub sævo quicquid quæsivit ab ævo."

Uxor quoque sæpedicti Falcasii, Margareta[6] scilicet de Ripariis, conspectui se regis et archiepiscopi repræsentans, dixit se in eum nunquam consensisse ut illi matrimonio jungeretur;

His wife sues for a divorce.

[1] *viginti quatuor*] Written in the margin by Paris, who, in the margin on the other side of the column, has written, "dub. de numero." The number is not given in O. W. The Dunstable Annals say "octo-" ginta et plures." Annal. Monast. iii. p. 88. At the foot of the page the castle is drawn with the royal standard, and some of the prisoners hanging below.

[2] *ageret*] ageretur, O. W.

[3] This is in the margin, referred to this place in the words, "Hoc " intrabit ad hoc signum antece-" dens ⊖-." It is not in C.

[4] *i.e.* Helenstow (Elstow), near Bedford.

[5] W. has *letis* after *maxime*. It is expuncted in B. C.

[6] *M. sc. de Ripariis*] in the margin; C. has only *Margareta*.

A.D. 1224. unde, cum tempore hostilitatis violenter capta esset et absque consensu desponsata, divortium fieri postulavit. Tunc archiepiscopus statuit illi diem, ut interim deliberationem haberet quid agere debuisset. Rex vero concessit ei terras omnes et possessiones suas per totam Angliam, et eam sub custodia Willelmi comitis de Warenna deputavit. Regi vero pro magnis laboribus suis et expensis tam a prælatis quam a laicis concessum est per totam Angliam carucagium, de qualibet caruca duo[1] solidi argenti. Magnatibus item[2] concessit rex scutagium, videlicet de scuto quolibet duas marcas sterlingorum;[3] et sic omnes ad propria recesserunt. Castellum quoque illud fecit rex complanari et redigi in acervos, atque domos dedit Willelmo de Bello Campo et locum cum ædificiis universis.

Grant to the king.

Bedford castle destroyed.

Quædam[4] *brevis dictorum et dicendorum comprehensio.*

Another account of the seizure of Henry de Braibroc by Fawkes de Breauté, and the siege and capture of Bedford castle by the king.

Sub illius temporis curriculo, Falcasius de Breute, Neuster et spurius ex parte matris atque bastardus, qui in vili jumento manticato ad regis paulo ante clientelam descenderat, qui castrum Bedefordiæ, tempore guerræ motæ inter regem J[ohannem] et barones suos pro voluntate ejusdem regis sibi concessum, in territorio alterius situm, firmavit, de tali munitione et divitiis suis et de quibusdam consiliariis[5] regis sibi[6] confœderatis confisus, et faciens fulcimen de baculis arundineis, terras, possessiones liberorum hominum suorum et vicinorum injuste auferre non formidavit, præcipue xxxii.[7] liberos homines in manerio de Luituna sine judicio de suis tenementis disseisiavit, et quasdam pasturas communes sibi appropriavit. Super quibus cum querela ad dominum regem pervenisset, rex H[enricum] de Braibroc et quosdam alios justiciarios assignavit, coram quibus fieret recognitio de conquerentium dis-

[1] *duo solidi*] Written by Par. over an erasure; due marce, O. W.

[2] *item concessit rex*] idem rex concessit, C.

[3] *sterlingorum*] argenti, C.

[4] This is in the margin of f. 61, but referred to here. It is in f. 224 in C., introduced in the middle of the legend given below, p. 99.

[5] C. ins. *domini.*

[6] *sibi*] est, C.

[7] *xxxii.*] xxxiii., C.

seisina. Qui receptis secundum consuetudinem recog- A.D. 1224.
nitionibus, dictus Falcasius, tenementis dictis spoliatis judicialiter restitutis, in damna et jactura[s] eorum extitit condemnatus. Quod non æquo ferens animo Falcasius, contra pacem regis supra se levatus, dictum Henricum de Braibroc violenter cepit et in castro suo de Bedeford incarceravit. Quo audito rex apud Norhantonam existens, cum magnatibus suis de subventione Pictaviæ tractatum habens, mutato proposito ex casu incidenti, divertit ad castrum Bedefordiæ et illud obsidione vallavit, in quo dictus H[enricus] detinebatur incarceratus. Et facta trina monitione per tres dies continuos militibus in castro existentibus super deditione castri, archiepiscopus S[tephanus] Cantuariensis et alii episcopi ibi existentes, cum abbatibus et aliis prælatis, Falcasium et sibi consentientes excommunicaverunt, ipsum utlagari decernentes. Per machinas igitur et varias insultationes regales dictum castrum expugnarunt viriliter, et corruerunt aliqui de regiis militibus per spicula balistariorum obsessorum. Inter quos [1] Giffard [2] corruit spiculo percussus, miles elegantissimus. Tandem in vigilia Assumptionis, cum circiter per novem 14 Aug.
septimanas obsidionem continuassent, captum est castrum, et omnes ministri Falcasii qui in eo inventi sunt, quibus prærat Willelmus Martel de Breute, frater Falcasii et multi Anglici et Normanni [3] nobiles, qui omnes suspendio sunt adjudicati; sicut plenarie in antecedentibus prædictum est.

De [4] *consecrationibus quorundam episcoporum.*

Southwark Annals, (Cotton. Faust. A. 8, f. 143).

Eodem anno consecrantur in episcopos magister New bishops.
Alexander de Stavenesby in Cestrensem Romæ a domino Papa Honorio die Paschæ, Willelmus nepos

[1] There is a blank in B. (as above, p. 85) for the Christian name. It is filled up in C. with *quidam miles*.

[2] *Giffard*] Giffardensis, C.

[3] *Normanni*] Normannici, C.

[4] This title is from C.

A.D. 1224. Willelmi Bruere senioris in Exoniensem, Radulfus de Neville in Cicestrensem a domino S[tephano] Cantuariensi archiepiscopo. Qui dico Radulphus Cicestrensis, cancellarius domini regis, in multis postea periculis fidelis expertus, et singularis in regiis negotiis columpna stabilis fidelitatis et veritatis.

Character of Ralph Neville, bishop of Chichester.

(Not in the South. Ann.)

De[1] *morte comitis Flandrensis.*

Return of Baldwin IX., count of Flanders, emperor of Constantinople.

Baldewinus comes Flandrensis, qui et imperator Constantinopolitanus, post annosam et morosam incarcerationem et pœnitentialem peregrinationem, rediit in Flandriam; et cum a quamplurimis viris qui eum antea cognoverunt, licet in multis alteratus fuisset, cognosceretur, recepit homagia et fidelitates a multis civitatibus et oppidis Flandriæ. Sed filia[2] ipsius invidens, exasperavit regem[3] contra ipsum, affirmans ipsum non esse patrem [suum,[4] nec ipsum esse quem se fecit; procuravitque ut prædictus B(aldewinus) ignominiose suspenderetur, nam hinc et inde fecit duos canes veteres, scilicet mirgos,[5] suspendi. Hoc tamen asserunt multi, quibus confessionem fecit, peccatis suis exigentibus præmeruisse, quia a carcere evasit cum sociis suis incarceratis, qui capti fuerunt cum eo in prælio, opitulante quadam puella nobili, eo pacto, ut baptizaretur quam cito venirent liberati in Christianitatem. Sed B(aldewinus) imperator cum suis sociis, cum pervenissent cum ipsa puella in loca tutiora Christianorum, illam quam promisit ducere in uxorem et Christianam facere et moribus Christianorum informare, ante lavacrum regenerationis occulte fecit necari. Unde tam diu ad se re-

Southwark Annals, (Cotton. Faust. A. 8, f. 143).

(Not in the South. Ann.)

He is put to death ignominiously by his daughter as an impostor.

Story of his crime and penance.

[1] This title is from C.

[2] Jeanne, countess of Flanders, afterwards wife of Thomas of Savoy.

[3] *i.e.* the king of France, Louis VIII. See the Dunstable Annals, Annal. Monast. iii. p. 95.

[4] The rest of this was on the corner of the leaf (f. 60 *b*) which has been torn from the MS. It is supplied in B. by a hand of Parker's time. The text is from C.

[5] *mirgos*] Sic for *mergos*, retrievers.

versus fecit pœnitentiam, ut vix a familiaribus etiam cognosceretur, Papa injungente pœnitentiam tam gravem, quia nondum baptizatam occidit. Omnes autem qui huic consilio assensum præbuerunt turpi morte perierunt; quorum unus cum ad uxorem suam pervenisset, et ab eadem, quia jam alium virum habuerat et filios ab eodem susceperat, bene cognosceretur, præcipitatus est in puteum, hoc uxore clam procurante; et sic alii, quilibet suo casu, Deo irato, qui non vult mala pro bonis solvi, miserabiliter perierunt. Nec eorum superior, qui, pœnitentiam non continuando, in humilitate et contritione suo perpetuo non permansit, nec fecit dignos fructus pœnitentiæ, scilicet B(aldewinus) prænotatus, pœnas evasit.] A.D. 1224.

Concessa est regi Anglorum quintadecima pars rerum mobilium.

Anno Domini MCCXXV. Rex Henricus ad Natale tenuit curiam suam apud Westmonasterium, præsentibus[1] clero et populo cum magnatibus regionis. Solennitate igitur, ut decebat, completa, Hubertus de Burgo, domini regis justitiarius, ex parte ejusdem regis proposuit coram archiepiscopis, episcopis, comitibus, baronibus, et aliis universis damna et injurias quæ regi illata fuerant in partibus transmarinis, ex quibus non solum rex, sed et comites multi ac barones sunt exhæredati cum ipso; et cum multi sunt in causa, multorum subventio erit necessaria. Petiit ergo ab omnibus consilium pariter et auxilium, quibus corona Angliæ dignitates amissas ac jura posset pristina revocare; ad hoc quoque plene perficiendum, regi sufficere credidit, si ei quintadecima pars omnium rerum mobilium totius regni Angliæ tam a personis ecclesiasticis quam a laicis donaretur. His in hunc modum prosecutis, archiepiscopus et concio tota episcoporum, comitum et baronum, abbatum et priorum, habita deliberatione, regi dedere responsum, quod regis petitionibus gratanter adquiescerent, si illis diu petitas libertates concedere voluisset. Annuit itaque rex cupiditate ductus quod petebant magnates; cartisque protinus conscriptis et regis sigillo munitis, ad singulos Angliæ comitatus cartæ singulæ diriguntur. Et ad provincias illas quæ in forestis sunt con-

The king at Westminster.

An aid of a fifteenth granted on condition that the charters of liberties and of the forest are signed.

[1] *præsentibus*] præsente, C.

A.D. 1225. stitutæ, duæ cartæ sunt directæ, una scilicet de libertatibus communibus, et altera de libertatibus forestæ. Istarum autem tenor cartarum superius habetur[1] expressius, ubi historia agitur[2] de rege Johanne; ita quod cartæ utrorumque regum in nullo inveniuntur dissimiles. Tunc[3] constitutus est dies certus ad mensem post Pascha, ut de singulis comitatibus regni xii. milites et legales homines eligerentur, qui addito juramento novas a veteribus discernerent forestas, ut omnes illæ, quæ inventæ fuerint aforestatæ post primam coronationem Henrici avi istius regis, statim deafforestentur. Et sic soluto concilio, delatæ sunt cartæ singulæ ad singulos comitatus, ubi ex regis mandato litteratorio, interposito juramento, ab omnibus observari jubentur. Ricardo[4] fratre domini regis facto milite, libertates generales tam forestarum quam aliarum libertatum, pro quibus tantum cum rege J[ohanne] decertatum fuit, licet nihil stabile vel solidum secundum pollicita redderetur vel observaretur, sunt deceptoriæ acclamatæ.

Juries appointed to view the forests.

The charters sent to every county.

The charters deceitful.

Ut rex Anglorum Ricardum fratrem suum in Wasconiam miserit.

Expedition into Gascony under Richard,

Eodem anno, in die Purificationis beatæ Mariæ, Ricardus frater regis Angliæ, ab eodem rege donatus est cingulo militari, et decem nobiles cum eo, qui ad ejus sunt obsequium deputati. Qui postea tempore vernali a rege cum Willelmo comite Saresberiensi et Philippo de Albeneio militibusque sexaginta[5] in Wasconiam die[6] Palmarum missus, velis prosperis in civitate Burdegalensi omnes feliciter appulerunt. Quorum adventus cum archiepiscopo[7] et civibus divulgatus fuisset, honorifice ab omnibus sunt recepti. Deinde congregatis civibus coram archiepiscopo et nunciis regis, Ricardus frater regis prædicti, litteras fratris sui archiepiscopo et civibus cunctis porrexit; in quibus rex humiliter supplicavit, quatinus omnes homines et fideles sui de regionibus illis fratrem ejus amicabiliter susciperent, et consilium ei pariter et auxilium præstarent, quibus terras amissas revocare valuisset. At omnes gaudenter ipsum

f. 60 *b*.

---

[1] *habetur*] est, W.

[2] *agitur*] agit, W.

[3] There is an effaced rubrick in B. in the margin.

[4] This, which is in the margin, is not in C.

[5] *sexaginta*] quadraginta, W., and so the Hist. Anglor.

[6] *die Palmarum*] In the margin. C. has *dominica Palmarum* in the margin.

[7] William II.

suscipientes regi per illum Angliæ subjectionem fecerunt. A.D. 1225.
Venerunt igitur ad eum multi de partibus illis milites et servientes, munera[1] sequentes cum retributionibus, quibus cum stipendia sufficienter ministrasset, in ejus obsequio remanserunt. Dederat ei namque rex, antequam illum miserat ad partes transmarinas, Cornubiæ comitatum, cum tota Pictavia, unde ab omnibus comes Pictavensis vocabatur. Itaque comes Ricardus cum avunculo suo Willelmo comite Saresberiensi et Philippo de Albeneio et militia copiosa processit per villas et castella[2] Wasconiæ regionis; et quoscunque contradictores, qui homagium regi[3] et fidelitatem facere noluerunt, invenit, castella eorum et villas obsedit, et potenter omnia subjugavit. Nam Riolense castrum, quod[1] Regula nuncupatur, cum villa longa obsidione cepit, villam Sancti Macarii cum municipio optinuit, Bregerac castrum obsedit et dominum ejus ad regis fidelitatem revocavit. Sed dum in longa obsidione apud Riolense castrum acerrimos insultus et crebros ageret, Lodowicus rex Francorum Hugoni comiti Marchiæ aliisque Pictaviæ baronibus dedit in mandatis, quatinus ad castrum præfatum hostiliter accedentes comitem Ricardum captum sibi præsentarent et obsessos a periculo liberarent. Comes vero Marchiæ, junctis sibi quibusdam baronibus et militibus armatis, cum apparatu non modico ad prædictam obsidionem dissolvendam processit. Sed Ricardus comes cum sociis suis, de adventu hostium per exploratores præmunitus, paravit eis insidias; et parte exercitus sui ad obsidionem dimissa, ipse cum parte armatorum probatissima ad nemus quoddam, quod prope erat, divertens hostes venientes expectavit[4] ibidem. Qui dum locum insidiarum versus obsidionem pertransissent, comes Ricardus et socii ejus cum strepitu buccinarum et vibramine hastarum irruerunt in ipsos, et dirissimo conflictu inter partes confecto, in fugam adversarios compulerunt. Quos comes Ricardus ardenter insecutus, bigas hostium et summarios cum spoliis et vasis argenteis subegit, multis ex fugientibus interfectis; et sic in brevi totam sibi Wasconiam[5] subjugavit.

earl of Cornwall and Poitou.

He takes La Réole, St. Macaire, and Bregerac.

He defeats Hugh, count de la Marche,

and reduces all Gascony.

Southwark Annals, f. 143.

Eodem anno, Johannes Eliensis episcopus diem clausit extremum; cui successit Gaufridus de Burgo, archidiaconus Norwicensis, consecratus in episcopum in passione Apostolorum Petri et Pauli apud Westmonasterium.

Geoffrey de Burgh, bishop of Ely, 29 June.

---

[1] In the margin. Not in C.
[2] *castella*] terras, C.
[3] *regi*] om. O.
[4] *expectavit*] expectaret, C.
[5] Paris inserts *sibi*.

A.D. 1225.

De exilio Falcasii proditoris.

Council at Westminster. Banishment of Fawkes de Breauté.

Circa hos quoque dies, Martio scilicet mense, convenerunt apud Westmonasterium ad colloquium rex Anglorum cum magnatibus suis, ubi idem rex jussit sententialiter diffinire quid de proditore suo Falcasio foret agendum. Proceres vero in hoc pariter consenserunt cum rege, eo quod sibi et patri suo multis fideliter servierat annis, ne de vita periclitaretur vel membris; sed ut Angliam æternaliter abjuraret, omnes communiter addixerunt. Quo facto, præcepit Willelmo comiti Warenne rex, ut ipsum sub salvo conductu ad mare conduceret, et navi impositum committeret ventis et velis. Quod cum factum fuisset, dum Falcasius navem ingrederetur, adjuravit comitem prædictum cum lacrimis, ut saluta[ret dominum suum] regem, affirmans omnes[1] perturbatio[nes quas fecerat in regno] instinctu majorum regni Angliæ se fecisse. Sicque cum quinque tantum servientibus in Normanniam transvectus, confestim ut applicuit, a ministris regis Francorum captus est, et regi prædicto præsentatus, et quia multos Francos in Anglia læserat, fere suspensus; sed per prædictum jusjurandum vix est salvatus;[2] et[3] quia inventus fuit[4] cruce signatus, dimiserunt eum, qui ilico Romam profectus est, pecunia sæpe spoliatus, tandem cum Roberto Passeleawe clerico suo Papæ præsentatus,[5] sicut suo loco dicetur.

He goes to Rome.

De visione quæ forestæ deaforestari debeantur.

Juries appointed to view the forests.

Eodem anno, ad mensem post[6] Pascha missi sunt a rege Angliæ Hugo de Nevilla et Brienus de Insula cum aliis ad hoc assignatis per Angliam, ut in singulis forestarum provinciis duodecim milites vel liberos homines et legales eligerent[7] ad deambulandum metas forestarum, ut per sacramentum eorum quæ forestæ remanere[8] ut fuerunt prius et quæ deaforestari debeant, discernatur. Facta itaque in brevi regii executione mandati, licet non sine magna contradictione plurimorum, concessis libertatibus singuli usi sunt, de boscis suis propriis vendentes, essarta facientes, bestias venantes, terram

---

[1] *omnes* is over an erasure in B. O. W. ins. *cum juramento quod.*

[2] *salvatus*] ereptus a laqueo, C.

[3] *et quia*] sed quoniam, O. W.

[4] *fuit*] est, C.

[5] O. W. ins. *est.*

[6] *post*] So Par. in the margin; de, O. W.

[7] *eligerent*] eligerentur, O. W.

[8] *remanere*] remanerent, C.

arabilem de inculta sulcantes,[1] ita quod de nemoribus deafores- A.D. 1225.
tatis omnes pro libitu disponebant. Et non solum homines, verum etiam[2] canes, qui prius expeditari solebant, has libertates se habere gaudebant. Communibus vero libertatibus magnates, milites, et libere tenentes adeo usi sunt, quod nec iotha unum in regis carta contentum extitit prætermissum.

De collectione quintædecimæ ad opus regis.

Collection of the fifteenth.

Circa eosdem denique dies, quintædecimæ partis medietas totius regni omnium mobilium et rerum habitarum colligitur ad opus regis, concessis induciis de altera medietate usque ad festum Sancti Michaelis. Eodem anno Hugo Bigod, comes Orientalium Anglorum, humanæ naturæ debitum solvit, cujus terras et honores omnes rex sub justitiarii custodia deputavit.

Death of Hugh Bigod, earl of Norfolk.

De concubinis sacerdotum.

Impertinens.

Decree against the concubines of priests and clerks. Isa. xxxviii. 19.

Eodem[3] anno exivit decretum ab archiepiscopo Cantuariensi et episcopis ejus suffraganeis, in hunc modum. Concubinæ sacerdotum et clericorum, qui infra sacros ordines constituti et beneficiati sunt, ecclesiastica careant sepultura, nisi sane se correxerint, et quia[4] scriptum est *Vivens, vivens, ipse confitebitur tibi,* incolumes, vel tanta earum in extremis appareat pœnitentia, propter quam non immerito cum eis debeat dispensari. Item non recipiantur ad[5] osculum pacis, nec panem benedictum percipiant in ecclesia, quamdiu concubinarii eas detinent in domibus suis, vel publice extra domos. Item si pepererint, non purificentur, nisi prius sufficientem præstiterint cautionem archidiacono vel ejus officiali de satisfactione in proximo capitulo post purificationem earum facienda. Item sacerdotes, in quorum parochiis concubinæ talium commorantur, si non hoc ostenderint archidiacono vel ejus officiali, suspendantur; et priusquam relaxentur, gravi pœnitentiæ subjaceant. Item quæ[6] convinci poterit, quod sacerdos eam carnaliter cognoverit,[7] publicam agat pœnitentiam et solennem, ac si de adulterio esset convicta, [etiam[8] si soluta fuerit; si vero de-

[1] *sulcantes*] facientes, C.
[2] C. ins. *et.*
[3] C. has in the margin, "Vide si "sit in concil. Oxon."
[4] This is in the margin.
[5] *ad*] in, C.
[6] *quæ*] qui, B.
[7] *cognoverit*] cognoverat, W.
[8] *etiam . . convicta*] This clause, which is carelessly omitted by the scribe of B., is from O. W.

A.D. 1225. sponsata super rem hujusmodi fuerit convicta,] tanquam pro duplici adulterio puniatur, ne tanti [1] reatus impunitas aliis transeat in materiam delinquendi.

Ut comes Saresberiensis a naufragio fuerit liberatus.

Danger of William earl of Salisbury, at sea. f. 61.

Per idem tempus Willelmus comes Saresberiensis, qui cum comite Ricardo militaverat in partibus transmarinis, ad Angliam transiturus naves intravit. Sed cum longo maris periculo et ventorum turbinibus per dies plurimos et noctes in partes diversas jactaretur, cum ipsis nautis et aliis omnibus, qui in navi erant, de vita desperatus, anulos preciosos et quæcunque in auro vel argento aut preciosis vestibus possidebat, fluctibus pelagi commisit; ut, sicut ad vitam nudus intravit temporalem, ita ab omni honore terreno spoliatus ad patriam transiret æternam. Et cum in suprema fuisset desperatione constitutus, visus est cereus ingens et magno splendore coruscans ab omnibus qui in navi periclitabantur, in summitate mali, et juxta cereum stantem viderunt puellam quandam nimia pulchritudine decoratam, quæ lumen cerei, quod [2] nocturnas [3] tenebras illustrabat, a ventorum pluviarumque irruentium robore conservaret præclarum. Et [4] hac quoque cælestis visione claritatis tam comes ipse quam nautæ omnes, securitate concepta, divinum sibi adesse auxilium confidebant. Et cum universi qui in navi erant, quid hæc visio portenderet, ignorarent, solus Willelmus comes præfatus hujus benignitatis gratiam beatæ Mariæ Virgini assignavit; siquidem comes sæpedictus, die qua primo donatus cingulo fuerat militari, cereum unum ante altare beatissimæ Matris Dei [5] assignavit, ut ad missam, quæ diebus singulis in honorem ejusdem Dei Genitricis cum horis canonicis devote solent decantari, jugiter arderet, invenit,[6] et pro lumine temporali lucem commutaret æternam.

Miracle.

Qualiter idem comes hostium insidias evaserit.

He lies concealed from the enemy in the isle of Ré.

His ita gestis, cum crastina dies illuxisset, projectus est comes cum sociis suis, ventis impellentibus, ad quandam maris insulam, quæ Re dicebatur, tribus a Rupella distans miliaribus, ubi brevibus ingressi kymbis ad insulam navigabant.

---

[1] *tanti*] tanta, B.
[2] *quod*] per, W.
[3] *nocturnas*] nocturas, B.
[4] *Et*] Ex, O. W.
[5] *Matris Dei*] Virginis, C.
[6] *invenit*] Introduced by Paris in the margin, though spoiling the sense.

Est autem in insula illa abbatia[1] quædam ordinis Cisterciensis sita, ad quam comes nuntios dirigens, postulavit ut tutus posset ibidem latere ab hostibus, donec aura sibi felicior arrideret. Quod abbas loci sibi gratanter annuens, cum honore ipsum et ejus consortes suscepit. Erat autem insula illa in custodia Savarici de Malo Leone, qui tunc temporis cum Lodowico Francorum rege militabat, et maris insulas nonnullas cum armatis non paucis observabat. Cujus duo servientes, qui comitem plene noverant, et cum aliis multis ad insularum custodiam fuerant deputati, amicabiliter accedentes ad eum, postquam per triduum delituerat ibidem, dixerunt, quod nisi ante lucem crastinam ab insula recederet, caperetur a suis sodalibus, qui cum illis insulas et maris semitas observabant. Tunc comes, datis servientibus prædictis viginti libris sterlingorum, ad naves celeriter convolavit, et maris sese fluctibus commendans, fere per tres menses, antequam in Angliam applicaret, inter undas sævientes continue laborabat. A.D. 1225. His escape.

Ut magister Otho pro negotiis domini Papæ in Angliam venerit.

Eodem anno magister Otto, domini Papæ nuntius, in Angliam veniens pro magnis ecclesiæ Romanæ negotiis, regi litteras præsentavit. Sed rex, cognito literarum tenore, respondit, quod solus non potuit diffinire, nec debuit, negotium quod omnes clericos et laicos generaliter totius regni tangebat. Tunc per consilium Stephani Cantuariensis archiepiscopi datus est dies a rege in octavis Epiphaniæ, ut, convocatis omnibus clericis et laicis, super præfato negotio tunc tractarent apud Westmonasterium, et ibidem fieret[2] quod justum singulis videretur. Arrival of the nuncio Otho in England.

Ut idem Otto Falcasium regi pacificare laboraverit.

Eodem tempore magister Otto, ex parte domni Papæ, regem Angliæ humiliter rogavit, ut Falcasio sibi reconciliato uxorem cum terris et omnibus rebus amissis ad integrum restitueret, et ipsum, qui patri suo et sibi in werra sua tam fideliter servierat, pura, ut decebat, diligeret caritate. Ad hoc quoque respondit rex, quod propter proditionem manifestam ab omni clero et populo regni, per judicium curiæ suæ, ab Anglia fuerat in exilium pulsus, et licet regni cura specialiter ad ipsum spectare videretur, debet leges[3] quidem et bonas regni Otho attempts to reconcile Fawkes de Breauté with the king.

[1] N. Dame de l'isle de Ré.
[2] *fieret*] So C.; fuerat, B.
[3] *leges*] legis, B.

A.D. 1225. Exactions of the nuncio. consuetudines observare. Hæc autem cum audisset magister Otho, cessavit ulterius de Falcasio sollicitare regem. Tunc idem Otho cepit ab omnibus ecclesiis Angliæ conventualibus, nomine procurationis, duas marcas argenti. Et sciendum est, quod, tempore quo magister Otho venit in Angliam, dominus Papa misit nuntios per orbem universum, exactiones ubique indebitas exigens, sicut inferius dicetur.

Papal exactions.

De puella quadam quæ sæculum relinquens ad ordinem Minorum confugit.

Impertinens usque ad hoc signum ☉-H-☾

Legend.

Circa eosdem dies, erat puella quædam in finibus Burgundiæ, generis nobilitate præclara, quam parentes, de possessionibus non modicis hæredem sibi constituere decernentes, cuidam viro ex illustri prosapia genito nuptam tradere voluerunt. Sed puella, quæ ab annis puerilibus studiis fuerat liberalibus imbuta, in secreta cordis puritate virginitatem suam Deo dedicaverat. Parentum clam deserens palatium, in habitu peregrino, ut se liberius a paternis conspectibus amoveret, contulit se ad contubernium quorundam fratrum de ordine Minorum; ubi, ipsa exigente, de illius[1] rigore ordinis ad plenum erudita, calciamenta deposuit, saccum et cilicium induit; atque crines, in quibus luxuria regnare solet, despicabiliter præcidit, et quibuscunque modis potuit, naturalem, quem[2] habebat, corporis decorem in omnem studuit deformitatem transferre. Sed cum ad hoc nimis inaniter laborasset, dum non potuit, prohibente natura, elegantissimam sui corporis [deformare][3] dispositionem, quæ[4] in omni dimensitate videbatur quasi incomparabilis, illam solummodo, quæ intus erat, carnis munditiam perenni sponso, qui in cælis est, consecrare disposuit. Et hoc propositum ut liberius perduceret ad effectum, spontaneam paupertatem elegit, officium sanctæ prædicationis assumpsit, vestium asperitatem induit, in lecto pro stratu mattam, pro cervicali saxum habuit, atque[5] vigiliis continuatis et jejuniis carnem affligens, orationibus insistens, in rerum supercælestium contemplatione studuit infatigabiliter conversari. Tandem cum per multorum curricula annorum, in omni perfectione et vitæ sanctitate Deo placere, et Evangelium pacis per civitates et castella et præcipue sexui muliebri prædicare studuerat, invidit ejus perfectioni humani generis inimicus, et per septem menses in tot puellam ac talibus rerum sæcularium temptationibus exagi-

[1] *illius*] ipsius, C.
[2] *quem*] quam, B.
[3] *deformare*] The verb is wanting in all the MSS.
[4] *quæ*] qui, O.
[5] O. W. ins. *in*. It is erased in B. and C.

tare [1] curavit, quod nisi ei divinum affuisset auxilium, omnia bona vitæ præcedentis studia amisisset. Reduxit namque ei ad mentem diabolus diebus simul et noctibus prædia parentum suorum quæ reliquerat fœcundissima, vinearum fertilium emolumenta, spatia pratorum amœnissima et florum diversorum varietate distincta, fontium scaturientium et rivulorum suaviter murmurantium oblectamenta, lignorum in nemoribus proceritatem, prolis fœcunditatem, viriles amplexus ac Veneris inter marem et feminam delectationem, lectorum nobilium mollitiem, astantium joculatorum [2] jocunditatem, anulorum ac lapidum pretiosorum decorem, piscium et volatilium ferarumque silvestrium gustum delectabilem et suavem. In his igitur temptationibus et aliis consimilibus, puella fere desperata et in diversas meditationes inducta, utrum derelicta repeteret, an in proposito religionis perseveraret, ineffabili mentis et corporis cruciatu diebus singulis et noctibus torquebatur. Sed miserator et misericors Dominus, qui sperantes in se ultra quam possunt pati non permittit temptari, oculum puellæ restituit rationis, ut [cerneret] quanta in rebus temporalibus et delectationibus supradictis curiosa sit sollicitudo, in carnali commixtione turpitudo, quanto res temporales sudore adquiruntur, et cum quanto dolore amittuntur, quanta sit coram Deo virginalis munditia qui Matrem Suam fœcundam esse voluit et in virginitate permanere disposuit, quæ merces sequitur fructum boni operis, quæ dulcedo sit in studio sanctæ ac divinæ contemplationis, quæ societas civium supernorum, quam suavis sit et delectabilis sanctarum refectio animarum et regnare cum Christo, ubi frigiditas nullum afficit, fames et sitis neminem affligit, ira, rixa, vana gloria, invidia, superbia, accidia, avaritia, cupiditas, et ebrietas nullum premit. Hæc et his similia virgo beata sæpius mente revolvens, et inter temptationum [3] turbines virtutum præteritarum custos existens, armis accincta divinis, artes Diaboli fraudulentas omnes [4] feliciter superavit, et ipsum ad tartara confusum direxit. A.D. 1225. Legend. f. 61 *b*.

Qualiter puella fuerit liberata per dæmonem a quodam viro libidinoso.

Tandem post dies paucos, cum puella præfata ab omnibus esset diabolicis incursionibus penitus absoluta, diabolus ad eam

[1] *exagitare*] So Par. in the margin; subjungere, B.; submergere, O. W.

[2] *joculatorum*] So altered by Par.; balatronum, B. O.W. C. has *joculatorum* interlined, expuncting *balatronum*.

[3] *temptationum*] temptatorium, B. temptatorum, C.

[4] *omnes*] omnis, B.

A.D. 1225. Legend. reversus salutavit illam[1] et dixit; "Salve," inquit, "domina "mea, et Deo cælorum virgo dilectissima; ego vero sum ille "Sathanas, qui te jam per septem menses in tot temptationi- "bus, licet inaniter, induxi ut [a] bono te proposito revocarem, "et meis[2] laqueis irretirem. Sed quoniam inanibus[3] meis "fraudulentis [temptationibus][4] a te victus defeci,[5] hoc mihi "pro pœna a Deo cæli inflictum est, ut nunquam de cætero "mihi liceat aliquod hominum genus temptare, vel quempiam a "bonis actibus impedire. Habeo præterea mandatum a Domino, "cui optemperare necesse est, ut quodcunque mihi præceperis "cum festinatione perficiam, et etiam quodcunque supplicium "præceperis cum[6] festinatione [sine] mora subire." Hæc audiens puella, ait ad dæmonem; "Conservet me Deus a ves- "tro consortio et famulatu, novit enim Ille quod talem mi- "nistrum nunquam dilexi." Et his ita gestis, contigit puellam quandam ingredi civitatem, et gratia hospitandi domum cujusdam matronæ ingressa, hospitium postulans impetravit. Vespere autem facto, juvenis quidam, prædictæ matronæ filius, de negotiis consuetis domum rediens, cum vidisset virginem quam mater[7] ejus caritative hospitaverat, cœpit admirari in habitu adeo despicabili, et faciei pallore simul et macie, omnium membrorum ejus naturalem dispositionem, in qua opus naturæ in tantum laudavit, quod a planta pedis usque ad verticem in nullo deliquit, sed et[8] totius corporis sui dispositione etiam generis nobilitatem evidenter expressit. Quid ergo? Exarsit juvenis in concupiscentia virginis, et accedens ad eam de consensu carnali puellam convenit. Illa e contra juveni constanter[9] quod petiit denegans, affirmavit se virginitatem suam ab ætate tenera Domino consecrasse; et præterea, cum voto suæ religionis et ordinis castitas sit adnexa, votum infringere esse nefarium asserebat. Et his dictis recessit, ut nocturnam caperet[10] requiem; ubi in quodam domatis angulo mattam sub se pro stratu, et saxum pro cervicali, juxta sui ordinis rigorem, capiti supponebat. Tunc juvenis ille, libidinis igne[11] succensus, statuit immutabiliter in corde suo, quod si de liberalitate a puella consensum optinere nequiret, ipse cum ea rem ageret violenter. Et veniens ad illam, expressit ei quod[12] facere

---

[1] *illam*] eam, C.
[2] *meis*] in eis, B.
[3] *inanibus*] in artibus, O. W.
[4] *temptationibus*] So C.
[5] C. adds *et confusus recessi.*
[6] *cum festinatione*] oportet me, O. W.
[7] *mater*] matre, B.
[8] *et*] in, W.
[9] *constanter*] instanter, C.
[10] *caperet*] faceret, C.
[11] *igne*] ille, B.
[12] *quod*] quid, C.

cogitabat. At femina religiosa, in angaria mentis constituta, metuebat plurimum ne ejus puritas virginalis per ardorem adolescentis in aliquo læderetur, et reducens [1] ad mentem quod sibi a diabolo dictum fuerat, quod videlicet ad nutum ejus, quicquid præciperet, illico adimpleret, extulit vocem et dixit; "Diabole," inquit, "ubi es?" Et continuo dæmon respondit,[2] dicens, "Assum, domina. Quid tibi placet?" Et puella; "Libera me," inquit, "cito a nebulone isto, qui me inquietat,[3] "somnum capere non permittens."[4] Et continuo dæmon juvenem per pedes truculenter arripiens, non sine læsione illum longius a puella projecit.[5] Sicque ter nocte illa, dæmone procurante, dilecta Deo puella ab adolescentis[6] ardore liberata, in crastino recessit ab urbe, salva sibi pudicitia virginali. De hac quoque puella, quem finem habuerit, quoniam nullo tradente cognovi, ea quæ dicta sunt piis auribus et amatoribus sufficiant castitatis. A.D. 1225. Legend.

De quadam inclusa quæ per septennium non comedit.

Eodem anno in urbe Legrecestrensi obiit puella quædam inclusa religiosa, quæ per septennium ante obitum nullum omnino gustavit cibum, nisi quod diebus Dominicis corporis et sanguinis Domini communionem accepit. Quod miraculum cum ad audientiam Hugonis Lincolniensis episcopi pervenisset, fidem non adhibuit veritati, sed plane incredulus fecit per dies quindecim a presbiteris et clericis inclusam prædictam arcta nimis observari custodia, quousque compertum fuit illam in toto termino memorato nullo usam fuisse corporis nutrimento. Faciem quoque semper habuit ut lilium candidissimam roseoque rubore perfusam, ad indicium pudicitiæ et munditiæ virginalis. Legend of a fasting girl at Leicester.

Quod comitissa Saresbiriensis maritum respuerit.

Circa hos quoque dies relatum est regi Anglorum, Willelmum comitem Saresbiriensem, ipsius regis avunculum, dum de partibus transmarinis rediret in Angliam, in mare fuisse submersum. Sed cum rex hujus rei eventum nimis moleste tulisset, accessit ad eum Hubertus, regni justitiarius, exigens ab eo, ut uxorem ejusdem Willelmi daret Reimundo nepoti Report of the earl of Salisbury's death. Refusal of Ela, his countess,

[1] *reducens*] reductus, W.
[2] A fresh hand begins here.
[3] O. W. ins. *et.*
[4] *permittens*] permittit, O. W.
[5] There is a drawing of this in the margin.
[6] *adolescentis*] adolescendis, B.

A.D. 1225. to marry Reimund, nephew of Hubert de Burgh. f. 62.

suo, quam[1] honor comitatus illius jure hæreditario contingebat, ut eam sibi matrimonio copularet. Rex autem cum petitionem suam annuisset, si posset comitissam inducere ad consensum, misit ilico justitiarius Remundum præfatum ad comitissam in nobili apparatu militari, si possit ad ejus amorem animum mulieris inclinare. Cumque eam Reimundus memoratus blandis sermonibus et promissionibus magnis ad consensum trahere conaretur, illa cum indignatione maxima respondit se nuper literas accepisse et nuntios, qui comitem virum suum sanum esse et incolumem fatebantur. Respondit præterea, quod dominus suus comes si in veritate defunctus fuisset, nullo modo ipsum reciperet sponsum, quia generis ejus nobilitas id fieri prohibebat. "Alibi," inquit, "tibi quæras matrimonium, quia "experto reperies te huc inaniter pervenisse." At Reimundus hæc audiens confusus ab illa recessit.

Quomodo dominus Papa prœbendas sibi dari exegerit.

Henry III. at Winchester. Ill at Marlborough.

Anno Domini MCCXXVI. Rex Henricus ad Natale Domini celebravit festum suum apud Wintoniam, præsentibus quibusdam episcopis[2] et magnatibus multis. Solennitate itaque peracta, profectus est rex apud Merlebergiam, ubi gravi infirmitate correptus per multos dies[3] desperatus jacebat. Venit interea terminus concilii ad festum Sancti Hyllarii apud Westmonasterium præfixus,[4] ubi rex cum clero[5] et magnatibus regni comparere debuerat, ut domini Papæ mandatum audiret. Multis igitur in loco præfato congregatis episcopis cum aliis prælatis et laicorum turbis, magister Otto, domini Papæ nuntius, de quo habita est mentio superius, literas aperte coram omnibus recitavit, in quibus idem Papa allegavit scandalum sanctæ Romanæ ecclesiæ et opprobrium vetustissimum, notam scilicet concupiscentiæ, quæ radix dicitur omnium malorum, et in hoc præcipue,[6] quod nullus potest aliquod negotium in Romana curia[7] expedire, nisi cum magna effusione pecuniæ et donorum exhibitione. "Sed quoniam scandali hujus et infamiæ Romana "paupertas causa est, debent [omnes] matris inopiam sullevare,[8] "ut filii naturales. Quia nisi a vobis et aliis viris bonis et "honestis dona reciperemus, deficerent nobis necessaria vitæ, "quod esset omnino Romanæ incongruum dignitati. Ad istud

Council at Westminster to consider the message of the Pope,

[1] *quam*] Written over an erasure; cui, O. W.
[2] *episcopis*] abbatibus, C.
[3] C. ins. *ibi*. It is erased in B.
[4] *præfixus*] præfixi, O. W.
[5] C. ins. *et populo*.
[6] *præcipue*] quoque, C.
[7] *curia*] So Par. in the margin; ecclesia, B. O. W.
[8] O. W. ins. *et patris*.

" itaque scandalum penitus eradicandum, per consilium fra- A.D. 1226.
" trum nostrorum, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium,
" quandam providimus formam, cui si volueritis consentire, a
" scandalo matrem vestram poteritis liberare et in curia
" Romana sine donorum obsequio exhibitionem justitiæ ob-
" tinere." Forma autem provisa hæc est: "Petimus in pri- who de-
" mis ab omnibus ecclesiis cathedralibus duas nobis præbendas mands two
" exhiberi, unam de portione episcopi et alteram de capitulo. prebends from every
" Et similiter de cœnobiis, ubi diversæ sunt portiones abbatis cathedral.
" et conventus; a conventibus, quantum pertinet ad unum
" monachum æquali facta distributione bonorum suorum, et
" ab abbate tantundem."

Commune responsum prælatorum.

His in hunc modum propositis, persuasit ex parte domini Answer of
Papæ magister Otho, ut consentirent prælati, allegans supra- the pre-
dicta commoda quæ in literis continentur. Hæc autem omnia lates.
audientes episcopi et ecclesiarum prælati, qui personaliter interfuerunt, divertentes seorsum ad colloquendum,[1] cum super rebus propositis diutius deliberassent, responsum suum in ore magistri Johannis Bedefordensis archidiaconi communiter posuerunt. Qui veniens in præsentia magistri Ottonis per hæc verba respondit; "Domine, ista, quæ nobis proponitis, regem
" Angliæ specialiter tangunt, generaliter vero omnes eccle-
" siarum patronos regni; tangunt[2] archiepiscopos, et eorum
" suffraganeos, necnon innumeros Angliæ prælatos. Cum
" ergo rex propter infirmitatem, et archiepiscopi, nonnulli
" etiam episcopi, et alii ecclesiarum prælati sint absentes, in
" eorum absentia vobis respondere non possumus nec de-
" bemus; quia si id facere præsumeremus, in præjudicium
" omnium absentium fieret prælatorum." Et his dictis, venit Johannes Marescallus et alii nuntii regis ad omnes prælatos, qui de rege baronias tenebant in capite destinati, districte inhibentes ne laicum feodum suum Romanæ ecclesiæ obligarent, unde a servitio sibi debito privaretur. Hæc autem cum magister Otho intellexisset, statuit his qui aderant diem ibi in media Quadragesima, dum ipse procuraret regis adventum et absentium prælatorum, ut tunc negotium sortiretur effectum. Sed illi absque regis et aliorum, qui absentes erant, assensu præfixum diem admittere noluerunt; unde singuli ad propria sunt reversi.

[1] *colloquendum*] So altered by Par. in the margin; colloquium, B. W. O. is injured here.

[2] O. W. ins. *etiam*.

A.D. 1226. *De morte laudabili Willelmi comitis Saresbiriensis.*

Death of William, earl of Salisbury.

Rex Anglorum interea cum apud Merlebergiam ab infirmitate sua plene convaluisset, venit ad eum ibi Willelmus comes Saresberiensis, qui post longa maris pericula antea in diebus Natalitiis in Cornubia cum difficultate[1] applicuerat. Qui cum fuisset a rege in magna susceptus lætitia, de justitiario coram dicto rege gravem deposuit querelam; quod dum in remotis partibus esset in servitio suo, ipse miserat degenerem virum quendam, qui eo vivente[2] cum uxore sua fornicari disposuit, et adulterinum cum ipsa matrimonium contrahere violenter; addidit insuper,[3] quod nisi rex plenam sibi de justitiario faceret justitiam exhiberi, ipsemet quæreret de tanto excessu vindictam in gravissimam regni perturbationem. Tunc justitiarius, qui præsens erat, proprium confessus reatum in equis pretiosis et donativis ingentibus gratiam sibi comitis reparavit. Et sic facta concordia, invitavit comitem ad mensam suam justitiarius, in qua, ut dicitur, idem comes occulto infectus veneno, ad castellum suum Saresberiense profectus, lecto decubuit graviter infirmatus. Invalescente deinde ægritudine, cum certissima suæ necis indicia cognovisset, fecit episcopum[4] civitatis ad se venire, ut ea quæ Christiani sunt in confessione et viatico susciperet, et legitimum de rebus habitis conficeret testamentum. Intrante autem episcopo thalamum, in quo jacebat comes, nudus omnino præter femoralia, contra eum corpus Domini ferentem[5] ex lecto prosiliens, asperrimumque laqueum circa collum connectens, cum jugi lacrimarum effusione se prostravit in pavimentum, summi Regis se esse proditorem contestans; nec de loco moveri voluit, nisi facta confessione et vivifici sacramenti percepta communione, ut se sui servum ostenderet Creatoris. Et sic per dies aliquot in suprema perseverans pœnitentia, spiritum[6] suo tradidit Redemptori. Contigit autem, quod dum de castello ad novam ecclesiam per unum miliare corpus ejus ad tumulandum portaretur, cerei qui cum cruce et thuribulo de more portabantur accensi, inter pluviarum effusiones et ventorum turbines lumen continuum in itinere ministrabant, ut aperte ostenderent comitem tam ardue pœnitentem ad lucis filios pertinere.

Nota miraculum tale quale contigit corpori Sancti Hugonis. [v. ii. p. 271.]

---

[1] O. W. ins. *gravissima.*
[2] *vivente*] jubente, C.
[3] *insuper*] præterea, C.
[4] Richard le Poore.
[5] *ferentem*] proferente, C.
[6] C. ins. *suum.*

Nota[1] *ejus epitaphium.* A.D. 1226.

Flos comitum Willelmus obit, stirps regia; longus
" Ensis vaginam cœpit habere brevem." His epitaph.

Quod magister Otho Falcasium regi reconciliare studuerit.[2] f. 62 *b.*

Venit eodem tempore ad regen Anglorum magister Otto, domini Papæ nuntius, petens ex parte ejusdem Papæ ut Falcasio sibi reconciliato uxorem, terras, possessiones ad integrum ei et omnes redderet res sublatas. Cui rex respondit, quod ob proditionem manifestam ab omni clero et populo regni ab Anglia sententialiter est expulsus, perpetuo exilium subiturus, quam sententiam non potuit, nisi vellet venire contra regni antiquas consuetudines, infirmare. Hæc[3] cum audisset magister Otho, regem ulterius sollicitare cessavit. Et his ita gestis misit idem Otho literas suas ad omnes ecclesias cathedrales per Angliam sive conventuales, exigens procurationes debitas nuntiis Romanis, ita quod nulla procuratio numerum quadraginta excederet solidorum. *Vacat quia præscribitur.* Attempt of the nuncio Otho on behalf of Fawkes de Breauté. Exactions of Otho.

De concilio Bituricensi, cui præsedit Romanus Francorum legatus.

Hoc eodem tempore venit magister Romanus ad partes Gallicanas, a domino Papa missus, ut ibi legationis officio fungeretur. Quo cum pervenisset, fecit convocare regem Francorum cum archiepiscopis, episcopis, et clero Gallicano ad concilium cum comite Tolosano, pro quo specialiter ad partes illas[4] missus fuerat, sicut sequens relatio declarabit. Convenerunt[5] igitur apud Bituricam civitatem ad concilium, Lugdonensis,[6] Remensis,[7] Rothomagensis,[8] Thuronensis,[9] Bithuricensis,[10] Auxianensis,[11] archiepiscopi; Burdegalensis[12] vero Romæ fuit, et Narbonensis ecclesia vacabat. Convenerunt igitur[13] novem provinciarum suffraganei circiter centum cum *Impertinens ad Anglicam historiam ad hoc signum* ⊙÷ Council at Bourges under the legate Romanus.

[1] The epitaph is omitted in C.

[2] This chapter is a repetition in very similar words of what has already been given, p. 97, as the marginal note written by Paris shows.

[3] C. ins. *autem.*

[4] O. W. ins. *idem legatus.*

[5] This is given in nearly similar words by Walter of Coventry, who places the council at Lyons, ii. p. 276.

[6] Rainald de Fores.

[7] William de Joinville.

[8] Theobald.

[9] John de Faye.

[10] Simon de Soliaco.

[11] Garsias II.

[12] William II.

[13] *igitur*] etiam, O. W.

A.D. 1226. abbatibus et prioribus et singulorum procuratoribus capitulorum, mandatum summi pontificis audituri. Sed quoniam Lugdunensis archiepiscopus vendicabat sibi primatiam super archiepiscopum Senonensem,[1] et Rothomagensis super Bituricensem, Auxianensem, Narbonensem, et eorum suffraganeos, timebatur de discordia; et ideo non fuit sessum quasi in concilio, sed ut in consilio. Quibus sedentibus, et lectis in publico legationis literis, apparuerunt comes Tholosanus ex una parte, et Simon de[2] Monte-forti ex altera, qui petiit sibi restitui terram Reimundi comitis Tholosani, quam dominus Papa et rex Francorum Philippus sibi et patri suo contulerunt, exhibens super donatione facta utriusque, Papæ scilicet et regis, munimenta; additque, comitem Reimundum abjudicatum fuisse Romæ in concilio generali propter hæresim, quæ dicitur hæresis Albigencium, ad minus a parte majori terræ quam nunc tenet. E contra comes Reimundus optulit se facturum erga regem Francorum et ecclesiam Romanam quicquid facere deberet pro hæreditate sua. Tunc cum peteret pars adversa ab eo, ut subiret judicium duodecim parium Galliæ, respondit Reimundus; "Recipiat rex homagium meum, "et paratus sum subire, quia forte non haberent me pro pari, "si secus fieret." Cumque hinc inde fuisset plurimum altercatum, præcepit archiepiscopis singulis legatus tunc[3] præsentibus, ut convocatis seorsum unusquisque[4] suffraganeis, cum eis deliberarent super negotio præfato, et traderent legato consilium suum redactum in scripto. Quo facto, legatus excommunicavit omnes qui super hoc sua consilia revelarent, dicens se ea velle domino Papæ significare et Francorum regi ostendere.

Demands of Simon de Montfort.

Offer of Raymond, count of Toulouse.

Quod legatus dedit procuratoribus in dolo licentiam recedendi.

Craft of the legate Romanus.

Post hæc, legatus dedit in dolo procuratoribus capitulorum licentiam ad propria revertendi, retentis tantum archiepiscopis, episcopis,[5] et abbatibus, et simplicibus prælatis. Unde non immerito timuerunt, ne procurata eorum absentia, qui majoris prudentiæ erant et experientiæ et præ multitudine potentiores ad contradicendum, aliquid statueretur in præjudicium absentium prælatorum. Quocirca dicti procuratores post deliberationem diutinam miserunt ad legatum procuratores

[1] C. ins. *et Rothomagensem.*
[2] *de Monte-forti*] Montis-fortis, O. W.
[3] *tunc*] cum, B.
[4] O. W. ins. *suis.*
[5] *episcopis*] om. C.

metropolitanarum ecclesiarum, qui coram eo sic[1] allegaverunt; A.D. 1226.
" Domine, audivimus quod habetis literas speciales a curia Ro-
" mana de exhibendis præbendis in omnibus ecclesiis conven-
" tualibus sive cathedralibus. Quocirca multum miramur,
" quod non in hoc concilio proposuistis eas nobis audientibus,
" quos specialiter tangunt. Unde rogamus in Domino, ne
" istud scandalum oriatur per vos in ecclesia Gallicana,
" scientes quod sine maximo scandalo et inæstimabili damno
" non posset hoc ad effectum perduci; quia, esto quod aliquis
" assentiret, nullus esset ejus assensus in rebus quæ omnes
" tangunt, cum fere omnes majores, et generaliter omnes
" subditi, necnon et ipse dominus rex et omnes principes
" parati sint contradicere et resistere usque ad capitis exposi-
" tionem et omnis honoris privationem, præsertim cum vide-
" atur imminere propter hoc scandalum subversio[2] regni et
" ecclesiæ generalis. Ratio autem nostri timoris est, quod
" cum cæteris regnis non habuistis sermonem, quibusdam
" episcopis præcepistis et abbatibus, ut, cum præbendæ vaca-
" verint, ad opus domini Papæ reservarent."[3]

Quod legatus a prælatis exegit duas præbendas dari ecclesiæ Romanæ.

His auditis, cum niteretur legatus persuadere ut omnes consentirent, ostendit tunc primo domini Papæ auctenticum, in quo exegit a singulis ecclesiis cathedralibus duas præbendas, unam a capitulo et alteram ab episcopo. Et in cœnobiis similiter, ubi[4] sunt diversæ portiones, abbatis scilicet et conventus, duas exegit ecclesias, unam ab abbate, et aliam a conventu; æquali facta distributione bonorum suorum, a conventibus quantum pertinet ad unum monachum, sicut ipse interpretatus fuerit legatus, et ab abbate tantundem. Tunc allegavit commoda quæ possent inde provenire, illud videlicet, quod amoveretur scandalum a Romana ecclesia, quæ mater est omnium ecclesiarum, concupiscentia scilicet, quæ radix est omnium malorum; cum nullus pro aliquo negotio in curia Romana faciendo aliquid offerret, vel aliquis oblata reciperet.[5] The legate displays the Pope's demands of two prebends from every cathedral.

Objectiones procuratorum contra iniquissimas exactiones prænotatas.

Ad hoc respondit procurator archiepiscopi Lugdunensis; Objections of the prelates.
" Domine, nullo modo volumus esse sine amicis in curia et

[1] *sic*] hujusmodi, O. W.
[2] O. W. ins. *que*.
[3] *reservarent*] reservent, O. W.
[4] *ubi sunt*] nisi sint, B.
[5] *reciperet*] recipiet, O. W.

A.D. 1226. " largitate donorum." Alii æque sua incommoda allegabant,
Objections of the prelates. damna scilicet rerum, consiliorum, auxiliorum, obsequiorum, in hunc modum; "Erit enim in qualibet diocesi, vel ad " minus in provincia, nuntius unus continuus, procurator " Romanus, qui non vivet de proprio, sed graves exactiones " et procurationes exiget ab ecclesiis majoribus et forte " minoribus, ut nullus remaneat impunitus, nomenque pro- " curatoris habens legati officio fungetur." Item dixerunt imminere turbationes capitulorum; forte enim demandaret dominus Papa, cum vellet, procuratori suo vel alii, ut vice sua interesset electionibus, qui eas turbaret; et sic lapso tempore devolveretur electio ad curiam Romanam, quæ in omnibus
f. 63. vel pluribus ecclesiis Romanos poneret, vel[1] tales qui eis plurimum essent devoti. Et sic nullæ essent partes indigenarum prælatorum vel principum, cum multi sint viri ecclesiastici qui potius curiæ Romanæ quam regi vel regno providerent. Item addiderunt, quod si proportionaliter fieret bonorum distributio, omnes in curia fierent divites, cum multo plus essent recepturi quam rex proprius, et sic majores non solum divites, sed et ditissimi, fierent. Cum igitur vermis divitum sit superbia, majores vix causas audirent, sed eas in immensum differrent, et minores scriberent inviti; cujus rei experimentum in evidenti est, quia et modo negotia protrahunt, etiam post percepta obsequia et securitate percipiendi; et sic periclitaretur justitia, et oporteret conquerentes mori in januis Romanorum, tunc plenissime dominantium. Item, cum vix possibile sit fontem cupiditatis desiccari, quod nunc faciunt per se, tunc facerent per alios, et suis multo majora quam nunc dari munera procurarent; modica enim nulla sunt in conspectu divitum cupidorum. Item, multæ divitiæ facerent Romanos insanire, et sic inter diversas parentelas tantæ orirentur seditiones, quod posset timeri totius excidium civitatis; cujus etiam et[2] modo penitus expers non est. Item dixerunt, quod licet se obligarent qui modo præsentes sunt, id non susciperent[3] eorum successores, nec illam obligationem ratam haberent. Novissime autem sic negotium concluserunt; " Domine, moveat vos zelus universalis ecclesiæ et sanctæ " sedis Romanæ; quia si omnium esset universalis oppressio, " posset timeri ne immineret generalis discessio, quod Deus
Reply of the legate. " avertat." His auditis, respondit legatus, ut videbatur, plurimum commotus in his[4] omnibus, se cum esset in curia

[1] *vel tales*] om. C.

[2] *et . . . est*] nec modo est expers omnino, O. W., as Walter of Coventry.

[3] O. W. ins. *forte*, as W. of C.

[4] *his omnibus*] bono, O. W., and so W. of C.

nunquam huic exactioni consensisse, et ipsum literas accepisse, postquam Galliam fuerat ingressus, et se multum super hoc doluisse. Addidit etiam, super hoc[1] quicquid præcepit,[2] tali conditione, licet tacita, intellexisse, si imperium et alia regna consentirent. Adjunxit insuper, se nihil amplius super hoc attemptaturum, donec per regna alia prælati consenserint, quod credidit provenire non posse. ⊙÷ A.D. 1226.

Quod magister Otho Romam invitus redierit.

Recall of the nuncio Otho.

Eodem anno, cum magister Otto, domini Papæ nuntius, tempore Quadragesimali ad Northanhumbriam profecturus et procurationes desideratas exacturus, Norhamtonam usque pervenisset, venerunt ad eum, Cantuariensi archiepiscopo procurante, literæ domini Papæ, in quibus continebatur expressum, ut statim visis literis Romam veniret, ejus potestate penitus enervata. Obliquo igitur oculo literis inspectis, demisso vultu eas projecit in ignem. Atque ilico proposito mutato, clitellis vacuis ab Anglia recessit confusus; injuncto Stephano Cantuariensi archiepiscopo, sicut erat in literis domini Papæ expressum, ut, convocatis rege et omnibus Angliæ prælatis, responsum eorum super negotio, pro quo idem Otho missus fuerat, domino Papæ transmittere non omittat. Magistro igitur Ottone Angliam[3] a tergo salutante, Stephanus Cantuariensis archiepiscopus, vocatis ad concilium cunctis apud Westmonasterium post Pascha,[4] quos negotium tangebat, recitari fecit literas suprascriptas de beneficiis Romanæ ecclesiæ conferendis coram rege et prælatis Angliæ, qui ad ejus vocationem plene convenerant. Sed illis auditis ac diligenter intellectis, singuli singulos ad risum movebant super concupiscentia Romanorum, qui illud morale non intelligunt, videlicet.

Council at Westminster under the archbishop, at which the Pope's demands are considered.

" Quod virtus[5] reddit, non copia, sufficientem;
" Et non paupertas, sed mentis hiatus, egentem."

Tunc rex, convocatis seorsum prælatis et quibusdam magnatibus, hoc archiepiscopo dedit[6] responsum; " Ista[7] quæ suadet " nobis dominus Papa, universam Christianitatis latitudinem " respiciunt; et quoniam nos quasi in extremis orbis constituti

[1] O. W. ins. *quod.*
[2] O. W. ins. *se.*
[3] *Angliam . . salutante*] Anglia . . . salutata, O. W.
[4] W. repeats *cunctis.*
[5] *virtus reddit*] facit virtus, O. W.
[6] *dedit*] dedere, O. W.
[7] O. W. ins. *inquiunt.*

A.D. 1226. " sumus partibus, cum viderimus qualiter cætera regna erga " tales se habuerint exactiones, dominus Papa, cum ab aliis " regnis habuerimus exemplum, in obsequiis[1] nos inveniet[2] " promtiores." Et his dictis, concessa est omnibus licentia recedendi.

Quod motio magna facta est super comitem Tholosanum.

Crusade against the count of Toulouse.

Per idem tempus facta est prædicatio in partibus Gallicanis a legato Romano generalis, ut omnes qui possent arma movere se cruce signarent super comitem Tholosanum et populum ejus, qui omnes hæretica fœditate dicebantur infecti. Ad ejus quoque prædicationem multitudo maxima prælatorum et laicorum crucis signaculum susceperunt, plus metu regis Francorum vel favore legati, quam zelo justitiæ inducti. Videbatur enim multis abusio, ut hominem fidelem Christianum infestarent; præcipue cum constaret cunctis eum in concilio, nuper apud civitatem Bituricam habito, multis precibus persuasisse legato, ut veniret ad singulas terræ suæ civitates, inquirens a singulis articulos fidei, et si quempiam contra fidem inveniret sentientem Catholicam, ipse secundum judicium sanctæ ecclesiæ justitiæ ex eis plenitudinem exhiberet; et si civitatem aliquam inveniret rebellem, ipse pro posse suo eam cum habitatoribus suis ad satisfactionem compelleret. Pro se

His offers; which are refused.

ipso autem optulit, si in aliquo deliquit, quod se fecisse non recoluit,[3] plenam Deo et sanctæ ecclesiæ satisfactionem, ut fidelis Christianus; et si legatus vellet, etiam fidei examen subire. Hæc quoque omnia legatus contempsit, nec potuit comes catholicus gratiam invenire, nisi pro se et hæredibus suis hæreditatem suam deserens [abjurar]et. Rex vero Francorum ad ejusdem legati exhort[ationem cruc]e signatus, noluit expeditionem bellicam prom[overe, nisi literis] prius a domino Papa impetratis ad regem Anglorum inhibitoriis,[4] ne sub pœna excommunicationis regem Francorum inquietaret, vel arma contra eum moveret de aliqua terra quam in præsenti possidebat, sive juste, sive injuste, dum idem rex esset in servitio suo et ecclesiæ Romanæ, ad exterminandum hæreticos Albigenses et eorum fautorem et complicem comitem Tholosanum, sed eidem regi ad exaltationem fidei consilium et auxilium impendere non tardaret. Et his ita gestis, rex Francorum Lodowicus et legatus omnibus cruce signatis diem

[1] O. W. ins. *suis.*
[2] O. W. ins. *aliis.*
[3] *recoluit*] recolit, W.
[4] *inhibitoriis . . Francorum*] om. O.

statuerunt peremptorium, ut in Ascensione Domini apud Lugdunum cum equis et armis sub pœna excommunicationis convenirent, ipsos ad expeditionem propositam secuturi. A.D. 1226. May 28.

Quod rex Anglorum de transfretando propositum mutavit.

Rex Anglorum interea, qui ardenti desiderio sitiebat ad partes transmarinas hostiliter transfretare, convocatis consiliariis suis, fecit recitari literas sibi a domino Papa transmissas, quærens ab eis consilium, quid super tali inhibitione sibi foret agendum. Placuit itaque prælatis et magnatibus universis,[1] ut differretur negotium desideratum, donec constaret de rege Francorum, qui tam difficile opus et propositum habebat adeo sumptuosum, quem res esset exitum habitura. Erat igitur rex Anglorum de fratre suo Ricardo, qui tunc in Gasconia bellicas agebat expeditiones, valde sollicitus, supra modum ad ipsum desiderans transfretare. Sed dum rex circa fratrem et de ejus subventione satis curiosus existeret, venerunt nuntii ejus ad regem cum literis, dicentes ipsum sanum esse et incolumem et quod omnia sibi prospere succedebant. Erat autem tunc inter regis consiliarios magister Willelmus cognomento de Perepund,[2] in arte peritus[3] astronomiæ, qui constanter coram rege affirmabat, quod si rex Francorum inchoatam expeditionem exequendam assumeret, vel nunquam vivus rediret, aut maximam sui et rerum suarum suorumque omnium subiret confusionem. Rex autem ex his quæ audierat plurimum exhilaratus, suorum consilio adquievit. Henry III. postpones his intention of invading France. f. 63 *b*.

De morte Ricardi Dunelmensis episcopi.

Eodem anno, Ricardus de Marisco Dunelmensis episcopus pro turpissima causa, quam agebat contra monachos suos, utpote monachorum et religiosorum persecutor ab antiquo, ad diem Londoniis constitutum cum tumultu valido reboantium legistarum properans, apud burgum Sancti Petri in abbatia hospitatus est. Ubi post splendidam refectionem cum nocte sequenti lecto sese recepisset, clerici ejus, mane facto et sole jam in altum ascendente,[4] thalamum ejus intrantes et illum excitare volentes, invenerunt eum mortuum et omnino extinctum. Qui maxima confusione stupefacti celaverunt mor- Death of Richard, bishop of Durham at Peterborough.

[1] *universis*] omnibus, O. W.

[2] *Perepund*] Perepunt, C.; Pierepunt, O. W.

[3] *arte peritus astronomiæ*] astronomiæ perfectus arte, O. W.

[4] *ascendente*] vergente, W.

A.D. 1226. tem ejus die illa usque ad vesperam, eo quod absque confessione et viatico expirasset. Deinde vero casum miserabilem priori et conventui indicantes, fabricata cum festinatione lectica, corpus ad sepeliendum ad Dunelmensem ecclesiam detulerunt. Obiit autem prima die mensis Maii, a primis annis aulicus et curialis regum satelles, et theolenarius domibus religiosorum exitialis, postquam vixerat in episcopatu annis circiter novem.[1]

Epitaphium Ricardi de Marisco episcopi Dunelmensis editum a quodam monacho Dunelmensi.

His epitaph.

Culmina qui cupitis, laudes pompasque sititis,
Est sedata sitis, si me pensare velitis.
Qui populos regitis, memores super omnia sitis
Quod mors immitis non parcit honore potitis.
Vobis præpositis similis fueram, bene scitis
Quod sum vos eritis, ad me currendo venitis.

Visio.

De hoc quoque episcopo non credimus fore tacendum, quod circa biennium ante mortem ejus rex quondam Anglorum Johannes apparuit in visione nocturna cuidam monacho [de Sancto] Albano, apud Thinemuam tunc commoranti, qui fam[iliaris] erat[2] regibus Anglorum, tam regi Ricardo quam huic Johanni, ita quod in eorum negotiis exequendis aliquando Romam, aliquando in Scotiam, et ad alia loca plurima missus propensioribus sibi studiis eorundem regum gratiam comparavit, Reimundus, quondam prior ecclesiæ Sancti Albani.

Apparition of king John to a monk of S. Alban's.

Monacho itaque[3] in lecto quiescente, astitit ei rex præfatus in vestibus regalibus, de panno videlicet qui[4] imperialis vulgariter appellatur. Quem monachus recognoscens, ac memoriter recolens quod mortuus fuisset, sciscitabatur ab eo qualiter se haberet. Cui rex; "Ita me[5] habeo, quod nemo pejus. Nam "hæc mea quæ vides indumenta adeo ardentia sunt et ponderosa ut nullus qui in[6] sæculo vivat illa tangere sufficeret "præ ardore, vel propter ponderositatem portare, quin protinus

---

[1] In the margin are an inverted pastoral staff and mitre. The epitaph, which is at the foot of the page, is referred to in the words, "Cujus epitaphium in margine in-"feriori hujus paginæ scribitur."

[2] *erat*] fuerat, O. W.

[3] *itaque*] quidem, C.

[4] *qui . . appellatur*] quem imperialem appellant, O. W.

[5] O. W. ins. *inquit.*

[6] C. ins. *hoc.*

" moreretur. Sed tamen per Dei clementiam spero et gratiam A.D. 1226.
" ineffabilem, et filii mei Henrici largam elemosinarum
" distributionem, necnon servitii divini honorem quem
" Deo devotus impendit, me quandoque misericordiam adep-
" turum. Quæso igitur obnoxius fraternitatem tuam, ut dicas
" Ricardo de Marisco, nunc Dunelmensi episcopo, quod nisi
" ante mortem suam vitam correxerit flagitiosam, et eam per
" pœnitentiam et satisfactionem condignam emendaverit, sedes
" ejus, quæ[1] in inferno est, eum expectat præparata. Et si
" his dictis tuis et mandatis meis fidem adhibere contemp-
" serit, per hæc intersigna omnem deponat ambiguitatem;
" quod dum soli essemus in loco illo sibi notissimo, dedit
" mihi consilium, tam mihi quam sibi nimis damnosum, ut
" videlicet a monachis Cisterciensis[2] ordinis auferrem lanam
" suam unius anni, et quod multa alia dedit mihi consilia
" iniqua, pro quibus nunc perfero inenarrabilia, quæ etiam
" et illi debentur, tormenta. Quod si adhuc dubitaverit cre-
" dere mandatis meis, recolat quod in loco illo et hora eadem
" dedit mihi unum lapidem pretiosum quem pro ingenti
" pecunia comparavit." Et his dictis rex disparuit, et mo-
nachus expergefactus evigilavit.

Nota continuationem.

Election to the see of Durham.

Defuncto itaque Ricardo Dunelmensi episcopo, prior[3] et conventus, cum[4] a rege peterent licentiam eligendi pastorem, rex optulit eis Lucam capellanum suum, multa rogans supplicatione, ut illum reciperent in pastorem. Monachi vero ad hoc responderunt, quod nullum reciperent, nisi canonica electione præmissa. Rex autem e contra cum juramento affirmavit, ipsos futuros[5] per septennium sine episcopo, nisi præfatum Lucam admitterent ad pontificatus honorem. Conventus vero illum ad tantam dignitatem indignum judicantes, de communi consensu fratrum elegerunt magistrum Willelmum clericum suum, virum literatum et honestum, Wigorniensem archidiaconum, et ipsum regi præsentaverunt. Quem cum rex objectis quibusdam frivolis exceptionibus recusasset, monachi quosdam de conventu Romam miserunt ut electionem factam auctoritate Apostolica[6] confirmarent. Rex autem, cum talia

[1] *quæ . . præparata*] jam parata est in inferno, O. W.
[2] *Cisterciensis ordinis*] Cisterciensibus, O. W.
[3] Ralph Kerneth.
[4] *cum a rege*] om. C.
[5] *futuros*] staturos, W.
[6] *Apostolica*] summi Pontificis, O. W.

A.D. 1226. cognovisset, misit Romam contra monachos, episcopum[1] scilicet Cestrensem et Lentoniæ priorem,[2] ut eorundem monachorum propositum irritarent; et sic diu illis altercantibus, negotium dilationem accepit.

Quomodo Lodowicus rex Francorum Avinionem obsedit.

Impertinens ad Anglicam historiam usque huc ⊙◡.

Siege of Avignon by Louis VIII.

Venit interea Dominicæ dies Ascensionis, qui fuerat a rege Francorum et legato Galligenis cruce signatis peremptorie constitutus. Rex autem, ad expeditionem necessariis apud Lugdunum rite præparatis, cum exercitu quasi invincibili iter arripuit, sequente legato cum archiepiscopis, episcopis, et aliis ecclesiarum prælatis. Estimati sunt autem in exercitu militum et equitum bellatorum ad quinquaginta milia, præter pedites qui quasi sub numero non cadebant. Legatus autem excommunicavit publice comitem Tholosanum et omnes ejus fautores, et terram illius totam supposuit interdicto. Profectus itaque rex micantibus clipeis et vexillis, cujus progressus adeo erat horribilis, ut castrorum acies ordinata in provinciam pervenit comitis Tholosani. Tandem in vigilia Pentecostes omnes Avinionem venientes, quæ civitas proxima illis erat de potestate comitis supradicti,[3] proposuerunt eam prius impetere et sic terram comitis totam ab initio usque ad finem cum habitatoribus ejus delere. Ubi rex et legatus, transitum civitatis in dolo a civibus postulantes, dixerunt se illuc pacifice advenisse; et non ob aliud civitatis transitum postulasse, nisi ut itineris compendium sequerentur. Cives quoque super hoc colloquentes fidem eorum assertionibus non dederunt, dicentes, quod plus in dolo, quam pro viæ compendio, exigebant introitum civitatis. At rex in furorem versus juravit se inde non recessurum, donec comprehenderet civitatem. Et machinis in
f. 64. locis congruis collocatis, jussit urbem acriter infestari. Fit igitur ad civitatem assultus gravissimus, dum petraria, balista, scrofa, catus,[4] funda, ensis, lancea, scutum, galea,[5] clava, lorica, sagitta, hinc inde quid valeat, experitur. E contra civitas ante dies illos ab hostium cuneis prorsus incognita, fossatis, mœniis, turribus, propugnaculis deforis, intus militibus, servientium milibus, equis et armis, lapidibus comportatis, spiculis fabricatis, repagulis et machinis aptatis et victualibus redundanter referta, hostium supervenientium non expavit incursum. Defensores enim urbis lapides pro lapidibus, tela

---

[1] Alexander Stavenby.
[2] John.
[3] *supradicti*] Tholosani, O. W.
[4] O. W. ins. *arcus*.
[5] O. W. ins. *umbo*.

pro telis, sudes pro sudibus, jacula pro jaculis animosius re- A.D. 1226.
mittentes, et argumenta pro argumentis excogitantes, vulnera Galligenis letifera inferebant.

De mortalitate et fame in obsidione Avinionis.

Cumque per tempus plurimum protraheretur obsidio, deficien- Progress of the siege.
tibus alimentis, periit hominum innumera multitudo. Comes enim Tholosanus, ut bellator peritissimus,[1] ante Francorum adventum omnia alimentorum genera, cum senibus, mulieribus ac parvulis, necnon et animalibus cum jumentis, ab eorum præsentia longius removens, omne eis alimentorum genus subtraxit. Nec enim solummodo homines, verum etiam et equos exercitus et jumenta, [fames] extinxit; fecerat namque comes sæpedictus prata arari totius regionis, nec erat jumentis pabuli subsidium, nisi quod ibi delatum fuerat ex partibus Gallicanis. Unde necessitate cogente, multæ legiones armatorum a castris recedentes, ut victualia quærerent hominibus et pabula jumentis, multa repugnantia sibi municipia in circuitu ceperunt, et multotiens a comite Tholosano, qui cum suis erat agminibus in insidiis constitutus, damna non modica pertulerunt. In obsidione vero Galligenis multa imminebant necis pericula, inter quæ fervebant potissimum mortalitas hominum et equorum, tela mor- *Pestis.*
tifera, et damnosi lapides civium se viriliter defendentium, fames generalis et præcipue inter pauperes quibus deerat cum pecunia alimentum. Atque præter cætera miseriarum incommoda, quæ sine intermissione grassabantur in populo, oriebantur ex cadaveribus jumentorum et hominum, quæ passim moriebantur, muscæ quædam grossæ et nigerrimæ, quæ inter tentoria, papiliones, et umbracula, se stridore abominabili ingerentes, dapes inficiebant et pocula, quas cum nemo abigendo arcere poterat a calicibus et catinis,[2] mortem Galligenis subitam inferebant. Confusio regem et præcipue legatum invasit; quia si tanta talisque expeditio infecto recedere negotio cogeretur, opprobrium tam Franci incurrerent quam Romani. Tunc principes exercitus, quibus in tot mortibus longa videbatur mora, minores castrorum cum majoribus ad urbem invadendum sollicitant. Unde super pontem quendam, qui ultra Rodanum fluvium se extendit, ad urbem tanta se armatorum copia ingessit, quod vel a civibus, vel etiam præ pondere in eodem pugnantium, pons fractus præcipitavit in flumen rapidissimum ad tria milia armatorum. Quid ergo? vox et exultatio civium, dolor et confusio fit Francorum. Tunc cives,

[1] *peritissimus*] industrius, W. | [2] *catinis*] carinis, W.

A.D. 1226. Siege of Avignon.

visa opportunitate, dum Franci ad mensam sedentes epulis intenderent et poculis, die quadam exierunt de civitate in fortitudine gravi, et facto impetu in hostes non præmeditatos, ad duo milia ex Francigenis peremerunt, et absque suorum læsione indempnes civitatem suam ingressi, tales irruptiones[1] fecerunt in hostes. At rex Francorum, animo nimis consternatus, jussit interfectos in Rodanum propter corruptionem præcipitari, qui aliud cimiterium in tanta cadaverum multitudine non habebant. Fecerunt præterea inter se et urbem fossatum, spatiosum satis et altum, et insuper obsidio a civitate longius arcebatur. Legatus autem et omnis chorus prælatorum comitem Tholosanum et cives cum universo populo regionis, vindictæ genus aliud non habentes, sub anathemate concluserunt.

De morte Lodowici regis Francorum apud Avinionem.

Death of Louis VIII.

Tunc Lodowicus rex Francorum, ut pestilentiam effugeret quæ nimis fervebat in castris, ad quandam abbatiam, Muntpancier appellatam, quæ non multum ab obsidione distabat, se contulit, donec civitas caperetur. Ubi venit ad eum Henricus[2] comes Campaniensis, cum jam dies quadraginta in obsidione peregisset, petens de consuetudine Gallicana licentiam ad propria remeandi. Cui cum licentiam rex vetuisset, respondit comes, quod factis quadraginta dierum[3] excubiis non tenebatur, nec voluit, diutius interesse. Rex autem ad[4] hæc nimia succensus ira, affirmavit cum juramento, quod si ita recederet, ipse terram ejus totam incendio devastaret. Tunc comes, ut fama refert, procuravit regi venenum propinari ob amorem reginæ ejus, quam carnaliter illicite adamavit;[5] unde libidinis impulsu stimulatus moras ulterius nectere non valebat. Comite igitur taliter recedente, infirmabatur rex usque ad desperationem; et pervagante ad vitalia veneno, perducitur ad extrema; licet alii asserant, ipsum non veneno, sed morbo dissinterico exspirasse. Mortuo[6] quoque rege, Romanus qui affuit Apostolicæ sedis legatus, et prælati qui aderant, ejusdem secreti consiliarii, mortem regis expediens decreverunt celari donec civitas redderetur; quia si ita solveretur obsidio, magnum inde scandalum oriretur. Finxit ergo

Obiit rex Francorum Ludowicus.

---

[1] O. W. ins. *sæpe.*

[2] *Henricus*] An error for *Theobaldus.*

[3] O. W. ins. *in obsidione.*

[4] *ad hæc*] om. C.

[5] *adamavit*] amabat, O. W.

[6] In the margin are the shield and crown of France inverted.

legatus et prælati qui aderant, regem gravi infirmitate detentum, sed ex medicorum judicio[1] cito convaliturum dicebant; denuntiantes principibus legionum, ut urbem viriliter impugnarent. Corpus autem defuncti regis fecerunt multo sale condiri, et in abbatia illa[2] viscera tumulantes,[3] reliquum corpus lintheaminibus ceratis coriisque taurinis jusserunt involvi. Et sic legatus cum prælatis ad obsidionem reversus est, corpore regis in abbatia sub tuta custodia deputato. Cum igitur vidisset legatus quod nihil in obsidione proficiebant, sed diversis incommodis prorsus deficiebant, de consilio majorum qui erant in castris nuntiavit in civitatem, instantius petens, quatinus accepta securitate pacifice veniendi et revertendi, mitterent duodecim ex majoribus civitatis ad legatum et venirent quantocius de pace et concordia tractaturi. A.D. 1226.

Quod civitas Avinionis dolo sit subjugata.

Datis igitur de securitate obsidibus, venerunt ad colloquium legati cives duodecim, et de pacis forma diutius tractantes; persuasit civibus legatus constanter ut se redderent, salvis sibi et suis omnibus possessionibus et rebus cum libertatibus universis, sicut hactenus melius et liberius habuerunt. Ad hæc cives respondentes dixerunt, quod nullo modo se redderent ut sub Francorum viverent potestate, quorum multotiens experti fuerant superbiam et insolentiæ feritatem. Tandem post multas hinc inde disceptationes[4] petivit legatus, ut cum prælatis qui aderant posset ingredi civitatem, ut fidem probaret eam[5] inhabitantium, affirmans cum juramento, se non ob aliud obsidionem protraxisse,[6] nisi ut salutem quæreret animarum. Addidit etiam, quod clamor infidelitatis, quæ in urbe invaluerat, ad Papam ascendit, unde scire desiderabat utrum clamorem opere complevissent. Tunc cives, super promissione sua fiduciam habentes, et de fraude nihil sinistrum suspicantes, sub conditione prædicta, præstito utrinque juramento, concesserunt legato cum prælatis simpliciter et eorum sequelis ingressum urbis; quos dolose, ut prælocutum fuerat, Francigenæ apertis januis violenter subsequentes, spreto turpiter juramento, cives ceperunt et eos vinculis constrinxerunt, urbem spoliaverunt, multos occiderunt, et dolosam sic adepti victoriam nobilissimæ civitatis turres et mœnia confregerunt. Novissime vero legatus, civitate sub Francorum deputata Capture of Avignon by craft. f. 64 *b*.

[1] O. W. ins. *ipsum*.
[2] O. W. ins. *ejus*.
[3] O. W. ins. *et*.
[4] *disceptationes*] deceptationes, B.
[5] *eam*] in ea, O. W.
[6] *protraxisse*] pertraxisse, W.

A.D. 1226. custodia, soluta obsidione, corpus regis defuncti cum prælatorum tumultu Parisius jussit deferri, et in collegio antecessorum [An error for Nov. 8.] suorum more fecit regio sepeliri. Obiit autem rex mense Septembrio, ut dicunt, cujus mortem per mensem et eo amplius celaverunt. De illis autem, qui ad obsidionem venerunt cum rege, tam de interfectis et in flumine submersis, quam de pestilentia et morte communi defunctis, plus quam viginti duo milia perierunt ibidem, filiis et uxoribus lacrimarum causam et gemitum relinquentes. Unde perspicue constare videtur bellum injuste fuisse susceptum, in quo concupiscentia magis exarsit quam exterminium hæreticæ pravitatis.

De coronatione[1] *Lodowici regis Francorum filii Lodowici regis defuncti.*

Coronation of Louis IX. Defuncto itaque Francorum rege Lodowico, regina ejus[2] Blanca fecit convocare generaliter archiepiscopos, episcopos, et alios ecclesiarum prælatos cum magnatibus ad coronam spectantibus, ut venirent ad coronationem Lodowici filii sui et regis defuncti Parisius pridie kalendas Decembris. Sed pars maxima optimatum ante diem præfixum petierunt de consuetudine Gallicana omnes incarceratos, et præcipue comites Flandrensem Ferrandum et Bononiensem Reginaldum, a carceribus liberari, qui in subversionem libertatum regni jam per annos duodecim sub arctiori custodia in vinculis tenebantur. Petierunt insuper quidam eorum terras suas sibi restitui, quas pater ejus Lodowicus et avus illius Philippus multo jam tempore injuste detinuerant occupatas. Adiciunt etiam quod nullus de regno Francorum debuit ab aliquo jure suo spoliari, nisi per judicium[3] duodecim parium, nec aliquis bello premi, nisi prius denuntiaretur[4] per annum, et[5] præmuniretur. Et cum hæc omnia sibi fuerint emendata, tunc primo ad coronationem venire non tardabunt. Regina vero de consilio legati, metuens ne mora periculum pareret, convocato regni clero, et paucis ex proceribus, quos habere poterat, fecit filium suum, puerum scilicet vix decennem, in regem die Sancti Andreæ Apostoli coronari. Subtraxerunt se quidem ab hac coronatione dux Burgundiæ,[6] comes Campaniæ,[7] comes de Bar,[8] comes de

Opposition of several of the nobles.

[1] A small shield and crown are in the margin.

[2] O. W. ins. *domina.*

[3] C. ins. *suorum.*

[4] *denuntiaretur*] denuntietur, O. W.

[5] *et præmuniretur*] not in C.

[6] Hugh IV.

[7] Theobald IV.

[8] Henry II.

Sancto Paulo,[1] comes Britanniæ,[2] et fere omnes, ut breviter dicatur, nobiles ad coronam spectantes, qui sese potius præparaverunt ad pugnam quam ad pacis et concordiæ unitatem. A.D. 1226.

Oriebatur interim rumor irrecitabilis ac sinister; scilicet, quod dominus legatus secus quam deceret se habebat adversus dominam Blancam. Sed impium[3] est hoc credere, quia æmuli ejus hoc disseminaverunt. Benignus autem animus dubia in melius interpretatur. Scandal against the legate and queen Blanche.

Hoc etiam anno, quarto nonas Octobris, die Dominico, beatus Franciscus in civitate Assisii, de qua ortus est, apud Sanctam Mariam de Portiuncula, ubi Fratrum Minorum ipse ordinem initiavit, expletis viginti annis ex quo perfectissime adhæsit Christo, Apostolorum vitam et vestigia sequens, ad contemplationem cælestium avolavit. Qui postea quam promeruit gloriam Dei et remunerationem bonorum operum pro mercede recipiens, in dicta civitate sepultus est. Cujus vita et mores et regula in anno sequenti, scilicet M.CCXXVII., plenius annotatur. Death of S. Francis. ⊙⌣.

Continuatio.

Rex autem Anglorum, audiens discidium procerum prædictorum, misit ad partes transmarinas archiepiscopum Eboracensem Walterum et Philippum de Albineto militem cum aliis solempnibus legatis, ad optimates Normanniæ, Andegaviæ, Britanniæ, et Pictaviæ, qui sibi subici de jure tenebantur, postulans cum magnis promissionibus quatinus ad eos ipsum venire cupientem fideliter admittere dignarentur. Embassy of Henry III. to the nobles of Normandy, Anjou, &c.

De morte Falcasii et de præsagio mortis ejus.

Eodem anno Falcasius exul[4] ab Anglia, dum omnibus negotiis in curia Romana, non sine interpositis muneribus, expeditis ad Angliam properaret[5] reverti, apud Sanctum Ciriacum Death of Fawkes de Breauté.

---

[1] Hugh V.

[2] Peter Mauclerc.

[3] B. had *pium*. The *im* is inserted above the line. C. inserts *ñ* (non) after *pium*.

[4] *exul*] exscriptus, W. exulatus, O.

[5] *properaret reverti*] transmearet, C.

A.D. 1226. vitam flagitiosam terminavit.[1] Dum[2] enim adhuc viveret prædo nequissimus, postquam villam Sancti Albani crudeliter spoliaverat, homines quosdam interfecerat,[3] nonnullos captivos abduxerat, et[4] cocum abbatis Robertum in ecclesia Sancti Albani perimerat, et tam ab abbate, quam de villa tota, magnam[5] pecuniæ summam extorserat, ne ipsam abbatiam cum monasterio et villa igne concremaret, contigit ipsum apud Sanctum Albanum casu venire, ut cum Pandulpho Norewicensi episcopo loqueretur. Quem cum vidisset episcopus ad se venientem, audiente ipso abbate et aliis multis, quæsivit ab eo si Sanctum Albanum in aliquo offendisset. Cui cum Falcasius respondisset, se in nullo martirem offendisse, addidit episcopus dicens; "Ideo hoc a te quæsivi, quia cum nuper in stratu "meo nocte quadam dormirem, vidi per somnium me esse "in ecclesia Sancti Albani; ubi cum starem ante majus "altare, et facta oratione retro aspicerem, vidi te stare[6] in "choro monachorum. Et cum aspicerem sursum, vidi lapidem "unum de turri magnum et ponderosum cum tanto impetu "descendere super caput tuum, quod cum ipso capite tuo "corpus totum contrivit; et ita subito evanuisti, ac si in "terram demersus fuisses. Unde consilium tibi do, quod "si recolis te vel in minimo martirem offendisse, antequam "lapis super caput tuum descendat sibi et suis omnibus satis-"facias competenter." Sed miser ille, postmodum cum ab abbate et conventu de suis excessibus veniam postulasset, affirmavit expresse quod nullam omnino restitutionem faceret, cum tamen bene posset, ablatorum. Unde in evidenti est, quod illa satisfactio nulla fuerit, quia non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. Iterum, cum de stagno suo, quod ad magnum detrimentum et damnum domus levaverat apud Luitonam, conquereretur abbas, eo quod aqua superfluens segetes in proximo instante autumno esset absorbenda, respondit iniquissimus Falco prænominatus, quod pœnituit eum non expectasse donec omnis annona in horreo collocaretur, ut redundans unda omnia consumpsisset. Lapidem autem[7] super caput suum descendere

Dream of bishop Pandulf respecting him.

[1] His shield inverted is in the margin.

[2] O. W. ins. *Falcasius autem* before *dum*.

[3] O. W. ins. *et*.

[4] *et . . peremerat*] This is in the margin, and very nearly effaced. C. reads *Roberti*, and omits *in ecclesia*. The words are in the text in C.

[5] *magnam*] maximam, W.

[6] *stare*] stantem, C.

[7] *autem*] quoque, O. W.

sensit, cum in brevi deinceps apud Bedefordiam, post suspensionem fratrum et amicorum suorum, ipse demum pauper exilium subiit, et nunc vitam morte misera terminavit. Utinam non adhuc conterat eum lapis iste in inferno plurimum formidabilis. Obiit[1] autem veneno infectus, et quodam pisce ingurgitatus, efficacissime venenato. Unde post cœnam cubans, inventus est mortuus, niger et fœtens, intestatus, et sine viatico salutari et omni honore, et subito ignobiliter est sepultus; et sic vitam facinorosam, colligens fructus operum suorum, horribiliter terminavit, siccis lacrimis deplorandus. A.D. 1226. Death of Fawkes de Breauté.

Eodem anno defuncti[2] sunt episcopi Benedictus Rofensis, et Pandulfus Norewicensis. Pandulfo vero successit Thomas de Blundvilla, clericus de scaccario regis, multum adjutus procuratione Huberti de Burgo tunc justitiarii. Et[3] a Stephano Cantuariensi archiepiscopo Dominica proxima ante Nativitatem Domini munus consecrationis suscepit. *Obiit Benedictus Rof.* *Obiit Pandulfus Norwic.*

Quod rex Anglorum a multis pecuniam extorserit.

Anno Domini MCCXXVII. Rex Anglorum Henricus ad Natale Domini festum celebravit apud Radingum, et in eisdem diebus natalitiis obiit[4] Willelmus comes Esexiæ, in dolorem multorum et lamentationem, adolescens strenuus, et in donorum largitate satis profusus. Deinde rex Londonias veniens, calumpniavit[5] cives, quod in suum præjudicium dederunt Lodowico regi Francorum nunc defuncto in recessu suo ab Anglia quinque milia marcas argenti. Unde compulsi sunt idem cives regi persolvere cavillatorum consilio eandem pecuniæ summam. Cepit præterea ab eis quintamdecimam partem omnium mobilium suorum et totius substantiæ suæ, sicut ei prius fuerat ab Anglia tota concessum. De burgensibus autem Norhamtunensibus cepit de auxilio mille libras et ducentas, præter quintamdecimam, quam generaliter omnes de regno Angliæ persolvebant. Compulsi sunt etiam viri religiosi et clerici beneficiati hanc quintam decimam dare omnium Henry III. at Reading. Death of the earl of Essex. Demands of the king. *Cavillatio.* *Extorsio.* f. 65.

[1] On the upper margin is a demon sending a fish into Fawkes's mouth.

[2] *defuncti sunt*] obierunt, C. Their mitres and pastoral staves are drawn, reversed, in the margin.

[3] *Et*] qui, W.

[4] His shield reversed is in the margin.

[5] *calumpniavit*] So Par. in the margin, for *causatus est*, which B. O. W. have.

A.D. 1227. bonorum suorum, tam rerum ecclesiasticarum quam laicarum. Nec profuit eis appellatio ad dominum Papam interposita. Sed ordine turbato, archiepiscopi et episcopi, auctoritate Papali, per censuram ecclesiasticam, quos laica potestas non potuit, ad solutionem omni destitutos solatio compulerunt.

Quomodo rex in concilio apud Oxoniam habito fecit cancellare cartas libertatis.

Offendiculum. At Oxford Henry III. declares himself to be of age, and dismisses his governors.

Eodem tempore rex Anglorum, mense Februario, apud Oxoniam concilio congregato, denuntiavit coram omnibus, se legitimæ esse ætatis, ut de cætero solutus a custodia regia negotia ipse principaliter ordinaret. Et sic qui prius tutorem habuit et rectorem Willelmum Marescallum, dum viveret, et postmodum Petrum Wintoniensem episcopum, excussit se per consilium Huberti de Burgo, justitiarii regni, de consilio et gubernatione dicti episcopi et suorum, qui regi fuerant prius quasi pædagogi; ita quod omnes illos a curia sua et cohabitatione removit. In eodem itaque concilio idem rex fecit cancellare et cassare omnes cartas in[1] provinciis omnibus regni Angliæ de[2] libertatibus forestæ, postquam jam per biennium in toto regno fuerant usitatæ; hanc occasionem prætendens, quod cartæ illæ concessæ fuerant et libertates scriptæ et signatæ, dum ipse erat sub custodia, nec sui corporis aut sigilli aliquam habuit potestatem, unde viribus carere debuit quod sine ratione fuerat usurpatum. Facta est autem super his in concilio ingens murmuratio, et omnes justitiarium hujus perturbationis judicabant auctorem. Nam deinceps tanta regi familiaritate conjunctus est, ut omnes regni consiliarios præter ipsum pro nihilo reputaret. Tunc vero denuntiatum est viris religiosis et aliis, qui suis volebant libertatibus gaudere, ut innovarent cartas suas de novo regis sigillo, scientes quod rex cartas antiquas nullius esse momenti reputabat. Pro quarum innovatione non juxta singulorum facultatem taxatio facta est, sed quicquid justiciarius æstimabat, solvere sunt coacti.

The charters of liberties of the forest quashed.

Hubert de Burgh accused as the author of these measures.

Quod nuncii regis a Franciam missi inaniter sunt reversi.

Death of Honorius III. Gregory IX.

Eodem anno, defuncto Papa Honorio, Gregorius Hostiensis episcopus successit[3] decimo quinto kalendas Aprilis. Per

[1] *in*] Written by Par. over an erasure; de, O. W.

[2] *de*] Written by Par. over an erasure; et, O. W.

[3] Two crosiers and Papal tiaras, one erect and one inverted, are drawn in the margin.

idem tempus, instante solempnitate Paschali, archiepiscopus Eboracensis et episcopus Karleolensis cum Philippo de Albeneio milite, nuntii regis, reversi sunt in Angliam de partibus transmarinis. Missi quidem erant ad magnates illarum regionum, qui de jure antiquo ad regem [1] Angliæ spectare tenebantur. Quibus propositum [2] fuerat ex parte regis, ut blandis exhortationibus cum promissionibus magnis eos inducerent quatinus dictum regem ad illos venire cupientem reciperent, et recognoscerent ut dominum naturalem. Sed ne diu et inaniter verba protrahamus,[3] antequam nuntii regis ad partes illas pervenissent, Francorum rex, matre ejus partes suas interponente, cum baronibus illis pacem fecerat, et eorum homagia susceperat, distribuens ipsis affluenter terras et castella, ad jus regis pertinentia, *faciens sibi de mammona iniquitatis amicos.* Comes vero Britanniæ, cujus filiam [4] nuntii petebant regi per matrimonium copulandam, nuntiis regis dedit in responsis,[5] quod ipse cum rege Francorum pacis fœdus composuerat, quod nullo modo potuit violare. Nuntii autem jam ad regem reversi, quæ facta fuerant [6] per ordinem indicabant; et [7] sic fraus regis Deo vindice multa parturivit sibi detrimenta. Eodem tempore, mense Maio, Ricardus frater regis venit in Angliam, qui ab ipso rege et magnatibus regni cum gaudio susceptus est. Et eodem tempore Henricus de Sanford, Cantuariensis archidiaconus, ad Rofensem episcopatum canonice electus, a Stephano Cantuariensi archiepiscopo munus consecrationis suscepit.[8] Quo etiam anno, nonas Februarii, Hubertus, Angliæ justitiarius, gladio accinctus est a rege Cantiæ comitatus.

A.D. 1227. Return of the ambassadors from France. Louis IX. reconciled with his nobles. S. Luc. xvi. 9. Return of Richard of Cornwall. Hubert de Burgh made earl of Kent.

Quomodo commoti sunt barones contra regem Anglorum.

Tempore eodem, septimo idus Julii, orta est discordia inter regem Anglorum et fratrem ejus Ricardum Cornubiæ comitem, hac de causa; rex Johannes, Henrici [9] pater, adhuc vivens, quoddam dederat manerium Walerano Teuthonico tunc de Berchamestede castellano, ad Cornubiæ pertinens comitatum. Audiens autem comes Ricardus, qui nuper venerat de partibus transmarinis, quod manerium illud ad suum spectabat comita-

Quarrel between Henry III. and Richard of Cornwall.

---

[1] *regem*] reges, O. W.
[2] *propositum*] impositum, O. W.
[3] *protrahamus*] protrahere videamur, O. W.
[4] Iolante.
[5] *responsis*] responsum, C.
[6] O. W. ins. *ei.*
[7] *et . . detrimenta*] not in C.
[8] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.
[9] *Henrici*] hujus regis, O. W.

A.D. 1227. tum, præcepit villam saisiri in manu sua, donec sibi constaret quale jus Walerannus inde haberet. Cumque præfatus Walerannus hoc a referentibus cognovisset, venit cum festinatione ad regem, de fratre suo Ricardo querelam deponens. Tunc rex fratri suo literatorie nuntiavit, quatinus confestim visis literis manerium redderet Waleranno. Ricardus vero[1] literis inspectis, cum festinatione venit ad regem, ostendens sine aliquo advocato, rationabiliter simul et eloquenter, ad jus suum manerium illud pertinere, unde paratus fuit curiæ regis subire judicium et magnatum regni. Rex vero et justitiarius, audientes nominare magnates, maxima[2] sunt indignatione succensi. Unde rex voce tumultuosa et nimis festinata[3] fratri suo præcepit, ut incontinenti manerium Waleranno redderet, aut a regno Angliæ irrediturus[4] exiret. Ad hæc comes constanter respondit, quod nec Waleranno jus suum redderet, nec sine judicio parium suorum a regno exiret; et his dictis, comes ad hospitium suum cum festinatione perrexit. Tunc justitiarius, ut dicitur, metuens ne comes pacem regni turbaret, dedit regi consilium, ut nocte sequenti fratrem suum sopore depressum a militibus armatis faceret comprehendi, et ut diuturna pace frueretur, sub arcta custodia deputaret.[5] Sed comes Ricardus, ab amicis præmunitus, ab urbe festinanter cum uno tantum equite clam recessit; nec prius frænum cohibuit, donec Radingum usque perveniret.[6] Commilitones autem ejus ipsum mane sequentes in loco sibi condicto dominum suum sanum et hilarem receperunt. Tunc comes versus Merlebergiam iter dirigens, invenit ibi Willelmum Marescallum amicum suum et sacramento confœderatum, et omnia ei quæ sibi acciderant indicavit. Et inde simul ad comitem Cestriæ profecti ei rem gestam per ordinem retulerunt. Qui simul, ut erant omnes conjurati, exercitum grandem literis discurrentibus congerentes, convenerunt in brevi apud Stanfordiam cum equis et armis, comes Cestrensis Ranulfus, comes Willelmus Marescallus, comes Ricardus frater regis, comes Gloverniæ Gilebertus, comes Warenniæ Willelmus, comes Herefordiæ Henricus,[7] comes [de] Ferrariis Willelmus, comes Warewicensis Willelmus,[8] cum baronibus multis et ingenti multitudine armatorum, significantes regi cum minis ampullosis, ut hanc injuriam fratri suo illatam confestim emen-

Richard is joined at Stamford by many of the nobles.

[1] *vero*] autem, O. W.

[2] *maxima*] magna, C.

[3] *festinata*] indiscreta, W., discreta, O.

[4] *irrediturus*] non rediturus, W.

[5] *deputaret*] Written by Par. over an erasure; deputari, O. W.

[6] *perveniret*] pervenit, C., as O. W.

[7] *Henricus*] Sic, erroneously, for *Humfridus*.

[8] *Willelmus*] Sic, an error for *Henricus*.

daret, cujus transgressionis culpam non regi, sed justitiario, A.D. 1227.
imputarunt. Addiderunt insuper, regi denuntiantes atrociter,
ut cartas, quas nuper apud Oxoniam cancellaverat, de liberta-
tibus forestæ sibi absque dilatione restitueret sigillatas. Sin f. 65 *b*.
autem, ipsi illum gladiis discurrentibus compellerent, ut sibi
super his satisfaceret competenter. Tunc rex statuit illis apud
Norhamtonam tertio nonas Augusti diem, ut ibi faceret eis
plenam rectitudinem exhiberi. Partibus igitur[1] apud urbem The king
præfatam die statuta convenientibus, rex, magnatibus ad hoc gives way,
instantibus, dedit fratri suo dotem totam matris suæ comiti and is
Ricardo, addens ei terras omnes quæ ad jus comitis Britanniæ reconciled
pertinebant in Anglia cum omnibus suis terris, quæ fuerant with
comitis Bononiæ nuper defuncti; et sic[2] pacifice ad propria Richard.
recesserunt.

Nova prophetia, sed nimis obscura.

Eodem anno heremita quidam in Alpibus habitans transma- *Nota.*
rinis, dum psalterium suum de more quodam die psalleret,[3] cum *Imperti-*
venisset ad psalmum "Exurgat Deus," invenit subito psalmum *nens.*
deletum, et in loco psalmi hæc verba scripta;[4] "Excitabitur Prophecy
"Romanus contra Romanum et Romanus Romano substituetur. made
"Romæ alleviabuntur virgæ pastorum, et solatium[5] erit in known to a
"otio. Turbabuntur seduli et orabunt, et in lacrimis multo- hermit in
"rum erit requies. Humilis alludet furibundo, et favor ex- the Alps.
"tinguens palpabitur. Novus grex serpet ad cumulum, et qui
"mundantur in nemore tenui cibo cibabuntur. Frustrata est
"spes sperantium et requies consolantium in quam sperabant
"fiduciam. Qui in tenebris ambulant,[6] ad lumen redibunt; et
"quæ diversa erant, per diversa consolabuntur. Non modica
"incipiet pluere nubes quia natus est immutator sæculi. Con-
"surget favor contra simplicem, et simplicitas attenuata spi-
"rabit. Decus in dedecus commutabitur, et gaudium multo-
"rum in luctum." Hujus[7] autem prophetiæ interpretationem
sequens rerum eventus luce clarius declarabit, si sollicite
indagentur.

---

[1] *igitur*] autem, O. W.
[2] O. W. ins. *omnes*.
[3] *psalleret*] ruminaret, O. W.
[4] *scripta*] inscripta, O. W.
[5] O. W. ins. *eorum*.
[6] *ambulant*] ambulabant, O. W.
[7] See this above, under the year 1109, vol. ii. p. 135.

A.D. 1227. *Amerciamenta*[1] *hominum coram abbate Sancti Albani.*

Fines paid to the abbat of S. Alban's.

In hoc anno præceptum fuit, xvii. die Aprilis, anno videlicet regis Henrici tertii duodecimo, per commune consilium regni quod abbas de Sancto Albano habeat amerciamenta hominum suorum de Tynemutha, et quod ea de cætero recipiat ad scacariam. Item vicecomes Northumbriæ reddidit compotum de x. solidis de Willelmo filio Roberti de Sigingtune, quia non est prosecutus, de x. solidis etiam de Willelmo filio Walteri de Mortune pro eodem, et de xl. solidis de Edmundo Broc et Roberto filio Gamel pro dissaisina; in thesauro regis nihil remanet. Sed monachi Sancti Albani residentes apud Tynemutham receperunt xl. solidos per libertatem cartæ Sancti Albani, et hoc est transcriptum rotuli regis Henrici tertii undecimi. Item vicecomes Northfolchiæ reddidit compotum suum de novem marcis de hominibus prioris de Wymundham; item de quinque marcis et dimidia de hominibus prioris de Binham. In thesauro regis nihil remanet, sed monachi Sancti Albani ad præfatas cellas residentes retinuerunt ad opus proprium per libertatem cartæ [Sancti Alba]ni; et hoc reperietur in rotulo regis Henrici tertii decimo quarto.

Quomodo hoc tempore facta est motio magna in opus crucis.

Many take the cross.

Eodem anno, in fine mensis Junii, facta est motio magna[2] in opus crucis per orbem universum cruce signatorum, quæ adeo fuit numerosa, ut ex solo Anglorum regno plusquam sexaginta[3] milia proborum hominum, præter senes et mulieres, profecti referantur. Hoc enim professus est magister Hubertus, unus ex prædicatoribus[4] in Anglia, asserens veraciter tot[5] in suo rotulo conscripsisse. Qui omnes, et præcipue pauperes in quibus voluntas divina quiescere solet et negotium crucis magis

[1] This additional chapter, which is at the foot of f. 65, is not in C.

[2] *magna*] maxima, O. W.

[3] *sexaginta*] quadraginta, O. W.; and so the Hist. Anglor.

[4] O. W. ins. *crucis*.

[5] O. W. ins. *se*.

prosperari, cum tanta devotione opus crucis assumpserunt, ut A.D. 1227.
sibi inde procul dubio Tonantis favorem adquirerent, quod signis constat evidentibus[1] declaratum. Siquidem in nocte Nativitatis beati Johannis Baptistæ ostendit se Dominus in firmamento crucifixum, quod perspicue apparuit in cruce lucidissima corpus Dominicum clavis et lancea perforatum necnon cruore respersum, ut fidelibus suis patenter ostenderet Salvator mundi ex hac populorum devotione se fuisse propitiatum.[2] Hanc quoque visionem cum multis aliis vidit mercator quidam, qui piscem in reda tulit ad vendendum, non longe a vico qui Wxebrugge nuncupatur. Qua insolita visione,[3] splendore quoque perterritus, et quasi in extasi[4] raptus, stetit attonitus, et quid ageret ignorabat. Filius vero hominis illius, quem unicum habuit socium, patrem confortans hortatur ut redam sistat et Deum glorificet, qui sibi talem dignatus est ostendere visionem. In crastino vero, et singulis postea diebus, ubicunque piscem suum venalem exposuit, visionem cælestem, quam viderat, omnibus aperte prædicavit, adhibito filii sui testimonio. Unde sicut multi dictis eorum fidem adhibuerunt, ita nonnulli[5] contempserunt, donec per similes[6] visiones et assiduas, quæ eodem tempore multis in locis diversis apparuerunt, ad credendum inducti sunt. In quibus ipse Crucifixus cælum reserare dignatus est et gloriam Suam mirabiliter cum immenso lumine incredulis, sicut aliquando ad prædicationem magistri Oliveri in Alemannia prædicantis fecerat, revelare. Inter alios autem qui de regno Angliæ exierunt in opus Crucifixi, iter arripuerunt viri venerabiles, Petrus Wintoniensis et Willelmus Exoniensis episcopi, qui peregrinationis suæ votum fere per quinquennium ad salutem multorum et honorem, præcipue omnium Anglorum, laudabiliter atque feliciter compleverunt.

Vision seen near Uxbridge.

The bishops of Winchester and Exeter begin their crusade.

Quomodo negotium crucis fuerit hoc tempore bene in Domino prosperatum.

Hoc igitur negotium crucis qualiter in hac motione sit prosperatum, in his sequentibus literis, quas Papa Gregorius omnibus Christi fidelibus direxit, ostenditur evidenter:

Letter of Pope Gregory IX. sending the

"Gregorius episcopus, servus servorum Dei, omnibus Christi

[1] *evidentibus*] evidentissimis, O. W.

[2] *propitiatum*] placatum, O. W.

[3] O. W. ins. *nimis et.*

[4] O. W. ins. *id est, mentis excessu.*

[5] O. W. ins. *credere.*

[6] *similes*] consimiles, O. W.

A.D. 1227. letter of Gerold, patriarch of Jerusalem, on the crusade.

" fidelibus, salutem, etc. Noverit universitas vestra, nos de
" partibus transmarinis sub hac forma literas suscepisse:
" ' G[eroldus] miseratione divina patriarcha Jerosolimitanus,
" ' humilis et indignus Apostolicæ sedis legatus, P[etrus]
" ' Cæsariensis, N[icholaus] Nazarensis, et N.[1] Narbonensis
" ' archiepiscopi, P[etrus] Wintoniensis et W[illelmus] Exoni-
" ' ensis episcopi, Hospitalis[2] Sancti Johannis, domus[3] militiæ
" ' Templi, et Hospitalis[4] Teutonicorum magistri, omnibus
" ' has literas inspecturis in Domino Jesu[5] salutem. Univer-
" ' sitati vestræ necessitatem nostram instantissimam, et Jesu
" ' Christi, Qui pro universis fidelibus sanguinem Suum fudit,
" ' negotium cogimur intimare. Non enim absque intimantis
" ' fervore, ac multiplici lacrimarum effusione accidit, quod,
" ' sicut sperabamus communiter, in passagio Augusti nuper
" ' præteriti serenissimus vir dominus imperator, ut pro-
" ' miserat, in Syriam non transivit. Quo audito, illi qui
" ' jam adventum ejus prævenerant peregrini in eisdem par-
" ' tibus, audientes quod dictus imperator non venerat in
" ' passagio memorato, plus quam xl. milia virorum fortium
" ' in eisdem navibus, in quibus transierant, redierunt,[6] magis
" ' in homine quam in Domino confidentes. Ibi tamen post
" ' eorum recessum octingenti fere milites remanserunt, cla-
" ' mantes unanimiter et dicentes, "Vel treugas rumpamus,
" ' " vel communiter recedamus;" qui non sine magna diffi-
" ' cultate detenti hac occasione fuerunt, quia vir nobilis dux[7]
" ' de Lemburgo ex parte domini imperatoris erat exercitui
" ' præferendus. Habito igitur consilio virorum prudentium,
" ' et præcipue domus Hospitalis, et Templi, ac Hospitalis
" ' Alemannorum, de treuga rumpenda, præfatus dux faceret,
" ' quod Christianitati ac Terræ Sanctæ videretur potius
" ' expedire. Sicque accidit, quod dux, requisitis super hoc
" ' consiliis et receptis, die quadam specialiter ad hoc assignata
" ' comparuit coram nobis et quibusdam nobilibus terræ illius,
" ' ubi proposuit publice quod volebat treugam infringere,
" ' et qualiter utilius ac melius in hac parte valeret procedere,
" ' ipsorum auxilium et consilium implorabat. Verum cum ipsi
" ' duci et quibusdam consiliariis suis diceretur, quod treugam
" ' periculosum esset infringere,[8] et cum fuisset juramento

---

[1] *N.*] Probably an error. Arnald died Sept. 1225. His successor was Peter III. C. has *R.*

[2] Guerin de Montaigu.

[3] Peter de Montaigu.

[4] Herman de Salza.

[5] O. W. ins. *Christo.*

[6] *redierunt*] om. W.

[7] Henry IV., Duke of Limburg.

[8] *infringere*] Written by Par. in the margin; rumpere, O. W.

" ' firmata, penitus inhonestum; responderunt, quod dominus A.D. 1227.
" ' Papa excommunicaverat omnes cruce signatos qui in isto Letter of
" ' passagio non transirent, qui sciebat adhuc treugam per the patriarch
" ' biennium duraturam; ac per hoc intelligebant, quod vole- f. 66.
" ' bat treugam non servari, nec ipsi peregrini ibi remanere Gerold
" ' volebant aliquatenus otiosi. Erant etiam multi qui dice- on the
" ' bant, quod si contingeret recedere peregrinos, post reces- crusade.
" ' sum eorum in eos insurgerent[1] Sarraceni, treuga non
" ' obstante. Movit præterea quosdam, quod Coradinus[2] cum
" ' dominis de Haman[3] et de Camele[4] et de Halaph[5] gravissi-
" ' mam habet guerram; unde plus solito timet, ne ipsa
" ' treuga a Christianis frangatur. Quod si fieret, credebatur
" ' quod Coradinus, cum videret guerris se undique coarta-
" ' tum, deberet inde certius[6] similiter procedere verbum
" ' pacis. Habito igitur super his longo deliberationis tractatu,
" ' tandem unus fuit omnibus spiritus et vox una, in sanctam
" ' tendere civitatem, quam Dominus Jesus Christus proprio
" ' sanguine consecravit. Et ut facilior ad eam haberetur
" ' accessus, fuit communiter ordinatum, ut primo Cæsarea
" ' et deinde Jopen muniantur; quod ante passagium Augusti
" ' sequentis proculdubio posse fieri sperabatur; et tunc
" ' hyeme sequenti in domum Domini cum Ipsius adjutorio
" ' lætantes valeant proficisci. Fuit autem hæc publicata pro-
" ' visio extra civitatem Acon, instante festo Apostolorum
" ' Simonis et Judæ, astantibus peregrinis omnibus; ubi
" ' solemniter est imperatum, ut essent omnes parati in cras-
" ' tino Omnium Sanctorum, versus Cæsaream profecturi.
" ' Quod audientes peregrini, qui consilium ignorabant, quod
" ' exercitus tractatum haberet, firmatis munitionibus præ-
" ' dictis, in Jerusalem procedendi, tanta subito erant devo-
" ' tione succensi, quod excitaverunt oculos ad abundantiam
" ' lacrimarum; et[7] videbatur cuilibet se Spiritus Sancti gratia
" ' adeo roboratum, quod unus posset mille et duo decem milia
" ' superare.'

" Non igitur oportet ut devotioni vestræ multis supplica-
" tionibus insistamus, ubi tantæ necessitatis evidens instantia
" pro se clamat, sibique subvenire[8] postulat indilate; quia

[1] O. W. ins. *graviter*.

[2] Malek-el-Moaddham, sultan of Damascus.

[3] Malek-Kilidsch-Arslan, prince of Hamah.

[4] Malek Schirkuh, prince of Emessa.

[5] Malek-el-Aschraf.

[6] *certius*] So Par. in the margin, for *verius*, which B. has; verisimiliter, W. certius verius, C.

[7] *et*] ut, W.

[8] *subvenire*] subveniri, O. W.

A.D. 1227. " mora ad se trahit periculum, et festinatio plurimum erit
" fructuosa. Clamat autem ad singulos Christi sanguis de terra,
" supplicat parvus et humilis exercitus, sed devotus, sibi
" celeriter subveniri, sperans in Domino, et confidens quod
" negotium humiliter inchoatum debeat Ipso concedente feli-
" citer terminari. Universi igitur et singuli, qui Christum
" induistis per fidem, viriliter accingimini ad Terræ Sanctæ
" succursum, cum hic causa communis agatur, vestræ scilicet
" fidei ac totius fidei[1] Christianæ. Nos enim promotioni hujus
" negotii, provisore Domino et auctore, non cessamus inten-
" dere, sperantes fiducialiter, quod in manibus fidelium, fide-
" liter perseverantium, res debeat prosperari. Data Laterani,
" decimo kalendas Januarii, Pontificatus nostri anno primo."

Qualiter negotium Terræ Sanctæ pro defectu imperatoris fuerit impeditum.

Injury to the crusade through the conduct of the emperor.

Imperator autem Romanorum Frethericus, qui cum aliis cruce signatis sub pœna excommunicationis in hoc passagio præscripto a Papa terminum habuit, ut vota peregrinationis persolveret, ad mare mediterraneum veniens cum parvo comitatu naves ascendit. Sed postquam per triduum ad Terram Promissiònis tendere videretur, dixit se subita infirmitate præreptum, ita quod maris intemperiem simul et æeris corruptionem non potuit sine mortis discrimine diutius sustinere; unde retortis velis ad portum, quo mare ingressus fuerat, post tres dies applicuit. Et his ita gestis, peregrini, qui ex diversis mundi partibus ad Terram Sanctam ipsum prævenerant, sperantes[2] illum ducem habere et defensorem ad crucis inimicos debellandos, cum audissent dictum imperatorem in illo mensis Augusti passagio, sicut promiserat, non venisse, animo nimis consternati, in eisdem navibus quibus venerant plusquam xl. armatorum milia sunt reversi. Quod factum imperatoris damnose nimis in dedecus redundavit et in præjudicium totius negotii Crucifixi. Ob hanc ergo[3] causam, juxta multorum opinionem, ostendit Se, ut prædictum est, mundi Salvator, in cruce clavis confixum et cruore conspersum populo Christiano, quasi singulis et universis super injuria Sibi ab imperatore illata querelam deponens.

---

[1] *fidei*] populi, O. W.
[2] C. ins. *autem*.
[3] *ergo*] autem, W.

De miraculis per Sanctum Franciscum crebrescentibus. A.D. 1227.

Impertinens ad historiam Angliæ usque huc →. History of S. Francis.

Circa dies istos, frater quidam de ordine Minorum, nomine Franciscus, qui illius ordinis fuerat[1] institutor in civitate Assisii cœpit miraculis choruscare. De quo sic narratur contigisse. Erat autem Franciscus memoratus generis nobilitate præclarus, sed tamen multo clarior morum probitate refulsit. Hic siquidem, puerilibus annis simpliciter transactis, cœpit de mundi hujus illecebris et rerum temporalium mutabilitate sæpius mente revolvere, et quam nulla sunt, quæ temporaliter defluunt,[2] indesinenter pensare. Nam[3] hoc didicerat in literis et theologicis disciplinis, quibus ab ætate tenera incubuerat usque ad notitiam perfectam, quo ordine rerum labentium mutabilitatem contemneret, ac viribus totis ad cælestis regni desiderium suspiraret. Sed quod mente conceperat ut liberius opere compleret, hæreditatem paternam non modicam cum cunctis sæculi oblectamentis despiciens, cucullam et cilicium induit, calciamenta deposuit, in vigiliis carnem et jejuniis maceravit. Et ut spontaneam eligeret paupertatem, nihil omnino proprium habere decrevit, nec etiam ipsam refectionem carnalem, nisi quod de elemosinis fidelium sub titulo reciperet caritatis. Et si forte post tenuissimam refectionem aliquid superabundaret, nihil in crastinum reservans, totum pauperibus erogavit. Vestitus etiam de nocte dormivit, mattam pro stratu cubiculi habuit, saxum capiti pro cervicali supposuit, cuculla solummodo et cilicio, quibus in die vestitus incessit, pro nocturnalibus operimentis[4] contentus. Sicque *in præparatione Evangelii discalciatus* incedens, et vitam Apostolicam amplectens, diebus Dominicis ac festivis in ecclesiis parrochialibus et aliis fidelium conventiculis, prædicationis officium implevit. Quod tanto efficacius cordibus audientium imprimere potuit, quanto a carnalibus desideriis et castrimargiæ crapulis extitit alienus. Ut autem vir Dei Franciscus hoc salubre propositum ad effectum perduceret, articulos jam dictos [cum] quibusdam aliis, qui a fratribus illius religionis usque in hodiernum diem strenuissime observantur, in scedula conscriptos sedenti in consistorio Romæ Papæ Innocentio præsentavit, et suam petitionem confirmari a sede Apostolica postulavit.

Eph. vi. 15.

[1] *fuerat . . choruscare*] institutor fuisse perhibetur et magister, Romæ mirabiliter ex hac luce migravit, O. W.

[2] *defluunt*] fluunt, C.

[3] O. W. ins. *et.*

[4] *operimentis*] cooperimentis, C.

A.D. 1227. *Quomodo dominus Papa ordinem prædictum privilegio confirmavit.*

The rule of S. Francis confirmed by Pope Innocent III.

Papa itaque in fratre memorato habitum deformem, vultum despicabilem, barbam prolixam, capillos incultos, supercilia pendentia et nigra, diligenter considerans, cum petitionem ejus tam arduam et[1] executione impossibilem recitari fecisset, despexit eum et dixit; "Vade, frater, et quære porcos, quibus "potius debes quam hominibus comparari, et involve te cum "eis in[2] volutabro, et regulam illis a te commentatam[3] tradens, "officium tuæ prædicationis impende." Quod audiens Franciscus inclinato capite exivit continuo, et porcis tandem inventis, in luto se cum eis tamdiu involvit, quousque a planta pedis usque ad verticem corpus suum totum cum ipso habitu polluisset. Sicque ad consistorium revertens Papæ se conspectibus præsentavit, dicens; "Domine," inquit, "feci sicut "præcepisti; exaudi nunc, obsecro, petitionem meam." Quod factum cum Papa admirans conspexisset, contristatus est valde quod illum despexisset; atque in se reversus, præcepit ut lotus rediret ad eum, qui[4] celeriter a sorde mundatus reversus
f. 66 *b.* est festinanter. Commotus itaque Papa super eo, petitionem ejus admisit, et per privilegium Romanæ ecclesiæ officium prædicationis simul cum ordine petito ei confirmans cum benedictione dimisit. Deinde famulus Dei Franciscus oratorium in urbe Romana, in quo contemplativos meteret fructus, construens, spirituale certamen contra spiritus malignos et carnalia[5] vitia egregius bellator assumpsit.

De prædicatione fratris memorati et de fine ejusdem nimis admirabili.

His preaching at Rome.

Franciscus igitur per Italiam totam et cæteras nationes, et præcipue in urbe Roma,[6] cum officium prædicationis devotus impleret, populus Romanus, totius bonitatis inimicus, prædicationem viri Dei adeo despexit, quod nec ipsum audire, nec sanctis ejus voluerunt exhortationibus interesse. Tandem[7] cum

---

[1] W. ins. *quasi.*

[2] W. ins. *luto.*

[3] *commentatam*] provisam, W.

[4] *qui . . . mundatus*] quo . . . mundato, O. W.

[5] *carnalia vitia*] carnalibus vitiis. O. W. It is corrected in B. by Par.

[6] *Roma*] om. C., as also *Romanus* in the next line.

[7] In the margin is:

"Sanctus Franciscus Romana
"spretus in urbe
"Dia serit volucrum sermonis
"semina turbæ."

Below is a picture of St. Franciscus preaching to the birds. He

per dies plurimos prædicationem ejus despexisset, Franciscus indurationem eorum graviter increpavit; "Doleo," inquit, "multum super miseria vestra, quod non solum me Christi "famulum spernitis, verum etiam Illum in me despicitis, quo- "niam Redemptorem mundi evangelizavi vobis. Et nunc re- "cedens ab urbe, testimonium Illius invoco super desolatione "vestra, qui est testis in cælo fidelis; atque in confusionem "vestram vado evangelizare Christum brutis animalibus et "volatilibus cæli, ut audientes salutifera Dei verba obediant "et adquiescant." Sicque ab urbe exiens invenit sedentes in suburbio in morticinis corvos, milvos, et picas, aliasque aves multas in aere volitantes, et dixit eis; "Præcipio vobis "in nomine Jesu Christi, quem crucifixerunt Judæi, cujus "prædicationem miseri despexerunt Romani, quatinus ad me "accedentes audiatis verbum Dei, in nomine Ejus qui vos "creavit et in archa Noe ab aquis diluvii liberavit." Et continuo ad imperium ejus universa avium illa multitudo illuc accedens circumdedit eum; et facto silentio, omnique garritu deposito, per diei dimidium spatium verbis viri Dei intendentes de loco non sunt motæ, sed semper intuebantur faciem prædicantis. Hæc autem res admirabilis cum a civibus Romanis simul et ab intrantibus urbem et exeuntibus comperta fuisset, et per triduum a viro Dei idipsum avibus convocatis replicatum exstitisset, exierunt de civitate clerus cum populo multo, introducentes hominem Dei cum veneratione magna in urbem. Quorum deinceps corda infructuosa et pertinaciter obdurata oleo prædicationis obsecrantis emolliens in melius commutavit. Cœpit itaque celebre nomen ejus per universos Italiæ fines ita dilatari, quod multi nobiles[1] ipsius exemplum secuti, relicto sæculo cum vitiis et concupiscentiis ejus, sese magisterio subdiderunt. Crevit igitur in brevi hic ordo fratrum prædictorum, qui Minores dicuntur, per orbem universum, qui in urbibus habitantes et castellis, deni et septeni exierunt in diebus,[2] per villas et ecclesias parochiales verbum vitæ prædicantes, et turbis agrestibus virtutum plantaria inserentes fructum plurimum[3] Domino optulerunt. Nec solum inter fideles semen verbi Dei et rorem doctrinæ cælestis con-

A.D. 1227. Preaching of S. Francis at Rome.

Spread of the order.

is saying: "Avete aves, laudate "Creatorem vestrum, qui vos pas- "cit et ordinatis plumis vestit, nec "laboratis, netis, aratis, vel semi- "natis, nec in horrea congregatis." Below is: "Dum iter ageret per "vallem Spoletanam, hoc evenit, "nec tantum de columbis, cornici- "bus, vel monedulis, sed vulturi- "bus et volucribus rapacibus." This is not in C.

[1] *nobiles*] homines, C.

[2] O. W. ins. *festivis*.

[3] O. W. ins. *cum usuris etiam*.

A.D. 1227. sperserunt, verum etiam ad gentilium et Sarracenorum nationes se conferentes, perhibuerunt testimonium veritati, inter quos etiam multi ex eis ad martirii gloriam pervenerunt.

De concursu populorum ad obitum fratris prædicti.

Death of S. Francis. Tandem vero, cum amicus Dei Franciscus in urbe Roma simul et terris adjacentibus cum fratribus suis per annos multos evangelium pacis prædicasset, et talentum[1] sibi creditum, ut fœnerator optimus, cum usuris multiplicibus suo largitori restituisset, venit hora ejus, ut transiret ex hoc mundo ad Christum, et pro mercede laborum[2] acciperet coronam vitæ, quam Deus se diligentibus repromisit. Itaque quintadecima die ante exitum suum de corpore apparuerunt vulnera in manibus ejus et pedibus, sanguinem jugiter emittentia, sicut in mundi Salvatore in ligno pendente apparuerant, cum crucifigeretur a Judæis.[3] Latus quoque ejus dextrum

The stigmata.

---

[1] O. W. ins. *a Domino.*

[2] O. W. ins. *suorum.*

[3] At the foot of the page is a representation of the vision of St. Francis. St. Francis is reclining asleep; the stigmata are impressed on him; above is: "Sanctus Fran-" ciscus vitæ suæ anno penultimo " vidit Seraphin sic."

Above the winged seraph is: " Angelus magni consilii, sera-" phin."

The wings are numbered; the hands are described, "Contempla-" tio," "Actio."

Then follow six tables of the feathers of the six wings:

Pennæ primæ alæ.

Veritas.
Integritas.
Firmitas.
Humilitas.
Simplicitas.

Pennæ secundæ.

Devota oratio.
Elemosinarum largitio.
Carnis maceratio.
Lacrimarum effusio.
Peccati abrenunciacio.

Pennæ tertiæ.

Visus pudicitia.
Auditus castimonia.
Olfactus modestia.
Gustus temperantia.
Tactus sanctimonia.

Pennæ quartæ.

Simplex et pura oratio.
Voluntatis discretio.
Munda et ordinata cogitatio.
Mentis in Domino dilectio.
Affectus sinceri plenitudo.

Pennæ quintæ.

Nulli nocere verbo vel opere.
Omnibus prodesse.
Propter animam dampna sentire.
Pro fratre animam ponere.
In his perseverare.

Pennæ sextæ.

Alienatio concupiscentiæ.
Sua distribuere.
Omnia Deum sequendo relinquere.
Abnegare seipsum.
In his usque in finem perseverare.

This is not in C.

adeo apertum et cruore respersum apparuit, ut etiam secreta cordis intima perspicua viderentur. Quid ergo? factus est ad eum concursus populorum,[1] rem tam insolitam admirantium; inter quos etiam ipsi cardinales accedentes sciscitabantur ab eo, quid hæc visio sibi vellet? Quibus ille; "Hæc[2] visio "in me iccirco[3] ostensa est, quibus misterium crucis prædi- "cavi, ut credatis in Eum qui pro mundi salute hæc quæ "videtis vulnera in cruce pertulit, et etiam ut me sciatis "Ejus esse servum, quem evangelizavi vobis crucifixum, "mortuum, et resuscitatum; et ut omni ambiguitate remota "in hac fidei constantia usque in finem perseveretis, hæc "vulnera, quæ in me ita videtis aperta et sanguine cruentata, "statim cum defunctus fuero, adeo sana erunt et cohærentia, "ut carni cæteræ[4] similia videantur." Qui continuo absque omni angustia corporis et carnis cruciatu, corpore[5] solutus, spiritum suo reddidit Creatori. Quo defuncto, nulla vulnerum prædictorum in latere, vel pedibus, sive manibus stigmata[6] remanserunt. Sepulto autem viro Dei in oratorio suo, Romanus Pontifex ipsum in cathalogum Sanctorum admisit, et diem ejus depositionis solenniter instituit celebrari.

A.D. 1227.

He is canonized.

Continuatio.

Dominus autem Papa videns propositum et opus Fratrum Minorum prosperari, necnon eorum numerum diatim multiplicari, secundum industriam beati Gamalielis intelligens quod Domino disponente felix susciperet incrementum, conversationem ac regulam eorum certis terminis, ne aliquando aliis religiosis essent in supplantationem et nocumentum, limitavit; videlicet, quod civitates et castella, in præparationem Evangelii accincti, ad informationem morum circuirent, plus gestus maturitate et habitus vilitate docentes, quam acri verborum correptione,[7] non contemnendo come-

Limitations of the order by the Pope.

[1] *populorum*] hominum utriusque sexus, O. W.

[2] O. W. ins. *inquit.*

[3] O. W. ins. *vobis.*

[4] *cæteræ*] cera, O. W.; cetera, B.

[5] *corpore*] carne, W.

[6] *stigmata*] A blank for this word in W. It is in the margin in B., and interlined in C.

[7] Par. inserts in the margin *vel increpatione.* C. has *correptione vel increpatione* in the text.

A.D. 1227. dentes, nec mollibus vestitos aspernando, cum soli Deo corda pateant universorum, et paupertatem manifestam, quam professi sunt, evidenter prosequerentur. Nimia enim humilitas, in verba prorumpens ampulosa, indicium latentis est superbiæ manifestum. Nec etiam aliquem prædicando tangerent corripientes, nec confessiones alicujus, si eas audire contingeret, quoquo modo detegerent, licet ad remota transmigrantes loca, ne scandalum alicui oriatur vel fama denigretur, nec pax ecclesiæ, quæ a sanctis Apostolis et magnis ac sanctis patribus ac doctoribus nostris supra firmam petram stabilita est et ordinata, vel in temporalibus jacturam incurrat vel quomodolibet perturbetur. Peccata autem caute inquirant, ne ignotas et inauditas, qui simplices sunt, discant enormitates. Nullum in abyssum terroribus aut minis satirice objurgantes demergant, sed potius in spem erigant spiritualem. Fratres omnes Minores, de se ipsis primo aliis exempla humilitatis relinquentes, viros alterius religionis, regulam, vel statuta sibi vel suis statutis non postponant. Omni extremitate, vilitate, et paupertate pro Christo contenti, non extollantur, ut meliores aliis videantur. Nec ad privilegia vel dignitates in præjudicium vel detrimentum aliquorum aspirent, nec sine favorabili assensu vel petitione prædicent, vel alicui consulant, sese ingerentes. Et cum omnia pro
f. 67. se et suis sequacibus irrefragaliter Franciscus novus Dei tyro [ordinasset], dominus Papa regulam suam approbavit, annotavit, et confirmavit; et inviolabiliter jussit ab ipso et fratribus suis in perpetuum observari. Regula autem talis est.

Incipit regula et vita Fratrum Minorum.

Rule of S. Francis. Regula et vita Fratrum Minorum hæc est. Scilicet, Domini nostri Jesu Christi sanctum Evangelium observare, vivendo in obedientia, sine proprio, in casti- Wadding, Annales Minorum, ii. pp. 64–68.

tate. Frater Franciscus promittit obedientiam et reverentiam domino Papæ N. ac successoribus ejus canonice intrantibus, et ecclesiæ Romanæ. Et alii fratres teneantur fratri Francisco et ejus successoribus obedire. A.D. 1227. Rule of S. Francis.

De his qui volunt vitam istam accipere, et quomodo recipi debeant.

Si qui voluerint hanc vitam accipere, et venerint ad fratres nostros, mittant eos ad suos ministros provinciales, quibus solummodo, et non aliis, recipiendi fratres licentia concedatur. Ministri vero diligenter examinent eos de fide catholica et ecclesiasticis sacramentis. Et si hæc omnia credant, et velint ea fideliter confiteri et usque in finem firmiter observare, et uxores non habent, vel si habent, et jam monasterium intraverint uxores, vel licentiam eis dederint, auctoritate diocesani episcopi, voto continentiæ jam emisso, et illius sint ætatis uxores, quod non possit de eis oriri suspicio, dicant eis verbum sancti Evangelii quod, scilicet, vadant et vendant omnia sua, et ea studeant pauperibus erogare. Quod si facere non potuerint, sufficit eis bona voluntas. Et caveant fratres et eorum ministri, ne solliciti sint de rebus suis temporalibus, ut libere faciant de rebus suis quicquid Dominus inspiraverit eis. Si tamen consilium requiratur, licentiam habeant ministri mittendi eos ad aliquos Deum timentes, quorum consilio bona sua pauperibus erogentur. Postea concedant eis pannos probationis, videlicet duas tunicas sine caputio, et cingulum, et braccas, et caparonem usque ad cingulum; nisi eisdem ministris aliud secundum Deum aliquando videatur. Finito vero anno probationis, recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper et regulam observare; et nullo modo licebit de ista religione exire, juxta mandatum domini Papæ. Quia S. Luc. xviii. 22.

A.D. 1227. Rule of S. Francis. S. Luc. ix. 62.

secundum Evangelium, *Nemo mittens manum ad aratrum, et aspiciens retro, aptus est regno Dei.* Et illi qui jam promiserunt obedientiam, habeant unam tunicam cum caputio, et aliam sine caputio, qui voluerint habere. Et qui necessitate coguntur, licet portare calciamenta. Et fratres omnes vestimentis vilibus induantur, et possunt ea reparare de saccis et aliis peciis cum benedictione. Quos moneo et exhortor ne despiciant neque judicent homines, quos vident mollibus vestimentis et coloratis indutos, uti cibis et potibus delicatis, sed magis unusquisque judicet et despiciat semetipsum.

De divino officio et jejunio, et quomodo ire debeant per mundum.

Clerici[1] faciant divinum officium secundum ordinem sanctæ Romanæ ecclesiæ, excepto psalterio, ex quo poterint habere breviaria. Laici vero dicant viginti quatuor Pater noster pro matutinis, pro laudibus quinque, pro prima, tertia, sexta, nona, pro qualibet istarum, septem, pro vesperis autem duodecim, pro completorio septem, et orent pro defunctis. Et jejunent a festo Omnium Sanctorum usque ad Nativitatem Domini. Sanctam vero quadragesimam, quæ incipit ab Epiphania usque in continuos quadraginta dies, quam Dominus Suo sancto jejunio consecravit, qui voluntarie eam jejunant, benedicti sint a Domino, et qui noluerint, non sint astricti; sed aliam, usque scilicet ad resurrectionem Domini, jejunent. Aliis autem temporibus non teneantur, nisi sexta feria, jejunare. Tempore vero manifestæ necessitatis non teneantur fratres jejunio corporali. Consulo vero, moneo, et exhortor fratres meos in Domino Jesu

[1] In the margin is a figure of a Minorite, with "Frater Willelmus" "natione Anglicus socius Sancti" "Francisci" in rubrick above.

Christo, ut quando vadunt per mundum, non litigent, neque contendant verbis, nec alios judicent; sed sint mites, pacifici, et modesti, mansueti, et humiles, honeste loquentes omnibus, sicut decet. Et non debeant equitare, nisi manifesta necessitate vel infirmitate cogantur. In quamcunque domum intraverint, primum dicant, *Pax huic domui.* Et secundum Evangelium, de omnibus cibis qui apponuntur eis, liceat manducare. A.D. 1227. Rule of S. Francis. S. Luc. x. 5, 7.

Quod fratres non recipiant pecuniam.

Præcipio firmiter fratribus universis, ut nullo modo denarios vel pecuniam aliquam recipiant per se vel per interpositam personam. Tamen pro necessitatibus infirmorum, et aliis fratribus induendis, per amicos speciales ministri tantum et custodes sollicitam curam gerant, secundum loca et tempora et frigidas regiones, sicut necessitati viderint expedire. Eo semper salvo, ut, sicut dictum est, denarios vel pecuniam non recipiant.

De modo laborandi.

Fratres illi, quibus gratiam dedit Dominus laborandi, laborent fideliter et devote; ita scilicet, ut excluso otio, animæ inimico, sanctæ orationis et devotionis spiritum non extinguant, cui debent cætera temporalia deservire. De mercede vero laboris pro se suisque fratribus corporis necessaria recipiant præter denarios vel pecuniam, et hoc humiliter, sicut decet servos Dei et paupertatis sanctissimæ sectatores.

Quod fratres nihil sibi approprient, et de elemosina petenda, et de fratribus infirmis.

Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem. Et tanquam peregrini et advenæ in hoc sæculo, in paupertate et humilitate Domino

A.D. 1227. Rule of S. Francis. famulantes, vadant pro elemosina confidenter. Nec oportet eos verecundari, quia Dominus pro nobis Se fecit pauperem in hoc mundo. Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, quæ vos carissimos fratres meos hæredes et reges regni cælorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sullimavit; hæc sit portio nostra, quæ perducit in terram viventium, cui, dilectissimi fratres, totaliter inhærentes, nihil aliud pro nomine Domini nostri Jesu Christi in perpetuum sub cælo habere velitis. Et ubicunque sunt et se invenerint fratres, ostendant se domesticos invicem inter se, et secure manifestent unus alteri necessitatem suam. Quia si mater nutrit et diligit filium suum carnalem, quanto diligentius debet quis et nutrire fratrem suum
f. 67 *b.* spiritualem? Et si quis eorum in infirmitatem ceciderit, alii fratres debent illi servire, sicut vellent sibi serviri.

De pœnitentia fratribus imponenda.

Si quis fratrum, instigante inimico, mortaliter peccaverit, pro illis peccatis de quibus ordinatum fuerit inter fratres ut recurratur ad solos ministros provinciales, teneantur prædicti fratres ad eos recurrere quam citius poterint, sine mora. Ipsi vero ministri, si presbyteri sunt, cum misericordia injungant pœnitentiam; si vero presbyteri non sunt, injungi faciant per alios sacerdotes hujus ordinis, sicut eis secundum Deum melius videbitur expedire. Et cavere debent, ne irascantur et conturbentur propter peccatum alicujus, quoniam ira et conturbatio in se et in aliis impediunt caritatem.

De electione generalis magistri hujus ordinis et fraternitatis, et de capitulo Pentecostes.

Universi fratres unum de fratribus istius religionis teneantur semper habere generalem ministrum et ser-

vum totius fraternitatis, et ei teneantur firmiter obedire. Quo decedente, electio successoris fiat a ministris provincialibus et custodibus in capitulo Pentecostes, in quo provinciales ministri teneantur semper in simul convenire, ubicunque a generali ministro fuerit constitutum, et hoc semel in tribus annis, vel ad alium terminum majorem vel minorem, sicut a prædicto ministro fuerit constitutum et ordinatum. Et si aliquo tempore appareat universitati ministrorum provincialium et custodum, prædictum ministrum non esse sufficientem ad servitium et communem utilitatem fratrum, teneantur prædicti fratres, quibus electio data est, in nomine Domini alium sibi eligere in custodem. Post capitulum vero Pentecostes ministri tantum et custodes possint singuli, si voluerint et eis expedire videbitur, eodem anno in suis custodiis semel fratres suos ad capitulum convocare. A.D. 1227. Rule of S. Francis.

Quod non liceat alicui fratrum prædicare, nisi de consensu diocesani et nisi prius examinetur.

Fratres non prædicent in episcopatu alicujus episcopi, cum ab illo illis fuerit contradictum. Et nullus fratrum populo penitus audeat prædicare, nisi a ministro generali hujus fraternitatis fuerit examinatus et approbatus, et ab eo sibi officium prædicationis concessum. Moneo quoque et exhortor eosdem fratres, ut in prædicatione, quam faciunt, sint examinata et casta eorum eloquia, ad utilitatem et ædificationem populi, annunciando eis vitia et virtutes, pœnam et gloriam, cum brevitate sermonis; quia verbum abbreviatum fecit Dominus super terram. Cf. Isa. x. 23.

De salubri ammonitione et correctione fratrum.

Fratres qui sunt ministri et servi aliorum fratrum visitent et moneant fratres suos humiliter, et caritative corrigant eos; non præcipientes eis aliquid, quod sit

A.D. 1227. Rule of S. Francis. contra animam suam et regulam nostram. Fratres vero, qui sunt subditi, recordentur quod propter Deum abnegaverunt proprias voluntates; unde firmiter præcipio eis, ut obediant suis ministris in omnibus quæ promiserunt Domino observare, et non sint contrarii animæ suæ et regulæ nostræ. Et ubicunque sunt fratres, qui scirent et cognoscerent se non posse regulam spiritualiter observare, ad suos ministros debeant, si possint, recurrere. Ministri vero caritative et benigne eos recipiant, et tantam familiaritatem habeant circa ipsos, ut dicere possint eis et facere sicut servis suis. Nam ita debent esse, quod ministri sint servi omnium fratrum. Moneo vero et exhortor in Domino Jesu Christo, ut caveant fratres ab omni superbia, vana gloria, invidia, avaritia, cura, et sollicitudine hujus sæculi, detractione, et murmuratione, et non curent nescientes literas, literas discere; sed attendant, quod super omnia debent habere Spiritum Domini et sanctam Ejus operationem, orare semper ad Eum puro corde, et habere humilitatem, patientiam in persecutione [et] in infirmitate, et diligere eos qui vos persequuntur et reprehendunt et arguunt; quia dicit Dominus, S. Matt. v. 44, 10. *Diligite inimicos vestros,* et, *Orate pro persequentibus et calumpniantibus vos. Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est* St. Matt. xxiv. 13. *regnum cœlorum. Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.*

Quod fratres non ingrediantur monasteria monacharum.

Præcipio firmiter fratribus universis, ne habeant suspecta consortia vel consilia mulierum; et ne ingrediantur monasteria monacharum, præter illos quibus a sede Apostolica concessa est licentia specialis. Nec fiant compatres virorum vel mulierum, ne hac occasione inter fratres vel de fratribus scandalum oriatur.

De euntibus inter infideles. A.D. 1227.

Quicunque fratrum divina inspiratione voluerint ire inter Sarracenos vel alios infideles, petant inde licentiam a suis ministris provincialibus; ministri vero nullis eundi licentiam tribuant, nisi eis quos viderint idoneos ad mittendum. Ad hæc, per obedientiam injungo ministris, ut petant a domino Papa unum de sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, qui sit gubernator, protector, et corrector hujus fraternitatis; ut semper subditi et subjecti pedibus ejusdem ecclesiæ, stabiles in fide catholica, paupertatem et libertatem et sanctum Evangelium Domini nostri Jesu Christi, quod firmiter promisimus, observemus. →

Rule of S. Francis.

Magister Robertus factus est episcopus Saresbiriensis.

Eodem anno[1] magister Robertus de Bingham ex canonico Sarisberiensi factus est episcopus ejusdem ecclesiæ.

Robert de Bingham, bishop of Salisbury.

De quibusdam novis institutionibus regis Anglorum H[enrici].

Anno Domini MCCXXVIII. Rex Anglorum Henricus festum Dominicæ Nativitatis apud Eboracum solempniter celebravit, et protinus inde recedens versus Londoniam recto tramite properavit. In hoc autem itinere mensuras bladi, vini, et cervisiæ[2] falsitatis arguens, quasdam[3] confregit et comburere nonnullas præcepit; et vasa substituens capaciora, panem majoris ponderis jussit[4] fieri, et hujus statuti contemptores pœna gravi pecuniaria multari præcepit.

Henry III. at York.

False measures of grain, &c., broken up.

De morte Rogeri de Thony militis.

Eodem tempore, mense Januario, Rogerus de Thony,[5] vir nobilis et miles strenuus, non longe a Radingo diem clausit

Death of Roger de Thony.

[1] There is a mitre and pastoral staff in the margin.

[2] *cervisiæ*] celiæ, O. W.

[3] *quasdam . . nonnullas*] quædam . . . *nonnulla*, W.

[4] *jussit*] fecit, O. W.

[5] His shield, inverted, is at the foot of the page.

A.D. 1228. extremum.[1] Cujus frater natu major Radulphus,[2] vir quidem armis strenuus, genere præclarus, cupiens cum ipso dicto Rogero habuisse vel habere colloquium, antequam obiret, cum summa festinatione venit de triginta miliaribus raptus equo velocissimo ad eum. Sed defuncto jam fratre, quem totis[3] visceribus tenerrime diligebat, nec vocem[4] nec sensum, membris jam rigescentibus[5] et algentibus, invenit. Lacrimabiliter[6] igitur vociferabatur, dicens; "Adjuro "per Deum, ut mecum loquaris, frater carissime."

Legend of his recall to life by his brother.

f. 68. Cumque coram militibus suis et aliis multis astantibus clamores et obsecrationes cum ejulatu ingeminaret, addidit etiam, quod nunquam deinceps comederet, nisi ipsius colloquio frueretur. Tunc mortuus ille, per[7] se residens, increpavit acriter fratrem, quod spiritum ejus inquietans ad corpus denuo tam importuno clamore revocasset. "Jam," inquit, "et pœnas vidi malorum et gaudia beatorum, necnon "supplicia magna, quibus miser ego deputatus sum, oculis "meis conspexi. Væ, væ mihi, quare unquam torneamenta "exercui, et ea tanto studio dilexi?" Cui frater; "Nonne," ait,[8] "tu salvaberis?" Et ille; "Salvabor," inquit; "unum "enim opus, immo opusculum, et unum munus, immo "munusculum, contuli in honorem perpetuæ Virginis Mariæ, "per quod Dei[9] misericordia certam spero liberationem." Cui Radulfus; "Nunquid supplicia, quibus addictus es, ut "dicis, operibus bonis, Missis, et elemosinis poterunt miti-"gari?" Ad hæc Rogerus; "Poterunt quidem." "Et ego," ait Radulfus, "tibi in veritate promitto, me pro salute vestra "et antecessorum nostrorum domum facturum religionis, ho-"nestis[10] personis incolendam, qui pro liberatione anima-"rum[11] nostrarum Deum æternaliter invocabunt." Respondit Rogerus; "Auxiliis[12] talibus multum indigeo. Sed nihil,

[1] *extremum*] supremum, O. W.

[2] O. W. ins. *qui tunc absens erat.*

[3] *totis . . . . diligebat*] multum dilexit, O. W.

[4] O. W. ins. *in illo.*

[5] *rigescentibus*] frigescentibus, C.

[6] For this sentence O. W. have, "Radulfus vero de fratris obitu "valde contristatus cœpit cum fletu "et vociferatione maxima fratrem "jam defunctum adjurare, ut fra-"terno ductus affectu secum lo-"queretur."

[7] *per se*] in lecto, O. W.

[8] O. W. ins. *et.*

[9] *Dei . . liberationem*] salvabor, feci, O. W.

[10] *honestis . . . qui*] quam cum monachis religiosis implevero, O. W.

[11] *animarum nostrarum*] animæ vestræ et predecessorum nostrorum, O. W.

[12] *Auxiliis talibus*] promissionibus tuis, O. W.

"quæso, mihi promittas, nisi quod desideras et volueris A.D. 1228.
"effectui[1] mancipare." Et sic fratri cunctisque astantibus valedicens, spiritum denuo exhalavit. Deinde Radulfus frater ejus,[2] sicut promiserat, domum[3] religionis in partibus Occidentis regni Angliæ constituens,[4] eandem prædiis et beneficiis non modicis ampliavit.

De translatione Ricardi Saresbiriensis episcopi ad Dunelmum.

Richard le Poore translated to Durham.

Eodem anno, cassata Romæ electione magistri Willelmi Scoti Dunelmensis electi, Ricardus Sarebiriensis episcopus ad eundem episcopatum electus est, postulatus, et translatus; post cujus promotionem canonici Sarebirienses elegerunt magistrum Robertum de Biingeham canonicum[5] suum in animarum suarum episcopum et pastorem. Quo utique anno decisa est contentio inter monachos Coventrenses et canonicos Lichesfeldenses super episcopo eligendo Romæ per sententiam diffinitivam; ita ut deinceps episcopos alternatim eligant, monachi primum, et canonici eo defuncto alterum; hoc tamen observato, ut prior Coventrensis in electione primam semper habeat vocem. In hac autem sententia videtur plurimum juri monachorum fuisse derogatum, qui eatenus semper pontifices elegerant absque canonicorum consensu. Eodem anno, imperator Constantinopolitanus humanæ naturæ debitum solvit, filium hæredem relinquens parvulum[6] et nondum idoneum ad imperii dignitatem.

The quarrel between the monks of Coventry and Lichfield settled.

Death of the emperor, Robert de Courtenay.

De sententia in imperatorem lata.

Hæc plus pertinent ad imperatorem quam ad historiam Anglorum usque ad hoc signum

Circa dies istos Papa Gregorius, cum imperatoris Romanorum F[rederici] contumaciam, simul et Crucifixi contemptum, ut sibi videbatur, impunitum diutius distulisset, tandem, ne canis videretur latrare non valens, de consilio cardinalium suorum, ipsum imperatorem excommunicavit, et latam sententiam per literas Apostolicas in diversis mundi partibus publicari præcepit. Inter cæteros autem hujus sententiæ publicatores Stephano scripsit archiepiscopo Cantuariensi in hæc verba; "Gregorius episcopus Stephano Cantuariensi archiepiscopo salu-

[1] *effectui mancipare*] effectu complere, O. W.

[2] O. W. ins. *eodem anno.*

[3] *domum religionis*] abbatiam, O. W. I cannot find that he founded any religious house.

[4] *constituens, eandem*] construens monachos Cistercienses imposuit, et locum, O. W.

[5] *canonicum*] concanonicum, W.

[6] Baldwin II., who was the brother, not the son, of Robert.

A.D. 1228. Letter of Pope Gregory IX. to archbishop Langton on the conduct of the emperor.

" tem, etc.[1] In maris amplitudine spatiosa navicula Petri posita, " vel potius exposita turbinibus tempestatum, sic jugiter pro- " cellis et fluctibus agitatur, ut ejus gubernatores ac remiges " vix contingat aliquando inter inundantium imbrium angustias " respirare, vix Caribdis voragines transire, vix a Cilla " declinare. Nam[2] quandoque prospero flatu[3] plenis velis ad " portum vehitur,[4] subito ventus irruens ex adverso, impul- " sus ab illo cujus halitus ardere facit, ad altitudinem maris " et turbulentæ[5] profunditatis oceanum navis rapitur; quæ " cincta fluctibus mergitur, nec submergitur, quia in ea Do- " minus residens, discipulorum tandem clamoribus excitatus, " dum fugat spiritus insufflantes, et mari ventisque imperat, " fit tranquillum. Quatuor quidem procellæ quatiunt navem " istam. Nam perfida paganorum turba terram inclytam, " Christi sanguine consecratam, impie detinere contendunt; " rabies tyrannorum, temporalia rapiens, exterminat justitiam " et conculcat ecclesiasticam libertatem; hæreticorum insania " Christi tunicam scindere nititur et subvertere fidei sacra- " mentum; falsorum fratrum et filiorum dolosa perversitas " concutit viscera et latus dilacerat matris suæ. Sicque *foris* " *pugnæ, intus timores*; extra interficit gladius, et domibus[6] " mors similiter intentatur. Sicque frequenter fit, quod " Christi ecclesia tot angustiis perturbatur; dum alere credit " filios, nutrit in sinu ignem, serpentes, et regulos, qui flatu " et morsu et incendio cuncta vastare nituntur. Hinc est, " quod ad monstra hujusmodi perimenda, et expugnandas acies " inimicas, ac[7] tempestatum inquietudines mitigandas, Apo- " stolica sedes his temporibus cum multa diligentia quendam " alumnum, imperatorem videlicet Frethericum, quem quasi " a matris utero excepit, uberibus lactavit, humeris bajulavit, " de manibus quærentium animam ejus frequenter eripuit, " educare studuit, multis laboribus et expensis usque ad virum " perfectum perduxit, ad regiæ dignitatis decorem, et tandem " ad fastigium culminis imperialis provexit, credens illum " habere defensionis virgam et baculum senectutis. Ipse " autem dum in Theutonicam se transtulit ad habenas imperii " optinendas, jocunda, ut credebatur, auspicia, sed verius " pericula, matris optutibus inferebat. Nam sponte, non

2 Cor. vii. 5.

[1] This letter had been sent to various bishops in the previous year, 10 Oct. 1227. Potthast. Regest. Pontif. p. 695. See Huillard-Bréholles, Hist. Diplom. Freder. II., iii. p. 24.

[2] O. W. ins. *si*.

[3] *flatu*] flante vento, O. W.

[4] *vehitur*] tenditur, O. W.

[5] *turbulentæ*] turbulentis, B. O W.

[6] *domibus*] domi, O. W.

[7] *ac*] ad, O. W.

" monitu, sede Apostolica ignorante, crucem suis affixit A.D. 1228.
" humeris, vovens solenniter se in Terræ Sanctæ subsidium Letter of
" profecturum. Deinde se et alios cruce signatos excommuni- Pope Gre-
" cari optinuit, nisi certo proficiscerentur tempore. Sed in- gory IX.
" cidenter absolutionem petiit et accepit, de parendo super to arch-
" hoc mandatis ecclesiæ prius præstito juramento. Exube- bishop
" rantem autem gratiam super ipsum Apostolica sedes infun- Langton
" dens, ut festinantius ad Terræ Sanctæ transiret subsidium, on the
" ipsum contra morem ad coronam vocavit, qui ad hoc non conduct
" invitare,[1] sed multiplicatis intercessoribus invitari per mag- of the
" nificos nuncios consuevit. Sicque idem sub crucis vexillo emperor.
" usque ad hæc tempora propria negotia plenius et perfec-
" tius consummavit. Tandem cum manibus felicis recorda-
" tionis Honorii Papæ, prædecessoris nostri, in beati Petri
" basilica recepisset diadema, de manibus nostris, tunc in
" minori officio constitutis, crucem resumpsit, voto publice
" innovato. Plures sub spe sui subsidii ad crucem sumendam
" induxit, et certum recepit terminum transfretandi. Habito
" quoque postmodum apud Verulas[2] cum ecclesia Romana col-
" loquio, juravit publice se in certo termino, a Romana sibi
" ecclesia præfigendo, et tanquam imperatorem honorifice pro-
" fecturum. Exinde apud Ferentinum in colloquio simili duorum
" annorum transfretandi elegit sibi terminum et præfixit; sic-
" que transiturum, et nobilem mulierem,[3] natam carissimi filii
" nostri in Christo Johannis regis Jerosolimorum, illustris
" ipsius regni hæredem, in conjugem recepturum, solenniter f. 68 b.
" præstito juramento spopondit; adjungens, quod per hoc ad
" obsequium Terræ Sanctæ, non ut cæteri peregrini, sed ut
" Templarii et Hospitalarii, se in perpetuum obligaret.
" Appropinquante itaque termino prælibato, cœpit excusationes
" multiplices prætendere, se ad transitum asserens non para-
" tum; et ut denuo ternorum sibi daretur terminus annorum,
" grandia optulit obsequia Terræ Sanctæ, cum obligationibus
" satis magnis. Apostolica vero sedes, ne tantis laboribus
" exufflatis et inutiliter sic exhaustis totum dissolveretur
" negotium, quod huic principi post Romanam ecclesiam
" principalius incumbebat, habito plurium episcoporum et
" aliorum virorum consilio, de contingentibus nil omittens,
" venerabilem fratrem nostrum P[elagium] Albanensem episco-
" pum, et bonæ memoriæ G[ualonem] titulo Sancti Martini
" presbyterum cardinalem, ad confirmanda illa, quæ imperator
" pro crucis obsequio spontaneus promittebat, transmisit. Cum-

[1] *invitare*] invitatus, B. O. W.
[2] Veroli.
[3] Yolande de Brienne.

A D. 1228. Letter of Pope Gregory IX. to archbishop Langton on the conduct of the emperor.

" que apud Sanctum Germanum cum pluribus Alemanniæ
" principibus pariter convenissent, imperator propria manu
" juravit, quod inde ad biennium, id est, in passagio Augusti
" nunc proximo transacto, omni excusatione et dilatione ces-
" santibus, transfretaret, mille milites ibidem per biennium
" teneret ad suum stipendium pro subsidio Terræ Sanctæ, cen-
" tum milia unciarum auri, in quinque passagiis tunc proximo
" futuris, illuc destinaret certis assignanda personis. Et tunc
" cardinales presbyteri, de imperatoris consensu, in conspectu
" principum ac populi circumstantis, excommunicationis sen-
" tentiam publice auctoritate Apostolica protulerunt; in quam
" incideret imperator, si forte in aliquo defecerit prædictorum.
" Obligavit insuper se imperator ad centum chelendras et quin-
" quaginta galeas ducendas et tenendas ultra mare, et quod
" insuper duobus milibus militum passagium certis terminis
" largiretur, in animam suam jurari faciens, se ista quæ
" diximus impleturum, et sponte consentiens in se et regnum
" suum ferri sententiam, si [1] non fuerint observata. Qualiter
" autem hæc impleverit, advertas. Nam cum [ad] ejus fre-
" quentem instantiam multa cruce signatorum milia, per ex-
" communicationis sententiam coartati,[2] in termino destinato
" ad portum Brundusii properassent, quia gratiam suam im-
" perator subtraxerat civitatibus fere cunctis in portubus con-
" stitutis, et idem a prædecessore nostro ac a nobis frequentius
" monitus, ut diligenter pararet omnia et fideliter quæ spo-
" ponderat adimpleret, ipse promissorum,[3] quæ sedi Apostolicæ
" et cruce signatis per prædicatores et literas suas fecerat de
" sponsione passagii, necessariorum et victus, suæ salutis im-
" memor, tam diu in æstivi fervoris incendio in regione
" mortis et aeris corruptela detinuit Christianum exercitum,
" ut non solum magna pars plebis, verum etiam non modica
" multitudo nobilium et magnatum, pestilentia, sitis ariditate,
" ardoris incendio, ac multis incommoditatibus expiravit.
" Inter quos defecerunt bonæ memoriæ episcopi [4] Andegavensis
" et Augustensis. Pars vero non modica infirmitate gravata
" regrediens, in viis, in silvis et planitiis, in montibus et
" speluncis occubuit jam ex parte. Sane reliqui, vix obtenta
" licentia, licet galeiæ, chalendræ, ac naves sufficientes ad

[1] O. W. ins. *hæc.*

[2] *coartati*] coartari, B.

[3] *promissorum*] præmissorum, B. O. W.

[4] *episcopi . . . Augustensis*] nobilis vir Lantgravius et episcopus Augustensis, Huillard-Bréholles, iii. p. 27. This seems to be the true reading, as the bishop of Angers (William) did not die till many years afterwards. *Augustensis* is probably bishop Siegfried of Augsbourg.

" transitum victualium, hominum, et equorum, ut promiserat, A.D. 1228.
" non adessent, in festo tamen beatæ Virginis cum jam em- Letter of
" poris instantia immineret, ut naves [a] transmarinis partibus Pope Gre-
" inciperent remeare, sulcare maria inchoarunt; sed pro nomine gory IX.
" Jesu Christi se discrimini committentes,[1] ac credentes im- to arch-
" peratorem cominus eorum vestigia secuturum. Idem vero, bishop
" evacuatis promissionibus, ruptis vinculis quibus tenebatur Langton
" astrictus, calcato timore divino, contempta reverentia Jesu on the
" Christi, censura ecclesiastica vilipensa, ac relicto exercitu conduct
" Christiano, exposita infidelibus Terra Sancta, devotione po- of the
" puli Christiani abjecta, in suum et totius Christianitatis emperor.
" obprobrium retrorsum [abiit], abstractus et illectus ad con-
" suetas regni[2] delicias, abjectionem corporis sui frivolis ex- Thren.
" cusationibus, ut dicitur, gestiens palliare. *Attendite* ergo, *et* 12.
" *videte, si est dolor sicut dolor* sedis Apostolicæ, matris vestræ,
" sic crudeliter et totiens deceptæ in filio quem lactaverat,
" in quem posuit in hoc facto spei suæ fiduciam, in[3] quem tot
" beneficiorum abundantiam cumulavit; dissimulans interim,
" ne occasione inventa se averteret a Terræ Sanctæ subsidio,
" exilia præsulum, spoliationes, captivitates, et injurias multi-
" plices, quas ecclesiis, viris religiosis,[4] clericis irrogavit, et
" obaudiens querelas multiplices pauperum, populorum, et
" nobilium patrimonii ecclesiæ clamantium contra ipsum, quas
" *in aures Domini Sabaoth* credimus *introisse.* Et quamvis S. Jac. v. 4.
" ecclesia Romana tueri debeat filium tanta diligentia educa-
" tum et magnificentia exaltatum, nunc ipsum gemit sine
" Marte victum, absque hoste prostratum, et in suæ confu-
" sionis obprobrium tam ignominiose dejectum. Non minus
" gemit exterminium exercitus Christiani, qui non inimicorum
" gladiis vel virtute defecit, sed calamitate tam miserabili est
" consumptus. Gemit etiam, quod pars residua bellatorum,
" exposita maris periculis et fluctibus tempestatum, absque
" duce, præceptore, et principe ducitur, quo ignorat, modi-
" cum profectura Terræ Sanctæ utilitatibus. Quibus debitæ
" consolationis solatium et oportunæ subventionis[5] auxilium,
" impedientibus jam maris frementis procellis temporisque
" angustia, juxta votum non possumus ministrare. Gemit
" insuper excidium Terræ Sanctæ, quam nunc eripi de
" manibus paganorum sperabamus; quam olim, ut asseritur,
" recuperasset Christianus exercitus per concambium Damietæ,
" nisi semel eis et iterum imperialibus fuisset literis inter-
" dictum. Qui etiam non fuisset in manibus paganorum in-

[1] *committentes*] concurrentes, W.
[2] O. W. ins. *sui.*
[3] *in . . abundantiam*] om. O. W.
[4] W. ins. *et*; *clericis* is expuncted in C.
[5] *subventionis*] subjectionis, B.

A.D. 1228. Letter of Pope Gregory IX. to archbishop Langton on the conduct of the emperor.

" clusus, si galearum subsidium, ut ex parte sua promissum
" fuerat[1] et fieri poterat, subsecutum. Nam Damieta,[2] quæ, ut
" astruitur, suo tradita nuntio et aquilis imperialibus insignita,
" eodem die crudeliter spoliata, et per suos deteriorata viliter
" et ignominiose, per ipsos fuit infidelibus restituta. Recurrit
" etiam ad rediviva suspiria et amissionem præscriptam, re-
" colens Damietæ tot laborum angustias, tot expensarum
" dispendia, tot mortes fidelium, et tot excursus temporum,
" quæ inutiliter affluxerunt, subortis lacrimis flere non cessat;
" nec est qui consoletur eam ex omnibus caris ejus, nec abster-
" gat lacrimas a maxillis. Cum ergo vox ejus in Rama jam sonu-
" erit, et Rachel non solum filios, sed hæc omnia irremediabili
" lamentatione deploret, quis fidelium a gemitibus et suspiriis
" continebit? quis filiorum, cernens aquarum profluvia de
" matris oculis prodeuntia, lacrimas non effundet? quis matris
" non compatietur angustiis, nec immensis ejus doloribus con-
" dolebit? quis fidelium propter hæc non ardentius inflamma-
" bitur ad subsidium Terræ Sanctæ, ne Christiana juventus ex
" insperato casu penitus prostrata videatur et ignominiose
" animo consternata. Nonne viri cordati et filii Jesu Christi
" debent ad subsidium Terræ Sanctæ tanto fortius animari,
" quanto ignominiam jam amplius resultare conspiciunt ex
" insperata ruina in patrem et filium, in Redemptorem atque
" redemptos, in Christum et populum Christianum? Nos igitur
" hoc negotium tanto ardentius resumere affectamus, et pro-
f. 69. " fundiori consilio alta intendimus remedia invenire, quanto
" magis[3] necessitas et ex multis inflata doloribus nostram
" grandis angustia [mentem] pavit;[4] et sic cum Dominus
" populo Suo modicum ostendit Se iratum, de illius manu hoc
" tempore sacrificium non acceptans, qui prudentiam non est
" imitatus illorum per quem salus in Israel [fieri] consuevit,
" non[5] tamen misericordiæ Dei sunt consumptæ, nec ejus mi-
" serationes penitus defecerunt. Sperantes namque in miseri-
" cordia Dei nostri, qui viam nobis ostendit, per quam in
" hoc opere prospere gradiamur, et viros secundum cor suum
" destinabit, qui præcedant in cordis puritate ac manuum
" munditia exercitum Christianum. Ideoque fraternitatem
" vestram obsecramus in Domino, per Apostolica scripta præ-
" cipiendo mandantes, quatinus hoc clero et populis vobis
" commissis fideliter exponentes, ac inducentes eosdem ad hæc
" exequenda, suos studeant animos præparare, et ipsos ad

---

[1] *fuerat*] extiterat, O. W.
[2] O. W. ins. *perdita*.
[3] *magis*] major incumbit, O. W.
[4] *pavit; et sic cum*] premit; etsi enim, Huillard-Bréholles.
[5] *non*] nondum, O. W.

" vindicandam injuriam Jesu Christi sedulis exhortationibus A.D. 1228.
" invitetis, ut, cum ipsos sedes Apostolica habito majori tractatu Letter of
" sollicitandos providerit, promtos inveniat et paratos. Porro, Pope Gre-
" ne tanquam canes muti, non valentes latrare, videamur de- gory IX.
" ferre homini contra Deum, non sumentes ultionem de illo, to arch-
" qui tantam injuriam[1] populo procuravit, imperatorem videlicet bishop
" Frethericum, qui nec transfretavit in termino constituto, nec Langton
" illuc in taxatis passagiis præscriptam pecuniam destinavit, on the
" nec mille duxit milites per biennium tenendos ad suum [sti- conduct
" pendium] pro subsidio Terræ Sanctæ ibidem, sed in[2] tribus of the
" articulis manifeste deficiens, in descriptæ excommunicationis emperor.
" laqueum ultroneus se ingessit, excommunicatum, quamquam
" inviti, publice nunciamus, et mandamus ab omnibus arctius
" evitari,[3] contra ipsum, si contumacia ejus exegerit, gravius
" processuri. Confidimus tamen adhuc in pii Patris clementia,
" qui neminem vult perire, quod oculi mentis caligantes, hoc
" ecclesiastico delibuti colirio, si non fuerit animo rebellis,
" lumine poterunt illustrari, ut suam aspiciat nuditatem, et
" ignominiam quam incurrit, avertant; sicque recurrat ad
" medicum, et ad matrem ecclesiam revertatur, per humi-
" litatem debitam et satisfactionem congruam salutis remedia
" recepturus. Non enim ejus salutem in Domino affectamus
" interire, quem olim sincere dileximus, in minori etiam officio
" constituti. Data Laterani, Pontificatus nostri anno secundo."

Quomodo imperator Frethericus promulgaverit se excommunicatum fuisse injuste.

Imperator itaque Frethericus, cum a referentibus se excom- Declara-
municatum cognovisset, perturbatus est valde; et sicut Papa tion of the
per litteras suas in omnibus Christianorum finibus latam fece- emperor
rat sententiam publicari, ita dictus imperator scripsit univer- on his ex-
sis regibus et principibus Christianis, conquerens sententiam communi-
in eum fuisse injuriose latam. Denunciavit etiam singulis cation.
et universis, se non frivolis excusationibus, sicut ei Papa men-
dose imposuit, a peregrinatione inchoata reversum, sed maxime
infirmitatis causâ, Illius super hoc testimonium invocans,
qui est testis in cælo fidelis. Affirmavit insuper, quia quam
citius sibi Deus prosperitatem præstiterit corporalem, votum
suæ peregrinationis, sicut decet imperatorem, cum honore
congruo persolvere Domino procurabit. Inter cæteros siquidem

[1] O. W. ins. *in Dei.*
[2] O. W. ins. *his.*
[3] O. W. ins. " per vos et alios " ecclesiarum prælatos excommu-
" nicationem facientes publice
" nuntiari."

A.D. 1228. Letter of the emperor to the king of England against the Pope.

catholicos reges literas auro bullatas Anglorum regi transmisit, proponens in eisdem Romanam ecclesiam tanto jam avaritiæ succensam incendio et concupiscentia manifesta, quod bonis ecclesiasticis non sibi pro voto sufficientibus, imperatores, reges, et principes exhæredare et tributarios constituere non veretur. Habeat autem de præmissis rex Anglorum ex se ipso [exemplum], cujus patrem, regem scilicet Johannem, tam diu excommunicatum tenuit, quousque ipsum et regna ejus constituit sub tributo. Habeant etiam generaliter omnes idem exemplum de comite Tholosano, et alios principes multos, quorum terras et personas tamdiu sub interdicto concludere molitur, donec illos in consimilem redigat servitutem. Simonias, exactiones diversas, et a sæculis inauditas, quas in ecclesiasticas personas incessanter exercent, usuras manifestas, et palliatas, quibus hactenus incognitis totum mundum inficiunt, prætermitto. Sermones tamen super mel mellitos et super oleum mollitos, insatiabiles sanguisugæ,[1] dicentes curiam Romanam esse ecclesiam, matrem nostram, ac nutricem; cum sit curia prætaxata omnium malorum radix et origo, non maternos, sed actus exercens novercales, ex cognitis fructibus suis certum faciens argumentum. Revolvant hæc incliti barones Angliæ, quos Papa Innocentius bullatis literis communitos animavit, ut in regem Johannem quasi ecclesiæ inimicum insurgerent obstinatum. Sed postquam enormiter memoratus rex est incurvatus, et se suumque regnum ecclesiæ Romanæ, velut effeminatus, mancipavit, prædictus Papa proceres, quos prius sustinuit et excitaverat, postposito mundi pudore Deique timore, conculcavit morti expositos et miserabiliter exhæredandos, ut more Romano protervo hiatu quod pinguius erat, proh dolor, absorberet! Et factum est quod, incitante Romanorum avaritia, princeps provinciarum facta est sub tributo. Ecce mores Romanorum, ecce laquei prælatorum, quibus universos ac singulos quærunt illaqueare, nummos emungere, liberos subjugare, pacificos inquietare,[2] in

[1] Sic, the verb being omitted. | [2] *inquietare*] inquietares, B.

vestibus ovium, cum sint intrinsecus lupi rapaces, legatos huc et illuc mittentes, excommunicare, suspendere, punire potestatem habentes, non ut semen, id est, verbum Dei, seminent fructificandum, sed ut pecuniam extorqueant, colligant, et metant quæ nunquam seminarunt. Sicque fit, ut ecclesias sacras, pauperum refugia, sanctorum mansiones diripiant, quas pii ac simplices patres nostri in refectionem pauperum ac peregrinorum et religiosorum sustentationem fundaverunt. Et nunc ad imperia et regna degeneres et ignobiles, quos solæ literæ faciunt insanire, ausu temerario contendunt anhelare. In paupertate quidem et simplicitate fundata erat ecclesia primitiva, cum sanctos, quos cathalogus sanctorum commemorat, fœcunda parturiret. Sed *aliud fundamentum nemo potest ponere præter illud quod positum* [*est*] *a Domino Jesu* ac stabilitum. Porro quia in divitiis navigant, in divitiis volutantur, in divitiis ædificant, timendum ne paries inclinetur ecclesiæ, ne, maceria depulsa, ruina subsequatur. "In nos etiam, novit Scrutator om-
" nium, injuste debacchantur, dicentes nos nolle ter-
" minis tranfretasse constitutis, cum multa me Deo et
" ecclesiæ et imperio inevitabilia ac ardua negotia,
" præter infirmitatis incommoda, detinebant, quorum
" primum fuit rebellium Siculorum insolentia; nec
" videbatur nobis sanum fuisse consilium expediens
" Christianitati, nos in Terram Sanctam transisse, bel-
" lum intestinum post terga relinquentes; sicut nec
" medico, ferro infixo vulneri, fomentum adhibere me-
" dicinæ." In conclusione[1] quoque demum hoc adjecit, exhortans orbis principes universos ut contra tantam sibi prospiciant avaritiam et iniquitatem, quia

A.D. 1228. Letter of the emperor to the king of England against the Pope.

1 Cor. iii. 11.

Tunc sua res agitur, paries cum proximus ardet. Hor. Epist. i. 18, 84.

[1] O. W. ins. *epistolæ*.

A.D. 1228. *Quod imperator movit persecutionem contra dominum Papam.*

f. 69 *b.* Invasion of the Papal territory by the emperor.

Ex hac itaque imperator perturbatione commotus excitavit contra dominum Papam et Romanæ ecclesiæ patrimonium seditionem[1] gravissimam, invadens ejus civitates et occupans castella. Sicut idem Papa per literas suas Romano legato Francorum directas evidenter expressit, in horum[2] verborum tenorem :

Autenticum domini Papæ.

Letter of the Pope complaining of this.

" Gregorius episcopus Romano Francorum legato salutem, " etc. Attende, quæsumus, et *vide si est dolor sicut dolor nos-* " *ter*, quia filium quem nutrivit ecclesia Romana et exaltavit, " sperans eum propugnatorem habere contra perfidas nationes, " ecce nunc persecutorem sentit immanem, et hostem validum " experitur. Et ne taceamus atroces injurias et jacturas " enormes, quibus Frethericus dictus imperator ecclesiam et " personas ecclesiasticas damnabiliter hactenus flagellavit, " patrimonium Apostolicæ sedis per Sarracenos et alios im- " pugnat; et quod detestabilius est, cum Soldano et aliis " Sarracenis nefandis contrahens pactiones, illis favorem, " Christianis odium, exhibet manifestum, ad exterminandas " domos Hospitalis et fratrum militiæ Templi, per quas re- " liquiæ Sanctæ Terræ hactenus sunt observatæ, impie annul- " lando. De mandato enim illius inter Sarracenos et Chris- " tianos fide fracta treugarum, cum Sarracenis [per terras] " domorum prædictarum hostiliter equitans,[3] occisis et cap- " tis quampluribus, cum prædas plures abduxissent, Tem- " plarii ex hoc moti insurrexerunt contra ipsos; et cum prædas " abstulissent ad valentiam sex milium marcarum, Thomas co- " mes Atterarum,[4] imperatoris bajulus, illis redeuntibus furi- " bundus occurrens,[5] eandem prædam, ipsis non audentibus " juxta ordinis sui instituta manum armatam contra Chris- " tianos erigere, abstulit violenter, et reddidit Sarracenis, " præter quædam quæ idem Thomas sibi dicitur retentasse. " Quod si Sarraceni prædam auferant Christianis, dictus " Thomas non solum ad recuperationem ejus [non] intendit, sed " nec patitur ut Christiani prædam auferant aliquando Sar-

[1] *seditionem*] persecutionem, O. W.

[2] *horum . . tenorem*] hæc verba, O. W.

[3] *equitans*] B. ins. e above the line so as to make the word *equi-etans*; Huillard-Bréholles prints *inquietantes* (iii. p. 74).

[4] Thomas of Aquino, count of Acerra.

[5] *occurrens*] So Huillard-Bréholles; et currens, B. O. W.

A.D. 1228.

Letter of the Pope complaining of the emperor.

" racenis. Quare factum est, ut illi ex hoc violentiores[1] effecti " nostros audacter impugnent, et nostri proditionis [periculum] " formidantes minus audeant refragari. Et sic effusio sangui- " nis Christiani nonnunquam in imperatoris damnabile lucrum " cedit. Adhuc autem Thomas prædictus, vel potius impera- " tor per ipsum, prædictas domos immanius persequens, ipsas " domibus et possessionibus quas habebant vi arctiori per " violentiam spoliavit, easque privilegiis Apostolicæ sedis pri- " vare contendens, et imperiali subicere jurisdictioni nititur, " in manifestam subversionem ecclesiasticæ libertatis. Cen- " tum sclavos etiam, quos domus Hospitalis et Templi habe- " bant in Sicilia et Apulia, colligi faciens, eos reddidit Sar- " racenis, nulla exinde recompensatione facta domibus supra- " dictis. Et sic servis Christi servos præfert Machometi, ut ex " præmissis ostenditur evidenter. Adhuc pro certo scias quod " licet dictus imperator cum paucis militibus mare dicitur in- " trasse, contra patrimonium ecclesiæ magnum exercitum Chris- " tianorum et Saracenorum multitudinem destinavit, ut de ob- " servatione fidei[2] et malignitate constet, omnibusque manifestum " exhibeat argumentum. Unde, inquam,[3] firmam spem fiduci- " amque habemus in Illo, qui ecclesiam Suam supra fidei " petram stabiliens, quantumcunque irruant venti et inundent " flumina, ipsam tamen non permittet everti vel naufragari. " Dum itaque videmus eum in subversione fidei Christianæ " ita nequiter machinantem, ita impie sævientem, possemus " extremum periculum formidare; sed quantumcunque impii " prolongetur iniquitas, nunquam tamen in sua poterit pra- " vitate prævalere, sed in ea potius evanescet. Cum igitur " ex officio, licet indignis, nobis injuncto providere cogimur, " ne minister Machometi in Christi ministros diutius valeat " desævire, sed sæviens potius confundatur, et gloria Chris- " tiani nominis exaltetur, dilectioni tuæ per Apostolica scripta " præcipiendo mandamus, quatinus per terram legationis tuæ " hæc solenniter prædicans[4] Christi fidelibus, ut pro statu " fidei et religionis observantia stent ex animo, tanquam pro- " sequentes singuli proprium interesse, ac salutaribus monitis " effectibus eos et exhortationibus inducere non postponas. " Datum Laterani,[5] nonas Augusti, pontificatus nostri anno " secundo."

---

[1] *violentiores*] insolentiores, O. W.

[2] O. W. ins. *suæ*.

[3] *inquam*] $\overset{i}{n}$q$_{\text{ꝫ}}$, B., *i.e.*, nisi quia, as C. O. W.

[4] *prædicans*] publicans, O. W.

[5] *Laterani*] An error for *Perusii*. Potthast. Regest. Pontif. p. 711.

A.D. 1228. *Quomodo populus Romanus excitavit seditionem contra Papam.*

The pope is driven from Rome and flies to Perugia.

Per idem tempus populus Romanus in Papam Gregorium seditionem excitavit,[1] et in solemnitate Paschali illum ejecerunt ab urbe, insequentes eum usque[2] Viterbium castellum suum, ubi fortiter invalescentes fugaverunt eum usque Perusium. Papa, aliud vindictæ genus non habens, persecutores suos excommunicationis sententia innodavit.

Responsum[3] *qualiter Franci in terra Albigensium deteriorem calcarium sæpius reportarunt turpiter mutilati.*

French expedition in Provence against Raymond of Toulouse.

Battle of Castel-Sarazin.

Victory and cruelties of Raymond.

Eodem tempore rex Francorum misit in Provinciam super comitem Tholosanum expeditionem non modicam militarem, ut dictum comitem debellarent et ab illis finibus propulsarent. Audientes autem quod dictus comes erat tunc apud castrum Saracenum, quod ad jus suum spectare videbatur, decreverunt eum ibidem inclusum obsidione vallare. Comes vero, de eorum adventu præmonitus,[4] cum ingenti copia armatorum illis venientibus insidias paravit; et in silva quadam, per quam Franci erant transituri, cum suis delitescens hostium expectavit adventum. Venientibus autem Francigenis ad locum insidiarum, irruit in eos cum suis legionibus comes non præmeditatos; et facto hinc inde conflictu gravissimo, capti sunt ex Francis milites quingenti et multi interfecti. Capti sunt autem servientes armati ad duo milia bellatorum, quos omnes ad nudam carnem spoliatos, quorundam eorum fecit comes oculos erui, aures et nares præcidi, manus ac pedes aliorum truncari, et sic turpiter mutilatos ad propria remittens, deforme spectaculum Francigenis optulit inimicis.[5] Milites quoque captivos omnes, collectis prius manubiis eorundem, comes victor sub arctiori custodia deputavit. Actum autem est bellum hoc decimo quinto kalend. Junii apud castrum Saracenum. Et ut breviter dicam,[6] ter in illa æstate expeditionibus repetitis, Franci fugati vel capti sunt et incarcerati a comite sæpedicto.

---

[1] *excitavit et*] excitantes, O. W.
[2] O. W. ins. *ad.*
[3] This heading is at the foot of the page, in black. W. has none.
[4] *præmonitus*] præmunitus, W.
[5] *optulit inimicis*] extiterunt, O. W.
[6] *dicam*] dicatur, O. W.

De obitu Stephani Cantuariensis archiepiscopi. A.D. 1228.

Eodem[1] anno Stephanus, Cantuariensis archiepiscopus, apud Slindonam manerium suum septimo[2] idus Julii diem clausit extremum, et Cantuariæ sepultus est pridie nonas ejusdem. Quo sepulto, monachi Cantuarienses, impetrata a rege licentia, elegerunt monachum de gremio ecclesiæ suæ, magistrum Walterum de Heinesham, tertio nonas Augusti; quem cum monachi præsentassent regi, ipse post diutinam deliberationem eundem electum certis objectionibus refutavit.[3] Primo quidem ipsis objecit monachis, quod talem elegerunt qui sibi inutilis erat et regno; secundo quod pater ejusdem de furto convictus patibulo suspensus fuit; tertio, quod steterat in causis[4] contra patrem suum regem Johannem, tempore interdicti. Episcopi præterea Cantuariensis ecclesiæ suffraganei eidem electo objecerunt quia sanctimonialem quandam oppresserat et ex illa pueros susceperat, adicientes insuper, quod electio archiepiscopi sine illorum præsentia non debuerat celebrari. Electus vero præfatus, electioni factæ firmiter adhærens, post appellationem interpositam, assumptis sibi[5] monachis quibusdam Cantuariensibus, domini Papæ se conspectibus præsentavit, petens instanter ut electionem factam confirmaret. Sed dominus Papa, cum cognovisset quod a rege et episcopis electio contradicta fuisset, distulit negotium, donec rei certitudinem cognovisset.[6] Rex autem et episcopi, cum audissent quod electus memoratus ad curiam Romanam iter arripuerat,[7] objectiones præmissas in scriptum redactas et tam regio quam episcoporum sigillo[8] roboratas per Rofensem[9] et Cestrensem[10] episcopos domino Papæ transmiserunt, magistrum Johannem Bedefordensem archidiaconum hujus negotii constituentes patronum. Nuntii tandem Romam pervenientes domino Papæ regis et episcoporum literas porrexerunt; quibus Papa diligenter inspectis de consilio cardinalium statuit partibus diem in crastino Cinerum, ut tunc mediante justitia causam sententialiter diffiniret.

Death of archbishop Langton at Slindon.

Election of Walter of Eynsham by the monks.

f. 70.

---

[1] There is an inverted mitre and pastoral staff in the margin.

[2] *septimo*] octavo, W. On the error of these two dates, see Madden, Hist. Anglor. ii. 302, n. 4. He proposes to exchange them.

[3] *refutavit*] recusavit, O. W.

[4] W. ins. *multis*.

[5] *sibi*] secum, W.

[6] *cognovisset*] didicisset, O. W.

[7] *arripuerat*] arripuisset, O. W.

[8] *sigillo*] om. W.

[9] Henry Sandford.

[10] Alexander Stavenby.

A.D. 1228.

De tempestatibus illius anni.

Heavy storms and wet autumn.

Eodem anno, per totam æstatem facta sunt tonitrua et choruscationes horribiles, quæ edificia multa succenderunt in locis diversis, homines et animalia peremerunt; et subsecutæ sunt in autumno sequente pluviarum inundationes assiduæ, quæ in frugibus colligendis damna non modica cultoribus intulerunt.

De irruptione facta a Walensibus.

Disturbances in Wales.

Eodem tempore, mense Augusto, milites et servientes de castello montis Gomericii, quod in confinio Walliæ situm est, exierunt cum populo regionis, ut transitum cujusdam viæ non longe a castello positum, propter latrones Walenses qui in loco illo viatores peremerunt assidue et transeuntes spoliaverunt, latius facerent et securum. Venientes siquidem ad locum cum gladiis, securibus, fustibus, et armis, cœperunt arbores et ligna, veprium densitates et frutecta succidere, ut viam redderent viatoribus spatiosam. Quod cum a Walensibus compertum fuerat, supervenerunt in fortitudine gravi; et hostes acriter invadentes compulerunt eos castellum ingredi, hinc inde quibusdam peremptis. Et cum castellum obsidione vallassent,[1] inclusi continuo Huberto Angliæ justitiario, cui rex nuper honorem illum cum castello dederat, significaverunt; et rex cum festinatione illuc veniens, Walenses ab obsidione removit. Rex autem Anglorum, qui cum paucis venerat[2] armatis, majorem expectavit exercitum; et tandem multitudine armatorum stipatus ad silvam pervenit supradictam, quæ, ut dicebatur, spatiosa erat nimis, habens quinque leucarum spatium[3] in longitudine. Sed licet magna esset et præ nimia densitate ad destruendum difficillima, cum ingenti tamen labore succisa est et ignibus concremata. Et rex inde ad interiora exercitum ducens, venit ad quoddam habitaculum albi ordinis, Cridia vocatum, quod Walensibus erat receptaculum, sicut regi fuerat intimatum. Injecto igitur ad jussionem regis igne in edificiis illis, omnia in favillas redegerunt. Hubertus vero justitiarius, cum situm loci quasi inexpugnabilem avertisset, rege consentiente, jussit ibi castellum firmari; sed antequam opus inceptum ad perfectionem veniret, multi utrinque interfecti sunt, et vir nobilis W[illelmus] de Brausia, dum victualia quæreret, a Walensibus captus et vinculis est addictus. Quidam etiam miles, quem rex nuper

Siege of the castle of Montgomery by the Welsh. Its relief by Henry III.

He burns the abbey at Kerry.

Capture of William de Braose by the Welsh.

[1] O. W. ins. *Walenses.*

[2] *venerat*] advenerat, O. W.

[3] *spatium in longitudine*] longitudinis, W.

donaverat cingulo militari, cum aliis ad victualia quærenda exierat; cum socios ab hostibus videret præclusos, in medios hostes audacter prorupit, et multis ex obstantibus interemptis, ipse tandem cum quibusdam aliis de exercitu regis occubuit interfectus. Erant autem multi ex majoribus exercitus regis, qui cum Leolino erant confœderati [ac] regi ficte adhæserunt. Unde deficiente in exercitu omni alimentorum genere, rex comperiens, quod quidam suorum avertentes se, et non servando fidem ac pactum eorum,[1] in ore suo et corde mentiti sunt ei, coactus est turpem inire concordiam; in hoc consentiens, ut castellum magnis sumptibus fere jam consummatum[2] ipsius regis complanaretur expensis, et Leolinus pro laboribus regis et impensis daret tria milia marcas[3] eidem regi. Et sic fœdere confirmato, unusquisque ad propria remeavit.[4] Sicque rex Angliæ, postquam per tres fere menses in constructione castelli prædicti occupatus fuerat et pecuniam infinitam inutiliter consumpserat, remanente Willelmo de Brausia in vinculis Leolini, viro nobili, ignominiose[5] ad propria remeavit. Et tunc [multos] commovit ad risum, quod cum primo construeretur castellum, justitiarius dans illi nomen vocavit illud Stultitiam Huberti; quia cum novissime viderent post tot labores et expensas solo tenus complanatum, justitiarium[6] non solum prophetam, sed etiam plus quam prophetam affirmarunt.[7] A.D. 1228. "Hubert's folly" levelled.

Quomodo Frethericus in Terram Sanctam applicando negotium Christi promoverit.

Eodem anno, Frethericus[8] imperator mare Mediterraneum ingressus, ut Domino votum peregrinationis persolveret, in vigilia Nativitatis beatæ Virginis Mariæ apud Acon applicuit; venientes[9] ei obviam clerus terræ et populus cum magno honore, ut tantum decebat virum, illum receperunt. Veruntamen quoniam noverant eum a Papa excommunicatum, non ei communicaverunt in osculo neque in mensa; sed consuluerunt, ut domino Papæ satisfaciens rediret ad sanctæ ecclesiæ unitatem. Templarii vero et Hospitalarii in adventu ejus flexis genibus adoraverunt eum, genua ejus deosculantes; et omnis The emperor lands at Acre, Sept. 7.

[1] *eorum*] eum, B.
[2] *consummatum*] elaboratum, O. W.
[3] *marcas*] vaccas, O. W.
[4] *remeavit*] remearet, O. W.
[5] *ignominiose*] om. C.
[6] O. W. ins. *omnes*.
[7] *affirmarunt*] esse dixerunt, O. W.
[8] O. W. ins. *Romanorum*.
[9] O. W. ins. *que*.

A.D. 1228. fidelium qui aderat exercitus glorificabant Deum in adventu ipsius, sperantes quod per eum fieret salus in Israel. Tunc imperator ad universum exercitum gravem deposuit querimoniam de pontifice Romano, quod injustam tulerat in eum sententiam, affirmans se gravissimæ infirmitatis causa et aliorum arduorum negotiorum, quæ totam tangebant Christianitatem, iter suum ad Terræ Sanctæ subsidium distulisse. Soldanus[1] vero Babiloniæ, cum ejus adventum in Siriam cognovisset, misit ei xenia multa et preciosa in auro et argento, in olosericis[2] et lapidibus preciosis, in camelis et elefantis, in ursis et simiis, et aliis rebus mirificis, quibus omnibus carent[3] incolæ Occidentis. Invenit autem imperator, tempore quo Achon applicuit, principes et rectores exercitus populi Christiani, ducem de Lemburgo, patriarcham Jerosolimitanum, archiepiscopos Nazarensem, Cæsariensem, et[4] Narbonensem; episcopos Angliæ Wintoniensem et Exoniensem; magistros Hospitalis[5] et Teuthonicorum, qui præerant octingentis militibus peregrinis et peditibus quasi decem milibus, de diversis mundi partibus congregatis. Qui omnes pari devotione ducti Cæsaream et quædam[6] munierant castella, ita quod nihil defuit eis, nisi ut Jopen restaurarent, et sic in sanctam tenderent civitatem. Imperator itaque cum statum Terræ Sanctæ cognovisset, approbavit plurimum peregrinorum propositum; et præparatis omnibus ad progrediendum necessariis, processerunt feliciter, prævio imperatore, et xvii. kalend. Decembris apud Jopen prospere pervenerunt. Sed quoniam unusquisque de exercitu necessaria victus ad dies plurimos sibi et equitaturis suis cum summariis per terram portare nequivit, et specialiter propter hoc in portu Aconensi naves essent paratæ, quæ victualium copiam exercitui deferre debebant, cum onustæ velificarent, repente suborta tempestate et supra modum tumescentibus procellis, per septem dies continuos peregrinis Christi victualia fuerant interdicta. Erat autem tunc timor magnus inter multos, ne iratus Dominus populum suum delere vellet de superficie terræ. Sed ineffabilis clementia Dei, *quæ neminem temptari permittit ultra quam sustinere potest*, tandem clamoribus lacrimosis fidelium excitata,[7] *imperavit ventis et mari, et facta est tranquillitas magna.* Et continuo, ducente Domino, venit apud Jopen innumera navium multitudo

Reception of the emperor.

f. 70 *b*.

15 Nov.

1 Cor. x. 13.

S. Matt. viii. 26.

[1] Malek-el-Kamel.

[2] *olosericis*] pannis sericis, O. W.

[3] *carent incolæ*] regiones abstinent, O. W.

[4] *et*] om. C.

[5] O. W. ins. "et militiæ Templi et Hospitalis." See above p. 128 as to these persons.

[6] O. W. ins. *alia*.

[7] *excitata*] excitat', *i.e.*, excitatus, B., as O. W., where *Dominus* is inserted.

cum ingenti copia frumenti et ordei, vini, et omni genere victualium; ita quod indeficiens abundantia fuit semper in exercitu, usque ad perfectam reædificationem castri memorati, prout rerum necessitas exigebat. A.D. 1228.

De Joseph qui ultimum Christi adventum adhuc vivus expectat.

Imperti-nens usque huc ○ ✝

Arrival in England of an Armenian archbishop, who gives an account of the celebration in Armenia of the three Conceptions.

Hoc denique anno venit in Angliam archiepiscopus quidam Armeniæ majoris, gratia peregrinationis, ut sanctorum Anglicanæ[1] regionis reliquias et loca venerabilia, sicut et per alia regna fecerat, visitaret. Literas quoque[2] domini Papæ ad commendationem personæ suæ viris religiosis et prælatis ecclesiasticis exhibuit, ut ab ipsis cum debita reverentia reciperetur et honorifice tractaretur. Hic demum, cum[3] apud Sanctum Albanum veniens, causa orandi Angliæ prothomartyrem, ab abbate et conventu reverenter susceptus est; ubi cum ab itinere fatigatus ob sui suorumque recreationem aliquandiu perhendinaret, cœpit per interpretes suos de ritu et religione hujus patriæ multa et moribus vivendi inquirere, et de partibus orientis plura admiranda referre. Interrogatus autem inter loquendum ab uno, qui fuit ei assidens collateralis, monacho, si in partibus suis conceptio beatæ Mariæ celebraretur, respondit, "Celebratur utique, et hæc est " ratio; quia, angelo nunciante Joachim dolenti et " inhabitanti tunc desertum, ipsa conceptio facta est. " Similiter et conceptio beati Johannis Baptistæ, simili " ratione. De conceptione autem Domini, quæ facta " est angelo annunciante Mariæ, quæ concepit ex " Spiritu Sancto, nulli fidelium venit in dubium." Hæ tres conceptiones in partibus Armeniæ, ut asseruit et prædictis rationibus confirmavit, celebrantur.

and of the wandering Jew.

Interrogatus similiter inter cætera de Joseph viro illo, de quo frequens sermo habetur inter homines, qui, quando passus est Dominus, præsens fuit et locutus est cum Eo, qui adhuc vivit in argumentum fidei Christianæ, si illum aliquando viderit vel de illo quicquam audierit, respondit archiepiscopus,[4] asserens rem gestam seriatim, et postea miles quidam Antio-

[1] *Anglicanæ*] hujus, O. W.
[2] *quoque*] vero, O. W.
[3] *cum*] Not in C.
[4] *archiepiscopus*] pro archiepiscopo, W.

A.D. 1228. Account of the wandering Jew.

chenus, de familia ejus, qui interpres illius erat, notus[1] etiam cuidam famulo domini abbatis, Henrico Spigurnel, exponens sermones illius, et dixit lingua Gallicana, "Bene," inquit "novit dominus meus hominem illum, et[2] paulo ante- "quam iter arriperet ad partes occidentis, idem Joseph in "Armenia comedit ad mensam domini mei archiepiscopi, "quem multotiens viderat et audierat loquentem." Et post-modum interrogatus de rebus gestis inter Dominum Jesum Christum et eundem Joseph, respondit, "Tempore passionis "Jesu Christi, cum captus a Judæis in prætorium adductus "fuisset ante præsidem Pilatum ut judicaretur ab ipso, ac- "cusantibus Ipsum constanter Judæis, cum Pilatus nullam in "eo causam mortis invenisset, dixit ad eos, 'Accipite Eum vos, "'et secundum legem vestram judicate Eum.' Sed tandem in- "valescentibus clamoribus Judæorum, Pilatus dimisit illis "Barraban ad petitionem illorum, et tradidit eis Jesum ut "crucifigeretur. Trahentibus autem Judæis Jesum extra "prætorium, cum venisset ad ostium, Cartaphilus prætorii "ostiarius et Pontii Pilati, cum per ostium exiret Jesus, pepu- "lit[3] Eum pugno contemptibiliter[4] post tergum, et irridens "dixit, 'Vade Jesu citius, vade, quid moraris?' Et Jesus "severo vultu et oculo respiciens in eum, dixit; 'Ego[5] vado, "'et expectabis donec veniam.'[6] Ac si juxta Evange- "listam diceretur; 'Filius quidem hominis vadit sicut "'scriptum est de Eo; tu autem secundum adventum "'meum expectabis.' Itaque juxta verbum Domini expectat "adhuc Cartaphilus[7] ille, qui tempore Dominicæ passionis erat "quasi triginta annorum, et semper cum usque ad centum "attigerit ætatem redeuntium annorum, corripitur quasi "incurabili infirmitate, et rapitur quasi in extasim; "et convalescens, redit redivivus ad illum ætatis statum, "quo fuit anno quando passus est Dominus,[8] ut vere pos-

---

[1] *nctus . . Spigurnel*] Not in C.

[2] *et*] qui a, W.

[3] *pepulit*] Altered to *repulit* in C.

[4] *contemptibiliter*] impie, O. W.

[5] W. ins. *inquit*.

[6] *veniam*] redeam, W. Below the two figures are represented; Cartaphilus is saying, "Vade, "Jesu, ad judicium tibi præpara- "tum;" our Lord, who bears the cross, "Vado, sicut scriptum "est de me, tu vero expectabis do- "nec veniam." Above the first is "Cartaphila Christo. Yppa Christo, "crassay Christus." Above our Lord's figure, "Responsio Christi. "Euena yppa uo ananymamo."

[7] Par. puts in the margin, "vel "-la."

[8] *Dominus*] Christus, O. W.

" sit dicere cum Psalmista, *Renovatur ut aquilæ juven-* A.D. 1228.
" *tus mea.* Verum post passionem Domini, crescente fide Ps. cii. 5.
" catholica, idem Cartaphilus baptizatus fuit ab Anania, qui Account of the
" baptizavit beatum Paulum Apostolum, et vocatus est Joseph. wandering Jew.
" Habitat autem frequenter in utraque Armenia et in aliis
" regionibus orientis, vivens inter episcopos et alios ecclesiæ
" prælatos; homo sanctæ conversationis et religionis, pauca
" habens verba et circumspecta, ut qui nihil loquitur nisi
" ab episcopis et viris religiosis fuerit requisitus. Et tunc
" refert[1] de rebus antiquitatis, et de his quæ gesta fuerant
" in passione Domini et resurrectione, et de testibus re-
" surrectionis, illis videlicet qui surrexerunt cum Christo
" et venerunt in sanctam civitatem et apparuerunt multis.
" Refert etiam de simbolo Apostolorum, et eorum divi-
" sione et prædicatione; et hoc sine risu et omni levitate
" verborum, et nota reprehensionis vel redargutionis;
" ut qui magis versatur in lacrimis et timore Domini,
" metuens semper et suspectum habens adventum Jesu
" Christi in igne, sæculum judicaturi; ne Ipsum in ultimo
" examine inveniat iratum, quem ad passionem properan-
" tem irridens ad dignam provocaverat ultionem. Veniunt
" ad eum multi de remotis mundi partibus, delectantes in
" ejus visione et confabulatione, quibus si sint viri autentici,
" de rebus interrogatis breviter solvit quæstiones. Munera
" omnia sibi respuit oblata, victu moderato[2] et vestitu con-
" tentus. In hoc semper ponit suæ spem salutis, quia igno-
" rans deliquit, dicente Domino et orante;[3] 'Pater, ignosce illis,
" 'quia nesciunt quid faciunt.' Paulus siquidem, per igno-
" rantiam qui peccavit, gratiam promeruit. Similiter
" et Petrus, qui per fragilitatem, id est, timorem,
" Dominum negavit. Judas autem, qui per iniquitatem,
" id est, cupiditatem, Dominum tradidit, effusis vis-
" ceribus se laqueo suspendens, sine spe salutis vitam
" infelicem terminavit. In hac ratione sibi spem Car-
" taphilus ponit indulgentiæ,

"Erroremque suum quo tueatur habet." Ovid. Fast. i. 32.

Percuntatus etiam memoratus archiepiscopus de archa f. 71.
Noe, quæ adhuc dicitur in montibus Armeniæ requies-

[1] *refert*] referre solet, O. W.
[2] W. ins. *tantum.*
[3] W. ins. *in passione sua pro inimicis suis.*

A.D. 1228. The ark.

cere, et de multis aliis, hoc idem affirmavit, testimonium perhibens veritati; qui propter personæ reverentiam, et ipsius honestatis bullatum testimonium, fidem impressit mentibus auditorum, et suam narrationem rationis sigillo confirmavit. Hujus etiam rei eventus falsitatis nequaquam posse redargui testatur quidam nobilis miles et in armis strenuus, Ricardus de Argentomio, qui partes orientales sub titulo peregrinationis devotus in propria præsentia cum multis aliis visitavit, et postea Beritensis[1] episcopus nomine Gualerannus.

Witnesses to the truth of the archbishop's statements.

Quomodo magister Rogerus successit Eustachio.

Death of Eustace bishop of London.

Eodem anno Eustachius Londoniensis episcopus diem clausit extremum.[2] In[3] cujus loco canonici elegerunt magistrum Rogerum, cognomento Nigrum, virum in literatura profundi pectoris, honestum, ac per omnia laudabilem, religionis amatorem ac defensorem, omni genere superbiæ carentem, canonicum de gremio ecclesiæ suæ; quem dominus rex sibi præsentatum sine difficultate recepit. Eodem tempore obiit Galfridus Elyensis episcopus, mense Decembris, et sepultus est in ecclesia cathedrali sua, pridie idus mensis ejusdem; sicut et prædictus Eustachius in sua. Quo[3] Galfrido defuncto, monachi elegerunt communi assensu Hugonem Sancti Ædmundi abbatem, qui regi præsentatus gratanter susceptus est, et episcopatus bonis omnibus investitus.

Election of Roger le Noir.

Death of Geoffrey bishop of Ely.

Election of Hugh Northwold.

Quomodo magnates transmarini regem Anglorum sollicitaverant ut transfretaret.

Henry III. at Oxford.

Anno Domini MCCXXIX. Rex Anglorum Henricus ad Natale Domini tenuit curiam suam apud Oxoniam, præsentibus magnatibus regni. Venit autem ad eum ibi archiepiscopus[4] Burdegalensis, missus a magnatibus Wasconiæ, Aquitanniæ, et Pictaviæ, qui a rege cum honore susceptus[5] dies cum illo natalitios

Embassy from the nobles of Gascony, Aquitaine, and Poitou.

---

[1] *i.e.*, of Beyrout.

[2] *extremum*] supremum, W.

[3] An inverted mitre is in the inner margin; on the other one erect with a pastoral staff.

[4] Giraud de Malemort.

[5] *susceptus*] receptus, O. W.

celebravit. Venerunt etiam et alii solennes nuntii[1] de Normannia, quorum omnium unum atque idem erat negotium; ut videlicet ex parte magnatum regionum prædictarum regem studiose sollicitarent, quatinus ad partes illas venire in propria persona dignaretur, denuntiantes ei, quod universi ad eum cum equis venirent et armis et populo regionis, atque cum illo immutabiliter starent, ut revocare posset hæreditates amissas. Rex autem, qui adhuc erat nimia simplicitate perplexus, a justitiario suo, quem consiliarium habuit unicum, consilium quærens, nihil aliud accepit, nisi ut negotium differet, donec hora felicior arrideret. Nuntii vero, aliud non habentes in responsis, ad propria sunt reversi.[2]

A.D. 1229. Invitation to Henry III. from the nobles of Normandy.

The matter postponed by the advice of Hubert de Burgh.

Quomodo Papa Gregorius bellum movit contra Frethericum imperatorem.

Circa dies istos Papa Gregorius nimis moleste ferens, quod Romanorum imperator Frethericus excommunicatus et rebellis ad Terram Sanctam transierat, de illius pœnitentia et satisfactione, ut rediret ad ecclesiæ unitatem, non mediocriter desperabat. Decrevit ergo eum, quem contumacem vidit et rebellem, ab imperiali fastigio[3] depellere; et alium quemlibet filium pacis et obedientiæ loco[4] ejus subrogare. Sed quoniam hujus rei certitudo nobis non nisi per alios constare potuit, ponemus hic literas Thomæ cujusdam comitis, quem imperator cum quibusdam aliis in recessu suo imperii tutorem constituit et rectorem, quas imperatori super hoc negotio in Siriam destinavit, et quas a quodam fide digno suscepimus peregrino.

War between the Pope and emperor.

" Excellentissimo domino F[retherico], Dei gratia imperatori
" Romanorum, et semper Augusto, ac Siculorum regi poten-
" tissimo, Thomas comes Atteranensis, suus in omnibus fidelis
" ac devotus, salutem et de hostibus triumphare. Post re-
" cessum vestrum, domine excellentissime, Gregorius, pontifex
" Romanus et magnificentiæ vestræ hostis publicus, congre-
" gato exercitu copioso per Johannem de Brennes, regem
" quondam Jerosolimorum et alios quosdam viros strenuos,
" quos militiæ suæ principes constituit, terram vestram et
" hominum vestrorum hostiliter ingressus, contra legem Chris-
" tianam decrevit vos in gladio vincere materiali, quem non

Letter to the emperor from Thomas count of Acerra.

[1] O. W. ins. *ad dictum regem.*

[2] Here follows in Wendover a chapter headed, "Quomodo astronomici Tholetani scripserunt de "concursu planetarum." Coxe, iv. p. 180.

[3] *fastigio*] fastu, W.

[4] *loco ejus subrogare*] om. C.

A.D. 1229. Letter of Thomas count of Acerra, with an account of the invasion of the emperor's territories by John de Brienne.

" potuit deicere in gladio, ut asserit, spirituali. Nam Johannes præfatus, de regno Francorum et aliis conterminis regionibus militiam contrahens non modicam, sub spe imperii, si vos possit subigere, de thesauris Apostolicis suis militibus stipendia ministrat. Itaque idem Johannes et alii sedis Apostolicæ principes militiæ, terram vestram et hominum vestrorum hostiliter ingressi, ignem in ædificiis et villis accumulant, spolia et armenta rapiunt, homines captos diversis cruciatibus torquent et ad gravissimam redemptionem compellunt, nulli sexui parcunt, nec cuiquam extra ecclesiam vel cimiterium deferunt, vicos et castella capiunt, non habentes ad hoc respectum, quod sitis in servitio Jesu Christi. Et si quis de imperatore mentionem facit, Johannes de Bresnes affirmat non esse alium imperatorem præter ipsum. Mirantur super his amici vestri, excellentissime imperator, et præcipue clerus imperii vestri, qua consideratione et conscientia talia facere potest pontifex Romanus et contra Christianos arma movere; maxime cum Dominus dixerit Petro, in gladio materiali percutere volenti, 'Mitte gladium tuum in vaginam. Omnis enim qui percusserit in gladio, 'gladio peribit;' vel quo jure possit ille, qui quasi diebus singulis prædones, incendiarios, et Christianorum tortores excommunicat et ab ecclesiæ unitate separat, talibus assensum præbere et auctoritatem præstare, similiter admirantur. Provideatis nunc, obsecro, imperator potentissime, securitati vestræ et honori super præmissis, quia inimicus vester sæpe dictus, J[ohannes] de Brennes, omnes portus cismarinos cum exploratoribus armatis non paucis munivit, ut si forte incautus a peregrinatione redires, ipse vos sub captione conclusum incarceraret. Quod Dominus avertat."

S. Matt. xxvii. 52.

De discordia orta Parisius inter universitatem cleri et cives, et de discessione cleri.

Riots at Paris between the university and the citizens.

Eodem[1] anno, feria secunda et tertia ante Cineres, quibus solent diebus clerici scolares ludis vacare, exierunt quidam clerici ab urbe Parisiacensi versus Sanctum Marcellum, propter aeris commoditatem, ut ludis ibi intenderent consuetis. Quo cum pervenissent, et in ludis componendis aliquamdiu se recreassent, invenerunt ibi casu vinum optimum in taberna quadam,

[1] A clerk armed with a mace and a citizen with an axe are drawn in the margin.

et ad bibendum suave. Ubi inter clericos potantes et caupones de pretio vini contentione suborta, cœperun ad invicem alapas dare et capillos laniare; quousque homines villæ accurrentes caupones liberaverunt de manibus clericorum; sed et vulnera repugnantibus clericis infligentes, bene fustigatos et egregie, eos in fugam compulerunt. Illi autem lacerati, in civitatem revertentes, commoverunt sodales in ultionem suam. Qui in crastino cum gladiis et fustibus ad Sanctum Marcellum venientes, et domum cujusdam cauponis violenter ingredientes, vasa omnia vinalia confringentes, vinum per domus pavimentum diffundunt. Et procedentes per plateas, quoscunque invenerunt viros aut mulieres acriter invadunt, et plagis impositis semivivos f. 71*b*. relinquunt. Prior vero Sancti Marcelli, cum tantam hominibus suis injuriam cognovisset illatam, quos defendere tenebatur, querimoniam coram Romano legato et episcopo[1] Parisiacensi deposuit; qui simul ad reginam, cui tunc regni dispositio commissa fuerat, properantes, rogabant eam, ut talem injuriam præciperet vindicari. At illa muliebri procacitate simul et impetu mentis agitata, præpositis civitatis et quibusdam ruptariis suis dedit ilico in mandatis, ut sub omni celeritate armati ab urbe exeuntes, hujus violentiæ auctores, nulli parcentes, punirent. Illi autem, qui proni erant ad omnem crudelitatem exequendam, portas civitatis cum armis egressi, invenerunt extra urbis mænia clericos multos ludis intendentes, qui in violentia præfata nullam penitus culpam habuerunt. Qui enim seminarium tumultuosi certaminis moverunt, erant de partibus conterminis Flandriæ, quos vulgariter Picardos appellamus. Sed hoc non obstante, lictores in eos irruentes quos inermes viderant et innocentes, alios occiderunt, alios vulneraverunt, atque alios plagis impositis spoliantes, immisericorditer tractaverunt. Quidam vero ex eis per fugam evadentes, in veneis[2] et

A.D. 1229. Riots between the university of Paris and the citizens.

[1] William III.

[2] Sic.

A.D. 1229. cavernis latitabant. Inventi sunt autem inter vulneratos duo clerici divites et magnæ auctoritatis interfecti, quorum unus erat genere Flandrensis, et alius natione Normannus. Hujus autem transgressionis enormitas cum ad aures magistrorum universitatis pervenisset, convenerunt omnes in præsentia reginæ et legati, suspensis prius lectionibus et disputationibus universaliter, instanter postulantes de tali injuria sibi justitiam exhiberi. Indignum enim sibi videbatur, quod tam levi nacta occasione, quorundam contemptibilium clericulorum transgressio in præjudicium totius redundaret universitatis; sed pœnam daret in ultione, qui culpam perpetravit in transgressione. Sed cum tandem omnimoda eis justitia tam a rege et legato, quam ab episcopo civitatis, denegata fuisset, facta est universalis discessio magistrorum et scolarum dispersio, cessante doctorum doctrina et discipulorum disciplina, ita quod nec unus famosus ex omnibus in civitate remanserit. Et remansit orbata suo clero civitas, quæ solet in illo gloriari. Tunc[1] recesserunt famosi Anglici, magister Alanus de Beccles, magister Nicholaus de Farnham, magister Johannes Blundus, magister Radulfus de Maidenstone, magister Willelmus de Dunelmo, et multi quos longum esset numerare. Recedentes itaque clerici generaliter universi contulerunt se ad majores civitates regionum diversarum. Quorum tamen maxima pars civitatem Andegavensium metropolitanam ad doctrinam elegit universalem. Sic ergo a nutrice philosophiæ et alumpna sapientiæ civitate Parisiaca recedentes clerici, legatum Romanum execrantes, reginæ muliebrem maledixerunt superbiam, immo eorum infamem concordiam. Recedentium autem quidam famuli, vel mancipia, vel illi quos solemus goliardenses appellare, versus ridiculos componebant, dicentes;

Dispersion of the students of the university.

Departure of many English from Paris.

The clerks generally go to Angers.

[1] *Tunc . . . numerare*] This is in the margin, and so also in C.

" Heu morimur strati, vincti, mersi, spoliati ;
" Mentula legati nos facit ista pati."

A.D. 1229. Scandalous verses against the queen and the legate.

Quidam autem honestior versificator per apostrofam, id est, informationem personæ, ut si loqueretur urbs Parisius clero sub planctu, ait :

" Clere, tremisco metu, quia vis contempnere me tu ;
" Perfundor fletu, mea dampna fleo, tua fle tu."

Tandem procurantibus discretis personis, elaboratum est, ut factis quibusdam pro tempore exigentibus utrobique culpis, pax est clero et civibus reformata, et scolarium universitas revocata.

The scholars recalled.

Quomodo nuntii regis Anglorum instabant Romæ ad dejectionem electi Cantuariensis.

Eodem tempore, instante die Cinerum, qui electo Cantuariensi et nuntiis regis Anglorum fuerat præfixus, ut quid de jure foret a Papa diffiniendum inter partes, procuratores dicti regis, scilicet magister Alexander de Stavenesbe episcopus Cestrensis, et magister Henricus de Sanford Rofensis episcopus, et præcipue magister Johannes de Houtona, dominum Papam et cardinales omnes assiduis petitionibus convenerunt ; sed illos invenientes ex more difficiles, timuerunt valde a suo desiderio defraudari. Unde habito tractatu detestabili super præmissis, promiserunt domino Papæ ex parte regis Anglorum ab universo regno Angliæ et Hiberniæ decimationem omnium rerum mobilium, ad guerram suam contra imperatorem sustinendam, ut eos in regis proposito exaudiret. At dominus Papa, qui rebellem imperatorem super omnia æstuabat deicere, tantis promissionibus exhilaratus, trahitur ad consensum, et sedens in consistorio hæc quæ sequuntur proposuit.

The king's messengers at Rome respecting the election to the see of Canterbury.

De cassatione Walteri monachi Cantuariensis, procurantibus aulicis regis.

"Nuper ad audientiam nostram pervenit electio Cantua-
" riensis ecclesiæ, de quodam monacho Waltero nomine ; et
" postquam audivimus quæ pro se idem monachus et pro
" sua electione proposuit, auditis etiam objectionibus et excep-
" tionibus episcoporum Angliæ, tam contra electionem præfa-

The election of Walter of Eynsham quashed by the Pope.

A.D. 1229. " tam, quam in personam electi, per venerabiles fratres nostros
" Coventrensem[1] et Rofensem episcopos et dilectum filium
" archidiaconum Bedefordensem, in audientia nostra propositis,
" examinationem circa electi prænominati personam venerabi-
" libus fratribus nostris domino Albanensi,[2] domino Thomæ
" de Sancta Sabina,[3] et magistro P[etro][4] cardinalibus, commi-
Nota malitiam machinatam ex cupiditate provenientem. " simus faciendam. Cumque electus coram illis constitutus,
" requisitus esset de descensu Domini ad inferos, utrum in
" carne vel sine carne descenderit, male respondit. Item
" de confectione corporis Christi in altari, male respondit.
" Item requisitus de Rachele, qualiter plorabat filios suos,
" cum primo esset mortua, male respondit. Item requi-
" situs de sententia excommunicationis contra juris ordinem
Examination of Walter of Eynsham by three cardinals. " lata, male respondit. Item requisitus de matrimonio si
" alter contrahentium infideliter decesserit, male respondit.
" Super his omnibus articulis diligenter examinatus est a[5]
" cardinalibus, quem non solum dicimus minus bene[6] respon-
" disse, sed pessime. Cum igitur nobilis sit ecclesia Can-
" tuariensis et nobilem habuisset prælatum, virum discretum,
" modestum, et de gremio Romanæ ecclesiæ assumptum; et
" iste modo electus, quem non solum pronuntiamus indig-
" num, immo si de rigore juris procederemus, aliud dicere
" cogeremur, ita insufficiens est, quod ad tantum honorem
" non debet assumi; electionem de ipso factam omnino cas-
" samus, provisionem nobis dictæ ecclesiæ reservantes."

De promotione Ricardi Cantuariensis archiepiscopi.

Election of Richard, chancellor of Lincoln, to the see of Canterbury. Cassata sane in hunc modum electione præfata, procuratores regis Angliæ et episcoporum Cantuariensis ecclesiæ suffraganeorum, literas de rato eorundem tam regis quam epi-
f. 72. scoporum in domini Papæ præsentia exhibentes, proposuerunt de magistro Ricardo Lincolniensis ecclesiæ cancellario, quod esset vir eminentis scientiæ et literaturæ ac conversationis honestæ, quodque tam ecclesiæ Romanæ quam [regi] et regno Angliæ esset non mediocriter fructuosus, atque modis omnibus coram domino Papa ejus personam commendantes, dominum Papam trahunt cum suis cardinalibus ad consensum. Sicque memorato Ricardo, non electo ad archiepiscopatum, sed dato, dominus Papa suffraganeis Cantuariensis ecclesiæ

[1] *Coventrensem . . episcopos et*] om. O.
[2] Pelagius (Payo Galvam).
[3] Thomas de Capua.
[4] Peter de Capua, card. tit. S. Croce in Jerusalem.
[5] *a . . . pessime*] om. O.
[6] *bene*] om. C. W.

literas in hæc verba direxit; "Gregorius episcopus, etc. Ex A.D. 1229.
" commissa nobis a Domino cura pastoralis officii et concessa, Letter of
" licet immeritis, plenitudine ecclesiasticæ potestatis, cogi- the Pope
" mur ecclesiarum omnium per cotidianam instantiam sollici- confirming
" tudinem et curam gerere, eisque cum necessitas ingruerit, the elec-
" et ex justitiæ debito et ex gratiæ beneficio paterna dili- tion of
" gentia providere. Inter cæteras autem particulares ecclesias Richard to
" et metropoles universas ad Cantuariensem ecclesiam, tan- the see of
" quam ad nobilissimum sedis Apostolicæ membrum, in ejus Canter-
" opportunitatibus oculos considerationis expandimus; quam bury.
" mater ecclesiarum, Apostolica sedes, tanto benigniori debet
" favore prosequi, quanto eam inter alias divina dispositio
" in spiritualium plenitudine et temporalium ubertate gratia
" prætulit ampliori. Hanc etenim, velut paradisum voluptatis
" et hortum deliciarum, ordinatione sua plantavit Altissimus,
" de qua producere valuit lignum scientiæ boni et mali; in
" institutione dignitatis metropolicæ lignum vitæ, in ordine
" religionis monasticæ et regularis observantiæ disciplina[1]
" ligna pomifera in suffraganeis, quæ per operationem sanctam
" delectant in visu, per fidelem doctrinam delectant in gustu,
" per opinionem bonam recreant in olfactu. De eodem loco
" fluvius egreditur, per quem gloriosissimi Thomæ martyris
" sanguis exprimitur, qui dum vitam mortuis, sanitatem
" ægrotis, libertatem servis, et audaciam timidis contulit,
" inde progrediens in quatuor proculdubio capita derivatur.
" Cujus miraculorum excellentium signa dum sollicita medi-
" tatione discutimus, raras et insolitas divinæ plantationis
" delicias invenimus. Hujus itaque paradisi custodiæ, bonæ
" memoriæ Stephano quondam Cantuariensi archiepiscopo,
" sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinali, viro utique pereminen-
" tissime donis scientiæ et munere gratiæ supernis caris-
" matibus delibuto, erepto de carnis ergastulo, et ad Para-
" disi cælestis jocunditatem et requiem, sicut speramus et
" credimus, evocato, dilecti filii Cantuariensis conventus elec-
" tionem celebratam ab eis de Waltero monacho Cantuariensi
" nobis præsentare curarunt. Qua post[2] [cognita] electionis
" merita, et examinata personæ literatura, justitia mediante,
" cassata, hominem culminis, quem per vitam et scientiam,
" intellectum pariter et affectum, ad imaginem et similitudi-
" nem Dei conditum, habentem per salutarem doctrinam
" vitæ spiraculum, in paradiso, ut operetur et custodiat illum,
" duximus collocandum, magistrum Ricardum Lincolniæ can-

[1] *observantiæ disciplina*] observantia disciplinæ, O. W.

[2] *post*] primo, B.

A.D. 1229. " cellarium, quem tam ex fratrum nostrorum, qui eum in
" scholis noverunt, quam ex venerabilium fratrum nostrorum
" Rofensis et Coventrensis episcoporum, et aliorum plurium
" testimonio, virum didicimus eminentis literaturæ, conversa-
" tionis honestæ, famæ integerrimæ, excellentissimæ industriæ,
" zelatorem animarum et ecclesiasticæ libertatis, Cantuari-
" ensis ecclesiæ, de fratrum nostrorum consilio, præsentibus
" præfatis episcopis, præficimus in archiepiscopum et pasto-
" rem. Quapropter fraternitatem vestram monemus et hor-
" tamur, per Apostolica scripta mandantes, quatinus tanquam
" caritatis filii et devotionis, ipsum ad honorem omnipotentis
" Dei et Apostolicæ sedis et Cantuariensis ecclesiæ recipi-
" entes cum humilitate debita et devotione sincera, inten-
" datis eidem, et tanquam patri et pastori animarum vestra-
" rum et metropolitano vestro obediatis humiliter et devote.
" Gaudere quidem debetis in Domino, quod Illius gratia
" principaliter cooperante, qui inspirando prævenit et adju-
" vantem prosequitur, provisum est laudabiliter ecclesiæ
" viduatæ. Data, etc.[1]"

The deposition of Walter of Eynsham obtained by the king's messengers.

Notandum autem quod, procurantibus magistro Alexandro de Stavenebi Cestrensi et magistro Henrico de Sanford Rofensi episcopis et quibusdam aliis, quorum præcipuus et princibilis fuit magister Johannes de Hotoft archidiaconus Bedefordiæ, procurata est depositio magistri Walteri monachi Cantuariensis, secus quam deceret aut animabus eorum expediret. Sed hæc satis prolixe in ante scriptis declarantur.

Quomodo Terra Sancta restituta est Fretherico Romanorum imperatori.

Recovery of the Holy Land by the emperor.

Eodem anno, Dominus noster Jesus Christus Salvator et omnium sæculorum consolator, visitans misericorditer plebem suam, civitatem sanctam Jerusalem, et terram totam, quam Dominus idem et Redemptor noster Dei Filius Suo sanguine consecravit, precibus universalis ecclesiæ, generaliter populo Christiano, specialiter vero Romanorum imperatori restituit Fretherico. Fuit autem aliquid beneplacitum Domino in populo suo, qui exaltat mansuetos in salutem, ut faceret vindictam in nationibus et dissensiones in gentibus Sarracenis. Erat enim

[1] Perusii, 19 Jan. 1228–9. Potthast. *Regesta Pontif.* p. 716.

in diebus istis Soldanus Babiloniæ domesticis undique præliis tam graviter oppressus, quod, ne minus sufficeret ad plura, coactus est cum imperatore mediantibus treugis decennalibus componere, ac Terram Sanctam populo sine sanguinis effusione reddere Christiano. Sicque missum est a Domino bellum bonum, ut rumperetur pax mala. Sed hujus gratiæ divinæ beneficium ut legenti clarius illucescat, literas legat Romani imperatoris auro bullatas, quas Henrico Anglorum regi in hæc verba direxit: A.D. 1229.

Epistola imperatoris Fretherici ad regem Anglorum.

Letter of the emperor to Henry III. giving an account of the recovery of the Holy Land.

" Frethericus Dei gratia Romanorum imperator, semper
" Augustus, Jerusalem et Siciliæ rex, carissimo amico suo,
" H[enrico] Anglorum regi, salutem et sinceræ dilectionis
" affectum. Lætentur et exultent omnes in Domino, et glori-
" entur pariter recti corde, qui, ut notam faceret potentiam
" Suam, non in equis aut curribus gloriatur, nunc dedit Sibi
" gloriam in paucitate virorum, ut cognoscant et intelligant
" omnes, quod Ipse sit gloriosus in majestate, terribilis in
" magnificentia, mirabilis in consiliis super filios hominum,
" pro voluntate Sua tempora mutans, et diversarum corda
" gentium in unum convertens; cum in paucis diebus istis
" miraculose potius quam fortitudine illud negotium sit per-
" actum, quod a longe temporibus retro actis, multi prin-
" cipes et diversi orbis potentes [non] in multitudine gentium,
" nec per vires quantumcunque grandes, nec per metum ali-
" quem facere hucusque modo quolibet potuerunt. Ne igitur
" desiderium vestrum longus sermo diu teneat in suspenso,
" sinceritati[1] vestræ cupimus esse notum, quod nos habentes
" spem nostram in Deo firmiter, et credentes quod Jesus
" Christus Filius Ejus, pro Cujus servitio corpus et animas
" exposuimus sic devote, nos in tam ignotis et remotis regi-
" onibus non relinqueret, quin saltem pro honore et gloria f. 72 b.
" et laude Sua consilium et auxilium nobis tribueret salutare.
" In Ipsius autem nomine ab Achon procedentes fiducialiter,
" quintadecima die mensis Novembris proximo præteriti
" prospere venimus apud Jopen, ut, castro loci ejusdem re-
" ædificato[2] fortiter prout decebat,[3] in Jerusalem sanctam civi-
" tatem eundi postmodum, tam nobis, quam omni populo
" Christiano, non solum facilior, immo brevior et securior
" pateret accessus. Igitur sub fiducia divinæ spei nobis apud
" Jopen existentibus et super reædificatione castri, prout exi-

[1] *sinceritati*] So altered in C.; sanctitati, B. O. W.

[2] B. ins. *ut*.

[3] *decebat*] dicebat, B.

A.D. 1229. Letter of the emperor to Henry III. on the recovery of the Holy Land.

" gebat negotii necessitas et causa Christi, intendentibus " magnifice, ut decebat, dum a nobis et peregrinis omnibus " sollicite agerentur hæc omnia, de Soldano [1] Babiloniæ ad nos " et a nobis ad Soldanum eundem, nuntii plures et pluries " venerunt et redierunt hinc inde. Ipse etenim et alius Sol- " danus, qui Xaphat [2] dicitur, frater ejus, apud civitatem " Gazam diffusum habentes exercitum, dieta una distabant a " nobis. Ex alia vero parte in civitate Sichen, quæ Neapolis " vulgo nominatur et in campestribus locis sita est, Sol- " danus [3] Damasci, nepos eorum, cum innumera multitudine " militum et peditum gentis suæ, prope nos et Christianos ad " unam dietam similiter morabatur. Et cum de restitutione " Terræ Sanctæ ab alterutra partium tractaretur, tandem " Jesus Christus Dei Filius devotam patientiam nostram et " patientem devotionem ex alto respiciens, compatiendo mi- " sericorditer nobis in Semetipso, sic fecit, quod Soldanus " Babiloniæ Jerusalem civitatem sanctam nobis restituit, " locum videlicet ubi steterunt pedes Christi, locum etiam " ubi veri adoratores in spiritu et veritate Patrem adorant. " Ut enim de restitutione hujusmodi certos vos faciamus per " singula, noveritis quod non solum restitutum est nobis " corpus civitatis prædictæ, sed contrada tota, sicut descendit " inde usque ad maritimam castri Jopen, ut peregrini de " cætero processum liberum habeant ad sepulchrum securum- " que regressum. Hoc tamen adjecto, quod cum Sarraceni " illarum partium in veneratione maxima templum habeant, " ad adorandum secundum ritum eorum ibi in figuram pere- " grinorum illuc frequenter accedant, ipsos de cætero libere " permittamus venire; veruntamen quot voluerimus et sine " armis, nec hospitabuntur in civitate, sed deforis, et continuo " facta oratione recedant.[4] Præterea restituta est nobis civitas " Beethleem, et tota terra media inter Jerusalem et civitatem " ipsam; civitas Nazareth, cum tota terra media inter Achon " et ipsam civitatem; tota terra Turonis, quæ largissima est " et ampla et valde commoda Christianis; civitas Sydonis, " id est, Saete,[5] cum tota planitie et pertinentiis suis, quæ " tanto erit de cætero gratior Christianis, quanto magis [ne- " cessaria] extitit Sarracenis et hactenus fructuosa, maxime " cum portus ibi sit nimis congruus, et inde arma et necessaria " multa ad civitatem Damasci et de Damasco frequenter ad

[1] Malek-el-Kamel.
[2] Malek-el-Aschraf.
[3] Malek - el - Naser Salaheddin Daoud.
[4] *recedant*] reddebant, W.; redeant, O.
[5] *id est, Saete*] Not in C.

" Babiloniam portarentur.[1] Et quamvis civitatem Jerusalem, A.D. 1229.
" sicut melius unquam fuit, reædificare nobis liceat, secundum Letter of
" pactum, necnon et castrum Jopen, castrum Cæsareæ, cas- the em-
" trum Sydonis, et castrum Sanctæ Mariæ Theutonicorum, peror to Henry III.
" quod fratres ipsius domus in montana Achon ædificare cœpe- on the
" runt, et ab olim nullo treugarum tempore permissum extitit recovery of
" Christianis; ipse tamen Soldanus usque ad finem treu- the Holy Land.
" garum, quæ inter nos et ipsum per decennium sunt statutæ,
" ædificia vel castra aliqua de novo facere vel ædificare non
" debet. Sicque die Dominica, xviii. die mensis Februarii
" nuper præteriti, die scilicet in qua Christus Dei Filius
" a mortuis resurrexit, et in memoriam resurrectionis Do-
" minicæ a Christianis omnibus tam generaliter quam solen-
" niter colitur et veneratur in orbe, concordia hujusmodi
" hinc inde extitit juramento firmata. Vere igitur nunc
" nobis et omnibus illuxisse denuo visa est dies illa, in qua
" angeli cecinere Deo,[2] 'Gloria in excelsis Deo, et in terra S. Luc. ii.
" 'pax hominibus bonæ voluntatis.' Ad recognitionem vero 14.
" tam grandis beneficii tantique honoris, quæ præter merita
" nostra et contra opinionem multorum ad perennem mise-
" ricordiæ suæ laudem misericorditer contulit nobis Deus, et ut
" in loco suo sancto vitulum labiorum nostrorum personaliter Hos.xiv. 2
" offeremus Eidem, noveritis quod die Sabbati, xvii. die mensis
" Martii hujus secundæ indictionis, cum peregrinis omnibus
" qui nobiscum fideliter Christum Dei Filium sunt secuti,
" intravimus sanctam civitatem Jerusalem; et statim tan-
" quam catholicus imperator, adorato sepulchro Dominico re-
" verenter, sequenti die coronam portavimus; quam Dominus
" Omnipotens de throno majestatis Suæ nos habendam præ-
" videns, de speciali gratia pietatis Suæ inter orbis principes
" nos mirabiliter exaltavit, ut sic prosequentibus nobis tantæ
" dignitatis tripudium, quæ nobis competit jure regni, magis
" ac magis notorium universis appareat, quod manus Domini
" fecit hæc omnia. Et cum miserationes Ejus super omnia opera
" sint Ejusdem, cognoscant orthodoxæ fidei cultores de cætero,
" et enarrent longe lateque per orbem, quod Ille qui est
" benedictus in sæcula visitavit et fecit redemptionem plebi S. Luc. i.
" Suæ, et erexit nobis cornu salutis in domo David pueri 69.
" sui. Sane priusquam de civitate recedamus sancta Jerusa-
" lem, de magnifica reædificatione ipsius turrium ac murorum

---

[1] In the margin here is the " scutum imperatoris." Below, " Scuti campus aureus, aquila " nigra."

[2] *Deo*] om. W.

A.D. 1229. Letter of the emperor to Henry III. on the recovery of the Holy Land.

" suorum taliter ordinare proposuimus, et ita super hoc in-
" tendere volumus diligenter, quod non minor sollicitudo nec
" diligentia in absentia nostra habeatur inde, quam si perso-
" naliter super hoc ipsi essemus præsentes. Ut autem hæc
" præsens nostra epistola exultatione sit plena per totum, et sic
" limes ejus principio se adaptet in gaudiis, ut regalem ani-
" mum[1] lætificet, ad incrementum lætitiæ et totius gaudii præ-
" cedentis, amicitiæ vestræ cupimus esse notum, quod Soldanus
" prædictus omnes captivos illos, quos secundum pactum inter
" Christianos et ipsum habitum tempore quondam Damietæ
" perditæ non reddidit, et alios, qui postea capti fuerunt, re-
" stituere nobis debet modo. Data apud civitatem sanctam
" Jerusalem, xvii. die mensis Martii, anno Domini MCCXXIX."

Bullæ imperatoris aureæ.

Description of the bulla of the emperor.

Ex una parte bullæ imperialis imago regia,[2] et scriptum in circuitu, "Frethericus Dei gratia Roma-
" norum imperator et semper Augustus." Ex alia parte bullæ insculpitur quædam civitas, scilicet Roma, et scribitur in circuitu, "Roma caput mundi tenet
" orbis fræna rotundi." Erat autem bulla aliquantulum major bulla Papæ. Ex una parte regalis imaginis, scilicet super dextrum humerum, scriptum est, "Rex
" Jerusalem." Ex alia parte ejusdem imaginis, scilicet super sinistrum humerum, inscriptum est, "Rex
" Siciliæ."[3]

De reconciliatione sanctæ civitatis Jerusalem et aliorum sanctorum locorum.

Entry of the Christian army

Ingressus est igitur, ut diximus, sanctam civitatem Jerusalem exercitus Christianus, et patriarcha[4] cum episcopis suf-

[1] W. ins. *pro voto.*

[2] This is written in rubrick along the margin. The bulla is represented in the text, the two sides enclosed in a rectangle, and just filling up the column. There is a blank in C., with the rubrick in the margin, " Hic debent fieri sigilla impera-
" toris."

[3] Two chapters, "De signis
" præcedentibus hanc restitutionem
" Terræ Sanctæ," and "Quod prop-
" ter peccata hominum crux olim et
" Terra Sancta captæ erant a Sala-
" dino," follow here in Wendover, Coxe, iv. pp. 194, 195.

[4] Gerold.

fraganeis mundificavit templum Domini et ecclesiam sancti sepulchri sanctæque resurrectionis Ejusdem, cum aliis ecclesiis sanctisque locis venerabilibus civitatis; abluentes pavimentum[1] et parietes aqua benedicta, et agentes processiones in hymnis et canticis, reconciliaverunt Deo loca universa, diuturnis infidelium sordibus prophanata. Verum quamdiu imperator, qui excommunicatus fuerat, intra urbis mœnia moram fecit, nullus prælatorum [eidem][2] missam celebrare præsumpsit. Magister tamen Walterus, frater quidam de ordine Prædicatorum, vir religiosus, providus, ac discretus, et in divina pagina eleganter eruditus, Anglicus natione, qui a domino Papa officium prædicationis, in quo singulariter floruit, expeditus in exercitu Christi susceperat, quod etiam[3] per aliquod tempus feliciter impleverat, celebravit divina in ecclesiis suburbanis; unde devotionem fidelium plurimum excitando[4] ad obsequium Crucifixi arctius animavit. Deinde prælatis singulis, tam minoribus quam majoribus, ac viris religiosis, ecclesiis suis sibi restitutis et possessionibus antiquis, gaudentibus cunctis super beneficiis[5] divinis, quæ præter spem omnium acciderant, intenderunt unanimiter cum peregrinis omnibus ad reædificationem civitatis, muros cum fossatis, turresque cum propugnaculis magnis sumptibus ac studiosis laboribus reparare.[6] Nec solum acta sunt hæc in civitate sancta Jerusalem, sed in omnibus civitatibus et castellis illius terræ, quam Dominus noster Jesus Christus Suis sanctorum[7] pedum suorum vestigiis consecravit, et sacrosancto sanguine dedicavit. Eratque tanta inter omnes Christianos exultatio, ut viderentur terrenis cælestia commisceri. A.D. 1229. into Jerusalem. f. 73.

De superbia et invidia Templariorum et Hospitalariorum.

His autem sic Deo dispensante ordinatis, invidente antiquo seminatore scismatum et discordiarum Sathana, incolæ terræ, præcipue Templarii et Hospitalarii, invidentes factis imperatoris, sumpserunt cornua ex odio Pride and envy of the Templars and Hospitallers.

[1] *pavimentum*] pavimenta, O. W.
[2] *eidem*] So C. and the Hist. Angl. There is an erasure in B.; in ea, O. W.
[3] *etiam . . . tempus*] multo jam tempore, W.
[4] *excitando*] excitavit, W.
[5] *beneficiis divinis*] donis cælestibus, W.
[6] *reparare*] Written over an erasure; reparantes, W.
[7] *sanctorum . . . dedicavit*] sanctis pedibus calcavit, et suo sacro sanguine consecravit, O. W.

A.D. 1229. Papali. Audierunt enim, quod jam Papa imperium hostiliter invaserat. Volentes igitur omnia magnalia hæc eis ascribi, qui a tota Christianitate tot proventus recipiunt, et ad solummodo Terram Sanctam defendendam tantos redditus inglutiunt et quasi in voraginem baratri demergunt, significaverunt subdole ac proditiose Soldano[1] Babiloniæ, quod imperator proposuit adire flumen ubi Christus baptizatus est a Johanne Baptista, ibidem Christi vestigia et præcursoris Ejusdem, quo non major surrexit inter natos mulierum, pedes et in laneis cum parvo comitatu clam humiliter adoraturus, et ibidem posset ad votum eundem imperatorem vel capere vel trucidare. Quod cum audiret Soldanus memoratus, et super hoc cartam noto sibi sigillo signatam conspexisset, detestatus est Christianorum versutiam, invidiam, et proditionem, et maxime eorum qui videbantur habitum religionis cum crucis charactere bajulare; et advocans duos secretissimos ac discretos consiliarios, instillavit auribus illorum universa, ostendens eis epistolam, cui adhuc signum adhærebat, et ait, "Ecce fidelitas Christianorum!" Inspectisque literis, post longam ac diligentem deliberationem sic responderunt; "Domine, inita est pax utro-
" bique beneplacita, quam violare facinorosum foret;
" sed ad omnium Christianorum confusionem, mittatis
" hanc eandem[2] epistolam cum signo adhærenti ipsi
" imperatori, et erit vobis amicissimus, et merito."
Quorum consiliis Soldanus obtemperans, misit dictam epistolam imperatori et omnem dolum prælocutum ei denunciavit. Insuper dum hæc fierent, imperator per diligentissimos et expeditissimos exploratores suos communitus, prius hæsitabat, non credens tantam malitiam de religiosis prorupisse. Et dum sic dubitaret, venit nuntius Soldani ad eum, dictam portans ei epistolam, per quam plenius de prædictis certificabatur. Gaudens igitur, quod laqueos absconditos evasisset,

Their treasonable correspondence with the sultan,

who sends their letter to the emperor.

[1] Malek-el-Kamel. | [2] *eandem*] om. C.

omnia caute dissimulabat, usque ad tempus retribu- A.D. 1229.
tionis, et quæ ad reditum in terram suam fuerant necessaria, præparavit. Et hoc fuit seminarium odii inter imperatorem et Templarios ac Hospitalarios. Veruntamen Hospitalarii minorem notam infamiæ super hoc facto contraxerunt. Ex eo igitur tempore conglutinata est anima imperatoris cum anima Soldani indissolubili cemento dilectionis et amicitiæ; et confœderati sunt, et miserunt sibi vicissim munera preciosa, inter quæ misit Soldanus imperatori unum elephantem. Comperientes autem Templarii et Hospitalarii cum suis complicibus imperatoris peregrinationem, quam fecisse ad flumen Jordanis proposuerat, differri, intellexerunt per illud et alia indicia, dolum suum effectu caruisse. Patriarcham igitur Jerosolimitanum ad suam attraxerunt conspirationem, qui hanc epistolam ad diffamandum imperatorem dicitur conscripsisse.

Epistola Geroldi patriarchæ Jerosolimitani.

" Geroldus patriarcha Jerosolimitanus, universis *Inimica accusatio et amara invectio in imperatorem.*
" Christi fidelibus in Domino salutem. Quam mira-
" biliter, immo miserabiliter, ab initio usque ad finem,
" in grave præjudicium negotii Jesu Christi et fidei
" Christianæ contemptum, in partibus cismarinis pro- Letter of the patriarch of Jerusalem against the emperor.
" cesserit imperator, si plene intelligatur, in processu
" ipsius a planta pedis usque ad verticem non poterit
" sanitas inveniri. Quoniam in adventu suo excommu-
" nicatus venit, vix secum ducens milites quadraginta,
" et sine pecunia, sperans quod de spoliis habitatorum
" Syriæ posset suam inopiam sustentare. Primoque Proceedings of the emperor in Cyprus
" in Cyprum veniens, nobilem virum J[ohannem] de
" Ybellino et filios suos, quos ibidem occasione negotii
" Terræ Sanctæ fecerat convenire, minus curialiter cepit
" ad suum prandium invitatos. Postmodum regem,[1]
" quem ad se venire fecerat, retinuit quasi captum.

[1] Henry.

A.D. 1229. Letter of the patriarch of Jerusalem against the emperor.

" Sicque per violentiam atque fraudem regnum penitus
" occupavit. Transiit in Syriam his peractis. Cumque
" in principio verbis mirabilia se promitteret facturum,
" et se super his coram simplicibus jactitaret, statim
" ad soldanum Babiloniæ pacis nuncios destinavit.
" Propter quod in conspectu soldani et suorum paga-
" norum factus est contemptibilis; præcipue cum ipsum
" intelligerent secum non tantam armatorum multitu-
" dinem adduxisse, quod aliquo modo possent per
" eundem prægravari. Interea occasione præmuniendi
" Jopen, ad partes illas declinavit cum exercitu Chris-
" tiano, ut magis appropinquaret Soldano, et ut facilius
" possent discurrere pro pace vel treuga optinenda.
" Quid plura? Post longum et latentem tractatum,
f. 73 *b*. " nullius de terra consilio requisito, pronunciavit qua-
" dam die subito, quod pacem fecerat cum Soldano;
" formam pacis vel treugæ nullus vidit, quando de
" servandis conventionibus idem imperator præstitit
" sacramentum. Quanta autem fuerit malitia, quam
" fraudulentus tractatus quorundam capitulorum treu-
" gæ, quæ vobis in scriptis duximus transmittenda,[1]
" cognoscere poteritis evidenter. Quia imperator ad
" magnificandam vocem suam, vocem tantum habere
" voluit, et vocem optinuit a Soldano. Dixit enim in-
" ter cætera, quod sibi erat sancta civitas restituta; ad
17 March. " quam cum in vigilia Dominicæ qua cantatur *Oculi*
" *mei*, cum exercitu Christiano veniret, die sequenti
" Dominica, satis inordinate satisque confuse, excommu-
" nicatus in ecclesia Dominici Sepulchri, in præjudicium
" honoris ac excellentiæ imperialis manifestum, suo
" capiti imposuit diadema; Sarracenis templum Domini
" ac templum Salomonis in manu sua retinentibus, ac
" legem Machometi publice, sicut prius, proclamantibus,
" non sine peregrinorum confusione maxima et dolore.
" Idem[2] vero imperator, cum se firmaturum civitatem

[1] *transmittenda*] transmittendam, B.

[2] *Idem*] Ipse, C.

" antea multipliciter promisisset, sequenti die Lunæ A.D. 1229.
" summo diluculo primus civitatem exivit nemine Letter of the patri-
" salutato; sibi fratribus Templi et Hospitalis præ- arch of
" sentantibus solempniter et instanter, quod si vellet Jerusalem against the
" firmare, sicut promiserat, civitatem, ipsi ei, quantum emperor.
" possent, consilium et auxilium ad id faciendum com-
" pararent. Sed ipse, qui de corrigendo negotio non
" curabat, videns quod factum illud nullius firmitatis
" robur optineret, nec civitas, sicut restituta erat, teneri
" poterat nec firmari, solummodo voce restitutionis
" contentus, ipsa die versus Joppen cum sua familia
" festinavit. Quod cum viderent peregrini, qui cum
" ipso intraverant civitatem, post ipsum noluerunt
" remanere. Subsequenti vero die Dominica, scilicet Mid Lent
" qua cantatur *Lætare Jerusalem*, venit Acon; et in Sunday,
" ipsa civitate populum sibi alliciens, ei quandam then March 25.
" libertatem concessit, ut favorem ipsius per hoc sibi
" mendicaret. Propter quod hoc fecit, novit Deus, et
" ejusdem opera sequentia demonstrarunt. Cum autem
" passagium instaret, et omnes unanimiter peregrini,
" pusilli cum magnis, visitato sepulchro, tanquam
" peregrinatione peracta pararentur ad recessum, cum
" treugam non haberemus cum Soldano [1] Damasci, nos,
" videntes terram jam destitutam et a peregrinis
" relictam, consilium in arcto constituti inieramus, ut
" de elemosina piæ memoriæ regis Franciæ milites
" pro communi utilitate retineremus. Quod cum audiret
" imperator, significavit nobis se super hoc admirari,
" cum treugas cum Soldano [2] Babiloniæ confirmasset.
" Respondimus, quod adhuc remanebat[3] ferrum in vul-
" nere, ex quo treugæ vel pax non fuit inita cum
" Soldano Damasci, nepote prædicti Soldani, in hoc ei
" contradicente; adicientes, quod, invito etiam Soldano
" Babiloniæ, nos[4] posset Damascenus nimis dampnifi-

[1] Malek-el-Naser Salaheddin Daoud.
[2] Malek-el-Kamel.
[3] *remancbat*] crat, C.
[4] *nos*] ñ, *i.e.* non, B.

A.D. 1229. Letter of the patriarch of Jerusalem against the emperor.

" care.[1] Respondit imperator, dicens,[2] quod [sine] ejus " consilio et licentia, qui jam rex fuit Jerosolimitanus, " non debebant milites guerrini retineri in regno suo. " Ad quod respondimus, quod super his plurimum dole- " bamus, quod de his et consimilibus consilium ipsius " excommunicati sine periculo animarum non potuimus " expectare. Et cum ad hoc nihil nobis imperator " remandaret, die sequenti fecit extra civitatem per " præconem publicum congregari peregrinos habitatores " civitatis, ac per speciales nuntios prælatos simul et " religiosos in sabulo. Inter quos ipse personaliter " constitutus, primo cœpit de nobis graviter conqueri, " falsas querimonias cumulando. Secundo, ad virum " venerabilem magistrum[3] Templi sermonem retorquens, " famam suam conatus est publice variis ac vanis " sermocinationibus non mediocriter obfuscare; et sic " culpam propriam, quæ jam manifestabatur, inten- " debat in alios retorquere, addens quod nunc ultimo " milites stipendiarios in suum præjudicium et gra- " vamen retinebamus. Propter quod ipse inhibebat " omnibus militibus peregrinis, cujuscunque essent na- " tionis, sicut se suaque diligebant, ne remanerent in " terra ab illa die in antea; præcipiens comiti Thomæ,[4] " quem ballivum in terra relinquere disponebat, ut " quemcunque ex tunc inveniret, puniret corporaliter; " adeo ut unius pœna multis foret ad terrorem. Qui- " bus omnibus consummatis,[5] nulla excusatione vel " responsione admissa ad ea quæ tam ignominiose " fuerant devulgata, recessit. Et statim ad portas " civitatis balistarios poni statuit; præcipiens eis, ut " fratres Templi exire permitterent, non intrare. De- " nique tam ecclesias quam alia loca eminentia civi- " tatis muniri jussit balistariis, et loca specialiter per " quæ ad nos et ad domum Templi habebatur accessus;

---

[1] *dampnificare*] Altered to *dampnificari* in B.

[2] *dicens*] om. C.

[3] Peter de Montaigu.

[4] *i.e.* Thomas of Acerra.

[5] *consummatis*] confirmatis, C.

" sciatisque quod nunquam Sarracenis tam gravis A.D. 1229.
" extitit aut nocivus, vel contra eos tantum animosus. Letter of the patriarch of Jerusalem against the emperor.
" Cujus nos manifestam malitiam perpendentes, tam
" prælatos quam peregrinos duximus convocandos, ex-
" communicantes omnes illos, qui [1] contra ecclesiam, vel
" fratres Templi, et alios terræ religiosos vel peregrinos
" ipsi imperatori consilium impenderent aut juvamen.
" Quare magis intumescens imperator, omnes introitus
" fecit diligentius custodiri; inhibens ne ad nos, vel
" ad illos qui nobiscum essent, victualia deferentes ap-
" propinquarent; ponens undique balistarios et sagit-
" tarios, quibus [2] nos et fratres Templi ac peregrinos
" graviter impugnabat. Et ut excogitatam malitiam
" adimpleret, fratres Prædicatores ac quosdam Minores,
" qui in Ramis palmarum locis statutis convenerant April 8.
" ad prædicandum verba Domini, per satellites suos
" rapi fecit de pulpitis, et in terram prosterni, extrahi,
" et quasi latrones per civitatem fustigari. Deinde
" cum videret, quod per prædictam obsidionem quod
" intendebat non optineret, fecit tractari de pace; ad
" quod respondimus, quod noluimus pacis tractatum ad-
" mittere, nisi prius amotis custodiis balistariorum et
" aliorum armatorum, ablatis etiam bonis nostris res-
" titutis, ita quod essent omnia in eo [3] statu et liber-
" tate, qua erant die qua ingressus est civitatem. Ipse
" tandem fieri præcepit secundum quod postulabamus,
" sed non est effectui mancipatum; supposuimus igitur
" civitatem interdicto. Videns igitur imperator malitiam
" suam non posse procedere usquequaque, moram in
" terra noluit trahere longiorem; immo ac si totum
" niteretur destruere, balistas et armaturas, a longo
" tempore pro defensione terræ reservatas, apud Acon
" fecit clam in navibus deponi, et plura Soldano Ba-
" biloniæ transmitti, quasi caro suo. Et mittens in

[1] C. ins. *ei*. It is partially erased in B.

[2] C. ins. *et*.

[3] *eo statu et*] ea, C.

A.D. 1229. Letter of the patriarch of Jerusalem f. 74. against the emperor. May 1.

" Cyprum quosdam milites suos, fecit non minimam ab
" incolis pecuniam extorqueri; et quod mirabilius no-
" bis videbatur,[1] galeas, quas [non] potuit secum trahere,
" destruxit. Quod cum audivimus, duximus eum super
" hoc admonendum. Sed ipse, admonitione spreta simul
" et correctione, latenter festo Apostolorum Philippi
" et Jacobi, per vicum secretum et portum galeam
" intrans, versus Cyprum festinavit, nemine salutato,
" Joppen relinquens destitutam, nunquam utinam redi-
" turus. Jamjam a ballivis dicti Soldani intercludi-
" tur exitus extra muros pauperibus Christianis ac
" Sirianis; plures itaque in via peregrini defecerunt.
" Hæc et multa alia, quæ relinquimus aliis enarranda,
" quæ mundus novit, commisit imperator in Terræ
" Sanctæ et animæ suæ detrimentum; quæ Dominus
" miseratus, cum placuerit, dignetur temperare. Valete."

Effect of this letter in the West.

Hæc autem epistola cum ad audientiam occidentalium perveniret, non mediocriter famam imperialem obfuscavit, et multorum favorem ademit. Papa autem ad ejus dejectionem diligentius solito insurrexit, et collectioni pecuniæ hiavit avidius.

Hic proponuntur quidam excessus in quibus Papa ostendit imperatorem esse reum.

Arrival of Stephen [of Anagni], the Pope's chaplain, in England.

Venit eodem tempore in Angliam magister Stephanus, domini Papæ capellanus et nuntius ad regem Anglorum, missus ut colligeret decimas domino Papæ a nuntiis ipsius regis Romæ promissas ad guerram suam sustinendam contra imperatorem Romanorum susceptam. Audierat enim idem papa de imperatore præfato multa detestanda, quæ faciebat contra legem Christianam, quorum tenorem in scriptum[2] redigens, per diversas orbis partes literis Apostolicis publicare curavit.

Charges of the Pope against the emperor.

Proposuit[3] autem contra eum in primis, quod in die Annunciationis beatæ Mariæ, cum esset excommunicatus, intravit Sepulchri Sancti ecclesiam in Jerusalem, et ibi ante majus altare propria manu sese coronavit; et ita coronatus resedit

[1] *videbatur*] videatur, C.
[2] *scriptum*] scriptis redactam, C.
[3] *Proposuit*] Proponit, O.

in cathedra patriarchatus et ibi prædicavit populo, excusando malitiam suam et accusando ecclesiam Romanam, imponens ei, quod injuste processerat contra eum; et[1] notabilem eam fecerat invective et reprehensive de insatiabili et simoniali avaritia. Egressus autem ab ecclesia in comitatu satellitum suorum, sine omni persona ecclesiastica, portavit coronam usque ad palatium Hospitalis. Item in palatio suo Achonensi fecit convivari Sarracenos, et fecit eis habere mulieres Christianas saltatrices ad ludendum coram eis, quæ etiam, ut dicebatur, commiscebantur eis. Item, fœdus quod iniit cum Soldano, nemo scivit qua conditione tractatum fuit inter eos, nisi ipse solus. Veruntamen manifeste videbatur, quod magis approbaret, secundum quod perpendi poterat per gestus exteriores, legem Sarracenorum, quam[2] fidei nostræ, quia in multis ritus eorum[3] imitatus est. Item, in scripto quod est inter ipsum et Soldanum, quod lingua appellatur Arabica *Mosepha*, continetur, quod, durantibus treugis, ipse juvabit eum contra omnes homines Christianos et Saracenos, et e converso Soldanus ipsum. Item, spoliavit canonicos Sanctæ Crucis in Achon a quibusdam redditibus, quos recipere debebant in portu Achonensi. Item, spoliavit archiepiscopum[4] Nicholsiensem in Cypro. Item, protexit quendam episcopum Surianorum potentia sæculari, contra patriarcham, ab excommunicato et scismatico ordinatum. Item, spoliavit canonicos Sancti Sepulchri oblationibus ipsius sepulchri, et patriarcham oblationibus Calvariæ loci et loci Golgatha, et canonicos sancti Templi oblationibus suis; et per manus satellitum suorum fecit omnes oblationes istas colligere. Propter quod factum frater Walterus excommunicavit eum in civitate Jerosolimorum et omnes satellites suos. Item, in die Palmarum, prædicatores de pulpito, ubi prædicabant, viliter et violenter fecit deici, et crudeliter tractari et incarcerari. Item, infra Passionem Domini obsedit patriarcham et episcopos Wintoniensem et Exoniensem et Templarios in domibus suis; et cum vidisset se non posse prævalere, confusus dimisit. His igitur de causis, licet aliæ non desint, quicquid egit in Terra Sancta pro nihilo reputans dominus Papa, movit guerram contra ipsum, asserens justum esse et fidei Christianæ necessarium, ut tam validus ecclesiæ persecutor a fastu imperii depelleretur;[5] et quod his omnibus detestabilius est, contra

A.D. 1229. Charges of the Pope against the emperor.

April 8.

[1] *et . . . egressus*] et sic egressus, O. W.

[2] O. W. ins. *legem*.

[3] *eorum*] ipsorum, O. W.

[4] Eustorgius, bishop of Nicosia.

[5] *depelleretur*] Partly written over an erasure; depellatur, O. W.

A.D. 1229. matrem suam[1] Romanam ecclesiam[2] gravem excitarat persecutionem, ita quod castella ejus cum terris et possessionibus occuparat,[3] et velut hostis publicus detinuit[4] occupatas.[5]

De decimis Gregorio Papæ ab Anglia collatis.

Parliament at Westminster on the 2nd Sunday after Easter, 29 April.

Per idem tempus, cum magister Stephanus, domini Papæ capellanus et nuntius, regi Anglorum negotia ipsius Papæ et sui causam adventus ostendisset, fecit rex convenire apud Westmonasterium, Dominica qua cantatur *Misericordia Domini*, archiepiscopos, episcopos, abbates, priores, Templarios, Hospitalarios, comites, barones, ecclesiarum rectores, et qui de se tenebant in capite, ad locum præfixum et diem, ut audirent negotia memorata et de rerum exigentiis communiter tractarent ibidem. Omnibus igitur congregatis, tam laicis quam clericis et eorum subjectis, magister Stephanus coram omnibus recitavit literas domini Papæ, in quibus exigebat decimas omnium rerum mobilium de tota Anglia, Hybernia, et Wallia, ab universis laicis et clericis, ad guerram suam sustinendam quam contra Romanum imperatorem susceperat Frethericum. Ostendit autem in literis memoratis, quod ipse solus hanc expeditionem susceperat pro universali ecclesia, quam dictus imperator, jam diu excommunicatus et rebellis, subvertere nititur, sicut evidentibus apparet indiciis; unde divitiæ sedis Apostolicæ cum non sufficiant ad ipsum exterminandum, necessitate compulsus ab universis ecclesiæ filiis implorat auxilium, per quod expeditionem inchoatam et in parte jam feliciter prosperatam perducere valeat ad desideratum effectum. Persuadet denique dominus Papa in conclusione negotii singulis ecclesiæ membris, quatinus sicut filii naturales ecclesiæ Romanæ, quæ

Demands of the Pope for his war against the emperor.

---

[1] W. ins. *sanctam.*

[2] O. W. ins. *tam.*

[3] *occuparat*] occupavit, O. W.

[4] *detinuit*] detinet, W.

[5] At the foot of the page is :

" Hos versus composuit ipse imperator super desolatione cujusdam civitatis quæ dicitur Gallice *Meschines*, quam commiserat cuidam Martino custodiendam. Sed Martinus perterritus tradidit illam fraudulenter Papæ, et iterum fortuna arridente restituta imperatori :

" Cæsar, Messina, te corrigit absque ruina;
" Nam si demens sis, puniet te Cæsaris ensis.
" Væ tibi, Messana, tam longo tempore vana,
" Nam * tua campana plorat delicta prophana.
" Plebs Messanensis, vides quod jam tremit ensis
" Quo Martinensis stat verberibus caro densis."

* *Nam*] Non, C.

mater est omnium ecclesiarum, potenter subveniant, ne, quod absit, ipsa deficiente, membra cum capite succumbere videantur. His et aliis in hunc modum in autentico domini Papæ patenter expressis, persuasit magister Stephanus omnibus qui aderant, ut consentirent, allegans honorem et commodum, qui posset exinde obtemperantibus provenire. Rex autem Anglorum, a quo cæteri omnes sperabant habere defensionis auxilium, factus est, quia sic oportuit fieri, baculus arundineus, cujus fragmenta vulneraverunt in se confidentes; qui Romæ per procuratores suos, ut supradictum est, ad decimas solvendas fuerat obligatus, non potuit contradicere; et cum nihil responderet, visus est tacendo assensum[1] præbere. Comites vero et barones ac laici omnes plane decimas se daturos contradixerunt, nolentes baronias suas vel laicas possessiones Romanæ ecclesiæ obligare. Episcopi quoque et abbates, priores, et alii ecclesiarum prælati, post trium vel quatuor dierum deliberationem et murmurationem non modicam, tandem consenserunt, metuentes excommunicationis sententiam vel interdicti sibi inferri, si mandatis Apostolicis obviarent. Consentientes igitur corde quali quali, sub quadam summa pecuniæ finem conclusissent sibi tolerabili; nisi (ut asseritur) Stephanus de Segrave, regis tunc consiliarius, vir quidem sui solius amicus, *versus in arcum pravum*, quadam simoniaca conventione cum magistro Stephano facta, ad talem effectum rem perduxit, quod decimas ipsas plenarie sibi exegit et optinuit ad damnum ecclesiæ et regni inæstimabile. Sed justo Dei judicio, hæc fraudulenta procuratio prædicto Stephano justitiario non successit in prosperum. Tunc magister Stephanus prælatis omnibus literas domini Papæ procuratorias ostendit, quibus idem Papa ipsum ad dictas decimas colligendas procuratorem constituerat, ut non secundum taxationem factam in vicesima, quæ paulo ante regi data fuerat pro libertatibus optinendis, sed secundum quod melius possunt ad commodum domini Papæ et uberius omnia bona et mobilia singulorum taxari;[2] videlicet de omnibus redditibus, proventibus, fructibus carucarum, oblationibus, decimis, nutrimentis animalium, et fructibus, et de omnibus obventionibus ecclesiarum vel aliarum possessionum, quocunque nomine cen-

A.D. 1229.

Cf. Isa. xxxvi. 6.

The king gives way.

f. 74 *b*.

Conduct of Stephen de Segrave.

Ps. lxxvii. 57.

[1] *assensum*] consensum, W.

[2] *taxari*] Sic all the MSS. for *taxarentur*.

A.D. 1229. Powers given to the Papal nuncio.

seantur, non aliquibus debitis vel expensis aliqua occasione deductis. Habuit etiam ex eisdem literis auctoritatem contradictores excommunicandi et ecclesias interdicendi. Unde constitutis procuratoribus suis in singulis comitatibus regni, omnes illos excommunicavit, qui circa decimas ipsas reddendas vel taxationem faciendam per se vel per alium, colludium, pactum iniquum, subtractionem, vel fraudem aliquam duxerint faciendam. Et quoniam negotium festinum exigebat auxilium, prælatis omnibus et aliis sub pœna excommunicationis indixit, ut vel mutuo vel alio quocunque modo pecuniam perquisitam sibi traderent indilate, ut eam domino Papæ incontinenti transmitteret,[1] eandem postmodum, decimis singulorum rite taxatis, plenarie recepturi. Erat autem[2] idem Papa tot et tantis involutus debitis, ut unde bellicam quam susceperat expeditionem sustineret, penitus ignoraret. Et sic soluto concilio, murmurantibus cunctis, recesserunt.

The Pope's debts.

De excommunicatione gravissima dictarum decimarum retentorum.

Way in which the tithes for the Pope were exacted.

Et his ita gestis, misit incontinenti literas suas magister S[tephanus] ad singulos episcopos, abbates, priores, et cujuscunque professionis viros religiosos regni, sub pœna interdicti et excommunicationis præcipiens, ut tali die tantam pecuniæ summam sibi transmitterent de moneta ad pondus denarii probata et nuper fabricata, ut inde creditoribus domini Papæ satisfacere posset, et ipsi pœnas evaderent interdicti. Erat enim in hujus rei executione adeo improbus exactor, ut etiam de frugibus autumpni futuri, quæ[3] adhuc in herba crescebant, singulos compelleret decimarum sibi pretium exhiberi.[4] Prælati vero aliud remedium non habentes, calices, phialas,[5] philacteria, et alia sacra altaris vasa, quædam[6] vendiderunt, nonnulla[7] in pignus sub fœnore posuerunt. Præterea habuit idem magister S[tephanus] quosdam secum fœneratores nequissimos, qui se mercatores appellabant, usuram sub nomine negotiationis palliantes, qui egentibus et exactionibus vexatis optulerunt pecuniam; et urgente memorato S[tephano], sub pœna gravissima coacti multi mutuo accipere, qui postea in laqueos eorum inciderunt,

Usurers brought in by the papal nuncio.

[1] *transmitteret*] transmitterent, B.
[2] *autem*] enim, O. W.
[3] *quæ*] qui, B. O. W.
[4] *exhiberi*] exhibere, O. W.
[5] *phialas*] eucharistias, O. W.
[6] *quædam*] quidam, O. W.
[7] *nonnulla*] nonnulli, B. O. W.

dampna irrestaurabilia incurrentes. Continuis maledictionibus, sed occultis, repleta est terra, imprecantibus cunctis, "Exactio[1] suis fiat exactoribus nunquam fructuosa." Quod juxta vota populi accidit, quia A.D. 1229.

Non habet eventus sordida præda bonos. Ovid. I. Amor. x. 48.

Ex eo autem tempore non defuerunt in terra Anglicana quidam transmontani, qui se mercatores nominant, usurarii impiissimi; qui nihil aliud quærunt, nisi in laqueis suis, præcipue quos Romana curia angariat, illaqueare: Et sic abrasor pecuniarum, magister S[tephanus] domini Papæ capellanus, Anglis fœda reliquit vestigia. Solus autem comes Cestrensis Ranulphus stetit viriliter, nolens terram suam redigere in servitutem; nec[2] permisit de feodo suo viros religiosos vel clericos decimas memoratas conferre, quamvis Anglia et Wallia, Scotia et Hybernia, ad solutionem compellerentur.[3] Hoc autem multis in hac decimatione solatium præstat et levamen, quod regna transmarina et longe posita non sunt ab hac exactione quieta. Cumque tandem istarum plenitudo divitiarum ad summum pontificem pervenisset, ipse Johanni de Bresnes et aliis militiæ suæ principibus ita affluenter eas distribuit, quod graviter cessit in damnum imperatoris, dum municipia ejus et castella in ejus absentia subvertebant. Stand made by Ranulph Blundevil, earl of Chester.

Eodem anno, magister Robertus de Bingeham, Saresberiensis electus,[4] apud Septoniam munus consecrationis suscepit, sexto kalendas Junii, per manum Willelmi Wigornensis episcopi, astantibus episcopis Jocelino Batoniensi et Alexandro Coventrensi. Qui sătis felici auspicio officium suscepit episcopale; et fabricam novæ ecclesiæ, quam prædecessor suus Ricardus transtulit et ausu non pusillanimi inchoavit, viriliter est prosecutus, juvante Deo, rege, et populo. Unde quidam[5] versificator ait satis eleganter: Consecration of R. de Bingham, bishop of Salisbury, 27 May. New church of Salisbury.

[1] W. ins. *quod talis.*

[2] *nec*] non, W.

[3] *compellerentur*] compellantur, W.

[4] In the margin is a pastoral staff and mitre.

[5] Henry of Avranches. (MS. Camb. Univ. Lib. Dd. 11, 78. See above, p. 43, n. 6.) These lines are from his poem, "De translatione "veteris ecclesiæ Saresberiensis et "constructione novæ," ll. 205, 6, f. 96. In the poem they are, "Rex "igitur det opes, præsul det opem, "lapicidæ Deus," &c. Paris has written them in the margin of the MS. as they occur above.

A.D. 1229. *Versus.*

Rex largitur opes, fert præsul opem, lapicidæ
Dant operam; tribus his est opus, ut stet opus.

John de Burgh knighted.

Eodem tempore rex Anglorum Henricus in die Pentecostes Johannem filium Huberti Angliæ justitiarii cingulo militari[1] donavit tertio nonas Junii.

De consecratione Ricardi Cantuariensis archiepiscopi, et Rogeri Londoniensis et Hugonis Helyensis episcoporum.

Consecrations at Canterbury, 10 June.

Eodem tempore, in die Sanctæ Trinitatis, convenientibus Cantuariensis ecclesiæ suffraganeis apud eandem civitatem, consecratus est magister Ricardus, Cantuariensis electus,[2] per manum Henrici Rofensis episcopi, sine pallio, ita quod licuit ei vel ordines celebrare vel ecclesias dedicare. Consecrati sunt etiam cum eo eadem die, per ministerium ejusdem episcopi, ante majus altare in ecclesia Sanctæ Trinitatis, Rogerus electus Londoniensis, et Hugo Helyensis, quarto idus Junii.

Death of Martin de Pateshulle, dean of S. Paul's.

Eodem anno obiit Martinus de Pateshulle, decanus Londoniensis, xviii. kalendas Decembris, vir miræ prudentiæ et legum terræ peritus.

De magno apparatu regis Anglorum ad transfretandum congregato.

Preparations at Portsmouth for the recovery of Normandy.

Sub eisdem diebus, instante festo Sancti Michaelis, rex Anglorum H[enricus] congregavit apud Portesmue totam nobilitatem regni Angliæ, comites videlicet, barones, et milites, cum tanta equitum ac peditum turba quantam nullus antecessorum suorum aliquo creditur tempore congregasse. Ubi etiam venerunt ad eum de regionibus Hyberniæ, Scotiæ, Walliæ, et Galewalliæ tanta militum et armatorum multitudo, quod admirationi omnibus habebantur. Proposuit[3] namque rex cum tanta armatorum copia transfretare, ut terras quas pater amiserat in suum dominium revocaret. Demum, cum principes et marescalli militiæ regis ad naves venissent, ut victualia ingererent et arma, adeo paucas invenerunt naves, ut non sufficerent ad medietatem exercitus transferendum. Quod[4] cum

f. 75.

---

[1] In the margin is an upright sword.

[2] In the margin is a crosier and mitre.

[3] *Proposuit*] So Par. in the margin, as O. W.; B. has *profectus est*; C. has *proposuit*.

[4] O. W. ins. *verbum*.

ad regis notitiam pervenisset, iratus est vehementer, et crimen totum in Hubertum de Burgo justitiarium refudit.[1] Et audientibus cunctis, vocavit eum veterem[2] proditorem, improperans ei quod hunc, sicut prius, procuravit defectum, pro quinque milibus marcis, quas a regina Francorum acceperat,[3] ut suum propositum impediret, et gladium, quasi furia invectus, rex educens, voluit justitiarium interficere. Sed comes Cestrensis Ranulfus et alii qui aderant, sese interponentes, ipsum a mortis discrimine servarunt. At ille a regis se præsentia subtraxit, donec ira rex deposita animum mitigaret. A.D. 1229. *Cave.* Anger of the king against Hubert de Burgh.

Applicuit interea in portu illo comes Britanniæ nomine Henricus,[4] vir quidam animo seditionem parturiens, septimo idus Octobris, qui regem conducere debuit in terram suam sub salvo ducato,[5] sicut condictum fuerat inter eos et sacramento firmatum. Sed idem comes cum aliis[6] de exercitu dederunt regi consilium, ut negotium differret[7] usque ad sequens Pascha, quia periculosum erat tempore hyemali iter tam arduum expedire. Quo audito, rex licentiam dedit omnibus ad propria revertendi. Et justitiarius cum rege pacificatus est. Comes autem Britanniæ regi fecit homagium contra omnes homines de Britannia; et rex reddidit ei totum jus suum in Anglia. Et datis ei quinque milibus marcarum ad custodiam terræ suæ, remisit eum in regionem suam. Eodem anno, Ricardus Cantuariensis archiepiscopus pallium sibi a domino Papa transmissum suscepit nono kalendas Decembris, et apud Cantuariam in ecclesia cathedrali, præsente rege et suffraganeis episcopis, divina cum ipso pallio celebravit. Arrival of the count of Britanny. The expedition postponed. The count of Britanny does homage. The archbishop receives the pall.

De quodam fœneratore male mortuo.

Erat hoc tempore in Minori Britannia fœnerator quidam, qui pecuniam suam tribuens ad usuram, immensum nummorum congregavit acervum. Hic cum multotiens ab episcopo loci increparetur, quod non licebat sibi de usuris rem augere, noluit audire episcopum, sed, licet non recte, strenuus rem augebat. Cumque tandem ab episcopo incorrigibilis videretur, excommunicavit eum, et ab unitate fidelium segregavit. Quod ille parvipendens, immo vilipendens, excommunicatus non *Impertinens.* Death of an usurer, who is refused burial by the priest.

---

[1] *refudit*] refundere curavit, W.
[2] *veterem*] senem, O. W.
[3] *acceperat*] receperat, C.
[4] *Henricus*] An error for Peter Mauclerc.
[5] *ducato*] Written by Par. in the margin; om. W.; conductu, C., as the Hist. Anglor.
[6] W. ins. *sapientibus.*
[7] O. W. ins. *inceptum.*

A.D. 1229. multo post vitam miserabiliter terminavit. Quo sine viatico et confessione defuncto, uxor ejus et filii venerunt ad presbyterum villæ, rogantes ut corpus defuncti more ecclesiastico sepeliret. Presbyter autem hoc facere recusavit, eo quod excommunicatus decessit, præcipiens ut in bivio extra villam sepelirent eum. Uxor autem defuncti hæc audiens venit ad comitem cum filiis, querimoniam coram eo deponens, quod presbyter ille parochianum defunctum noluit sepelire, causam reticens, quod excommunicatus obisset. At comes contra presbyterum in iram versus, jussit ministris suis, ut euntes ad presbyterum ex parte sua præciperent, quatinus mortuum sepeliret; quod si facere contradiceret, ipsum vivum cum mortuo sepelirent[1] ligatum. Hoc cum factum esset, omnes episcopi Britanniæ ipsum comitem sub anathemate concluserunt; unde suborta inter eos discordia, episcopi illi a comite omnes in exilium sunt expulsi, et comes excommunicatus remansit, donec sententia confirmaretur a Papa.

Murder of the priest by the count of Britanny.

Quod Frethericus Romanorum imperator est reversus in terram suam.

Eodem anno, cum Frethericus Romanorum imperator Terram Sanctam Christianitati restituisset, et treugas decennales a Soldano Damasci impetratas juramento hinc inde confirmasset, in die Inventionis sanctæ Crucis naves ascendit, ut, transito mari Mediterraneo, reverteretur in terram suam. Sed quoniam audierat, quod a Johanne de Brennes insidiæ sibi parabantur, in portubus cismarinis inconsulte timuit applicare; et ne de ejus captione gauderent inimici illius, in tuto loco applicuit, præmissis exploratoribus suis, qui conduxerunt illum ad portum securitatis et salutis. Cum autem prospere in Sicilia applicuisset cum modico comitatu, audivit quod æmuli ejus jam castella multa subjugaverant et municipia, et quod etiam per terras imperii liberum haberent discursum, et debaccharentur multi Papæ stipendiarii, affluentia pecuniæ inæstimabilis saginati, cum non esset qui eis obviaret. Sed cum tandem ejus divulgaretur adventus, confluebant ad eum homines imperii naturales, qui per fidelitatem ei fuerunt astricti. Quibus vallatus, et ex aliis adventantibus confortatus, audacter prorupit in hostes, et terras amissas ac castra cæpit paulatim revocare.

Return of the emperor from the Holy Land. 3 May.

[1] *sepelirent*] sepeliret, O. W.

Quod rex Anglorum ad Natale fuerit apud Eboracum. A.D. 1230.

Anno Domini MCCXXX. Rex Anglorum H[enricus] ad Natale tenuit curiam suam cum rege Scotorum apud Eboracum, quem ad illud festum invitaverat, præsente archiepiscopo civitatis, cum comitibus, baronibus, militibus, et familia magna nimis. Ubi dicti reges multa distribuebant festiva suis[1] indumenta. Rex autem Anglorum prodiga liberalitate regi Scotorum contulit equos preciosos cum anulis multis ac gemmis et donativis variis. Atque festo per triduum continuato, epulabantur cotidie splendide, tantam solempnitatem in exultatione et lætitia celebrantes. Die autem quarta, concione soluta, rex Scotorum in suam revertitur regionem. Rex Anglorum Londonias properabat. Henry III. at York with Alexander II.

Contigit eodem tempore, in die scilicet Conversionis Sancti Pauli, in urbe Londoniarum, dum episcopus civitatis, scilicet Rogerus dictus Niger, in ecclesia cathedrali ante majus altare staret infulatus ad celebrandum divina, præsente populo civitatis ob honorem beati Pauli congregato, quod tanta subito in aere facta est nubium densitas et solaris obnubilatio claritatis, ut vix socius socium in ecclesia videre posset. Admirantibus cunctis et diem judicii suspectum habentibus, facta est repente tonitrui adeo horribilis super ecclesiam concussio, ut ipsa ecclesiæ fabrica tota cum turri eminentissima super capita omnium ruere videretur. Ex illa autem collisione nubium tanta fulminis exivit choruscatio, ut tota ecclesia intus ignea videretur, nec defuit fœtor inter hæc omnia; sed ita intolerabilis habebatur, ut omnes qui aderant extingui timerent. Sicque ad milia utriusque sexus hominum, qui in ecclesia erant, nihil verius quam mortem suspicantes, rapido cursu de monasterio exierunt attoniti, et corruentes in terram sine sensu aliquandiu permanserunt. Solus ex omni multitudine episcopus, cum uno tantum diacono, ante majus altare sacris vestibus indutus remansit intrepidus, expectans Domini voluntatem. Aere tandem purgato, cum omnis multitudo evadendi fiduciam concepisset et ecclesiam iterum fuisset ingressa, episcopus residuum missæ complevit. Facta est autem super hoc casu[2] totius civitatis non modica admiratio, metuentibus cunctis, ne magnum aliquid et insolitum pronosticaret futurum. *Nota mirabile de fulgure.* Fright of the congregation in S. Paul's, 24 June. f. 75 *b*.

Eodem anno, tempore Quadragesimali, imperator Romanus contra hostes suos ita invaluit, quod castra sua et jura omnia ad imperium spectantia potenter revocavit; quoscunque in Successes of the emperor.

[1] O. W. ins. *militibus*.

[2] *hoc casu*] occasu, B.

A.D. 1230. Flight of John de Brienne.

castellis suis ex adversariis suis cepit, aut vivos excoriavit aut patibulo suspendit. Johannes vero de Brennes, qui hostis capitaneus post Papam ejus erat,[1] metuens incidere in manus[2] illius, fugit in Gallias ad natale solum cum stipendiariis suis, quos dominus Papa rapinis religiosorum[3] ditavit, et prædis a pauperibus captis undecunque honoravit.

Truce between the Pope and emperor.

Et sic mediantibus amicis et viris religiosis, statutæ sunt treugæ inter dominum Papam et ipsum[4] imperatorem, quousque in aliquam pacis formam convenirent. Per idem tempus, Willelmus de Brausia,[5] vir nobilis et potens, a Leolino principe Walliarum patibulo suspensus est, mense Aprili, cum uxore ejus, ut dicebatur, in adulterio deprehensus.

W. de Braose hanged by Llewellyn-ap-Jorwerth.

Exactions of the king.

Eodem tempore, ad exactionem regis, archiepiscopi, episcopi, abbates, et priores per Angliam totam regi eidem pecuniam dederunt non modicam, quasi per eam subtracta patri suo jura posset revocare in partibus transmarinis. Cives Londonienses pro eodem negotio ad redemptionem gravissimam sunt compulsi. Judæi etiam tertiam partem rerum suarum omnium, vellent nollent, regi sub festinatione persolverunt.

Quod rex Anglorum cum exercitu transiit in Britanniam.

Henry III. collects an army at Reading, and crosses from Portsmouth to S. Malo.

Rex Anglorum H[enricus] in solempnitate Paschali apud Radingum congregavit exercitum copiosum valde, omnium videlicet nobilium regni, qui sibi debebant servitium militare, et aliorum innumerabilium ex regionibus diversis. Qui inde castra movens ad portum de Portesmue pridie kalendas Maii, cum universa multitudine sua naves ascendit.[6] Rex autem, procurantibus nautis suis, in Britannia applicuit apud Sanctum Mauloum,[7] quinto nonas Maii. Multi quoque de exercitu, regem sequi non valentes, diversis applicuerunt in locis, sed, Deo id procurante, absque læsione ac rerum diminutione omnes ad regem in Britannia pervenerunt. Comes autem Britanniæ, regem reverenter et cum honore suscipiens, tradidit ei municipia regionis illius et castella, nobilesque Britanniæ multi ad eum venientes homagia fecerunt et fidelitatem ei

The nobles of Britanny do homage.

---

[1] W. ins. *publicus.*

[2] *manus*] manibus, W.

[3] C. ins. *suorum.*

[4] *ipsum imperatorem*] Frethericum, C.

[5] His shield reversed is in the margin.

[6] The vessel is drawn in the margin, with the three leopards on the sail.

[7] Par. has written *id est, Machutum* over *Mauloum* in a very minute hand between the lines. C. has *Machuum.*

juraverunt. Andreas tamen de Viteri et alii viri nobiles pauci, ad fidelitatem regis venire contempnentes, munierunt castra sua alimentis et ad pugnam viriliter sese præparabant. Rex autem Francorum, cum de adventu regis Anglorum certitudinem didicisset,[1] congregavit exercitum valde copiosum, atque micantibus undique scutis et vexillis, ad Andegavensem pervenit civitatem, ubi castrametatus ibi moram protraxit non modicam, ut progressum regis Anglorum in Pictaviam præpediret. Rex vero Anglorum dum apud urbem Nannentensem majorem expectabat adhuc numerum ex diversis partibus[2] armatorum, rex Francorum cum exercitu suo quoddam debile municipium Hodum appellatum obsedit, quod ab urbe Nannetis quatuor leucis vix distabat, atque levi conatu illud cepit et subvertit, et ad Andegavensem rediit civitatem.

A.D. 1230. Andrew de Vitré opposes him. Advance of Louis IX. Siege and capture of Oudon castle.

Eodem anno facta[3] est eclipsis solis, contra morem solitum, summo mane confestim post ortum suum, pridie idus Maii, in Rogationibus, scilicet feria tertia, ita quod agricolæ et alii multi, labores mane inchoatos propter nimiam obscuritatem relinquentes, stratum repetere et sese iterum sopori dare decreverunt; sed tandem, quasi post unius horæ spatium, multis admirantibus, sol consuetam optinuit claritatem.

Eclipsis matutinalis. 14 May.

Eodem tempore dux Saxoniæ, et regis Anglorum consanguineus, veniens in Angliam a civibus Londoniensibus honorifice susceptus est; erat autem idem dux homo tantæ proceritatis et longitudinis, ut, cunctis admirantibus et quasi ad spectaculum accurrentibus, visum ex ipsius intuitu refecerunt.

Visit of Albert, duke of Saxony, to England.

De discordia inter barones Galliæ orta.

Habebant quoque hoc tempore guerram ad invicem omnes fere magnates Galliæ, sicut dux Burgundiæ,[4] comes Bononiæ,[5] comes de Drius,[6] comes de Mascu,[7] comes Sancti Pauli,[8] comes de Bar,[9] Engeramus de Curci, Robertus de Curtenei, et multi alii, qui jurati et confœderati erant, ut dicebatur, regi Angliæ et comiti Britanniæ Henrico[10]; bellum indixerant comitibus Campaniensi[11] et Flandrensi.[12] Qui omnes impetrata licentia

Dissensions among the French barons.

[1] *didicisset*] cognovisset, C.
[2] W. ins. *adventantium.*
[3] In the margin are figures of the sun (Sol parum vel nihil versus nos accensus), the moon (Luna in coitu), and the earth (Terra sic).
[4] Hugh IV.
[5] Philip Hurepel.
[6] Robert III., count of Dreux.
[7] Alix, count of Macon.
[8] Hugh V.
[9] Henry II.
[10] An error for *Petro.*
[11] Theobald IV.
[12] Ferrand.

A.D. 1230. a rege Francorum, completis in Andegavia[1] quadraginta dierum excubiis, reversi sunt in patriam suam. Quos rex, cum illos retinere non potuit, secutus est, ut, si possibile esset, eos discordes ad concordiam revocaret.[2] Sed cum idem rex nobiles[3] ad pacem reducere nullatenus potuisset, ingressi sunt cum equis et armis hostiliter comites[4] terram comitis Campaniæ, atque[5] illam igne et ferro depopulari cœperunt. Comes vero Campaniensis, in[6] ingenti armatorum copia hostibus occurrens, prælium campestre commisit; at comites tam sibi quam suis agminibus viriliter resistentes, ex militibus illius ducentos sub captione concluserunt et tresdecim peremerunt. Quod cum comes Campaniensis cognovisset, campum per fugam deseruit, omni commilitonum suffragio destitutus. Quem fugientem hostes acriter insequentes, et quoscunque attingebant in ore gladii prosternentes, non cessabant donec ipsum comitem infra portas Parisiacæ civitatis cursu rapido intruserunt. Tunc nolentes ulterius insequi illum, reversi in Campaniam spoliaverunt eam totam, castra et municipia complanantes, villas et urbes igne conflagrantes, vites et pomeria succidentes, extra ecclesias nihil intactum reliquerunt. Agebant namque[7] contra comitem magnates, quasi de crimine proditionis et reum læsæ majestatis, ut qui dominum suum regem Lodowicum in obsidione Avinionis, ob amorem reginæ quam amabat, veneno necaverat, ut dicebant. Unde cum idem magnates in curia regis Francorum, eodem rege præsente, querimoniam sæpe deposuissent et ipsum comitem per duellum convincere voluissent, regina, per quam omnia regni negotia disponebantur propter regis simplicitatem et puerilem ætatem, noluit eos audire. Quocirca ipsi, se a regis fidelitate subtrahentes et reginæ, Francorum regnum per guerram turbare cœperunt. Indignabantur enim talem habere dominam, quæ, ut dicebatur, tam dicti comitis quam legati Romani semine polluta, metas transgressa fuerat pudicitiæ vidualis.

Theobald of Champagne is defeated and flies to Paris.

Champagne ravaged.

f. 76.

Scandal against queen Blanche.

De strage Hyberniensium, et captione cujusdam regis.

Impertinens. Eodem anno, mense Julio, regulus[8] quidam de Cunnoth Hyberniensis, cum regem Anglorum et Willelmum Mares-

[1] *Andegavia*] Andegavie, B. This has led to the insertion of *obsidione*, which is in no MS., in the printed editions, though O. W. have *Andegavia*.

[2] *revocaret*] reformaret, O. W.

[3] O. W. ins. *memoratos*.

[4] *comites*] om. C.

[5] *atque . . . Campaniæ*] om. O.

[6] *in*] cum, O. W.

[7] *namque*] autem, W.

[8] Aedh son of Ruaidhri, king of Connaught. See the Annals of Loch Cé, i. pp. 297, *seqq*.

callum cognosset in finibus transmarinis bellicas agere expeditiones, atque regnum Hyberniæ quasi vacuum a subsidio militari, congregavit undique exercitum copiosum, sperans se posse omne genus Anglorum ab Hyberniæ finibus exturbare. Ingressus igitur hostiliter terram regis Anglorum, spoliis et rapinis atque incendiis intendebat. Sed cum hæc omnia ad aures Gaufridi de Marisco, qui vices justitiarii sub rege in partibus illis gerebat, [venissent],[1] adjunctis sibi Waltero de Lasci cum Ricardo de Burgo et exercitu non modico, contra hostes audacter prorupit; et exercitum suum in tres turmas dividens, duabus præfecit Walterum de Lasci et Ricardum de Burgo, tertiam sibi retinens ad regendum. Atque duas acies instructas, quibus præerant prædicti Walterus et Ricardus, occultavit in silvis quibusdam, per quas venturi erant hostes, et dolosas eis insidias præparavit; tertiam vero, quam ipse regebat, statuit ut directa fronte adversariis occurrens ad campestre prælium eos provocaret. Tandem hostes supervenientes, cum unam tantum aciem gentis Anglorum conspexissent, irruerunt in eos,[2] quasi sub spe certa victoriæ consequendæ. Sed acies Anglorum tam diu fugam simulavit, quousque Hybernienses illos insequentes loca insidiarum pertransissent. At illi qui in insidiis erant, de latibulis erumpentes, et aerem clamore horribili[3] verberantes, a tergo et a latere irruerunt in hostes; et acies, quæ prius fugerat, in Hybernienses a fronte revertens, stragem eis miserabilem intulerunt. Interfecti namque referuntur ex Hyberniensibus ad viginti milia virorum bellatorum, et rex eorum captus est et carcerali custodiæ deputatus. A.D. 1230. Disturbances in Ireland.

Eodem tempore Fulco Paganellus de Normannia, vir nobilis, et Willelmus frater ejus, relictis castellis suis ac terris, venerunt ad regem Anglorum in Britanniam, fidelitates ei et homagia facientes. Venerunt etiam cum eis sexaginta milites, viri strenui et potentes, qui omnes persuaserunt regi, ut hostiliter Normanniam intraret, sub spe certa terram subjugandi. Quorum rex consiliis libenter adquievisset;[4] sed Hubertus de Burgo id fieri non permisit, dicens periculosum fore hoc modis omnibus attemptare. Quod audientes milites prædicti, postulaverunt regem propensius, ut assignaret eis ducentos milites de exercitu suo, cum quibus Normanniam intrarent, certissimis ei assertionibus promittentes, quod omne genus Francorum de Normannia exturbarent. Nec etiam id fieri permisit Hubertus justitiarius, asserens regi non expedire, ut Advice of certain nobles of Britanny to Henry III. to attempt the recovery of Normandy. It is rejected by Hubert de Burgh.

[1] *venissent*] also omitted in O. W.
[2] W. ins. *fortiter*.
[3] *horribili*] horrifico, W.
[4] *adquievisset*] adquiesceret, W.

A.D. 1230. traderet milites suos ad mortem ultronea voluntate. Sicque nobiles illi miserabiliter illusi fuerunt, quia rex Francorum incontinenti exhæredavit eos, castella et omnia quæ illorum erant potenter in sua jura convertens.

Quod rex Anglorum in Gasconia profectus homagia ceperit.

Henry III. in Gascony and Poitou.

Capture of Mirebeau castle.

His ita gestis, rex Anglorum per consilium Huberti de Burgo, cum exercitu suo ex Britannia per Andegaviam in Pictaviam transiens, profectus[1] est in Gasconiam; ubi acceptis homagiis, et regione sub securitate disposita, rediit in Pictaviam, ubi multorum homagia suscepit. In hac quoque equitatione obsedit rex Mirebelli castrum, et cepit laudabili virtute Anglorum, qui assultus audacissimos[2] iterantes violenter inclusos subegerunt, et recedentes omnes in vinculis abduxerunt.

Peace between the Pope and emperor.

Hoc igitur tempore, mense Augusti, dominus Papa Gregorius et Romanorum imperator F[rethericus], mediantibus utrorumque fidelibus et amicis, in concordiam convenerunt. Veniens enim Romam dictus imperator absolutus est, omnibus ad jura imperii spectantibus ex integro revocatis. Comederunt ergo simul magnus sacerdos et maximus imperator in palatio summi pontificis per triduum, gaudentibus cardinalibus et potentatibus imperii de concordia tam desperata et tam subito confirmata.

The castle of S. James de Beuvron fortified by Ranulph earl of Chester.

Eadem tempestate comes Cestrensis Ranulfus munivit castellum apud Sanctum Johannem[3] de Beverona, quod ad jus uxoris[4] suæ comitissæ jure hæreditario pertinebat, militibus, alimentis, et armis. Reddiderat enim illi castrum illud comes Britanniæ H[enricus],[5] quando confœderatus regi Anglorum omnia jura sua in regno Angliæ, rege concedente, recepit.

De concordia facta inter regem Francorum et suos.

Peace between the king of France and his nobles.

Circa eosdem dies, mense Septembris, convenerunt ad colloquium rex Francorum et regina mater ejus cum honorabilibus viris et magnatibus illius regni, qui post mortem Lodowici regis guerram habuerant ad invicem, ut est superius dictum.

---

[1] *profectus in Gasconiam*] om. C., where the sentence is otherwise confused.

[2] O. W. ins. *assidue*.

[3] *Johannem*] Sic for *Jacobum*. The error is repeated in the Dunstable Annals. Annal. Monast. iii. p. 132.

[4] Clementia, daughter of Ralph de Feugers.

[5] *Henricus*] An error for *Petrus*.

Ubi de pace tractantes, talem concordiam firmaverunt; provisum est autem communiter a proceribus præfatis, ut comes Campaniensis, qui hujus discordiæ causa principalis extiterat, cruce signatus peregrinationem Terræ Sanctæ subiret [1] ad militandum ibidem cum centum militibus contra inimicos Crucifixi. Et præterea rex Francorum et mater ejus, tactis sacrosanctis Evangeliis, juraverunt quod singulis redderent jura sua, et quod omnes homines terræ illius secundum rectas consuetudines et singulis debitas judicarent. A.D. 1230

De reditu regis de Britannia in Angliam.

Jacebat interea rex Anglorum apud urbem Nannentensem cum exercitu suo, nihil agens nisi quod thesauros consumpsit inæstimabiles. Comites vero ac barones, cum Hubertus regis justitiarius non permisit ut contra hostes arma moverent, fecerunt inter se convivia juxta consuetudinem Anglicanam, et crapulis intendebant et poculis ad invicem, ac si dies Natalitios celebrarent; inter quos qui pauperes erant, rebus omnibus consumptis, equos distrahebant et arma, ut exinde ad tempus vitam ducerent infelicem. Henry III at Nantes. f. 76 *b*.

Eodem tempore, Reimundus de Burgo, nepos Huberti de Burgo, miles quidem nobilis et strenuus, dum spatiatum iret casu super [2] ripam Ligeris, equum insidens nobilissimum, aquam omine infelici intravit; [3] cum autem iterum ripam, quæ ardua erat, ascendere voluisset, equus retro cadens simul cum suo ascensore miserabiliter est submersus. *Submersus est Reimundus de Burgo.*

Tandem rex Anglorum, mense Octobris, dispositis rebus necessariis ad custodiam terræ illius, dimisit ibi milites quingentos et mille servientes stipendiarios, super quos principes constituit comitem Cestriæ Ranulphum, Willelmum Marescallum, et Willelmum Albemarliæ comitem, cum quibusdam aliis viris bellatoribus et in opere martio præclectis. Sicque rex naves conscendens post plurima maris [4] pericula apud Portesmue applicuit, septimo kalendas Novembris, consumpta pecunia infinita, et nobilibus innumerabilibus vel morti datis, vel infirmitate et fame attenuatis, vel ad extremam redactis paupertatem. Venerunt autem multi diversæ professionis Return of Henry III. His losses in money and men.

[1] *subiret*] So altered by Par.; subeat, B., as W.; subiret, C.

[2] *super*] versus, C.

[3] His shield reversed is in the margin.

[4] *maris*] om. C.

A.D. 1230. *Obiit Gilebertus comes Gloverniæ.*

homines regi[1] obviam, diversis eum exeniis honorantes. Sed comes de Glovernia et de Clare Gilebertus, de partibus illis rediens, diem clausit extremum.[2] Cujus terrarum et honorum omnium rex[3] Huberto justitiario custodiam concessit.

De equitationibus factis in partibus transmarinis post discessum regis.

The war carried on in Anjou by the earl of Chester and others.

Post recessum regis Anglorum ex partibus transmarinis, comes Cestriæ et alii principes militiæ regis cum toto ejus exercitu fecerunt equitationem per Andegaviam, et per dies quindecim moram fecerunt in ea; et ceperunt castellum Gunner,[4] et complanaverunt illud et villam combusserunt. Deinde ceperunt [castellum][5] novum super Sartam, et illud subvertentes villam incendio tradiderunt. Sicque cum impreciabilibus spoliis et prædis in Britanniam sunt reversi. Nec multo post Normanniam hostiliter ingressi, ceperunt ibi castellum Puntursun, et eo complanato villam combusserunt, et absque rerum dispendio in Britanniam redierunt. Eodem anno facta est eclipsis Lunæ, remanente sibi brevissima claritate, quasi per spatium trium horarum, decimo kalendas Decembris, ipsa Luna decima tertia existente.

Eclipse of the moon, Nov. 22.

De exactione scutagii pro expeditione transmarina.

Henry III. at Lambeth.

Anno Domini MCCXXXI. Rex Anglorum H[enricus] ad Natale tenuit curiam suam apud Lamhethiam, Huberto Angliæ justitiario necessaria omnia festivitati regi[6] procurante. Ac deinde, septimo kalendas Februarii, convenerunt ad colloquium apud Westmonasterium rex cum prælatis et aliis magnatibus regni, ubi exegit idem rex scutagium, de quolibet scuto tres marcas ab omnibus, qui baronias tenebant, tam laicis quam prælatis; cui Ricardus Cantuariensis archiepiscopus et quidam episcopi cum eo audacter resistentes[7] dixerunt, quod non tenentur viri ecclesiastici judicio subici laicorum, cum absque illis concessum fuisset scutagium in finibus transmarinis. Tandem vero post multas hinc inde disceptationes, negotium quantum ad prælatos pertinuit reclamantes, usque quindecim dies post Pascha dilationem accepit. Omnes alii, tam laici quam clerici ac prælati, favebant regiæ voluntati.

Parliament at Westminster. Scutage, which is refused by the archbishop.

[1] *regi obviam*] ad eum, O. W.
[2] His shield reversed is in the margin.
[3] W. ins. *Anglorum.*
[4] Gunnord.
[5] Château-Neuf on the Sarthe.
[6] *regi*] regie, W.
[7] *resistentes*] om. C.

De discordia inter regem et archiepiscopum Cantuariensem orta. A.D. 1231.

Quarrel between archbishop Richard and Hubert de Burgh.

Per idem tempus Ricardus Cantuariensis archiepiscopus, ad regem veniens, conquestus est de Huberto justitiario, quod castellum de Tunebruge cum villa et pertinentiis ejus et alias quasdam terras Gileberti comitis de Clare nuper defuncti, quæ ad jus suum et ecclesiæ Cantuariensis spectabant, injuste detinebat, unde idem comes sibi et antecessoribus suis ipse et prædecessores sui ad recognitionem et homagium tenebantur. Qua de causa regem rogavit, ut custodiam dicti castelli cum pertinentiis sibi restitueret et jura ecclesiæ Cantuariensis conservaret illæsa. Ad hæc respondens rex dixit, comitem præfatum de se tenere in capite, et vacantes custodias comitum et baronum et eorundem hæredum ad suam coronam usque ad ætatem legitimam pertinere, unde sibi licere proposuit tales custodias cui voluerit vendere vel conferre. Archiepiscopus vero, cum aliud responsum habere non potuit, excommunicavit omnes invasores possessionum prædictarum, et omnes, præter regem, qui cum eis communionem haberent. Et tam pro his quam aliis de causis Romam profectus, jus suum et ecclesiæ suæ prosequi maturavit. Rex vero e contra, ut causam suam prosequeretur, magistrum Rogerum de Cantelu Romam cum aliis quibusdam nuntiis destinavit.

The archbishop goes to Rome.

Eodem tempore, mense Aprili, expleta solennitate Paschali, Ricardus frater regis desponsavit Ysabellam comitissam Gloverniæ, sororem scilicet Willelmi Marescalli comitis de Penbroc. Et nuptiis vix completis, idem comes Willelmus,[1] in militia vir strenuus, in dolorem multorum diem clausit supremum,[2] et Londoniis apud Novum Templum sepultus est juxta patrem suum, xvii. kalendas Maii. Rex autem, qui eum indissolubiliter dilexit, cum hæc audivit, et cum vidisset corpus defuncti palla coopertum, ex alto trahens suspiria, ait; "Heu heu mihi, nonne adhuc penitus "vindicatus est sanguis beati Thomæ martyris?"

Marriage of Richard and Isabella of Gloucester.

Obiit comes Willelmus Marescallus.

Grief of the king.

Quod Leolinus in Wallia crudeliter cœpit debacchari.

Eodem mense Maio, Walenses de latibulis suis[3] erumpentes, terram, quæ fuit Willelmi de Brausia, flammis[4] vastaverunt;

Rising in Wales.

[1] His shield reversed is in the margin.

[2] *supremum*] extremum, C.

[3] W. ins. *ut sorices e cavernis.*

[4] O. W. ins. *discurrentibus.*

A.D. 1231. sed rege Anglorum illo tendente cum modica manu militari, ipsi ad suas more solito cavernas sunt reversi. Rex autem partes Australes repetens, dimisit in partibus illis Hubertum regni justitiarium ad reprimendum impetus eorundem. Sed illi continuo ut audierant regis recessum, ad prædandum reversi, non longe a castro Montis Gomerii provincias infestantes sævire cœperunt. Sed cum milites, qui erant in præsidio castri memorati, hoc cognovissent, ne tam libere sine offensione discurrerent, exierunt ad prælium contra ipsos, et viam revertendi præcludentes multos ex eis ceperunt et plurimos peremerunt. Cumque illos quos vivos ceperant justitiario præsentassent, jussit omnes decapitari et regi Anglorum capita præsentari. Quod factum Leolinus nimis moleste ferens collegit exercitum copiosum, et terras baronum, qui in limbo Walliæ degebant, et possessiones gravi depopulatione contrivit; et nec ecclesiis neque personis ecclesiasticis parcens, matronas quasdam nobiles et puellas, quæ causa pacis et salutis ad ecclesias confugerant, cum ipsis ecclesiis concremavit.

Ravages of Llewellyn-ap-Jorwerth.

Quod rex Leolino excommunicato in Walliam exercitum conduxit.

The king collects an army at Oxford, and goes to Hereford against Llewellyn. Stratagem of Llewellyn.

Cumque hoc enorme factum ad aures regis pervenisset, collegit apud Oxoniam exercitum copiosum tertio idus Julii; ubi cum tota nobilitas Angliæ, tam cleri quam populi, congregata fuisset, episcopi omnes et ecclesiarum prælati, præsente rege, Leolinum cum suis fautoribus, qui ecclesias concremaverant memoratas, sub anathemate concluserunt;[1] quo facto, rex exercitum promovens ad Hertfordensem urbem cito volatu pervenit. Erat autem eo tempore Leolinus cum exercitu suo non longe a castello Montis Gomerii in quodam prato, quod ripariam habebat vicinam paludibus obsitam, ubi militibus castri memorati dolosas insidias præparabat. Nam fratrem quendam de abbatia Cisterciensis ordinis, quæ prope erat, Cumira[2] nuncupata, direxit Leolinus, ut dicitur, ad castellum; quem cum viderunt milites castelli transeuntem per eos, exierunt ut cum fratre loquerentur, et sciscitantes ab eo si quid de rege Leolino audisset, respondit, quod viderat eum cum parvo comitatu in prato vicino, ubi expectabat majorem numerum armatorum. Milites vero, cum a fratre requirerent, si possent ripariam et pratum equites cum securitate transire, respondit frater; "Pons, qui ultra ripariam itinerantes ducere solebat, confractus

[1] *concluserunt*] percusserunt, O. W.

[2] Cumhyre in Radnorshire.

" est a Leolino, quia metuebat impetum vestrum; sed tamen A.D. 1231
" poteritis secure, ubicunque volueritis, ripariam et pratum in
" equis transire, et Walenses cum paucis equitibus vel vincere
" vel fugare." Quo audito, adhibuit fidem falsis assertionibus fratris Walterus de Godarvilla, custos castelli; et præcipiens commilitonibus et servientibus ut convolarent ad arma, ascensis equis, ad locum celeriter pervenerunt, quos Walenses cum impetu venire conspicientes, ad silvam quandam, quæ prope erat, dolosam ilico inierunt fugam. At castellani, rapido equorum volatu eos[1] insequentes, in riparia præfata ac palude illius[2] prati submersi sunt usque ad ventres equorum, illi præcipue[3] qui primi veniebant; sed alii qui sequebantur, ex sociorum submersione præmuniti, de[4] casu commilitonum suorum non mediocriter condolebant. Tunc Walenses, hostium submersionem cognoscentes, reversi sunt cum impetu super eos, et cum lanceis suis milites et equos in cœno volutantes crudeliter peremerunt. Factus est autem ibi hinc inde conflictus gravis- Success of the Welsh.
simus, multis utrobique peremptis, sed tamen Walenses victoria potiuntur. Captus est autem ibi Egidius, filius Ricardi de Capture of Giles de Argenton.
Argentomio, miles strenuus, cum quibusdam aliis, quorum nomina non sunt famosa, nec audivi.

De ultione prædicti sceleris, et de constructione castri Matildis.

Cumque tandem casus, qui militibus jam dictis acciderat, The king advances against, but spares the abbey of Cumhyre (Radnorshire).
regi fuerat denuntiatus, cum festinatione ad abbatiam, cujus frater præfatos milites prodiderat, hostiliter transiens, in ultionem tanti sceleris quandam grangiam illius abbatiæ, bonis omnibus spoliatam, combussit, et ipsam abbatiam similiter spoliatam omnino jussit igne cremari. Sed abbas loci, ut ædificia sumptuosis valde laboribus constructa salvaret, trecentas marcas regi numeravit, et sic ejus quievit[5] indignatio.
His ita gestis, fecit rex reædificare castellum Matildis in Wallia Castle Maud rebuilt.
de lapide et cemento eleganter, quod a Walensibus olim prostratum fuerat; atque magnis sumptibus cum esset opus feliciter consummatum, posuit in eo rex milites et clientes, qui incursiones Walensium refrænarent.

[1] *eos*] equos, C.
[2] *illius*] ipsius, C.
[3] *præcipue*] s., *i.e.*, scilicet, C.
[4] *de casu*] casum, W.
[5] *quievit*] paulisper cessavit, O. W.

A.D. 1231. *De treugis statutis inter regem Francorum et regem Anglorum.*

Truce with France.

Circa eosdem dies, mense Junio, rex Francorum promovit exercitum copiosum, ut Armoricanam Britanniam expugnaret. Sed cum ejus adventum Henricus Britanniæ et Ranulfus Cestriæ comites, qui in finibus illis militiæ regis Anglorum præerant, cognovissent, regi paraverunt insidias venienti; et a tergo redas ejus et vehicula, quæ arma ferebant cum alimentis et machinis, invadentes ceperunt omnia; et machinas igne concremantes, lucrati sunt ibidem equos sexaginta. Deinde Franci, cum Britanniam cognoscerent quasi inexpugnabilem, simul et debile principium suum habentes suspectum, procurantibus ex parte regis Francorum archiepiscopo[1] Remensi et Philippo comite Bononiensi, atque ex parte regis Anglorum comitibus Britanniæ et Cestriæ in hoc consentientibus, statutæ sunt treugæ et juramento firmatæ triennales inter dictos reges, tertio nonas Julii.

Return of bishop Peter des Roches from the Crusade.

Eodem mense Julio, Petrus Wintoniensis episcopus, completo in Terra Promissionis jam fere per quinquennium magnifice peregrinationis voto, reversus est in Angliam, et in kalendis Augusti Wintoniæ susceptus est cum processione solemni in ecclesia cathedrali.

The Count of Britanny, the earl of Chester, and Richard Marshal go to the king in Wales.

Venerunt eodem tempore post treugas statutas comes Britanniæ et comes Cestriæ cum Ricardo Marescallo ex finibus transmarinis in Angliam, et ad regem profecti in Walliam, qui adhuc occupabatur in constructione castri Matildis, honorifice ab eo sunt recepti. Ricardus vero Marescallus se regi repræsentans ut hæredem fratris sui Willelmi Marescalli, optulit regi pro hæreditate sua homagium suum et quicquid ei de jure suo facere tenebatur. Cui respondens rex, per consilium Huberti consiliarii sui ac justitiarii, quod audierat uxorem fratris sui defuncti esse prægnantem, unde noluit eum audire, donec rei veritas probaretur. Objecit etiam eidem Ricardo, quod conversatus fuerat inter hostes suos publicos in partibus Gallicanis; unde rex præcepit, ut de regno cito non reversurus exiret, affirmans quod post dies quindecim, si inveniretur in regno, carceri perpetuo traderetur. At Ricardus, cum aliud non haberet[2] responsum, transfretavit in Hyberniam, ubi omnes milites et homines[3] fratris sui illum cum gaudio recipientes reddiderunt ei omnia castella quæ erant fratris sui, homagiumque illi cum fidelitate fecerunt. Castellum etiam de Penbroc

Reception of Richard Marshal in Ireland.

---

[1] Henry II.

[2] *haberet*] habuit, C.

[3] *homines*] omnes, B. So also C., reading *fratres* for *fratris*.

in sua potestate recipiens, cum toto honore ad castellum pertinente, collegit multitudinem armatorum, hæreditatem suam, etiam invito rege, si necessitas cogeret, subjugare disponens. Tandem rex, mutato consilio, metuens ne pacem regni turbaret, suscepit homagium ejus et fidelitatem, et ei omnia jura sua, salvo sibi relevio consueto, concessit. A.D. 1231. His rights restored by the king.

Quod Ricardus Cantuariensis archiepiscopus Romam profectus in reditu suo obierat.

Venit hoc tempore ad curiam Romanam Ricardus Cantuariensis archiepiscopus, et in præsentia domini Papæ proposuit hæc quæ sequuntur. Conquestus est in primis de rege Anglorum, quod solummodo omnia regni negotia per consilium Huberti justitiarii, aliis spretis magnatibus, disponebat. Item de justitiario proposuit, quod habuit uxorem [1] cujus consanguineam [2] prius habuerat sibi matrimonio copulatam, et quod jura ecclesiæ Cantuariensis invaserat et injuste detinebat. Proposuit etiam, quod episcopi quidam ejus suffraganei, neglecta pastorali cura, sedebant ad scaccarium regis, laicas causas ventilantes et judicia sanguinis exercentes. Item conquestus est, quod clerici beneficiati et infra sacros ordines constituti plures habuerunt ecclesias, quibus adnexa fuerat cura animarum; et quod insuper, sicut episcopi, ab ipsis trahentes exemplum, curis sæcularibus et laicorum se judiciis immiscebant. His autem et consimilibus coram Papa propositis, petiit, ut talibus limam correctionis excessibus adhiberet. Cumque hæc omnia dominus Papa diligenti studio intellexisset, et vidisset quod universa, quæ proposuerat archiepiscopus, justitia fuerant et ratione subnixa, jussit incontinenti quatinus archiepiscopi negotia sive petitiones expedirentur, justitia mediante. Proposuerunt autem in contrarium clerici regis, pro ipso rege et justitiario multa inaniter allegantes; sed parum vel nihil profecerunt. Quia, ut breviter dicatur, favor archiepiscopi quicquid petiit impetravit. Erat namque staturæ elegantissimæ, facundiæ admirabilis, scientia et moribus incomparabilis. Et allegavit pro eo causa justa et favorabilis. Archiepiscopus igitur,[3] cum expletis negotiis suis omnibus pro voluntate sua repatriare maturavit,[4] apud

Querimoniæ archiepiscopi Cantuariensis Ricardi.

f. 77 *b*.

Personal appearance and character of archbishop Richard.

[1] Margaret, daughter of William the Lion.

[2] Isabella, third daughter of William, second Earl of Gloucester, successively wife of John and of Geoffrey de Mandeville.

[3] *igitur*] autem, W.

[4] *maturavit*] maturaret, W.

A.D. 1231. Death of archbishop Richard at S. Gemini.

Sanctam[1] Gemmam, in domo Fratrum Minorum, tertia dicta citra Romam, diem clausit obiter supremum,[2] tertio nonas Augusti. Et sic ipso expirante, expirabant cum eo negotia impetrata. De quo hoc mirabile accidit; quod cum pontificalibus, sicut moris est, corpus defuncti sepeliendum insigniretur, de nocte venerunt homines illius patriæ, qui hæc omnia oculo fascinante inspexerant, aperuerunt de nocte sepulchrum, cupientes ut anulum et alia insignia episcopalia furarentur, nulla vi vel ingenio id potuerunt. De quo, non tamen signato, propositum consummare nequiverunt, recesserunt confusi, et pectora sua, in quibus scelerata corda latitabant, percusserunt.

Attempt to rob his tomb miraculously prevented.

Quod rex Anglorum revocatus est a nuptiis sororis regis Scotorum.

Offendiculum. Intention of the king to marry Isabella, daughter of William the Lion prevented.

Eodem tempore, rex Anglorum, constructo in Wallia castello supradicto, mense Octobris in Angliam remeavit. Proposuit sane idem rex eo tempore ducere in uxorem sororem regis Scotorum, indignantibus comitibus et baronibus suis universis, præcipue Marescallo. Non enim, ut aiunt, decebat, quod rex duceret natu filiam minorem, cum Hubertus justitiarius natu majorem haberet sibi matrimonio copulatam. Sed ab hoc proposito cum per Marescallum et comitem Britanniæ rex invitus revocaretur,[3] dedit eidem comiti Britanniæ quinque milia marcas argenti, et sic in suam rediit regionem.

De electione et cassatione Radulfi Cantuariensis electi.

Election of Ralph Neville, bishop of Chichester, to Canterbury.

Defuncto, ut dictum est, Ricardo Cantuariensi archiepiscopo, decreverunt monachi Cantuariæ Radulfum de Nevilla, Cicestrensem episcopum, sibi in præsulem postulare; qui erat[4] regis fidelissimus cancellarius et inconcussa columpna veritatis; singulis sua jura, præcipue pauperibus singulis, juste reddens et indilate. In multis regni perturbationibus stans directe, non arundo quolibet vento agitata, nec

---

[1] *Sanctam Gemmam*] Blank in W.; O. is injured here; *S. Gemini* in Umbria, between Todi and Narni.

[2] *supremum*] extremum, C.

[3] *revocaretur*] fuisset revocatus, W.

[4] W. ins. *autem*.

declinans ad dextram vel sinistram. Constanter igitur petierunt eum monachi memorati, quasi dignissimum et idoneum ecclesiæ suæ approbatum defensorem, potentem verbo et opere; ut feliciter beato Thomæ succederet assimilatus, qui de cancellario factus est archiepiscopus.[1] Facta igitur rite electione, præsentaverunt eum regi octavo kalendas Octobris. Quem rex gratanter, quantum ad se pertinebat, acceptans,[2] de maneriis et rebus aliis ad archiepiscopatum adjacentibus illum protinus investivit. Et monachi Romam profecturi, ad electum suum venientes, petierunt ab illo auxilium ad[3] expensas itineris et servitium curiæ Romanæ, et si qua sunt similia. Sed ille sentiens in animo illud non penitus carere scrupulo simoniæ ac ambitionis, plane affirmavit, quod propter hoc eis nec obolum unum donaret, manus tendens in cælum, et dicens; "Domine Deus omnipotens, si vocandus sum, licet "indignus, ad archipræsulatus officium, fiat hoc Te "disponente; si autem in hac sollicitudine cancel- "lariæ necnon minoris officii cui assignor, regno et "populo tuo sum necessarius, non recuso laborem, fiat "voluntas tua."[4] Monachi[5] vero, viri constantiam potius quam rebellionem in hoc verbo pensantes, non ideo minus Romam profecti, electionem sive postulationem factam petierunt a Papa ut auctoritate sua[6] confirmaret. Dominus itaque Papa, facta, ut dicitur, a magistro Simone de Langetuna diligenti inquisitione de persona postulati, respondit, illum[7] curialem esse et illiteratum, rapidum in verbo ac festinum; et, quod durius est, si ad illam dignitatem promoveretur, moliri volentem, ut anhelante ad hoc rege, cum toto regno juvante, excuteret Angliam de sub jugo domini Papæ et curiæ Romanæ, qui eidem tenetur sub tributo, ut soluto vinculo tributi, quo irretivit eam rex Johannes, solita Deo et ecclesiæ sanctæ serviret

A.D. 1231.

He refuses to pay the expenses of the monks going to the Roman court for its confirmation.

The Pope refers to Simon Langton for the character of the elect of Canterbury.

[1] W. ins. *unde monachi.*

[2] *acceptans*] accipiens, W.

[3] *ad expensas*] om. C.

[4] In the margin in rubrick is, "His dictis similis beato Martino "dicenti, 'Domine si populo tuo "'et,' etc."

[5] *monacho vero*] sed monachi illi, W.

[6] *sua*] apostolica, W.

[7] *illum*] ipsum, W.

A.D. 1231. libertate; et ad hoc vellet usque ad[1] expositionem capitis decertare, innisus[2] juri et appellationibus Stephani Cantuariensis archiepiscopi, quas fecit solenniter idem S[tephanus] ante altare Sancti Pauli in ecclesia cathedrali Londoniarum, cum redderet coronam Angliæ me moratus rex J[ohannes] in manus legati, conficiens scriptum toti mundo execrabile. Papa[3] autem his auditis sermonibus, postulatione cassata, concessit ut conventus Cantuariensis alium archiepiscopum ac talem eligerent qui sibi esset pastor animarum salubris et ecclesiæ utilis Anglicanæ, et Romanæ fidelis ac devotus. Monachi[4] igitur domum reversi conventui retulerunt, quomodo fuerant a suo desiderio defraudati.

The election quashed by the Pope.

De insolentia clericorum Romanorum.

Disturbances on account of the Roman clerks in England.

Suborta est hac tempestate in Anglia maxima rerum perturbatio, immo ut verum fateamur, indiscreta præsumptio, propter Romanorum insolentiam clericorum, quæ tam nobiles regni quam ignobiles ad temerariam compulit ultionem, sicut in subscriptis expressum continetur: "Tali episcopo et tali "capitulo universitas eorum, qui magis volunt mori quam a "Romanis confundi, salutem. Qualiter circa vos et alias "personas ecclesiasticas Angliæ hactenus se habuerint Ro- "mani et eorum legati, vestram non dubitamus latere discre- "tionem, beneficia regni suis, secundum quod eis placet, "conferendo, in vestrum et omnium aliorum regni intolerabile "præjudicium et gravamen. In vos etiam et coepiscopos "vestros aliasque personas ecclesiasticas, ad quos collatio bene- "ficiorum pertinere dinoscitur, quod magis dignum est pro "confusione notari, suspensionis sententias fulminando, ne "alicui de regno beneficia conferatis, donec quinque Romanis "nec dum proprio nomine nominatis, immo nato Rumfredi, "et nato talis et talis, in singulis ecclesiis vestris per totam "diocesim[5] sit provisum, unicuique eorum in redditu cen- "tum librarum, alia etiam gravamina quamplurima tam laicis "et magnatibus regni super advocationibus suis et eorum "elemosinis, ab eis et antecessoribus suis datis in pauperum

Letter written against them to the bishops and chapters.

---

[1] *ad*] So C.; om. B.

[2] Par. has *vel innix.* between the lines.

[3] *Papa autem*] unde Papa, W.

[4] *Monachi igitur*] qui, W.

[5] *diocesim*] In the margin in B.; Angliam, W.; om. C.; where *totum* is given for *totam*.

" regni sustentationem, quam clericis et aliis viris religiosis A.D. 1231.
" regni super rebus et beneficiis, inferendo. Nec præmissis
" contenti, ad ultimum a clericis regni beneficia quæ obtinent,
" ut ea Romanis conferant, non secundum quod decet, sed
" sicut eis placet, auferre volentes, in eis illam intendunt
" prophetiam adimplere, 'Spoliaverunt Ægyptios, ut ditarent Exod. xii.
" 'Hebræos, multiplicando gentem suam, non magnificando 36.
" 'lætitiam;' sic dolorem dolori nobis et vobis omnibus accu- Isa. ix. 3.
" mulando, ut melius nobis videatur mori, quam vivere sic
" oppressi. Unde licet grave sit nobis contra stimulum calci-
" trare, tamen, quia qui nimis emungit elicit sanguinem, nos
" severitatem eorum animadvertentes, qui ab initio tanquam
" advenæ Romam sunt ingressi, nunc autem nos non tantum
" judicare, sed etiam condempnare intendunt, alligantes onera S. Matt.
" importabilia quæ nec in se nec in suos digito movere xxiii. 4.
" volunt, de communi consilio magis elegimus, licet tarde,
" resistere, quam eorum oppressionibus intolerabilibus amplius
" subjacere, seu majori subici servituti. Hinc est quod vobis f. 79.
" mandamus, districte inhibentes, quatinus cum nos ecclesiam,
" regem similiter et regnum nitamur a tam gravi jugo servi-
" tutis eripere, circa eos, qui de Romanis vel eorum redditibus
" se intromittunt, nullas partes vestras interponere præsumatis;
" pro certo scituri, quod si hujus mandati, quod absit, exti-
" teritis[1] transgressores, quæ vestra sunt incendio subjacebunt,
" et pœnam, quam Romani incurrent in personis, vos in pos-
" sessionibus vestris indubitanter incurretis. Valete."

De prohibitione ne redderentur firmæ vel redditus Romanis.

"Item religiosis et aliis, qui habent ecclesias Romanorum Letter to
" ad firmam, universitas prædicta salutem. Cum post in- those who
" numerabiles confusiones et infinita gravamina, quæ Romani, farm the
" ut scitis, regno Angliæ inflixerunt ad præsens, in præju- churches of
" dicium regis et magnatum regni, circa advocationes eccle- the Ro-
" siarum suarum, et eorum elemosinas, qui clericos regni mans.
" spoliare nituntur beneficiis suis, ut ea Romanis conferant,
" in majorem regni et nostri confusionem, de communi
" consilio magis elegimus, licet tarde, resistere, quam
" eorum oppressionibus intolerabilibus de cætero subjacere,
" et eos per subtractionem beneficiorum suorum per totum
" regnum, quod aliis intendebant inferre, sic arctare, ut a
" regni molestatione desistant. Hinc est quod vobis manda-
" mus, districte injungentes, quatinus de firmis ecclesiarum,

[1] W. ins. *forte.*

A.D. 1231. March 3. " sive de redditibus camerarum, quas de Romanis habetis " vel debetis eis, de cætero non respondeatis. Sed dictas " firmas et redditus habeatis paratos in crastino Dominicæ " qua cantatur *Lætare Jerusalem* procuratori nostro literatorie " a nobis ad hoc dato, abbates scilicet et priores in eorum " monasteriis, alii vero presbyteri et clerici vel laici ad " proprias ecclesias Romanorum, tradituri; pro certo sci- " entes, quod si hoc non feceritis, quæ vestra sunt incendio " subjacebunt, et nihilominus periculum, quod Romanis im- " minet in personis, vobis imminebit. Valete." His ita gestis, prædicta universitas misit per milites et ministros literas has, novo quodam sigillo signatas, in quo sculpti erant duo gladii, et inter gladios scriptum erat, 'Ecce gladii duo hic,' in modum citationum ad ecclesias regni cathedrales, ut, si quos invenirent contradictores, juxta quod provisum fuerat, punirent eos.

S. Luc. xxii. 38. These letters sent as citations to cathedral churches.

De quodam consistorio apud Sanctum Albanum habito, et de captione Cincii.

Court at S. Alban's to divorce the countess of Essex from her husband. 17 Dec. Seizure of Cincio, a Roman clerk.

Per idem tempus, xvi. kal. Januarii, habitum est apud [Sanctum] Albanum ingens consistorium abbatum, priorum, archidiaconorum, cum tota fere nobilitate regni magistrorum et clericorum; qui omnes ad hoc convenerunt per mandatum domini Papæ ut celebrarent divortium inter virum[1] suum et comitissam[2] Esexiæ, si ratio id dictaret. In crastino autem, consistorio soluto, cum singuli redirent ad propria, clericus quidam Romanus, nomine Cincius, qui ecclesiæ Sancti Pauli Londoniarum erat canonicus,[3] per prædictam universitatem, ut creditur, non longe a villa Sancti Albani captus est et abductus a viris armatis et capitibus velatis. Sed magister Johannes Florintinus,[4] Norewicensis archidiaconus, qui huic consistorio affuit, ab hac captione evasit, et ad urbem Londoniarum fugiens delituit ibidem multis diebus. Cincius vero post quinque septimanas, crumenis, ut dicitur, evacuatis, ad urbem Londoniarum sanus et incolumis est reductus.

[1] Roger de Dantsey.

[2] Maud, daughter of Geoffrey Fitz-Piers, earl of Essex, heir to her brother William de Mandeville, and widow of Henry de Bohun, earl of Hereford. See Dugdale's Baronage, i. p. 180.

[3] Prebendary of Rugmere.

[4] An error for Ferentinus (of Ferentino), which the Hist. Anglor. has.

De violenta distractione bladi Romanorum clericorum apud Wenghame et in aliis locis. A.D. 1232.

Anno Domini MCCXXXII. Rex Anglorum H[enricus] fuit ad Natale apud Wintoniam; cui Petrus ejusdem urbis antistes necessaria omnia procuravit, et festiva tam regi quam suis exhibuit indumenta cum donativis. In illis autem diebus natalitiis distracta sunt horrea de Winghame cujusdam Romani ditissima, per prædictam universitatem, ut creditur, a paucis armatis servientibus et capitibus velatis. Procurator vero illius ecclesiæ et custos, cum talem violentiam inspexisset, venit ad vicecomitem regionis, et de violata pace regis et injuria domino suo illata ei patenter ostendit. At vicecomes mittens ad locum ministros suos cum militibus quibusdam vicinis, jussit inquiri quidnam hoc esset. Venientes quoque ad horrea milites memorati invenerunt homines illos armatos et sibi penitus ignotos, qui jam ex maxima parte horrea evacuerant, et bladum bonis conditionibus et ad commodum totius provinciæ vendiderant,[1] sed et pauperibus [partem] caritative petentibus ex animo conferebant. Milites vero qui advenerant, cum interrogassent eos unde essent, qui pacem regis offendere et talia facere præsumebant, illi continuo milites seorsum vocantes, ostendebant literas regis patentes, adulterinas et sophisticas, prohibentes ne quis eos præsumeret impedire. At milites hæc audientes, tam ipsi quam alii, qui advenerant, pacifice recesserunt. Sicque infra dies quindecim distractis omnibus, armati illi de loco recesserunt, loculis plene refertis. Tandem cum hæc violentia ad notitiam Rogeri Londoniensis episcopi pervenisset, convocatis decem episcopis in crastino beatæ Scolasticæ [virginis][2] Londoniis in ecclesia beati Pauli, omnes hujus violentiæ auctores anathematis sententia percussit;[3] involventes etiam illos, qui in Cincium, Londoniensis ecclesiæ canonicum, manus injecerant violentas, cum universitate prædicta et illis omnibus qui fecerunt sigillum et literas suprascriptas.

Henry III. at Winchester.

The barns of a Roman clerk pillaged.

Feb. 11.

All concerned in these outrages excommunicated.

Quod rex auxilium per totam Angliam sibi dari postulavit.

Convenerant eo tempore, nonas Martii, ad colloquium apud Westmonasterium ad vocationem regis magnates Angliæ, tam laici quam prælati. Quibus rex proposuit, quod magnis esset

Parliament at Westminster, where an

[1] A man threshing two sheaves of corn is drawn in the margin.

[2] *virginis*] Om. B. It is in C.

[3] *percussit*] So Par. in the margin; percusserunt, B., as W.

A.D. 1232. aid is demanded by the king, 7 March.

debitis implicatus causa bellicæ expeditionis, quam nuper egerat in partibus transmarinis; unde necessitate compulsus ab omnibus generaliter auxilium postulavit. Quo audito, comes Cestriæ Ranulfus pro magnatibus regni loquens,[1] respondit, quod comites, barones, ac milites, qui de eo tenebant in capite, cum ipso erant ibi corporaliter præsentes, et pecuniam suam ita inaniter effuderunt quod inde pauperes omnes recesserunt, unde regi de jure auxilium non debebant. Et sic petita licentia, laici omnes recesserunt. Prælati vero regi respondentes dixerunt, quod episcopi multi et abbates, qui vocati erant, non fuerunt præsentes; et sic petierunt inducias, quousque ad diem certum possent omnes pariter convenire. Præfixus est itaque dies a quindecim diebus post Pascha, ut, omnibus congregatis, tunc fieret quod erat de jure faciendum. Eodem tempore, conventus Cantuariensis elegerunt Johannem priorem suum in archiepiscopum et pastorem animarum suarum, qui cum esset regi præsentatus et ab eo receptus, profectus est Romam, ut electionem rite factam impetraret a sede Apostolica confirmari.

The barons refuse it.

The prelates ask for delay.

Election of John, prior of Canterbury, to the archbishoprick.

Visio de rege Ricardo nimis laudabilis.

Impertinens usque ☉m—, verum tamen et utile.

Sub eisdem diebus Henricus Rofensis episcopus, cum in Sabbato[2] quo cantatur *Sitientes venite ad aquas* apud Sidingeburniam, præsente electo Cantuariensi, ordines celebrasset solennes, astante clero et populo, fiducialiter cum sermonem faceret protestatus est, dicens, "Gaudete omnes in Domino "fratres, qui hic præsentes estis, scientes indubitanter, quod[3] "uno et eodem die exierunt de purgatorio rex quondam "Anglorum Ricardus et Stephanus Cantuariensis archiepi"scopus, cum uno capellano ejusdem archiepiscopi, ad con"spectum divinæ Majestatis. Et eadem die non nisi tres illi "de locis pœnalibus exierunt. Et ut his dictis meis fidem "adhibeatis plenissimam et certam, quia mihi[4] et cuidam "alii tertia jam vice hoc per visionem revelatum est ita "manifeste, quod ab animo meo omnis dubitationis ambigui"tas removetur." Et quoniam hic mentio facta est de magnifico rege Ricardo, unum de actibus ejus Deo beneplacitis, ut credimus, ad ædificationem audientium referamus.[5]

Vision of the release of Richard I. and archbishop Langton from purgatory.

[1] W. ins. *regi*.

[2] Saturday before Passion Sunday, then March 27.

[3] W. ins. *nuper*.

[4] *mihi et cuidam*] So altered by Par. from *vel mihi vel*, which O. W. have.

[5] *referamus*] referre curabo, W.

Quomodo rex Ricardus vidit Crucifixi imaginem contra militem eam adorantem caput inclinare. A.D. 1232.

Regnante dicto rege Ricardo, miles quidam de regno Angliæ, in Nova degens Foresta, qui longo tempore et usu bestias regis furtive venari consueverat, quadam vice interceptus est cum venatione furata, et per judicium curiæ ipsius regis in exilium relegatus. Hanc enim legem de venatione[1] sublata rex ille in pace clementissimus in hoc temperavit, quod cum [apud] reges antecessores ejus, si quilibet in fraude venationis deprehensi fuissent, eruebantur oculi eorum, abscidebantur virilia, manus[2] vel pedes truncabantur; sed tale judicium pio regi Ricardo visum est nimis inhumanum, ut homines ad imaginem Dei creati pro feris, quæ juxta legem naturalem generaliter omnibus sunt concessæ, de vita vel membris periclitarentur, ut[3] id faciendo feris ac bestiis deterior videretur. Hoc enim solummodo sufficiebat ei, ut quilibet in tali culpa deprehensi vel Angliam abjurarent, vel pœnam carceralem subirent, vel pœna punirentur pecuniali, salvis omnibus vita et membris. Miles igitur, ut dictum est, in[4] exilium trusus, coactus est cum uxore et liberis panem inter extraneos mendicare, qui prius exquisitis deliciis fruebatur. Tandem in se reversus miles cogitavit a rege misericordiam implorare, ut in hæreditate sublata restitui mereretur; et veniens ad regem in Normannia, invenit eum summo mane in quadam ecclesia, ut missam audiret. Et miles ecclesiam tremens intravit, non ausus in regem oculos erigere, quia, cum esset visu quasi speciosissimus hominum, quandoque tamen terribilis videbatur. Et ante imaginem Crucifixi, quæ in ecclesia erat, se conferens, et genuflexiones cum lacrimis multotiens iterans, Crucifixum humiliter precabatur, ut per ineffabilem clementiam suam gratiam sibi regis misericorditer reconciliaret, qua hæreditatem recuperaret amissam. Rex autem militem intuens sollicite orantem cum lacrimis et devotione non ficta, vidit de illo rem mirabilem[5] et relatione condignam. Nam quotienscunque miles, quem de familia sua non esse deprehendit, genua flexit ut imaginem adoraret, imago e contra Crucifixi ad genuflexiones ejus caput et collum satis humiliter inclinavit, et regem hoc cum stupore sæpius conspicantem in admirationem commovit.

f. 79 *b*. Story of Richard I. and a banished knight.

[1] W. ins. *furto.*
[2] *manus vel pedes*] manusque cum pedibus, W.
[3] *ut*] ne, W.
[4] *in exilium trusus*] exulatus, W.
[5] *mirabilem*] miserabilem, W.

A.D. 1232. Story of Richard I. and a banished knight.

Rex autem statim, officio missæ completo, fecit militem ad suum accersiri colloquium, et diligenter sciscitabatur ab eo quis et unde fuisset. At ille cum timore regi respondens, ait "Domine," inquit, "homo vester ligius sum, sicut omnes "antecessores mei fuerunt;" et narrationem incipiens, retulit coram rege quo ordine cum venatione deprehensus exhæredatus fuerat et cum sua familia relegatus. Dixit ergo rex ad militem; "Fecistine aliquando in vita tua boni aliquid ad "sanctæ crucis reverentiam et honorem?" At miles, de actibus præteritis sollicite cogitans, regi rem quam egerat ob Crucifixi reverentiam enarravit.

Quomodo miles inimico suo pepercit ob reverentiam Crucifixi.

"Pater meus," inquit, "et alius quidam miles villam quandam "inter se dimidiabant, quam jure hæreditario possidebant; et "cum pater meus in omnibus divitiis abundaret, alius e contra "miles semper pauper erat et egenus, [1] contra patrem meum "invidia ductus, paratis insidiis interfecit eum. Ego autem, "qui tunc puer eram, cum annos viriles attigissem et in "hæreditate paterna confirmatus fuissem, cogitavi immutabiliter in ultionem patris mei militem illum interficere; "sed ille super his præmunitus per annos plurimos ab insidiis, "quas ei studiose paraveram, se callide custodivit. Tandem "cum in die Parasceues, qua crucem subiit Christus Jesus "pro salute mundi, ad ecclesiam properarem servitium auditurus, vidi inimicum præcedere me, ut similiter ad ecclesiam "iret; festinavi post tergum ejus, ut eum interficerem gladio "educto; sed ille casu retro respiciens, cum me rapido cursu "advenire conspiceret, ad crucem quandam, quæ secus viam "stabat, confugit,[2] quia nimia senectute gravatus se defendere "non valebat. Et cum illum, qui lignum crucis inter brachia "tenebat amplexatum, erecto gladio vellem perimere et cere-"brum effundere, adjuravit me per nomen Crucifixi Illius, qui "in ligno crucis ea die pro totius mundi salute pependit, ne "eum interficerem, votum faciens et firmiter promittens, "quod pro anima patris mei, quem occidit, capellanum unum "assignaret in perpetuum, ad [3] obsequium defunctorum. "Ego autem senem illum videns lacrimantem, commotis [4]

[1] W. ins. *unde*.

[2] There is a drawing of this scene in the margin.

[3] *ad . . defunctorum*] qui missam diebus singulis celebraret, W.

[4] *commotis . . pietate*] commotus sum ad pietatem, W.

" visceribus, victus fui pietate, et reposui gladium in A.D. 1232.
" vaginam, nolens ei nocere. Et sic ob amorem et re- Story of Richard I.
" verentiam vivificæ [1] crucis, mortem patris mei militi con- and a
" donavi." Tunc rex militi respondens, ait; " Sapienter egisti, banished knight.
" quia Crucifixus tibi nunc vicem pro vice sufficienter per-
" solvit." Et advocans episcopos ac barones qui aderant, revelavit audientibus cunctis visionem quam rex [2] solus viderat, quomodo, scilicet, imago Crucifixi ad singulas militis genuflexiones caput cum collo humiliter inclinavit. Et rex continuo ad se vocans cancellarium suum, præcepit ut per literas suas patentes vicecomiti, quem miles sibi nominaret, daret in mandatis, quatinus, visis literis, militi terram suam redderet totam in eo statu quo illam recepit quando a patria sua miles exulavit. Et hæc misericordia, quam fecit pius rex Ricardus, cum aliis hujusmodi operibus ipsum, ut credimus, a periculis dampnationis et cruciatuum citius liberavit.

De patientia regis Ricardi in tribulationibus.

Nec illud de virtutibus magnifici regis loquentes credimus Praise of
negligendum, quod statim coronatus in regem rectam semper Richard I.
justitiam cunctis exhibuit, pro munere nunquam judicium subverti permisit. Episcopatus et abbatias vacantes continuo et absque venalitate viris canonice electis concessit, nec eas aliquando sub laicorum custodia deputavit; prælatos omnes ordinatos, et præcipue viros religiosos, honoravit, et pro reverentia Jesu Christi eos offendere adeo metuit, ut tempore quodam cum ad mandatum domini Papæ omnes prælati totius regni coram rege congregati fuissent, ut partem vicesimam mobilium suorum ad subventionem Terræ Sanctæ concederent, et seorsum sederent super præfato negotio colloquentes, rex ait Galfrido filio Petri et Willelmo Briwerre, qui ad pedes ejus sedebant, voce demissa; "Videtis prælatos illos, qui ibi " sedent?" "Videmus, domine," inquiunt. Et rex ad eos; " Si scirent quomodo eos ob reverentiam Dei timeo, et quam " invite offenderem illos, ipsi me conculcarent quemadmodum " conculcatur calciamentum vetus et dejectum." Notandum est etiam, quomodo regni nuper adepti delicias pro amore

[1] *vivificæ crucis*] Illius, qui pro salute mea et omnium crucem ascendit, et eam suo sanguine sacratissimo consecravit, O. W.

[2] W. ins. *ipse*.

A.D. 1232. Praise of Richard I. f. 80.

Regis æterni relinquens, thesauros patris sui ac proprios in obsequio Crucifixi et Terræ Sanctæ liberatione effundere curavit; et quam potenter Terram Promissionis totam, præter civitatem sanctam Jerusalem, de manibus inimicorum crucis extorsit. Ubi deficientibus sibi thesauris, terram sub treugis triennalibus constituens, a Salaadino impetravit, ut sacerdos quidam, usque ad treugas elapsas, apud Dominicum sepulchrum de cruce missam diebus singulis ad regis stipendia celebraret. Et in hunc modum recedens rex, ad terminum treugarum resumptis viribus thesaurisque multiplicatis redire disposuit, relictis regnis[1] et rebus omnibus, quibus dominabatur in partibus Occidentis, ut in sancta civitate Jerusalem in regem coronatus prælia Domini Sabaoth præliaretur et agmina præiret, et crucis inimicos, dum viveret, debellaret. Sed humani generis inimicus, qui bonis semper operibus invidet et prosperitatibus populi Christiani, excitavit contra regem devotum ducem Austriæ et imperatorem Romanum, qui illi revertenti paraverunt insidias; captus est ab hostibus, et velut bos esset vel asinus, venditus est imperatori Romano. Incarceratus autem, et secus quam deceret tantum virum malitiose tractatus, ad redemptionem gravissimam est compulsus. Rex præterea Francorum, magnifici regis pium præpediens propositum, terras ejus, dum esset in servitio crucis, invasit; et sic undique ab inimicis præventus, martirium, quod non[2] susceperat in corpore, sicut proposuerat in Terra Promissionis, servavit in mente, qui desiderium habuit revertendi et mori in obsequio crucis. Accessit etiam ad cumulum[3] temptationum ejusdem regis, quod, dum esset in obsequio crucis, comes Johannes frater ejus moliebatur Angliam subjugare, castella quædam obsidendo et fratri suo guerram movendo; sed laudabili fidelitate gentis Anglorum propositum illius frivolum extitit et inaniter attemptatum. O admiranda magnifici regis constantia! quæ nunquam in adversis potuit frangi, sicut nec in prosperis extolli, sed omnibus semper hilarem exhibens vultum, nunquam in rege apparuit diffidentiæ signum. Et sicut rebellibus leo fuit imperterritus, sic modestis agnus fuit mansuetus, leo superandis, agnus superatis. Hæc et his similia virtutum opera regem nostrum Ricardum coram summo Deo reddiderant gloriosum; unde nunc merito, cum venisset tempus miserendi,[4] quia jam venit tempus, de locis ut credimus, pœnalibus, excocta culparum scorria,

[1] *regnis*] regni, B.
[2] *non*] nondum, O. W.
[3] W. ins. *adhuc; ad hunc*, O.
[4] W. ins. *Dei*.

translatus est ad regna sine fine mansura; ubi militi reposita est a rege Christo, Cui fideliter servivit, *corona justitiæ, quam repromisit Deus diligentibus se.* Gaudent de ejus societate sancti illi, quorum sanctas redemit reliquias a Salaadino in terra Promissionis pro quinquaginta duobus bizantiorum milibus, pacto interposito cum eisdem sanctis, ut apud Deum in suprema necessitate sua suis eum intercessionibus adjuvarent. Erant enim reliquiæ memoratæ in quatuor eburneis collectæ capsellis, tempore captionis Terræ Sanctæ ac crucis reverendæ ab infidelibus Sarracenis, per totam Judæam et Galilæam, et erant singulæ capsellæ tantæ magnitudinis ac ponderositatis ut vix a quatuor hominibus portarentur. Sed hæc superius[1] in gestis hujus regis Ricardi latius referuntur. ⊙*m*—

A.D. 1232. 2 Tim. iv. 8. Praise of Richard I.

De distractione frugum clericorum Romanorum.

Eodem anno distracta sunt horrea Romanorum per totam fere Angliam a viris quibusdam armatis et adhuc ignotis, bonis conditionibus et ad commodum multorum; et opus, licet temerarium, in solempnitate Paschali inchoantes, sine contradictione et libere, quod inceperant, compleverunt. Largas elemosinas advenientibus distribuebant egenis, et quandoque nummos inter pauperes seminantes, eos colligere hortabantur. Delituerunt clerici Romani in abbatiis, de injuriis sibi illatis murmurare non audentes, quia elegerunt potius res suas amittere, quam puniri sententia capitali. Erant autem hujus temeritatis auctores viri quasi quater viginti et quandoque minus, qui magistrum habentes Willelmum quendam cognomento Wither, scilicet[2] Robertum de Thinge, militem et virum generosum, sed sic palliatum, ejus per omnia obtemperabant præceptis. Sed cum post modicum tempus hæc quæ facta fuerant ad summi pontificis notitiam pervenerunt, indignatus est valde, et misit literas ad regem Anglorum, mordaces nimis et increpatorias, quod tales in regno suo fieri permisit rapinas viris ecclesiasticis, non habens respectum ad sacramenta, quæ juraverat tempore coronationis suæ, non solum de pace ecclesiæ manutenenda, verum etiam de recta justitia tam clericis quam laicis conservanda. Mandavit igitur in eisdem literis regi, sub pœna excommunicationis et interdicti firmiter præcipiens, quatinus, diligenti facta inquisitione, si quos hujus violentiæ inveniret auctores, tam graviter puniret obnoxios, ut ex pœna illorum cæteris metum incuteret et

The barns of the Romans pillaged by a body of men under the command of Robert de Tuinge.

Action of the Pope in the matter.

[1] See above, vol. ii. p. 378.

[2] This addition is not in C.

A.D. 1232. terrorem. Dedit etiam Petro Wintoniensi episcopo, et abbati[1] Sancti Ædmundi, per literas in mandatis, ut in australi parte Angliæ, facta inquisitione diligenti, quoscunque hujus rei invenirent culpabiles, tamdiu denunciarent eos excommunicatos, quousque Romam venirent a sede Apostolica absolvendi. Similiter in parte regni aquilonali, archiepiscopo Eboracensi, episcopo Dunelmensi, et Johanni,[2] natione[3] Romano et Eboracensi canonico, idem Papa, eadem inquisitione commissa, præcepit, ut illius violentiæ transgressores Romam mitterent absolvendos, appellatione non obstante.[4]

De inquisitione facta super distractione prædicta.

Many accused of being involved in these outrages.

Facta igitur inquisitione de violentia memorata tam a rege quam ab episcopis et executoribus prædictis, et sacramento mediante cum examinationibus et testibus productis, inventi sunt multi transgressores, quidam de facto, quidam de consensu, quorum nonnulli episcopi erant et clerici regis, cum quibusdam archidiaconis ac decanis, militibus etiam, et laicis multis. Quidam vero vicecomites, et eorum præpositi et ministri pro eodem excessu, rege jubente, capti sunt et incarcerati; et alii præ timore sibi per fugam consulentes a quærentibus non sunt inventi.

Hubert de Burgh the chief.

Principalis autem[5] domini regis justiciarius Hubertus de Burgo ex hoc arguitur fuisse transgressor, quod prædonibus illis tam literas regis patentes quam proprias exhibuerat, ne quis eos de præfata violentia præpediret.

Character of Robert de Tuinge.

Venit præterea ad regem inter cæteros Robertus de Tuinge, juvenis elegans et miles strenuus, ex partibus Angliæ aquilonaribus originem præclaram ducens, qui aliis consentientibus fruges Romanorum vendiderat, et Willelmum Wither se nominari[6] fecerat, quinque servientes armatos et hujus violentiæ auctores circumduxerat, protestans manifeste, quod in odium Romanorum et causa justæ ultionis transgressus fuerat, qui per sententiam Romani pontificis et fraude manifesta nitebantur eum ab unica, quam habuit, ecclesia[7] spoliare. Addidit etiam, quod maluit ad tempus injuste excommunicari, quam a suo

[1] Richard de Insula.

[2] This is John Romanus, canon and subdean of York, father of the archbishop. See under the years 1255, 1256, and *Roberti Grosseteste Epistolæ*, p. 453.

[3] *natione*] nationi, B.

[4] See the letter of Pope Gregory IX. in the Burton Annals, Annal. Monast. i. 239.

[5] *autem*] etiam, W.

[6] *nominari*] appellari, W.

[7] Luthunum (Lytham in Lancashire); see below under the year 1239.

beneficio sine judicio spoliari. Tunc rex et executores præfati militi dederunt consilium, ut, qui in canonem latæ sententiæ inciderat, Romam absolvendus properaret, et jus suum coram domino Papa protestaretur, et quod ecclesiam juste pariter et canonice possidebat. Dedit etiam ei rex literas ad Papam testimoniales de jure suo, deprecans obnoxe ut militem illius intuitu exaudiret. A.D. 1232.

Quomodo electio prioris Cantuariensis fuerit Romæ reprobata.

John, elect of Canterbury, examined at Rome f. 80 *b.*

Venit eodem tempore Romam prior Johannes, electus Cantuariensis, in hebdomada Pentecostes. Et cum literas suæ electionis domino Papæ exhibuisset, præcepit magistro Johanni de Columpna et aliis quibusdam cardinalibus, ut examinarent illum, si dignus esset ad culmen hujusmodi promoveri; qui cum examinassent per triduum electum illum, in decem et novem, ut dicitur, articulis diligenter, protestati sunt coram domino Papa, se causam in ipso legitimæ recusationis non invenisse. Veruntamen visum est domino Papæ in electo memorato, quod nimis esset senex et simplex et ad tantam insufficiens dignitatem. Et cum persuasisset ei ut cederet, electus humiliter factæ electioni renunciavit et licentiam petiit repatriandi.[1] Tunc Papa, concessa licentia monachis, ipsis præcepit ut alium talem eligerent, cui onus suum communicare et curam posset committere pastoralem.

Though he satisfies the examiners, the Pope thinks him unequal to the position, and he resigns.

Quod rex Anglorum quosdam ministros suos a suis amovit officiis.

Ravages of Llewellyn-ap-Jorwerth.

Circa dies istos Leolinus princeps Walensium, fines baronum Angliæ ingressus, cœpit, more solito, vacare incendiis et rapinis. Accesserunt itaque ad regem Anglorum Petrus Wintoniensis episcopus et alii consiliarii ejusdem regis, dicentes magnum coronæ suæ fore scandalum, quod Walenses, nullius momenti latrunculi,[2] annis singulis terras suas et baronum suorum impune pervagantes et incendio cuncta depopulantes, nihil relinquunt intactum. Quibus rex respondit; "Audivi a thesaurariis meis, quod redditus omnes de "scaccario meo vix mihi sufficiunt ad simplicem victum et "vestitum et elemosinas consuetas, unde paupertas non "permittit ut bellicas expediam actiones." Tunc consiliarii regi responderunt; "Si pauper es," inquiunt, "tibi imputes,

The king complains of his poverty.

[1] *repatriandi*] ad propria revertendi, W.

[2] *latrunculi*] latrones, W.

A.D. 1232. Advice of his counsellors.

" qui honores et custodias ac dignitates vacantes ita in alios " transfers et a fisco alienas, quod nec in divitiis auri vel " argenti, sed solo nomine, rex debeas appellari. Nam ante- " cessores vestri, reges magnifici, et in omni divitiarum gloria " ditissimi, non aliunde, sed ex regni exitibus et emolumentis, " thesauros impretiabiles congesserunt." At rex ab eis instructus, quos nominatim exprimere tutum [1] forsitan non esset,[2] cœpit a vicecomitibus et ballivis aliisque ministris suis de redditibus et rebus omnibus ad fisci commodum spectantibus ratiocinium exigere, et quoslibet de fraude convictos a suis officiis deponens, exegit ab eis pecuniam suam, etiam cum usuris, et tenens coartabat eos, donec redderent debitum universum. Ranulphum etiam cognomento Britonem,[3] cameræ suæ thesaurarium, ab[4] officio suo deponens, cepit ab illo mille libras argenti numeratas; et consilio Petri Wintoniensis episcopi, jam in omni potentatu dominantis, loco illius substituit Petrum de Orivallis, genere Pictavensem, memorati episcopi nepotem vel filium. Et sic undique loculos rex jejunos, licet[5] in brevi, gravidos et refertos reportavit.[6]

Ranulphus Brito a latere regis amovetur.

Peter de Rievaulx made treasurer.

Rex ab Huberto justitiario ratiocinium exegit.

Quæstiones motæ contra Hubertum de Burgo graviores sequuntur.

Per idem tempus rex, per consilium Petri Wintoniensis episcopi, Hubertum de Burgo, protho-justitiarium regni, ab officio suo, licet cartam regis, ut dicitur, haberet ballivæ suæ perpetuandæ, amovit,[7] et Stephanum de Segrave, solo nomine militem, subrogavit, quarto kal. Augusti. Et post dies paucos rex, contra Hubertum nuper depositum perturbatus, exegit instanter ab eo ratiocinium de thesauris suis ad scaccarium suum redditis, et de debitis, quæ ei debebantur de tempore patris sui et de tempore suo. Item exegit de dominicis suis rationem, de quibus erat in possessione a die obitus Willelmi comitis Penbroc tunc justitiarii et marescalli sui, qui ea teneant et habeant in Anglia, Wallia, Hybernia, et Pictavia; item de libertatibus, quas habuit tunc temporis in forestis, warennis, comitatibus, et aliis locis, qualiter custoditæ sint, vel alienatæ;

[1] *tutum forsitan non*] nefas, W.

[2] W. adds "et contumeliis pro- " vocatus."

[3] *Britonem*] Britannum, O. W.

[4] *ab*] ob, B.; C. is correct.

[5] *licet . . reportavit*] in brevi, licet non plena gravidos crapula, reparavit, O. W.

[6] *reportavit*] Written over an erasure by Par.

[7] *amovit*] removit, W.

item de quintadecima et sextadecima et aliis redditibus,[1] tam ad scaccarium suum quam ad Novum Templum Londoniarum et alibi; item de prisis factis pro jure suo relaxando, tam in terris quam in mobilibus; item de ipsis[2] quæ ipse rex amisit per negligentiam Huberti; item de vastis factis sine commodo ipsius regis, tam per werram quam alio modo; item de libertatibus, quibus idem Hubertus usus est in terris sibi datis vel emptis,[3] et custodiis sine waranto, quæ pertinent ad dominum regem; item de injuriis et dampnis illatis, et clericis Romanis et Italicis, et nuntiis domini Papæ, contra voluntatem domini regis, per[4] auctoritatem ipsius Huberti tunc justitiarii, qui nullum consilium voluit apponere ut illa corrigerentur, quod facere tenebatur ratione officii sui ad justitiarium pertinentis; item de pace regis, qualiter sit custodita, tam versus homines terræ suæ Angliæ, Hyberniæ, Wasconiæ, et Pictaviæ, quam alios extraneos; item de scutagiis, carucagiis, donis et xeniis, sive custodiarum exitibus, spectantibus ad coronam, quid inde actum sit; item de maritagiis, quæ rex Johannes dimisit in custodia ipsius in die quo obiit, et de aliis maritagiis sibi traditis tempore suo. Ad hæc respondit Hubertus, quod habuit patris sui cartam, quæ[5] ipsum absolvit ab omni ratiocinio de rebus perceptis et percipiendis de thesauris suis, qui ejus fidelitatem in tantum expertus fuerat, quod noluit ab eo ratiocinium audire. Tunc dixit Petrus Wintoniensis antistes, quod talis carta post obitum regis Johannis non habebat vigorem; unde ad hunc regem non pertinere proposuit de carta patris sui, quin rationem exigat de prædictis. Hæc sunt quasi levia quædam, de quibus rex rationem ab Huberto exigit;[6] sed sequuntur gravia plura, in quibus idem Hubertus arguitur quasi de crimine læsæ majestatis, quæ sunt hæc.

A.D. 1232. Charges against Hubert de Burgh.

De quibusdam falsis criminibus a rege Huberto objectis.

Proposuit contra Hubertum idem rex, quod cum nuntios solennes misisset ad ducem Austriæ, filiam[7] ejus petens in uxorem, scripsit eidem duci Hubertus per literas in præjudicium ipsius

[1] *redditibus*] So altered by Paris from *redditis*, which W. has.

[2] *ipsis*] his, W.

[3] *vel emptis*] So W.; et episcopatibus, B.

[4] W. adds *universitatem et.* The words are in B., but expuncted. C. has *et* for *per.*

[5] *quæ*] per quam, W.

[6] *exigit*] exegit, W.

[7] Margaret, daughter of Leopold VI., duke of Austria.

A.D. 1232. Charges against Hubert de Burgh.

regis et regni, dissuadens ne illi filiam suam matrimonio copularet; item proposuit, quod cum militarem expeditionem duxisset ad partes transmarinas, ut terras revocaret amissas, idem Hubertus dissuasit ne rex Normanniam intraret hostiliter vel in alias terras ad jus suum spectantes, unde thesaurum suum inaniter consumpsit ibidem, et magnates illi qui cum illo[1] erant; item arguit eum rex, quod filiam[2] regis Scotorum, quam rex Johannes tradidit illi in custodiam, ut eam sibi matrimonio sociaret, corrupit,[3] et proditiose concubuit cum ea et sub fornicatione liberos generavit ex illa, nobilemque puellam prostituit, et cum spe regni Scotorum, si fratrem superviveret, eam sibi copulavit;[4] dixit etiam rex, quod lapidem quendam pretiosum nimis, qui talem habuit virtutem, quod invincibilem[5] reddidit in bello,[6] de thesauro suo furtive[7] sustulit, et eam Leolino inimico suo, regi Walliæ, proditiose transmisit; item ei imposuit, quod per literas, quas

f. 81.

eidem Leolino[8] transmiserat, suspensus erat ut latro vir nobilis Willelmus de Brausia, et proditiose peremptus. Hæc omnia, sive in veritate, sive mendacitate[9] malitiosa, sunt domino regi ab æmulis præfati Huberti suggesta, quæ rex instantia vehementi ab eodem Huberto exegit sibi, juxta curiæ suæ judicium, emendari. Tunc Hubertus in arcto positus, cum aliud remedium non haberet, postulavit inducias deliberandi super præmissis, asserens res magnas esse et arduas, quas rex proposuit contra ipsum. Et sic induciis vix a rege commoto concessis usque ad Exaltationem sanctæ Crucis, Hubertus nimis perterritus ad Meretoniæ prioratum ab urbe Londoniarum divertit. Sic Hubertus, qui prius ob regis amorem et regni defensionem omnium Angliæ magnatum in se provocaverat odium, nunc a rege desertus, absque amicis, fit solus et omni solatio destitutus. Solus Lucas, Dublinensis archiepiscopus, instantissimis precibus et lacrimis rogavit regem pro eo, sed non potuit in tantis excessibus exaudiri.

Sept. 14.

He is deserted by all, except Luke, archbishop of Dublin.

[1] *illo*] ipso, W.

[2] Margaret, daughter of William the Lion.

[3] *corrupit et*] So altered by Par. from *ipse*, which B. W. have.

[4] *copulavit*] Written by Par. in the margin; the text has *subtraxit*, as W.

[5] *invincibilem reddidit in bello*] nulli, qui eum portaret in bello, vinci potuisset, W.

[6] W. ins. *ipse*.

[7] W. ins. *gemmam*.

[8] W. ins. *principi Walliarum*.

[9] *mendacitate*] mendositate, W

De quibusdam criminibus enormioribus Huberto objectis. A.D. 1232.

Cumque vidissent multi, quod favor principis contra Hubertum, quem prius quasi singulariter dilexerat, fuerat permutatus in odium, insurrexerunt ei, qui oderunt eum, multa enormia ei imponentes. Dixerunt enim quidam in eum, quod duos nobiles viros, Willelmum comitem Saresberiensem et W[illelmum] Marescallum comitem Penbroc, veneno procuravit necari; et simili scelere Falcasium atque Ricardum Cantuariensem archiepiscopum interfici procuravit;[1] et per incantationes et sortilegia regem ad favorem et sui specialem nimis dilectionem inclinaverat; et quod in discunfitura, quæ erat in mari, prisones multos nobiles ab nautis regis, qui eos juste ceperant, sibi cepit et retinuit spoliandos; alii de injustis exhæredationibus, vel exactionibus, vel spoliationibus, gravem de eo querimoniam deposuerunt. Cives vero Londonienses coram rege conquesti[2] sunt, quod sæpedictus Hubertus Constantinum concivem suum fecerat sine judicio et injuste suspendi, de quo excessu sibi postulant justitiam exhiberi; unde factum est, quod rex fecit per civitatem Londoniarum communi edicto proclamare, ut omnes, qui habebant querelam contra Hubertum de quacunque injuria, venirent ad regem justitiam ilico recepturi. At Hubertus, cum talia cognovisset, ad ecclesiam Meritonæ inter canonicos fugit[3] pavidus delitescens.

Additional charges against Hubert de Burgh.

Ecce adhuc graviora.

His flight.

Eodem anno, tempore autumnali, electus[4] est magister Johannes, cognomento Blundus, clericus, apud Oxoniam in theologia studens ac legens, in archiepiscopum Cantuariensem; qui a rege susceptus cum monachis quibusdam Cantuariensibus Romam profectus est, ut electionem suam confirmari a sede Apostolica impetraret.

Electio sed cassata.

John Blund elected to Canterbury.

De quadragesima regi concessa, et quomodo Hubertus ad Meritonam fugit.

Convenerunt tempestate eadem apud Lambeiam ad colloquium, in Exaltatione sanctæ Crucis, coram rege episcopi et

At Lambeth on Sept 14 a

[1] *interfici procuravit*] So altered by Par. from *interfecit*, which O. W. have.

[2] *conquesti sunt*] querimoniam proposuerunt, W.

[3] *fugit*] Written by Par. in the margin; confugit, O. W.

[4] A small mitre and crosier are drawn in the margin.

A.D. 1232. fortieth is granted to the king.

alii ecclesiarum prælati cum proceribus regni, ubi concessa est regi pro debitis, quibus comiti Britanniæ tenebatur astrictus, quadragesima pars rerum mobilium ab episcopis, abbatibus, prioribus, clericis, et laicis, sicut ea habuerunt frugibus congregatis in autumno, anno regni ejusdem regis decimo sexto.

Flight of Hubert de Burgh to Merton.

Hubertus quoque de Burgo, cui datus fuerat a rege terminus ille ad respondendum super articulis et exactionibus supradictis, iram regis nimis habens suspectam, non ausus est comparere. Suggestum enim ei fuerat, quod rex habuit consilium, illum morte turpissima condempnare; unde ad pacem ecclesiæ confugiens, apud Meritonam inter canonicos delituit, donec sibi aura felicior arrideret. Sed tandem cum rex ei significasset, ut veniret ad curiam suam juri pariturus, nuntiavit regi, quod iram ejus habens suspectam ad ecclesiam confugerat, quæ ultimum remedium est omnibus injuriam patientibus, et quod inde non exiret, donec illius animum in melius cognosceret commutatum.[1] Tunc rex in iram versus, significavit per literas majori[2] Londoniarum, jam hora instante vespertina, quatinus statim visis literis, conjunctis sibi universis civibus urbis qui arma movere possent, iret ad Meritonam hostiliter, et Hubertum de Burgo vivum sibi seu mortuum præsentaret. At major, signo[3] communi pulsato, fecit convenire populum civitatis; et coram eis regis literis perlectis, præcepit omnibus, ut convolarent ad arma et regium summo mane exequerentur edictum. Cives autem, cum hujusmodi literas intellexissent, gavisi sunt valde, quia Hubertum mortali odio persequebantur.[4]

Hatred of the London citizens for him.

Nota pessimum consilium episcopi Wintoniensis Petri.

Some of them consult the bishop of Winchester, who advises them to obey the

Cum autem majoris discretionis cives, videlicet Andreas Bukerel et Johannes Travers, et quidam alii, hæc sanius intellexissent, librantes futura scandala venerunt festinanter ad domum episcopi Wintoniensis P[etri] apud Suwerc, et excitantes eum a somno stupide, consilium in hoc articulo diligenter rogitantes;

[1] *commutatum*] immutatum, W.

[2] Andrew Bukerel.

[3] In the margin the bell is represented, with "Campana de communa Londoniarum" above.

[4] *persequebantur*] Written by Par. in the margin. The text has *perstringebant*, as W.

imminet enim periculum[1] tam ex parte ecclesiæ Meretonensis quam civitatis, cum non possit furor tantæ plebis inordinatæ et indomitæ, quin omnia diriperent, diruerent, nec sanguini parcerent, refrænari. Quibus episcopus cruentum dans consilium respondit; "Durum "hinc, dirum inde; veruntamen præ omnibus ut præ- "ceptum domini vestri adimpleatis, consulo vobis in- "dubitanter." At ipsi obstupefacti de tali consilio episcopali, cœptis insistebant tremebundi, porro plebs avida prædictæ vindictæ inhiabat sitienter. Et in crastino ante lucem exeuntes ab urbe ad viginti milia armatorum, versus Meritonam vexilla direxerunt[2] et arma, ut mandatum regium prosequerentur effectu. Sed dum hæc[3] audiret prænominatus[4] Hubertus, ante majus altare se in orationibus prosternens, corpus suum et animam confidenter Deo commendavit. Interim dum iter agerent cives armati, frendentes in Hubertum, suggestum fuit regi a comite Cestrensi, quod si talem excitaret seditionem in vulgo irrationali et protervo,[5] posset rex timere, ne seditionem semel motam[6] sedare non valeret cum vellet; dicereturque per totum orbem, præcipue inter Francos et alios, qui de magnis majora loquuntur et de malis pejora, invective et per ironiam, "Ecce qualis est "alumnus regulus Angliæ, qui in suis et in his, qui "eum sub alis nutrierunt, novit desævire;" et dicatur de Huberto, quod de avicula dicitur cuculum nutriente,

A.D. 1232. king's commands.

They go to Merton.

Caution given to the king of the danger of raising the mob.

Alis ales alis alium ne longius ales.

Nota miraculum evidens[7] *de eodem Huberto.*

Missi sunt autem duo æditui ad revocandum populum prædictum catervatim ruentem, et sanguinem

Two messengers sent to

[1] C. ins. *ut dicebant.*
[2] *direxerunt*] moverunt, W.
[3] W. ins. *agerentur.*
[4] *prænominatus*] prænotatus, C., expunctiug *prænominatus.*
[5] *protervo*] fatuo, O. W.
[6] *motam*] inchoatam, W.
[7] *evidens*] manifestum, C.

A.D. 1232. stay the mob, effundere innocentem sitienter præparatum; quorum unus, raptus equo velocissimo, literas regis deferens, earum[1] auctoritate etiam primos revocavit; alter autem[2] fictus et fraudulentus, qui odio habens comitem Cantiæ H[ubertum], ipsum trucidari maluit quam liberari, licet jussus accelerare, sponte tardans, nec attigit mediocres. Unde merito ira divina percussus, ad aliquod offendiculum equo cespitante, licet pedetentim ambulante, in terram corruit resupinus, et fracto[3] collo misere, nec tamen miserabiliter, expiravit. Hæc[4] pia missio facta fuit per Radulfum episcopum Cicestrensem, tunc cancellarium, virum justum,[5] et toti[6] regno fidelissimum, et miseriis Huberti condolentem. Visis[7] igitur literis, stetit exercitus civilis et populus universus. Et sic mutato consilio, rex[8] festinanter nuntiavit, ut promotum exercitum ilico revocaret. At cives animo nimis consternati reversi sunt in urbem,[9] infecto[10] negotio execrando.

of whom one delays, and is killed by an accident.

The citizens return to London.

Quomodo Hubertus de quadam capella extractus in turri Londoniarum vinculis mancipatur.

Delay granted to Hubert de Burgh, who goes to St. Edmundsbury.

Post hæc autem archiepiscopus Dublinensis multis precibus impetravit inducias a rege Huberto sæpedicto usque ad octavas Epiphaniæ, ut tempus haberet deliberandi super exactionibus præmissis, quæ urgentissimæ fuerunt, ut habita deliberatione regi posset rationabiliter respondere et satisfacere competenter. Tunc Hubertus, accepta, ut credebat, securitate per literas regis patentes, iter arripuit ad Sanctum Ædmundum, ubi uxor ejus morabatur, gloriosi regis et martyris rogaturus de tribulatione consolationem. Et transiens per Esexiam, hospitatus est in villa quadam, quæ ad jus pertinet episcopi Norewicensis, in domibus episcopi supradicti.

---

[1] *earum . . . primos*] ut reverterentur etiam primos attigit et, C.

[2] C. adds "ad cautelam consi- " miles literas deferens, sed."

[3] *fracto . . miserabiliter*] fractis cervicibus, C.

[4] *Hæc . . fuit*] Hocque factum est, C. This sentence is before the previous one in C.

[5] C. ins. *et pium.*

[6] *toti*] om. C.

[7] *Visis . . universus*] om. C.

[8] W. ins. *majori.*

[9] *urbem*] civitatem, W.

[10] *infecto*] imperfecto, W.

Quod factum, cum regi relatum fuisset, ira vehementi incanduit, metuens [ut], si Hubertus ita recederet, perturbationem machinaretur in regno; unde facti pœnitens misit post eum Godefridum de Crauecumbe, militem, cum trecentis armatis, præcipiens sub pœna suspendii,[1] quatinus illum captum reducerent, et in turri Londoniarum vinctum incarcerarent. At illi cum festinatione profecti invenerunt Hubertum in quadam capella hospitio suo vicina, crucem in una manu Dominicam et in altera corpus Domini bajulantem; erat enim præmunitus de adventu quærentium animam ejus, et surgens de stratu soporatus, ad capellam nudus confugit. At Godefridus prædictus cum sociis armatis capellam ingressus præcepit ex ore regis, ut exiret de capella et veniret Londonias cum rege locuturus. Sed[2] Hubertus respondit, quod nullo modo exiret. Godefridus et ejus complices rapuerunt de manibus ejus crucem et Dominicum corpus, vinculis eum constringentes artissimis, quia non invenerunt promtum fabrum. Vocatus igitur faber quidam, ut apponeret genus quoddam compedum qui vocantur anuli, interrogavit cujus tibiis illos apponeret, et respondens quidam eorum ait, "Huberti de Burc, seductoris con-
" victi et fugitivi." At faber ex alto ducens suspirium, ait, "Fiat de me judicium quod vobis placet, pro-
" pitietur Deus animæ meæ, vivit enim Dominus, nun-
" quam ferrea vincula apponam illi, antea moriar
" quocunque discrimine. Nonne est iste Hubertus
" fidelissimus et magnanimus, qui totiens eripuit
" Angliam á vastatione alienigenarum, et restituit
" Angliam Ángliæ? Qui servivit tam constanter et
" fideliter in Wasconia, in Normannia, et alibi, regi
" Johanni suo domino, ita ut aliquando equos come-
" dere cogebatur; ita etiam, quod hostes nostri con-
" stantiam in eo laudaverunt mirabilem; qui nobis
" Doveram, clavem Angliæ, contra regem Galliæ et
" suam exquisitam potentiam per tempus diuturnum
" protelatum conservavit; qui in mari prosternendo
" inimicos operatus est salutem? Quid Lincolniæ, quid

A.D. 1232.

The king sends to seize him and he takes refuge in the chapel [of Boisars].

f. 81 *b*.

He is dragged from the chapel.

Speech of a smith, who refuses to put fetters on him.

[1] *suspendii*] So Par., altering *suspensionis*, which W. also has.

[2] W. ins. *cum*.

A.D. 1232. " Bedefordiæ gesta ejus optima referam? Judicet " Deus inter ipsum et vos, quia injuste et inhumane " eum tractatis, mala pro bonis, immo pessima pro " optimis impendentes." Hubertus autem his auditis, tacitus in corde considerabat illud evangelicum; *Confiteor tibi, Pater cœli et terræ, quia abscondisti* causam meam *a prudentibus et superbis, et revelasti pauperibus et humilibus. Tibi revelavi causam meam, Deus meus. Insurrexerunt enim in me testes iniqui, et mentita est iniquitas sibi.* Godefridus de Crahecumbe autem et sui, et qui cum eo erant, sermocinationes has[1] parvipendentes, prædictum Hubertum raptantes, loris constrictum equo imposuerunt, et ad turrim Londoniarum ipsum ducentes, posuerunt in carcere compeditum, super equum, inquam, despicabilem, pedibus sub ventre equi vinctis. Quo facto, nuntiaverunt regi quod factum fuerat; et ille, qui pervigil illorum expectabat adventum, lætus stratum petivit.

S. Matt. xi. 25.

Jerem. xi. 20. Ps. xxvi. 12.

He is bound on a horse and taken to London.

Quomodo idem Hubertus reductus est ad capellam.

Mane vero[2] facto, cum Rogerus Londoniensis antistes cognovisset quo ordine Hubertus extractus fuisset[3] de capella, venit celer ad regem, increpans eum audacter, quod pacem sanctæ ecclesiæ violaverat; dixit,[4] quod nisi ipsum cum festinatione a vinculis liberatum remitteret ad capellam a qua erat violenter ejectus et extractus, ipse omnes hujus violentiæ auctores excommunicationis sententia innodaret. Rex autem, licet invitus, reatum suum intelligens, remisit Hubertum ad capellam; et ubi captus fuerat a militibus armatis, restituitur ab eisdem quinto kalendas Octobris. Quo facto, rex dedit vicecomitibus Hertfordiæ et Esexiæ in mandatis, sub pœna suspendii,[5] quatinus in propriis personis et cum omnibus hominibus duorum comitatuum capellam obsidione vallarent, et ne Hubertus evaderet vel a quoquam cibum acciperet, explorarent. At vicecomites præfati, sicut eis præceptum fuerat, ad locum venientes, capellam cum domo episcopi, quæ prope erat,

The bishop of London compels the king to restore him to the chapel.

He is besieged in the chapel.

[1] *has*] hos, B.
[2] *vero*] autem, W.
[3] *fuisset*] fuerat, W.
[4] W. ins. *que.*
[5] *suspendii*] So Par., altering *suspensionis*, which W. also has.

obsidentes, cinxerunt capellam et locum per girum fossato lato satis et alto, decernentes ibi quadraginta dierum excubias observare. Et Hubertus hæc omnia æquanimiter ferens, puram habens conscientiam, ut dicebat, causam suam Deo[1] secretorum conscio commendabat; rogans jugiter divinam clementiam, quatinus illum ab instanti periculo liberaret, sicut ipse super omnia honorem regis semper dilexerat eatenus et salutem. Et in prædicta capella die ac nocte precibus incumbebat indefessus. Sed rex, ipsius meritis male respondens, cui tanto servierat studio, quod regi soli sibi placere sufficiebat, nunc in tali statu constitutus est, quod rex omnibus generaliter prohibuit, ne quis pro eo rogaret vel de Huberto in ejus præsentia faceret mentionem. Sed tamen Lucas archiepiscopus Dublinensis, qui unicus ei erat amicus, regi pro eo cum lacrimis incessanter supplicavit,[2] ut saltem sibi, quid placeret de Huberto facere, intimaret; cui rex respondisse fertur, ut ex multis eligeret unum, vel in æternum Angliam abjurare, vel perpetuum carcerem subire, vel palam se[3] proditorem confiteri.[4] Ad hæc respondit Hubertus, quod nullum horum eligeret articulorum, ut qui consilium regis nimis habebat suspectum, quia nihil se fecisse recolit tanta dignum confusione; veruntamen ut domino suo regi satisfaciat, libenter ad tempus exibit[5] a regno, sed illud non abjurabit.[6]

A.D. 1232.

The archbishop of Dublin intercedes for him.

Alternatives offered to him by the king.

De morte Ranulphi comitis Cestrensis.

Eodem tempore Ranulphus, comes Cestriæ et Lincolniæ, apud Walingeford diem clausit extremum[7] quinto kalendas Novembris, cujus corpus delatum est apud Cestriam tumulandum; viscera apud Walingeford tumulabantur. De cujus obitu cum nuntiaretur Huberto de Burgo rumor, et diceretur, quod unus de maximis hostibus suis mortuus esset, ille assumpto gemitu, ait; "Pro-

Death of Ranulph Blundevil, earl of Chester, 28 Oct.

---

[1] *Deo*] Domino, W.

[2] *supplicavit*] supplicabat, W.

[3] O. W. ins. *esse*.

[4] W. ins. *vel se in regis ponere voluntate*.

[5] *exibit*] exiret, W.

[6] The following rubrick, "Hic "intrabit capitulum sequens, scili- "cet de morte Ranulphi comitis "Cestrensis," directs the next paragraph, which is in f. 82, col. 1, to be inserted here. "Anticipetur "hoc" is written against it. In W. as in B. it follows the letter given in pp. 230–232.

[7] His shield and sword inverted are in the margin.

A.D. 1232. Conduct of Hubert de Burgh on hearing of his death.

" pitietur ei Dominus; ille homo meus fuit de mani-
" bus suis, nec tamen unquam mihi profuit, ubi
" obesse potuit." Et accipiens Psalterium, stetit ante altare, scilicet in capella, obsessus ubi tunc erat, et incipiens stando complevit usque in finem devote pro anima Ranulphi sæpedicti. Successit eidem Ranulpho in comitatu Cestriæ Johannes nepos ejus ex sorore[1] sua, quem genuit comes David frater Willelmi regis Scotorum. Alius autem nepos[2] ejus ex sorore sua[3] Lincolniæ optinuit comitatum, et de barone comes effectus est. Comes[4] quoque Harundel, alius nepos ejus, quingentas libratas terræ suscepit.

Hubert de Burgh is forced by hunger to surrender himself.

Morabatur autem postea Hubertus in capella præfata multo tempore[5] cum duobus servientibus, qui ei victualia ministrabant, donec ex præcepto regis subtracta ei fuerunt omnia cibariorum genera, et servientes ejus de capella ejecti. Tunc Hubertus in arcto positus, cum fame perire sibi turpe videretur, sponte de capella exivit, offerens se vicecomitibus qui illum observabant. Dixit enim, se potius velle regis misericordiam experiri, quam fame detestanda perire. Tunc vinculis arctioribus constrinxerunt illum vicecomites sæpedicti; ducentes[6] ubi rege jubente sub arcta custodia deputaretur, in turri scilicet Londoniarum compedibus mancipatus.

De collectione quadragesimæ mobilium regi concessarum.

Eodem tempore misit dominus rex literas eis, quos idoneos decreverat collectores quadragesimæ sibi concessæ, sub hac forma:

Royal letter, giving instructions for the assessing and

" H[enricus] Dei gratia rex Anglorum, Petro de Thaneo,
" Willelmo de Culewurthe, et Adæ filio Willelmi, collectoribus
" quadragesimæ, salutem. Sciatis quod archiepiscopi, episcopi,
" abbates, priores, et clerici, terras habentes quæ ad ecclesias
" suas non pertinent, comites, barones, milites, liberi homi-

[1] Maud, wife of David earl of Huntingdon.

[2] John de Laci, who married Margaret de Quinci, daughter of Robert de Quinci, earl of Winchester, and Hawise.

[3] *sua*] secunda, O. W. This is Hawise, made countess of Lincoln by her brother before his death.

[4] Hugh de Albini; his mother was Mabel.

[5] *multo tempore*] multis diebus et noctibus obsessus, O. W.

[6] *ducentes*] et equo illum imponentes duxerunt ad urbem Londoniarum, W.

" nes, et villani de regno nostro, concesserunt nobis in A.D. 1232.
" auxilium quadragesimam partem omnium mobilium suo- collecting
" rum apparentium, sicut ea habuerunt in crastino sancti the fortieth
" Mathæi, anno regni nostri xvi, videlicet quod de bladis, granted to
" carucis, ovibus, vaccis, porcis, haraciis, equis caretariis et the king.
" deputatis ad wainnagium[1] in maneriis, exceptis bonis quæ [14 Sept.]
" prædicti archiepiscopi, episcopi, et aliæ personæ ecclesias-
" ticæ habent de ecclesiis parrochialibus, et de ecclesiis præ-
" bendatis,[2] et præbendis, et terris ad præbendas pertineuti-
" bus[3] et ecclesias parrochiales spectantibus. Provisum est
" generaliter a prædictis fidelibus nostris, quod prædicta
" quadragesima hoc modo assideatur et colligatur; quod
" videlicet de qualibet villa integra eligantur quatuor de
" melioribus et legalioribus hominibus, una cum præpositis
" singularum villarum, per quorum sacramentum quadra-
" gesima pars omnium mobilium prædictorum taxetur et
" assideatur super singulos, in præsentia militum assessorum
" ad hoc assignatorum. Et postea per sacramentum duorum
" legalium hominum earundem villarum inquiratur et
" assideatur quadragesima omnium mobilium, quæ prædicti
" quatuor homines et præpositi habent; et districte inbre-
" vietur et aperte, de cujus vel de quorum baronia quælibet
" villa fuerit in parte vel in toto. Et postquam quadragesima
" fuerit assisa et in scriptum redacta, rotulus omnium par-
" ticularum de singulis villis et singulis comitatibus liberetur
" senescallo singulorum baronum, vel attornato ipsius senes-
" calli, vel baillivo libertatis, ubi aliquis libertatem habuerit;
" scilicet quod baro vel dominus libertatis velit et possit
" prædictam quadragesimam colligere, et pro ea habenda
" distringere; si vero non velit vel non possit, vicecomites
" districtionem faciant prædictam, ita quod nihil inde reci-
" piant, sed tota quadragesima prædicta prædictis militibus
" assessoribus liberetur, in majori et securiori villa singulo-
" rum comitatuum. Et de qualibet villa fiat summa tallia
" inter senescallum baronis, vel ejus attornato vel senescallis
" domini libertatis, et prædictos assessores. Et deponatur
" pecunia per eosdem assessores in aliquo loco tutiori ejus[4]
" villæ, ita quod assessores habeant sigilla sua et seras et
" claves suas super pecuniam prædictam, et vicecomites simi- f. 82.
" liter sigilla sua et seras et claves suas; et assessores, statim
" ex quo quadragesima assisa fuerit per ipsos, mittant rotulos

[1] *wainnagium*] wannagia, W.
[2] *præbendatis*] Par. inserts *vel -dalibus* in the margin.
[3] *pertinentibus*] om. O. W.
[4] *ejus*] ejusdem, O. W.

A.D. 1232. Instructions for the assessing and collecting the tax of a fortieth.

" suos ad scaccarium de toto itinere suo. Et similiter ex quo " dicta pecunia ab eis collecta fuerit, mittant rotulos suos ad " scaccarium de recepta sua, et prædicta pecunia reservetur " in locis ubi deposita fuit, donec ad mandatum nostrum de- " feratur usque ad Novum Templum Londoniarum. Nihil " autem capietur ab aliquo homine nomine quadragesimæ, " qui non habuerit de hujusmodi bonis mobilibus ad valentiam " xl. denariorum ad minus. Ad prædictam siquidem quad- " ragesimam assidendam in comitatu Hertfordiæ assignavi- " mus vos, et mandavimus vicecomiti nostro de Hertfordia, " quod singulas villatas comitatus sui certis diebus et locis, " quos ei scire facietis, ad mandatum nostrum coram vobis " venire faciat, et in omnibus, quæ ad dictum negotium " pertinent, vobis intendant et obediant. Valete."

Quod rex Anglorum thesaurum H[uberti] de Burgo distrahi præcepit.

Nov. 11. The treasures of Hubert de Burgh at the new Temple seized by the king.

Circa hos quoque dies, instante festo beati Martini,[1] suggestum fuit Anglorum regi, quod Hubertus quondam justitiarius apud Novum Templum habuit thesaurum non modicum sub eorundem Templariorum custodia deputatum. At rex, magistrum Templi ad suum vocans colloquium, sciscitabatur districtius ab eo, si ita fuisset. At ille, non ausus regi veritatem negare, confessus est quod habebat pecuniam sibi ac fratribus suis fideliter commendatam, sed quantitatem et numerum penitus ignorabant. Tunc rex cum minis prædictam pecuniam a fratribus exegit, ut illam incontinenti sibi redderent, asserens eam de thesauro suo dolo fuisse subtractam. Cui responderunt fratres, quod nulli pecuniam traderent sibi in fide commissam absque illius licentia, qui illam in Templo commendaverat reservandam. At rex, quia pecunia memorata sub protectione ecclesiæ fuerat deputata, non habuit consilium ut violentiam ingereret; unde thesaurarium[2] curiæ suæ cum justitiariis suis de scaccario misit ad Hubertum, qui jam tunc erat in turri Londoniarum compeditus,[3] ut pecuniam exigerent ab eo, regi ex integro assignandam. Nuntii autem prædicti cum Huberto ex parte regis talia præsentassent, respondit continuo, quod seipsum et sua omnia regis submitteret voluntati. Petiit[4] ergo, ut fratres militiæ Templi claves omnes ex parte sua domino suo regi præsentarent, et[5] de rebus ibi deputatis[6]

[1] O. W. ins. *episcopi.*

[2] Peter de Rievaulx.

[3] *compeditus*] compedibus tenebatur, O. W.

[4] *Petiit*] So Par. over an erasure; Præcepit, O. W.

[5] *et*] ut, W., though O. has *et.*

[6] *deputatis*] depositis, O. W.

suam faceret voluntatem. Quod cum factum fuisset, jussit rex pecuniam illam fideliter numeratam in suo reponi thesauro, et rerum omnium inventarum summam in scriptum redigi et suæ præsentiæ exhiberi. Invenerunt autem[1] clerici regis et thesaurarius cum eis in illo deposito vasa[2] aurea et argentea impretiabilia, et denarios, et gemmas multas pretiosas, quæ si numerarentur, admirationem audientibus rei veritas generaret. His itaque divulgatis, venerunt ad regem quidam, qui Hubertum persequi non cessabant, accusantes eum et dicentes, quod nunc de furto convictus et fraude dignus erat morte turpissima condempnari. Quibus rex, aliquantulum[3] ad se reversus, respondit; "Hubertus a pueritia prius "patruo[4] meo regi Ricardo, et postea regi Johanni patri "meo, satis servivit fideliter, ut audivi, qui, si contra me "male egerit, nunquam per me iniqua morte morietur. Malo "enim rex fatuus reputari ac remissus, quam crudelis et "tirannus, ac vir sanguinum, in eum, qui diu mihi "meisque antecessoribus in multis servivit periculis; "plus pensando mala, quæ adhuc non sunt manifesta "ac pro vero probata, quam multa bona, de quibus "regno et nobis constat universis, retribuere." Et his dictis, flexus in misericordiam, concessit Huberto omnes terras quas ex dono patris sui vel ex emptione possidebat, ut inde sibi ac suis necessaria provideret. At Hubertus in aliquantulum jam erectus, constituit providenter fidelem ac providum supra terras sibi concessas custodem ac senescallum, Laurencium scilicet, clericum de Sancto Albano qui in omnibus tribulationibus eidem extitit Huberto solatium singulare, et immobilis columna veritatis.[5] Et paulo post susceperunt eundem Hubertum sub

A.D. 1232.

Nota domini regis misericordiam.

Hubert de Burgh committed to the

[1] Three vases are drawn in the margin.

[2] *vasa . . generaret*] For this W. has "octo milia libras argenti "optimæ monetæ, septies viginti "cupas aureas et argenteas bene "deauratas, cum tanta pretiosorum "lapidum ac nobilitate gemmarum, "quod pretium rerum omnium in-"ventarum, ut dicitur, excede-"bant."

[3] *aliquantulum . . . . reversus*] Not in C.

[4] So Par. in the margin. The text has *avunculo*, as O. W.

[5] In the margin Par. has written, "In fine libri hujus invenies ob-"jectiones adversariorum et re-"sponsiones Laurencii." They are in the Book of the *Additamenta*, MS. Cott. Nero D. 1, f. 167.

A.D. 1232. charge of four earls at Devizes.

fidejussione Ricardus comes frater regis, Willelmus comes Warenniæ, Ricardus comes Marescallus, et Willelmus comes de Ferrariis; et missus a rege ad castellum de Divisis, traditus est sub custodia quatuor militum prædictorum comitum, ut sub libera custodia servaretur ibidem.

Thunderstorms, Nov. 12.

Eodem anno, in crastino Sancti Martini, audita sunt tonitrua horribilia, quæ vicissim per dies quindecim continuata multos terruerunt, et præcipue cives Londonienses, qui hanc pestem adeo habent familiarem, quod, si usquam sit in Anglia, ibi non deest[1] ad consuetudinem. Secutum est autem in regno Anglorum inter regem et barones miserabile dissidium, sicut sequens historia declarabit.

De visitatione facta super viros cujuscunque religionis per orbem totum.

Letter of Pope Gregory IX. to the suffragans of Canterbury for a general visitation of monasteries in the province.

Hoc quoque anno, Papa Gregorius constituit visitatores super viros religiosos per orbem generaliter universum Christi nomine insignitum, sub hac forma; "Gregorius[2] episcopus, "venerabilibus fratribus suffraganeis ecclesiæ Cantuariensis, "salutem et Apostolicam benedictionem. Egressus a facie Dei "Sathan, ad fortia manum mittens, de sua calliditate confisus "vitiorum laqueis irretire molitur electos in sortem Domini- "cam evocatos, majores ibi parans ille tortuosus insidiator "insidias, ubi graviores conspexerit corruptelas. Sane cum "frequenter ad nostram audientiam pervenisset, quod monas- "teria Cantuariensis provinciæ in spiritualibus enormiter et "temporalibus per malitiam et incuriam in eis habitantium "sunt collapsa, nos, culpas eorum nolentes ulterius sub dissi- "mulatione transire, ne, si eas dimiserimus incorrectas, ipsas "nostras efficere videamur, monasteriis illis, quæ ad Romanam "ecclesiam nullo noscuntur medio pertinere, in eadem pro- "vincia constitutis, visitatores, reformatores, et correctores "tam in capite quam in membris deputavimus speciales; "plenaria sibi potestate concessa, ut visitantes eadem monas- "teria vice nostra corrigant et reforment quæ in ipsis cor- "rectionis et reformationis officio noverint indigere, constitu- "tionibus vel correctionibus aliis in provinciali capitulo rite "factis in suo robore nihilominus duraturis. Licet autem "nobis in plenitudinem potestatis assumptis cura cunctorum

[1] *deest*] desit, O. W.

[2] This is given also in the Burton Annals. Annal. Monast. i. p. 243.

" immineat generalis, quia tamen[1] vos, qui vocati estis in A.D. 1232.
" partem sollicitudinis, super grege vobis commisso specialiter
" decet esse sollicitos et attentos, ne ovis morbida pereat;
" universitatem vestram monemus et hortamur,[2] in virtute
" obedientiæ districte vobis præcipiendo mandantes, quatinus
" singuli vestrum, tam in civitatibus quam in diocesibus
" vestris, per vos ipsos aut per viros religiosos, qui experi-
" mento rerum in hujusmodi visitationibus sunt instructi, loca
" monachorum, monialium, et canonicorum regularium, nec- f. 82 *b*.
" non sæcularium clericorum, vobis subjecta visitare curetis,
" tam auctoritate nostra quam vestra generaliter universa
" reformantes et corrigentes, in capite et in membris, omni
" gratia et timore postpositis, in eisdem quæ reformanda no-
" veritis et etiam corrigenda, salvis his [quæ] circa re-
" ligiosos in provinciali capitulo provide sunt statuta, juxta
" constitutionem concilii generalis, contradictores per censuram
" ecclesiasticam appellatione postposita compescendo; præcep-
" tum nostrum taliter impleturi, quod ultionum Deus in illo
" tremendo judicio, qui unicuique juxta opera sua reddet,
" de manibus [vestris] non requirat sanguinem eorundem, et
" nos ad id limam correctionis Apostolicæ apponere non coga-
" mur. Data Spoleti, quinto idus Junii, Pontificatus nostri
" anno sexto."

De visitatione facienda super ecclesias exemptas auctoritate Apostolica.

Severity of the visitation.

Aliis autem ecclesiis et viris religiosis, qui immediate ad Romanam spectabant ecclesiam, non episcopos, sed abbates, ordinis Cisterciensis maxime [et] Præmonstratensis, visitatores dedit, viros scilicet indiscretos et nimis asperos, qui in hac visitatione ita insolenter et immisericorditer processerunt, quod in pluribus monasteriis rationis metas excedentes compulerunt multos ad remedium appellationis confugere. Qui Romam profecti, post multas pecuniæ effusiones et labores,[3] visitatores alios impetrarunt. Et ut tandem breviter dicatur, ista visitatio per orbem universum ad ordinis potius deformationem quam[4] reformationem processit; dum omnes, qui in diversis orbis partibus unicam beati Benedicti secuti fuerant regulam, per novas constitutiones ita inveniantur ubique discordes, quod ex omnibus cœnobiis vel aliis virorum religiosorum

[1] *tamen*] non, B.
[2] W. ins. *attente*.
[3] O. W. ins. *non modicos*.
[4] O. W. ins. *ad*.

A.D. 1232. The abbat of Montebello refers to the Pope.

ecclesiis vix duo habeantur in norma vivendi concordes. Verum abbas quidam Montis Belli, dum in hac visitatione procedere formidaret, consuluit dominum Papam super dubiis quibusdam articulis, a quo, in forma procedendi, talem[1] meruit habere responsionem:

De consultatione facta ad Papam de visitatione prænotata.

Directions issued in answer by the Pope.

"Ea quæ pro religionis honestate et religiosorum salute
" provide ordinantur, Apostolico sunt munimine roboranda, ut
" suscipiantur devotius et diligentius observentur. Cum ergo
" per dilectum filium abbatem Montis Belli quædam capitula
" nobis fuerint præsentata, quæ ad castigandum transgres-
" siones multiplices et excessus, quos in quibusdam cœnobiis
" invenerant,[2] videbantur pro salute ac honestate nostra lau-
" dabiliter statuenda, nos examinari et corrigi fecimus, et
" præcipimus ut inviolabiliter observetis, quæ sigillis vene-
" rabilium fratrum nostrorum Hostiensis[3] et Tusculanensis[4]
" muniri fecimus ad cautelam. Et adhuc volumus et præ-
" cipimus auctoritate Apostolica, ut visitatores ad generale
" capitulum convocent abbates et priores non habentes abbates
" proprios, tam exemptos quam non exemptos, qui non con-
" sueverunt[5] capitulum celebrare; præsidentes in ipso capitulo
" generali, canonico impedimento ablato. Eos igitur, qui
" contempserint vel neglexerint convenire, cessante cujuslibet
" appellationis obstaculo, per censuram ecclesiasticam venire
" compellant, et usque ad satisfactionem condignam, quam
" in eos tulerint rite, non relaxent; eadem censura facturi,
" quæ in eodem capitulo deliberatione provida fuerint ordi-
" nata, firmiter observari; reddituri tam ipsi quam visitatores
" et alii quilibet, ministerii[6] Domino, in cujus conspectu nuda
" sunt omnia et aperta, in extremo examine rationem. Sed
" et omnem sollicitudinem et diligentiam circa correctionem
" et reformationem ordinis ad visitationem cœnobiorum stu-
" deant adhibere. Porro cum visitatores, secundum statuta
" generalis concilii, in generali abbatum capitulo processerint
" ad visitationis officium exequendum, de statu monasteriorum
" et observandis regularibus observantiis diligenter inqui-
" rant, et tam in spiritualibus quam in temporalibus corrigant

---

[1] *talem . . responsionem*] tale . . responsum, O. W.

[2] *invenerant*] invenerat, W.

[3] Rainald Conti, afterwards P. Alexander IV.

[4] James de Vitri.

[5] O. W. ins. *hujusmodi*.

[6] *ministerii*] ministerium, B. O.

" et reformentquæ viderint corrigenda; ita quod monachos A.D. 1232.
" delinquentes per abbates loci corrigi faciant, eisque injungi Directions
" pœnitentiam salutarem, juxta beati Benedicti regulam et for the visitation
" Apostolica instituta, et non secundum normam pravæ con- issued by
" suetudinis, quæ jam pro lege [in] quibusdam ecclesiis inolevit. the Pope.
" Ipsi autem visitatores monachos quos contumaces invene-
" rint et rebelles, juxta modum culpæ vice nostra regulari
" censura compellant absque personarum delectu, non parcendo
" rebellibus ob suam pertinaciam vel potentiam amicorum,
" quin ovem morbidam eiciant ab ovili, ne inficiat oves sanas.
" Si vero abbates in corrigendis, juxta visitatorum mandatum
" et regularia instituta, seipsis suisve monachis inventi fuerint
" negligentes, proclamentur, corripiantur, et ita puniantur
" publice in capitulo generali, quod pœna eorum sit aliis in
" exemplum. Prout si abbas aliquis non exemptus fuerit a
" visitatoribus nimis negligens et remissus inventus, id loci
" diocesano denuncient sine mora, et per illum detur ei fidus
" et prudens coadjutor usque ad capitulum generale. Quod
" si dilapidator inventus fuerit aut alias merito amovendus,
" per diocesanum, postquam sibi a visitatoribus fuerit denun-
" ciatum, amoveatur absque judiciorum strepitu a regimine
" abbatiæ et a monasterio; provideatur interim administrator
" idoneus qui temporalium curam gerat, donec ipsi monasterio
" fuerit de abbate provisum. Quod si forsan episcopus hoc
" implere noluerit vel neglexerit, visitatores vel præsidentes
" in capitulo generali defectum episcopi ad sedem Apostolicam
" non differant intimare. Hæc eadem circa exemptos abbates
" fieri præcipimus, depositione tantum ipsorum sedi Apostolicæ
" reservata. Ita tamen, ut abbate,[1] qui videbitur amovendus,
" interim per visitatores vel in capitulo præsidentes ab admi-
" nistratione suspenso, administrator idoneus monasterio de-
" putetur. Illorum autem excessus, et alia quæ visa fuerint
" intimanda capitulis, præsidentes nobis denuntient per fideles
" nuntios et prudentes, quibus de communi abbatum contri-
" butione, juxta cujuslibet facultatem, sufficienter ministrentur
" expensæ. Sequentes autem visitatores priorum perquirant
" vestigia diligenter visitatorum, et eorum negligentias et
" excessus referant sequenti capitulo generali, ut juxta cul-
" pam debitam pœnam portent. Et hæc de visitatione sunt [2]
" manifestata."

---

[1] *abbate*] abbas, B. W.

[2] *sunt manifestata*] dicta sufficiant, O. W.

A.D. 1232. *De autentico alio visitatorum in ecclesiis exemptis.*

Letter of the Pope ordering a visitation of exempt monasteries in the diocese of Canterbury.

Item scripsit dominus Papa super eadem visitatione facienda in ecclesiis exemptis, in provincia Cantuariensi sitis, in hæc verba: "Gregorius[1] episcopus, servus "servorum Dei, dilectis filiis de Boxle, Cisterciensis, "et de Bekeham,[2] Præmonstratensis ordinis, abbatibus, "Rofensis et Cicestrensis diocesum, et præcentori eccle- "siæ Christi Cantuariensis, salutem et Apostolicam "benedictionem. Ille callidus supplantator, calumpniator
Job xl. 23. "iniquus, qui non miratur quod flumen absorbet, nisi "et ut Jordanis influat in os ejus, escas concupiscens "electas, illis jacit pedicas in jacturam, qui stare pro- "babiliter videbantur; eosque variis incursibus non "desinit attemptare, qui, ut ejus effugerent laqueos, se "in claustralibus castris receptarunt. Quare nos, et "istius obviare malitiæ, ac horum, prout interest nostra, "saluti consulere cupientes, libenter remedia quæ possu- "mus procuramus, ut præda de illius faucibus auferatur. "Intelligimus siquidem, quod nonnulla monasteria ex- "empta Cantuariensis diocesis in spiritualibus deformata "et in temporalibus sint graviter diminuta; dum mo-
f. 83. "nachi et moniales eorum, diabolica suggestione seducti, "immemores pacti Domini Dei sui, quo non solum sua "sed seipsos professione ordinis abnegarunt, nec Ananiæ "et Saphiræ mortis sententiam formidantes, non sine "furti nota et noxa, monasteriorum bona improprie "sibi appropriant et retentant, venantur non venialiter "lucra pecuniaria mercimoniis et usuris, sed et disci- "plina monastica ordinis profligati personæ patet[3] "contemptui, et religio blasphematur. Ne igitur ta- "lium culpas nostras efficere videamur, dum eas reli- "querimus incorrectas, visitationem, correctionem, et "reformationem monasteriorum ipsorum, tam in capite

[1] This letter is only known from this source.

[2] *i.e.* Beigham or Bayham in Sussex.

[3] *patei*] patent, B.

" quam in membris, vobis, de quorum fide ac discre- A.D. 1232.
" tione indubitatam fiduciam optinemus, super his et
" aliis committimus confidenter, concessa vobis super
" prædictis, appellatione remota, plenaria potestate, ac
" statutis in principali capitulo rite factis, in suo robore
" nihilominus duraturis. Quocirca discretionem ves-
" tram rogamus et exhortamur attente, per Apostolica
" vobis scripta, in virtute obedientiæ districte præci-
" piendo, mandantes, quatinus præmissa juxta spem
" nostram taliter exequi studeatis, quod Deo gratum
" et nobis posset esse acceptum. Contradictores, si
" qui fuerint, per censuram ecclesiasticam appellatione
" postposita compescatis; alioquin in extremo examine
" de manibus vestris requirat eorum sanguinem Domi-
" nus ultionum. Quod si non omnes his exequendis
" poteritis interesse, duo vestrum nihilominus ea exe-
" quantur. Data, etc."

Several of the abbeys appeal to the Pope, and obtain other visitors.

Mandati igitur hujus executores vehementius, et secus quam deceret, se primo in abbatiam Sancti Augustini Cantuariensis ingerentes, seque supra se incomposite efferentes, præcipue abbas de Boxle, adeo monachos perterruerunt, quod ad remedium appellationis coram præsentia domini Papæ necessario confugerunt; et Romam profecti, consumpto labore et effusa pecunia, aliqs visitatores impetrarunt. Similiter et illi de Westmonasterio, et illi de Sancto Ædmundo, quorum abbas piæ memoriæ Ricardus, cognomento de Insula, genere clarus, sed moribus clarior, dum ut parceret expensis in partibus commorans transmarinis, viam ingressus est carnis universæ. Abbas vero Sancti Albani et conventus, privilegiorum eminentiis, quibus insignita est ecclesia beati[1] Albani Anglorum prothomartyris, innitentes, inducias semel et iterum petierunt. Interim piæ memoriæ Willelmus, abbas ejusdem domus, sicut[2] suo loco et tempore dicetur,[3] in dampnum mag-

[1] *beati*] sancti, C.
[2] C. ins. *superius*.
[3] He died 24 Feb., 1235. *See* below under that year.

A.D. 1232. num et ruinam ecclesiæ suæ, naturæ debitum persolvit mortalibus diffinitum.[1]

Roger le Noir, bishop of London, goes to Rome.

Eodem anno, Rogerus Londoniensis episcopus, accusatus inter alios de consensu distractionis frugum clericorum Romanorum, profectus est ad sedem Apostolicam, ut suam ibi innocentiam purgaret.[2] Qui post multos labores et spoliationem obiter et emunctionem loculorum in curia domum remeavit.

Quod rex Anglorum ministros suos a curia sua removit naturales.

Offendiculum. Henry III. at Worcester. He expels his English ministers, and puts Poitevins in their places.

Anno Domini MCCXXXIII. Rex Anglorum H[enricus], anno regni sui decimo septimo, tenuit curiam suam ad Natale apud Wigorniam; ubi, ut dicitur, de consilio P[etri] Wintoniensis episcopi, omnes naturales curiæ suæ ministros a suis removit officiis, et Pictavenses extraneos in eorum ministeriis subrogavit. Willelmum quoque de Rodune militem expulit, qui in curia regis vices gerebat Ricardi magni Marescalli, quod idem Ricardus nimis moleste tulit. Walterum quoque Karleolensem episcopum idem rex per consilium prædictum ab officio thesaurarii prius expellens, centum libras argenti ab eo cepit, et custodias quasdam, quas ei per cartam suam confirmaverat dum viveret, contumeliose subtraxit. Consiliarios vero[3] suos omnes, tam episcopos quam comites ac barones et quosque de regno suo nobiles, ita præcipitanter abjecit quod nulli credebat[4] nisi episcopo memorato et caro[5] suo Petro de Rivallis; unde factum est, quod, expulsis castrorum custodibus per totam Angliam, rex omnia sub ipsius Petri custodia commendaret. Tunc Petrus Wintoniensis episcopus, ut regis favorem liberius optineret, attraxit in suum consortium Stephanum de Segrave, virum flexibilem, et Robertum Passeleue, qui sub Petro de Rivallis thesauros regis servabat; et sic contigit, ut illorum consilio et arbitrio universa regni negotia ordinaret. At rex, invitatis Pictavensibus et Britonibus transmarinis, qui egentes et lucro avidissime inhiantes venerunt ad duo milia cum equis et armis milites et servientes, quos in suo retinens obsequio posuit in præsidiis castrorum regni in locis diversis,

Peter des Roches, bishop of Winchester, his chief adviser.

His associates.

---

[1] *diffinitum*] om. C.
[2] *purgaret*] excusaret, O. W.
[3] *vero*] autem, C.
[4] O. W. ins. *in aliquo.*
[5] *caro suo*] Written by Par. over an erasure; filio ejus, O. W.; clerico suo, Hist. Angl.

qui homines Angliæ naturales et nobiles totis viribus opprimebant, proditores eos vocabant, quos etiam de proditione apud regem accusabant, quorum mendaciis rex simplex fidem adhibens tradidit custodias comitatuum et baroniarum cum juvenibus nobilibus et puellis generosis; horum autem utrumque sexum turpiter degenerabant, cum ignobiliter maritabant. Thesaurorum etiam suorum rex eis custodias cum legibus patriis et judiciis commisit. Quid plura? Judicia committuntur injustis, leges exlegibus, pax discordantibus, justitia injuriosis; et cum nobiles in regno et de regno de oppressionibus sibi irrogatis coram rege causam[1] deponerent, episcopo impediente prædicto, non fuit qui eis justitiam exhiberet. Episcopos etiam quosdam Angliæ idem episcopus ita apud regem accusabat, quod eosdem quasi hostes publicos devitaret. A.D. 1233. Injustice throughout the country.

Quod Marescallus regem increpavit.

Cumque his et consimilibus injuriis Ricardus comes, regis Marescallus, videret tam nobiles quam ignobiles opprimere et jura regni penitus deperire, zelo justitiæ provocatus, associatis sibi quibusdam magnatibus, ad regem audacter accessit, increpans eum, audientibus multis, quod per pravum consilium advocaverat extraneos Pictavenses, in oppressionem regni et hominum suorum de regno naturalium, legum pariter ac libertatum. Unde regem humiliter rogabat, ut tales excessus corrigere festinaret, per quos coronæ suæ et regni sui subversio imminebat. Affirmabat insuper, quod si hæc emendare diffugeret, ipse et cæteri de regni magnates tamdiu se ab ipsius consilio subtraherent, quamdiu alienigenarum consortio frueretur. Ad hæc autem respondens Petrus Wintoniensis episcopus dixit, quod bene licuit domino regi extraneos quoscunque vellet vocare ad[2] defensionem regni sui et coronæ, et etiam tot et tales, qui possent homines ejus superbos et rebelles ad debitum compellere famulatum. Comes vero Marescallus et cæteri magnates perturbati a curia recedentes, cum aliud non poterant habere responsum, firmiter promiserunt ad invicem, quod pro hac causa, quæ omnes tangebat, usque ad divisionem corporis et animæ viriliter decertarent. Interference of the earl Marshal.

[1] *causam*] querimoniam, W.
[2] *ad defensionem*] pro defensione, O. W.

A.D. 1233.

De tonitruo hyemali.

Storms and consequent floods, March 23.

Eodem anno, decimo kalendas Aprilis, audita sunt tonitrua terribilia; et secuta est per totam æstatem tanta pluviarum inundatio, quod ubique vivaria confregit et stagna, atque molendina per universam fere Angliam a suis sedibus violenter evulsit. Nempe in campis arabilibus et fructiferis, in partibus diversis, et aliis insolitis locis, proruperunt fontes per rivulos discurrentes, ex quibus aqua inter fruges stans, ad modum stagni collecta, admirantibus multis, pisces produxit fluviales. Molendina etiam nova in stationibus et sedibus fiebant diversis, ubi nunquam antea visa fuerunt.

f. 83 *b*.

De quodam signo viso in cælo.

Mock suns seen in Herefordshire and Worcestershire. 8 April.

Eodem quoque tempore, sexto scilicet idus Aprilis, circa horam diei primam, in finibus Herefordiæ et Wigorniæ apparuerunt in cælo quatuor soles adulterini, præter[1] solem naturalem, rubei[2] coloris; et[3] quidam magnus circulus cristallini coloris, latitudine quasi bipedalis, amplitudine cingens quasi totam Angliam, a cujus lateribus exibant semicirculi, in quorum sectionibus apparuerunt illi quatuor soles memorati, vero sole existente in plaga orientali et aere purissimo. Et quoniam non potest illud prodigiale portentum verbis describi, signo demonstrativo figuratur;[4] ipso cælo sic circinato existente exemplari, immediate multi[5] similitudinem rei sic ap-

---

[1] *præter*] circa, W.

[2] *rubei*] diversi, W.

[3] *et . . testimonium*] For this O. W. have, "quidam in semicirculis, "quidam in rotundis. Hi soles "plusquam mille viris fide dignis "apparentes terribile illis spectaculum præbuerunt; unde quidam "eorum propter visionem insolitam "pinxerunt soles et circulos diversis coloribus insignitos in pellibus "literalibus, ne res tam insolita a "memoriis hominum laberetur."

[4] This is represented by a drawing in the margin, in red. The semicircles and brightness are described. Below is, "Hoc signum "visum est in cælo de sole in Anglia et circinatum est statim dum "adhuc videretur, ut veracius ex"emplum exemplari assimilaretur; "durans ab hora prima usque ad "sextam." In the middle of the chief circle, in blue, is, "Signum "in cælo admirabile, hoc spatium "quasi totam Angliam complec"tens." The "sol verus" and the mock suns are gilt.

[5] *multi*] om. C.

parentis pinxerunt, propter rei novitatem admirandam. A.D. 1233.
Hæc visio multis apparuit, ex quibus unus fuit Johannes[1] episcopus Hertfertensis, qui figuras coram se non festinanter, sed spacio sufficienti, fecit circinari per manum capellani sui nimis perspicacis et ingeniosi, scilicet Willelmi canonici. Et ad idem insolitum spectaculum astitit Johannes de Munemue, et alii innumerabiles, qui de re tam incredibili testimonium perhibent veritati, et verum est eorum testimonium. Secuta est autem eodem anno in partibus illis guerra crudelis, strages, et humani sanguinis effusio terribilis, et per totam Angliam, Walliam, et Hyberniam perturbatio generalis. Circa idem denique tempus, mense Junio, in parte Australi Angliæ, visi sunt a multis secus maris litus immanissimi duo dracones in aere[2] præliantes; et post diutinam pugnam unus alterum superavit, et fugatum usque in profundum abissi insecutus est; nec amplius apparuerunt.[3]

Other evil omens.

De cassatione J[ohannis] electi Cantuariensis.

Per idem tempus cassatus est magister Johannes[4] Blundus, Cantuariensis electus.[5] Divulgatum quidem erat Romæ, quod post electionem suam acceperat ex dono P[etri] Wintoniensis episcopi mille marcas argenti, præter alias mille marcas, quas eidem Johanni crediderat, ut promoveretur; unde constat manifeste quod magis ei nocuit quam profuit familiaritas episcopi memorati. Scripsit etiam idem episcopus imperatori, ut suas partes interponeret circa promotionem prædicti J[ohannis] versus Papam; unde Papa perpendens notam simoniæ et ambitionis, dixit in corde suo illud Ovidianum,[6]

The election of John Blund to Canterbury quashed by the Pope.

" Et stricto supplicat ense potens."

Unde cor domini Papæ non erat bene cum eo. Præterea confessus fuerat Romæ idem Johannes, ut dicitur, quod

[1] *i.e.* John bishop of Ardfert, suffragan of Canterbury.

[2] O. W. ins. *graviter.*

[3] *apparuerunt*] visi fuerunt, W.

[4] O. W. ins. *cognomento.*

[5] In the margin is an inverted mitre and crosier.

[6] This line is not in Ovid; see the preface to vol. ii. p. xxxii., note 1.

A.D. 1233. duo habebat beneficia quibus cura annexa fuit[1] animarum, contra statuta[2] concilii generalis, qua præsumptione, quia carebat dispensatione, creditur reprobatus, licet allegatum fuerit e contra quod ea possederat ante concilium. Sed quoniam, jam cassatis tribus ecclesiæ Cantuariensis electis, præfata fuit[1] diu ecclesia a pastore viduata, similis facta Saræ uxori Tobiæ et filiæ Raguelis tot viris viduatæ, dedit monachis, qui cum electo cassato venerant, potestatem eligendi magistrum Ædmundum ecclesiæ Sarebiriensis canonicum, virum honestæ conversationis et bene literatum, in pastorem animarum suarum; cui etiam pallium transmisit, ne tanta sedes metropolitana a pastore diutius frustraretur. Monachi vero nec ipsum nec alium quemlibet, nisi de consensu conventus sui, recipere decreverunt.

Eligitur magister Ædmundus in archiepiscopum Cantuariæ.

De discordia orta inter regem et magnates regni.

The barons summoned to Oxford on June 24 by the king;

Circa dies istos, cum P[etrus] Wintoniensis episcopus et complices ipsius, in odium gentis Anglorum pariter et contemptum, cor regis ita immutabiliter perverterant,[3] ut eorum exterminium modis omnibus moliretur, invitavit paulatim tot Pictavensium legiones, quod totam fere Angliam repleverunt, quorum rex agminibus quocunque pergebat vallatus incessit; nec quicquam fiebat in regno, nisi quod Wintoniensis episcopus et Pictavensium turba disponebant. Tunc rex, missis literis suis, vocavit omnes de regno comites et barones ad colloquium, ut venirent apud Oxoniam ad festum Sancti Johannis; sed ipsi noluerunt ad ejus mandatum venire, tum propter insidias alienigenarum, tum propter indignationem quam conceperant adversus regem, qui extraneos ob eorundem baronum vocavit contemptum. Et cum hoc regi per nuntios solennes denunciassent, iratus est vehementer, et judicialiter jussit diffiniri, quo ordine debeat eos compellere ad suam curiam convenire. Tunc decretum est per judicium, ut secundo et tertio vocentur a rege, ut probet si venire velint an non. In hoc autem colloquio frater quidam Robertus[4] Bacun de ordine Prædicatorum, qui coram rege et quibusdam episcopis præsentibus verbum Dei prædicaret,[5] libera voce regi

they refuse to come.

Speech of Robert Bacun.

[1] *fuit*] extiterat, O. W.

[2] This is the 29th statute of the 4th Lateran council (1215).

[3] *perverterant*] immutaverant, O. W.

[4] Sic; he is called *Rogerus* below.

[5] *prædicaret*] prædicabat, O. W.

patenter dixit quod nunquam diuturna pace frueretur, nisi Petrum Wintoniensem episcopum et Petrum de Rivallis consanguineum [1] ejus a consiliis [2] suis amoveret.[3] Cumque alii,[4] qui aderant, idipsum[5] protestarentur, rex aliquantulum in seipso se recolligens, cor suum rationi inclinavit, et cum sic videret eum mitigatum, quidam clericus de curia, jocundus in sermone, scilicet Rogerus[6] Bacun, et jocunde ac lepide, cynice tamen reprehendens, ait; "Domine mi rex, quid plus nocet, trans fretum navi- "gantibus, aut quid plus terret?" At rex; "Nove- "runt facientes operationes in aquis multis." At clericus, "Domine, dicam; Petræ et Rupes." Ac[si] diceretur "Petrus de Rupibus;" hoc enim erat nomen episcopi Wintoniensis cum tali cognomento. Significavit ergo rex magnatibus memoratis, ut venirent apud Westmonasterium quinto idus Julii ad colloquium, et ibi per eorum consilium emendaret quicquid de jure noverat corrigendum. Sed cum audissent magnates præfati, quod paulatim applicuerunt in regno prædones multi cum equis et armis, a rege invitati, cum nullum pacis vidissent vestigium,[7] suspectum habentes Pictavensium innatas versutias, supersederunt ad diem sibi statutum venire, denuntiantes regi per nuntios solempnes, quatinus, omni dilatione remota, eiceret P[etrum] Wintoniensem episcopum et cæteros Pictavenses de curia sua. Sin autem, ipsi omnes de communi consilio totius regni ipsum cum iniquis consiliariis suis a regno depellerent, et de novo rege creando contrectarent.

A.D. 1233.

His play on the bishop of Winchester's name.

Threats of the associated barons.

Quod rex quosdam nobiles relegavit.

His ita gestis, rex animo consternatus est vehementer et ejus curia tota, vultum hæsitantes,[8] et non mediocriter metuentes, ne fieret error filii patris errore deterior; quem homines

Fear of the king.

[1] *consanguineum*] So Par. in the margin. The text has *filium* as O. W.

[2] *consiliis suis*] suo consilio, O. W.

[3] *amoveret*] removeret, O. W.

[4] O. W. ins. *multi*.

[5] W. ins. *regi*

[6] Sic.

[7] *vestigium*] signum, W.

[8] *hæsitantes*] So Par. for the reading of the MS., *demittentes*, which O. W. have.

A.D. 1233. sui de fastigio[1] regni deponere satagentes,[2] ad illud nomen, quod ei per quoddam præsagium datum est, scilicet Johannes Extorris, fere detruserunt. Tunc P[etrus] sæpedictus episcopus consilium regi dedit, ut arma moveret contra rebelles homines suos, et castella eorundem ac terras Pictavensibus conferret, qui regnum Angliæ a suis proditoribus
f. 84. tuerentur; jactitans se arduum et non scurrile velle et scire dare consilium, utpote qui aliquando consilium in partibus orientalibus rexit imperiale, et quod tam Sarracenis quam aliis nationibus erat prudentia ejus formidabilis. Rex autem in partem jam reversus deteriorem, inprimis iram conceptam in Gilebertum Basset virum nobilem retorquens, spoliavit eum a quodam manerio quod ex dono Johannis regis acceperat; qui cum a rege quod jus suum erat repeteret, vocavit eum proditorem, comminans, quod nisi a curia sua recederet, suspendio puniretur.[3] Ricardum quoque Suard, militem strenuum, qui ejusdem G[ileberti] neptem[4] habuit sibi matrimonio copulatam, sine ipsius licentia, ut dicebat, jussit rex capi et captum sibi præsentari. Alios quidem omnes de regno nobiles et potentes suspectos habens, obsides exegit ab eis, significans universis per literas suas quatinus infra kalendas Augusti tot et tales sibi obsides præsentarent, quibus ab ejus[5] animo omnem rebellionis suspicionem auferrent.

His rage against Gilbert Basset, and others.

Quod Marescallus præmunitus sit de proditione.

The earl Marshal is warned by his sister of his danger.

Cumque comites ac barones Angliæ in magno militiæ apparatu Londonias tenderent ad colloquium[6] kalendis Augusti sibi præfixum, Ricardus comes Marescallus cum cæteris venire proponens hospitatus est cum sorore sua Ysabella, uxore scilicet Ricardi fratris regis;[7] quæ cum fratrem interrogasset, quo iter haberet, respondit ille, quod ad colloquium apud Westmonasterium constitutum venire festinaret. Cui illa; "Noveris, frater carissime, quod paratæ sunt tibi insidiæ, "si venias, ut capiaris ab inimicis tuis, qui te regi et Win- "toniensi episcopo præsentabunt, ut de te faciant sicut de

[1] *fastigio*] fastu, O. W.

[2] *satagentes*] satagebant, O. W.

[3] *puniretur*] traderetur, O. W.

[4] *neptem*] So Par. for the reading of the MS., *sororem*; sororem, O. W.; sororem vel neptem, C.

[5] *ejus*] eis, B.

[6] O. W. ins. *in*. It is erased in B.

[7] O. W. ins. *Anglorum*.

" Huberto comite Cantiæ fecerunt." Marescallus vero vix credere consensit verbis femineis,[1] (erat enim vir nobilis pectoris,) quousque modum captionis et a quo caperetur probabilibus argumentis ostendisset mulier. At comes Marescallus tunc primo dictis sororis suæ fidem adhibens, nocte superveniente iter arripuit; nec prius frænum cohibuit, donec in Walliam festinus viator pervenit. Venerunt autem ad [colloquium prædictum comes Cestriæ, comes Lincolniæ, comes de Ferariis, et comes Ricardus frater regis, cum aliis comitibus et baronibus multis. Sed nihil ibi actum fuit, propter absentiam comitis Marescalli et Gileberti Basset et quorundam aliorum absentium[2] magnatum. Unde rex, per consilium episcopi Wintoniensis et Stephani de Segrave, fecit invitare per literas omnes de regno magnates, qui sibi ad militare servitium tenebantur, ut venirent apud Gloverniam cum equis et armis, die Dominica ante Assumptionem beatæ Mariæ. Sed Ricardus Marescallus et alii multi qui fuerant confœderati, cum venire noluissent ad diem statutum, fecit rex, ac si proditores essent, villas eorum concremari,[3] parcos et vivaria eorum destruere, castella obsidione vallare. Erant autem viri nobiles qui confœderati dicebantur, comes scilicet Marescallus miles incomparabilis, Gilebertus Basset et fratres ejus, viri bellatores et nobiles, Ricardus Suard, vir[4] martius ab adolescentia, Walterus de Cliforde, miles electus, cum aliis multis non ignobilibus sibi[5] coadhærentibus. Quos omnes rex, absque judicio curiæ suæ et parium suorum, exules et proscriptos denuntiari fecit, terras eorum Pictavensibus dedit, addens dolorem super dolorem, vulnera imprimendo vulneribus, præcepitque[6] ut eorum corpora caperentur, ubicunque in regno invenirentur.

A.D. 1233.

The king summons those who owe him military service to Gloucester on Aug. 14.

The property of the associated nobles destroyed.

Quod Wintoniensis episcopus quosdam confœderatos comitis Marescalli muneribus multis corrupit.

Tunc Petrus Wintoniensis, qui vires comitis Marescalli et confœderatorum suorum infirmare modis omnibus conabatur,

Some of them are corrupted

[1] *femineis*] sororis suæ, O. W.

[2] *absentium*] qui absentes erant, O. W.

[3] *concremari*] so Par. altering *concremare*, as O. W. have.

[4] *vir . . adolescentia*] miles strenuus, O. W.

[5] *sibi*] Written by Par. over an erasure. The MS. probably had *eis*. O. W. have *qui eis adhærebant*.

[6] *præcepitque*] præcipiens, O.W.

A.D. 1233. by the bribes of the bishop of Winchester.

comites[1] Cestriæ et Lincolniæ, datis mille marcis, corrupit, ut relicto Marescallo et causa justitiæ, ad regem eos[2] retro respicientes retorqueret, et partes[3] ejus foverent. Nam Ricardus frater regis diu ante ad regem reversus erat, qui Marescallo prius adhærebat. Hæc cum Marescallus cognovisset, confœderatus est Leolino principi Walliæ[4] et aliis proceribus[5] regionis illius, interposito juramento quod nullus eorum [cum rege] sine altero concordaret. Tunc in crastino [assumptionis] beatæ Mariæ applicuerunt apud Doveram viri armati multi ex regionibus transmarinis venientes, et ex Flandria Baldewinus de Gisnes, cum sua custodia, et ad regem apud Gloverniam pervenerunt. At rex, illorum et aliorum multorum vallatus catervis, ad Herefordensem urbem suum exercitum promovit numerosum. Hoc anno mortuus est Warinus[6] Basset, in obsidione et insultu castri de Kaerdif.

The king is joined by foreign troops, Aug. 17.

Death of Warine Basset.

De injuria Waltero Karleolensi episcopo illata.

The bishop of Carlisle prevented from crossing.

Per idem tempus,[7] Walterus Karleolensis episcopus,[8] quibusdam injuriis a rege sibi, ut dicebat, illatis, apud Doveram navem erat ingressus, ut transfretaret. Supervenerunt autem quidam ministri regis, eicientes eum cum suis omnibus de navi, et firmiter ex parte ipsius regis prohibebant, ne absque illius licentia de regno exiret. Applicuit autem tempore, quo hæc facta erant, ibidem Rogerus Londoniensis episcopus, a curia Romana reversus, qui videns injuriam, quæ præfato inferebatur episcopo, excommunicavit omnes qui in eum manus injecerant violentas. Et inde profectus ad regem, invenit eum apud urbem Herefordensem in Wallia cum exercitu copioso; ubi in præsentia regis et quorundam episcoporum de violentia Karleolensi episcopo illata supradictam excommunicationis sententiam innovavit, non mediocriter rege murmurante, et ne talem ferret sententiam prohibente. Cum quo etiam omnes qui affuerunt episcopi illos excommunicaverunt universos, qui hujus perturbationis occasionem præstabant.

Nota constantiam Rogeri Londoniensis episcopi.

---

[1] *comites*] So altered by Par. from *comitem*, as O. W.

[2] *eos . . . retorqueret*] converterent, O. W.

[3] *partes*] partem, O. W.

[4] *Walliæ*] Norwalliæ, O.

[5] *proceribus*] potentibus, O. W.

[6] Younger son of Alan Basset, of Wycombe (1st baron).

[7] O. W. ins. *cum*.

[8] O. W. ins. *pro*.

De diffidatione Marescalli et obsidione cujusdam castri illius.

A.D. 1233. The earl marshal's land and castle attacked by the king.

Et his ita gestis, rex de consilio episcopi Wintoniensis Marescallum diffidavit per episcopum Menevensem, et sic jussit contra eum arma movere et ejus castella obsidere. Ingressus igitur rex terram comitis Marescalli obsedit quoddam castellum ipsius.[1] Sed cum per dies plurimos illud graviter impugnasset et parum vel nihil profecisset, deficientibus exercitui alimentis, cum obsidionem solvere oportebat, puduit regem illuc venisse; unde, missis quibusdam episcopis ad comitem Marescallum, exegit ab eo, quatinus propter honorem ipsius regis, ne videretur castellum inaniter obsedisse, illud tali sibi conventione redderet, ut infra dies quindecim illud integrum ipsi[2] restitueret Marescallo, atque omnia quæ in regno erant corrigenda interim per consilium episcoporum, qui super his fidejussores fuerant, emendaret. Et ad hoc perficiendum constituit rex diem ipsi Marescallo ac cæteris exulatis[3] Dominica proxima post festum sancti Michaelis, apud Westmonasterium; et sic redditum est regi castellum, obsidione soluta.

The castle surrendered temporarily. 2 October.

De liberatione Huberti de Burgo.

Hubert de Burgh escapes from Devizes castle,

Circa dies istos, P[etrus] Wintoniensis episcopus, qui modis omnibus in mortem Huberti de Burgo aspirabat, qui in castro de Divisis in vinculis tenebatur, nulla de Huberto mentione facta, regem rogavit attentius, ut concederet sibi castri custodiam memorati, hac occasione ductus, ut copiam haberet illum ut dicitur perimendi. Sed Hubertus de his omnibus ab amicis suis qui in curia regis erant præmunitus, duobus[4] ministris, qui ei in illius castri præsidio serviebant, hoc consilium revelavit, qui ipsius miseriæ compatientes sollicite cogitabant, qualiter illum a mortis discrimine liberarent. Considerata igitur temporis oportunitate, dormientibus castelli custodibus, unus eorum, altero explorante, in prima noctis[5] Sancti Michaelis vigilia, præfatum H[ubertum] in humeris arripuit compeditum, et de turri clam custodibus descendens, et pium furtum ferens, latitudinem castelli,

f. 84 *b*.

facto pius et sceleratus eodem,[6]

[1] W. adds "cujus nomen non "teneo." The place was Huske (Usk), Annal. de Theokesberia: Annal. Monast., i. p. 90.

[2] *ipsi . . interim*] om. O.

[3] *exulatis*] Par. has *vel exulibus* in the margin.

[4] *duobus ministris*] duos ministros, B. O. W.

[5] A later hand has written *hora* in the margin to be inserted here.

[6] Ovid. Metam., iii. 5, ix. 408.

A.D. 1233. and takes refuge in the parish church.

pertransiit; veniensque ad majorem portam per ostium exivit, et sic quoddam ingens fossatum, licet cum difficultate, transcendens, ad ecclesiam villæ parrochialem impiger viator conscendit,[1] nec sarcinam prius deposuit quam ad majus altare lætus pervenit. Juvenes vero qui Hubertum liberaverant, ab eo recedere nolentes, pro laude sibi furtum[2] reputabant et mercede cælesti, si pro tanti viri liberatione mortem incurrerent temporalem.

Quomodo Hubertus ab ecclesia violenter extractus incarceratur in castro.

He is seized and dragged from the church.

Evigilantibus interea castellanis, cum Hubertum in loco non reperiunt consueto, perturbati sunt valde, et catervatim exeuntes de castro cum laternis et fustibus et armis, omnia quærendo perlustrabant, donec a referentibus audierunt Hubertum esse in ecclesia[3] compedibus liberatum. Quo cum tumultu concurrentes, invenerunt eum ante altare crucem Dominicam manibus bajulantem; quem atrociter arripientes et fustibus pariter ac pugnis impie cædentes et pellentes, cum duobus liberatoribus suis illum ad castellum raptim reducunt et graviori quam prius custodiæ committunt. Sed res gesta cum ad aures Roberti Saresberiensis episcopi pervenisset, venit celeriter ad castellum, præcipiens ipsis ecclesiæ violatoribus, ut Hubertum ad pacem ecclesiæ quantocius reductum, in illo statu quo illum invenerant, dimitterent absolutum. Sed castellani tumultuose satis episcopo respondentes dixerunt, se malle quod Hubertus suspenderetur quam ipsi. Et cum illum reducere noluissent, episcopus de commissa sibi potestate omnes nominatim excommunicavit qui eum detinebant et qui in eum manus injecerant violentas. Tunc episcopus ille, conjuncto sibi Rogero Londoniensi episcopo et quibusdam aliis episcopis, venit ad regem, super injuria Huberto illata coram eo querelam deponens; nec prius ab eo recessit quam Huberti liberationem impetravit; et sic in ecclesia, concedente sed invito rege, remissus est decimo quinto kalendas Novembris. Sed rex iratus vicecomiti provinciæ illius dedit per literas in mandatis, ut ecclesiam obsideret, donec Hubertus in ea ex ciborum inedia moreretur.

The bishop of Salisbury excommunicates those guilty of this.

The bishop of London compels the king to restore him to the church.

---

[1] *conscendit*] contendit, O. W.

[2] *furtum*] So Par., altering *furturum* in B., which O. W. also have.

[3] O. W. ins. *ex*.

A.D. 1233. Reasons given by Paris for the full details of the history of the earl Marshal.

De[1] factis vel dictis ipsius comitis non est modo multum curandum. Aliquando enim Dei ira et occultorum ultio memoriam omnium gestorum suorum exsufflavit cum vita multorum. Sed quia tunc credebatur cum viveret quod aliquid arduum et dignum memoria de eo fuerat affuturum, plenius ipsius gesta explicavimus.

Quod Marescallus castellum occupavit quod regi tradiderat.

The king refuses to restore to the Marshal his castle,

Per idem tempus, elapsis quindecim diebus postquam comes Marescallus regi castellum suum tradiderat, ut prædictum est, ut sibi redderet repetenti, misit ad regem, termino evoluto, rogans ut juxta pactum restitueret sibi castrum suum, de quo fidejussores constituerat episcopum Wintoniensem et Stephanum de Segrave, qui tunc vices justitiarii gerebat[2] sub rege, quod etiam firmaverant interposito juramento. Rex autem cum indignatione respondit quod illud non redderet, sed alia potius ejus castella sibi subjugaret. Sed idem

and he seizes it.

Marescallus, cum neque fidem neque juramentum vel pacem aliquam viderat a regis consiliariis observari, collegit exercitum copiosum, et castellum quod suum fuerat obsidione vallavit, machinas per girum adhibuit, et municipium illud levi negotio sibi subjugavit.

Parliament at Westminster, 9 October.

Erat interea rex apud Westmonasterium ad colloquium septimo idus Octobris, sicut magnatibus promiserat, ut per eorum consilium emendaret ea quæ in regno fuerant corrigenda; sed iniquum, quod tunc sequebatur, consilium id fieri non permisit. Plures autem[3] qui præsentes erant, regem humiliter rogabant in Domino, quatinus pacem faceret cum baronibus suis et nobilibus. Et aliæ favorabiles personæ, utpote fratres Prædicatores et Minores, quos rex solito venerabatur et exaudivit, eum attentius hortabantur, ut ipse debita dilectione homines suos naturales studeret amplexari; quos absque judicio parium suorum coegerat[4] exulare extorres, villas eorum[5] cremaverat, silvas et pomeria succiderat,[6] et stagna destruxerat; et malorum

[1] This is in the margin in red; below is, "Ne cures usque huc ☽-|-|-|-☾" The addition is not in C.

[2] *gerebat*] gerebant, W.

[3] W. ins. *episcopi.*

[4] *coegerat exulare*] exulaverat, O. W.

[5] O. W. ins. *et ædificia igne.*

[6] O. W. ins. *parcos.*

A.D. 1233. malo ductus et seductus consilio, fideles suos, quos sanguis nativus flecti non permitteret, pro aliis ventilatis postponit. Et quod pejus est, proditores vocat[1] per quos pacem regni sui et consilia ordinare et negotia disponere debebat. Ad hæc respondens P[etrus] Wintoniensis episcopus dixit, quod non sunt pares in Anglia, sicut in regno Francorum; unde licet regi Anglorum per justitiarios, quos constituerit,[2] quoslibet de regno reos proscribere[3] et mediante judicio condempnare. Episcopi vero[4] hæc audientes quasi una voce comminabantur, quod nominatim excommunicarent principales regis consiliarios iniquos. Ex quibus in capite expresserunt P[etrum] Wintoniensem episcopum, et consanguineum[5] ejus P[etrum] de Rivallis, Stephanum de Segrave justitiarium, et Robertum Passelewe thesaurarium. Quibus respondens P[etrus] Wintoniensis,[6] allegavit quod Romæ fuerat a summo pontifice episcopus consecratus, et inde ex eorum potestate exemptus, unde, ne in eum ferrent sententiam, sedem Apostolicam appellavit. Tunc episcopi omnes illos excommunicaverunt, qui animum regis immutaverant vel immutarent in odium naturalium hominum suorum de regno, et omnes qui perturbarent pacem regni.

The bishops threaten to excommunicate the king's chief advisers.

All disturbers of the peace excommunicated.

Quod rex omnes citari fecit, qui sibi tenebantur ad servitium.

The king summons all who owe him military service to meet at Gloucester (Nov. 2) against the Marshal.

In hoc colloquio venerunt nuntii ad regem, dicentes quod comes Marescallus ceperat castellum suum in Wallia, et quosdam ex militibus suis ibidem interfecerat et de ministris. Hæc audiens rex perturbatus est valde, et præcepit episcopis cunctis, ut Marescallum nominatim excommunicarent, qui castrum occupaverat memoratum. Sed illi e contra communiter dixerunt, indignum esse illum excommunicare, quia castellum quod suum fuit[7] in jus suum assumptum occupavit. Tunc rex perturbatus misit literas in omnes Angliæ fines, præcipiens cunctis, qui sibi ad militare servitium tenebantur, quatinus in crastino festivitatis Omnium Sanctorum[8] apud Gloverniam cum equis et armis quo ipse vellet conducere profecturi[9] convenirent. Per idem tempus Hubertus de Burgo,

---

[1] *vocat*] eos vocabat, O. W.

[2] *constituerit*] constituere voluerit, O. W.

[3] *proscribere*] exulare, O. W.

[4] *vero*] quoque, O. W.

[5] *consanguineum*] So Par. in the margin for *filium*, which the text has, as W.

[6] W. ins. *episcopus*.

[7] *fuit*] fuerat, O. W.

[8] O. W. ins. *essent*.

[9] *profecturi convenirent*] illos, ituri, O. W.

quondam Angliæ justitiarius, raptus est ab ecclesia de Divisis a viris armatis, amicis suis, ubi militaribus armis decenter indutus circa horam diei primam in Walliam adductus est ac regis hostibus sociatus, tertio kalendas Novembris. A.D. 1233. Hubert de Burgh is rescued from Devizes, and goes into Wales, Oct. 30.

Quod exulati invaserunt exercitum apud Grosmunt.

Circa eosdem dies, cum rex Anglorum apud Gloverniam copiosum collegisset exercitum, versus Herefordiam in Walliis legiones promovit, et inde terram ingressus Marescalli, ad ipsius exhæredationem et corporis captionem modis omnibus anhelabat. Sed ille, ut bellator providus, ante regis adventum armenta subtraxerat et victualia, unde rex, pro alimentorum defectu moram ibi facere non valens, ad castellum de Grosmund cum exercitu suo divertit. Ubi cum per dies aliquot moram pertraxisset, Marescallus et ejus confœderati cum proscriptis ab Anglia et relegatis[1] missis cum exploratoribus cognoverunt regem infra castelli ambitum pernoctare, et majorem partem exercitus[2] in tentoriis excubias celebrare. Tunc omnis multitudo, præter Marescallum qui regem invadere noluit, cum Walensibus et exercitu copioso in die sancti Martini post crepusculum[3] illuc properantes, et illos qui in tentoriis soporati jacebant invadentes, equos plus quam quingentos cum clitellis et spoliis ac supellectili universa occuparunt, fugientibus cæteris fere nudis quo impetus quemque rapiebat.[4] Nec ex eis quenquam lædere vel captum abducere voluerunt victores illi, præter duos milites, qui[5] indiscrete rebellantes potius a semetipsis quam ab aliis sunt interfecti. Ceperunt ergo bigas et vehicula cuncta, quibus pecunia et victualia ferebantur et arma; atque sarcinis bene dispositis ad tuta latibula sunt reversi. Hujus autem rei testes sunt Petrus Wintoniensis, Radulfus Cicestrensis, episcopi, Stephanus de Segrave, regis justitiarius, Petrus de Rivallis thesaurarius, Hugo Bigod comes de Northfolc, Willelmus comes Saresberiensis, Willelmus de Bello Campo, Willelmus de Albineio junior, et alii multi; qui[6] quasi spoliati a vispilionibus in compitis fugientes, omnia sua[7] illuc delata amiserunt. Unde factum est, quod multi de exercitu regis, et illi præcipue qui equos The king goes to Hereford, and occupies the lands of the Marshal. f. 85. Attack on his horses and baggage at Grosmont, Nov. 11.

[1] *relegatis*] exulatis, O. W.
[2] O. W. ins. *extra.*
[3] O. W. ins. *vespertinum.*
[4] *rapiebat*] ducebat, O. W.
[5] *qui . . interfecti*] qui ex omnibus interfecti fuerunt, O. W.
[6] W. ins. *nudi.*
[7] *sua*] quæ sua erant, W.

A.D. 1233. et arma et pecuniam, necnon et stratilectilia cum viaticis amiserant,[1] recedentes cum maxima confusione sunt reversi. Tunc rex, qui quasi solus inter hostes remanserat, posuit in castris Walliæ ruptarios Pictavenses, qui impetum reprimerent inimicorum suorum, et constituit principes illius militiæ viros nobiles, Johannem Monemutensem et Radulfum de Thoenio, cui etiam dedit castellum Matildis, quod antiquitus sui juris erat. Et his ita gestis rex Gloverniam est reversus. Eodem tempore, in principio mensis Novembris, audita sunt tonitrua horribiles choruscationes emittentia per dies plurimos, quod dirum omen solet significare. Unde dici solet in antiquo rusticorum proverbio, quod mulier non debet lugere mortem mariti vel filiorum suorum, sed potius tonitrum hiemale; quia frequenter[2] aut famem aut mortalitatem vel tale aliquid denunciat affuturum.

The king returns to Gloucester.

Thunder storms in November.

Proverb.

De gravi conflictu[3] *inter Marescallum et quosdam transmarinos.*

Eodem tempore, cum comes Marescallus terras hostium suorum ingressus prædas ageret et armenta contraheret, venit casu ad oppidum Monemutense, quod erat sibi contrarium; ubi jubens exercitum suum procedere ad expeditionem inchoatam, cum centum sociis equitibus ad castellum divertit, ut situm ejus exploraret, quod post dies paucos proposuit obsidere. Qui cum oppidum circuiret, conspexit eum Baldewinus de Gysnes, Flandrensis natione, miles strenuus, quem rex suis vocavit et tenuit stipendiis, et[4] eidem illud castellum commiserat custodiendum cum Pictavensibus[5] et Flandrensibus quamplurimis; et intelligens quod Marescallus erat, quem vidit castellum cum paucis explorare, erupit,[6] impetum faciens vehementem, cum multis[7] viris fortissimis et eleganter armatis, cupiens nomine famoso perpetuo intitulari; et rapido equorum cursu ad illum tendens captum[8] [cum] suis omnibus in oppidum detrudere[9]

Skirmish before Monmouth castle between the Marshal and Baldwin of Guisnes.

---

[1] O. W. ins. *universam.*

[2] *frequenter*] semper, O. W.

[3] An incident of the battle is represented in the margin.

[4] *et eidem*] cui rex, O. W.

[5] O. W. ins. *multis.*

[6] *erupit*] exivit, O. W.

[7] *multis*] mille, O. W.

[8] *captum*] captis, C., inserting *eum* afterwards.

[9] *detrudere*] perducere, O. W.

cogitabat. Videntes autem commilitones comitis Marescalli hostes cum impetu advenire, dederunt ei consilium ut sibi per fugam consuleret, inconsultum dicentes et temerarium, eum paucis armatis comitatum cum tot hostibus dimicare. Quibus respondens Marescallus dixit, se nunquam eatenus in prælio hostibus terga dedisse, nec se modo id affirmat incepturum.[1] Exhortatur[2] igitur omnes, ut viriliter defensioni vacantes[3] hostiles impetus conentur propulsare. At castellani interim in eos fortiter irruentes cum gladiis et lanceis rem strenue agebant. Fit gravissimus utrobique conflictus, sed nimis inæqualis, dum centum solummodo viri[4] mille adversarios multo diei spatio sustinebant.[5] Baldewinus vero de Gysnes tandem, associatis sibi duodecim bellatoribus fortissimis, impetum faciens in comitem Marescallum, voluit illum sub captione conclusum vivum perducere ad castellum. Sed ille hostes non permisit propius accedere, gladium vibrans a dextris et a sinistris, eum[6] frequenter hostili sanguine inebriavit; et sic solus contra duodecim et illi contra solum diutius dimicabant.[7] Sed demum, cum ad eum accedere non auderent, cum lanceis[8] equum quem[9] insidebat peremerunt. Sed ille, qui doctus et instructus erat in præliis Gallicanis, militem quendam sibi magis importunum per pedem arripuit fortiter, et revolvit viriliter. Quem cum in terram prostravisset, equum ipsius agili saltu conscendit, et iterum acriori vacavit defensioni. Tunc Baldewinus, miles bellicosus,[10] indigne ferens quod Marescallus contra tot adversarios sese tam diu defendebat, irruit potenter in eum, et arrepta galea ipsius de capite ejus, eam ita truculenter avulsit, quod sanguis ex ore ejus et naribus emanavit. Et arripiens per frænum equum illius, cœpit sessorem trahere versus castellum, aliis a tergo illum impellentibus.[11] Tunc ille, tanquam[12] in arcto positus, ensem in girum vibrando,

A.D. 1233. Skirmish before Monmouth castle between the Marshal and Baldwin of Guisnes.

[1] *incepturum*] facturum, O. W.

[2] *Exhortatur*] Exhortans, O. W.

[3] *vacantes . . propulsare*] vacarent, ne morerentur inulti, O. W.

[4] W. ins. *contra*.

[5] *sustinebant*] dimicabant, W.

[6] *eum . . . inebriavit*] sed, quoscunque cum illo contingebat, aut in terram mortuos prosternebat aut attonitos ictuum collisione reddebat, W.

[7] *dimicabant*] decertabant, W.

[8] W. ins. *suis*.

[9] *quem insidebat*] in quo sedebat, O. W.

[10] *bellicosus*] in armis strenuus, O. W.

[11] O. W. ins. ut ferrent auxilium Baldewino, qui Marescallum per frenum trahebat.

[12] *tanquam*] quasi, O. W.

A.D. 1233. Skirmish before Monmouth castle between the Marshal and Baldwin of Guisnes.

ictus importabiles hostibus imprimens, duos ex illis in terram prostravit attonitos; sed nec sic sese ab eorum manibus liberavit. Videns autem balistarius quidam ipsius Marescalli dominum suum in periculo constitutum, de balista spiculum emisit, et percutiens in pectore Baldewinum, qui Marescallum abducebat, armis non obstantibus illum perforavit. Qui corruens in terram, credidit se letaliter vulneratum. At sodales Baldewini, hoc viso, Marescallum relinquentes, dominum in terra jacentem erexerunt, quem quasi seminecem vel magis mortuum reputabant.

De strage facta a Marescallo apud castrum Monemutense inopinabiliter.

The Marshal's army comes up, and compels the enemy to take to flight. f. 85 *b*.

Et dum hæc agerentur ibidem, nuntiatum est exercitui ipsius Marescalli, quæ facta fuerant de illo, et venientes cum festinatione in auxilium ejus, hostes quantocius compulerunt in fugam. At illi fugientes ad fluvium quendam qui prope erat, ut evaderent, invenerunt pontem confractum, per quem transire sperabant. Unde plurimi in flumen sese mittentes, cum equis et armis submersi perierunt; alii autem, quo fugerent non invenientes, interfecti sunt; atque alii, sub captione conclusi, vix redempti. Unde pauci ex omnibus qui de castello exierant, incolumes sunt reversi. Capti sunt autem in parte Marescalli Thomas Suard, juvenis in militia præclarus, cum duobus sociis militibus, qui perducti sunt ad castellum captivi. Ex castellanis autem capti sunt milites quindecim, et servientes plurimi, quos Marescallus in vinculis cum equis et armis ac manubiis multis abduxit. In loco quidem certaminis remansit occisorum multitudo, tam Walensium quam Pictavensium et transmarinarum nationum, atque Baldewinus de Gysnes ad castellum a sociis perducitur graviter vulneratus.

Nov. 25.

Acta est autem hæc belli congressio in die beatæ Katerinæ virginis apud castellum memoratum. Post hunc quoque conflictum comes Marescallus cum Gileberto Basset et Ricardo Suard ac cæteris exulatis et eorum confœderatis, Pictavensibus, qui erant in castris regis Anglorum, letiferas posuerunt insidias, ita ut quotienscunque aliquis eorum ad prædandum exivit, nihil aliud quam capita singulorum pro redemptione ceperunt. Unde contigit in brevi, quod tam numerosa extraneorum multitudo in viis et locis diversis interfecta jaceret, quod aerem totum corrumperet regionis.

Slaughter of the Poitevins.

De admirabili prudentia et zelo justitiæ comitis Marescalli. A.D. 1233.

Per idem tempus, cum comes Marescallus in abbatia de Margan pernoctaret, venit ad eum[1] die Jovis proxima ante Natale frater quidam de ordine Minorum, Agnellus[2] nomine, qui familiaris erat domino regi et consiliarius ipsius, ut ostenderet ei quæ audierat in curia regis de eo ab ipso rege et consiliariis ejus. Ab ore autem regis audivit, ut dicebat, quod licet dictus comes Marescallus proditiose nimis et inique egerit contra ipsum, si nulla facta narratione de aliquo opere præambulo se vellet omnino supponere misericordiæ domini regis, rex concederet ei vitam cum membris, et tantum de Herefordsire quod inde honeste vivere posset et convenienter. Audivit etiam a Stephano de Segrave, quod forma misericordiæ revelaretur duobus de amicis Marescalli, de quibus plenam[3] confidentiam reportaret, qui Marescallo significarent,[4] quod secure se posset ponere in misericordia regis; ita tamen, quod nec ipsi Marescallo nec alii formam misericordiæ revelarent, et sic ignorans formam hoc faceret. Ab aliis autem de curia audivit, quia expediebat Marescallo facere prædicta; debitum,[5] utile, et tutum. Debet, quia fecit injuriam domino suo, qui antequam rex invaderet terram aut personam Marescalli, ipse invasit terram domini regis, combussit, destruxit, et homines interfecit. Et si ille dicit se hoc fecisse ad tuitionem corporis sui et hæreditatis suæ, dicunt, quod non, quia in ipsius corpus aut exhæredationem non fuit unquam aliquid machinatum. Nec ob hoc tamen deberet prorumpere contra dominum suum, donec oculata fide cognosceret regem contra ipsum talia cogitare; et ex tunc liceret talia attemptare.[6] Ad hæc respondens Marescallus fratri Agnello dixit; "Ad primum "quod dicunt, debeo, quia terram regis invasi, non est "verum; quia rex ipse, cum semper paratus essem stare "juri et judicio parium meorum in curia sua, et per inter- "nuntios plures pluries petii illud quod ab ipso mihi semper "extitit denegatum, terram meam violenter ingressus contra "omnem justitiam invasit. Cui sperans in humilitate placere,

Offers of the king to the Marshal, 22 Dec.

Reasons why the Marshal should accept the king's offers, with the answers of the Marshal.

[1] O. W. ins. *ibidem.*

[2] Agnellus of Pisa, first minister of the Franciscans in England; see the Liber Conformitatum of Bartholomew of Pisa, f. 69*b* (Milan, 1513).

[3] *plenam . . . reportaret*] confideret, O. W.

[4] *significarent*] scire facerent, O. W.

[5] *debitum . . tutum*] quia debitum, quia utile, quia tutum, O. W.

[6] *attemptare*] facere, O. W.

A.D. 1233. Reasons why the Marshal should accept the king's offers, with the answers of the Marshal.

" formam pacis cum eo mihi plurimum dampnosam gratis inii, " in qua[1] convenit, quod nisi illa ex parte regis mihi obser- " varetur, omnia omnino ex parte mea essent in statu, in quo " fuerunt ante dictam pacem initam. Videlicet, quod ego " essem extra homagium suum, et diffiduciatus[2] ab eo, sicut " prius fui per dominum episcopum Menevensem. Unde " [cum] fere in omnibus articulis in forma pacis deficeret, " licuit mihi, juxta conventionem meam, quod meum erat " recuperare, et posse suum modis omnibus debilitare, maxime " cum ad meam destructionem et exhæredationem et corporis " captionem anhelaret. Et hoc pro certo didici, et si necesse " est, probare possum. Et quod magis est, post pacem per " dies quindecim, antequam Walliam intrarem aut ab aliquo " me defenderem, sine judicio spoliavit me ab officio mares- " calciæ, quod jure hæreditario ad me pertinet et possedi, " nec aliquo [modo] ad illud me restituere voluit requisitus. " Unde aperte didici, quod nullam pacem mihi voluit obser- " vare, cum post pacem deterius quam ante me pertracterat. " Unde homo suus non fui, sed ab ipsius homagio per ipsum " absolutus, cum ad primam diffidationem redirem, juxta " dictam conventionem, ut prædictum est. Quapropter licuit " et licet me defendere, et malitiæ consiliatorum suorum " modis omnibus obviare." Item dicunt consiliarii regis, utile fore Marescallo, ut se supponat misericordiæ ejus, quia rex ditior et potentior est; et si Marescallus confidit in auxilio alienigenarum, rex ad unum quem ille adducet, poterit adducere septem; quia offerunt se quidam consanguinei regis alienigenæ, qui non sunt Scoti vel Gallici aut Walenses;[3] et suppeditabunt omnes inimicos ejus, qui veniunt[4] in tanta multitudine quod faciem[5] terræ cooperient. Ad hæc dicit Marescallus,[6] " Rex ditior me est[7] et potentior, verum est; sed " non potentior est Deo, qui est ipsa justitia, in quem con- " fido in conservatione et persecutione juris mei et regni. " Nec confido in alienigenis, nec ipsorum appeto confœdera- " tionem, nec auxilium invocabo, nisi, quod absit, inopinata " et inmutabili[8] fuero compulsus necessitate. Et bene scio, " quod rex potest septem contra unum adducere quem ego " adducere possum; et credo quod nimis cito tot adducet

[1] O. W. ins. *etiam.*

[2] *diffiduciatus*] diffidatus, O. W. See above p. 249.

[3] O. W. add *qui venient in Angliam.*

[4] *veniunt*] venient, O. W.

[5] *faciem terræ*] totam terram, O. W.

[6] O. W. add *quod.*

[7] *est*] sit, O. W.

[8] *inmutabili*] inevitabili, W.

" per consilium suum, quod non habeat per quos[1] ab ipsis " regnum suum possit liberare. Nam a viris fide dignis " didici, quod Wintoniensis episcopus obligatus sit impera- " tori Romano, quod faciet totum Angliæ regnum ipsi sub- " jugatum, quod Dei avertat providentia, et hoc a tem- " pore quo cum ipso fuit in partibus transmarinis. Et ideo " guerram istam specialiter incepit, ut ex hoc sumpta occa- " sione prius posse imperatoris et postea ipsum vocaret im- " peratorem. Et hoc probabile videtur, quia in discordia " regis abcessit ab Anglia, et modo aliquo prorumpens in " iram, spiritu effræni jurat quod [tot] faciet venire in " Angliam alienigenas, quod cooperient totam terram. Ha " quam suspecti, quam timendi sunt Pictavenses! ut " congruat illis illud poeticum,

A.D. 1233. Reasons why the Marshal should accept the king's offers, with the answers of the Marshal. f. 86.

" 'Timeo Danaos et dona ferentes. Virg. Æn. ii. 49.

" Prætermitto sub silentio quid suspendio mori- " turi apud Bedeford de ipso episcopo Wintoniensi " et comite Cestrensi cum juramento affirmarunt." Item dicunt consiliarii regis, tutum esse Marescallo, ut se supponat misericordiæ ejus, quia potest in regem confidere, et ejus consiliariis; in regem, quia misericors et deprecabilis,[2] et tunc demum regius sanguis vincitur, cum se vicisse conspexerit; in consiliariis dico, quia nunquam Marescallo malum procuraverunt, immo diligunt eum in veritate. Ad hæc respondens Marescallus,[3] quod bene potest esse quod rex misericors sit; "sed seductus[4] est consilio " eorum per quos nos graviter læsos sensimus, et adhuc " timentes laqueos quos evasimus. Et quod rex sit " mente nobilis, sicut et sanguine, exorabilis, necnon " et credibilis, quem Deus diu talem conservet, verum[5] " est quantum in se est; sed quantum ad consilium ejus " pertinet, dico, quod nulla mihi promissio fuit hactenus " observata. Quod dicitur de consiliariis, quod nunquam mihi " malum procuraverunt, falsum est; quia mala mea universa[6] " procuraverunt, et omnia eis principaliter imputo. Nec in

[1] O. W. ins. *ipse et.*

[2] *deprecabilis*] credibilis est, O. W.

[3] O. W. ins. *dicit.*

[4] *seductus*] deditus, W.

[5] *verum . . . . est*] potest esse quantum in se ipso, O. W.

[6] O. W. ins. *mihi.*

A.D. 1233. Reasons why the Marshal should accept the king's offers, with the answers of the Marshal.

" hoc, quod dicunt se me diligere, credendum [1] est, nec " debeo, nisi cum opera videro, quæ nondum vidi; operibus " enim credendum est. Plura enim sacramenta corpora- " liter præstita violaverunt; videlicet contra comitem Cantiæ, " cui omnes tres plura sacramenta fecerunt, quæ omnino " spreverunt et fregerunt, tam de forma provisa de prædicto " comite, de qua similiter pejeraverunt, quam de sacramento " libertatum in Magna Carta contentarum, quas infregerunt, " propter quæ excommunicati sunt et perjuri. Perjuri " sunt de fideli consilio quod juraverunt [2] domino regi præ- " stituros, cum in omnibus ei consilium Achitophel et " contra justitiam scienter impendebant. Stephanus quo- " que de Segrave, qui juravit justas leges observare, et illas " corrupit [3] et inusitatas introducit, et propter alia multa, " pro quibus Deus aut homo non debet ei fidem aut suis " complicibus adhibere, nonne tam ipse quam illi excom- " municati sunt?

" Rumor de veteri faciet ventura timeri;
Cras poterunt fieri turpia sicut heri.

" Et alius sapiens;

" Felix quem faciunt aliena pericula cautum."

Item dicunt consiliarii regis contra Marescallum, quod invasit corpus domini regis apud castellum de Grosmunt, antequam rex intrasset terram suam; et si hoc fecit, injuriam regi fecit. Unde debet se subicere misericordiæ ejus, ut prædictum est, ut faciat honorem domino regi, ne alii habeant exemplum insurgendi contra ipsum. Ad hæc respondens Marescallus pro persona sua, [dixit] quod falsum est quod [4] interfuit illi invasioni. Et forte aliqui de familia sua affuerunt, qui familiam tantum regis invaserunt, et non corpus regis. " Quod " tamen si fecissent, non esset mirum, cum rex veniret cum " exercitu suo in terram meam et me invaderet, et modis " omnibus [quibus] [5] posset gravaret; quod omnibus liquere " potest per tenorem literarum suarum, quibus per Angliam " generalem fecit convocationem in meum exitium. Et cum " prædicta ab ipsis mihi imposita falsa sint, et verum est " quod rex se pejus habuit contra me tempore quo ipsius

[1] *credendum est nec*] credere non, W.
[2] W. ins. *se*.
[3] *corrupit*] corrumpit, W.
[4] *quod*] quia non, W.
[5] *quibus*] So W. C. ins. *ut* above the line.

" misericordiam expectavi quam in alio aliquo tempore, et " adhuc utitur eodem consilio quo et tunc, et cum præcise " nitatur semper consiliis eorum in omnibus utendum, de " quorum consilio sentio omnia prædicta gravamina mihi et " meis illata, ejus nos subicere misericordiæ non debemus. " Nec hoc esset honor regis, quod voluntati suæ consentirem, " quæ non esset ratione subnixa; immo facerem sibi injuriam " et justitiæ, quam ipse in subditos exercere debet et conser- " vare. Et malum exemplum darem omnibus, videlicet dese- " rendi justitiam et juris persecutionem, propter voluntatem " erroneam, contra omnem justitiam, et [in] injuriam subdi- " torum. Nam ex hoc appareret nos diligere plus possessiones " nostras mundanas, quam ipsam justitiam." Item proponunt contra Marescallum consiliarii regis, quod confœderatus est capitaneis[1] inimicis ejus, videlicet Francigenis, Scotis, et Walensibus, et videtur eis hoc fecisse in odium et dampnum domini regis et regni. Ad hoc dicit Marescallus, quod " de " Francigenis falsum est simpliciter. Quod dictum est de " Scotis et Walensibus, et videtur hoc fecisse in odium " et dampnum regis, similiter falsum est, præterquam de " rege Scotiæ et Leolino principe Norewalliæ, qui non inimici " sed fideles ejus fuerunt, quousque per injurias ipsis a rege " et ejus consiliariis illatas a fidelitate sua inviti et coacti, " sicut et ego, alienati suut; et propter hoc cum illis con- " fœderatus sum, ut[2] melius simul quam separati jura nostra " perquiramus et defendamus, a quibus injuste privati sumus " et in parte magna spoliati." Item proponunt consiliarii regis quod non debet Marescallus confidere de confœderatis suis, quia rex sine aliquo dispendio terræ suæ poterit con- fœderatos Marescalli ab amicitia sua[3] separare. Ad hoc dicit Marescallus, quod super hoc non dubitat; "sed ex hoc " maxime appareat iniquitas consiliariorum suorum, quod aliquo " modo facerent regem subire dispendium erga nos, quos " specialiter vocant capitales inimicos, in meam injuriam, qui " semper fui ejus fidelis, quousque per ipsum remaneret, et " adhuc essem, si vellet mihi et meis amicis jus nostrum " redditum restaurare."[4] Item dicunt consiliarii sæpedicti, quod Papa et ecclesia Romana specialiter diligunt regem et regnum, et excommunicabunt omnes ejus adversarios; et hoc videtur jam esse in januis, quia jam pro legato miserunt. Ad

A.D. 1233. Reasons why the Marshal should accept the king's offers, with the answers of the Marshal.

[1] *capitaneis*] capitalibus, W.

[2] *ut*] So W.; et, B. C. has been corrected.

W. ins. *cum voluerit.*

[4] *redditum restaurare*] reddere, W.

A.D. 1233. Reasons why the Marshal should accept the king's offers, with the answers of the Marshal.

hoc quod de Papa et ecclesia Romana dicitur, "placet "mihi," dicit Marescallus, "quia quanto plus regem et regnum "diligunt, tanto plus desiderabunt, quod regnum suum et "subditos suos secundum justitiam rex pertractet. Et "placet mihi, quod adversarios regni excommunicet, quia illi "sunt qui contra justitiam consilium [regi[1] impendunt,] quos "opera manifestant; quia justitia et pax osculatæ sunt, et "propter hoc, ubi justitia corrumpitur, pax similiter violatur. "Item de legato, placet quod veniat; quia, quanto plures "discreti justitiam nostram audierint, tanto vilius adversarii "justitiæ confundentur. Et nunc, licet gravamina mea "specialiter enumeraverim, idem dico de omnibus amicis "meis et confœderatis; de[2] quibus sicut de meipso conqueror, "et sine quibus nihil omnino facere possum, quod ad ali-"quam stabilem conventionem pertineat."

De domo Conversorum Londoniis constructa.

Church for converted Jews built by the king. [f. 86 *b.*]

Circa idem tempus, rex Angliæ Henricus quandam decentem ecclesiam[3] et congregationi conventuali sufficientem cum quibusdam ædificiis adjacentibus propriis sumptibus fabricavit, in loco ubi domum Conversorum pro redemptione animæ suæ et regis Johannis patris sui et omnium antecessorum suorum constituit, anno regni sui decimo septimo; videlicet Londoniis, haud procul a Veteri Templo. Ad quam domum confugientes Judæi conversi, relicta Judaismi cæcitate, sub quadam honesta vivendi regula certum haberent in tota vita sua domicilium, tutum refugium, et sufficiens vitæ sustentamentum, sine servili labore et fœnoris emolumento. Unde factum est, quod in brevi congregatus est ibidem conversorum numerus copiosus; et ibidem baptizati et Christianorum lege instructi, vivunt laudabiliter, perito rectore ad hoc specialiter deputato gubernati. Similiter Spiritu Sancto

[1] *regi impendunt*] So W. C. ins. *præbent.*

[2] *de*] Par. inserts above the line *vel pro.* C. has *pro.*

[3] The building is represented in the margin.

tactus et pietatis intuitu compunctus, rex Angliæ Henricus quoddam nobile hospitale Oxoniis constituit, non procul a[1] ponte, ut ibidem infirmi et peregrini suæ remedium reciperent[2] necessitatis. A.D. 1233. *Item de hospitali regis apud Oxoniam.*

Quod rex Anglorum fuit apud Gloverniam ad Natale Domini.

Anno Domini MCCXXXIV., qui est annus regni Henrici regis Anglorum decimus octavus, idem rex ad Natale tenuit curiam suam apud Gloverniam cum parvo admodum comitatu, quia recesserant ab eo magnates multi, qui spoliati erant paulo ante a rebus omnibus apud Grosmunt castellum, sicut superius habetur expressum. Quo utique tempore cæpit terra gelu graviter constringi, ita quod fruges suffocabantur[3] in agris, radices herbarum in hortis, et quasi pedibus quatuor in humo infixas radices[4] in pomeriis desiccavit. Quod usque ad Purificationem beatæ Mariæ absque nive se continuans agriculturam suspendit. Secuta est autem in anno eodem tanta aeris et elementorum intemperies, quod sterilitatem rerum omnium de terra nascentium mortalibus, quod comminabatur, ministravit. Henry III. at Gloucester. Severe frost.

Quod Marescallus multos ex hostibus peremit.

In crastino quidem diei Dominicæ Nativitatis, Johannes Monemutensis vir nobilis, qui cum rege militabat in Wallia, copiosum collegit exercitum, ut furtivum faceret impetum in comitem Marescallum. Sed cum hoc Marescallo esset intimatum, misit se in quadam silva, per quam hostes venturi erant, ut eos deluderet, qui illum decipere cogitabant. Cum igitur adversarii memorati ad locum insidiarum pervenissent, Marescallus et exercitus ejus totus strepitum horribilem cum tubis clangentibus erumpentes,[5] et non præmunitos invadentes, omnes ilico compulerunt[6] fugam inire repentinam. Et fugientes insecuti interficiunt terga vertentes, ita quod innumera ex eis multitudine perempta tam Pictavensium quam aliorum, vix Johannes ipse per fugam evasit. Et progrediens cum suis legionibus Marescallus villas ejus et ædificia, cum omnibus Defeat of John of Monmouth in Wales by the earl Marshal.

[1] C. ins. *parvo.*
[2] C. ins. *sanitatis et.*
[3] *suffocabantur*] suffocabat, O.W.
[4] *infixas radices*] demersum ligna, O. W.
[5] *erumpentes*] emittentes, et buccinis in hostes irruunt venientes, O. W.
[6] W. ins. *in.*

A.D. 1234. quæ ipsius erant, ferro devastavit et flamma, et sic ex divite pauperem fecit et egentem.[1] His[2] ita gestis, Marescallus cum spoliis impretiabilibus et armentis in sua se recepit[3] municipia lætabundus.

Quod exulati seditionem moverunt contra consiliarios regis.

Richard Siward attacks the lands of the king's counsellors; earl Richard, Stephen de Segrave, bishop Peter des Roches.

In ipsis præterea diebus Natalitiis bellum contra regem et suos consiliarios graviter accenditur. Nam Ricardus Suard, conjunctis sibi cæteris exulatis, terras Ricardi comitis Cornubiæ, fratris regis, non longe a Brehulle sitas, cum ædificiis et frugibus ac bobus in bostaribus, caballis quoque in stabulis,[4] necnon gregibus in caulis, terras incendio tradiderunt.[5] Segrave quoque, natale solum Stephani Angliæ justitiarii, per idem tempus cum domibus valde sumptuosis, bobus, et frugibus, combusserunt, equos quoque pretiosos plures cum spoliis et rebus aliis inde recedentes abduxerunt. Villam quoque quandam episcopi Wintoniensis, non longe ab eadem villa[6] sitam, igne consumpserunt, et spolia diripuerunt, cum cæteris rebus ibi inventis. Hanc autem laudabilem constituebant regulam generalem inter se bellatores prænominati,[7] quod nemini quicquam mali[8] facerent,[9] vel aliquem læderent, præter iniquos regis consiliarios per quos erant in exilium pulsi; et quæ sua fuerant, igne concremarunt,[10] nemora, pomeria, et si qua sunt similia, radicitus exstirpantes.[11]

De equitatione facta apud Salopesberi.

Raid of the earl Marshal. He and Llewellyn burn Shrewsbury.

Deinde, infra octavas Epiphaniæ, comes Marescallus et princeps Norwalliæ Leolinus, collectis omnibus viribus quas habere poterant, terras regis longe ingressi, ferro et incendio destruxerunt, ita quod a finibus Walliæ usque ad Salopesbiriam nihil omnino reliquerunt intactum. Villam quoque Salopebrum in parte favillæ[12] tradiderunt, et pretiosa inde reversi spolia reportarunt. Rex autem Anglorum inter hæc omnia

[1] *egentem*] mendicum, W.
[2] *His ita gestis*] et sic, W.
[3] C. ins. *potestate*, but it is marked for omission.
[4] W. ins. *stantibus*.
[5] *tradiderunt*] concremarunt, W.
[6] *villa sitam*] urbe positam, W.
[7] *prænominati*] isti, W.
[8] *mali*] male, C.
[9] *facerent . . læderent*] fecerunt . . . læserunt, W.
[10] *concremarunt*] cremata, W.
[11] *exstirpantes*] exstirpata, W.
[12] *favillæ tradiderunt*] igne combusserunt, W.

quæ fiebant ab hostibus suis apud Gloverniam cum episcopo Wintoniensi morabatur imbellis, quia vires non habebat[1] militares, quibus audebat[2] hostibus obviare. Unde nimio rubore confusus versus Wintoniam profectus est, regionem illam adversariis relinquens depopulandam, sicut intuentibus apparuit evidenter. Nam miserabile viatoribus erat videre in provincia illa tot occisorum corpora, quorum non erat numerus, nuda per plateas et insepulta jacere, quæ bestiis esca fuere voracibus et volatilibus cæli rapacibus, ex quibus tantæ corruptionis fœtor aerem circumquaque infecerat, quod etiam homines sanos mortui peremerunt. Induratum quidem adeo erat cor regis contra Marescallum per iniquum, quo utebatur, consilium, quod episcopis illum admonentibus, ut pacem cum eo faceret qui pro justitia decertabat, responderet, se nunquam in pacem convenire cum illo, nisi laqueum in collo gerens et se proditorem esse recognoscens ejus misericordiam imploraret.

A.D. 1234.

The king goes to Winchester.

His rage against the earl Marshal.

De proditione quam contra Marescallum consiliarii regis fecerunt.

Circa dies istos Petrus Wintoniensis episcopus, et consanguineus[3] ejus Petrus de Rivallis, et alii iniqui[4] consiliarii regis, cum se victos ubique cernerent a comite Marescallo, et villas suas igne crematas irremediabiliter doluerunt, cogitabant proditione saltem, quem armis non poterant, superare. Siquidem qui præter alia incommoda a suo desiderio defraudati turbam Pictavensium innumeram in finibus Walliæ viderent interfectam, literas composuerunt proditionis inauditæ, et cum earundem tenorem literarum rex penitus ignoraret, compulerunt eum sigillum suum apponere, cum quo etiam et ipsi sua apponentes sigilla numero undecim, cruentum illud scriptum in Hyberniam transmiserunt. Missa est autem hujus proditionis cartâ ad magnates Hyberniæ, Mauricium scilicet filium Geroldi, qui vices justitiarii ibidem sub rege gerebat, ad Walterum et Hugonem de Lasceio, ad Ricardum de Burgo, et Galfridum de Marisco, et ad alios homines ejusdem Marescalli juratos, sed infideles, quæ hanc iniquitatem pro parte, quæ sequitur, continebat. Inprimis significaverunt magnatibus prædictis[5] consiliarii memorati, quod "Ricardus quondam regis "Angliæ Marescallus propter proditionem manifestam per

Vacat, quia amicorum offendiculum est usque ad hoc signum ⟵I-I-I-c.

Conspiracy against the earl Marshal by the king's f. 87. counsellors.

Their letter to the Irish chiefs.

[1] *habebat*] habuit, W.

[2] *audebat*] auderet, W.

[3] *consanguineus*] So Par. in the margin, for the reading of the text, *filius*, which C. O. W. have.

[4] *iniqui*] Underlined for omission by Par. It is not in C.

[5] *prædictis*] prædicti, B

A.D. 1234. " judicium curiæ ejusdem regis proscriptus erat de regno " Angliæ et[1] terris illius, villis ejus et ædificiis igne crematis, " parcis et pomeriis succisis, stagnis cum piscariis destructis; " et quod his omnibus majus est, ab hæreditate paterna in " perpetuum abjudicatus. Et cum a bonis omnibus hoc ordine " sit privatus, regem adhuc persequi non omittit, sed in incepta " contra eum malitia perseverat. Significamus ergo vobis, ut " fidelibus domini regis et juratis, quatinus, si casu in Hyber- " niam venerit, illum vel vivum vel mortuum comprehensum " regi præsentare corporaliter studeatis. Quod si facere cura- " veritis, totam hæreditatem ejus et possessiones de terra " Hyberniæ, quæ nunc in voluntate domini regis sunt, con- " cedit vobis inter vos dividendas et jure hæreditario possi- " dendas. Super hac domini regis promissione fideliter vobis " tenenda, nos omnes, quorum consilio rex et regnum regitur, " fidejussores constituimus, si rem prætaxatam perducere cura- " veritis ad effectum."[2]

Quod proceres Hyberniæ consensum regis consiliariis præbuerunt.

The Irish chiefs join them.

Cum igitur audissent Hybernienses[3] memorati[4] tenorem literarum, concupiscentia corda subvertit singulorum, et conspirantes ad invicem nuntios clam cum literis ad præfatos regis consiliarios transmiserunt, significantes illis communiter sub sigillo secreti, quod, si promissio in literis contenta per cartam regis confirmaretur eisdem, ipsi rem prælocutam ad effectum perducere conarentur. Tunc consiliarii sæpedicti[5] violentia proditiosa, subrepto sigillo regio ab Hugone[6] Cicestrensi episcopo, tunc cancellario, non huic fraudi consentiente, per cartam regis magnatibus illis omnia Marescalli jura Hyberniæ inter se dividenda concesserunt, singulorum loca, possessiones, et jura singulis exprimentes. Cumque tandem hoc dampnabile scriptum sigillo regio communitum ad proditores nequissimos in Hyberniam pervenisset, confœderati sunt protinus interposito juramento, quod visa opportunitate rem detestabilem perpetrarent; et conflantes in invicem ut perimerent innocentem, congregaverunt exercitum copiosum, et terras[7] comitis Marescalli hostiliter ingressi,

[1] O. W. ins. *aliis.*
[2] W. adds *Valete.*
[3] *Hybernienses*] Hiberniæ proceres, O. W.
[4] O. W. ins. *prædictarum.*
[5] *sæpedicti*] supradicti, C.
[6] *Hugone*] Sic, erroneously for *Radulfo.*
[7] *terras*] terram, W.

quædam castella ejus ceperunt, prædas et spolia inter se divi- A.D. 1234.
dentes,[1] ut talibus saltem injuriis provocatus ac lacessitus in Hyberniam transfretaret. ⟵

Quod hæretici Albigenses in campestri prælio sunt perempti.

Hoc quoque anno, hæretici Albigenses in partibus Hyspaniæ et illis regionibus ita invaluerunt, ut ordinatis episcopis hæreticis, qui suam prædicarent abusionem, asserebant constanter fidem Christianam et præcipue incarnationis misterium frivolum esse ac penitus abrogandum. Et congregantes exercitum copiosum ingressi sunt hostiliter fines Christianorum, comburentes ecclesias et homines Christianos cujuscunque sexus vel ætatis immisericorditer trucidantes. Sed, hoc tandem divulgato, compressa est eorum superstitiosa præsumptio a fidelibus Christianis, qui ad mandatum Gregorii Papæ ex diversis regionibus Occidentis cruce signati advenerant ad defensionem fidei Christianæ. Perempti sunt autem ab eis in campestri prælio tempore vernali cum suis episcopis hæretici memorati, ita quod nec unus eorum[2] evasit. Christiani quoque civitates eorum occupantes repleverunt eas fidelibus Christianis; et ordinatis in eis episcopis catholicis, reversi sunt in patriam[3] victores, ditati ac lætabundi.[4]

Excesses of the heretick Albigeois in Spain,

who are defeated in a pitched battle.

De hæreticis Catinis[5] *in confinio Alemanniæ peremptis.*

Similiter in partibus Alemanniæ fines contingentibus, hæreticos quosdam multiplicatos consimili miseria involvit Dominus omnipotens, ut fidelis unus fugaret mille, et duo[6] decem milia persequerentur. Conclusit enim eos Dominus in quodam loco palustri, in quo refugium speraverunt, mari ex parte altera existente

Slaughter of hereticks in Germany.

[1] *dividentes*] diviserunt, W.

[2] *unus eorum*] pes unus ex omnibus, O. W.

[3] W. ins. *suam.*

[4] *ditati ac lætabundi*] et qui pauperes advenerunt a partibus remotis, singuli divites recesserunt, O. W.

[5] *Catinis*] This word is written separately in the margin in a very minute hand. These were the Städinger. See the Tewkesbury Annals, Annal. Monast., i. 93.; Godefridus Monachus in Struve's Rerum Germanicarum Scriptores, i. p. 399; and the Annales Stadenses in Pertz, xvi. p. 361. The place seems to be Ostersted in Holstein.

[6] *duo decem*] duodecim, C.

A.D. 1234. illis pro repagulo, in quo peremptus est infidelium hæreticorum a Christianis numerus infinitus.

Truce between the king and the earl Marshal.

Hoc anno firmatæ [1] sunt treugæ inter regem et comitem Ricardum Marescallum.

Salubre consilium episcoporum in hac regni perturbatione.

Parliament at Westminster, 2 Feb.

Some of the bishops blamed for their intimacy with the earl Marshal.

Answer of bishop Alexander Stavenby to the accusation.

Dum hæc in partibus remotis [2] agerentur, rex Anglorum venit ad colloquium apud Westmonasterium in Purificatione beatæ [3] Mariæ, in quo quosdam episcopos et maxime Alexandrum Cestrensem episcopum graviter increpavit de nimia familiaritate comitis Marescalli, et quod ipsum a regni solio depellere nitebantur. Episcopus autem ille prænominatus, pontificalibus indutus, cum talia sibi objecta cognovisset, necnon quosdam qui regi suggesserunt exasperando, episcopos foventes partes Marescalli velle alium regem creare, commotus est vehementer, maxime adversus Rogerum de Cantelu, legistam, arguens [4] eum sceleris paterni, dicens, quod patris [5] sui proditoris et suspensi pro eadem proditione sequens vestigia patrissavit. Excommunicavit igitur incontinenti omnes qui contra regem iniquitatem hujusmodi sceleris cogitabant, vel super episcopos, qui omnino de salute et honore regis sollicitabantur, malitiose talia imponebant. Et sic manifestata episcoporum ac probata innocentia, confusis discordiæ seminatoribus, siluit legista prænominatus, ab anathemate, ut videtur, non immunis. Sic igitur intervenientibus episcopis qui aderant,[6] pacificatus [est] Alexander Cestrensis episcopus, et quievit spiritus illius, nimis ante amaricatus.

The bishops

Affuit quidem huic colloquio magister Ædmundus Cantuariensis electus, cum multis episcopis suffraganeis, qui omnes

---

[1] *firmatæ*] confirmatæ, C.

[2] *partibus remotis*] Hyspania, O. W.

[3] *beatæ*] sanctæ, O. W.

[4] *arguens . . sui*] Written on a separate slip of parchment by Paris over an erasure.

[5] Roger de Cantelupe, a knight of Essex, accused "de pace regis "infracta; et duello convictus et "tandem suspensus," in 1225. See the Dunstable Annals, Annal. Monast., iii. p. 95.

[6] O. W. ins. *cum rege*.

regis et regni desolationi condolentes venerunt ad regem, A.D. 1234.
et quasi uno corde, animo, et ore dixerunt, "Domine make a
" rex, dicimus vobis in Domino, ut fideles vestri, quia con- formal
" silium quod nunc habetis et quo utimini non est sanum complaint
" nec securum, sed crudele et periculosum vobis et regno to the king
" Angliæ, Petri videlicet Wintoniensis episcopi et Petri de of his
" Rivallis, et complicium suorum. In primis, quia gentem counsel-
" Anglicanam odio habent et contempnunt, vocantes eos pro- lors.
" ditores, et facientes omnes sic vocari, et avertentes animum f. 87 *b*.
" vestrum ab amore [1] gentis vestræ, et corda nostra et
" gentis vestræ a vobis, quod [2] apparet in Marescallo, qui me-
" lior homo est terræ vestræ, quem [3] per mendacia inter-
" seminata a vobis elongantes perverterunt. Et per hoc
" idem consilium, scilicet per dictum episcopum, amisit pater
" vester rex Johannes primo corda gentis suæ, primo [4] Nor-
" manniam, post alias terras; et in fine totum thesaurum [5]
" exhausit, et fere dominium Angliæ, et nunquam postea
" pacem habuit. Per idem consilium temporibus nostris
" turbatum fuit regnum, et venit interdictum, et denique
" factum est regnum tributarium, et princeps provin-
" ciarum facta est, proh dolor, ignobilibus sub tributo.
" Et inita guerra et diu protelata, mortuus est pater
" vester quasi [6] extorris, nec in pace regni vel animi, et
" sic mortem per eos admodum incurrit periculosam.
" Per idem consilium contra vos detentum fuit castellum de
" Bedeford, ubi multum thesaurum et strenuos homines
" perdidisti; ob [7] quam causam interim Rupellam in ig-
" nominiam totius regni tui amisisti. Item perturbatio [8]
" nunc imminens, toti regno periculosa, per eorum iniquum
" consilium accidit; quia, si per justitiam et rectum judi-
" cium terræ tractati fuissent homines vestri, non evenisset

---

[1] *amore gentis vestræ*] gente vestra, O. W.

[2] *quod . . . Marescallo*] ut apparet in facto Marescalli, O. W.

[3] *quem . . perverterunt*] et hæc per mala mendacia, quæ vobis dicunt de eis, omnia eorum dicta et facta pervertunt, W.

[4] *primo . . terras*] et post Normanniam et alias terras suas, W

[5] W. ins. *suum*.

[6] *quasi . . periculosam*] per tales angustias tandem mortem incurrit W.

[7] *ob . . . amisisti*] propter quod Rupellam perdidistis, O. W.

[8] *perturbatio . . periculosa*] illa perturbatio, quæ nunc periculosa est in regno vestro, O. W.

A.D. 1234. Complaint by the bishops of the king's counsellors.

" ista perturbatio, et haberetis terras vestras non destructas
" et thesaurum[1] inexhaustum. Item in fide dicimus qua
" vobis astringimur[2] obligati, quia consilium vestrum non
" est pacis, sed perturbationis terræ; quia sic crescere vo-
" lunt, qui per pacem non possunt, scilicet per regni per-
" turbationem et aliorum exhæreditionem. Item, quia cas-
" tella vestra et fortitudinem vestram[3] habent in manu sua,
" quasi de gente vestra diffidere debeatis. Item, quia scac-
" carium vestrum et omnes custodias et exchaetas maximas
" habent in potestate sua, placet talis expectatio; et quo-
" modo vobis respondebunt in[4] fine, ut credimus, compro-
" babis. Item, quia per sigillum vestrum vel præceptum,
" sine sigillo Petri de Rivallis,[5] vix aliquod magnum negotium
" fit in regno, quasi[6] vos pro rege non haberent. Item, per
" idem consilium naturales homines de regno vestro de curia
" vestra expulsi sunt; unde timendum est tam de vobis quam
" de regno, cum videamini magis esse in eorum potestate
" quam ipsi in vestra, sicut per plurima constat exempla.
" Item, quia puellam de[7] Britannia et sororem[8] vestram habent
" sub potestate sua, et alias plures puellas nobiles et alias
" mulieres nubiles, cum wardis ac maritagiis, quas dant suis
" et disparagant. Item, quia legem terræ, juratam et confir-
" matam atque per excommunicationem roboratam, pariter et
" justitiam confundunt et pervertunt; unde timendum est, ne
" sint excommunicati, et vos eis communicando. Item, quia
" non observant alicui promissionem, fidem, vel juramentum,
" vel scripturæ[9] munimentum, nec timent excommunicatio-
" nem. Unde qui a veritate recesserunt, sunt desperati, ut[10]
" qui in timore remanent, diffidentes. Hæc autem fideliter
" vobis dicimus, et coram Deo et hominibus consulimus, ro-
" gamus, et monemus, ut tale consilium amoveatis a vobis;
" et sicut est in aliis regnis consuetudo, regnum vestrum
" tractetis per fideles homines vestros et juratos de regno
" vestro. Denuntiamus enim vobis in veritate, quod nisi infra

---

[1] *thesaurum . . inexhaustum*] integrum thesaurum vestrum, O. W.

[2] *astringimur*] tenemur, O. W.

[3] *vestram*] terræ vestræ, O. W.

[4] *in . . . . comprobabis*] scietis postea, O. W.

[5] O. W. ins. *vel præcepto.*

[6] *quasi . . . haberent*] unde constat quia vos non habent pro rege, W. O. omits by carelessness from *regno* to *regno* in the next line.

[7] *de Britannia*] Britanniæ, W. This is Alienor, daughter of Geoffrey.

[8] Alienor, widow of William Marshal, afterwards married to Simon de Montfort.

[9] *scripturæ*] scripturam, O. W

[10] *ut*] et, O. W.

" breve tempus[1] ista correxeritis, in vos et in omnes alios A.D. 1234.
" contradictores per censuram ecclesiasticam procedemus,
" nihil nisi consecrationem venerabilis patris nostri electi
" Cantuariensis expectantes."

Et his ita dictis, rex humiliter breves postulavit inducias, dicens se non posse ita subito consilium suum amovere, donec de thesauro suo illis commisso ratiocinium audisset. Et sic solutum est colloquium, recedentibus cunctis cum fiducia concordiæ celeriter optinendæ. The king asks for time.

Quod exules ad vindictam proruperunt, et de liberalitate regis.

Finito siquidem colloquio prædicto, cum rex gratia orationis apud Bromholt[2] festinaret, transitum fecit per Sanctum Ædmundum. Ubi pietate motus,[3] concessit uxori Huberti de Burgo, quæ se admodum illi humiliavit, octo maneria de terris adquisitis a viro suo, quæ tunc fuerunt sub custodia Roberti Passelewe ex mandato ipsius regis. Ac deinde, expleto orationis voto, partes petiit occidentis. Et cum venisset ad villam de Huntendunia, venit Ricardus Suard cum Gileberto Basset et cæteris exulibus[4] ad Alcmundeburi[5] villam Stephani;[6] omnia concremavit, et spolia colligavit. Stephanus vero, qui cum rege erat, videns flammas ædificiorum suorum, regionemque totam illustrantes, cum manu armata[7] festinavit in auxilium rerum suarum advenire. Sed cum a referentibus cognovisset Ricardum Suard hujus violentiæ fuisse auctorem, quasi telis obviantibus fræna retorsit, et calcaribus non parcens, ad regem cum summa celeritate refugit, unde ipsum regem et alios qui aderant ad risum commovit. Per idem[8] tempus, ipse Ricardus et socii ejus quosdam milites in finibus Walliæ sibi adversantes juxta legem guerræ, quæ exlex est, ceperunt, et ad gravem redemptionem compulerunt. Henry III. at Bromholm. His grant to Margaret de Burgh. Attack by R. Siward on the lands of Stephen de Segrave.

---

[1] *tempus*] temporis spatium, O. W.

[2] *Bromholt*] Bromholm, C.

[3] *motus*] dictus, C.

[4] *exulibus*] exulatis, W.

[5] Alconbury near Huntingdon.

[6] Here "de Segrave, quæ vix " duobus a rege distabat miliari- " bus, et, injecto igne in ædificiis " dicti Stephani," which is given in O.W., is omitted, through the carelessness of the scribe of B. C. ins. *ubi* before *omnia* to make the sentence hang together.

[7] O. W. ins. *non modica.*

[8] O. W. ins. *etiam.*

A.D. 1234. *Consecratur Ædmundus in archiepiscopum Cantuariensem.*

Consecration of archbishop Edmund, Mid-Lent Sunday, 2 April. The pall sent him.

Eodem anno, in ecclesia Christi Cantuariæ consecratus est Ædmundus, ejusdem ecclesiæ electus,[1] a Rogero Londoniensi episcopo in archiepiscopum Cantuariensem, Dominica qua cantatur *Lætare Jerusalem*, quæ tunc fuit quarto nonas Aprilis, præsente rege cum tredecim episcopis. Et eodem die missam cum pallio, quod caute ei de curia Romana Simon de Legr[ecestria], ejus ecclesiæ monachus, detulerat, oleniter celebravit.

Quod rex Anglorum episcopum Wintoniensem et alios Pictavenses alienigenasque degeneres universos amoverit.

Parliament at Westminster, 9 April.

Circa eosdem denique dies convenerunt ad colloquium Dominica prima in Passione Domini, quæ tunc fuit quinto idus Aprilis, apud Westmonasterium rex cum comitibus et baronibus, et archiepiscopus nuper consecratus cum suis suffraganeis, ut regno perturbato salubriter providerent. Archiepiscopus quidem, conjunctis sibi episcopis ac cæteris qui aderant prælatis, ad regem veniens ostendit ei consilium suum et episcoporum super desolatione regni et periculo imminenti, replicando suprascripta incommoda, in colloquio superius habito sibi expressa. Denuntiavit etiam ipsi[2] expresse,[3] quod nisi celerius errorem dimitteret et cum fidelibus regni sui pacifice componeret, ipse incontinenti cum omnibus qui aderant prælatis in ipsum regem sententiam ferret excommunicationis et in omnes alios hujus pacis contradictores et concordiæ perversores. Rex autem pius, audiens consilium prælatorum, humiliter respondit, quod consiliis eorum in omnibus optemperaret.[4] Unde post dies paucos, intelligens proprium errorem, pœnitentia ductus præcepit Petro Wintoniensi episcopo, ut pergens ad episcopatum suum curis intenderet animarum, et de cætero regiis negotiis nequaquam interesset. Petro etiam de Rivallis immutabiliter jussit, cujus Anglia tota dispositionibus subjacebat, ut, redditis sibi castellis suis, et ratiocinium[5] de thesauris incontinenti redderet, et a curia recederet, affirmans cum juramento, quod nisi beneficiatus et in sortem clericorum fuisset admissus, ipse ei[6] ambos oculos eruere faceret. Pictavenses insuper omnes tam de curia sua

The archbishop threatens the king with excommunication.

He gives way, sends the bishop of Winchester to his diocese, and dismisses P. de Rievaulx. f. 88.

The Poite-

[1] A pastoral staff and crosier are in the margin.

[2] *ipsi*] ibi, C.

[3] *expresse*] regi audacter, O. W.

[4] *optemperaret*] acclinaret, O.W.

[5] *ratiocinium*] ratiocinio, W.

[6] *ei*] ejus, W.

quam de castrorum præsidiis expellens, remisit in patriam suam, præcipiens ut ultra faciem ejus non viderent. Ac deinde rex, qui modis omnibus pacem sitiebat, misit Ædmundum archiepiscopum Cantuariensem cum episcopis Cestrensi et Rofensi in Walliam, ad Leolinum et[1] Ricardum comitem Marescallum, ut cum eis de pace tractarent. Et sic rex, dimissis iniquis consiliariis suis, revocavit ad obsequium suum naturales homines de regno suo, subiciens se consilio archiepiscopi et episcoporum, per quos sperabat regnum perturbatum ad statum prosperum[2] revocare. A.D. 1234. vins banished. The archbishop and bishops of Chester and Rochester sent to make peace with the earl Marshal.

Quod comes Marescallus in Hyberniam veniens guerram contra regem moverit.

Hoc quoque tempore venerunt nuntii ad Ricardum comitem Marescallum, referentes quomodo sæpedicti magnates Hyberniæ terram ejus hostiliter ingressi quædam ipsius castella ceperant, et eam pervagantes rapinis et spoliis indulgebant. Marescallus autem, cum rex Anglorum post dies Natalitios expeditiones bellicas in Walliis dimisisset[3] [et] australes Angliæ partes petisset, circa Purificationem beatæ Mariæ cum quindecim tantum militibus[4] transfretavit, ut hostium suorum impetus[5] refrænaret. Qui cum ibidem applicuisset, venit ad eum Galfridus de Marisco, homo ejus ligius, senex[6] infidelis, qui Mauricio justitiario, Hugoni de Lasceio, et Ricardo de Burgo, ac cæteris inimicis ipsius Marescalli fuerat confœderatus, et adhærebat ei in dolo, consulens ut contra hostes prædictos arma moveret, ut[7] Hyberniam sic sibi totam subjugaret; asserens jus suum ei auxiliaturum, viribusque Martiis non destituendum. Cumque hæsitasset Marescallus de consensu proditorum, timens non vires, sed fraudes innatas Hyberniensibus, et libraret rationis trutina eventus fortuitos bellorum, respondit Galfridus, "Quid "times? credendum est te nunquam fuisse filium "victoriosissimi Willelmi veteris Marescalli, qui in- "rumpentibus hostibus nunquam dedit terga. Ecce "victoria pro foribus; ecce jus tuum avitum, quod te The earl Marshal goes into Ireland against his enemies. Treacherous advice of Geoffrey Marsh.

[1] W. ins. *ad.*
[2] *prosperum*] debitum, O. W.
[3] *dimisisset et*] dimissis, O. W.
[4] O. W. ins. *in Hiberniam.*
[5] *impetus*] malitiam, O. W.
[6] *senex*] sed, O. W.
[7] *ut*] et, O. W.

A.D. 1234. " contingit jure lineari; quod invicti antecessores tui, " qui de Strangboue cognomen acceperunt, strenue " conquisiverunt. Nunquid incipis degenerare?" Marescallus vero his verbis, ac si ratione ac fide fulcirentur, fidem adhibens, erectus in confidentiam, per totam terram suam profectus est, exercitum congregans[1] copiosum, et hostes suos insecutus castella quæ ceperant pro parte revocavit. Lemeric quoque, famosam Hyberniæ civitatem, quatriduana cepit obsidione et ex civibus exegit fidelitatem. Deinde hostiliter progrediens, cepit tam regis castella quam Hyberniensium vel aliorum inimicorum suorum; accipiens a custodibus juramentum, ne ejus propositum impedirent. Magnates autem[2] prædicti, illi occurrere non audentes, immo quasi fulgurantem procellam formidantes, fugerunt a facie ejus[3] loca petentes remotiora; ubi milites et equites bellatores cum turba peditum armatorum innumera congregantes ad campestre sese prælium præparabant, habentes milites centum et sexaginta, pedites duo milia, cum armis suis. Hos omnes, datis regiis thesauris, cum majoribus[4] pollicitis, ita in necem Marescalli animaverant, ut, eo perempto, se divites fieri æstimarent. Quo facto, miserunt ad Marescallum viros Templarios, mandantes quod proditiose nimis agebat contra dominum suum regem Angliæ, quem sicut in Anglia ita jam in Hybernia expugnavit.[5] Addiderunt etiam, quod ipsi, sub quorum custodia rex terram Hyberniæ commiserat, et cujus homines erant fideles et jurati, non poterant sine proditionis nota, hanc injuriam sustinere. Postulaverunt ergo inducias competentes, ut interim scirent a rege Anglorum, si velit Hyberniam defendere; quam si tueri contempneret, et eam relinquendo deserere discerneret, ipsi terram totam ei sine lite et sanguinis effusione resignarent.

Capture of Limerick.

Conspiracy against the earl Marshal.

Quod justum bellum idem comes contra regem susceperit.

Answer of the earl Marshal to his enemies.

His igitur ita significatis,[6] ad singula sibi proposita comes Marescallus respondit eleganter, dicens; " In primis respon- " deo, quod proditiose non egi contra regem; quia sine " judicio parium meorum et injuste ab officio marescalciæ me

[1] *congregans*] congregavit, O. W.

[2] *autem*] quidem, O. W.

[3] O. W. ins. *ad*.

[4] *majoribus pollicitis*] magnis promissionibus, O. W.

[5] *expugnavit*] impugnabat, O. W.

[6] *significatis*] dictis, O. W.

" spoliavit, exulem per totam Angliam faciens[1] denuntiari; A.D. 1234.
" ædificia mea concremavit, terras[2] destruxit, avulsit pomeria,
" exhausit vivaria. Semel et iterum me diffidavit, cum
" semper paratus essem in curia sua juri parere, et stare
" judicio parium meorum. Unde homo suus non fui, sed ab
" ipsius homagio non per me sed per ipsum licenter absoi-
" vebar."[3] De cæteris autem sibi objectis, et de induciis concedendis, significavit magnatibus prædictis per eosdem Templarios, ut in crastino venirent ad colloquium in quodam prato sibi designato, de pace tractaturi, immutabiliter affirmans quod licuit sibi de jure quod suum erat repetere, et posse regis et consiliatorum suorum[4] modis omnibus quibus poterat infirmare.

De iniquo consilio Galfridi de Marisco.

Cumque verba comitis Marescalli magnatibus sæpedictis a Templariis fuissent declarata, placuit eis vehementer ad colloquium venire, scientes se majores habere vires et armatorum copias quam haberet Marescallus. Habuerunt enim in proposito, quod sine campestri prælio ad propria non redirent. Marescallus[5] a militibus[6] super dicto negotio consilium quærens, dixit; " Sufficere mihi debet, ut concedam proceribus
" istis inducias postulatas, quia justum mihi videtur et ratione
" subnixum quod petunt; unde timeo, si eis æquitatem facere
" negavero, ne deterius mihi contingat." Hoc cum audisset Galfridus de Marisco, alter Achitophel, malum condens in pectore consilium, qui Marescallo[7] dolose adhærebat, conscius[8] provisæ proditionis ac socius, prorupit in vocem tergiversationis[9] adversus eum, quasi ex caritate loquens, ait;[10]
" Hoc est quod præcinui, te scilicet multum dissimilem
" invicto Willelmo veteri[11] Marescallo, quem vidi, quem

Dishonest advice of Geoffrey Marsh.

[1] *faciens*] fecit, O. W.
[2] *terras*] et terras meas, O. W.
[3] *absolvebar*] absolutus, O. W.
[4] *suorum*] ejus, O. W.
[5] O. W. ins. *vero.*
[6] O. W. ins. *suis.*
[7] *Marescallo*] ei, O. W.
[8] *conscius*] et conscius erat, O. W.
[9] *tergiversationis*] blasphemiæ O. W.
[10] *ait . . superabat*] dixit ipsum non fuisse filium Willelmi magni Marescalli, qui in consilio et prudentia, strenuitate pariter et audacia, omnes occidentalis imperii milites superabat, O. W.
[11] *veteri*] Par. inserts *vel magno* over this. C. has *Willelmo vel magno veteri Marescallo.*

A.D. 1234. " amavi, cui servivi, quem dilexi, qui in pace tractabilis ac discretus, in bello insuperabilis, omnes occidentales strenuitate superabat. Et tu modo, ut prius dixi, timidus effectus regnum Hyberniæ, quod nunc subjugare vales, per ignaviam optinere contempnis. Induciæ siquidem, quas petunt inimici,[1] frustratoriæ sunt; ut sic scilicet[2] ingressum tuum et negotium tuum, quod in procinctu est, valeant impedire. Noveris autem certissime, quod hostes tui omnes, cum te viderint armatum, et ad pugnam licet cum paucis accinctum,[3] ut ante
f. 88 *b.* leonem pecudes terga vertentes, universi[4] evadere conabuntur." Erant præterea ibidem et alii milites quater viginti vel plures, qui de Marescallo in Hybernia terras tenebant, ab hostibus[5] corrupti, qui ei consuluerunt idipsum, proditiose illum decipere cupientes.

De colloquio habito inter proceres Hyberniæ et comitem Marescallum.

Conference between the earl Marshal and the Irish chiefs [at the Curragh, Kildare.]

Mane autem facto, venerunt ad colloquium in prato sibi designato Mauricius justitiarius, Hugo de Lasceio, et Ricardus de Burgo, cum militibus septies viginti fortissimis et audacissimis et ad unguem armatis, quos a tempore proditionis inchoatæ elegerant ex toto Hyberniæ regno, ut perimerent Marescallum, et ad hoc conduxerant magnis muneribus,[6] pollicita ampliora multiplicantes, qui iccirco campestre prælium magis quam concordiam sitiebant. Marescallus vero cum suis armatis, qui omnes sibi ficte adhærebant, præter quindecim milites quos de propria familia habebat, ad colloquium veniens, per unum fere miliare ab hostibus divisus, suam composuit stationem. Deinde Templariis mediantibus, qui inter utrumque exercitum verba conferebant, de pace tractare cœperunt. Sed tandem magnates Hyberniæ, ut breviter dicatur, cum cognovissent quia Marescallus cum paucis advenerat, quorum figmentum et teporem pro magna parte cognoverant, significaverunt ei immutabiliter et præcise, quod nisi prædictas concederet inducias, eum diffidabant, ut continuo gladiis emicantibus[7] fortunam belli

[1] O. W. ins. *tui.*
[2] *scilicet . . impedire*] impediant progressum tuum, O. W.
[3] *accinctum*] præparatum, O. W.
[4] *universi*] per fugam, O. W.
[5] O. W. ins. *ejus.*
[6] W. adds *et promissionibus.*
[7] *emicantibus*] discurrentibus, O. W.

experirentur, quis ex illis prælio fortior haberetur. Comes vero Marescallus per consilium Galfridi de Marisco et aliorum hominum suorum, sed infidelium, invitus et coactus planc negavit eis treugas postulatas, petens constanter per internuntios memoratos, ut redderent sibi quædam castella sua, quæ injuste occupaverant et detinebant; quia injustum ei videbatur inducias concedere spoliatus. Cumque illi id facere denegabant,[1] dispositis aciebus ad pugnam, contra Marescallum procedunt quasi securi de [2] victoria optinenda. Quod videns Gaufridus de Marisco, dixit ad Marescallum; "Consilium do "tibi in fide, ut concedatis magnatibus istis inducias petitas; "uxor enim mea soror est nobilis viri Hugonis de Lasceio, "unde non possum in prælium contra ipsum tecum ire, cum "quo consisto[3] confœderatus." Ad quem Marescallus; "O[4] "proditor nequissime, nonne modo denegavi eis inducias "contra voluntatem meam per tuum consilium? Inconstantis "hominis esset, tam cito concedere quod modo eis denegavi; "et[5] idipsum magis timore[6] facere viderer quam amore. "Scio,[7] scio, quia hodierna die morti traditus sum; sed "melius est mihi mori cum honore pro causa justitiæ, quam "campum per fugam deserere et probra militiæ in perpetuum "habere[8] impudenter."[9] Et respiciens Walterum fratrem suum, juvenem elegantissimum, dixit quibusdam ministris suis; "Adducite fratrem meum[4] ad castellum meum quod "prope est, ne in hoc certamine pereat imminenti, ex-"tinguaturque penitus[10] genus meum; quia in ejus probitate "confido, si annos contigerit[11] legitimos strenue[12] militiam "exercendi. Me autem[13] nunc expectat belli anceps "occasio; nec patet nisi cum dedecore diverticulum. "Galeatum sero duelli pœnitet." Proceres autem Hyberniæ, audaciam Marescalli ac probitatem metuentes, arma sua militibus fortissimis tradiderant et ignotis, quos ad hoc conduxerant, ut perimerent innocentem; sic eum occidere cupientes, ut non occidisse viderentur. A.D. 1234.

[1] *denegabant*] denegassent, O. W.
[2] *de victoria optinenda*] victoriam optinendi, O. W.
[3] *consisto*] existo, O. W.
[4] O. W. ins. *inquit*.
[5] *et*] quia, O. W.
[6] O. W. ins. *hoc*.
[7] O. W. ins. *enim*.
[8] *habere*] optinere, O. W.
[9] He is represented armed and on horseback in the margin: above is "Scutum Marescalli," the two parts being marked "ex auro viri-"dique," and the lion, *gul*. See it in the Hist. Anglor., ii. 369.
[10] O. W. ins. *omne*.
[11] *contigerit*] exspectaverit, O. W.
[12] *strenue*] ad, O. W.
[13] *autem* is inserted by Par. above the line. The MS. has *Quia me*.

A.D. 1234. *De prœlio campestri in quo captus fuit comes Marescallus.*

Battle between the earl Marshal and his enemies.

Comes vero Marescallus hostes multos aciebus dispositis contra paucos venire considerans, hortatur suos ad pugnam, quam pro justitiæ causa et legibus Anglicanæ gentis et oppressione Pictavensium assumpserat, sperans habere fideles, quos habebat proditores. In medium hostium audacter prorupit et aciebus eorum potenter penetratis, militibus suis viam ferro aperuit, quem solummodo quindecim milites de propria familia sequentes, obstantium cohortes acierum dissipare cœperunt. Sed homines ejus jurati et milites, in quibus confidebat, sicut prius inter proditores erat conspiratum,[1] hostibus sese Marescalli non coacti, non hastis percussi vel gladiis, ad vincula reddiderunt, quasi amici ad invicem congaudentes. Quidam autem illorum absque sanguinis effusione ad ecclesias et abbatias fugientes Marescallum cum quindecim tantum militibus reliquerunt. Quibus inæqualiter nimis contra septies viginti pugnantibus et sese viriliter defendentibus, pondus prælii versum est in comitem Marescallum, qui tunc primo de proditione in necem suam machinata[2] advertit. Et sic undique adversariis impetum facientibus in eum, aliquot[3] ex eisdem sese defendendo peremit. Indignatus autem ex eo[4] miles quidam Hybernicus[5] fortissimus, cui Ricardus de Burgo arma sua tradiderat ut Marescallum occideret, impetum fecit in eum, volens galeam de capite ejus evellere truculenter; quem videns Marescallus existimabat quod esset Ricardus de Burgo, et ait; "Fuge, proditor nequissime, ne te interficiam." Cui ille; "Non a te fugiam."[6] Et cum manus levasset, ut ipsum per cassidem arriperet, Marescallus interjecto gladio ambas manus[7] armatas fere[8] præcidit. Alius autem miles, socium læsum vindicare cupiens, rapido equi cursu ad eum venit, et omnibus utens viribus eum in capite galeato percussit, sed obstantibus armis Marescalli, nihil profecit; at comes se ferientem cum gladio percutiens, corpus ejus totum trium[9] ictuum indistanti repetitione dissipavit et contrivit, unde post in multo diei spatio nullus ad eum accedere

[1] *conspiratum*] provisum, O. W.

[2] *machinata*] machinatam, MSS.

[3] *aliquot*] written over an erasure; sex milites, W.

[4] *ex eo*] hoc viso, O. W.

[5] *Hybernicus*] written over an erasure; ut gigas, W.

[6] O. W. add *inquit*, "*sed pro-*" *pius accedam.*"

[7] O. W. ins. *ejus.*

[8] *fere*] written over an erasure; uno ictu, W.

[9] *trium . . . . contrivit*] written over an erasure; usque ad umbilicum in duas partes divisit, O. W.

ausus fuit. Sed hostes ejus principales animo consternati compulerunt vulgi multitudinem, qui cum lanceis, furcis ferreis, securibus advenerant et bipennibus, ut illum circumdantes opprimerent, et equum ejus eviscerantes[1] et enervantes prosternerent. Qui protinus Marescallum circumvallantes equum ejus, multis vulneribus confossum, sanguine eliquato seminecem fecerunt et exanguem. Et cum sic eum de[2] equo eicere non potuerunt,[3] pedes ipsius equi cum securibus præciderunt. Cumque equus cum Marescallo jam in certamine ab hora diei prima usque ad horam undecimam fatigato corruisset in terram, ipsi accurrentes percusserunt eum jam præcipitem. Quorum unus videns occiduam partem dorsi minus armis communitam percussit eum in posteriora, loricam sullevando,[4] cum quodam genere cultelli, quod vulgariter *anelacius* nuncupatur, et letaliter vulneravit[5] eum, cultellum usque ad manubrium immergendo. Magnates autem cognoscentes quia vulneratus fuisset ad mortem, qui quasi exanimis jacebat in terra, duxerunt illum, vix palpitante in eo spiritu vitali, ad castellum suum, quod Mauricius justitiarius paulo ante ceperat, et captum detinebat; ubi sub arcta servatus custodia, cum uno tantum juvene de suis inter hostes remansit. Actum est autem hoc prælium prima die mensis Aprilis, in Sabbato.

A.D. 1234.

He is wounded, taken prisoner, and brought to his own castle.

1 April.

Lamentatio Papæ gravissima super desolatione Terræ Sanctæ, et de crucis signatione ad liberationem ejus.

Et dum talia mundialis rota volvendo perturbaret in partibus vicinis, in regnis orientalibus sicut et in occidentalibus consimilis, immo molestior, inter Christianos misera [fuit] perturbatio. Dominus enim Papa occasionem sumens a prædicta imperatoris persecutione, argumentosas extorsiones præcipue in Anglia excogitans et multiplicans, legatos sub specie simplicium nuntiorum, potestatem tamen habentes legatorum, undique destinavit, qui multifariam exegerunt pecuniam; nunc

Sad accounts f. 89. from the east.

The Pope sends collectors for the crusade.

[1] O. W. ins. *ad terram.*

[2] *de equo eicere*] ex equo deicere, O. W.

[3] *potuerunt*] potuissent, O. W.

[4] *sullevando*] levantes, O. W.

[5] *vulneravit*] vulneraverunt, O. W.

A.D. 1234. prædicando, nunc supplicando, nunc præcipiendo, nunc comminando, nunc excommunicando, nunc procurationes exigendo, per regnum Angliæ infinitos extorres reddiderunt et mendicantes. Et ut efficacius thesauros omnium emungerent, et pecuniam quasi ad succursum Terræ Sanctæ undique colligerent, cujus tamen pecuniæ voluit suos, quos ad hoc ordinaret, esse collectores et dispensatores, nec tamen inde unquam sensit ecclesia promotionem, scripsit dominus Papa omnibus Christi fidelibus in hæc verba elegantissima, quæ corda hominum lapidea viderentur penetrare, nisi facta humilitati ac justitiæ luce clarius adversantia sequerentur.

Epistola Gregorii Papæ de negotio crucis elegantissima in Angliam Christi fidelibus transmissa post pacem inter ipsum et imperatorem initam.

Letter of Gregory IX. exhorting all to take the cross.

"Gregorius[1] episcopus, servus servorum Dei, universis
" Domini nostri Jesu Christi fidelibus per regnum
" Angliæ constitutis, ad quos literæ istæ pervenerint,
" salutem et Apostolicam benedictionem. Rachel suum
" videns in veræ fidei cognitione principium accrescen-
" tium in salutem, et filiorum dexteræ pia mater sancta
" Romana ecclesia cujus magna est quasi mare de
" suæ prolis internecione contritio, vocem lamenta-
" tionis, fletus, et luctus emisit hactenus, et emittit,
" quam audiri cupimus in excelso; ut per diem et noc-
" tem fidelium oculi doloris lacrimam deducentes non
" taceant, et donec misereatur Dominus non quiescant.
" Lamentatur autem, quia domus cælestis panis, mons
" Syon, unde lex exiit, civitas Regis magni, de qua
" dicta et[2] scripta multa gloriosa, terra quam Dei Filius
" fuso pro nobis Suo sanguine consecravit, regni robur
" perdidit et fortitudinem.[3] Flet quia quondam libera

[1] A portion of this letter is repeated below from Wendover, p. 309.

[2] *et scripta*] sunt, the repetition in p. 310 (R).

[3] *fortitudinem*] pulchritudinem, R.

" sub impio [1] tyrannidis jugo cogitur [2] ancillari. Luget " quia ubi pacem multitudo cælestis militiæ cecinit, " ibi pressura [3] gentis immundissimæ scandalorum [4] spur- " citiæ abhominabiles simultates et scismata suscitavit, " ac innovans exordia præliorum, misit ad desiderabilia " manum suam,[5] et sacrorum ordinum pias leges, et " ipsius naturæ jura relegans a templo Domini; diver- " sis ibidem [6] spurcitiis detestabilibus [7] et ignominiosis " vitiis introductis, turpiter in suo stercore compu- " trescit. Et ideo Jerusalem in suis derisa Sabbatis " obsorduit quasi polluta menstruis suos [8] inter inimicos. " Nam licet dudum carissimo in Christo filio nostro " Fretherico Romanorum imperatori semper Augusto, " Jerusalem et Siciliæ regi illustri, civitas eadem " præter Templum Domini fuerit restituta; tamen " quia Deus omnipotens tunc magnificentius agere " cum populo suo Christiano non adjecit, imperator " prædictus treugas iniit cum Soldano; quarum ter- " minus adeo est vicinus, quod tempus medium præ- " parationi vix sufficere creditur, nisi ad quæque ne- " cessaria per promptitudinem, spem, et fervorem [9] fidei " festinetur. Ad ejus ergo succursum, nullum tædeat " peregrinari et pro patria certare cum spe victoriæ, " pro corona mori, pro vita, pro Illo sustinere [10] dura et " tristia, qui confusione contempta,[11] sputo conspersus, " cæsus alapis,[12] flagellis afflictus, coronatus spinis coram " Pilato sisti tanquam multorum criminum reus per- " tulit, crucifixus ad ultimum, et potatus felle, lancea " perforatus, emittens cum clamore valido spiritum,

A.D. 1234. Letter of Gregory IX. exhorting all to take the cross.

Nota verba pacis et jam amicitiæ initæ inter ipsum Papam et imperatorem.

[1] *impio*] impie, R.
[2] *cogitur ancillari*] servit, R.
[3] *pressura*] pressure, B.
[4] *scandalorum spurcitie abhominabiles*] scandala, R.
[5] R. ins. *sacerdotii.*
[6] *ibidem*] ibi, R.
[7] *detestabilibus . . computrescit*] et abominationibus introductis, R.
[8] *suos inter inimicos*] inter hostes, R.
[9] R. ins. *Dei et.*
[10] R. ins. *ad tempus.*
[11] *contempta*] concepta, B. It is correct in R.
[12] *alapis*] colaphis, R

A.D. 1234. Letter of Gregory IX. exhorting all to take the cross.

" pro conditionis humanæ viribus reparandis, cursum
" præsentis vitæ saturatus injuriis consummavit. Hic
" est, ut repetamus altius, qui de paterno [1] solio gloriæ,
" cælis mirabiliter inclinatis, ad nostræ mortalitatis
" ima descendens, non dedignatus est Deus et [2] homo,
" Creator fieri creatura, suscipere Dominus formam
" servi; ut qui non poteramus per nostram justitiam
" sperare veniam, consecuti per hæc gratiam inauditam,
" hæredes Dei, cohæredes vero Christi, divinitatis con-
" sortium, felicitatis æternæ participium sortiremur.
" Et licet per gratiam adoptati cotidie causas ingra-
" titudinis cumulemus, ipse tamen abundat in divitias
" bonitatis dum propter diversitatem voluntatum, vi-
" rium facultatem, delinquentibus diversa pro tem-
" pore satisfaciendi genera contulit, varia medendi lan-
" guentibus [3] remedia suscitavit; dum terram, in qua
" nasci, mori, et resurgere voluit, tam diu ad exercita-
" tionem fidelium ab infidelibus detineri permittit;
" cum non sit abbreviata manus Domini, nec virtus
" ejus in aliquo diminuta, quin eam,[4] sicut fecit cuncta
" de nihilo, liberare valeat in momento. Sed illas
" compassionis et dilectionis [5] gratias exquirit ab homine,
" quibus ad omnis consummationis finem legisque
" plenitudinem ostendendam ipse prior homini perdito
" et dampnato voluit miseratus adesse, qui nullatenus
" permisisset manus impias contra pios usque adeo
" roborari, nisi et suam vindicari de nostra confusione
" providisset injuriam, et servari nostram de sua vic-
" toria disciplinam. Sub hac occasione delicti [6] plurimi
" satisfacere pro modo criminum [7] non valentes nec [8]
" volentes, velut in profundo malorum penitus despe-
" rassent, nisi occurrisset eis hæc tabula; ut per hoc

[1] *paterno*] paterne, R.
[2] *et*] om. R.
[3] *languentibus*] languoribus, R.
[4] *eam*] etiam, R.
[5] *dilectionis*] dilationis, W.
[6] *delicti*] delicati, B. It is correct in R.
[7] R. ins. *aliter*.
[8] *nec volentes*] om. R.

" compendium, suis positis[1] pro Christo animabus, con- A.D. 1234.
" summati breviter[2] multorum temporum spatia com- Letter of Gregory
" plevissent. Multi etiam invenire locum ubi steterunt IX. exhorting all
' pedes Domini cupientes, prius ad bravium sine cursu, to take the
" vel post[3] ad coronam sine gladio pervenerunt, Illo cross.
" suum remunerante militem, qui solam considerat in
" oblatione voluntatem. Ut[4] autem propter præmissa
" fideles efficaciter et potenter expurgentur, nos de
" omnipotentis Dei misericordia, et beatorum Petri et
" Pauli Apostolorum auctoritate confisi, ex illa quam
" nobis Deus, licet indignis, ligandi atque solvendi
" contulit potestatem, omnibus qui laborem istum in
" propriis personis subierint[5] et in expensis plenam f. 89 *b*.
" suorum peccaminum, de quibus veraciter fuerint
" corde contriti et ore confessi, veniam indulgemus,
" et in retributione justorum salutis æternæ pollicemur
" augmentum. Eis autem qui non personis propriis
" illuc accesserint, sed in suis duntaxat expensis juxta
" facultatem et quantitatem suam viros idoneos desti-
" naverint, et illis similiter, qui licet in alienis expensis
" in propriis tamen personis accesserint, plenam suorum
" concedimus veniam peccatorum. Hujus quoque re-
" missionis volumus et concedimus esse participes, juxta
" quantitatem subsidii et devotionis affectum, omnes
" qui ad subventionem ipsius terræ de bonis suis
" congrue ministrabunt. Personas quoque ipsorum et
" bona, ex quo crucem susceperunt, sub beati Petri
" et nostra protectione suscipimus, necnon et eadem
" sub archiepiscoporum, episcoporum, et omnium præ-
" latorum ecclesiæ Dei defensione consistant; statuentes
" ut, donec de ipsorum obitu vel reditu certissime cog-
" noscatur, integra maneant et secura consistant. Porro
" ecclesiarum prælati, qui in exhibenda justitia cruce-

[1] *positis*] peccatis, B. R. is correct.
[2] *breviter*] brevitate, R.
[3] *vel post*] et primo, C.
[4] *Ut . . expurgentur*] om. R.
[5] The next few sentences are abridged in R.

A.D. 1234. Letter of Gregory IX. exhorting all to take the cross.

" signatis et eorum familiis negligentes extiterint, sciant " se graviter puniendos. Quod si quisquam contrarie " præsumpserit, per ecclesiarum prælatos, appellatione " postposita, censura ecclesiastica compescatur. Si qui " vero proficiscentium illuc ad præstandas usuras jura- " mento tenentur astricti, creditores eorum per eccle- " siarum prælatos, ut remittant eis præstitum jura- " mentum et ab usurarum exactione desistant, eadem " præcipimus districtione compelli. Quod si quisquam " creditorum eos ad solutionem coegerit usurarum, eum " ad restitutionem earum simili cogi animadversione " mandamus. Judæos vero ad remittendas ipsis usuras " per sæcularem compelli præcipimus potestatem. Et " donec illis remiserint, ab universis Christi fidelibus, " tam in mercimoniis quam in aliis, per excommuni- " cationis sententiam eis omnino communio denegetur. " His vero, qui Judæis debita solvere nequeunt in " præsenti, sic principes sæculares utili dilatione pro- " videant, quod post iter arreptum, usquequo de ipso- " rum obitu vel reditu certissime cognoscatur, usurarum " non incurrant incommoda;[1] compulsis Judæis proven- " tus pignorum, quos interim perceperunt, in sortem " expensis necessariis deductis, computare, cum hujus- " modi beneficium non multum videatur habere dis- " pendii, quia solutionem sic prorogat, quod debita non " absorbet. Ut autem Terræ Sanctæ subsidium divisum " in plurimos facilius impendatur, obsecramus omnes et " singulos per Patrem, et Filium, et Spiritum Sanctum, " unum solum verum æternum Deum, postulantes vice " Christi, pro Christo, ab archiepiscopis et episcopis, " abbatibus et prioribus, et tam cathedralium quam " aliarum conventualium ecclesiarum capitulis, et clericis " universis, necnon civitatibus, villis, et oppidis, com- " petentem numerum bellatorum cum expensis neces- " sariis, secundum proprias facultates, in succursum

[1] There is no more given of this letter in R. (below, p. 312.)

" Terræ Sanctæ alacriter destinare. Et si ad hoc unum A.D. 1234.
" quodlibet non sufficiat, plura conjungantur in unum, Letter of Gregory
" quia pro certo speramus, quod personæ non deerunt, IX. exhorting all
" si expensæ non defuerint. Postulantes hoc ipsum to take the cross.
" a regibus et principibus, comitibus et baronibus, aliis-
" que magnatibus, qui forsitan per seipsos personaliter
" non accesserint ad obsequium Crucifixi. A civitatibus
" vero marinis navale subsidium postulamus. Clericis
" vero ad hoc negotium necessariis providimus indul-
" gendum, ut, omni contradictione cessante, beneficiorum
" suorum proventus propter hoc valeant usque ad tri-
" ennium pignori obligare; ita tamen, quod illi quibus
" committendos duxerint vel etiam obligandos, infra
" præscriptum tempus cum ea integritate proventus
" percipiant antedictos, cum qua ipsi eos perceperunt,
" si in ecclesiis, in quibus ipsos optinent, personaliter
" residerent. Quia vero subsidium Terræ Sanctæ mul-
" tum impediri vel retardari contingeret, si ante sus-
" ceptionem crucis quemlibet examinare oporteret, an
" esset idoneus et sufficiens ad hujusmodi votum per-
" sonaliter prosequendum, concedimus, ut, regularibus
" personis exceptis, suscipiant quicunque voluerint
" signum crucis. Ita quod si urgens necessitas aut
" evidens utilitas postulaverit, votum ipsum de man-
" dato Apostolico possit commutari aut redimi aut
" differri. Universis autem ecclesiarum prælatis dis- *Ecce offen-*
" tricte præcipimus, ut singuli per loca sua illos, qui *diculum intricatum.*
" signum crucis deposuerunt, resumere, ac tam ipsos
" quam alios crucesignatos, et quos adhuc signari con-
" tigerit, ad reddendum Domino vota sua[1] diligenter
" moneant et inducant. Cæterum, quia cursarii et
" pyratæ nimis impediunt subsidium Terræ Sanctæ,
" capiendo et spoliando transeuntes ad illam et ab
" illa revertentes, nos eos et principales adjutores et
" fautores excommunicationis vinculo innodamus, sub

[1] *sua*] suo, B.

A.D. 1234. Letter of Gregory IX. exhorting all to take the cross.

" interminatione anathematis inhibentes, ne quis cum
" eis scienter communicet in aliquo venditionis vel
" emptionis contractu, injungentes rectoribus civitatum
" et locorum suorum, ut eos ab hac iniquitate revocent
" et compescant. Alioquin, quia nolle perturbare per-
" versos nihil aliud est quam fovere, nec caret scrupulo
" societatis occultæ, qui manifesto facinori desit [1] ob-
" viare, nos in personas et terras eorum severitatem
" ecclesiasticam curavimus exercere; cum tales non
" minus quam Sarraceni adversentur nomini Christiano.
" Innovamus præterea excommunicationis sententiam,
" in Laterano concilio promulgatam adversus eos, qui
" Sarracenis arma, ferrum, et lignamina deferunt ga-
" learum, quique in piraticis Sarracenorum navibus
" curam gubernationis exercent, vel in machinis, vel
" quibuslibet aliis, aliquod eis impendunt consilium
" vel auxilium in Terræ Sanctæ dispendium; eosque
" rerum suarum privatione multari, et capientium ser-
" vos, si capti fuerint, fore censemus; præcipientes, ut
" per omnes urbes marinas diebus Dominicis et festivis
" hujusmodi sententia publice innovetur. Et talibus
" gremium non aperiatur ecclesiæ, nisi totum, quod
" de commercio tam damnabili perceperint, in subsi-
" dium Terræ Sanctæ transmittant, ut æquo judicio, in
" quo deliquerint, puniantur. Quod si forte solvendo
" satisfacientes non fuerint, sic alias reatus talium
" castigetur, quod in pœna ipsorum aliis interdicatur
" audacia similium [2] præsumendi. Quia vero ad hoc
" negotium exequendum est permaxime necessarium,
" ut principes et populi Christiani ad invicem pacem
" observent juxta quod statutum est in concilio gene-
" rali, volumus et mandamus, ut saltem per quadrien-
f. 90. " nium in toto orbe Christiano pax generaliter observe-
" tur; ita quod per ecclesiarum prælatos discordantes
" reducantur ad plenam pacem aut firmam treugam
" inviolabiliter observandam. Et qui adquiescere forte

[1] *desit*] desin, B. | [2] Sic.

" contempserit,[1] per excommunicationem in personas et " interdictum in terras arctissime compellantur, nisi " tanta fuerit injuriatorum malitia quod non debeant " pace gaudere. Quod si forte censuram ecclesiasticam " vilipenderint, poterunt non immerito formidare, ne " per auctoritatem ecclesiæ contra eos tanquam per- " turbatores negotii Crucifixi sæcularis potentia indu- " catur. Accingantur igitur omnes filii adoptionis " divinæ ad obsequium Jesu Christi, dissensiones [et] " lites in pacis et dilectionis fœdera commutantes, cre- " dendo firmiter, quod si vere confessi fuerint et " compuncti, felici commercio laboribus suis, qui cito " transeunt, æternam requiem mercabuntur. Datum " Spoleti, ii. non. Septembris, pontificatus nostri anno " octavo."

A.D. 1234. Letter of Gregory IX. exhorting all to take the cross.

Qualiter excitabatur per hæc fidelium devotio. Sed cito decidit, visa Romanorum avaritia.

Hæc cum per Christianorum climata, præcipue per Angliam, Christi fidelibus innotescerent, et prædicatio per prælatos, maxime tamen per fratres Prædicatores et Minores, quibus data fuit potestas crucesignandi et votum data pecunia relaxandi, sese multi, quorum non erat numerus, cruce signaverunt. Sed cito in tantam nobilitatem, ne dicam arrogantiam, elevabantur Prædicatores et Minores, qui spontaneam paupertatem cum humilitate elegerunt, ut recipi curarent in cœnobiis et civitatibus in processione sollempni, in vexillis, cereis accensis, et in dispositione vestimentis festivis indutorum; et concessa est eis veniam multorum dierum suis conferre auditoribus, signatosque hodie cras data pecunia a crucis voto absolverunt. Parvoque tempore succedente, facta est tanta commutatio, tam multiformis pecuniæ exactio, nec sciri poterat in quam abissum tanta pecunia, quæ per Papales procuratores colligebatur, est demersa, quod fidelium circa negotium

The effect of this letter.

[1] Sic.

A.D. 1234. crucis tepuit, immo potius caritas refriguit generalis. Unde negotium Terræ Sanctæ nunquam felix super hoc suscepit incrementum.

Item.

The money collected by Stephen of Anagni for the war with the emperor not restored when peace was made.

Præterea graviter lædebatur omnium conscientia et in meditatione exardescente sauciabatur, quod tota illa pecunia impretiabilis, quæ ex decima per magistrum Stephanum domini Papæ clericum cumulabatur ad conterendum imperatorem, facta pace, sicut colligi potest per epistolam Papæ suprascriptam, nec in minimo quadrante est restituta, nec ad aliquod ecclesiæ commune negotium vel honorem distributa. Immo necdum penitus fuit extorta vel collecta; et ecce subita et occulta pax est reformata, et postea facta inquisitio gravis, quis plene vel plenius persolvebat.

Reversio ad materiam unde prius. De morte comitis Marescalli.

Death of the earl Marshal,

Et[1] dum circa hæc ecclesiastici viri sollicitarentur, comes Marescallus in tutela Hiberniensium retentus, in tantum respiravit jam, quod loqui, ire, comedere valuit. Exigebant igitur hostes ejus ab eo castra sua et terras Hiberniæ; ut sic saltem regi reconciliaretur, qui contra regem in prælio capiebatur, qua libuit morte puniendus. Ostensaque fuit carta regis ei suæ captionis præceptæ. Quod cum oporteret facere, in tantum doluit, quod non curavit de suis vulneribus. Et advocatus est cirurgicus proditor, qui ferro ignito tantum ussit eum, ut in peracutam febrem cecidit. Facta igitur confessione et viatico salutis communitus tenens crucem et adorans, spiritum reddidit,[2] decimo sexto kalendas Maii.

who is buried at

Et[3] sepultus [est] in oratorio fratrum Minorum apud Kilkenni,

[1] This chapter differs entirely from the corresponding account in Wendover, iv. pp. 306, 307.

[2] His sword inverted is in the margin.

[3] *Et*] in crastino autem, O. W.

ubi idem[1] sepulturam elegerat, militiæ flos temporum modernorum. A.D. 1234. Kilkenny, April 16.

Exules interim hæc ignorantes prædis intendunt.

Interim[2] hæc ignorantes Ricardus Suard cum suis complicibus ædificiis regalium eis adversantium intendebat comburendis, utpote Suaneburne,[3] manerium Roberti Passeleue, et Yvinkeho[4] episcopi Wintoniensis, cum frugibus et animalibus. Et insidiis præventum Willelmum de Holewer militem, Hertfordiæ vicecomitem, eo quod affinis esset dicto R[oberto] et sororem desponsaverat, truculenter abduxerunt et ad redemptionem gravem compulerunt. Septemque summarios oneratos Stephani de Segrave et episcopi Wintoniensis inter Radingum et Walingeford rapuerunt. The lands of the bishop of Winchester and other of the ministers ravaged by Richard Siward.

Continuatio.

Interim[5] castra comitis Marescalli rapuerunt ipsi proceres Hiberniæ, occupantes et[6] inter se dividentes, sicut eis per cartam regis fuerunt[7] confirmata, possessionibus incumbentes.

Quod omnes proscripti ad pacem domini regis venerunt.

Per idem etiam tempus, post Paschalem solempnitatem, cum rex Anglorum versus Gloverniam tenderet, cupiens obviare archiepiscopo et episcopis, quos in Walliam miserat, ut supradictum est, venit apud Wudestoc manerium suum, ut pernoctaret ibidem. Venerunt autem ibi ad eum nuntii ex Hybernia, casum ei referentes de morte comitis Marescalli. Unde rex, admirantibus cunctis qui aderant, in fletum et lamentationem prorumpens, conquestus est graviter de morte tanti militis; asserens constanter quod nullum sibi parem in regno moriens reliquisset. Et continuo vocatis presbiteris de capella sua, At Woodstock the king hears of the death of the earl Marshal. *Nota caritatem do-*

[1] *idem*] ipse adhuc vivens, O. W.

[2] The first and last sentences of this paragraph are abridged from the corresponding paragraph in Wendover, iv. p. 308. The second sentence is Paris's own.

[3] Swanbourne, Bucks.

[4] Ivinghoe, Bucks.

[5] *Interim castra*] Et eodem tempore castella, O. W.

[6] *et . . dividentes*] inter se diviserunt, O. W.

[7] *fuerunt*] fuerant, O. W.

A.D. 1234. *mini regis in hoc facto admirandam.*

fecit solempniter decantari obsequium defunctorum pro anima ejus;[1] et in crastino, completis missarum solenniis, largas pauperibus elemosinas erogabat, consimilis in hoc David, casum Saulis et Jonathæ deplorantis. Beatus ergo rex talis, qui novit offendentes[2] diligere, et cum lacrimis pro suis fidelibus,[3] quos falsis suggestionibus exosos habuit aliquando, exorare. Cumque rex inde profectus ad Gloverniam pervenisset, venit ad eum[4] ibi Ædmundus Cantuariensis archiepiscopus cum episcopis, qui cum ipso ad Leolinum fuerant destinati, denuntiantes ei, quod cum Leolino de quadam forma pacis tractaverant; ita tamen, quod ante omnia regi reconciliarentur viri nobiles de regno, quibus confœderatus erat idem Leolinus, qui per pravum consilium ab Anglia exulabant;[5] quo rite peracto, præfata concordia plenius firmaretur. Dicebatque archiepiscopus circumsedentibus, forte rege audiente, quod ad talem finem multis pervenerunt disceptationibus,[6] minis aliquando ex parte regis et totius cleri intercurrentibus, quibus minis sic dicitur Leolinus respondisse; "Plus timeo elemosinas regis quam totam ejus cum clero militiam." Tunc rex, qui ut pax fieret modis omnibus suspirabat, fecit convocare per literas suas proscriptos[7] omnes, ut venirent Gloverniam Dominica proxima ante Ascensionem Domini, quarto scilicet kalendas Junii, ad colloquium, plenam gratiam ipsius cum suis hæreditatibus recepturi. Et ut hoc facerent omni suspicione remota, sub salvo conductu archiepiscopi et episcoporum ducerentur.[8] Venerunt ergo ad pacem regis, mediantibus archiepiscopo et episcopis, Hubertus de Burgo, Angliæ quondam justitiarius, quem rex sereno vultu respiciens, suscepit in amplexu et pacis osculo, gratiam ei pristinam restituendo; et alii exules. Tunc H[ubertus] comes Cantiæ, cum grata recordatione junctis manibus suspiciens in

Peace made with Llewellyn-ap-Jorwerth and the proscribed nobles through the influence of archbishop Edmund.

Nota fervorem caritatis in archiepiscopo Ædmundo.

Hubert de Burgh reconciled

---

[1] *ejus*] ipsius, O. W.

[2] *offendentes*] inimicos, W.

[3] *fidelibus*] persecutoribus Dominum, O. W.

[4] *eum*] ipsum, C.

[5] *exulabant*] fuerant exulati, O.W.

[6] *disceptationibus*] deceptationibus, B.

[7] *proscriptos*] exulatos, O. W.

[8] At the foot of this page (f. 252) C. has in rubrick, "Dominus Ro- "gerus de Wendoure prior ali- "quando de Beluuair hucusque "cronica sua hæc digessit. Incipit "frater Mathæus Parisiensis." The scribe wrote *Wendoure de Wendoure*, but the first *Wendoure* is expuncted.

cælum, dixit in corde et ore:[1] "O Jesu Salvator Cruci- A.D. 1234. with the king.
" fixe, Quem cruentatis in cruce vulneribus aliquando
" dormiens conspexi, et in crastino secundum admoni-
" tum Tuum Tuæ peperci effigiei, eandem venerando,
" nunc mihi vestri gratia tempore opportuno gratam
" rependisti vicissitudinem." Et ut hic apologus clarius elucescat audientibus, facto parvo materiæ diverticulo, legentes certificemus.

De admirabili visione quæ contigit comiti Cantiæ Huberto.

Contigit guerra ingrassante tempore regis Johannis, quod rapinis et incendiis attenderent more guerræ milites cum servientibus regiis stipendiis assignati, quibus præerat Hubertus memoratus. Quadam igitur nocte dum sopitus alto sompno in stratu quiesceret,[2] apparuit ei Dominus in cruce pendens crucifixus, sicut manibus artificum solet insculptus effigiari, et ait; " Cum iterum videris meam effigiem, parce mihi in " illa, et defer ac venerare." In crastino igitur, dum f. 90 *b*. iter ageret, obvium habuit unum presbiterum attonitum et currentem indutum alba, stolam habentem et manipulum, et crucem magnam cum crucifixo in humero bajulantem.[3] Et dixit presbiter voce clamans lacrimabili, "Domine, libera ecclesiam meam cui de- " servio a ruptariis, qui, patriam istam depopulantes, " eam bonis omnibus spoliaverunt." Et respiciens Hubertus, vidit imaginem illam in cruce pendentem, per omnia consimilem illi quam vidit nocte præterita, et descendens de equo adoravit eam; et statim duce presbitero eodem patriam liberavit, ecclesiæ spoliatæ bona cuncta restituendo. Hujus ergo visionis recordatus comes Cantiæ Hubertus dedit laudem Deo et gloriam, regi et regiis amicis fidelibus reconciliatus, et a multis pressuris et tribulationibus liberatus; quod soli Deo et non homini asscripsit venerabilis comes Hubertus memoratus.

---

[1] *ore*] corde, B.

[2] *quiesceret*] adquiesceret, C.

[3] The priest is thus represented in the margin.

A.D. 1234. *Rex ad se reversus reddidit Gileberto Basset hæreditatem suam.*

Gilbert Basset and Richard Siward reconciled with the king.

Rex autem ad mentem reversus, et consimili pietatis dûctus spiritu, Gilebertum[1] Basset virum nobilem, et Ricardum Suard militem strenuum, cum omnibus qui cum eis et pro eis in exilium fuerant pulsi, in gratiam suam plenam et non fictam revocavit; et[2] eis in osculo pacis receptis reddidit omnia jura sua, quinto kalendas Junii. Et in eodem colloquio venit ad regem Gilebertus frater Ricardi comitis Marescalli, protestans mortem fratris sui, et postulavit ab eo,[3] ut ipsum in hæreditate sua reciperet, offerens homagium suum regi et quicquid ei ut domino facere tenebatur. Tunc rex, intercessione et[4] consilio archiepiscopi reddidit ei hæreditatem suam totam tam in Anglia quam in Hybernia, et homagium ejus recepit. Atque post hæc, in die Pentecostes apud Wigorniam eundem Gilebertum cingulo cinxit[5] militari, tradens ei virgam marescalciæ curiæ suæ, sicut moris est et sicut eam antecessores melius et liberius habuerunt. Hubertum quoque de Burgo, Gilebertum Basset, et Ricardum Suard inter domesticos et familiares consiliarios admisit, tunc demum[6] intelligens, quod priorum fuerat seductus astutia consiliatorum, qui, se jam[7] cauteriatam habere[8] sentientes conscientiam, a regis præsentia sese subtraxerunt.

Gilbert, brother of Richard Marshal, made earl Marshal June 11.

Quod rex exegit ratiocinium a Petro de Rivallis et Stephano de Segrave et Roberto Passeleue.

Nota beati Edmundi Cantuariensis archiepiscopi factum laudabile. Pacificavit enim mag-

In eodem autem colloquio, Eadmundus Cantuariensis archiepiscopus fecit recitari exemplar literarum de proditione Ricardo[9] comiti præparata,[10] coram rege et universo conventu episcoporum, comitum pariter ac baronum qui affuerunt, quæ a consiliariis regis missæ fuerant ad magnates Hyberniæ. Unde rex ipse et alii omnes, qui eas audierant,[11] admodum[12] sunt contristati, et usque ad lacrimarum compuncti sunt

[1] *Gilebertum . . strenuum*] Gilebertus Basset et fratres ejus, Ricardus Siuard, O. W.

[2] *et eis . . . receptis*] quos . . . recipiens, O. W.

[3] *eo*] ipso, C.

[4] *et*] cum, O. W.

[5] *cinxit*] donavit, O. W.

[6] *demum*] plene, O. W.

[7] *jam*] modo, O. W.

[8] *habere sentientes*] habentes, W.

[9] *Ricardo comiti*] Ricardi comitis marescalli, O. W.

[10] *præparata*] preparato, B.

[11] *audierant*] audiebant, O. W.

[12] *admodum*] valde, O. W.

effusionem. Rex autem confessus est in veritate, quod, compulsus ab episcopo Wintoniensi et Petro de Rivallis et aliis consiliariis suis, jusserat sigillum suum apponi in quibusdam literis sibi præsentatis, sed tenorem illarum se nunquam audisse cum juramento affirmavit. Ad hæc respondens archiepiscopus, dixit; "Scrutamini,[1] rex, conscientiam vestram, quia "omnes illi qui literas illas mitti procuraverunt et hujus "proditionis conscii fuerunt, rei sunt de morte Marescalli, ac "si illum propriis manibus occidissent." Tunc rex, habito consilio, fecit vocare per literas episcopum Wintoniensem, Petrum de Rivallis, Stephanum de Segrave, et Robertum Passeleue, ut venirent ad festum Sancti Johannis, ratiocinium reddituri de thesauris suis receptis pariter et expensis; sed et de sigillo suo, quod male tractaverant, ipso penitus ignorante, mandavit, ut tunc venirent responsuri et juri parituri; sed illi proprias conscientias habentes suspectas in omnibus, ex una parte regem, ex altera vero fratres et amicos metuebant Marescalli, cujus necem procurasse[2] videbantur. Unde ad pacem ecclesiæ confugientes episcopus et Petrus de Rivallis, in ecclesia cathedrali apud Wintoniam latitabant,[3] a conspectu hominum sese penitus subtrahentes. Stephanus vero de Segrave in ecclesia Sanctæ[4] Mariæ in abbatia Canonicorum apud Legrecestriam delituit; et qui prius a clericatu ad militiam per arrogantiam confugerat,[5] ad clericatus officium reversus, coronam, quam reliquerat inconsulto episcopo, revocavit.[6] Robertus quoque[7] Passelewe ad latibulum divertit incognitum;[8] ita quod eum quærentes defecerunt scrutantes scrutinio. Sed multi eum Romam petisse, ad cujus curiam viam ante sæpe contriverat, quando fuit Falconis domini sui procurator, existimabant.[9] Sed revera ad Novum Templum, se infirmum simulans, in quodam secreto celatus celario latitabat, more tectus leporino. Nec etiam ad mandatum regis excitatus, cum scitæ fuerunt ejus latebræ, ausus[10] est diu

A.D. 1234. *Nates Angliæ domino suo regi.*

Bishop Peter des Roches and his party forced to give an account of their receipts and expenses. *Offendiculum.* Their flight.

Robert Passelew conceals himself at the New Temple.

[1] *Scrutamini*] Scrutimini, B.

[2] *procurasse videbantur*] So altered by Par. from *procuraverant*, which O. W. have.

[3] *latitabant*] latebant, O. W.

[4] *Sanctæ*] beatæ, C. This is the abbey of St. Mary des Près, near Leicester.

[5] *confugerat*] confugit, nunc e contrario, O. W.

[6] *revocavit*] renovavit, O. W.

[7] *quoque*] vero, C.

[8] *incognitum*] ignotum, O. W.

[9] *existimabant*] contendebant, O. W.

[10] *ausus est*] limina ecclesiæ ausi sunt, O. W.

A.D. 1234. egredi; sicut nec alii, sua eos conscientia remordente. Inde suspicionis argumentum contrahentes, quod inimici eorum, qui villas suas et ædificia cum horreis frugibus plenis[1] concremaverant, non parcerent corporibus suis, si nocendi opportunitatem invenirent.[2]

Quod rex exegit ratiocinium a Petro de Rivallis.

Item amicorum offendiculum.

Tandem Eadmundus Cantuariensis archiepiscopus, qui pacis mediator erat hujus discidii, impetravit a rege ut sub salvo conductu ipsius et episcoporum possent ad diem certum coram illo venire, responsuri super exactionibus prædictis, ut omnis in regno dissensionis occasio sopiretur. Statuit igitur illis diem rex pridie idus Julii apud Westmonasterium,[3] ubi sub protectione archiepiscopi et episcoporum ad regis præsentiam sunt perducti. Inter quos Petrus de Rivallis primus in causam vocatus apparuit coram rege in habitu clericali cum tonsura et lata corona, anelacio tamen a lumbali dependente, regemque[4] reverenter salutavit, cum justitiariis suis in banco sedentem. Quem rex torvo respiciens oculo, "O proditor," inquit, "per iniquum consilium tuum sigillum meum ignorans "apposui[5] literis de proditione comitis Marescalli. Per tuum "etiam pravum consilium, ipsum et alios de regno meo "homines naturales relegavi,[6] et eorum animos a me pariter "et amorem averti. Per pravum etiam consilium tuum[7] et "complicum tuorum, guerram contra illos movi, in jac-"turam meam irrestaurabilem et regni obprobrium, "per quam guerram thesaurum meum et vitam[8] multo-"rum illustrium, simul et honorem meum amisi la-"mentabiliter. Exegit igitur rex ab eo præterea ratiocinium de thesauro suo et custodiis puerorum nobilium et eschaetarum, cum aliis proventibus multis, quæ ad coronam spectabant. Cumque hæc et alia multa rex ab eo sub proditionis[9] nomine exegisset, nihil omnino de objectis sibi criminibus negavit, sed coram rege in terram corruens per hæc verba ejus misericordiam imploravit; "Domine rex," inquit,

Interview between the king and Peter de Rievaulx.

f. 91.

[1] O. W. ins. "et cætera quæque "sibi dampnosa." They have *plena* for *plenis*.

[2] *invenirent*] haberent, O. W.

[3] O. W. ins. *ut breviter dicatur*.

[4] *regemque*] quem, O. W.

[5] O. W. ins. *in*.

[6] *relegavi*] exulavi, W.

[7] *tuum*] vestrum utique, W.

[8] *vitam . . lamentabiliter*] hominum meorum divitias consumpsi, O. W.

[9] *proditionis*] proditoris, O. W.

" nutritus sum a vobis et in bonis temporalibus dives factus; A.D. 1234.
" ne confundas hominem quem creasti; sed concede saltem
" tempus deliberandi, ut de rebus exactis competenter vobis
" valeam reddere rationem." Cui rex; "Mittam te in turrim
" Londoniarum, ut ibi deliberes, donec mihi satisfacias prævia[1]
" ratione." Ad hæc Petrus; "Domine, clericus sum,[2] nec
" debeo incarcerari, vel sub laicorum custodia deputari." Respondit rex; "Te ut laicum hactenus gessisti, a te igitur[3]
" ut a laico, cui meum commisi thesaurum, exigo. Ve-
" rumtamen, ecce præsens est archiepiscopus, qui si pro te
" fidejubere voluerit, tradam te illi, ut mihi satisfaciat de
" exactionibus supradictis." Ad[4] quod cum siluisset archiepiscopus, misit rex prædictum P[etrum] in turrim memoratam, accipiens in manu sua omnes laicas possessiones ejus, quia sub habitu clericali lorica erat indutus,[5] gestans anelacium ad lumbare, quod clericum non decebat; immo multi illud interpretabantur deterius, quam ut dici vel scribi deceat. Et tunc Petrus flevit amare, scilicet ingrediens naviculam, ducendus ad turrim supradictam. Fuit autem in ea,[6] die Jovis et sequenti die Veneris; et tunc ab archiepiscopo liberatus, apud Wintoniam perductus est et in ecclesia dimissus cathedrali.

He is imprisoned in the Tower, but afterwards released and sent to Winchester.

Quod Stephanus de Segrave apparuit coram rege.

Apparuit autem[7] eadem die in regis præsentia Stephanus de Segrave, veniens sub protectione archiepiscopi, de rebus sibi impositis responsurus. Qui cum staret in judicio juri pariturus, increpavit eum rex sub nomine nequissimi proditoris de omnibus articulis de quibus increpaverat Petrum de Rivallis; hoc etiam adiciens, quod consilium dederat ei, ut Hubertum de Burgo ab officio justitiariæ amoveret, incarceraret, patibulo suspenderet, et nobiles de regno exilio[8] relegaret. Cumque hæc et alia multa ei imposuisset flagitia, exegit ab eo ratiocinium ab officio justitiarii, quod sub eo ministraverat[9] post Hubertum de Burgo, de rebus perceptis

Interview of the king with Stephen de Segrave.

[1] *prævia ratione*] competenter, O. W.
[2] O. W. ins. *inquit.*
[3] *igitur ut*] ut igitur, B.
[4] *Ad . . . misit*] ut igitur breviter dicatur misit eum, O. W.
[5] *indutus*] armatus, O. W.
[6] *ea*] turri Londoniarum, O. W.
[7] *autem*] etiam, C.
[8] *exilio relegaret*] homines exularet, O. W.
[9] *ministraverat*] administraverat, O. W.

A.D. 1234. pariter et expensis. Super his autem archiepiscopus et quidam episcopi impetraverunt inducias a rege usque ad festum Sancti Michaelis, ut deliberandi tempus haberet. De pravis quoque consiliis sibi imputatis, alios[1] altiores eo, medios scilicet inter regem et eum, quibus necesse habuit immediate respondere, "utpote Walterum Karleolensem "et Petrum de Rivallis, non me," redarguat. Et sic de aliis umbonem faciens defensionis, recessit, in alios crimen retorquendo. Et sic abscondit se iterum Robertus Paslewe, qui post Walterum Karleolensem officium thesaurarii administraverat: quod etiam a diligenter quærentibus, vix[2] est ubi foret absconditus a quærentibus animam ejus revelatum.

Robert Passelew conceals himself.

Quod Hugo de Pateshulle subrogatur.

Hugh of Patteshull put in their place.

Rex autem fretus consilio saniori, Hugonem de Pateshulle clericum, filium videlicet Simonis de Pateshulle, qui quandoque habenas sane moderabatur totius regni justitiarii, virum fidelem et honestum, loco prædictorum, quamvis renitentem, subrogavit. Administraverat enim idem Hugo officium scaccarii antea[3] laudabiliter, secundum quod appellatur secretum scaccarii, sigillum custodiendo, et diffinitam pecuniam a vicecomitibus recipiendo; quare plenior fides est ei adhibita, paterna fidelitate testimonium fidei perhibente.[4]

---

[1] *alios . . . redarguat*] hoc regi respondit, quod cum plures haberet consiliarios, quod male gestum fuerat sibi soli non debuit imputari, W.

[2] *vix . . . absconditus*] nec repertus fuit, W.

[3] *antea*] om. C.

[4] At the foot of the page is this note in Paris's writing: "Officium "cancellarii Angliæ et omnia officia "regia ordinata sunt et assisa in "scaccario; unde cancellarius, ca- "merarius, marescallus, constabu- "larius, sibi ibidem sedem sump- "serunt sui [ratione] officii, sicuti "barones omnes in sui creatione "fundamentum in civitateLondoni- "arum, unde quilibet eorum suum "sibi ibidem locum sortitur. Sed "hæc plenius in sexto folio se- "quente denotantur," *i.e.* f. 96 *b*. Round this is written, "In sequen- "tibus revolve sex folia sequentia.' It is not in C.

Quod comes Britanniæ a rege recessit. A.D. 1234.

Eodem anno, instante Nativitate Sancti Johannis [Baptistæ], quo tempore erant expiraturæ[1] treugæ in Britannia inter reges Francorum et Anglorum, rex Anglorum misit comiti Britanniæ milites sexaginta et Walenses duo milia, qui terræ illius infirmiora communirent. Rex autem Francorum, treugis evolutis, congregavit exercitum copiosum ex omnibus viribus suis, et quoddam[2] castellum comitis Britanniæ obsidione vallavit. Milites quidem regis Anglorum et Walenses venientibus Francigenis occurrentes equos quorundam hostium suorum peremerunt, ex equitibus pedites multos facientes;[3] clitellarios, bigas, et vehicula, quibus victualia deferebantur et arma, invadentes ceperunt, equos et spolia rapuerunt, et dampna eis non modica inferentes absque sui læsione ad propria sunt reversi. At rex Francorum, ex dampno sibi illato perturbatus, divisis prudentius bellicis agminibus, totum exercitum suum admodum numerosum in tres divisit legiones, ut minori trium vix videretur comes Britanniæ omnibus collatis viribus resistere, undique Britanniam invadendo[4] acriter insurgens, more leonis, qui cum læditur acerbius bacchatur in rebellem; et Britannos gravi afflixit[5] contritione. Comes autem in arcto positus, treugas usque ad festum Omnium Sanctorum sub tali forma postulans impetravit, ut sciret interim si rex Anglorum, cui confœderatus erat, corporaliter vellet in ejus succursum venire. Pro his siquidem treugis optinendis sub tali forma tradidit regi Francorum tria castella optima, quod si rex Anglorum infra terminum memoratum ad liberationem terræ suæ non veniret corporaliter, ipse tunc regi Francorum terram Britanniæ totam cum castellis et viribus[6] ex integro resignaret. Treugis autem[7] in hunc modum confirmatis, comes Britanniæ milites regis Angliæ et Walenses remisit in Angliam, a quibus rex præmunitus est, ne ultra thesauros regni[8] effunderet pro defensione comitis Britanniæ, quia jam versus in arcum pravum fœdus iniit cum rege Francorum, ut, diffugio a rege Anglorum facto, ad ejus pacem veniret, nihil expectans nisi ut thesauros Angliæ

Invasion of Britanny by Louis IX.

[1] *expiraturæ*] written over an erasure; exspirandæ, W.
[2] Probably Bellême (Orne).
[3] *facientes*] fecerunt, O. W.
[4] *invadendo*] invasit, O. W.
[5] *afflixit contritione*] afflictione contrivit, O. W.
[6] *viribus*] urbibus, O. W.
[7] *autem*] om. C.
[8] C. O. W. ins. *Angliæ*.

A.D. 1234. exhausisset. Ipse siquidem comes, parvo post emenso temporis spatio, in Angliam veniens regi suggessit, quod pro treugis a rege Francorum optinendis quicquid in auro habuit vel argento effuderat, petens sibi restitutionem fieri quindecim milium marcarum, quas consumpserat pro defensione terræ suæ et Anglorum regis honore. Ad hæc respondit[1] rex et dixit, quod per eum treugæ non erant optentæ vel confirmatæ, adiciens insuper, quod ad defensionem Britanniæ non sufficiebant Angliæ thesauri, quod jam per triennium comprobavit, nec voluit tam laboriosis expensis amplius inutiliter fatigari; sed si comes Britanniæ hoc sufficere crederet, ipse mitteret quatuor comites Angliæ cum tot militibus et viris armatis, qui sufficerent ad defensionem terræ illius contra regem Francorum. Hæc audiens comes Britanniæ, iratus a rege recessit, et transiens in terram suam, continuo ad regem Francorum confugit. Et ut proditionem contra regem factam sub qualicunque scemate palliaret, venit ad regem Francorum laqueum in collo gerens, et proditorem se esse recognoscens, reddidit ei Britanniam totam cum municipiis et castellis. Cui rex Francorum dicitur respondisse, "Licet, proditor nequissime, mortem promerueris turpissimam, parcam tamen tuæ nobilitati ut vivas, et dabo Britanniam filio[2] tuo ad vitam suam, ita ut post mortem ejus reges Francorum terræ illius hæredes existant." Comes autem rebus omnibus ut proditor spoliatus, per internuntios regi Anglorum reddidit homagium suum, quod ei pridem fecerat. Et rex[3] cepit in manu sua omnia jura comitis Britanniæ in Anglia, et honores ad illum spectantes. Comes vero videns mala sibi multiplicata, in se ipso tabescens præ dolore et infrendens, per mare paravit insidias mercatoribus et aliis facientibus operationes in aquis (juxta cognomen suum, scilicet Mauclerc) rapinis injuriosis intendebat,[4] pirata factus execrabilis.

Henry III. refuses to defend the count of Britanny (Peter Mauclerc).

The count submits to Louis IX.

Britanny given to his son for his life.

f. 91 *b*.

The count turns pirate.

Miraculum de avaritia cujusdam archiepiscopi.

Utile sed impertinens.

Hoc denique anno, qui tertius erat sterilium annorum, exitialis mortalitas crudeliter ubique sæviebat et fames; quæ pestilentiæ tam exigentibus peccatis, quam ex præcedente aeris intemperie et agrorum generali sterilitate, absque dubio

[1] *respondit rex et*] respondens rex, O. W.; C. om. *respondit et.*

[2] John I.

[3] O. W. ins. *e converso.*

[4] *intendebat*] tendebat, C.

provenerunt.[1] Pauperes vero diversis in locis ob inediam tabescentes moriebantur, non invenientes Samaritanum, qui eos stabulario committeret reficiendos[2] vel vulnera liniret[3] oleo consolationis. Elemosina quidem, quæ etiam divitias augere solet, ubique deserta languebat; dum divites, qui in omnibus bonis abundabant temporalibus, tanta cæcitate percussi sunt, quod homines Christianos ad imaginem Dei creatos mori præ[4] alimentorum inopia permittebant.[5] Cæci quidem fuerunt, qui non ex dono Dei, sed propria industria, jactant se divitias adquisisse. Et si hoc quoque turpe fuit omnibus generaliter Christianis, turpissimum tamen extitit episcopis et ecclesiarum prælatis. Unde inter primos ex vitio avaritiæ notabiles Walterum Eboracensem archiepiscopum pono cæteris in exemplum. Ad quem cum venissent plurimorum maneriorum præpositi pariter et ministri, ostendentes quod in locis diversis multum habuerit bladum, quinquennali jam tempore inveteratum, quod nimis habebant suspectum ut vel a muribus[6] esset corrosum vel corruptione aliqua putrefactum, archiepiscopus autem, non habens in tanta necessitate nec ad Deum nec ad pauperes respectum, præcepit ministris suis ac præpositis, ut traderent frumentum vetus rusticis de maneriis suis, qui pro veteri novum sibi redderent post autumpnum. Contigit ergo cum præpositus ejusdem archiepiscopi in villa de Ripun bladum circuiret, extra horrea positum illud trituraret, apparuerunt ubique in garbis capita vermium, serpentium scilicet, colubrorum, et bufonum terribilium; unde ministri, qui cum præposito ad hoc spectaculum convenerant, fugientes, timuerunt ne a vermibus læderentur. Cumque[7] omnia archiepiscopo fuerant[8] intimata, misit senescallos suos nimio rubore confusus, ut viderent quid inde[9] consultius foret faciendum. At illi venientes ad locum, non obstanti[10] vermium multitudine, scalas applicaverunt[11] ad bladum; et rusticos quosdam compulerunt ut[12] ascenderent et frumentum[13] detegerent. Qui cum ad summitatem pervenissent, exivit de blado fumus nigerrimus et

A.D. 1234. Famine.

Story of the avarice of Walter Gray, archbishop of York.

---

[1] *provenerunt*] pervenerunt, O. W.

[2] *reficiendos*] pascendos, W.

[3] *liniret . . consolationis*] mortalitatis curaret, O. W.

[4] *præ*] ex, O. W.

[5] *permittebant*] permiserunt, O. W.

[6] *muribus*] soricibus, O. W.

[7] O. ins. *hæc.*

[8] *fuerant*] fuissent, C.

[9] *inde . . . faciendum*] facere opus esset, O. W.

[10] *obstanti*] obstantium, B.

[11] *applicaverunt*] apposuerunt, O. W.

[12] *ut*] et, B.

[13] B. ins. *et.*

A.D. 1234. fœtor quidam infernalis et intolerabilis; unde cum festinatione descendentes, ut periculum mortis evaderent, testificati sunt se nunquam antea talem sensisse fœtorem. Vocem etiam audierunt sibi dicentem, ne ad bladum manus apponerent, quia et archiepiscopus et omnia quæ habebat, diaboli possessio erat. Videns autem senescallus et alii qui cum illo erant, ex vermium multitudine grave periculum imminere, fecerunt murum altum in circuitu bladi,[1] et ignem adhibentes in girum omnia combusserunt, ne vermes exeuntes totam adjacentem inficerent regionem.

Item miraculum de avaritia cujusdam presbiteri.

Impertinens sed utile. Legend of an avaricious priest.

Erat in eadem Eboracensi provincia sacerdos quidam et vicarius, dives valde et in officio sanctæ prædicationis magnus, sed tamen avarus, qui in hac æstate mortaliter infirmabatur secundum judicium præsentium medicorum. Venerunt autem ad eum visitandum propter famam religionis, quam juxta opinionem[2] totius regionis habebat, vicini ejus abbates et priores; ignorantibus cunctis quod lupus in[3] ovicula, anguis lateret in herba. Cum autem æger ille prælatos ad se venientes reverenter salutaret, nullam tamen de salute animæ suæ fecit mentionem, nisi ob hoc, quod prælatos illos diligens legavit illis bladum non modicum, quod in curia sua extra horrea positum habebat, dividens illud singulis, prout sibi melius competere videbatur. Cumque abbates illi et priores ad præceptum ægrotantis exirent, ut bladum sibi legatum viderent, conspexerunt juxta congeries illas quendam hominem stantem, vicario, quem in domo reliquerant letaliter ægrotantem, in indumentis et forma corporis per omnia consimilem, qui[4] nimis acerbe loquens dicebat, "Quid hic[5] quæritis? "Sciatis certissime quod bladum hoc totum, et ille, cujus "esse videtur, possessio mea est; quia vicarius, qui illud "vobis legavit, homo meus est, et omnia quæ habet mea "sunt, ut qui junctis manibus mihi fecit homagium. Et no- "veritis indubitanter, quia die quarta morte morietur, et tunc "quod meum est plene recuperabo, et eum[6] quem ditavi "inveniens in magna egestate." Audientes[7] hæc abbates

[1] O. W. ins. *diabolici.*
[2] *opinionem*] falsam, W.
[3] *in ovicula*] esset in fabula, O. W.; W. has *esset* for *lateret*, though O. has *lateret.*
[4] O. W. ins. *sibi.*
[5] O. W. ins. *inquit.*
[6] *eum . . . egestate*] quem divitem feci cum pauper esset, O. W.
[7] O. W. ins. *autem.*

et[1] qui cum eis erant, nimio terrore percussi, reversi sunt ad vicarium, quem inveniunt jam[2] in extremis laborantem, cui omnia quæ viderant et audierant per ordinem referebant. Et cum[3] coram illo replicassent, et quod scilicet[4] homo diaboli esset,[5] "Verum," inquit, "dicit, quia jam elapsis viginti annis, "cum pauper essem, pro dignitate terrena et lucro temporali "homagium diabolo feci, qui vobiscum nunc est confabu- "latus."[6] Et continuo ad lamenta pœnitentiæ et confessionis remedium confugiens diabolo cum omnibus operibus suis ac[7] pompis renuntiavit. Confestimque miseratione divina illum respiciente, ab omni corporali molestia sanus effectus est, ut spatium haberet congruum pœnitendi. Unde manifeste constat, quia non vult Deus mortem peccatoris, sed ut magis convertatur et vivat. A.D. 1234.

De miraculo valde laudabili quod eodem anno contigit.

Licet in suprascriptis duobus capitulis sit evidenter expressum, in quantum avaritiæ vitium omnibus Christianis detestandum existat, adiciam adhuc et tertium ad[8] audientium ædificationem, ne res tam memorabilis dierum vetustate ab humana memoria deleatur. Cum hic annus, de quo diximus, pauperibus gravissimus[9] usque ad Julium mensem processisset, illi[10] quos diutina[11] fames afflixerat, ad agros frugiferos[12] proruunt catervatim, ubi frugum spicas licet non[13] maturas carpentes et manibus tremulis confricantes, miseram[14] vitam, quæ vix [in] eorum pectoribus palpitabat, protrahere satagebant.[15] Sed rustici quarundam villarum, qui ex avaritia inopiam semper habent suspectam, per agros suos transeuntes, cum hoc pium, et miserabile[16] furtum deprehendissent, perturbati sunt valde. Unde contigit, quod homines villæ quæ

Impertinens etsi utile. Miraculous storm against the avaricious peasants of Abbotsley. *Impertinens.*

---

[1] C. ins. *hi.*

[2] O. W. ins. *quasi.*

[3] W. ins. *hæc.*

[4] *scilicet*] Not in C.

[5] O. W. ins. *respondit vicarius.*

[6] *confabulatus*] locutus, O. W.

[7] *ac*] a, B.

[8] *ad . . . deleatur*] ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum, O. W.

[9] *gravissimus*] crudelis et sævus in diebus suis, O. W.

[10] *illi*] pauperes, O. W.

[11] *diutina*] diuturna, O. W.

[12] *frugiferos*] fructiferos, W.

[13] *non*] nondum, O. W.

[14] *miseram*] infelicem, O. W.

[15] O. W. ins. "nec id multum "erat in pauperibus reprehensibile, "cum legatur in Apostolorum Acti- "bus Christi discipulos hoc fecisse."

[16] *miserabile*] necessarium, O. W.

A.D. 1234. Miraculous storm at Abbotsley. f. 92.

dicitur Alboldeslea,[1] in Cantebrugensi provincia sita, cum sequenti die Dominica, quæ tunc fuit decimo septimo kalendas Augusti, ad ecclesiam convenissent, presbiterum tumultuosis clamoribus rogabant ut incontinenti omnes illos, qui spicas in agro carpentes bladum furati fuerant, anathematis sententia innodaret. Et cum ad hoc rustici omnes vehementer instarent, vir quidam ex eadem villa religiosus et pius, cum videret presbiterum ad ferendum sententiam paratum, surrexit, et ex parte Dei omnipotentis et sanctorum omnium, presbiterum adjuravit, ut ipsum et omnes quas habuit in campo fruges ab illa sententia sequestraret. Addidit etiam, quod bene placuit sibi quicquid pauperes inedia compulsi de suis ceperant frugibus, et quod residuum erat Domino commendavit. Quid ergo? Instantibus pertinaciter cæteris in stulto proposito suo, cum presbiter compulsus ferre sententiam inchoasset, tanta subito exorta est in aere tempestas, tonitrui scilicet ac fulminis concussio, ventorum ac turbinum conflatio, pluviarum ac grandinum inundatio, quod quasi in momento turbine et flatu diabolico agitata, fruges in agris, armenta cum arboribus ac cæteris quibusque crescentibus et avibus in campis ita opprimendo contrivit, quod velut in curribus et in equis conculcata et in terram comminuta[2] videbantur. Et quod admiratione dignum erat, nec porci, nec aves, nec aliquod genus animalis spicas vel grana, licet matura essent, voluerunt urgente tamen fame gustare. Visi sunt autem in aere,[3] ingruente eadem tempestate, angeli Sathanæ in modum nigrorum satirorum volitantes, et per agros cursitantes, qui aereæ[4] potestates credebantur, quibus concessum terræ et fructibus [nocere] fuerat, aerem perturbantes. Sed cum justis ac piis stabilis semper sit inventa [divina] benignitas, vir ille simplex et justus cum, peracta tempestate omnibus vicinis suis nimis dampnosa, visitare pergeret agros suos, invenit prædia sua et jugera, licet inter terras aliorum permixta, ita ab omni tempestate intacta et illæsa, ut nullum in eis læsionis vestigium appareret. Unde omni luce clarius constat, quia sicut Deo gloria in excelsis canitur ab angelis, ita et in terra pax est hominibus bonæ voluntatis. Inchoavit

[1] Abbotsley, near St. Neot's, Hunts; Grosseteste had been rector; see *Epistolæ R. Grosseteste*, pp. xxxiv., 26.

[2] *comminuta*] demersa, O. W.

[3] O. W. ins. *sursum*. See the introduction by Wendover into Baldric's account of the battle of Antioch, above, vol. ii. p. 88.

[4] *aereæ postestates*] hujus tempestatis ministri fuisse, O. W.

autem hæc tempestas in finibus Bedefordiæ, et sic per insulam Helyensem et Northfolc ad orientem tendens in mare descendit. Sæviebant siquidem hoc anno multæ consimiles tempestates in locis diversis, quæ multis tam terribiles quam dampnosæ fuerunt; præcipue [1] in mense Julio, circa festum Sanctæ Mariæ Magdalenæ, tanta pluviarum irruebat inundatio, quod fœnorum cumuli omnes cum pontibus ligneis perierunt. A.D. 1234. July 22.

De discordia inter dominum Papam et Romanos exorta.

Eodem anno exorta est Romæ gravis dissensio inter dominum Papam et cives Romanos his de causis. Usurpant sibi cives memorati ex antiquo jure, quod Romanus pontifex non potest aliquem ex civibus excommunicare, vel urbem pro quolibet excessu supponere interdicto. Ad hoc dicit summus pontifex, quod minor est Deo, sed [2] quolibet homine major; ergo major[3] quolibet [4] cive, vel etiam rege, vel imperatore. Et cum eorum sit pater spiritualis, debet et de jure potest filios corrigere vel corripere delinquentes, ut sibi in fide Christi subjectos,[5] etiam deviare volentes in viam dirigere veritatis; unde de jure potest rationabilibus de causis eos excommunicare, et civitatem interdicere. Item, potestates urbis et senatores annuum tributum exigunt ab ecclesia Romana, quod eis tam ex novo quam ex antiquo jure Romani pontifices persolvebant, de quo etiam semper usque ad istius Papæ tempora in possessione fuerunt. Ad hoc dicit Papa, quod si ecclesia Romana [6] temporibus persecutionis, pro defensione sua et pro bono pacis, aliquando majores civitatis in donis gratuitis liberaliter respexit, non debet hoc in consuetudinem trahi, quia illa sola consuetudo tenenda est, quæ jure constat et ratione subnixa. Præterea, comitatum suum, quod inauditum est nec antea factum, metis novis et Quarrel between the Pope and the Roman citizens.

[1] *præcipue . . . perierunt*] "sed "et hoc similiter notabile videtur, "quod reliquiæ frugum, quæ tempes- "tate completa in agris remanse- "rant, ita fœtidæ erant inventæ, "quod non equus vel asinus, non "bos aut porcus, non auca vel "gallina comedere illas voluerunt, "cum sæpe eis fuissent ad come- "dendum oblatæ," O. W.

[2] *sed . . . major*] et major hominibus, O. W.

[3] *major*] om. C.

[4] *quolibet cive*] civibus Romanis, O. W.

[5] B. ins. *in viam.*

[6] B. here carelessly repeats the sentence above, "quod eis . . Romana."

A.D. 1234. Quarrel between the Pope and the Roman citizens.

amplis, jubente senatore, voluerunt sibi appropriare; et appropriatum intitulare novis suprascriptionibus. Ad hoc respondit dominus Papa, quod infra metas illas continentur quædam prædia, et etiam civitates et castra, utpote Viterbium civitas et Altus[1] Mons castrum, quæ infra metas illas continentur, quas comitatui suo assignare præsumunt; sed alienum sibi ascribere et usurpare, injustum est. Et quod his omnibus majus est, Christus in cruce suo sanguine ita liberam fecit illam, quod nec portæ inferæ[2] prævalebunt adversus eam. His igitur et aliis de causis inter dominum Papam et cives Romanos lite contestata et præventilata, idem Papa cum suis cardinalibus exivit ab urbe et apud urbem Perusium[3] moram facturus divertit. At Romani, contra eum invalescentes quædam ipsius ædificia in civitate prostraverunt, unde a[4] Papa excommunicabantur; qui etiam ad sui adjutorium ipsum imperatorem attrahere[5] moliebantur. Sed ipse potius contra eos congregavit exercitum copiosum, ut impetum reprimeret Romanorum. Tunc exercitus summi pontificis, cui præerat comes[6] Tolosanus, quærens gratiam, et episcopus Wintoniensis, quem dominus Papa callide vocavit ad exercitum suum regendum, tum propter thesauri abundantiam, tum propter militandi peritiam, et exercitus imperatoris, simul convenientes, casalia eorundem Romanorum per girum urbis posita numero octodecim prostraverunt et vineas succiderunt; unde cives ipsi perturbati exierunt ab urbe octavo idus Octobris, viri, ut dicitur, armati centum milia, ut civitatem Viterbii, quæ ad jus domini Papæ spectabat, spoliarent et igne spoliatam concremarent. Sed cum irrationabile vulgus civitatis absque disciplina militari exirent et agminibus incederent dissolutis, acies militares ipsius Papæ, quibus præerant instructi armis et viri bellicis negotiis exercitati, scilicet Cismontani et acies simul imperatoris ab insidiis prorumpentes, irruunt in Romanos, et ex eis magnam stragem, non tamen sine suorum læsione, fecerunt. Ceciderunt autem hinc

Papa Gregorius recedit ab urbe.

The Roman citizens advance against Viterbo.

Strages magna.

---

[1] Montalto, near Civita Vecchia.

[2] *inferæ*] inferi, C. W.

[3] *Perusium*] Peresium, B.

[4] *a Papa excommunicabantur*] ab ipso Papa excommunicati fuerunt, O. W.

[5] *attrahere . . . eos*] cum in sui favorem attraxerat, O. W.

[6] Raymond VII.

inde ad triginta milia armatorum. Sed Romani tamen majorem perpessi sunt stragem, ut qui agminibus dissipatis ad suam civitatem præcipites confugerunt. Exasperatum est quidem cor eorundem Romanorum nimis adversus dominum Papam, quia in illo conflictu de civitate multi nobiles corruerunt. Duravit diu ista dissensio inter eos, sed Romani tamen cives semper aleam Martis sibi contrariam invenerunt. A.D. 1234. Defeat of the Roman citizens.

Eodem[1] tempore obiit Hugo Folioth Herefordensis antistes; et successit magister Radulphus[2] de Maidenestan, vir in literali doctrina famosus, qui ab Eadmundo Cantuariensi archiepiscopo munus suscepit consecrationis. f. 92 *b*. Bishops of Hereford.

Pertransiit autem annus iste fructibus omnibus sterilis, fruges habens paucissimas, veruntamen bonas et inopinabiliter respondentes, Anglia paucas, Gallia pauciores, Gasconia vero fere nullas segetes afferente; cum tamen annus huic anno proximus multas in vere et æstate promisisset, sed in autumpno pluvia suffocatas fruges pauciores persolvisset. The year a sterile one.

Eodem[3] anno capta est insula Majorc,[4] Majorica dicta ad differentiam Minoricæ, scilicet minoris insulæ, quæ sita est inter Affricam et Marsiliam, Christianis nimis nociva, scilicet a rege Arragoniæ et civibus Marsiliæ. Capture of Majorca by James I., king of Aragon.

De Judæis qui puerum Christianum circumciderunt.

Anno Domini MCCXXXV. Rex Anglorum Henricus tertius, anno regni sui decimo nono, ad Natale tenuit curiam suam apud Westmonasterium, præsentibus episcopis et principibus regni quam pluribus. Eoque[5] tempore septem Judæi adducti sunt coram rege apud Westmonasterium, qui in[6] Norewico puerum quendam, quem furto sullatum[7] jam per annum a conspectu Christianorum absconderant, circumciderunt, volentes eum crucifigere in solennitate Paschali. Sed super hoc facto convicti, in regis præsentia confessi sunt rei veritatem, Henry III. at Westminster. Crime of the Jews at Norwich.

[1] C. prefixes the heading "De "morte Hugonis Foliot episcopi "Herefordensis."

[2] *Radulphus*] Robertus, B. W. and the Hist. Anglor. are correct; O. is illegible.

[3] Majorca was taken by James I. on 31 Dec. 1229.

[4] *Majorc*] om. C.

[5] *Eoque*] Et eodem, O. W.

[6] *in Norewico*] apud Norwicum, O. W.

[7] *furto sullatum*] furatum, O. W.

A.D. 1235. et sic de vita sua et membris in ipsius voluntate sub carcerali custodia remanserunt.

Death of Hugh de Welles, bishop of Lincoln. Robert Grosseteste succeeds, who is consecrated at Reading.

Eodem tempore obiit[1] Hugo de Velles Lincolniensis episcopus, monachorum persecutor, canonicorum et omnium malleus[2] religiosorum, septimo idus Februarii, et sepultus est apud Lincolniam in ecclesia cathedrali, quarto idus ejusdem; cui successit[3] magister Robertus cognomento Grosseteste, vir quidem[4] nimis literatus, a primis annis scolis educatus; qui apud Radingum ab Eadmundo Cantuariensi archiepiscopo consecratus[5] est tertio nonas Junii, reclamantibus monachis Cantuariensibus et allegantibus ne alibi consecraretur quam in ecclesia Cantuariensi. Sed id tandem[6] hac vice permiserunt, ne labores et expensæ frustrarentur convenientium, ita tamen quod id[7] in consequentiam amplius non traheretur.

S. de Segrave and R. Passelew reconciled with the king.

Per idem tempus, post Purificationem beatæ Mariæ, concordati sunt cum rege Stephanus de Segrave et Robertus Passelewe, sed regi mille marcis prius numeratis;[8] nec tamen in pristinam regis gratiam, juxta spem suam, sunt recepti.

Election to the see of Rochester.

Circa eosdem dies Henricus de Sanforde, Rofensis antistes, diem clausit extremum,[9] sexto kalendas Martii; post cujus obitum monachi Rofenses elegerunt magistrum Ricardum de Wendene, virum in literali[10] scientia eruditum; qui Eadmundo Cantuariensi archiepiscopo ad electionem confirmandam a præfatis monachis præsentatus, non fuit admissus; unde monachi domini Papæ præsentiam appellarunt.

Church of St. Julian (St. Alban's).

Collata[11] est ecclesia Sancti Juliani in ipso tempore magistro Nicholao, auctoritate domini regis, quæ ipso tempore vacabat.

---

[1] An inverted mitre and pastoral staff are in the margin.

[2] *malleus religiosorum*] virorum religiosorum inimicus, O. W.

[3] A mitre and pastoral staff are in the margin.

[4] *quidem . . . educatus*] honestus et religiosus atque in lege divina sufficienter eruditus, O. W.

[5] *consecratus est*] munus consecrationis suscepit, O. W.

[6] O. W. ins. *fieri*.

[7] *id . . . amplius*] ad consuetudinem de cætero, O. W.

[8] *numeratis*] datis, O. W.

[9] An inverted mitre and pastoral staff are in the margin.

[10] *literali*] liberali, O. W.

[11] This, which is in the margin, is introduced into the text in C. after *marcas* in the next chapter (l. 12).

De morte Willelmi abbatis ecclesiæ Sancti Albani. A.D. 1235.

Eodem anno, die[1] Sancti Mathiæ Apostoli, obiit[2] Willelmus piæ memoriæ, abbas ecclesiæ Sancti[3] Albani, postquam eandem rexerat[4] annis viginti et mensibus fere tribus, et sepultus est tertio kalendas Martii, in capitulo monachorum. Quo sepulto incontinenti, scilicet eadem die, tres fratrum ad regem sunt destinati, ut ab eo impetrata libera rite eligendi facultate abbatem eligerent. Optinuerunt etiam fratres a domino rege gratiam habendi totam domum suam in manu sua, exceptis excaetis et ecclesiarum donationibus, a die obitus prædicti abbatis usque in annum completum, pro qua optenta donaverunt monachi regi trecentas marcas. Deinde[5] optenta[6] a rege licentia abbatem eligendi, die[7] Martis post Annunciationem beatæ Mariæ, convocatis nobilibus ecclesiæ membris, scilicet prioribus cellarum et omnibus qui debuerunt et voluerunt et potuerunt commode interesse, elegerunt solenniter Johannem de Hertfordia, priorem de Hertfordia, monachum suum professum, in pastorem animarum suarum, virum pium et monachum ordinatum; qui regi præsentatus ab eo favorabiliter est receptus Dominica in Ramis palmarum. Deinde[8] missi sunt duo monachi ejusdem ecclesiæ et clerici ad curiam Romanam, ad quam immediate spectat, ut electionem rite factam impetrarent a sede Apostolica confirmari, dominus Nicholaus de Len, et dominus Reginaldus Phisicus,[9] et magister Galfridus de Langele clericus. Ubi sine difficultate electione confirmata, cum benedictione Apostolica sunt reversi.[10] Insuper approbata est forma electionis et progressus negotii admirantibus cunctis, quod inter tot capita una fuit sententia et unanimis consensus; unde

Death of William of Trumpington, abbat of St. Alban's. Feb. 24.

March 27.

Election of John of Hertford as abbat.

[1] *die*] in crastino, O. W.; C. has Mathei for Mathie.

[2] An inverted mitre and pastoral staff are in the inner margin; the abbat is represented as dead in the outer.

[3] *Sancti*] beati, W.

[4] O. W. ins. *ecclesiam*.

[5] W. ins. *conventus*.

[6] *optenta*] impetrata, W.

[7] *die . . . . Annunciationem*] in crastino Annunciationis, O. W. See below, p. 314, as to the day.

[8] *Deinde*] Et tunc, W.

[9] C. puts Reginald the last of these three, and adds "ad quem "immediate spectat, ut electionem "rite factam impetrarent a sede "Apostolica confirmari."

[10] W. adds *in regionem suam*.

A.D. 1235. a multis dictum fuit in curia Romana et ab ipso Papa quod non sine nutu Spiritus Sancti istud fuerat
Acts iv. 32. prosecutum. *Multitudinis enim credentium fuit cor unum et anima una.* Et ut audientes non lateat, hæc
Manner of the election at St. Alban's. est consuetudo eligendi abbatem in ecclesia Sancti Albani. Confessores scilicet tres vel quatuor jubentur districte in virtute Spiritus Sancti, utpote qui cognoscunt corda et renes singulorum, ut ipsi eligant duodecim de conventu fratres electos, scilicet fideles et peritos, ut ipsi vel de seipsis, vel de ipso conventu ecclesiæ, vel de cellis, unum idoneum eligant in abbatem. Ut autem eorum electio et labor deliberativus super hoc negotio irritus non habeatur, literas habent de conventu penes se sigillo conventus roboratas, ut ipse conventus illum, quem ipsi duodecim eligent in abbatem, sine contradictione unanimiter suscipient et gratanter. Unde series negotii sic prosecuta a summo pontifice et omnibus audientibus cum admiratione est commendata, et facta examinatione auctoritate Apostolica confirmata. Veruntamen, quia de persona electi Papæ non constabat, dedit summus pontifex in mandatis Helyensi et Londoniensi episcopis, ut rite facta ex persona electi exami-
The abbat confirmed and blessed. natione, eundem in abbatem confirmatum benedicerent, plene in omnem tam spiritualium quam temporalium administrationem instituentes. Post hæc autem, idem
9 Sept. electus facta examinatione, in crastino Nativitatis beatæ Mariæ, in Dominica die, a Rogero Londoniense episcopo, quia ambo negotium exequi non poterant, juxta manda-
Hæc postea plenius. tum Apostolicum benedictionem abbatis[1] suscepit. Legit autem electus literas clausas et bullatas ante altare indutus solempniter, quibus antea consimiles non vidimus, scilicet professionem de[2] visitandis Apostolorum liminibus de triennio in triennium, quod graviter accepimus. Medio autem tempore, quo hæc omnia facta sunt, remansit abbatia cum omnibus pertinentiis sub custodia conventus ex regio[3] beneficio, hospitalitate integra remanente.

[1] *abbatis*] om. C.
[2] *de*] et, B.
[3] *regio*] regis, W.

Eodem anno Judæi privilegium[1] impetrarunt a pontifice Romano, ne a regibus aut principibus pro exactione pecuniæ turpiter tractarentur, vel in carcere traderentur.[2] A.D. 1235. Privilege given to the Jews by Pope Gregory IX.

P[etrus] Wintoniensis episcopus Romam adit.

Per idem tempus, Petrus Wintoniensis episcopus ad mandatum domini Papæ Romam profectus est, instante solennitate Paschali, ut guerram ejus jam diu contra Romanos accensam ordinando[3] juvaret. Novit enim eum summus pontifex pecunia abundare; sed [si] non abundaret, ministrante episcopatu Wintoniensi abundaturum; et maluit eum effundere thesaurum suum in suo obsequio quam alieno. Præterea,[4] idem episcopus erat in obsequio regis Ricardi bellatoris magnifici, diebus adolescentiæ suæ, ubi plus didicit in bello dimicare et castra militum ordinare, f. 93. quam Evangelii semina prædicando seminare. Bishop Peter des Roches goes to Rome to assist the Pope against the Romans.

De publica prædicatione.

Hoc denique anno, qui est annus octavus postquam constitutæ sunt treugæ decennales in Terra Promissionis inter Romanum imperatorem Frethericum et Babiloniæ Soldanum,[5] facta est prædicatio crucis per orbem universum Christiana fide insignitum, ad commonitionem et instantiam domini papæ Gregorii, qui literas in diversas orbis partes sub hac forma direxit. The crusade preached by the Pope's direction.

Autenticum domini Papæ.

" Gregorius episcopus, servus servorum Dei, universis Do-
" mini nostri Jesu Christi fidelibus per regnum Angliæ con-
" stitutis ad quos literæ istæ pervenerint, salutem et Aposto-
" licam benedictionem. Rachel videns in veræ fidei cognitione
" principium accrescentium in salutem, et filiorum dexteræ
" pia mater sancta Romana ecclesia, cujus magna est quasi Letter of the Pope urging the crusade. (See the whole of this above, p. 280.)

[1] O. W. ins. *protectionis.*

[2] *traderentur*] ponerentur, W.

[3] *ordinando juvaret*] ordinaret, W.

[4] For this sentence O. W. have " erat enim juvenis in obsequio " Ricardi magnifici bellatoris atque " Johannis regum Angliæ, cum " quibus prius didicerat usum loricæ " quam pontificalis planetæ, et " acies castrorum disponere quam " verbum fidei prædicare."

[5] Malek-el-Kamel.

A.D. 1235. Letter of Pope Gregory IX. urging the crusade.

" mare de suæ prolis internecione contritio, vocem lamenta
" tionis, fletus, et luctus emisit hactenus, et emittit, quam
" audiri cupimus in excelso, ut per diem et noctem fidelium
" oculi doloris lacrimam deducentes non taceant, et donec
" misereatur Dominus, non quiescant. Lamentatur autem,
" quia domus cælestis panis, mons Syon, unde lex exiit, civitas
" Regis magni, de qua dicta sunt multa gloriosa, terra quam
" Dei Filius fuso pro nobis suo sanguine consecravit, regni
" robur et pulchritudinem perdidit. Flet, quia, quondam,
" libera, sub impiæ tyrannidis jugo servit. Luget, quia ubi
" pacem multitudo militiæ cælestis cecinit, ibi pressura[1] gentis
" immundissimæ scandala, simultates, et scismata suscitavit;
" ac innovans exordia præliorum, misit ad desiderabilia ma-
" num suam, sacerdotii et sacrorum ordinum pias leges, et
" ipsius naturæ jura relegans a templo Domini, diversis ibi
" spurcitiis et abominationibus introductis. Et ideo Jerusa-
" lem, in suis derisa Sabbatis, obsorduit quasi polluta men-
" struis inter hostes. Nam licet dudum carissimo in Christo
" filio nostro Fretherico Romanorum imperatori semper Au-
" gusto, Jerusalem et Siciliæ regi illustri, civitas eadem
" præter templum Domini fuerit restituta, tamen quia Deus
" omnipotens tunc magnificentius agere cum populo Chris-
" tiano non adjecit, imperator prædictus treugas iniit cum
" Soldano quarum terminus adeo est vicinus, quod tempus
" medium præparationi vix sufficere creditur nisi ad quæque
" necessaria per promtitudinem, spem, et fervorem Dei et fidei
" festinetur. Ad cujus[2] ergo succursum nullum tædeat pere-
" grinari, et pro patria certare cum spe victoriæ, pro corona
" mori, pro vita, pro Illo sustinere ad tempus dura et tristia,
" Qui confusione contempta, sputo conspersus, colaphis cæsus,
" flagellis afflictus, spinis coronatus, coram Pilato sisti, tanquam
" multorum criminum reus, [pertulit], ad ultimum crucifixus et
" felle potatus, lancea perforatus, emittens cum clamore valido
" spiritum, pro conditionis humanæ viribus reparandis, cursum
" præsentis vitæ saturatus injuriis consummavit. Hic est
" autem ut altius repetamus, Qui de Paternæ solio gloriæ,
" cælis mirabiliter inclinatis, ad nostræ mortalitatis ima de-
" scendens, non dedignatus est Deus homo, Creator creatura
" fieri, suscipere Dominus formam servi, ut qui non potera-
" mus per nostram justitiam sperare veniam, consecuti per
" hæc gratiam inauditam, hæredes Dei, cohæredes autem
" Christi, Divinitatis consortium, felicitatis æternæ partici-
" pium sortiremur. Et licet per gratiam adoptati cotidie

---

[1] *pressura*] pressure, B. | [2] *cujus*] ejus, O. W.

" causas ingratitudinis cumulemus, Ipse tamen abundat in A.D. 1235.
" divitiis bonitatis, dum propter diversitatem voluntatum, vi- Letter of
" rium facultatem, delinquentibus diversa pro tempore satis- Pope
" faciendi genera contulit, varia medendi languoribus remedia Gregory
" suscitavit, dum terram, in qua nasci, mori, et resurgere IX. urging
" voluit, tam diu ad exercitationem fidelium ab infidelibus the cru-
" detineri permittit, cum non sit abbreviata manus Domini, sade.
" nec virtus ejus in aliquo diminuta; quin etiam,[1] sicut fecit
" cuncta de nihilo, liberare valeat in momento. Sed illas
" compassionis et dilectionis[2] gratias exquirit ab homine,
" quibus ad omnis consummationis finem legisque plenitu-
" dinem ostendendam Ipse prior homini perdito et dampnato
" voluit adesse miseratus; qui nullatenus permisisset manus
" impias contra pios[3] adeo roborari, nisi et Suam vindicari de
" nostra confusione providisset injuriam, et servari nostram
" de Sua victoria disciplinam. Sub hac autem occasione delicti
" plurimi satisfacere pro modo criminum aliter non valentes,
" velut in profundo malorum penitus desperassent, nisi occur-
" risset eis hæc tabula, nisi per hoc compendium suis positis
" pro Christo animabus, consummati brevitate multorum tem-
" porum spatia complevissent. Multi enim invenire locum ubi
" steterunt pedes Domini cupientes, prius ad bravium sine
" cursu vel[4] potius ad coronam sine gladio pervenerunt; Illo
" Suum remunerante militem, qui solam in oblatione consi-
" derat voluntatem. Nos autem, de omnipotentis Dei miseri- *Indulgen-*
" cordia et beatorum Petri et Pauli Apostolorum Ejus auctori- *tia.*
" tate confisi, ex illa quam nobis, licet indignis, Deus ligandi
" atque solvendi contulit potestatem, omnibus qui laborem
" istum in propriis personis et sumptibus subierint, vel qui
" viros idoneos cum suis expensis pro se destinaverint, sed
" et illis qui in alienis expensis in propriis personis accesse-
" rint, vel qui de bonis suis ad subventionem Terræ Sanctæ
" congrue ministraverint, aut qui [circa] prædicta negotia con-
" silium vel auxilium opportunum impenderint, plenam suorum
" peccaminum, de quibus veraciter fuerint corde contriti et
" ore confessi, veniam indulgemus. Statuimus etiam ut om-
" nes, sive clerici sive laici, post crucem assumptam sub beati
" Petri ac nostra protectione securi et eorum bona omnia
" permaneant, necnon sub archiepiscoporum, episcoporum, et
" omnium ecclesiæ prælatorum defensione consistant, donec

---

[1] *etiam*] eam, O. W.

[2] *dilectionis*] dilatationis, B.; dilationis, W.

[3] *pios*] impios, B. W.: O. is correct.

[4] *vel potius*] et primo, B.; vel post, O. W. See above, p. 283.

A.D. 1235. " de ipsorum obitu vel reditu certissime cognoscatur. In quo " utique termino, nullus cruce signatus sive a Judæis sive a " Christianis ad præstationem usurarum compellatur. Datum " Spoleti, ii. nonas Septembris, pontificatus nostri anno oc- " tavo."

Preachers appointed by the Pope for the crusade from the orders of Preachers and Minorites.

Assignati sunt autem prædicatores a domino Papa, in opus crucis et animarum oberrantium lucrifactionem per orbem universum, fratres de ordine Prædicatorum ac Minorum, cum magistris in theologia perfectis, utpote magister Johannes de Sancto Albano oriundus, aliquando decanus ecclesiæ Sancti Quintini, postea thesaurarius ecclesiæ Saresberiensis, et alii viri discreti ac sancti, qui in opus Evangelii profecti prædicaverunt, ubique *Domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis.* Habuerunt autem[1] ex mandato Apostolico provinciarum archidiaconos et decanos, qui in locis singulis parrochianos, viros et mulieres, convenire fecerunt, ita ut nullus remaneret, sub pœna anathematis, quin eorum prædicationibus interesset.

S. Mark xvi. 20.

De quodam miraculo per prædicationem.

Miracle at Clare.

f. 93 *b*.

Contigit autem hoc anno tertio idus Junii, in villa de Clare, ubi magister Rogerus de Lewes,[2] frater quidem de ordine Minorum, pro negotio crucis Evangelium in Dominica prædicavit, ut mulier quædam omni membrorum officio jam per triennium destituta, pœnam metuens excommunicationis, paucum[3] quod habuit argenti cuidam viro sibi vicino contulit, qui eam in humeris suis ad locum veheret[4] prædicationis. Ubi cum gemens jaceret et lugens quousque vir Dei prædicationem complevisset, motus compassione super gemitibus mulieris, quam lugentem jacere conspexit, accessit ad eam atque causam ad quid illuc venisset inquisivit. Quæ cum diceret, quod metu excommunicationis ad locum sermonis[5] fuisset delata, præcepit ut iret in domum suam, nesciens quod membris omnibus esset dissoluta. Sed cum astantes vicini ejus testarentur, quod omnium erat usu membrorum jam elapso triennio privata, interrogabat si crederet quod Deus potens erat, ut sibi, si vellet, redderet sanitatem. Cui illa; " Credo, domine." Tunc vir Dei mulierem inter brachia complectens, levavit eam fiducialiter, et ait; " Sanet te Deus omnipotens, in Quem credis." Et cum mulier ad vocem jubentis se erigeret confidens in

[1] *autem*] siquidem, W.
[2] *Lewes*] Lawes, W.
[3] *paucum*] parum, O. W.
[4] *veheret*] portaret, O. W.
[5] *sermonis*] prædicationis, W.

Domino, cœperunt ossa ejus et nervi cum compagibus dum surgeret crepare,[1] ut visum sit astantibus, quod omnia ossa ejus in frusta fuissent comminuta. Et sic mulier sanitati pristinæ restituta abiit in domum suam, exaltans[2] et magnificans Deum qui talem servis[3] suis contulit potestatem. A.D. 1235.

Forma electionis [*abbatis*] *missa ad dominum Papam.*

Cum hæc cum tempore evolvente elaberentur, nuntii electi et conventus ecclesiæ Sancti Albani, duo monachi, scilicet magister Reginaldus Phisicus, et dominus Nicholaus de Sancto Albano, ambo presbiteri, viri prudentes et compositi, cum suis clericis, magistro[4] Galfrido de Langeleia et Galfrido focario serviente et aliis, habentes literas conventus procuratorias, iter arripuerunt versus curiam Romanam in octavis Paschæ, scilicet decimo septimo kalendas Maii, precibus omnium fratrum commendati.[5] Hæ autem fuerunt procurationes quas secum detulerunt; "Reverentissimo domino et patri in Christo " carissimo G[regorio], Dei gratia summo pontifici, de- " voti filii sui, prior et conventus Sancti Albani, tam " devotam quam debitam cum pedum osculo reveren- " tiam. Noverit sanctitas vestra, quod nos fratres " nostros et monachos, R[eginaldum] et N[icholaum], " latores præsentium, cum literis nostris seriem elec- " tionis nostræ continentibus, quam in ecclesia nostra " de fratre Johanne de Hertfordia, monacho nostro, " fecimus canonice celebrari, ad pedes sanctitatis ves- " træ destinamus, ipsosque ad confirmationis munus a " sede Apostolica petendum, et ad alia dictam electio- " nem nostram contingentia expedienda, procuratores " nostros constituimus; ratum et gratum habituri, " quod per ipsos vel eorum alterum in dicto negotio " ratione prævia fuerit expeditum. Valeat et vigeat

Fuller details of the election at St. Alban's.

Letters sent from the abbey to the Pope.

[1] *crepare*] ita subito crepitare, O. W.

[2] *exaltans*] exultans, W.

[3] *servis suis*] servo suo, W.

[4] *magistro . . . aliis*] Inserted in the margin. It is not in C.

[5] B. repeats *arripuerunt*.

A.D. 1235. Account of the election brought to the Pope at Perugia.

" sancta paternitas vestra semper in Domino." Venerunt igitur ad curiam Romanam apud Perusium. Et domino Papa humiliter salutato, formam electionis et rei gestæ seriem sub his literis contentam præsentaverunt; "Reverentissimo domino et patri in Christo " carissimo G[regorio], Dei gratia summo pontifici, de- " voti filii sui, prior et conventus Sancti Albani, tam " devotam quam debitam cum pedum osculo reveren- " tiam. Cum ecclesia nostra per decessum venerabilis " patris W[illelmi], bonæ memoriæ, quondam abbatis " nostri, qui viam universæ carnis sexto kalendas " Martii est ingressus, pastoris solatio existeret desti- " tuta, certificato super hoc domino nostro rege, ip- " soque nobis eligendi licentiam concedente, nos prout " potuimus citius et expeditius, volentes animarum " periculis occurrere, et ecclesiæ nostræ indempnitatibus " providere, his omnibus prius sub competenti data " dilatione evocatis qui debuerunt et voluerunt potu- " eruntque nostræ electioni commode interesse, ad " eligendum nobis pastorem diem certum præfiximus, " in crastino Annunciationis beatæ Virginis. Adve- " niente autem die, præsentibus his qui propter hoc " fuerant evocati aliisque, tractare cœpimus et conferre. " Et quia res prædicta eo die non potuit expediri, in " crastino, ut de eodem tractaremus, ingressi sumus " capitulum iterato, et ibidem post Dei clementiam " super hoc misericorditer invocatam tractare cœpimus " de præmisso. Et tandem in hanc eligendi speciem " viris bonis de collegio nostro plenaria data fuerat " potestas et collata, quod ipsi pro omnibus electionem " nominarent, ratihabitione prius eisdem electoribus " promissa, de persona per ipsos electa et ipsis post- " modum nominata. Electores siquidem præmissi ad " hoc officium, cum Dei timore accedentes, cum lacri- " mis et orationibus Dei invocantes auxilium, dili- " genter et discrete, sicut exitus indicavit, de hoc " negotio tractaverunt, qui per omnia unanimiter et

" concorditer post tractatus et collationes suas super A.D. 1235.
" hoc habitas[1] nobis virum per omnia idoneum in Account of the election of John of Hertford, as abbat of St. Alban's.
" abbatem patremque et pastorem elegerunt, et post-
" modum ingressi capitulum, nobis quem elegerant
" nominaverunt, scilicet fratrem Johannem de Hertford,
" nostræ professionis monachum, inter nos ab antiquo
" religiose et irreprehensibiliter conversatum. Nos si-
" quidem ibidem unanimiter congregati in personam
" illius, quem elegerant et nobis nominaverant, concor-
" diter consensimus absque omni discordia seu contra-
" dictione. Firmiter enim credimus, sancte pater, quod
" idem electus nobis et nostro monasterio per omnia
" sit idoneus, cum in ipso nihil cur eligi non deberet
" sciamus reprobum, nec in eo aliquid deficere perpen-
" dimus, quod canon exigit in electo. Hinc est, benig-
" nissime pater, quare nos, qui filii vestri sumus et
" immediate ad Romanum pontificem spectantes, vobis
" in omni qua possumus supplicamus devotione, qua-
" tinus Dei intuitu et ad levamen ecclesiæ nostræ,
" quæ sub hac vacatura in magno navigat periculo,
" sub sæculari custodia constituta, electo nostro absque
" moræ dispendio officii sui confirmationem misericor-
" diter impendatis. Nos autem, ut reverenda sanctitas
" vestra de præmissis fidem habeat indubitatam, si-
" gillo capituli nostri de communi totius conventus
" consensu has literas nostras patentes, et rei gestæ
" seriem continentes, fecimus consignari."

Rescriptum domini Papæ Helyensi et Londoniensi episcopis.

His autem literis diligenter inspectis, habita cum Directions of the Pope to the bishops of Ely and London.
fratribus deliberatione, concessit summus pontifex monachis juste postulata, laboribus eorum paterno affectu compatiendo, necnon unitatem ecclesiæ suæ

[1] *habitas*] habitis, B.

A.D. 1235. concordem et discretum in hoc negotio processum collaudando. Et ne res aliqua parte progressione usque ad finem careret laudabili, dedit, ut prætactum est, in mandatis venerabilibus Elyensi et Londoniensi episcopis, ut, examinata persona electi, benedictionis ei beneficium largirentur, vel alteruter, si ambo interesse non valerent, scribens eisdem sub hac forma:

Autenticum. f. 94. Letter of Pope Gregory IX. directing the bishops of Ely and London to confirm the election of John of Hertford to St. Alban's, if they find him fit; or if not, to cause a fresh election to be made.

" Gregorius episcopus, servus servorum Dei, venera-
" bilibus fratribus Elyensi et Londoniensi episcopis
" salutem et Apostolicam benedictionem. Monasterio
" Sancti Albani, Lincolniensis diocesis, quod ad Ro-
" manam ecclesiam nullo medio pertinet, abbatis
" solatio destituto, dilecti filii prior et conventus
" ipsius monasterii, sicut accepimus, requisito prius,
" sicut moris est, assensu regio et optento, vocatis
" omnibus qui debuerunt, voluerunt, et potuerunt
" commode interesse, de abbatis futuri substitutione
" tractantes, post diversos tractatus quibusdam de
" collegio eligendi ei abbatem potestatem plenariam
" unanimiter contulerunt. Idem vero electores Deum
" habentes præ oculis, collatione super hoc et delibera-
" tione habita diligenti, et Spiritus Sancti gratia invo-
" cata, dilectum filium fratrem Johannem de Hertford,
" ejusdem monasterii monachum, virum, ut asserunt,
" providum et discretum ac in spiritualibus et tempo-
" ralibus circumspectum, et cum eis a puero laudabiliter
" conversatum, in abbatem eorum et patrem concorditer
" et canonice elegerunt. Quorum electionem solemniter
" publicatam universi et singuli approbantes, nobis per
" dilectos filios fratres Reginaldum et Nicholaum,
" monachos et nuntios suos, ac literas humiliter
" supplicaverunt, ut cum per eundem J[ohannem]
" grata ipsi monasterio in spiritualibus et temporalibus
" incrementa sperentur auctore Deo proventura, et
" rectis dispositionibus nihil debeat difficultatis afferri,
" electionem hujusmodi confirmare de benignitate sedis
" Apostolicæ dignaremur. Licet igitur prædicti nuntii

" sollicite super hoc institerint et prudenter, et nos, A.D. 1235
" pro eodem monasterio libenter quod cum Deo possu-
" mus facere intendentes, electionem ipsam, examinatam
" prout convenit diligenter, canonicam invenerimus
" quoad formam, quia tamen de personæ meritis plenam
" notitiam non habemus, fraternitati vestræ per Apo-
" stolica scripta mandamus, quatinus quæ circa electi
" personam inquirenda fuerint sollicite inquirentes, si
" eam sufficientem inveneritis ad ejusdem monasterii
" regimen assumendum, præmissam electionem auctori-
" tate Apostolica confirmetis, et electo faciatis eidem
" obedientiam et reverentiam debitam exhiberi ac
" munus benedictionis impendi, recepturi ab eo post-
" modum pro nobis et Romana ecclesia fidelitatis
" sollicitæ juramentum, juxta formam quam vobis sub
" bulla nostra mittimus interclusam; alioquin ea rite
" cassata, faciatis dicto monasterio de persona idonea
" per electionem canonicam provideri; contradictores
" per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita,
" compescendo. Formam autem juramenti, quod ipse
" præstabit nobis de verbo ad verbum, per ejus pa-
" tentes literas suo sigillo signatas quam cito poteritis
" per proprium nuntium transmittatis. Quod si non
" ambo his exequendis potueritis interesse, alter ves-
" trum ea nihilominus exequatur. Datum Perusii, sexto
" idus Junii, Pontificatus nostri anno nono."

Redierunt nuntii et benedicitur abbas.

Impetratis autem his literis cum aliis sub bulla clausis, salutato domino Papa et fratribus, necnon et respectis, redierunt nuntii prædicti cum prosperitate post moram in curia factam per quindecim dies. Return of the messengers from Rome.

Episcopus autem Londoniensis, alio se excusante, mandatum Apostolicum diligenter executus, examinatione rite facta, nihil reprobum in persona electi reperiens, munus solenniter benedictionis[1] eidem impendit, in The abbat is blessed by the bishop of London, Sept. 9.

[1] See the confirmation in the Gesta Abbatum, i. p. 310, where the abbat's profession is also given.

A.D. 1235. crastino scilicet Nativitatis beatæ Virginis, in ecclesia Sancti Albani. Ubi apertæ sunt literæ inclusæ domini Papæ, quas, ut oportuit, electus in Abbatem benedicendus profitendo legit, in præsentia episcopi et audientia conventus et totius populi et cleri, sub hac forma:

Professio abbatum exemptorum.

" Ego Johannes, abbas monasterii Sancti Albani, ab hac
" hora in antea fidelis et obediens ero Sancto Petro
" sanctæque Apostolicæ Romanæ ecclesiæ et domino
" meo Papæ Gregorio, ejusque successoribus canonice
" intrantibus. Non ero in consilio aut consensu vel
" in facto, ut vitam perdant aut membrum, aut capi-
" antur mala captione. Consilium vero quod mihi
" credituri sunt,[1] per se aut per nuntios suos, sive per
" literas, ad eorum dampnum me sciente nemini pandam.
" Papatum Romanum et regalem [2] Sancti Petri, adjutor
" eis [3] ero ad retinendum et defendendum, salvo ordine
" meo, contra omnem hominem. Legatum Apostolicæ
" sedis in eundo et redeundo honorifice tractabo et in
" suis necessitatibus adjuvabo. Vocatus ad sinodum,
" veniam, nisi præpeditus fuero canonica præpeditione.
" Apostolorum limina singulis trienniis visitabo aut
" per me aut per nuntium meum, nisi absolvar Apo-
" stolica licentia. Possessiones vero ad monasterium
" meum spectantes non vendam, neque donabo, neque
" inpignorabo, neque de novo infeudabo, vel aliquo
" modo alienabo, inconsulto Romano pontifice. Sic me
" Deus adjuvet et hæc sancta Evangelia."

De adventu nuntiorum imperatoris, deque initiato matrimonio sororis regis Anglorum.

Messengers sent by Frederick II. to

Eodem anno, mense Februario, venerunt apud Westmonasterium duo Hospitalarii Theutonicorum [4] cum militibus et aliis nuntiis [5] solempnibus, ab Fretherico Romanorum imperatore ad

[1] C. ins. *aut.*

[2] *regalem*] So the Gesta Abbatum, i. 311; regalis, B.; regulis, C.

[3] *eis*] altered to *ejus* in C.

[4] *Hospitalarii Theutonicorum*] Written by Par. over an erasure. The MS. probably had *Templarii*, as W.

[5] Peter de Vinea was one.

regem Anglorum missi, ferentes literas ipsius auro bullatas, in quibus postulavit Hysabellam sororem regis sibi matrimonio copulandam. Venientes autem septimo kalendas Martii ad regem, petierunt literarum et suæ postulationis responsum sibi dari, ut regis voluntatem domino imperatori possent celeriter nuntiare. Rex autem Anglorum, super dictò negotio sollicitus, cum episcopis et regni sui magnatibus cœpit tractare per triduum; qui rem diligenter examinantes in hoc unanimiter consenserunt, ut puella daretur imperatori. Et sic tertio kalendas Martii respondens, matrimonium petitum concessit. At nuntii cum postulassent ut sibi liceret puellam videre, misit rex legatos fide dignos pro sorore sua ad turrem Londoniarum, ubi sub vigilanti custodia servabatur. Quam reverenter apud Westmonasterium perducentes in præsentia regis, puellam, vicesimum primum ætatis agentem annum, speciosam nimis, flore virginitatis insignitam, indumentis et moribus regiis decenter ornatam, nuntiis imperialibus exhibebant. At illi, cum in virginis inspectione visum aliquandiu recreassent, et eam imperiali thoro dignissimam in omnibus judicassent, confirmaverunt matrimonium in animam imperatoris interposito juramento, offerentes ei ex parte ipsius imperatoris anulum sponsalem. Quem cum in ejus digito posuissent, pronunciaverunt eam imperatricem esse Romani imperii, communiter dicentes, "Vivat imperatrix, vivat." Deinde cum legati ea, quæ facta fuerant, sub omni festinatione imperatori per fideles internuntios intimassent, post Paschalem solempnitatem misit archiepiscopum Coloniensem[1] et Lovaniæ[2] ducem cum virorum nobilium multo comitatu in Angliam, qui, imperatricem ad ipsum honorifice perducentes, matrimonium jam initiatum et ratum procurarent, ut in cognitione carnali fieret consummatum.

A.D. 1235. ask the princess Isabella in marriage.

The king and nobles consent.

The princess is brought to the ambassadors,

and the marriage is confirmed by them.

The archbishop of Cologne and duke of Louvain sent to conduct her to the emperor.

De nuptiali ornatu imperatricis et nobili apparatu ejusdem.

Erat autem istarum tantus apparatus nuptiarum, quod quasi regias vel imperiales divitias excedere videretur.[3] Nam ad ipsius imperatricis dignitatem fabricata est corona opere subtilissimo ex auro obrizo primo et purissimo et gemmis pretiosissimis.[4] In anulis autem[5] et monilibus aureis cum gemmis

Account of her trousseau.

[1] Henry of Molenarken.
[2] Henry I.
[3] *videretur*] videbatur, W.
[4] W. adds "in qua sculpti fuerunt "reges quatuor Anglorum martyres "et confessores, qui a rege ad suæ "sororis animæ custodiam sunt "specialiter assignati."
[5] *autem*] siquidem, W.

A.D. 1235. pretiosis, in[1] scriniis et faleris, et aliis mulebribus ornamentis, necnon in copioso thesauro auri et argenti, et equis, et comitatu, quæ oculos intuentium[2] rapere solent in concupiscentiam,[3] ut quasi impretiabilia viderentur, non tantum copiose, sed superaffluenter, ditabatur ab Anglia recessura.[4] Vasa etiam omnia, tam vinaria, quam fercularia, ex auro et argento opere[5] excogitato fabricata innumerabilia resplenduerunt, quorum materiam superabat opus; immo etiam ollæ et vasa coquinaria, urcei et vasa vinaria, disci et vasa cibaria argentea nituerunt. Ad quorum omnium administrationem et custodiam tales deputati sunt ministri curiales, qui ipsi imperatrici et illius familiæ more regio ministrarent. Talibus autem et aliis multis puella a rege fratre suffulta honoribus et dotata muneribus remansit
f. 94 *b.* in custodia episcopi Exoniensis et Radulfi filii Nicholai, regis senescalli, virorum nobilium ac per omnia commendabilium, et aliorum generosorum[6] de domestica regis[7] familia, comitantibus matronis nobilibus et puellis generosis, qui omnes curialiter eruditi ad imperatricis sufficiebant obsequium, custodiam, et conductum. Et his in hunc modum dispositis, rex in die Sancti Johannis ante portam Latinam apud Westmonasterium tenuit solenne festum cum archiepiscopo Coloniensi et cæteris nuntiis imperatoris;[8] et in crastino omnes apud Derteford[9] iter arripiunt, rege comite, cum magno comitatu comitum ac baronum[10] et aliorum nobilium. Equos autem tot ei et tales rex procuravit palefridos[11] nobiles et egregie faleratos, qui sufficiebant ad imperatricis honorem, dum sessores[12]

Her journey to the sea. May 6.

---

[1] *in . . . comitatu*] decenter ornatis, ac cæteris ornamentis lubricis, peplis sericis et lineis, et rebus consimilibus, W.

[2] W. adds *et animos.*

[3] W. adds "mulierum, ita deco-" rata resplenduit."

[4] Two additional sentences follow in W. Coxe's Wendover, iv. p. 334.

[5] *opere . . . nituerunt*] purissimo; et quod omnibus superfluum videbatur, ollæ omnes coquinæ, majores pariter, minores, ex argento fuere purissimo, W.

[6] *generosorum*] virorum nobilium, W.

[7] *regis*] illius, W.

[8] *imperatoris*] imperatricis, B.

[9] O. W. ins. *burgum.*

[10] W. adds *conductu.*

[11] *palefridos . . faleratos*] variis coloribus distinctos et suaviter portantes, W.

[12] W. adds "suos sine pedum " offensione."

quadam delectabili ferebant suavitate.[1] Cumque per Rofensem civitatem ad abbatiam de Feveresham convenissent, inde[2] Cantuariam profecti, ad sanctum Thomam archipræsulem et martyrem orationis gratia pervenerunt; ubi completo devotionis obsequio, ad portum Sandwicensem quasi tria equitum milia convenerunt. Miserat enim rex ad omnes abbatias circumjacentes, imperiose petens quemlibet abbatem, ut ad conducendum sororem suam ad mare equos cum assessoribus suis honorabiles accommodaret. Imperatrix autem et archiepiscopus Coloniensis, cum cæteris viris nobilibus et matronis ad conductum ejus assignatis, quinto idus Maii naves ingressi, velis patentibus sese pelago commiserunt. Nec lacrimæ defuerunt cum frater a sorore, rex discessit ab imperatrice. A.D. 1235. She embarks at Sandwich.

Quod imperatrix apud Coloniam salvo pervenit.

Navigantibus autem illis, post tres dies et totidem noctes, ostium Reni[3] fluminis intraverunt, et completo unius diei et noctis cursu, apud Anevers applicuerunt, in terra scilicet juri imperiali subjecta. Quibus applicantibus occurrit innumera multitudo nobilium armatorum, ad custodiam imperatricis ab ipso imperatore transmissa, quæ diebus ac noctibus circa corpus ejus diligentes excubias celebraret. Erant enim quidam ex hostibus imperatoris regi Francorum confœderati, ut dicebatur, qui imperatricem rapere moliebantur, ut matrimonium illud magnificum impedirent. Occurrunt etiam presbiteri omnes et clerici[4] ex regionibus circumpositis cum processione sollempni in vestimentis pretiosis, cereis accensis, agminibus composite ordinatis, campanas pulsantes, et cantica lætitiæ modulantes; inter quos siquidem[5] omnes artifices, et magistri cujuscunque generis musicæ artis cum suis instrumentis, qui in omni lætitia nuptiali per viam quinque dierum imperatricem apud Coloniam conduxerunt. Ubi cognito ipsius adventu, exierunt ab urbe in occursum ejus ad decem milia civium, cum floribus et ornamentis[6] variis ac festivis indu- She lands at Antwerp, and thence goes to Cologne.

[1] A sentence in W. is omitted here. Coxe, iv., p. 335.
[2] W. adds *apud*.
[3] *i.e.*, the Scheldt.
[4] *clerici*] cleri, C.
[5] W. ins. *convenerunt*.
[6] *ornamentis variis*] palmis, W.; C. has *palmis* expuncted.

A.D. 1235. *Nota argumenta lætitiæ contra adventum imperatricis.*

mentis, qui in equis sedentes pretiosis[1] ad agiles[2] cursus calcaribus admonentibus cohercebant, dum et[3] cannas et hastas, quas ferebat in manibus, in alterutrum, quasi in hastiludio, confregerunt. Advenerunt etiam per excogitatum ingenium naves, quasi remigantes per aridam, equis absconditis et tectis sericis coopertoriis illas trahentibus; in quibus navibus clerici suaviter modulantes cum organis bene sonantibus audientibus inauditas cum stupore fecerunt melodias. Appropians[4] igitur civitati Coloniæ imperatrix,[5] talibus intravit comitata tripudiis, ut tota illa nobilis civitas gaudio videretur redundare. Conduxerunt etiam eam duces ejus per principales plateas civitatis, contra ipsius adventum, tum propter nobilium Anglorum adventantium,[6] tum ut sic gratia imperatoris aspiraret, multipliciter adornatas. Sed cum generosa[7] imperatrix cognovisset, quod omnes et præcipue nobiles matronæ Colonienses,[8] in solariis sedentes, et glomeratim in diverticulis vicorum convenientes, faciem ejus videre cupiebant, capellum suum ex capite cum[9] peplo demisit, ut universi liberum in ipsius serena facie aspectum habentes[10] oculos[11] cum stupore recrearent. In quo facto omnium intuentium animos in ipsius dilectionem adeo inclinavit, ut universi et singuli, laudantes et benedicentes ipsius humilitatem cum pulchritudine admirabili, optimam successionis et posteritatis felicissimæ spem conceperunt. Hospitata est autem imperatrix in[12] nobili pa-

[1] *pretiosis*] Hispanicis, W.

[2] *agiles . . . cohercebant*] agilem eos cursum urgebant, W.

[3] *et . . . hastas*] hastas et arundines, W.

[4] *Appropians*] Appropinquans, C.

[5] *imperatrix talibus*] talibus igitur imperatrix, W.

[6] Sic.; a word is omitted, perhaps *honorem*.

[7] *generosa imperatrix*] illa, W.

[8] B. ins. *q̄*.

[9] *cum peplo*] et peplum, W.

[10] *habentes*] haberent, W.

[11] *oculos . . . conceperunt*] qui, oculis in ejus inspectione aliquando recreatis, laudaverunt eam multum ex hoc facto, pulchritudinem illius et humilitatem plurimum commendantes, W.

[12] For the rest of this paragraph W. has "extra muros civitatis "propter tumultum ejus, impera- "toris ibi mandatum exspectans."

latio[1] opere cementario constructo archiepiscopi, ubi per totam noctem choreæ puellarum canentium cum diversis instrumentis musicis perstrepebant, ut ipsa imperatrix ipso gaudio foveretur, glorians in medio juvencularum timpanistriarum. Nec defuit diligentia militum armatorum, super muros et in ipsa civitate propter hostiles insidias noctibus excubantium. A.D. 1235.

Quod imperator in imperatrice apud Wermesiam matrimonium initiatum consummaverit.

Tempore quo imperatrix apud Coloniam venit, imperator erat bellicis expeditionibus implicatus contra filium suum Henricum regem Alemanniæ sibi rebellem. Sed pater contra eum tam copiosum conduxit exercitum, ut simul et semel decem castra vallaret obsidione. In quorum uno fortissimo cum filium obsedisset, ille patris metuens severitatem, exivit de castro, et corruens in terram coram ipso, misericordiam ipsius cum lacrimis et singultibus imploravit. Sed ille,[2] non adhuc spiritu conceptæ iræ maxime mitigato, vinculis[3] filium jubens constringi, duxit eum secum apud Wermesiam.[4] Laxatis autem vinculis, et loris ob regalem reverentiam aliquantisper dissolutis, dicitur filius patri venenum procurasse; super quo scelere accusatus, vinculis iterum durioribus mancipatus, traditur cuidam duci[5] custodiendus, qui eum oderat inexorabili odio, quia totis nisibus eum proposuerat prædictus[6] rex Henricus exhæredare; sed nunc revoluta rota fortunæ, traditur rex arbitrio ducis incarcerandus. Misit igitur imperator pro imperatrice, ut ad eum apud[7] Wermesiam properaret, postquam apud Coloniam per sex hebdomadas moram protraxisset. Archiepiscopus autem Coloniensis et epi-

The emperor, then at war with his son Henry, after his submission, and attempt on his father's life,

has him imprisoned at [Heidelberg].

He sends for the princess to Worms,

[1] "In domo præpositi S. Gereonis." Godef. Monach. Annales, p. 400 (Struvè).

[2] W. adds *sine misericordia*.

[3] *vinculis*] vinculi, B.

[4] O. W. add "ubi cum illum sub arcta custodia commendasset."

[5] This was Otho, duke of Bavaria, count Palatine of the Rhine.

[6] *prædictus rex*] om. C.

[7] *apud . . . properaret*] veniret ibidem, W.

A.D. 1235. scopus Exoniensis, cum cæteris ad imperatricis conductum assignatis, iter cum ipsa aggredientes, ad imperatorem eam in omni pompa ac nuptiali lætitia septem dierum itinere perduxerunt. Quo cum pervenissent, suscepit eos imperator in magna lætitia et honore, quia supra modum sibi placuit decoris inspectio puellaris;[1] illam enim, ut crebrius audivit, natura speciali quodam studio decoravit. Desponsavit ergo puellam ibidem, matrimonium initiatum consummando, solenniter imperator, xiii. kalendas Augusti, in Dominica; quæ si multum[2] placuit in specie corporali, multo plus placuit morum[3] experientia, quam invenit prærogativa insignitam, et eloquentiæ perita facetia eruditam.

where the marriage takes place.

In festo desponsationis imperatricis Ysabellæ, sororis domini regis Angliæ, erant tam apud Maguntiam quam Wermesiam quatuor reges, et undecim duces, et triginta comites et marchiones, præter prælatos. Nocte vero prima qua concubuit imperator cum ea, noluit eam carnaliter cognoscere, donec competens hora ab astrologis ei nunciaretur. Consummata autem[4] carnali commixtione summo mane, deputavit eam quasi prægnantem diligenti custodiæ, dicens ei, "Custodi te sapienter, "quia habes in utero masculum." Et hoc idem pro[5] certo significavit domino[6] regi Angliæ fratri[7] suo per episcopum Exoniensem et magistrum J. de Sancto Egidio, fratrem Prædicatorem. Et[8] sic contigit; peperit enim masculum, cujus nomen Henricus.[9] Nuptiis igitur diebus quatuor continuis magnifice celebratis, episcopus Exoniensis et cæteri, qui cum imperatrice advenerant, ab imperatore licentia impetrata, ad Angliam cum gaudio sunt reversi. Misit ergo imperator regi Anglorum tres leopardos, in signum regalis clipei, in quo tres leopardi transeuntes figurantur, cum

Her son Henry.

f. 95.

Her English attendants return home.

---

[1] *puellaris, illam*] puellæ, quam, W.

[2] W. adds *ei*.

[3] *morum . . . eruditam*] in experientia thori, quam virginali puritate signatam invenit, O. W.

[4] *autem*] igitur, C.

[5] *pro certo*] om. C.

[6] *domino*] om. C.

[7] *fratri suo*] om. C.

[8] Two hands are represented clasped, under a ring and crown.

[9] This is an error. The eldest son was named Jordan; he died a baby. Henry was not born till some years afterwards.

aliis donariis pretiosis, quibus regiones non abundant occidentis; cui etiam contra regem Francorum promisit consilium et auxilium opportunum, qui jura sua detinet violenter et injuste, præcipue in perniciem regis Lodowici et animæ dampnationem. Qui moriturus manifeste confessus est, se inexpiabiliter peccasse in regem Anglorum, retinendo jura sua, et postea cum esset in Anglia, terram suam redditurum; quæ omnia dissimulat rex Francorum nescire, plus muliebre secutus consilium, quam normam justitiæ, timorem Domini ultionum postponendo. Promisit etiam imperator, ut ex tunc et deinceps regem Anglorum præ cæteris mundi principibus specialius quasi filiali amplexaretur dilectione. Remissis igitur in Angliam fere universis utriusque sexus hominibus, quos curia imperatricis in patria sua educaverat, imperator imperatricem quamplurimis Mauris spadonibus et vetulis larvis consimilibus custodiendam mancipavit.

A.D. 1235 Aid promised to Henry III. against France by the emperor.

The empress's attendants.

De generis nobilitate hujus imperatricis.

Erant autem in imperio Romano quibus nimis videbatur indignum, quod imperator tam potens et in omnibus pollens divitiis, qui quasi dominus et moderator totius orbis extiterat,[1] sororem duxerit regis Anglorum. Sed cum omnibus sit notissimum quod major dignitas est esse genere nobilem quam divitem, sciendum est, hujus imperatricis patrem fuisse regem Anglorum Johannem; Henricum regem, qui nunc regnat in Anglia, fratrem; avunculos reges magnificos Henricum et Ricardum ac Britanniæ comitem Galfridum; hi autem reges generositate illustres dominabantur in Anglia et Hybernia, unde reges fuerunt; in Normannia et Aquitannia, unde duces; in Pictavia et Andegavia, unde comites; præter Turonicam et Cenomanniam, Berri et Averniam, quæ ad eorum proprietatem spectare tenentur. In his quoque regionibus septem archiepiscopos habuerunt, cum regibus Scotiæ et Walliæ, Hyberniæ et Moniæ insulæ subjectos; atque præter istos tot episcopos, totque comites, barones, ac milites, quod quasi innumerabiles reputantur. Mater[2] autem hujus imperatricis istarum terrarum omnium regina fuit; et duæ sorores illius, una[3]

Digressio necessaria.

Pedigree of the empress.

Her mother,

[1] *extiterat*] extitit, W.

[2] Isabella of Angoulême.

[3] Joanna, wife of Alexander II.

A.D. 1235. sisters, and aunts.

regina Scotorum, et altera [1] Penbrocensis comitissa. Amitæ quidem ipsius erant quinque, quarum primam [2] duxit rex Hyspaniæ Aldefonsus, de qua nata est Blanca Francorum regina, de [3] qua ejus filius, qui regnat [4] in Gallia, Lodowicus; alteram [5] duxit Siciliæ rex Willelmus,[6] qui prole caruit, et illam dante rege Ricardo, duxit Reimundus comes Tholosanus; et [7] tertiam [8] dux Saxoniæ Henricus, de qua natus est Otho, postea Romanorum imperator, et frater ejus Henricus Saxoniæ dux et rex tandem Terræ Sanctæ. Quartam [9] vel illam reginam Siciliæ de qua prædictum est, secundum quosdam, duxit comes Tholosanus Reimundus, et quintam [10] comes Rotrodus Perticensis. His igitur et consimilibus [11] imperatrix atavis edita regibus,[12] patrem, ut dictum est, habuit regem Johannem, qui fuit filius magnifici regis Henrici, qui fuit filius Matildis quondam imperatricis, quæ fuit filia regis Anglorum Henrici senioris et Matildis reginæ. Hæc Matildis filia fuit Malcolmi regis Scotorum et sanctæ Margaretæ reginæ. Margareta filia fuit Eadwardi, quam genuerat ex Agatha sorore Henrici Romani imperatoris. Iste Eadwardus filius [fuit] Eadmundi regis Anglorum, qui Latus ferreum dicebatur; cujus pater fuit rex Etheldredus, cujus pater rex Eadgarus pacificus, cujus pater rex Eadmundus; cujus pater rex Eadwardus primus, cujus pater fuit illustris rex Anglorum Alfredus. Hujus genealogia in Anglorum historiis perducitur usque ad Adam primum parentem. Talibus autem imperatrix antecessoribus[13] procreata,

---

[1] Alienora, wife of William Marshal, and afterwards of Simon de Montfort.

[2] Alienora (2nd daughter of Henry II.), wife of Alfonso III. of Castile.

[3] *de qua*] et, W.

[4] *regnat*] regnavit, C.

[5] Joanna (3rd daughter of Henry II.), wife of William II., king of Sicily, and afterwards of Raymond VI., count of Toulouse.

[6] *Willelmus*] So Par. in the margin, where the whole of this insertion is; B. has Rogerus, as W., but it is expuncted; C. om. *rex*.

[7] *et . . natus est*] om. C.

[8] Matilda, wife of Henry the Lion, duke of Saxony. She was the eldest of Henry II.'s daughters.

[9] *Quartam . . . Reimundus et*] om. C. This is the above-mentioned Joanna, as Paris shows by his insertion.

[10] This is an error. The wife of Rotrou III., count of Perche, was Mahaut, daughter of Theobald II., count of Champagne, and thus second cousin twice removed to a grand-daughter of Henry II.

[11] C. ins. *prædictis* in the margin.

[12] Hor. Od. I. 1.

[13] *antecessoribus*] genitoribus, O. W.

imperialibus nuptiis[1] dignissima judicatur;[2] et sic cesset contra eam invidorum oblatrantium detractio. A.D. 1235.

" Hactenus invidiæ respondimus; attrahe lora
" Fortius, et giro, scriba, recurre tuo." [3]

Excusatio digressionis.

Eodem[4] tempore cepit rex carucagium, scilicet duas marcas de[5] caruca, ad maritagium sororis suæ Isabellæ. In cujus maritagio rex imperatori triginta milia marcarum sine ornatu imperatricis et corona impretiabili ipsius in brevi termino numeravit.

Continuatio materiæ.

Circa idem tempus, quidam clericus Henricus[6] Clemens, nuntius procerum Hyberniensium, dum minus sapienter se gereret, jactitando se causam fuisse mortis Ricardi comitis Marescalli, vocando eum proditorem et cruentum inimicum regis et regni, miserabiliter Londoniis, rege ibidem existente, est interfectus. De qua morte, cum ab ipso etiam rege et aliis notaretur accusatus Gilebertus Marescallus, plurimis argumentis suam purgavit innocentiam.

Henry Clement, boasting of the death of Richard Marshal, is slain in London.

Eodem[7] tempore, procurante Waltero Carleolensi epi- Proposal of marriage

---

[1] W. adds *in omnibus*.

[2] In the margin is "Dominus " Rogerus de Wendoure prior ali- " quando de Belvero hucusque cro- " nica sua digessit. Incipit frater " Mathæus Parisiensis." It is not in C., where it is inserted above, see p. 290, n. [8]. O. W. ins. "Huc " usque scripsit cronica dominus " Rogerus de Wendovre.

" Cernis completas hic nostro
" tempore metas,
" Si plus forte petas tibi postera
" [postea, W.] nuntiet ætas."

Here end MSS. O. W. From this point the history is the work of Matthew Paris.

[3] Ovid. Remed. Amoris, 397, 8, where " curre, poeta" for " scriba, " recurre."

[4] *Eodem . . numeravit*] This is at the foot of the page. It is inserted in C. in the middle of the last chapter.

[5] *de caruca*] om. C.

[6] *Henricus Clemens*] Interlined. He was clerk of the justiciar of Ireland, Maurice Fitzgerold. See Shirley's *Royal Letters*, i., pp. 469, 470. C. prefixes *nomine*.

[7] *Eodem . . elegantiam*] In the margin. After *episcopo* "Wig." is faintly interlined in B.

A.D. 1235. between the king and Jane, daughter of Simon count of Ponthieu. She is married to [Ferdinand III.] of Castile.

scopo, rex Henricus III. sibi filiam[1] comitis, pontificis fidei interpositione, cum juramento sibi[2] subarravit. Sed postea mutato animo et consilio, propter quasdam regis Francorum comminationes, a proposito resilivit, ne[3] pater exhæredaretur; quæ postea maritata est[4] regi Castellæ Andefonso,[5] propter sui elegantiam.

De novis decretalibus scilicet Gregorianis.

The new decretals of Pope Gregory IX.

His quoque temporibus, Gregorius Papa nonus videns decretalium tædiosam prolixitatem, sub quodam compendio eas eleganter abbreviatas et collectas sollenniter et autentice per totius mundi latitudinem legi præcepit et divulgari. Illas autem ab auctore ipsarum Gregorianas appellamus, sic incipientes, "Rex[6] pacificus, etc." In quibus quædam innovavit, ne scilicet illegitimi[7] prælatias vel ecclesiastica beneficia, nisi adepta a sede Romana legitimationis dispensatione, optineant; sciens inde curiæ Romanæ pro impetratione tali multa emolumenta provenire, sicut ex statuto Innocentii, pro dispensatione plurimorum beneficiorum optinendorum.

De peste Caursinorum.

The Caursin usurers.

Invaluit[8] autem his diebus adeo Caursinorum pestis abominanda, ut vix esset aliquis in tota Anglia, maxime prælatus, qui retibus eorum jam non illaquearetur. Etiam ipse rex debito inæstimabili eis tenebatur obligatus. Circumveniebant enim in necessitatibus indi-

---

[1] This is Jane, daughter of Simon de Dammartin and Mary of Ponthieu.

[2] *sibi*] om. C.

[3] *ne . . . elegantiam*] om. C.

[4] B. repeats *postea*.

[5] *Andefonso*] An error for *Ferdinando*.

[6] This is the beginning of the letter prefixed to the new decretals of Gregory IX. (See the edition Antv. 1648.)

[7] B. adds *in*. It is erased in the Hist. Anglor.

[8] A purse and a bond are represented hanging on a stick in the margin.

gentes, usuram sub specie negotiationis palliantes, et nescire dissimulantes, quod quicquid accrescit sorti, usura est, quocunque nomine censeatur. Manifestum est enim eorum accommodationes ab ordine caritatis sequestrari, cum non manum porrigant egentibus auxiliatricem, ut eis subveniant, sed circumveniant; non ut alienæ succurrant inediæ, sed ut suæ consulant avaritiæ, cum A.D. 1235.

Quicquid [1] agant homines intentio judicet omnes.

Debitores autem suos sub tali obligatione sibi obligaverunt :

Forma Caursinorum obligandi debitores, indies tamen ingravescens.

" Universis præsens scriptum visuris, N. prior et " conventus N. salutem in Domino. Noveritis nos " mutuo recepisse apud Londonias, pro nostris et ec- " clesiæ nostræ negotiis utiliter expediendis, ab illo N. " et illo N. pro se et sociis suis, civibus et mercatori- " bus civitatis N., centum et quatuor marcas bonorum " et legalium esterlingorum, tredecim solidis et qua- " tuor sterlingis pro marca qualibet computatis. De " quibus centum et quatuor marcis, nomine nostro et " ecclesiæ nostræ, bene nos vocamus quietos et integre " protestamur pacatos; exceptioni non numeratæ, non " solutæ, et non traditæ nobis pecuniæ, ac etiam ex- " ceptioni quod dicta pecunia in usus nostros et ec- " clesiæ nostræ non sit conversa, omnino renuntiantes. " Quas prætaxatas centum et quatuor marcas sterlin- " gorum, prædicto modo et numero computandas, dictis " mercatoribus, vel uni ipsorum, vel eorum certo nuntio, " qui præsentes literas secum attulerit, in festo Sancti " Petri ad vincula, scilicet prima die mensis Augusti, " apud Novum Templum Londoniarum, anno Dominicæ

Their form of binding their debtors.

f. 95 *b*.

[1] The first half of the verse is from Juvenal i. 85.

A.D. 1235. Form of binding their debtors used by the Caursins.

" incarnationis millesimo ducentesimo tricesimo quinto,
" per legitimam stipulationem [1] promittimus, et tenemur
" nomine nostro et ecclesiæ nostræ nos integre solu-
" turos et reddituros. Tali tenore adjuncto, quod si
" dicta pecunia prædictis loco et termino, sicut dictum
" est, non fuerit persoluta et reddita, ex tunc in antea
" semper transacto termino promittimus, et tenemur
" per eandem stipulationem, dare et reddere prædictis
" mercatoribus, aut uni eorum, vel eorum certo nuntio,
" per singulos menses duos, pro singulis decem marcis,
" unam marcam dictæ monetæ, pro recompensatione
" dampnorum, quæ dampna et expensas ipsi mercatores
" ex hoc possent incurrere vel habere, ita quod dampna
" et expensæ et sors cum effectu peti possint, ut supe-
" rius sunt expressa, et expensas unius mercatoris cum
" uno equo et cum uno serviente, ubicunque fuerit
" mercator, usque ad plenam solutionem omnium præ-
" dictorum. Expensas etiam factas et faciendas pro
" ipsa pecunia recuperanda reddemus et restaurabi-
" mus eisdem mercatoribus, vel uni eorum, vel eorum
" certo nuntio. Quam recompensationem dampnorum
" interesse et expensarum promittimus dictis merca-
" toribus in sortem dicti debiti nullatenus comput-
" tari; ac non detinere dictum debitum sub prætextu
" recompensationis memoratæ, contra voluntatem præ-
" dictorum mercatorum, ultra terminum antedictum.
" Pro quibus omnibus antedictis, firmiter et plenarie
" adimplendis et inviolabiliter observandis, obligamus
" nos et ecclesiam nostram, et successores nostros, et
" omnia bona nostra et ecclesiæ nostræ, mobilia et
" immobilia, ecclesiastica et mundana, habita et habenda,
" ubicunque fuerint inventa, mercatoribus antedictis
" et eorum hæredibus, usque ad plenam solutionem
" omnium prædictorum, quæ bona ab eis precario no-
" mine recognoscimus possidere. Et volumus super

[1] C. ins. " dare et reddere prædictis mercatoribus."

" omnibus antedictis ubique et in omni foro conveniri, A.D. 1235
" renuntiando pro omnibus antedictis, pro nobis et
" successoribus nostris, omni juris auxilio canonici et
" civilis, privilegio clericatus et fori, epistolæ Divi
" Adriani, omni consuetudini et statuto, omnibus literis,
" indulgentiis, privilegiis, pro rege Angliæ et hominibus
" regni sui a sede Apostolica impetratis et impetrandis,
" constitutioni *de duabus dietis*, beneficio restitutionis
" in integrum, beneficio appellationis et recusationis,
" literis inhibitionis regis Angliæ, et omni aliæ[1] excep-
" tioni reali et personali, quæ posset obici contra hoc
" instrumentum vel factum. Omnia ista promittimus
" fideliter observanda. In cujus rei testimonium, præ-
" senti scripto sigilla nostra duximus apponenda. Acta
" die[2] Sancti Ælphegi, anno gratiæ MCCXXXV." April 19.

Meaning of the word Caursin.

Talibus igitur inextricabilibus vinculis debitores suos Caursini constringebant. Qui, ut verbo alludamus, vere Caursini, quasi causantes, vel capientes, et ursini nuncupantur. Indigentes tamen primo sermonibus mellitis et mollitis alliciebant, in fine vero velut jaculo vulnerantes; unde multi propter verba eorum subscripta arguta et a legibus extracta, causidicorumque cognata fallaciis, hæc non sine curiæ Romanæ conniventia fieri arbitrantur, illud evangelicum commemorantes; *Prudentiores sunt filii sæculi hujus quam filii lucis in generationibus suis.* Judæi quoque novum genus usuræ in Christianis comperientes Sabbata nostra non immerito deridebant.

S. Luc. xvi. 8.

Quomodo curia Romana Caursinis favit.

The bishop of London anathematizes the Caursins, and ban-

Eodemque[3] anno, episcopus Londoniensis Rogerus, vir quidem bene literatus et religiosus, cum intellexisset hos Caursinos usuras sine erubescentia palam frequentare vitamque spurcissimam deducere, viros religiosos

[1] *aliæ*] alii, B.
[2] *die . . . mccxxxv.*] etc., C.
[3] This chapter is inserted in the margin.

A.D. 1235. ishes them from his diocese.

variis injuriis fatigare, pecuniamque argumentose coacervare, et multos juga eorum coactos subire, commotus est et iratus; et zelo justitiæ accensus, omnes illos quasi scismaticos admonuit, ut a tali enormitate, sicut animarum suarum salvationem diligerent, desisterent, pœnitentiam agentes de commissis. Quod cum contempsissent, subsannantes et deridentes insuper et comminantes, episcopus armis accinctus justitiæ spiritualis, omnes tales generaliter involvit anathemate; et jussit præcise ac districte eos a civitate Londoniarum, quæ hactenus talis pestilentiæ fuit ignara, citius elongari, ne diocesis sua tali tabe macularetur. At ipsi tumentes et superbi, de Papali defensione confidentes, sine difficultate et moræ dispendio, in Romana curia impetrarunt, ut dictus episcopus, qui jam senuerat, valetudinarius et ægrotativus, citaretur peremptorie[1] in remotis partibus ultramarinis coram judicibus Caursinis familiaribus, quos elegerant ipsi ad voluntatem suam, ut compareret super tali injuria mercatoribus papalibus irrogata responsurus. Episcopus vero malens patris verenda ut Sem tegere, quam ut Cam revelare, suscitatum tumultum sedavit pacifice; et hæc sub dissimulatione pertransiens, causam tam arduam sancti[2] Pauli patrocinio commendavit, qui cum de rigore fidei et justitiæ prædicaret, scripsit, dicens, *Etsi angelus vobis his contraria prædicaverit, anathema sit.*

They are favoured by the Roman court.

Gal. i. 8.

De insolentia Minorum.

Intrusion of Franciscans and Dominicans into the territories of some of the larger monasteries.

Eodem quoque tempore, quidam de fratribus Minorum necnon et aliqui de ordine Prædicatorum, impudenter nimis, suæ professionis et ordinis immemores, in territoria aliquorum nobilium cœnobiorum se clam ingesserunt sub prætextu officii sui adimplendi, et velut post crastinam prædicationem recessuri. Sed vel

[1] *peremptorie*] peremptorio, B. C. is correct.

[2] *sancti*] sui, B. C. is correct.

infirmitatem vel quippiam aliud simulantes, manserunt; A.D. 1235.
et fabricato ex ligno altari, superpositoque altariolo lapideo[1] benedicto secum allato, missas clandestinas demissa voce celebrarunt, confessiones multorum receperunt etiam parrochialium in præjudicium presbiterorum. Dicebant namque se talem a domino Papa suscepisse potestatem ut eis scilicet fideles, quæ suo erubescunt sacerdoti confiteri vel dedignantur, quia consimili peccato constringuntur, vel timent, quia temulento, confiteantur; quibus injungant Minores pœnitentias et absolvant. Interim ad Romanam curiam misso procuratore festino et diligenti contra religiosos, in quorum degebant territorio, concessam impetrarunt cum aliquo adjuncto beneficio mansionem. Quod si forte adhuc eis satisfieri non videretur, in verba contumeliosa et comminatoria proruperunt, ordinem alium quam suum reprobantes, aliosque de numero fore dampnandorum asserentes, nec parcere callo plantarum suarum, donec thesauros adversariorum suorum licet multos exhausissent. Unde in multis cedebant eis religiosi, deferentes propter scandalum et propter potentum offendiculum. Erant enim magnatum consiliatores et nuntii, etiam domini Papæ secretarii, nimis in hoc gratiam sibi sæcularem comparantes. Aliqui tamen in curia Romana contradictores invenientes, obviis rationibus refrænati, confusi recesserunt, dicente eis torvo vultu summo pontifice; "Quid est "hoc, fratres? quo prorumpitis? Nonne professi estis "paupertatem spontaneam, ut discalciati et inglorii "peragrantes vicos et castella et loca remotiora, prout "opus exigit, verbum Dei humiliter seminetis? præ-"sumitis jam invitis dominis feodorum mansiones "vobis usurpare? Jam videtur in magna sui parte "religio vestra expirare, et doctrina refutari." Hoc audito recedentes, modestius se habere cœperunt, qui

They are rebuked by the Pope.

[1] C. ins. *que.*

A.D. 1235. prius multiplicaverunt loqui sullimia gloriantes, et infra septa alterius arbitrio alieno morari et detineri recusantes.

Capture of Cordova by Ferdinand III. of Castile.

Hoc[1] quoque anno Corduba, nobilis civitas Hispaniæ, a rege Castellæ capta est; fratre[2] admirabilis mundi occiso, cum innumerabili exercitu.

De morte Roberti filii Walteri.

Deaths of Robert Fitzwalter and Roger de Someri.

Eodem vero anno in Adventu Domini, quidam nobilis baro, genere præclarus, armis strenuus, nomine Robertus filius Walteri, viam universæ carnis est ingressus.[3] Et eodem tempore ablatus est de medio Rogerus de

f. 96.

Sumerico, elegantiæ singularis, generis expectabilis, probitatis admirabilis, in annis suæ florentis juventutis. Et eodem tempore misit dominus imperator in

Present of a camel by the emperor.

signum dilectionis continuandæ regi unum camelum.

Quod rex Henricus III. in uxorem duxit Alienoram filiam Reimundi comitis Provinciæ.

Henry III. at Winchester.

Anno Domini MCCXXXVI., qui est annus regis Henrici III. vicesimus, tenuit idem rex curiam suam ad Natale Domini apud Wintoniam, ubi cum gaudio festa Natalitia celebravit. Expectabat autem ardenti desiderio suorum adventum nuntiorum. Solennes enim

He had sent to ask Alienora, daughter of Raymond Berenger IV., count of Provence, in marriage.

nuntios viros prudentes in Provinciam ad Reimundum comitem ejusdem Provinciæ, cum literis præcordiale consilium suum continentibus de matrimonio contrahendo cum filia sua Alienora, destinavit. Erat autem ille prædictus comes vir illustris, et in armis strenuus; sed [per] prælia continua fere quicquid habuit ex ærario

---

[1] *Hoc . . exercitu*] In the margin. Cordova was taken on 26 June 1236.

[2] This "brother of the emir of "the world" seems to be intended for Aben Hud. See Mariana, *Hist. Hispan.*, xii. cap. 18. See below, under the year 1237.

[3] His shield reversed is in the margin.

ventilavit. Duxerat autem idem comes in uxorem filiam comitis Sabaldiæ Thomæ jam mortui, sororem comitis Sabaldiæ adhuc viventis Amidei, miræ pulchritudinis mulierem, nomine Beatricis. Quæ ex viro suo prædicto comite R[eimundo] prolem suscepit decoris expectabilis filias, quarum primogenitam rex Francorum Lodowicus matrimonio sibi copulavit, nomine[1] Margaretam, hæc omnia nuntiante J[ohanne] de Gatesdene clerico. Unde et consequenter natu minorem virginem speciei venustissimæ, jamque duodennem, rex Anglorum in uxorem sibi dari per prædictos nuntios postulaverat. Et ad hunc favorem exequendum præmiserat Ricardum priorem de Hurle secrete, qui negotium fideliter et diligenter cum effectu prosequebatur. Quod postquam regi rediens intimaverat, remisit rex alios nuntios simul cum eodem priore, scilicet Hugonem Elyensem et R[adulphum][2] Herefordensem episcopos, et fratrem Robertum de Sanfordia, magistrum militiæ Templi, ad comitem prænominatum. Qui ad eum in Provinciam profecti, cum summo honore et reverentia sunt recepti, et filiam ejusdem, scilicet Alienoram, regi Anglorum matrimonio associandam, de manu ejus susceperunt, sub ducatu tamen domni Willelmi electi Valentiæ, avunculi ejusdem puellæ, viri præclari et elegantis, comitis[3] quoque Campaniæ, regis Angliæ consanguinei, adducendam. Quod postquam rex[4] Navarriæ cognovisset, audiens eos transitum facturos per fines suos, occurrit lætabundus; et fuit eis dux et comes per totam terram suam, scilicet quinque dietas et amplius; et ex innata sibi munificentia eos exhibuit in expensis tam in equis quam hominibus. Erant autem plusquam trecentas

A.D. 1236.

She is sent under the conduct of William elect of Valence.

Her progress to England.

[1] *nomine . . clerico*] In the margin.

[2] *Radulphum*] ob. is incorrectly interlined in B. C. has *R* only.

[3] *comitis . . consanguinei*] In the margin. This is Theobald IV., count of Champagne, and king of Navarre.

[4] *i. e.* Theobald, the above-mentioned count of Champagne. Paris must have forgotten their identity, when he made the addition in the previous line.

A.D. 1236. equitaturas jam habentes sine plebe quæ eos sequebatur numerosa. Cum autem in terminos Francorum pervenissent, per conductum regis Francorum et reginæ sororis puellæ desponsandæ, necnon et Blanchiæ matris regis Francorum, non tantum liberum, sed honorificum transitum optinebant. Intrantes igitur mare in portu Santwici,[1] velis sinuosis ante expectatum [2] ad portum Doveriæ rapido cursu pervenerunt. Applicantibus igitur prospere et Cantuariam venire properantibus occurrit dominus rex, et in adventantium amplexus ruit nuntiorum. Et visa puella, sibique accepta, apud Cantuariam eandem desponsavit, solempnitatem desponsalium archiepiscopo Cantuariensi Ædmundo, simul cum episcopis qui advenerant cum puella, et aliis magnatibus, nobilibus, cum prælatis, decimo nono kalendas Februarii, peragente. Decimo quarto autem kalendas ejusdem venit dominus rex apud Westmonasterium; et in crastino, scilicet die Dominica, facta ibidem solempnitate inaudita et incomparabili, portavit [3] coronam, et coronata est regina Alienora.[4] Desponsata [5] fuit igitur regi H[enrico] III. Cantuariæ. Nuptiæ vero celebratæ Londoniis apud Westmonasterium die sanctorum Fabiani et Sebastiani.

She lands at Dover, and is met by the king at Canterbury, where they are married by archbishop Edmund,

Jan. 14.

She is crowned at Westminster.

Jan. 20.

De regio apparatu sollempnitatis nuptialis.

Account of the nuptial banquet, and the queen's reception in London.

Convenerat autem vocata ad convivium nuptiale tanta nobilium multitudo utriusque sexus, tanta religiosorum numerositas, tanta plebium populositas, tanta histrionum varietas, quod vix eos civitas Londoniarum sinu suo capaci comprehenderet. Ornata est igitur civitas tota olosericis et vexillis, coronis et pallis, cereis et lampadibus, et quibusdam prodigiosis ingeniis

---

[1] *i. e.* Witsand (Wissant, *Pas de Calais*).

[2] *expectatum*] om. C.

[3] B. ins. *rex*, but it is expuncted.

[4] In the margin are two hands clasped below a ring and crown.

[5] *Desponsata . . Sebastiani*] In the margin. It is not in C.

et portentis, plateis omnibus a luto, fimo, et stipitibus, et omni offendiculo emundatis. Cives autem Londonienses, obviam tum regi tum reginæ occurrentes, ornati et phalerati A.D. 1236.

Certatim celeres experiuntur equos.

Et eadem die cum a civitate ad Westmonasterium proficiscerentur, ut ministerium pincernæ, quod ad eos ex antiquo jure spectare dinoscitur, regi in coronatione sua persolverent, sericis vestimentis ornati, cicladibus auro textis circumdati, excogitatis mutatoriis amicti, insidentes equos pretiosos, lupatis et sellis novis refulgentes, dispositis per ordinem agminibus incesserunt. Ferebant autem trecentas et sexaginta cuppas aureas vel argenteas, tubicinibus regis præviis et tubis canentibus, ita ut intuentibus talis tamque mirabilis novitas stuporem laudabilem generaret. Archiepiscopus[1] autem Cantuariensis, ex jure ad eum specialiter spectante, coronationis officium celebriter consummavit, assistente ei Londoniensi episcopo pro decano, episcopis aliis in stationibus suis secundum suum ordinem collocatis; similiter et omnibus abbatibus, quibus præponebatur, sicut de jure præponendus est, abbas Sancti Albani. Quia sicut prothomartyr Angliæ beatus Albanus primus est inter omnes martyres Angliæ, ita et ejus abbas inter omnes abbates Angliæ primus sit ordine et dignitate, sicut ejusdem ecclesiæ autentica privilegia protestantur. Magnates autem, quæ sua erant ex antiqua[2] consuetudine et jure antiquo in regum coronationibus, exercebant. Similiter et quidam cives aliquarum civitatum officia, quæ sibi de jure antecessorum suorum competebant, consummaverunt. Comite Cestriæ gladium Sancti Ædwardi,[3] qui Curtein dicitur, ante regem bajulante, in signum quod comes The coronation.

[1] Two groups of the bishops and abbats are represented in the margin.

[2] *antiqua*] So altered above the line from *avita*.

[3] Arms holding the sword and sceptre are represented in the margin.

A.D. 1236. The coronation.

est palatii, et regem si oberret habeat de jure potestatem cohibendi, suo sibi, scilicet Cestrensi, constabulario[1] ministrante, et virga populum, cum se [in]ordinate ingereret, subtrahente; magno marescallo Angliæ, scilicet comite de Penbroc, virgam ante regem bajulante, et tam in ecclesia, quam in aula, iter regi præparante, et in mensa regale convivium cum convivis disponente; custodibus vero Quinque Portuum pallam super regem cum quatuor hastis supportantibus, quod tamen tunc scrupulo contentionis penitus non carebat; comite autem Legrecestriæ regi pransuro in pelvibus aquam ministrante; comite Warenniæ officium cuppæ regalis loco comitis Harundelliæ supplente, eo quod adolescens adhuc fuerit idem comes Harundelliæ, nec adhuc gladio cinctus militari. Ex[2] officio pincernæ fuit magister Michael Belet, comite Herefordiæ ministerium marescalciæ in domo regis peragente, Willelmo de Bello Campo officium elemosinariæ consummante. Justitiario forestæ fercula a dextris regis in mensa disponente, licet obice cujusdam contradictionis non prævalentis primo impediretur; civibus Londoniarum merum abundanter cum vasis impretiabilibus undique largientibus; Wintoniensibus coquinæ et dapium curam gerentibus; et aliis secundum statuta antiqua quæ sua erant procurantibus vel procurare vendicantibus. Unde ne exorta contentione lætitia nuptialis nubilaretur, salvo cujuslibet jure, multa ad horam perpessa sunt, quæ in tempore oportuno fuerant determinanda. Officium[3] cancellarii Angliæ et omnia officia ordinata sunt, quæ[4] regia sunt, et assisa in scaccario. Unde cancellarius, camerarius, marescallus, constabularius, sibi ibidem sedem sumpserunt sui ratione officii, sicut barones omnes in sui creatione fundamentum in civi-

Hæc omnia in consuetudinario Scaccarii melius et plenius reperiuntur. f. 96 *b.*

[1] John de Lacy, Earl of Lincoln.

[2] *Ex . . Belet*] In Paris's small hand in the margin.

[3] *Officium . . sortitur*] This is in the margin, repeated from above, v. p. 296, n. [4].

[4] *quæ regia sunt*] regia, C.

tate Londoniarum, unde quilibet eorum suum ibi locum sortitur. Splenduit igitur solempnitas generalis, clero ac militia laudabiliter ordinata. Abbas vero Westmonasterii[1] aquam benedictam aspersit; thesaurario patenam, vices agens subdiaconi, bajulavit. Quid in ecclesia seriem enarrem Deo ut decuit reverenter ministrantium? Quid in mensa dapium et diversorum libaminum describam fertilitatem redundantem? Venationis abundantiam, piscium varietatem, joculatorum voluptatem, ministrantium venustatem? Quicquid mundus potuit effundere voluptatis et gloriæ eminus ibi demonstrabat. A.D. 1236. The coronation.

De inundationibus pluviarum tunc abundantibus.

Circa idem tempus abundabant adeo inundationes pluviarum per duos menses et amplius, scilicet Januarium et Februarium et partem Martii, quantum[2] non se meminerat aliquis prævidisse. Circa enim festum Sanctæ Scholasticæ, luna existente nova, intumuit adeo mare occurrentibus obviam torrentibus fluvialibus, quod fluvii omnes, præcipue in mare cadentes, vada reddiderant intransmeabilia, ripas solitas transcendentes; pontes quoque occultantes, molendina cum stagnis dissipantes, terras cultas cum seminibus, prata cum arundinetis obruerunt. Inter cætera quoque insolita Tamensis fluvius consuetos terminos transgressus, et palatium magnum apud Westmonasterium ingressus, se dilatando aream cooperuit, ut etiam cimbis in medio aulæ quidam navigare potuerant,[3] et equos ascendentes ad thalamos transmearent. Et aqua in cellariis prorumpens vix eruderari potuit et exhauriri. Signa autem tempestatis quæ præcedebant[4] tunc demum minarum suarum prætendebant argumenta. Audiebatur enim tonitrus hye- Heavy rains. Floods on Feb. 10. *Nota non prævisum.* *De signis quæ præcesserant.*

[1] Richard of Barking.

[2] *quantum*] quantam, B.

[3] *potuerant . . . . transmearent*] Written by Par. in the margin.

[4] B. repeats *tempestatis*.

A.D. 1236. Dec. 11. Mock-sun. Dec. 12.

malis die scilicet Sancti Damasi. Et videbatur juxta solem quidam sol nothus collateralis die Veneris proxima post conceptionem Sanctæ Mariæ.

De quodam nuntio imperatoris.

The emperor sends an embassy, requesting that Richard of Cornwall may be sent to him to make war on the king of France.

Consummato autem cum gaudio nuptiali convivio, rex recedens a Londoniis venit Meretonam, ut ibi revocati magnates, audito recenti imperatoris mandato, una cum rege de regni negotiis contrectarent. Nuntii enim ab imperatore directi ad regem venientes eidem mandata cum literis detulerunt, ut scilicet dominus rex fratrem suum Ricardum comitem Cornubiæ ad ipsum imperatorem mittere non differret, ut ipse, cujus circumspectam prudentiam fama late prædicaverat, super regem Francorum militaret. Quia dominus imperator in adjutorium illius omnes vires imperiales adhiberet, et hoc adeo abundanter, quod rex Anglorum non tantum jura sua transmarina recuperaret, sed restauratis omnibus fines pristinos undique dilataret. Audiens autem rex simul et magnates ibi congregati, præhabita deliberatione, responderunt, quod non esset tutum neque consultum, tam tenellum ætate extra regnum mittere et dubiis casibus guerræ ac periculis exponere, cum unicus et manifestus hæres regis et regni comprobetur, et spes omnium in ejus sinu post regem reponatur. Rex enim, quamvis uxoratus, liberis caret, et uxor ejus regina, utpote juvencula, utrum sit fœcunda an sterilis ignoratur. Sed si placeret excellentiæ imperiali alium quem vellet eligere strenuum ac nobilem de majoribus regni ad hoc vocare, mandatis ejus obtemperantes, rex et omnes amici et subjecti ejus quicquid possent adjutorii effundere non dissimularent. Nuntii autem hæc audientes ad dominum suum redierunt, audita relaturi.

As he is heir to the throne, this is refused.

De quibusdam legibus novis.

A.D. 1236.

Diebus etiam eisdem rex Henricus III., pro salute animæ suæ et emendatione regni sui, spiritu ductus justitiæ et pietatis, quasdam novas leges constituit, et constitutas per regnum suum inviolabiliter jussit observari.

New laws established. Jan. 23.

Statuta regis Henrici III. apud Meretonam scilicet in crastino Sancti Vincentii.

See the Statutes of the Realm, I. 1, where these are given (much more fully) from MS. Cotton. Claudius D. 2, and collated with other MSS.

Primo, de viduis, quæ post mortem virorum suorum expelluntur de dote sua vel habere non possunt dotem suam et quarentenam suam sine placito, videlicet; quod quicunque deforciaverit eis dotem suam de tenementis, de quibus viri earum obierunt saisiti, et ipsæ viduæ postea per placitum dotem suam recuperaverint, et ipsi de injusto deforciamento convicti fuerint, reddant eisdem viduis dampna sua, scilicet ad valorem totius dotis illas contingentis a tempore mortis virorum suorum usque ad diem quo ipsæ per judicium seisinam recuperaverunt, et nihilominus ipsi deforciatores sint in misericordia regis. Item, omnes viduæ de cætero legare possunt omnia blada sua in terra, tam de dotibus suis quam de aliis terris et tenementis suis, salvis servitiis dominorum, quæ debentur de dotibus et aliis tenementis. Item, si quis fuerit disseisitus de libero tenemento suo et coram justitiariis seisinam suam recuperaverit per assisam novæ disseisinæ, vel per cognitionem eorum disseisinam fecerint, et disseisitus seisinam suam per vicecomitem habuerit, si idem disseisiatores post iter justitiarum vel infra iterum eos disseisiaverunt, et inde convicti fuerint, capiantur et in prisona domini regis detineantur, quousque per dominum regem per redemptionem vel alio modo deliberentur. Et hæc est forma qualiter tales convinci debeant: videlicet, cum conquerentes ad curiam vene-

Laws of Merton.

Damages to widows on a writ of dower.

Widows may bequeath the corn on their lands.

Punishment in cases of redisseisin. f. 97.

A.D. 1236. Laws of Merton. Proceedings to be taken by the sheriff.

rint, habeant breve domini regis vicecomiti directum, in quo contineatur eorum narratio de disseisina facta super disseisina, et ideo mandetur vicecomiti quod, assumptis secum custodibus placitorum coronæ et aliis legalibus militibus, in propria persona sua accedat ad tenementum illud vel pasturam, de quibus facta fuit querela, et coram eis per primos juratores et per alios vicinos et alios legales homines diligentem faciant inde inquisitionem, et si ipsum disseisitum invenerint, sicut dictum est, tunc fiet secundum prædictam provisionem; sin autem, tunc sint conquerentes in misericordia domini regis, et alius quietus recedat. Eodem modo fiat de illis, qui seisinam recuperaverint per assisam mortis antecessoris. Eodem modo fiat de omnibus tenementis recuperatis per juratas in curia domini regis. Item,

Common of pasture by freeholders within the manors of lords.

quia multi magnates Angliæ feofaverunt milites et liberos tenentes suos de parvis tenementis in maneriis suis, conquesti sunt quod commodum suum facere non possunt de residuo maneriorum suorum, sicut de vastis boscis et pasturis, sicut ipsi feofefati sufficientem possent habere pasturam prout pertineret ad tenementa sua, ita provisum est et concessum, quod hujusmodi feofefati a quibuscunque de cætero asseisinam novæ disseisinæ deferant, si coram justitiariis cognoverint quod sufficientem pasturam habeant, quantum pertinet ad tenementum suum, et liberum ingressum et egressum de tenementis suis usque ad pasturam illam, inde sint contenti; et illi, de quibus tales conquesti fuerint, quieti sint de eo quod commodum suum de terris vastis et boscis et pasturis suis fecerint. Si autem dixerint, quod sufficientem pasturam non habuerint, vel sufficientem ingressum vel egressum, tunc inquiratur veritas per assisam. Et si per assisam recognitum fuerit, quod in aliquo [fuerit] impeditus[1]

[1] *impeditus*] impedimento, B.

[eorum] ingressus[1] vel egressus, vel quod non habeat sufficientem pasturam, sicut prædictum est, tunc recipiet seisinam suam per visum juratorum; ita quod per discretionem et sacramentum ipsorum conquerentes habeant sufficientem pasturam et ingressum et egressum sufficientem, in forma prædicta. Et disseisiatores sint in misericordia regis et dampna reddant, sicut ante istam provisionem reddi solet. Si autem recognitum fuerit per assisam, quod conquerentes habeant sufficientem pasturam cum libero ingressu et egressu, sicut prædictum est, tunc licite faciant alii commodum suum de residuo, et recedant quieti. A.D. 1236. Laws of Merton.

De usuris.

Item concessit dominus rex ex consensu magnatum, quod de cætero non currant usuræ contra minorem a tempore mortis antecessoris sui, cujus hæres ipse fuerit, usque ad legitimam ætatem suam. Et propter hoc, non remaneat solutio debiti principalis. Item de malefactoribus in parcis et vivariis tractatum fuit, quali pœna puniri debeant, sed nondum discussum fuit, quia magnates petierunt prisonam suam propriam de malefactoribus quos caperent in parcis et vivariis suis; sed dominus rex non concessit hoc eis, et ideo fiat sicut prius. Usuries not to run against minors. Trespassers in parks, &c.

De quodam scripto misso ad dominum Papam de lege Machometi.

Instantibus itaque eisdem temporibus, missum fuit quoddam scriptum domino[2] Papæ, scilicet[3] Gregorio nono, de partibus orientalibus, per prædicatores partes illas peragrantes. Quod cum ad multorum audientiam pervenisset, error, immo furor Machometi prophetæ *Utile sed impertinens Historiæ Anglorum usque ad hoc signum.* ⊙-|-|-|-|->

[1] *ingressus vel egressus*] ingressū vel egressū, B.

[2] *domino*] om. C.

[3] *scilicet*] om. C.

A writing brought to the Pope by some Dominicans respecting Mahomet.

A.D. 1236. Sarracenorum, qui in eo descriptus est, cunctos commovit in sibilum et derisum. Hæc[1] autem suo loco, scilicet anno DCXXII., quando pestis Machometica suborta est, prætanguntur. Hoc quidem impertinens est, sed tamen perutile.

De Sarracenis.

Pedigree of Mahomet.

Sarraceni[2] perverse se putant ex Sarra dici; sed verius Agareni dicuntur ab Agar, et Ismaelitæ ab Ismaele filio Abrahæ. Habraham enim genuit Ismaelem ex Agar ancilla. Hismael genuit Calcar; Calcar genuit Neptis; Neptis genuit Alumesca; Alumesca genuit Eldamo; Eldamo genuit Mulier; Mulier genuit Escicip; Escicip genuit Jaman; Jaman genuit Avicait; Avicait genuit Atanan; Atanan genuit Maath; Maath genuit Nizas; Nizas genuit Mildar; Mildar genuit Hinclas; Hinclas genuit Materic; Materic genuit Humella; Humella genuit Kermana; Kermana genuit Meliker; Meliker genuit Feir; Feir genuit Galib; Galib genuit Luhei; Luhei genuit Muyra; Muyra genuit Heelib; Heelib genuit Cuztei; Cuztei genuit Abdimelnef; Abdimelnef genuit duos filios, Escim et Abdiscemuz; Escim genuit Adelmudalib; Adelmudalib genuit Abdella; Abdella genuit Maumath, qui reputatur propheta Sarracenorum, qui genuit Abdicemuz; Abdicemuz genuit Humenla; Humenla genuit Abilaz; Abilaz genuit Accan; Accan genuit Morcan; Morcan genuit Abdelmelibe; Abdelmelibe genuit Mavia; Mavia genuit Abderacchaman, qui secundum alios Abdimenef dictus est, qui genuit Machometht, qui nunc veneratur et colitur a

[1] *Hæc . . utile*] In the margin in red. It is not in C. The reference is to vol. i., pp. 269–272.

[2] This first sentence will be found in James de Vitri's Historia Hierosolimitana, cap. v. p. 1053 (Bongars). This account of Mahomet has much in common with his, but it is fuller in details throughout, and James of Vitri gives no pedigree. The source seems to be an Arabick book, translated by Peter of Toledo, at the request of Peter of Cluny. See Vincent of Beauvais, *Speculum Historiale*, xxiii. cap. 40.

Sarracenis, tanquam summus Propheta eorum. Et[1] sciendum quod Mahometh, Mahumeth, Macometus, Machomectus, Mahum, Maho, idem significant per diversas linguas. Post Machomectum fuit successor tam regni quam superstitionis Catab; post eum Homar, cui contemporaneus fuit Cosdroe, quem imperator Eraclius interfecit. A.D. 1236.

Cf. Jac. de Vitriaco Hist. Hierosol. cap. v. p. 1053 (Bongars).

History of Mahomet.

Homo iste qui dicitur Machometh Hismaelita, cum esset orphanus in sinu patrui[2] sui, nomine Abdimenef,[3] quidam vir nomine Hebenabecalip suscepit illum mortuo patre suo, et aluit ac gubernavit, qui eo tempore idola colebat in loco qui dicitur Calingua,[4] etiam et Aliguze. Qui cum ad juvenilem pervenisset ætatem, cuidam mulieri nomine Adige, filiæ Hulaith, mercennarius factus est. Hæc dedit ei asinum ad serviendum ei, ut per eum acciperet mercedem de omnibus quæ super deferret ad partes Asiæ. Cum eadem tandem femina occulto coitu ipse adhæsit eamque in uxorem duxit; quæ sua pecunia eum ditavit valde. Unde ille elatus cœpit nimium gloriari, et super omnes tribus et gentem suam dominari proposuit, et rex eorum præsumpsisset appellari, si nobiliores eo et fortiores non usurpationi ejus[5] restitissent. Deinde prædicabat se Prophetam a Deo missum, cujus dictis omnis populus credere deberet. Homines vero illi Arabes, villani, inculti, qui f. 97 b. nunquam prophetam viderant, eidem crediderunt. Erat autem quidam apostata in hæresim lapsus et excommunicatus, qui consimilia docebat et doctrinam illius scribebat. At dictus Machometh prædones et latrones, quoscunque poterat, in suam trahebat societatem; de quibus cum jam multitudo congregasset, constituit eos in insidiis, locis abditis et occultis latibulis, ut negotia-

[1] *Et . . . interfecit*] In Paris's small hand in the margin. It is not in C.

[2] *patrui*] So Vincent of Beauvais, xxiii. 41. B. has *patris*.

[3] *Abdimenef*] vel -nec, Par., between the lines. C. has *Abdimenek*.

[4] *Calingua*] vel S., Par., between the lines. James de Vitri has *Salingua*.

[5] B. repeats *non*.

A.D. 1236. History of Mahomet.

tores de Asia venientes et redeuntes spoliarent. Quadam autem die veniebat a civitatibus Jerveth et Matham, ubi invenit in via camelum viri nomine Habige Hely, filii Hyesen, quem ipse statim rapuit, et fugit in civitatem Macta, cujus cives, non reputantes eum prophetam, contumeliis affectum illum tanquam falsarium ejecerunt, et tanquam viatorum deprædatorem ac latronem sunt detestati. Venit idem iterum ad quandam civitatem desertam, ubi erant homines in parte Judæi et in parte pagani, ydolatræ, pauperes, et indocti, ubi constituit Machometus cum sociis suis templum, in quo figmenta sua populis simplicibus exhiberet. Post hæc misit socium Gadimalic ad locum Gath cum triginta militibus, ut mercatores cum ingenti pecunia venientes spoliarent. Tunc obviavit eis Abige Hely, filius Jesem, cujus camelum rapuerat Machometh, habens secum trecentos de civitate sua; his visis, latrunculi illi a Machomet missi fugerunt, nec potuit pseudopropheta ille casum illum prævidendo præcavisse; non enim habebat spiritum prophetiæ. Mentiuntur igitur Sarraceni, dicentes eum semper secum habuisse decem angelos, qui ei in omnibus ministrabant. Misit iterum ille Machometh virum nomine Gabeit, filium Alcharith, cum quadraginta militibus, ad prædas; quibus occurrit Abizechien, filius Nubar, et socii ejus; et prævaluerunt in certamine, et dispersi et occisi sunt latrunculi, et nullus angelus Machometh juvit eos. Misit tertia vice Machometh socium suum nomine Gaif Ajunacaz, simul cum multis viris, ad locum qui dicitur Alicar vel Alevafa, ut raperent omnes asinos illac transituros cum thesauris impretiabilibus et substantiis multis; sed antequam ad locum pervenirent, asini et negotiatores pridie transierant; quod si propheta esset Machometh, nunquam tot ac[1] tantos socios illuc in vacuum misisset, non enim veri prophetæ in suo proposito decipi con-

Primum argumentum pseudoprophetiæ Machomet.

Aliud.

Aliud.

Aliud.

[1] *ac*] a, B.

sueverunt. Exiit quarta vice cum sociis suis ille dictus Machometh, ut arriperet asinos cum omnibus quæ portabant, properans donec pervenit ad locum vocatum Udeny, ubi Mozi, filium Gamzual Muzeni, invenit, adversus quem nullo modo potuit præliari, sed victus et vacuus cum confusione inde recessit. Quinta vice exiit, volens persequi jumenta onusta mercatorum, usque dum pervenit ad Nath, quæ est in via Asiæ, ubi tunc Immarab, filius Alaha Algomachi, aderat; quem cum vidisset Machometh, expavit et fugit, et nihil utilitatis inde sibi reportavit. Sexta vice exit idem de Karchana, investigans asinos Churays in Asiam pergentes, et pervenit ad locum qui dicitur Maboeth, et deceptus nihil invenit, sed in revertendo multi de suis sunt perditi et trucidati. Ecce sex ejus egressiones, in quibus neque angelos sibi faventes neque spiritum prophetiæ comprobatur habuisse. Sæpe etiam per socios proprios, ad domos inimicorum suorum de nocte transmissos, homines subdole et furtive occidere faciebat. Taliter enim misit virum Alchiliæ, filium Ragatha Alazari, ad occidendum Achym filium Deden Ebræum Maybar. Similiter etiam Zely filium Gomahyr ire præcepit invidiose ad perimendum Acuam senem et defetum, qui in stratu suo est trucidatus. Item misit Gabdalla, filium Geys Alapsadi, in Ablam cum xii. hominibus de suis sociis, ut perscrutarentur rumores et ei renunciarent. Qui dum pergerent, obviaverunt Gary filio Alcadrami cum multis pecuniis, quem statim occiderunt, et quintam partem spoliorum dederunt Machometo. Similiter filius Phenufei missus ab eo ivit, et viros, mulieres, et pueros in quodam oppido interfecit, et de omnibus spoliis quintam partem reportavit Machometo, dicens, "Talis pars debetur tibi, "propheta Dei." At ipse prædam gratanter accepit. Post hæc in quodam suo prælio dentes ejus in dextra parte excussi, et labrum superius scissum est, et gena ejus confracta. Elevavit tunc manum ejus in tutelam

A.D. 1236. History of Mahomet. *Aliud.* *Aliud.* *Aliud.*

A.D. 1236. History of Mahomet. super eum vir nomine Talcha, filius Jubei de Alcha, et defendit eum, cujus digitus tunc est amputatus. Ipse vero Machometh nec virtutis aliquid in læsum ostendit, nec in lædentem offendiculum; nec ipsimet læso angelus aliquis aliquid solatii ministravit.

De adulterio Machomet et ejus libidine.

His adultery. Habebat Machomet servum nomine Zeid, cujus uxor speciosa erat valde, nomine Zemah, quam ipse Machomet multum diligebat. Sciens autem hoc servus ejus Zeid, cognoscens domini sui libidinem, dixit uxori suæ, "Cave ne te videat dominus meus; si enim te "viderit, ego statim repudiabo te." Quadam autem die absente servo, venit Mahomet ad domum ejus, vocans eum, ubi, cum non respondisset, tam diu ad ostium pulsans perseveravit, donec mulier tædio affecta responderet, dicens, "Non est hic Zeid." Adveniens postea Zeid, vidit uxorem suam cum domino suo loquentem, unde abcedente domino, ait illi; "Nonne dixi "tibi, quia si viderit te dominus meus loquens tecum, "repudiabo te?" et statim ejecit eam de domo. Machomet autem statim assumpsit eam. Timens tamen [ne] de adulterio blasphemaretur, finxit cartam ad eum de cælo venisse, in qua sibi Deus præciperet, ut hoc pro lege in populo pronunciaretur, scilicet, quicunque uxorem suam repudiaverit, et alius vir sibi eam assumpserit, uxor sit illius, qui eam suscepit. Et hoc usque hodie apud illos pro lege habetur, quæ lex inde cepit exordium.

De adultera repudiata. De uxoribus ejus.

His wives. Quidam vir nomine Galy, filius Habytalip, Machomet de suis adulteriis arguebat, præ eo præcipue quod adulteram præ omnibus habebat carissimam. Dicebat enim, "O Propheta Dei, propter mulierem quam tenes,

" magnum occurris ab omnibus hominibus opprobrium." Victus tamen libidine illam non dimisit, sed fictis excusationibus adulterium palliavit. Habuit autem Machomet uxores quindecim; duas liberas, reliquas ancillas. Prima fuit Adige, filia Ulaith; secunda fuit prædicta illa adultera repudiata; tertia Zoda, filia Zonga; quarta filia Aza, filia Gomar; quinta Mathezelema; isti uxori suæ concessit in dote sua sibi cariora; sexta fuit Zeinab, filia Gnaz; huic juravit iratus, quod non intraret ad eam per mensem; sed libidine enervatus, ante terminum neglecto juramento ad illam introivit; septima fuit Zeinaph, filia Urynaph; octavo Abbap, filia Abifiziel; nona Mannona, filia Alfaritalim; decima Geotheria, filia Alimisitasy; undecima Zafia Hebræa, quæ antea vocabatur Anazalia, filia Haby; duodecima Aculevia, filia Fantima; tertiadecima Umaia, filia Aldacal; quartadecima, filia Annomen, dicta Halæydia; quintadecima Malicha, filia Gathial. Ancillas vero, Meriam, filia Ybrasi filii sui, et Ramath, filia Simeonis.

A.D. 1236. History of Mahomet.

f. 93.

De lege Machometh, et pœna transgressionis.

Dixit[1] Machometh frequenter discipulis et auditoribus suis; "Nolite illa credere quæ homines dicturi sunt " de me. Nullus enim prophetarum unquam fuit, cui " plebs et gens sua non imposuisset mendacium. Ti- " meo et ego, ne mea gens de me similiter dicat, " mihique falsa imponat; ideoque nolite eis credere " detrahentibus, nec aliud de me sentire, præter id " quod in libro a me tradito legitis. Hæc enim dixi " et feci; quod autem extra librum est, nec dixi, nec " feci." Dicebat etiam; "Non sum cum miraculis " aut indiciis ad vos missus, sed in gladio rebelles " puniturus. Si quis ergo meum vaticinium et man-

Speech of Mahomet to his disciples.

[1] C. ins. *autem.*

A.D. 1236. " datum non susceperit, et in hanc nostram fidem
" libens non introierit, si sub nostra jurisdictione fue-
" rit, occidatur, aut tributum solvere pro pretio suæ
" incredulitatis cogatur, et sic vivat. Qui vero extra
" hanc fidem sunt, et in aliis regionibus commorantur,
" prælia et seditiones adversus eos semper inferri præ-
" cipio, donec ad fidem converti compellantur. Qui
" nostræ doctrinæ consentire noluerint, occidantur,
" parvuli ac mulieres eorum perpetuæ supponantur
" servituti."

Argumentum redargutionis.

False miracles ascribed to him.

Ecce Machomet ore proprio confitetur se aliquod miraculum nec[1] fecisse, nec esse facturum; unde miracula, quæ de eo prædicant Sarraceni, falsa sunt æstimanda. Asserunt enim lupum in via illi obviasse, contra quem cum ille tres digitos erexisset, lupus fugiendo recessit. Aiunt autem de bove, quod cum eo loqueretur. Dicunt etiam, arborem fici ab eo vocatam in terram se prostravisse, et ad eum sic accessisse. Item dicunt, lunam per eum fuisse separatam in partes iterumque conjunctam. Item dicunt, venenum illi fuisse appositum in carne agnina per manum mulieris nomine Zanab, filiæ Acharith, uxoris Zelem filii[2] Muzilum[3] Ebræi; ubi sedebat cum eo in mensa socius ejus nomine Abara, locutus est agnus ad Machomet dicens; "Vide ne comedas ex me, venenosus enim sum." Comedit autem inde socius ejus prædictus Albara, et mortuus [est].[4] Ab illa tamen die post annos octodecim ipse Machometh veneno interiit. Qui si verus propheta fuisset, potuit pro socio mortuo orasse, ut viveret; vel saltem sibi et socio illi a cibo venenato præcavisse, sicut olim Elyas et Elyseus leguntur fecisse, dicentes, "Mors est in olla."

Cf. Jac. de Vitriaco Hist. Hierosol. v. p. 1054.

4 Reg. iv. 40.

[1] *nec*] non, C.
filii] filium, B.

[3] *Muzilum*] Muzili, C.
[4] *est*] In C.

De morte Machomet. A.D. 1236.

Cf. Jac. de Vitriac. Histor. Hierosol. vii. p. 1060.

In hora autem suæ mortis, cum ipse Machomet veneno se oppressum cognovisset, dixit parentibus et amicis, "Cum jam mortuum me videbitis, nolite me " sepelire, scio enim corpus meum post triduum in " cælum deferendum." Socii itaque ejus, eo defuncto in die Lunæ, servaverunt corpus usque ad duodecim dies. Videntesque dicta ejus effectu caruisse, in mense illo qui apud Arabes dicitur *Rabea rauguil*,[1] anno scilicet nativitatis suæ sexagesimo sepelierunt; cum eum infirmum[2] per dies xiv. tenuissent, et corpus ejus in diem tricesimum observassent, utrum esset in cælum vel in terram transferendum, etiam post sepulturam. Veritate tandem comperta, omnia quæ prædixerat vana esse comprobaverunt; et sic eum illotum iterum in tumba occultaverunt. Sapientes igitur a lege sua recesserunt; simplices autem et rudes populi per prædicationem parentum et discipulorum ejus, qui causa lucri legem ejus efferebant,[3] mandata ejus in posterum tenuerunt. Death of Mahomet.

Post mortem autem Machomet surrexit inter discipulos ejus vir nomine Abuzer, filius Abubalip, auxilio Chatab, nobilis inter omnes qui remanserant. Cœpitque omnibus cum moderatione suadere, multaque adulatione ad sé colligere homines ac provocare, timens ne omnes ab illa fide discederent, cupiensque principatum in lege illa vice illius in posterum habere. Audiens autem hæc Achaly, filius Abitalip, qui erat socer ipsius Machomet, indignatus est valde; et concupiscentia lucri honorisque sæcularis tractus, non cessavit donec principatum ab illo amovisset. Sic etiam quidam His successors.

---

[1] *i. e.* the month Rabî I., Rabî-al-auwal, in that year (632) corresponding to June.

[2] C. ins. " usque ad diem nativi- | " tatis xiv.," with *vacat* over *diem nativitatis.*

[3] *efferebant*] efferebantur, C.

A.D. 1236. Successors of Mahomet.

alius Xenes nomine, unus de sociis Machomet, variis ingeniis et promissionibus curavit eos qui recesserant ad fidem eorum revocare, quosdam autem metu pertrahere, alios mundanis deliciis seducere, donec ad eorum fidem innumerabiles reverterentur. Aliæ vero gentes de remotis partibus, audientes luxum et omnem carnalem suavitatem, quam illa lex permittit ac præcipit, libenter eam receperunt, religionem et castitatem Christianam nimis asperam reputantes. Sic ergo seducta est miserabiliter paganorum multitudo. Causa quidem præcipua, quare lex Machometica invaluit, dicitur fuisse quidam monachus, prius Christianissimus, Solus nomine, qui propter hæresim excommunicatus extra omnem Dei ecclesiam fuit ejectus. Ille in Christianos vindicare se cupiens perrexit ad locum qui dicitur Thenme. Inde pervenit in desertum Malse, ubi homines duobus modis invenit credentes; major enim pars erat Hebræa, et minor pars idola colebat. Ibi cum ille monachus apostata et socer Mahometh in unum conjungerentur et pariter colloquerentur,* amici facti sunt. Mutavit autem monachus nomen suum vocavitque se Nastoreum. Plurima itaque oracula et testificationes ex Veteri Testamento et Novo et ex dictis prophetarum docuit illum, et legi Machometh callide ad erroris sui firmamentum annexit; et ita talium auxilio et suggestionibus cœpit ille seductor super omnes tribus exaltari. Erant autem rudes homines et inculti ac simplices, et ad seducendum faciles et carnales, juxta illud poeticum,

The spread of Mahometanism due to a renegade monk, [Sergius], a Nestorian.

Cf. Vincent. Bellovac. Spec. Histor. xxiii. 51.

Et[1] nos in vitium prona caterva sumus.

De fide Sarracenorum secundum Machomet.

Creed of the Saracens.

Credunt multi[2] Sarraceni unum Deum esse omnium creatorem. De Trinitate autem nihil sentiunt, sed om-

[1] Ovid. Fast. iv., 312, where *credula turba* for *prona caterva*.

[2] *multi*] Interlined. It is not in C.

nino contempnunt. Idola[1] autem ex[2] documento Machometi detestantur, quia ipse quædam honesta inho nestis commiscuit, ut venenum cum melle mixtum cautius propinaret. Dominum nostrum Jesum Christum de Maria Virgine natum per Spiritum Sanctum asserunt; sed creatum[3] fuisse virtute Dei dicunt, sicut, ut asserunt, fuit Adam; et ponunt eum similem Adæ, vel Moysi, vel uni ex prophetis. Credunt etiam Eum vivum esse in cælis assumptum, dicentes, quia sicut a Deo venit, ita ad Eum[4] rediit et cum Deo manet. Expectant Eum adhuc in terris quadraginta annis regnaturum. Crucem vero Ejus ac passionem et mortem penitus negant, dicentes alium hominem loco Ejus ad passionem fuisse suppositum, et[5] ideo tenebras factas esse cum passurus erat, ne hoc compertum esset. Testantur etiam[6] a diebus Noe omnes patriarchas et prophetas et ipsum Jesum Christum illam legem tenuisse quam ipsi tenent, et per eam esse salvatos. Aiuntque nos legem Evangelicam pervertisse, et nomen Machometh de Evangelio abrasisse. Scriptura namque Sarracenorum hoc habet, quod antequam fieret cælum et terra, nomen Machomet apud Deum consistebat; et nisi fuisset Machomet, nec cælum nec terra facta fuisset, nec paradisus, nec infernus. Unde ex hoc solo verbo, tanta fatuitate pleno, possunt sapientes Sarraceni perpendere quod omnia alia ejus dicta plena sunt vanitate. Sperant et credunt resurrectionem; sed dicunt quod in die judicii nullum de suis periturum esse aut puniendum, sed omnes salvandos. Dicunt enim omnes, qui tenent eorum legem, per intercessionem Machomet apud Deum salvandos et nunquam puniendos. Credunt post hanc vitam temporalem aliam vitam ducere perpetuam, et æternaliter in paradiso collocari, unde flumina mellis

A.D. 1236. Creed of the Saracens.

f. 98 *b*.

[1] *Idola . . . propinaret*] In the margin, and so in C.
[2] *ex documento*] om. C.
[3] *creatum*] creatorem, B.
[4] *Eum*] Deum, C.
[5] *et . . esset*] At the foot of the page; in the margin in C.
[6] *etiam*] autem, C.

A.D. 1236. Creed of the Saracens.

procedunt, vini et lactis, ad suavitatem omnis viventis, ubi quicquid aliquis ipsorum ad edendum bibendumque petierit, velociter e cælo ei adveniet. Item, quotquot filios masculos aut feminas in coitu procreare desideraverit, tunc procreabit. Ibi etiam neque lugere neque contristari aliquem profitentur; sed universis variisque deliciis reficiendos, cum omni lætitia sine termino temporis delectari. Credunt lucra et divitias, necnon et delicias præsentis vitæ, futuram beatitudinem non præpedire.

De matrimoniis Sarracenorum.

Polygamy.

Secundum legem suam ducet homo uxores tres vel quatuor, si habet facultates ad hoc sufficientes. Uxores quidem debent esse liberæ; de ancillis vero et concubinis tot habent, quot regere aut pascere possunt, contra[1] illud in Genesi, *Erunt duo in carne una;* non dicit, tres vel quatuor. Item Lamech, qui primo induxit poligamiam, a Deo reprobatus et plusquam[2] primus homicida punitus est. Si alicui eorum uxor ducta displicuerit, aut aliqua contentio, vel rixa, vel odium inter eos acciderit, statim repudiatio tam viri quam mulieris fiat, et alter alterum libere dimittat. Si autem dimissa sua uxore vir postea pœnituerit eamque sibi restitui optaverit, nisi prius alii viro copulata fuerit et ipsa in redeundi causa consenserit, nullo modo in uxorem sibi recipere eam licebit; hoc ideo fit, quia inter eos nulli legitimum connubium fit. Dotem quidem, non secundum legem, sed secundum morem gentilium agunt; nullo exemplo doctrinæ in hoc eruditi, nulla benedictione percepta copulantur.

Cf. Jac. de Vitriaco, vi. p. 1058

Gen. ii. 24.

[1] *Contra . . est*] In the margin, and so in C.

[2] *plusquam*] om. C.

De superstitione illorum. A.D. 1236.

Cf. Jac. de Vitriaco, vi. p. 1059.

Tempore jejuniorum maxime coitu utuntur, credentes se in hoc Deo magis placere. Uno tantum mense in anno jejunant, et hoc a mane usque ad noctem; et ab initio noctis usque ad mane comedere non desistunt. In diebus jejuniorum, non debent orare vacuo stomacho; sed suis uxoribus tunc maxime commiscentur, quasi majorem mercedem consecuturi. Si quis eorum tempore jejunii infirmatur, vel quomodolibet vexatur, aut peregrinatur, licet ei comedere, et sanitatis tempore jejunium restaurare. In jejuniis autem carnibus et cunctis lautioribus[1] cibis utuntur diligenter, excepto vino. Cum[2] uxore prægnante non coeunt, sed cum conceptura; protendentes causam honestatis, ac si non esset coeundum nisi propter prolem. Orationes autem suas faciunt contra meridiem, et diem Veneris præ aliis diebus colunt et venerantur. In judiciis vero eorum, si quis de homicidio accusatus, per qualescunque testes si convincitur, statim sine remedio mandatur occidi. In lege autem eorum scriptum est; "Si quis legem "non tenuerit et Machomet abnegaverit, differatur "usque in diem tertium, et si tunc non pœnituerit, "occidatur." Manner of living with their wives and fasting.

Explicit scriptum missum ad dominum Papam de pseudo-prophetia Machometh. Incipit aliud de eodem.

Quia igitur de impostore illo, scilicet Machometh, inchoatur narratio, quam[3] per quendam magni nominis celebrem prædicatorem, qui ejusdem Machometh legem prædicando reprobavit, ad hoc specialiter in partes Orientales destinatus, accepimus, huic paginæ duximus Another account of Mahomet.

[1] *lautioribus*] lascivioribus, C.

[2] *Cum . . prolem*] In the margin, and so in C.

[3] *quam*] que, B.; om. C.

A.D. 1236. inserendam. Docebat namque sæpedictus Machomet,
Teaching of Mahomet. et scripsit in libro suo scilicet[1] Alcorano quo utuntur Sarraceni et autenticum habent, sicut Christiani Evangelium, quod maximum et primum tam dignitate quam
Gen. i. 28. tempore mandatum Dei est, *Crescite, et multiplicamini.* Et qui hoc transgreditur, inexpiabiliter peccat. Unde ut multiplicetur gens Sarracenica, sicut equi et muli non habentes intellectum, præcepit et instituit Machomet, ut uxores cum concubinis quot[2] possunt sustinere tot habeant, et eisdem utantur et ad libitum etiam abutantur Sarraceni. Et si quis pauciores habeat quam pascere et gubernare queat, habito respectu ad ejus possessiones, redarguitur transgressionis legis et avaritiæ, et judicio potestatuum adduntur ei plures. Et sic Machomet angelicam virginitatem, quasi sterilem, parvipendit;[3] continentiam, velut infructuosam, vilipendens[4] condempnavit, non considerans, quod Dominus solam Evam soli Adæ in adjutorium dedit et prolis procreationem. Sic igitur Machomet uxores multiplicando constituit poligamiam, non[5] admonitus exemplo Lamech, qui primus bigamiam introducens pœnas luit vir sanguinum, a Deo reprobatus, et per diluvium de sub cælo deletus. Hinc est quod Sarraceni enervati et effeminati in libidinem et immunditiam resolvuntur, secundum præceptum spurcissimi prophetæ eorum Machomet, qui hoc solummodo introduxit, ut genus et gentem suam propagando multiplicaret, et legem suam sic per numerum roboraret, ut in eo adimpleatur quod in Apocalipsi scribi-
Apoc. xii. 4. tur, *Draco traxit secum medietatem stellarum cauda sua de cælo.* Vere Machomet draco venenosus, bestia multorum cæde cruentata, *absorbens flumen nec admi-*
Job. xl. 18. *rans, habens* adhuc *fiduciam ut influat Jordanis in os ejus.* Asseruit etiam memoratus pseudopropheta Machomet Deum dixisse ad eum; "Fili hominis Machomet,

[1] *scilicet Alcorano*] Interlined.
[2] *quot possunt*] possent, C.
[3] *parvipendit*] vilipendit, C.
[4] *vilipendens*] parvipendens, C.
[5] *non . . . bigamiam*] om. C.

ne eas per vias aliorum prophetarum, qui ante te A.D. 1236.
" erant, in miraculis scilicet, signis, et prodigiis. Qui Teaching of Maho-
" credere et credens salvari desideraverit, proprio motu, met.
" non signis attractus, ad legem accedat, ut ex spon-
" tanea voluntate major ei merces accumuletur." Et
hoc finxit, sciens meritum suum non esse tanti apud
Deum, ut aliquid faceret pro eo Deus miraculosum.
Præterea dixit, prædicavit, et scripsit, nescitur qua
fultus ratione vel auctoritate, tres fuisse tantum pro-
phetas, nec plures esse futuros, Moysen qui ex homini-
bus, Jesum qui et de cælo, et Machomet qui ex terra
legale sumpsit testamentum; Moyses quæ suo tempori
competebant per legem sibi a Deo datam instituit;
Jesus autem quæ suo tempore facienda fuerant per f. 99.
Evangelium prædicavit et tradidit; similiter et ipse
Machomet apta suo tempori stabilivit. Evacuato igitur
legis [tempore] successit Evangelium; evacuato etiam
tempore Evangelii, successit lex Machometh, quasi de-
fectum supplens prædictorum ac præteritorum. Hinc
est quod Machomet, volens placere utriusque Testamenti
cultoribus, quædam quæ Legem, quædam quæ Evange-
lium contingunt, prædicavit; de Veteri Testamento cir-
cumcisionem, de Novo baptismum. Circumciduntur enim
Sarraceni, et se in aquis currentibus abluunt, in parti-
bus scilicet corporis inferioribus, ut sic quasi quodam
baptismi lavachro purificentur. Item, conceptum cre-
dunt Virginis et partum, secundum Evangelium Lucæ
scribentis, *Missus est angelus*, etc., sed Jesum Christum S. Luc. i.
Deum negant; maximum tamen prophetarum esse fuis- 26.
seque affirmant. Resurrectionem in fine mundi mortu-
orum asserunt.

Interrogatus autem Machomet de diluvio et archa
Noe et exterminio generali facto per diluvium, sicut
scribit Moyses in Genesi, si verum fuit et credendum,
respondit et dixit discipulis suis; "Jesus maximus, *Nota ri-*
" dum prædicando partes Jerusalem deambularet, sol- *diculosum*
" licitatus a discipulis suis super hoc, vacillantibus *mendacium.*

A.D. 1236. Legend respecting the ark.

" mentibus talem impressit certitudinem; invenit
" namque Jesus ante pedes ejus quendam cespitem,
" et eum pede percutiens, ait; 'Surge Japhet, fili
" 'Noe.' Et surrexit quasi de sub cespite Japhet,
" vir quidem magnus ac procerus et canus, sed nimis
" attonitus et pavidus. Jesu autem interroganti cur
" timuisset, respondit Japhet et dixit ei; 'Domine,
" 'audita tuba vocis tuæ, expavi, credens vocari ad
" 'judicium generale resurgentium.' Respondens Jesus
" dixit ei; 'Noli timere, nondum enim venit hora
" 'judicii vel resurrectionis. Sed vocavi te ex mortuis
" 'ut tu, qui in archa cum patre tuo fuisti, circum-
" 'stantibus his omnem enarres super his veritatem.'
" Tunc assumpta Japhet parabola, suam sic orsus est
" narrationem: 'Inundante diluvio fuimus in archa,
" 'homines videlicet in loco uno, animalia vero, scilicet
" 'jumenta in sua tristega, quæ erat in uno latere
" 'archæ, et fœnum et annona in alio latere arcæ.
" 'Elapsis igitur quatuor mensibus, cœpit arca titu-
" 'bando vacillare, et inclinare in illam partem quæ
" 'jumenta continebat. Ipsa enim animalia, quæ fimum
" 'accumulabant, consumpta paulatim annona, ad esum
" 'eorum distributa, præponderabant. Uno igitur la-
" 'tere, scilicet annonam continente, sublevato, alio
" 'vero, animalia scilicet continente, depresso, periclita-
" 'bamur et timuimus vehementer; nec ausi eramus
" 'aliquid grande facere Domino inconsulto. Facto
" 'igitur sacrificio cum orationibus, placatus Dominus
" 'dixit nobis; Facite vobis cumulum vice aræ de
" 'massa terrestri, collecta ex sterquilinio provenienti
" 'ex homine et camelo; et cum super illum sacrifi-
" 'cium consummaveritis, veniet vobis de vestra tribu-
" 'latione remedium. Quod cum fecissemus, surrexit
" 'ex illo cumulo scropha quædam, sus scilicet maxima,
" 'quæ statim se misit in sentinam navis, et illum
" 'magnum aggerem terrestrem, quo prius pene archa
" 'subversa est, dispergens, salutem nobis sic est ope-

" ' rata. Post dies autem aliquot, facto suo officio, et A.D. 1236.
" ' jam nobis inutilis, facta est nobis sus nimis abomi- Legend respecting the ark.
" ' nabilis et judicio aliquorum in mare proicienda;
" ' sed quia a Deo data nobis salutem est operata,
" ' sustinuimus, vix tamen. In vindictam igitur illius
" ' transgressionis immisit nobis Dominus pestem, in
" ' hunc modum. Sus quasi sternutando emisit ex
" ' naribus mures magnos et famelicos, qui discurrentes
" ' per archam nobis nimis dampnosi, compages ejus,
" ' funiculos, et etiam annonam corrodendo consump-
" ' serunt; et sic sus, quæ petita nobis data fuit ad
" ' auxilium, facta est nobis per prævaricationem nos-
" ' tram ad dispendium. Pœnitentibus igitur nobis, et
" ' ad Dominum cum tribularemur clamantibus, placatus
" ' ait Dominus; Habetis vobiscum leonem, percutite
" ' eum in fronte cum malleo, non tamen usque ad
" ' mortem, et fiet vobis salus. Quem cum sic juxta
" ' præceptum Domini percusseramus, emisit ex ore
" ' cum rugitu catum. Qui exiens mures persequendo
" ' delevit et archam ab illorum peste liberavit. Et
" ' ut ex fimo hominis et cameli ortam suem non
" ' ambigatis, evidens id comprobat argumentum. Sus
" ' enim in interioribus homini assimilatur, et in ex-
" ' terioribus cum sit de numero quadrupedum, camelo
" ' non discordat, et semper delectatur terrestres massas
" ' et lutulentas fodiendo revolvere. Ut autem creda-
" ' tis ex naribus suis mures prosiluisse, ipsi mures sem-
" ' per terrenas[1] cavant et inhabitant mansiones, unde
" ' mus ab humore terræ[2] dicitur. Quod autem ab ore
" ' leonis catum exisse non dubitetis, catus quasi pa-
" ' trissando leoni assimilatur, in corporis dispositione
" ' et victus prædatione ac rapina.[3] Ex illo tempore

[1] *terrenas*] terrena, C.

[2] *terræ*] om. C.

[3] The latter part of this legend will be found in Tabari's Chronicle, Zotenberg's translation, i. cap. 41, p. 112 (Par. 1867), and in the Confutatio legis Saracenicæ of Richard, printed among the Confutationes legis Mahumeticæ at the end of the Latin edition of the Koran, 1550, col. 57.

A.D. 1236. " ' ferebatur archa securius donec consummaretur tem-
" ' pus inundationis.' " Sic igitur asseruit Machomet, Japhet Christum de archa interrogantem et ejusdem discipulos certificasse, quod cuilibet sapienti frivolum videtur, et penitus dissonum veritati.

Last days and death of Mahomet.

Talibus autem vanis sermocinationibus præstigiator animarum Machomet multorum animos infatuavit. In novissimis autem diebus vitæ suæ cœpit exaltari nimis, et ab imo elevatus in altum per quandam nobilem mulierem Adige nomine, quam seductam idem Machomet occulto coitu maculaverat et postea matrimonio sibi copulaverat, incepit gloriari et sullimari super omnes potentes et sapientes Orientis, nomen et officium prophetæ sibi usurpando. Percussit igitur eum Dominus epilensia irremediabili, qua ingruente, cum, sicut moris est talia patientibus, frequenter cadere incepisset, finxit se, ne auctoritate solita privaretur et sic contempneretur, colloquium ac consilium cum Gabriele archangelo de salute hominum tractando habere, et non posse splendorem ejus stando sustinere. Contigit igitur quadam die, quod crapulatus epulis et vino, quibus sicut prædicabat faciendis [1] maxime intendebat, cecidit super sterquilinium, morbo suo compellente, et, ut dicitur, veneno sibi in cibo illa die dato cooperante per quosdam nobiles qui superbiæ ejus invidebant. Torquebatur igitur volutans et spumans, omni sociorum solatio, peccatis suis exigentibus, tunc forte destitutus. Quem cum sus quædam improba, porcellos habens nondum ablactatos, semivivum comperisset refertumque cibariis, quorum nidorem exhalavit et nausea partem emisisset, suffocavit. Unde adhuc Sarraceni sues præ ceteris animalibus exosas habent et abominabiles. Per complices autem Machomet, qui probra ejus in quantum potuerunt palliarunt, lex ejus serpendo cœpit fines orientales occupare. Et ut id facilius consequerentur,

See above, i. pp. 270, 271.

[1] *faciendis*] Interlined.

placentia carni non cessabant prædicare, non virtutum insignia quibus homo non effeminatus erigitur ad cælestia; unde admirandum est, quod tot ambagibus Machomet sapientes et potentes inclinavit. Sed quia *Deus novit qui sunt Ejus*, dedit corda eorum *in reprobum sensum*, et *Ejus judicia abyssus multa*; nec est *qui dicere Ei queat, "Cur hoc facis?"* Cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen. A.D. 1236. 2 Tim. ii. 19. Rom. i. 28. Ps. xxxv. 7. Job ix. 12.

De hæretica pravitate Paterinorum vel Bugarorum.

Circa dies autem illos invaluit hæretica perversitas eorum scilicet qui vulgariter dicuntur Paterini et Bugares, in partibus transalpinis, de quorum erroribus malo tacere quam loqui, adeo quod fidei puritatem in finibus Franciæ et Flandriæ ausi sunt perturbando violare. Sed diligenti ministerio et indefessa prædicatione Minorum et Prædicatorum et theologorum, præcipue fratris Roberti de ordine Prædicatorum, qui[1] cognomento Bugre dicebatur, quia ab illo conversus habitum suscepit Prædicatoris, qui malleus hæreticorum dicebatur, confusa est eorum superstitio, et[2] error deprehensus. Quamplures autem ex utroque sexu ad fidem converti refutantes fecit incendio conflagrari, ita quod infra duos vel tres menses circiter quinquaginta fecit incendi vel vivos sepeliri. f. 99 *b*. Heresy of the Paterines and Bulgarians. ⊙-|-|-|->

Multiplicantur ira et injuriæ inter imperatorem et Italicos.

Incanduit autem circa idem tempus ira imperatoris contra Italicos, adeo quod ex diuturno incremento et ex utraque parte injuriarum additamento ira in odium versa est inexorabile. Conquestus est igitur graviter de eorum insolentia domino Papæ, dicens et asserens, The emperor complains to the Pope of the Italians.

[1] *qui . . . Prædicatoris*] In the margin.

[2] C. ins. *eorum*.

A.D. 1236. quod superbia eorum qui eum oderunt ascendebat semper; et quod diligenter procuraret dominus Papa, adhibita tota curia Romana vigilanti diligentia, ut pax honorabilis inter eos reformetur, vel efficax impendat Papa adjutorium, ut eos in brachio extento domitos evincat et suæ debitæ subdat ditioni, sicut idem Papa desiderat adjutorium ab[1] ipso imperatore sibi impendi, si ecclesia auxilio suo forte indiguerit, unde ecclesia Romana sollicitudine et angustiis nimis arctabatur. De Mediolanensi autem civitate gravius conquestus est imperator, quæ nutrix ac tutrix fuit hæreticorum et toti imperio rebellium; ad quam expugnandam eodem anno innumerabilem exercitum congregavit. Filium autem suum Henricum, de proditione adversus[2] patrem suum graviter accusatum, in carcere arctissimo et vinculis detinebat.

Complaints of the emperor against Milan.

His son Henry imprisoned.

De quodam colloquio habito apud Londonias.

Eodem quoque anno, quarto kalendas Maii, congregati sunt magnates Angliæ Londoniis ad colloquium, de negotiis regni tractaturi. Admirabantur autem multi, quod rex, nimis et plusquam deceret, secutus est electum Valenciæ,[3] spretis, ut eis videbatur, suis hominibus naturalibus; hoc ægro animo ferentes, regisque levitatem redarguentes, et ad invicem dicentes, "Quare "iste electus non se ingerit in regnum Galliæ, cum "rex Galliæ primogenitam sororem reginæ nostræ in "uxorem duxerit, ut disponat negotia regni Franco-"rum, ratione neptis suæ ibi reginæ, sicut hic?" Et indignati sunt vehementer. Rex autem prima die colloquii se in turrim Londoniarum recipiens, multis super hoc materiam præbuit murmurandi, et plus de sinistris quam prosperis augurandi. Nec voluerunt

Parliament in London.

Mumurs against the elect of Valence.

---

[1] *ab*] ad, B.; C. is correct.

[2] *adversus*] adversum, B.

[3] William of Provence, bishop elect of Valence, uncle of the queen.

magnates vel singuli vel catervatim in turrim ad regem ingredi, timentes ne rex inclinans levi consilio in illos desæviret, et edocti illo exemplo Oratii, [1 Epist. i. 74, 75.] A.D. 1236.

Quia me vestigia terrent
Omnia te versum spectantia, nulla[1] retrorsum.

Veruntamen rex, fræno discretionis correctus, venit de turri ad suum palatium, ibidem honestius cum suis de instantibus negotiis locuturus. Ubi cum de multis tractaretur, unum laudabiliter consummavit, scilicet quod, amotis omnibus vicecomitibus, substituerentur alii, eo quod nimis a tramite veritatis et justitiæ corrupti muneribus exorbitarunt. Iccirco uberiores in tenementis, et abundantiores in thesauris, et genere nobiliores loco eorum rex subrogavit, ne cogerentur muneribus inhiare et corrumpi propter retributionem. Fecit etiam eos jurare ne reciperent munera aliqua, nisi in esculentis et poculentis, et hoc moderate et absque alicujus excessus nota vel remunerationis terrenæ, per quam justitia corrumperetur.

Removal of the sheriffs.

The new sheriffs are sworn to receive no bribes.

In eodem autem colloquio, rex Scotiæ illuc nuntios solempnes destinaverat, qui instanter jura, quæ dominum suum regem Scotorum contingebant, de quibus se habere cartam et multorum magnatum testimonium asserebant, a rege postulabant; cujus rei diffinitio tunc cepit dilationem.

Rights demanded by Alexander II., king of Scots.

Eodem quoque tempore rex, eo quod non potuit Ricardum comitem fratrem suum cum Ricardo Suard in pacem reformare, eundem[2] R[icardum] a regno suo quasi profugum relegavit, dicens se malle incurrere suam[3] quam fratris sui indignationem. Radulfum quoque filium Nicholai, senescallum hospitii sui, cum quibusdam aliis consiliariis suis et magnis hospitii sui

Banishment of Richard Siward.

Removal of Ralph Fitz-Nicholas and others.

[1] *nulla*] nullo, B.

[2] *eundem R.*] Introduced in the margin.

[3] *suam*] om. C.

A.D. 1236. ministris, ab officiis amotos, a consilio suo non sine multorum admiratione [1] sequestravit. Sigillum quoque suum ab episcopo [2] Cicestrensi cancellario suo, qui officium suum irreprehensibiliter administravit, existens singularis columpna veritatis in curia, exegit rex instantissime. Sed idem cancellarius hoc facere renuit, videns impetum regis modestiæ fines excedentem; dixitque se nulla ratione hoc posse facere, cum illud communi consilio regni suscepisset; quapropter nec illud similiter sine communi assensu regni alicui resignaret.

The chancellor refuses to give up his seal.

De quodam nuntio imperatoris.

The emperor sends for his wife's dowry.

Necnon sub eisdem temporibus, dominus imperator ad regem nuntios suos destinavit, pecuniam non minimam, quam ei cum sorore sua rex promiserat, exigentes.

De quodam congressu bellico in partibus Scotiæ.

Impertinens historiæ Anglorum usque huc ε.

Temporibus etiam sub eisdem, convenerunt multi nobiles et fortes ex diversis partibus occidentalium provinciarum, scilicet Galeweia, et insula quæ dicitur Man, et partibus Hyberniæ, per Hugonem de Lascy, cujus filiam Alanus de Galeweia, jam defunctus, sibi matrimonio copulaverat; ut ipsi unanimiter cohærentes filio Alani prædicti notho Galeweiam restituerent, cassata in manu forti regis Scotorum justa dispositione, qui tribus filiabus,[3] quas jus hæreditarium contingebat, hæreditatem distribuerat. Ut igitur prædicti insolentes hanc distributionem in irritum revocarent, restituentes terram prænominato Thomæ, vel filio Thomæ fratris Alani, vel saltem alicui de genere illo, ad arma convolarunt, et in insolentiam prorumpentes se de sub

Attempt to deprive the daughters of Alan of Galloway of their inheritance.

[1] *admiratione*] administratione, C.

[2] Ralph Neville.

[3] The three daughters were, Helen, wife of Roger de Quinci, earl of Winchester; Devorguill, wife of John de Baillol; and Christian, wife of William de Fortibus, afterwards 7th earl of Albemarle.

jugo regis subtrahere cupiebant. Et ut id attemptantes suum certius consummarent desiderium, fœdus inauditum inierunt, quoddam genus arriolandi invenientes, secundum quandam[1] tamen antiquorum atavorum suorum abominabilem consuetudinem. Nam omnes barbari illi et eorum duces ac magistratus sanguinem venæ præcordialis in magno vase per minutionem fuderunt, et fusum sanguinem insuper perturbantes miscuerunt, et mixtum postea sibi ad invicem propinantes exhauserunt, in signum quod essent ex tunc in antea indissolubili et quasi consanguineo fœdere colligati, et in prosperis et adversis usque ad capitum expositionem indivisi. Provocantes igitur regem cum regno ad prælium, ædes proprias et finitimas combusserunt, ne adveniens rex cum exercitu inveniret hospitia vel victualia; intenderuntque rapinis et incendiis, injurias injuriis cumulantes. Quod audiens rex Scotiæ, collectis undecunque viribus, eis obviam perrexit, et dispositis bellicis legionibus, campestri certamine eosdem est aggressus. Et verso pondere prælii super Galewenses, fugam inire sunt compulsi, quos persequentes regales in ore gladii multa milia eorum[2] occiderunt. Illos vero quos rex vel ejus commilitones vivos apprehendit,[3] sine redemptione ignominiosa morte punivit. Venientes autem ad suam misericordiam, vinculis et arctæ custodiæ, donec deliberatum foret judicio quid de ipsis fieret, mancipavit; omnes autem cum sua posteritate non sine ratione exhæredavit. Qua victoria rex potitus, Deum magnificavit, Dominum scilicet exercituum. Et sano fretus consilio, dedit in mandatis Rogero de Quinci comiti Wintoniensi, Johanni de Bailloil, et W[illelmo] filio comitis de Aubemarliæ, quod sicut tres sorores, scilicet filias Alani de Galeweia, sibi matrimonio copularunt, jam in pace

A.D. 1236.

Barbarous custom of the chiefs of Galloway.

f. 100.

Defeat of the rebels by Alexander II.

The husbands of Alan's three daughters receive their rights.

[1] *quandam*] quasdam, B.

[2] *eorum occiderunt*] peremerunt eorum, C.

[3] A later hand has interlined *non*, and so also in C.

A.D. 1236. jura eos contingentia sedato tumultu possiderent. Facta est autem hæc belli congressio mense Aprili, Martis favore regi Scotorum propius aspirante.

De quadam perturbatione regni Francorum.

Disturbances in France.

Anno etiam eodem, verno tempore arridente, insurrexerunt multi magnates accincti ad prælium, ut guerram moverent adversus regnum Galliæ. Indignabantur enim quod regnum regnorum, scilicet Gallia, consilio muliebri regebatur. Erant autem insurgentes viri graves et famosi, et ad præliorum exercitia ab annis primis educati; rex[1] scilicet Navarriæ, id est, comes Campaniæ, comes[2] etiam de Marchia, comes[3] Britanniæ, et alii potentes quamplurimi, fœdere et sacramento colligati.

De morte Willelmi de Abineto.

Death of William of Albini.

Tunc quoque temporis Willelmus senior de Albineto, vir quidem plenus dierum, miles strenuus et magnanimus, et omni præditus nobilitate, pridie nonas Maii apud Offintunam, manerium suum, diem clausit extremum, relinquens Willelmum filium hæredemque suum legitimum, in omnibus patrissantem.

Dedita est civitas nobilissima quæ Corduba dicitur in Hyspania sita ditioni Christianorum. Cepta quoque infirmabatur.

Impertinens usque huc ·.· Attack on Ceuta by the Genoese, Pisans, Marseil-

Anno quoque eodem Geneuenses auxilio freti Pisanorum et Marsiliensium, necnon et regis Arragunniæ, civitatem Hyspaniæ nobilissimam, Cepte dictam, subito invaserunt. Unde cives paganissimi, qui dudum prædictis invasoribus erant nimis injuriosi ac nocivi, timentes hostium multitudinem, impetum tam repen-

[1] Theobald IV., count of Champagne.

[2] Hugh le Brun.

[3] Peter Mauclerc.

tinum facientem, sese potestati eorum subdiderunt, pacem sub hac forma componentes ad tempus; quod si dominus eorum, rex[1] scilicet Affricæ, qui dicitur vulgariter Admirabilis mundi, eis subsidium efficax non transmitteret infra triennium, totam civitatem eis libere seseque redderent sine aliqua difficultate. Liceret autem interim regi Arragunniæ suisque conjuratis super pontem, quem ante hanc treugam vel pacem initam super cives occupaverant, optentum pacifice quolibet trium annorum [spatio,] unam turrim erigere ad placitum munitissimam. Unde jam capta Corduba,[2] et Cepte ad capiendum jam parata, spes Christianorum est erecta, et formido Sarracenos, maxime autem regem invasit Africanum. ·.·

A.D. 1236. lese, and James I., king of Arragon.

De quodam portento apparenti.

Sub eisdem quoque temporibus, mense Maio, non procul ab abbatia quæ Rupes dicta est, in partibus septentrionalibus Angliæ sita, apparuerunt acies militum elegantissime armatorum, vecti equis pretiosis, vexillis ac clipeis, loricis ac galeis, et aliis munimentis militaribus adornati; exierunt autem de terra, ut videbatur, et iterum in terram absorpti evanuerunt. Et hæc visio per dies plurimos oculos intuentium quasi præstigiatos detinebat. Equitabant autem dispositis aciebus, et aliquando facto congressu hostiliter dimicarunt, aliquando quasi in hastiludio suas in fragmenta minima hastas cum fragore minuerunt. Viderunt eos incolæ, et potius a longe quam prope, supra modum admirantes, quia nunquam talia se vidisse meminerunt. Multi autem

Nota præsagium simile illi quod in principio Machabæorum legitur. [2 Macc. iii. 25–28.]

Fantastick vision near the abbey of Roche, Yorkshire.

[1] Miramomelin (Mohammed Alnassir), king of Marocco.

[2] In the margin, partly cut off through the loss of a piece of vellum, is, "De hac [civita]te se[na]- | "tum fu[is]se Lu[ca]nus [com]- | "me[mo]rat dicens, Corduba me | "genuit." A few words of the text have been supplied by a later hand. It is not in C.

A.D. 1236. hæc præsagio carere negaverunt. Hæc[1] manifestius contigerunt in Hibernia et[2] in confinibus, ita quod aliquando quasi venientes de prælio et victi trahebant equos suos post se vulneratos et confractos sine assessore, sed et ipsi graviter sauciebantur cruentati. Et quod mirabilius fuit, vestigia eorum impressa terræ et herba prostrata et conculcata manifeste apparuerunt. Et multi hæc videntes præ timore sese in ecclesias vel castra, ante eos fugientes cum crederent hoc non esse fantasticum sed potius verum, certatim receperunt. Hæc ex relatu et verissima assertione comitis Gloverniæ post aliquot annos hujus eventus, et aliorum multorum testimonio, ad notitiam nostram pervenerunt.

Richard de Clare, earl of Gloucester, the authority for this.

Quod rex conabatur quædam per cartas suas concessa revocare.

P. de Rievaulx and S. de Segrave restored to the king's favour. Parliament at Winchester.

Eodem quoque tempore Petrus de Rivallis et Stephanus de Segrave, de quibus supra fecimus mentionem, in gratiam regis sunt recepti. Eodemque[3] tempore congregati sunt apud Wintoniam magnates Angliæ præsente rege, sexto idus Junii. Ubi rex nitebatur per autenticum domini Papæ quædam, quæ ante matrimonium contractum aliquibus contulerat, in irritum revocare, ac si esset impos sui sine domini Papæ conniventia, ad quem, ut dicebat, jus regni spectabat conferre. Unde multos commovit ad admirationem, dicentibus multis, quod magis quam decuit aut oportuit regnum suum nitebatur rex ejus subdere servituti, et extremis conditionibus mancipare.

De quibusdam magnatibus crucesignatis.

Many nobles take the cross.

Sub eodem tempore, comes Ricardus frater domini regis, comes quoque G[ilebertus] Marescallus, comes

---

[1] *Hæc . . . pervenerunt*] In the margin. The last clause is in red.

[2] *et in confinibus*] om. C.

[3] *Eodemque*] Eodem quoque, C.

quoque J[ohannes] Cestrensis, qui[1] et Lincolniensis, comes[2] Saresberiensis, G[alfridus] de Lucy, frater ejus, Ricardus Siuard, et multi alii nobiles crucem assumpserunt. Et ex tunc comes Ricardus nemora sua succidi præcepit et venundari, et ex aliis, quibuscunque potuit abradere thesaurum, in peregrinationis suæ sustentationem coadunavit. Nec multo post, per Simonem de Muntfort comitem Legrecestriæ et Petrum, ut dicitur, de Rivallis incurrit Ricardus Suard injuste regis indignationem, ita quod captus est et retentus[3] in custodia regis; postea eadem facilitate cito liberatus. A.D. 1236. Imprisonment and release of Richard Siward.

De strage Judæorum.

Illis quoque diebus facta est strages magna Judæorum in partibus transmarinis, præcipue in Hispania. Timentesque cismarini sibi similia irrogari, data regi pecunia, fecerunt voce præconis acclamari, ne quis quicquam injuriæ vel molestiæ cuivis inferret Judæorum. Slaughter of the Jews in Spain. They are protected in England.

De quodam xenio imperatoris.

Eodem quoque tempore, dominus imperator [misit][4] regi Anglorum nobile xenium circa festum translationis sancti Benedicti, videlicet octodecim equos pretiosos, et tres mulos olosericis et aliis pretiosis donariis oneratos, et fratri regis comiti Ricardo equos aliquot pretiosos et nobiles cum aliis rebus desiderabilibus. Presents of Frederick II. to Henry III. and Richard of Cornwall. July 11.

De diu durante ariditate et adustione segetum.

Æstate quoque eadem, post jam transactam, ut dictum est, hyemem supra modum pluvialem, facta est Dry summer.

[1] *qui et Lincolniensis*] This earl (John le Scot) is confused with his uncle, Ranulph Blundevil, who was earl of Lincoln as well as Chester.

[2] William de Longespée II. He does not seem to have had the title of earl of Salisbury. See below under the year 1247, f. 213 *b*.

[3] C. ins. *est*.

[4] *misit*] From the Hist. Anglor. ii. 392.

A.D. 1236. continua ariditas[1] cum caumate fere intolerabili, per quatuor et amplius menses continuato. Ita ut paludes profundæ cum stagnis siccarentur, molendina aquatica starent inutili otio arefacta, terra rimis hiaret. Aristæ quoque segetum in locis quamplurimis vix bipedale susceperunt incrementum.

Magnates Franciæ pacificantur.

f. 100 *b*. The French nobles make peace with their king.

Anno quoque eodem, æstivo tempore jam declinante, nobiles illi qui Francorum regnum perturbare disposuerant, facta quadam pacis compositione, in regis gratiam sunt recepti.

De quibusdam temerariis suspensis.

Two conspirators hanged in London.

Tunc quoque temporis quidam in Anglia juvenes temerarii, strenui tamen et nobiles, nescitur quo spiritu seducti, simul conjurati inierunt fœdus execrabile, ut prædonum more ac vispilionum in manu hostili Angliam devastarent. Sed dissipato eorum consilio, captus est hujus conspirationis capitaneus, scilicet Petrus de Buffera, regis ostiarius, et per eum plures accusati. Propter quos suspendendos paratum est horribile patibulum Londoniis, quod vulgus *gibetum* appellat. Ubi suspensi sunt duo fortissimi, postquam duello fortiter dimicaverant ; unde unus in campo capite dilacerato mortuus appensus est gibeto ; alius vivus, non sine multorum qui aderant lamentatione, in prædicto patibulo miserabilem animam exhalavit.

De discordia orta inter cives Aurelianenses et clericos.

Disturbances at Orleans.

Anno quoque eodem, circa dies Pentecostes, orta est dissentio lamentabilis in civitate Aurelianensi inter

[1] *ariditas*] arditas, B.

clerum et cives, muliercula quadam incentivum seminariumque discordiæ suscitante. Eatenus quoque cœpit tumultus ventilatus incrementum, quod occisi sunt in civitate a civibus scolares, juvenes illustrissimi et genere præclari; nepos scilicet comitis de Marchia, nepos comitis Campaniæ, scilicet regis Navariæ, propinquusque consanguineus comitis Britanniæ, et quidam alius propinquus consanguinitate nobili baroni Erkenwado[1] de Burbune, et alii multi; quorum aliqui in flumine Ligeri sunt submersi, alii trucidati; alii vero, qui evaserunt, vix in speluncis et vineis et diversis latibulis delitescentes a mortis discrimine sunt erepti. Quo audito, episcopus[2] civitatis, accinctus zelo justitiæ, exiit a civitate, et ipsis malefactoribus excommunicatis, civitatem ipsam supposuit interdicto. Insuper magnates prænominati, audientes suorum stragem consanguineorum, ingressi hostiliter civitatem, multos civium sine judicii expectatione in ore gladii trucidarunt. Alios quoque, dum a quibusdam nundinis remearent, clitellis et sarcinis oneratos, ensibus adhuc cruentatis in itinere detruncarunt. Nec cessavit mota seditio, donec regium mandatum per utrarumque partium voluntates, factis compositionibus, tumultum prudenter temperaret.

A.D. 1236.

Murder of some young nobles.

The city put under an interdict by the bishops.

Idem clades.

Sub eisdem quoque diebus, plures civitates cum provinciis suis in regno Francorum suppositæ sunt interdicto, utpote Remis, Aminianis, Belvacum, et partes aliæ, scismatibus ex causis variis suscitatis.

Rheims, Amiens, Beauvais, put under an interdict.

Item.

Et eodem anno orta est contentio inter clerum Oxoniæ et cives; et vix procurantibus rege et magna-

Disturbances at Oxford.

[1] Archambaud IX.

[2] Philip Berruier.

A.D. 1236. tibus, episcopis quoque et aliis viris autenticis, lite post magnum tempus sopita, est universitas pristino statui restituta.

Deaths of the bishops of Worcester and Norwich, and the abbat of Croyland.

Eodem quoque anno, mense Augusto, migraverunt a sæculo Wigorniensis [Willelmus][1] et Norewicensis T[homas], episcopi. Et sub eisdem diebus diem clausit extremum abbas Henricus[2] Croilandiæ, vir genere et religione præclarus,[3] cum ecclesiam suam, quam fere totam cum ædificiis renovaverat, annis fere rexerat quinquaginta.

De concilio inter regem Angliæ et regem Scotiæ.

The king goes towards York.

Anno quoque eodem, rex suorum consilio fretus magnatuum, iter versus Eboracum maturavit, ut, consilio fultus majorum regni, provideret qualiter discordia inter ipsum et regem Scotiæ Alexandrum, quæ jam in odium excreverat, penitus sedaretur. Inconsultum enim videbatur sapientibus, qui eventus futuros libra[4] rationis trutinabant, quod regnum Angliæ, hostibus undique vallatum transmarinis, odium intestinum occulte generaret. Hujus autem discordiæ seminarium, ut dicitur, hæc causa generavit. Rex Scotiæ, unde se affirmavit habere cartas, multorum tam episcoporum et magnorum clericorum quam comitum et baronum testimonium, terram[5] Northamhumbriæ, quam sibi rex Johannes cum filia sua Johanna contulit in maritagium, constanter exigebat, indignum asserens et execrabile, quæ procedunt de labiis regiis irritare, et pactum inter tam nobiles personas initum annullare. Addidit quoque quod nisi illud, quod suum jus tam evidens ratio esse comprobavit, conferret pacifice, in ore gladii illud requireret. Confidentiam autem illi præstitit Leolini

Claim of Alexander II., king of Scotland, on Northumberland.

[1] *Willelmus*] J., B. over an erasure.

[2] *Henricus*] In the margin. He was brother of William Longchamp.

[3] In the margin are two mitres and pastoral staves, and a third pastoral staff, reversed.

[4] *libra rationis*] librationis, C.

[5] *terram*] om. C.

umbratilis et semper suspecta concordia, Marescalli quoque G[ileberti] fœdus et affinitas, qui sororem suam Margaretam,[1] puellam elegantissimam, matrimonio sibi copulaverat, necnon et transmarinorum semper in insidiis existens hostilitas; et quod pluris est, causa justa regiis munimentis consignata. Tandem post multas hinc inde disceptationes[2] optulit rex Angliæ regi Scotorum, pro bono pacis et defensione regni Anglici, pro posse suo, in alio loco Angliæ, ne mutilarentur fines regni sui ex parte septemtrionali, redditus octoginta marcarum. Sed dum respectum et dilationem, donec id provideretur et omnibus utrobique placeret, negotium caperet, solutum est colloquium, omnibus in pace ad horam quiescentibus. A.D. 1236.

Obiit Philippus de Albineto.

Circa illos dies, nobilis ac Deo devotus in armis strenuus miles, Philippus de Albineto, postquam militaverat Deo in Terra Sancta peregrinando pluries, tandem in eadem, diem claudens extremum[3] et finem faciens laudabilem, sanctam meruit in Terra Sancta, quam vivus diu desideraverat, sepulturam. Death of Philip of Albini.

De sollempni prædicatione crucis.

Eodem quoque anno facta est prædicatio solennis tam in Anglia quam Francia, a fratribus Prædicatoribus et Minoribus, et aliis famosis clericis, theologis, et religiosis, per autenticum domini Papæ, cruce se signaturis plenam concedentibus peccatorum indulgentiam, Crusade preached by the Dominicans and Franciscans.

[1] Daughter of William the Lion, and formerly wife of Hubert de Burgh, from whom she had been divorced as too near akin to his previous wife. See the Dunstable Annals, Annal. Monast. iii. 128.

[2] *disceptationes*] deceptationes, B. C. is correct.

[3] There is a sword reversed in the margin.

A.D. 1236. de quibus confessi vere fuerint pœnitentes; qui civitates, castella, et pagos peragrantes, et in temporalibus multa remedia promittentes, scilicet de usuris contra Judæos ne amplius currerent, et protectionem domini Papæ in redditibus et rebus impignoratis pro viaticis suis omnibus cruce signatis, infinitum populum ad votum peregrinationis accinxerunt. Et postea misit dominus Papa in Angliam fratrem Thomam Templarium familiarem suum, cum autentico suo, ut quos vellet et prout expedire videret, cruce signatos, accepta pecunia, quam se dicebat utilius ad promotionem Terræ Sanctæ expensurum, a voto peregrinationis absolveret. Quod cum viderent cruce signati, admirantes insatiatam Romanæ curiæ cupiditatem, magnam conceperunt mentibus indignationem, quod tot argumentis nituntur Romani tam impudenter loculos emungere populorum. Addiderunt namque prædicatores, quod si quis cruce signatus vel non signatus, qui in propria persona iter peragere non posset tam laboriosum, quod facultas permitteret in bonis, in subsidium Terræ Sanctæ conferre non omitteret, et sic plenissime indulgentia gauderet prænominata. Sed hæc omnia auditores suspectos reddiderunt. Dicebant namque; "Ecquis "dispensator noster fidelis erit?" Sicque factum est quod dominus Papa, concepta indignatione adversus populum, movit guerram, nummos extorquens, collegit decimam ex omnibus regionibus, et infinitam pecuniam adunavit, ut ecclesiam defenderet. Sed cito pace composita, facti sunt Papa et imperator amici, sed nunquam pecunia fuerat restituta. Et sic diatim multorum devotio fidesque titubavit plurimorum.

Thomas, a Templar, sent into England by the Pope.

f. 101.

De præparatione domini imperatoris ut expugnaret Italiam.

Impertinens usque huc

Sub eodem tempore dominus Papa imperatorem literis commonitoriis inhibuit diligenter, ne Italiam hos-

tiliter intraret. Convocaverat enim imperator tempore æstivali omnes quas poterat vires imperiales, ut Italicos insolentes expugnaret, præcipue Mediolanenses. Erat enim civitas illa omnium hæreticorum, Paterinorum, Luciferanorum, Publicanorum, Albigensium, usurariorum refugium et receptaculum. Videbatur enim domino imperatori inconsultum, Terræ Sanctæ per præsentiam sui et exercitus Dei tam populosi succurrere, et post terga falsos relinquere Christianos, quolibet Sarraceno deteriores. Mirabatur insuper supra modum, quod in aliquo erat dominus Papa Mediolanensibus favorabilis, vel videretur in aliquo illis præstare patrocinium, cum deceat illum esse patrem piorum, et malleum impiorum. Tamen ob reverentiam tanti patris, respondit dominus imperator domino Papæ modeste ac prudenter in hunc modum:

A.D. 1236. Preparations of the emperor against the Milanese.

They are favoured by the Pope.

Responsio imperatoris ad Papam.

"Italia hæreditas mea est, et hoc notum est toti
" orbi. Anhelare ad aliena et propria relinquere am-
" bitiosum esset et enorme, præsertim cum Italicorum,
" præcipue Mediolanensium, me injuriis lacessivit in-
" solentia, in nullo mihi debitam exhibens reverentiam.
" Præterea Christianus sum, et qualiscunque servus
" indignus Christi, accinctus ad crucis inimicos debel-
" landos. Cum igitur tot hæreses non tantum pullu-
" lent, immo silvescant in Italia, et jam zizania segetes
" incipiant suffocare per civitates Italicas, præcipue
" Mediolanensium, transire ad Sarracenos hostiliter
" expugnandos et illos incorrectos pertransire, esset
" vulnus infixo ferro fomentis superficialibus delinire,
" et cicatricem deformem, non medelam procurare.
" Item, solus sum et homo sum; nec ad tantum labo-
" rem sufficio, ut inimicos crucis sine magno comitatu
" adeam debellaturus, incredulos, qui tot sunt et tam
" fortes, expugnando. Iterum, cum sine thesauris
" magnis ad tam arduum negotium consurgere per

Answer of the emperor to the Pope.

Alia responsio.

Alia responsio.

Alia responsio.

A.D. 1236. " me non sufficiam, opes ejusdem terræ in opem et " ultionem Crucifixi convertere destinavi. Abundat " equidem Italia armis,[1] equis, et opibus; hoc terra " novit universa."

Quomodo ingressus est imperator Italiam ut Mediolanum occuparet.

The Pope expresses himself satisfied, and the emperor enters Italy with an army.

Audiens igitur dominus Papa tam profundi pectoris sermones, ne videretur esse his rationibus irrefragabilibus contrarius, cum simultate consensit. Et ut montes transiens in Italiam secundum propositum suum intraret, spopondit dominus Papa ei secundum posse suum in omnibus necessitatibus paternum indubitanter præstare patrocinium. His igitur magis animatus imperator, adunato qualem effundere potuit[2] exercitu per edictum imperiale, intravit Italiam milite stipatus copioso. Cujus impetum horribilem cum Mediolanenses non sine causa formidarent, miserunt ad dominum Papam, ab eo consilium et auxilium efficax postulantes. Ipse autem, cum multa ei daretur pecunia, et plus promitteretur, misit Mediolanensibus juvamen multum et consolamen, in imperatoris detrimentum; quod tamen multis videbatur incredibile, immo potius inopinabile, ut in tanta talique necessitate pater in victricum verteretur. Exeuntes igitur cives in multitudine gravi, circiter ad quinquaginta milia armatorum, obviam imperatori cum standardo suo, quod *carrucam*[3] appellant, indubitanter perrexerunt, nuntiantes se contra eum bellaturos. Venerat autem eodem tempore quidam miles de regno Angliæ, nuntius domini regis Anglorum ad dominum imperatorem, Baldewinus de Vair[4] dictus, secreta negotia tam imperatorem quam regem dominum suum contingentia tractaturus, qui super

The Milanese apply to the Pope for aid.

They determine to resist the emperor.

Baldwin de Vere sent from England.

[1] C. ins. *et.*
[2] C. ins. *in.*
[3] Par. inserts *vel carrochium* between the lines. C. has only *carrochium.*
[4] *Vair*] Wayr, C.

his omnibus diligentes auditores postea reddidit doctiores. Cum autem audisset imperator Mediolanenses in tantam audaciam prorupisse, ut levarent contra eum calcaneum, statim eos pronosticabat hunc ausum ex alio quam proprio fulcimine concepisse. Et librato inter magnates suos arduo consilio, acclamatum est, ut omnes universaliter ab imo ad maximum, qui ex parte imperatoris erant, sine mora ad arma convolarent, et vulgo Mediolanensium, quod, quasi mures exeuntes de cavernis, dominum suum ausum est ad bella provocare et vires experiri imperiales, hostiliter obviarent. Quod cum notum esset Mediolanensibus, restiterunt paulisper. Et unus de senioribus civibus, ad cujus judicium omnium pendebat sententia, ordinatis ad modum coronæ circumstantibus, ait, "Audite, cives "eximii. Adest imperator in manu fortissima et "exercitu copioso, qui, ut notum est toti mundo, "dominus noster est. Et si fiat hæc lamentabilis "congressio, dampnum inde eveniet irrestaurabile; in "qua si vincamus, probrosam necnon et cruentam "victoriam de domino nostro invaso reportabimus. "Si vincamur, delebit nomen nostrum et nostrorum "et civitatis nostræ in æternum, et erimus in obpro-"brium omni nationi. Cum sit igitur omni casu "contingente inhonestum, et anceps ulterius hostiliter "progredi, consilium sanum judico in nostram regredi "civitatem. In qua si nos voluerit violenter impetere, "licebit vim vi repellere. Et si tunc Dominus nobis "concesserit vel pacem componere, vel eum a finibus "in manu forti remotius arcere, salvabitur urbs nostra "et fama manebit inviolata." Quod cum adquiescentes fecissent, gratum fuit in oculis imperatoris. Et ne videretur timiditas aut formidolositas, insecutus est eos imperator, parans obsidionem. Et dum hæc agerentur, procurantibus vel Romana ecclesia vel inimicis imperii, mota est seditio intestina in sinibus[1]

A.D. 1236.

Speech of one of the older citizens of Milan.

The Milanese follow his advice.

The emperor prepares to besiege

[1] *sinibus*] Par. inserts *vel fi* (*i.e. finibus*) between the lines. C. has *finibus*.

A.D. 1236. Alemanniæ, a duce[1] Austriæ. Ad quam sedandam tam literæ quam nuntii festinantes, tam arduum negotium explicantes, ipsum imperatorem urgenter revocabant. Obsidione igitur, quam jam paraverat, soluta, rediit in Alemanniam. Mediolanenses autem hoc audito, quædam castella, quæ imperator ceperat, et homines suos, quos in eisdem custodiendis posuerat, violenter occuparunt, militibus imperialibus et servientibus, quos intus invenerant, trucidatis. Quod cum audiret imperator, iratus, nec immerito, totam in auctorem hujus mali justam refudit indignationem. Et ducem Austriæ insequendo, illum honore, terris, castellis, et civitatibus, vix vita remanente, spoliavit; ut jam tunc videretur impleta vindicta pro peccato in regem Ricardum perpetrato, dum a Terra Sancta rediret, dicente propheta qui[a] quamvis sero scelera Deus vindicat truculenter, *qui visitat peccata patrum in tertiam et quartam generationem.*

Milan, but is forced to leave Italy to make war on the duke of Austria.

f. 101 *b.*

The Milanese take some of his castles.

He defeats the duke of Austria.

Exod. xx. 5.

Eodem anno, circa festum Sancti Michaelis, rediit dominus Baldewinus de Vair, miles, vir quidem discretus, fidelis, et facundus, qui regi Anglorum nuntium retulit imperiale, et super prædictis auditores testimonio reddidit certiores. Et circa idem tempus venit P[etrus] Wintoniensis episcopus de partibus transmarinis, viribus corporeis, ingruente infirmitate, destitutus.

Return of Baldwin de Vere,

and Peter des Roches.

Eisdem quoque diebus, scilicet die Lunæ proxima, inundaverunt pluviæ in partibus Angliæ aquilonaribus, adeo quod torrentes et paludes, solitas metas transcurrentes, pontes et molendina et alia ripis contermina dampnose subverterunt. Eodem[2] anno obiit[3] xvii. kalendas Septembris Thomas de Blundvilla, episcopus Norwicensis. Et circa idem tempus obiit Willelmus de Bleis, episcopus Wigornensis, et Henricus[4] de San-

Floods.

Norw. Wigorn. Rofensis episcopi obierunt.

[1] Frederick.

[2] *Eodem . . . Rofensis*] Before the last sentence in C. It is in the margin in B.

[3] Three inverted mitres and pastoral staves are in the margin.

[4] He died 24 Feb. 1235. See above, p. 306.

ford, Rofensis. Obiit[1] quoque Thomas abbas Eveshamiæ, cui successit Ricardus prior Hurliæ. A.D. 1236. *Obiit abbas Ewesham.*

De impetuosissimo vento et dampnosis inundationibus maris et fluminum.

Deinde in crastino sancti Martini et infra octavas ejusdem eruperunt mirabiles inundationes maris noctu repentine, personuitque ventus validissimus cum marinis simul et fluvialibus inundationibus magnis et insolitis, quæ in locis præcipue maritimis omnes portus, diruptis anchoris, classe viduavit, hominum multitudinem submersit, greges ovium et armenta boum exterminavit, arbores radicitus evulsit, domos subvertit, littora dissipavit. Et ascendit pelagus fluctuans cum incremento per duos dies et unam noctem intermediam, quod est inauditum; nec est solito more refluum aut retractum, impetu validissimo contrariorum ventorum, ut dicitur, impediente. Videbantur igitur inhumata corpora submersorum, in antris marinis juxta litus maris jacentia, ita quod apud Wisebeche, et in villis vicinis, et sic juxta litus et latus maris, homines perierunt infiniti; ita quod in una villa non populosa circiter centum corpora tradebantur una die lamentabili sepulturæ. Storms and floods, Nov. 12. Loss of life at Wisbech.[2]

Item tempestas.

Nocte vero proxima ante vigiliam Natalis Dominici perhorruit ventus vehementissimus, admixto tonitruo et pluvia inundante, qui turres concussit et ædificia, et squalor aeris perturbati tam vias terræ quam maris reddidit inmeabiles. Et sic eo anno circa tempora æquinoctialia bis Angliam irrestaurabili jactura tempestas iterata dampnificavit. Videbatur igitur Dominus, Tempest on Dec. 23.

[1] An inverted pastoral staff is in the margin. This entry is in the margin. C. has *eodem tempore obiit* for *obiit quoque*.

[2] C. has "submersio de mers-"launde" in the margin.

A.D. 1236. exigentibus peccatis populi, terram diluvio quodam particulari flagellasse, et ut dici merito posset illud in evangelio comminatorium; *erit in terris pressura gentium, præ confusione sonitus maris et fluctuum.*

S. Luc. xxi. 25.

De magno concilio habito Londoniis in octavis Epifaniæ, ubi exigebat rex tricesimam regni.

The king at Winchester at Christmas. Parliament summoned to London. Anno Domini MCCXXXVII., qui est annus regis Henrici III. vicesimus primus, tenuit idem rex curiam suam ad Natale[1] apud Wintoniam. Misit autem continuo per omnes fines Angliæ scripta regalia, præcipiens omnibus ad regnum Angliæ spectantibus, videlicet archiepiscopis, episcopis, abbatibus, et prioribus installatis, comitibus et baronibus, ut omnes sine omissione in octavis Epiphaniæ Londoniis convenirent, regia negotia tractaturi totum regnum contingentia. Quod audientes magnates, regiis præceptis continuo paruerunt, credentes se vel imperialia vel alia ardua negotia provisuros. Venit igitur die sancti Hylarii Londonias infinita nobilium multitudo, scilicet regni totalis universitas. Et cum voluntatem regis audituri in regio palatio Westmonasterii consedissent, surrexit in medio Willelmus de Ræle[2] clericus ac domini regis familiaris, vir quidem discretus et legum terræ peritus, ut quasi mediator inter regem et regni magnates regium propositum et voluntatem in publicum propalaret. Ait igitur; "Mandat vobis dominus rex, quod hactenus "quicquid fecerit, ex hoc nunc et amodo vestrum "omnium, quasi fidelium et naturalium hominum, con- "siliis se subdet indubitanter. Veruntamen illi qui sua "tractantes sui thesauri custodes hactenus extitere, "infideliter compotum pecuniarum omnium reddide- "runt receptarum; nunc iccirco dominus rex, pecunia "penitus destitutus, sine qua rex quilibet extat deso- "latus, auxilium a vobis suppliciter postulat pecuniæ;

13 Jan.

Speech of William de Raleigh, demanding an aid for the king.

[1] C. ins. *Domini.* | [2] *Ræle*] Ralegh, C.

" ita videlicet, ut illa pecunia ad beneplacitum vestrum A.D. 1237.
" collecta, secundum dispositionem aliquorum vestrum
" ad hoc electorum, in usus regno necessarios reservetur
" expendenda." Quod verbum cum omnes et singuli, Anger of the nobles.
nil tale expectantes, graviter acceperunt murmurantes,

" Alter in alterius jactantes lumina vultus," Ovid. Heroid. Epist. iii. 11.
dixerunt ad invicem,
" Fuderunt partum montes, en ridiculus mus." Hor. A. P. 139.

Et indignantes responderunt se undique et sæpe nunc vicesima, nunc tricesima, nunc quinquagesima gravari promittendo et persolvendo; asserentes[1] indignum nimis *Vacat, non quia falsum, sed provocans.*
fore et injuriosum, permittere regem tam leviter seducibilem, qui nunquam unum ex inimicis regni, etiam minimum, repulit vel exterruit, nec fines regni unquam ampliavit, sed arctavit et alienis subjugavit, ut a naturalibus hominibus suis, quasi a servis ultimæ conditionis, in detrimentum eorum et alienorum juvamen tantam pecuniam, tot, totiens, extorqueret argumentis. Quod cum rex audisset, cupiens murmur hoc sedare generale, pollicebatur sub jurejurando, se nunquam amplius nobiles regni injuriando lacessere vel molestare, dummodo[2] sibi ad præsens tricesima pars mobilium Angliæ benigne concessa solveretur; quia paulo ante multa pecunia, quam imperatori miserat, suum thesaurum in magna parte, ut asseruit, pro matrimonio sororis suæ et iterum in proprio mutilaverat. Ad quod non tacite responsum fuit, quod hæc omnia sine consilio fidelium suorum fecerat, nec debuerant esse pœnæ participes qui fuerant a culpa immunes. Secesserunt tandem in locum seorsum secretiorem, ut, regiæ exactioni contemperantes et exigentiæ satisfacientes, inirent consilium de modo et quantitate juvaminis, quod exigebatur, contrectando. Sece- Advice of Gilbert Basset to the king.
dentibus igitur illis seorsum, Gilebertus Basset regi in

[1] *asserentes*] From here to the end of the chapter is not in C.

[2] *dummodo . . solveretur*] In the margin.

A.D. 1237. communi dixit audientia, minus quam deceret in verbo circumspectus; "Domine mi rex, mittatis aliquem de
f. 102. " vestris, qui intersit illorum, scilicet baronum vestro-
" rum, colloquio;" sedebat enim ille, dum hæc diceret, regi paucis intermediis collateralis. Ad quod ex alia
Speech of Richard de Percy. parte respondit Ricardus de Percy, qui in colloquio magnatum extiterat, non sine causa stomachatus; "Quid
" est, amice Gileberte, quod dixisti? nunquid et nos
" alieni, et non de regis amicis sumus?" ac reprehensus est Gilebertus in verbo illepido ac repentino. Et sic disceptationibus[1] multiplicatis protractum est colloquium in moram quatriduanam.

Sub qua forma concessa fuit tricesima mobilium Anglicæ domino regi.

The king promises to confirm Magna Charta. Rex vero admodum perturbatus, suorum cupiens baronum sibi gratiam conciliare, se ex tunc et deinceps, quicquid factum fuerit antea, dedit[2] consilio fidelium ac naturalium hominum suorum. Præterea, de hoc quod dicebatur, quod conabatur ea, quæ concesserat et cartis confirmaverat, per autenticum summi pontificis infirmare, dicebat rex hoc falsum esse. Et si tale quid forte fuerat suggestum ei, in irritum affirmavit, seque talia penitus revocare. Præterea sereno vultu et spontanea promisit voluntate libertates magnæ cartæ suis fidelibus regni sui ex tunc inviolabiliter observare. Et quia videbatur non penitus immunis a sententia, quam tulerat archiepiscopus S[tephanus] cum omnibus episcopis Angliæ in omnes violatores prædictæ cartæ, quam malo consilio fretus in parte læserat, fecit in publico innovare sententiam prætaxatam in omnes ejusdem cartæ contradictores aut violatores; sic, ut si ille per aliquem conceptum rancorem forte eam non observaret, in latam sententiam gravius recidivaret.

[1] *disceptationibus*] deceptationibus, B.

[2] B. ins. *se*.

Unde factum est, ut omnium corda hæc audientium sibi mirabiliter in verbo illo conciliavit. Et deliberatum est, quod videretur durum, subito consilium, quod in præsentiarum habuit, ab eo quasi reprobum sequestrare, appositione aliquorum magnatum additorum illud roborarunt, adjungentes ei comitem Waranniæ, Willelmum de Ferrariis, et Johannem filium Galfridi. Et fecit eos rex jurare, quod nullo modo muneribus vel aliquo alio modo a via veritatis deviarent, quin darent ipsi regi sanum et salubre regno consilium, sicut antea fecerat rex apud Windeleshores. Concessa est igitur benigne tali conditione regi ea vice tricesima regni [1] pars, omnium scilicet mobilium, ad thesaurum suum restaurandum, salvis tamen unicuique auro suo et argento, equis et armis, in reipublicæ utilitatem expendendis, quæ pars tricesima sub hac forma per quemlibet comitatum diligenter colligetur;[2] eligendi sunt quatuor fide digni milites cum uno clerico, quem rex illis addet in unoquoque comitatu, et jurati de fidelitate una cum clerico regis pecuniam colligent, et collecta reponetur in abbatia, in [3] sacra æde, vel castro. Ut si forte velit rex a proposito, quod tamen absit, resilire, reddatur unicuique quod suum est, fideliter distributum. Consentientibus igitur primum archiepiscopo Cantuariensi cum suis episcopis et clero, sub hac conditione concessa est regi tricesima mobilium regni; ab omni prælato secundum tenementum baroniæ suæ et milite per totum regnum generaliter colligendum. Sæpe tamen annexum fuit in conditione, quod ex tunc et deinceps, consilio alienigenarum qui semper sui non regni amici esse consueverunt et regni bona distrahere, non adunare, et omnium innaturalium derelicto, suorum fidelium et naturalium hominum [4] consiliis adhærebit. Et sic soluto concilio, non sine interiori murmuratione et multa con-

A.D. 1237.

William, earl Warren, and others added to the king's council.

A thirtieth granted.

[1] *regni*] om. C.
[2] *colligetur*] colligebatur, C.
[3] *in sacra æde*] In the margin.
[4] B. ins. *non patrissando*, but it is marked for omission.

A.D. 1237. cepta indignatione, eo quod cum difficultate tanta regis animum ad salubre consilium contorquerent, et consiliis eorum, a quibus omnem honorem terrenum habet, obsecundarent, ad propria quisque remeavit.

Nota jocundum eventum.

Capture of Cordova and ordination of bishops there.

Et[1] eodem anno ordinatæ sunt ecclesiæ et prælati in Corduba, civitate Hispaniæ. Quia, sicut prætactum[2] est, die Martis in hebdomada Paschæ capta est magna civitas Corduba in Hyspania. In qua se natum fuisse commemorat Lucanus, dicens,

"Corduba me genuit."

Capture of Majorca,

Capta vero est ab Amfulso[3] rege Castellæ Christianissimo. Qua capta et Christianis dedita, cumulatum et additum est gaudium gaudio, scilicet de captione insulæ magnæ et opulentissimæ Majoricæ paganissimæ, quæ fuit piratis et vispilionibus referta, mercatoribus et peregrinis, præcipue Christianis inimicissima qui inter Affricanas et Hispanas regiones transmearunt. Insula illa continet triginta duo castra. Et ad majoris gaudii augmentum, anno proximo præterito capta fuit a rege[4] Arragoniæ civitas magna Borianna, et castrum inexpugnabile Penuscula per ingenium asportatur[5] arietum ad Pascha paganorum immolandorum; quia quod viribus fuit impossibile, supplevit ingenio excogitato. Capta est infra biennium Corduba civitas, Majorica insula, Borianna civitas, Penuscula castrum; et hæc omnia, potestati Christianorum in Hispania feliciter mancipata, Deo et ejus sanctæ ecclesiæ cedunt ad honorem. Nostrates igitur felici auspicio se accingunt ad expug-

Burrianna, Peniscola.

Proposed attack on

[1] This chapter is in the margin.

[2] Above, p. 334.

[3] An error for *Ferdinando*, as above, p. 328.

[4] James I.

[5] *asportatur*] a^{s}pt^{a}, B. This word is not part of the original text, but has been added by Paris, and is partly cut off. C. has *asportat* in red. Parker prints *asperrimum*.

nandam Valentiam, civitatem magnam et nominatissimam Hyspaniæ, ex præteritis eventibus audaciam et spem bonam continuantes. Civitasque Cepta similem sibi ruinam formidabat. A.D. 1237. Valencia and Ceuta.

Quomodo Leolinus sollicitaverit regem de fœdere pacis confirmando.

Eodem quoque tempore, Leolinus princeps Walliæ per solemnes nuntios regi notificavit, quod, cum tempus ætatis suæ exigeret ut, omni strepitu litis et omni bellorum tumultu jam ex tunc sedato, deinceps securæ pacis gauderet tranquillitate, se suaque omnia ditioni ac tutelæ regis Anglorum subdere decrevit, et de eo teneret[1] terras suas in fide et amicitia, inito fœdere indissolubili. Et si rex in expeditionem iturus esset, militia, armis et equis, et thesauro, secundum vires suas, ut suus fidelis, eum fideliter adjuvando promoveret. Ad hæc igitur confirmanda missi sunt mediatores Herefordensis et Cestrensis episcopi, qui negotium prolocutum diligenter consummarent. Hujus autem causa mandati fuisse perhibetur, quod idem Leolinus sui impos, morbo paralisis particularis sauciatus, graves insultus a Griffino filio suo eum impugnante sustineret. Multi autem magnatum Walliæ fœdus initum acceptarunt, qui simul illud cum Leolino confirmarunt; nonnulli autem eorum conventionibus constanter contradixerunt. Sed Walensium fides est fidei carentia, nec parcunt, cum possunt; et amici fortunæ occupatos de more suo insequuntur; depressi vero, vel fugiunt vel humiliantur; secundum illud poeticum nunquam tales sunt credendi,

Submission of Llewelyn-ap-Jorwerth to Henry III.

Attack on him by his son Griffith.

Character of the Welsh.

"Timeo Danaos, et dona ferentes." Virgil. Æn. ii. 49.

Item Seneca philosophus; "Nunquam tutus cum in-
"imico fœdus ineas." [2]

[1] *teneret*] So altered by Paris from *tenere*.

[2] I cannot find this in Seneca.

A.D. 1237. *Quomodo comes Gloverniæ Ricardus sibi Margaretam filiam comitis Cantiæ sibi matrimonio copulavit.*

The king quarrels with Hubert de Burgh, because his daughter Margaret had married Richard de Clare.

Circa idem tempus iterato incanduit ira regis adversus comitem Cantiæ Hubertum de Burgo, eo quod puer habitus adhuc in regis custodia, Ricardus comes Gloverniæ, sibi Margaretam filiam comitis Huberti matrimonio clanculo et absque regis licentia vel conniventia copulavit. Proposuerat enim rex eundem juvenem, scilicet comitem Gloverniæ, cum comitatu et honore ejus toto, cuidam proximæ[1] consanguinitate Willelmo electo Valentiæ, de Provincia nato, maritali fœdere, ut[2] dicebatur, sociasse. Tandem tamen, multiplicatis intercessoribus, eo quod asseruit comes Hubertus hoc se nescivisse nec per eum hoc factum fuisse, promissa quadam summa pecuniæ, regalis quievit indignatio.

A second senator at Rome created by Frederick II.

Eodemque[3] anno, procurante domino imperatore Fretherico, creatus est alter senator Romæ, ut duorum senatorum prudentia et fortitudine duplicata Romanorum insolentia comprimeretur, et consiliis tutius pacificata urbs liberiusque regeretur.

De insolentia Græcorum contra Romanam ecclesiam et suum imperatorem.

Insolence of the Greeks to the Roman church, and the emperor Baldwin II.

Temporibus eisdem, Græcorum debacchante solita insolentia tam adversus ecclesiam Romanam quam suum dominum imperatorem Constantinopolitanum, dominum Papam et omnem ecclesiam adeo exasperavit quod multorum erat sententia et voluntas crucesignatorum exercitum super eos retorquere. Imperator etiam, ut eorum furorem declinaret, in partes secessit occidentales, auxilium a Romana ecclesia et consilium petiturus.

f. 102 *b*.

---

[1] *proximæ*] proximo, B.

[2] *ut dicebatur*] In the margin.

[3] *Eodemque . . regeretur*] In the margin.

Quod dominus Papa vocavit ad consilium suum comitem Britanniæ. A.D. 1237.

Eodemque tempore dominus Papa vocavit comitem Britanniæ ad consilium suum, multis super hoc admirantibus, quod hominem tali nota proditionis multiformis infamem ad sua ardua negotia vocaverat contrectanda. Elegerat autem eundem comitem et præelegerat in guerra peritissimum, in armis strenuum, genere præclarum, tam navali quam campestri crebrius commisso certamine expertum, ut eidem regimen et ducatum exercitus Christiani, necnon et thesaurum in viaticis crucesignatorum, fiducialiter committeret expendendum. The Pope calls the count of Britanny, Peter Mauclerc, to his counsels.

De pluvialibus inundationibus iterato eo anno prorumpentibus.

Intrantibus quoque kalendis Martiis, inundaverunt pluviæ vehementer, in festo scilicet sancti Valentini, quæ vada et itinera confractis ripis intransmeabilia per octo dies continuatos reddiderunt. Et ut de aliis similia intelligantur, Tamensis fluvius in Anglia et Secana in Francia civitates, pontes, molendina, intumentibus gurgitibus ex arida per loca spatiosa stagnis dilatatis, dissiparunt; ita ut vix per quindecim dies, eliquatis exuberantibus fluminibus, solitæ viæ in ripis apparuerunt. Rain and floods, 14 Feb. Injuries done by the Thames and Seine.

Quomodo electus Valentiæ W[illelmus] recessit cito rediens.

Illis quoque diebus Willelmus electus Valentiæ, cui rex totius consilii[1] sui habenas commiserat, videns quod non immerito magnates terræ magnam super hoc indignationem conceperant, versus patriam suam iter William, elect of Valence, leaves England.

[1] *consilii sui*] Written above *regni*, which is expuncted.

A.D. 1237. maturavit. Terras vero suas et prædia, quæ sibi rex jam dederat opulentissima, sub titulo pignoris in manu Aaron Judæi Eboracensis commisit, mutuo ab eodem recipiendo nongentas marcas novorum esterlingorum numeratas. Summariis igitur cum plenis clitellis auro et argento et diversis regalibus utensilibus, mannis insuper concupiscibilibus quamplurimis, cum aliquibus equis pretiosis dispositis, versus Doveram iter rege dirigit conducente. Sic sicque versute elaboratum est, ut rex, relicto magnifici imperatoris regisque Francorum providi, qui uxoribus suis vel earum consanguineis vel compatriotis terga calcanda non submittunt, exemplo, expers thesauri et penitus attenuatus, regnum suum factus egenus undique permittat lacerare; et factus uxorius, terram propriam undecunque nacta permittat occasione macerare, alienigenas vero, nunc Pictavenses, nunc Alemannos, nunc Provinciales, nunc Romanos, bonis terræ in regni perniciem saginari. Venit igitur prædictus Willelmus Valentiæ electus in regnum Francorum, ubi, rege salutato et visitata regina sorore sua, sine mora in pace dimissus, et ut recederet est immunis licentiatus; distributis igitur et in partes Provinciales transmissis, quæ ab Anglia tulerat, equis nonnullis impretiabili thesauro oneratis, vacuus rediit et iterato macilentus. Cui rex occurrens in oscula ruit et amplexus cum applausu multiplicatos.

Vacat.[1]

Weakness of the king.

William elect of Valence goes to France and returns to England.

His reception by the king.

De electione W[illelmi] de Cantulu, et consecratione et electione prioris Norwicensis.

Walter de Cantelupe, bishop of Worcester.

Ingressis itaque viam universæ carnis piæ memoriæ venerabilibus Wigorniensi et Norewicensi episcopis, elegerunt monachi Wigorniæ magistrum Walterum de Cantelupo, filium Willelmi de Cantulupo, viri potentis et præclari, in præsulem ac pastorem animarum sua-

[1] This refers to the passage ending "saginari."

rum, quem sine difficultate dominus Papa acceptavit et in episcopum consecravit. Norewicenses autem priorem suum, virum religiosum ac discretum, in suum sibi præsulem elegerunt,[1] cujus electio licet rite facta, quia tamen regi displicuit, quibusdam ridiculosis rationibus [2] contradicentium fuit diu in pendulo, non sine peccatorum scrupulis impedita. A.D. 1237. Simon of Elmham, prior of Norwich, elected bishop. He is objected to by the king.

Quam miserabilis facta est Anglia eo tempore.

Temporibus illis ingruentibus, igniculus fidei cœpit nimis refrigescere, ut pæne in cinerem redactus vix videretur scintillare. Jam enim simonia sine rubore perpetrata, usurarii manifeste diversis argumentis a popularibus et minoribus pecuniam impudenter extorquebant. Expiravit caritas, libertas ecclesiastica emarcuit, religio viluit subpeditata; et facta est filia Syon quasi meretrix effrons, non habens ruborem. Cotidie vilissimæ personæ et illiteratæ, bullis Romanis armatæ, in minas statim erumpentes, reditus a piis patribus in victus religiosorum et sustentationem [3] pauperum et hospitalitatem peregrinorum collatos,[4] spretis privilegiis a sanctis nostris antecessoribus indultis, diripere non formidarunt; fulgurantibus enim sententiis sine dilatione raptim postulata receperunt. Quod si ad refugium appellationis vêl privilegii recurrerent injuriam patientes et spoliati, statim suspendentes per aliquem alium prælatum, autentico Papæ compellente, fecerunt excommunicare. Et sic non prece, non canonice, sed imperiosa exactione simplices spoliarunt; juxta illud poeticum,[5] *Vacat.* Wretched state of England. Cf. Jerem. iii. 3.

"Armato supplicat ense potens."

---

[1] There are two mitres drawn at the top of the page.

[2] Par. writes *vel exceptionibus* over this word. This line is written over an erasure. C. has *exceptionibus*.

[3] *sustentationem*] sustentationum, B.

[4] *collatos*] collata, B.

[5] See the preface to vol. ii. p. xxxii. n.[1].

A.D. 1237. Unde factum est, quod ubi solebant nobiles et dapsiles clerici, ecclesiarum custodes et patroni, circumjacentis patriæ latitudinem sua opulentia nobilitare, transeuntes suscipere, pauperes recreare, ibidem abjectæ personæ moribus vacui, versutia pleni, procuratores et firmarii Romanorum, quicquid pretiosum in terra fuit et utile abradentes, dominis suis in remotas [1] terras deliciose ex patrimonio Crucifixi viventibus et ex alieno superbientibus transmiserunt. Erat igitur videre dolorem præcordialem, genas sanctorum irrigare, querelas erumpere, suspiria multiplicare; dicentibus multis cum singultu cruentato, "Melius esset nobis mori quam videre "mala gentis nostræ et sanctorum. Væ Angliæ, quæ "quondam princeps provinciarum, domina gentium, "speculum ecclesiæ, religionis exemplum, nunc facta
f. 103. "est sub tributo.[2] Conculcaverunt eam ignobiles, et "facta est in prædam degeneribus." Sed hæc Anglis flagella multiformes reatus procurarunt, irato Eo, qui regnare facit hypocritam propter peccata populi et tirannum dominari.

De morte illustrissimi regis Johannis de Bresne, et fratris Jordanis Prædicatorum prioris.

Death of John de Brienne, king of Jerusalem.

Ipso quoque anno sublatus est de medio, immortalis memoriæ, inclitus quondam rex Jerusalem Johannes de Bresne, jam pæne culmen Græcorum nactus imperiale; qui beatam ac tranquillam in bonis vitam diebus terminasset, si non Phrethericum magnum Alemannorum imperatorem sibi inimicum procurasset. Frater quoque Jordanus, prior fratrum Prædicatorum, in confinio hiemis et veris, dum australium barbarorum, ut vir eximiæ sanctitatis et prædicator egregius, fines navigando peragraret, ut eos prædicando Deo lucrifaceret, suborta submersus est tempestate. Elaborantibus

Frater Jordanus obiit.

[1] *remotas*] om. C.

[2] There is an inverted crown in the margin.

tamen aliquibus naufragorum, quos casus a discrimine mortis eripuit, procuratum est, licet cum labore et periculo, quod corpus ad terram est delatum, et honorabili, ut decuit, traditum sepulturæ. Sepelientes vero sanctum corpusculum tam de vestimentis quam corpore miram ascendisse sensere fragrantiam, ita quod odor aromaticus manus eorum diu permanens affecisset. Et circa idem tempus canonizatus est et cathalogo sanctorum annumeratus sanctus Dominicus, frater de ordine Prædicatorum. A.D. 1237. St. Dominick canonized.

De morte Ricardi Dunelmensis episcopi.

Circa idem quoque tempus, scilicet xvii. kalendas Maii, obiit[1] piæ memoriæ Ricardus II. episcopus Dunelmensis, vir eximiæ sanctitatis et profundæ scientiæ; qui cum tres ecclesias episcopales strenue rexisset, scilicet Cicestrensem, Saresbiriensem, demum Dunelmensem, cui feliciter præfuit, ab inæstimabili debito, quo Ricardus I. de Marisco ejus prædecessor obligaverat, liberavit. Summa autem pecuniæ, quam idem episcopus prænominatus Ricardus II. pro adquietatione debitorum persolvit, plusquam quadraginta milia marcarum æstimatur. Ad ejusdem quoque spectat præconium immortale, quod ecclesiam Saresbiriensem a loco convexo, aridó, et castro comitis vicino, ad locum transtulit competentem. Et consilio nobilium artificum, quos a remotis convocaverat, amplum jecit fundamentum, ipso primum lapidem componente. Ad quod opus promovendum, non tantum episcopus, immo rex, et cum eo multi magnates, manum porrexerunt adjutricem. Unde quidam[2] ait; Death of Richard le Poore, bishop of Durham. His benefits to Durham. The church of Salisbury removed by him to a better site. *Nota facta commendabilia ejusdem episcopi.*

Rex largitur opes, fert præsul opem, lapicidæ
Dant operam; tribus his est opus ut stet opus.

[1] An inverted mitre and pastoral staff are in the margin.

[2] Henry of Avranches. See above, pp. 43 n.[6], 189 n.[5].

A.D. 1237. The nunnery of Tarrant Kaines (Dorset) founded by him.

Præterea[1] fundavit domum sanctimonialium de Tarento, et illam dedit reginæ, ubi sibi elegit sepulturam. Imminente vero hora suæ dissolutionis, videns episcopus quia venit hora quod transiret de hoc mundo, sermonem solempnem populo fecit convocato, obitumque suum nuntiavit imminere. Et cum in crastino morbus ingravesceret,[2] iterum congregato populo sermonem replicavit, valedicens omnibus, veniamque si quem offenderat postulando. Tertia vero die, convocata familia, et illis præcipue quibus tenebatur in solvenda clientela, distribuit[3] quæ ei videbantur rationabiliter distribuenda, cuique secundum meritum suum; et cum certa deliberatione cunctis dispositis et consummatis, et amicis singillatim salutatis, sero dicens completorium, cum diceret versum istum, *In pace in id ipsum dormiam et requiescam,* episcopus ipse in Domino feliciter obdormivit. Monachi autem Dunelmenses, invocato de supernis auxilio, priorem suum dominum[4] Thomam, virum religiosum et discretum, in episcopum suum et pastorem animarum suarum elegerunt.

Item de fine ejusdem.

Ps. iv. 9.

His death.

Thomas de Melsanby, prior of Durham, elected bishop.

Quomodo imperator Frethericus reversus est ab Italia impeditus a proposito.

Attack by Frederick II. on Frederick, duke of Austria.

Eisdem temporibus, dominus imperator Frethericus, videns quia malitia invidorum eum ab incœpto proposito revocarunt in Alemanniam, et quod ad opprobrium suum, soluta obsidione, a civitate Mediolanensi oportuit recedere, inquisivit qui hoc illi impedimentum procurarunt. Et comperto quod dux Austriæ moto bello intestino in Alemannia, et quod ipse causa esset quod impediretur a suo proposito, hostili impetu irruit

---

[1] *Præterea . . . sepulturam*] In the margin. This nunnery was originally founded by Ralph de Kahaines. Hutchins's Dorsetshire, ii. p. 478.

[2] *ingravesceret*] ingraveret, B. C. has been corrected.

[3] *distribuit*] distribuebat, C.

[4] *dominum Thomam*] In the margin. C. has *papam* for *Thomam*.

in eum, et terris et honoribus et thesauris eundem spoliavit. A.D. 1237.

Quomodo imperator vocavit omnes magnates Christianitatis.

Conference of Christian princes summoned by the emperor to Vaucouleurs, June 24.

Eodem vero anno, dominus imperator Frethericus vocavit per solempnes nuntios et literas imperiales omnes principes magnos orbis Christianos, ut omnes in nativitate sancti Johannis Baptistæ apud Vauculur, quæ satis in confinio vel prope confinium imperii et regni Francorum sita est, convenirent, de negotiis arduis, tam imperium quam alia regna contingentibus, tractaturi. Ad quod colloquium, quasi suspectum, dum rex Francorum congregato innumerabili exercitu illuc advenire properaret, ad locum scilicet et terminum omnibus præfixum, terribile nimis et perniciosum aliis exemplum præbuit, dum ad pacis tractatum, quasi ad expugnandos inimicos, cum armatis legionibus adveniret. Rex autem Angliæ, cum de adventu suo in propria persona se rationabilibus excusasset, de primis regni sui in pacis forma destinavit, scilicet comitem Cornubiæ Ricardum, fratrem suum, cum quibusdam aliis magnatibus idoneis ad tantum colloquium moderandum, sub ducatu venerabilis archiepiscopi Eboracensis, et episcopi Elyensis, et aliorum fide dignorum ad hoc electorum. Wintoniensis autem, licet ad hoc electus et præelectus fuerit, ire penitus recusavit, hanc suæ excusationis causam nec sine ratione prætendendo;

Louis IX. prepares to go there with an army.

Henry III. proposes to send Richard of Cornwall and others.

Bishop Peter des Roches refuses to go.

" Domine mi rex, coram domino imperatore de me
" nuper gravem reposuistis querimoniam, dicendo, quod
" regnum perturbavi simul cum regni magnatibus; si
" hoc juste vel injuste fecistis, Deus novit; ego autem
" in omnibus meam credo salvasse conscientiam. Si
" autem nunc verbum vestrum, in ore meo et literis
" vestris confidenter positum, me familiarem vestrum et
" fidelem asseruerit, cum aliquando contrarium fuerit,

A.D. 1237. " tam vos quam me de instabilitate redarguet; et hoc " famam vestram nimium, quod absit, denigraret. " Iccirco quia vestrum dedecus ibi manifestum est, " nullatenus ibo." Et hæc responsio in conspectu multorum satis eum excusavit. Cum autem, omnibus paratis, ad iter illud accingerentur præparati transfretare, ecce in obviam apparuerunt apices imperatoris, scilicet quod tunc non potuit progredi quod proposuerat; sed in sequenti anno, scilicet ad nativitatem sancti Johannis, quod tunc non potuit, per Dei gratiam consummaretur. Et sic singuli, infecto proposito, ad propria remearunt.

f. 103 *b*.

The congress is postponed till June 24 in the next year.

Confectum est crisma in ecclesia Sancti Albani.

The chrism in the church of S. Alban's.

Eodem quoque anno, episcopus[1] Hertfertensis sanctum crisma in ecclesia Sancti Albani die cœnæ consecravit.

De morte J[ohannis] comitis Cestriæ.

John le Scot, earl of Chester, poisoned by his wife.

Et circa illos dies comes[2] Cestriæ Johannes, cognomento Scotus, circa Pentecosten, uxore[3] sua, filia Leolini, machinante, potionatus diem clausit extremum. Et eodem pestis genere episcopus Lincolniensis seditiose præventus, a portis mortis vix est revocatus.

Grosseteste poisoned, but recovers.

De quodam mirabili grandine et pluvia diuturna.

Hailstorm in the parts of Chiltern.

Et eodem anno, hebdomada ante Pentecosten, in partibus Ciltriæ, non procul a viculo quæ Hicche[4] dicitur,[5] cecidit grando, quæ pomorum grossitudinem silvestrium excedere videbatur, oves etiam prosternendo; pluvia autem diuturna subsequebatur.

---

[1] *i.e.* John, formerly bishop of Ardfert.

[2] His sword and shield inverted are in the margin.

[3] Helen; she afterwards married Robert de Quinci.

[4] Probably Hitcham, Bucks, near Maidenhead.

[5] *dicitur*] appellatur, C.

De adventu O[ttonis] legati in Anglia. A.D. 1237.

Eodem quoque anno, nesciebatur ad quid, circa festum Apostolorum Petri et Pauli, dominus Otto Sancti Nicholai in carcere Tulliano diaconus cardinalis per mandatum domini regis venit legatus in Angliam, nescientibus regni magnatibus. Unde plures adversus regem magnam conceperunt indignationem, dicentes; "Omnia "rex pervertit, jura, fidem, promissa, in omnibus trans- "greditur. Nunc enim matrimonio se sine suorum "amicorum et hominum naturalium [consilio] alieni- "genæ[1] copulavit; nunc legatum, regni totius immu- "tatorem, clam vocavit; nunc sua dat, nunc data[2] "cupit revocare." Sic sicque de die in diem, juxta dictum evangelicum, in se divisum et dissipatum regnum est enormiter desolatum. Dictum est autem, quod archiepiscopus Cantuariensis Ædmundus regem talia facientem increpavit, præcipue de vocatione legati, sciens inde in suæ dignitatis præjudicium magnam regno imminere jacturam. Sed rex, spreto tam suo quam aliorum suorum consilio, quod concepit animo nullatenus voluit propositum revocare. Venit igitur in magno apparatu legatus prænominatus et potentia magna. Et occurrerunt ei episcopi et clerici famosi usque ad litus; et aliqui in naviculis navigando obviarunt ei, applaudentes et munera impretiabilia offerentes. Immo etiam Parisius in obviam ei obtulerunt telas escarleti et vasa pretiosa nuntii diversorum episcoporum. In quo facto nimis a multis meruerunt reprehendi, tum pro dono et pro dandi modo, quia in panno et ejus colore videbatur legationis officium et adventum acceptari. Adveniens autem munera oblata omnia non accepit, sed aliqua; sed quæ non recepit, jussit sibi reservari. Redditus autem vacantes suis, quos secum adduxit, dignis et indignis largiter dis-

Arrival of Otho, as legate, in England, June 29.

Consequent complaints against the king.

S. Matt. xii. 25.

The king rebuked by archbishop Edmund.

Reception of the legate.

[1] B. repeats *se*.

[2] *data*] sua, C., when this passage is in the margin.

A.D. 1237. Reception of the legate Otho.

tribuit. Rex autem ei usque ad confinium maris occurrit, et inclinato ad genua ejus capite, usque ad interiora regni deduxit officiose. Et adventantes episcopi, cum abbatibus et aliis ecclesiarum prælatis, eum cum omni honore et reverentia, cum processionibus et campanarum classico et pretiosis muneribus, ut decuit et plus quam decuit, receperunt.

De jocundo mandato fratris Philippi de ordine Prædicatorum.

Impertinens usque ☞

Report of the conversion of an Eastern heretick by the preaching of Philip, prior of the Dominicans in the Holy Land.

Anno quoque eodem, venit jocundus rumor de Terra Sancta, quod scilicet quidam magnus orientalium hæreticorum princeps, relicta superstitione et errore suo, tactus Spiritu Sancto, ad Christianam conversus[1] [est] religionem, ad instantem et diligentem fratris Philippi de ordine Prædicatorum in Terra Sancta prioris prædicationem et exhortationem. Qui sine dilatione hoc domino Papæ, fratrique Godefrido, domini Papæ pœnitentiario, ut eosdem tam jocundo rumore exhilararet, significavit. Ipse autem frater Godefridus, prioribus ordinis[2] Prædicatorum in Anglia et Francia constitutis hæc omnia significans, scripsit in hæc verba: "Venerabilibus in Christo patribus[3] fratrum or-

Letter of Godfrey, the Pope's penitentiary, enclosing a

" dinis Prædicatorum Franciæ atque Angliæ, ad quos
" literæ istæ pervenerint, frater Godefridus, domini
" Papæ pœnitentiarius, salutem et gaudium in Spiritu
" Sancto. Noveritis dominum Papam literas fratris
" Philippi, ministri provincialis Terræ Sanctæ, in hunc
" modum recepisse:

Literæ ad dominum Papam.

letter of Philip to the Pope on this.

" 'Sanctissimo patri ac domino Gregorio, divina
" 'vocatione summo Pontifici, frater Philippus, fratrum
" 'Prædicatorum prior inutilis, devotam in omnibus ac
" 'debitam obedientiam. Benedictus Deus et Pater

[1] *conversus*] reversus, C.
[2] C. ins. *fratrum*.
[3] *patribus*] fratribus, C.

" 'Domini nostri Jesu Christi, qui nostris temporibus, A.D. 1237.
" 'pater sancte, oves a tantis temporibus erroneas sua Letter of Philip, prior of the Dominicans, on the conversion of the patriarch of the Eastern Jacobites.
" 'clementia reduxit ad pastorem. Diebus enim nostris
" 'annum benignitatis suæ demonstravit nobis, et cam-
" 'pos suos incipit replere ubertate; quia nationes, quæ
" 'ab unitate ecclesiæ diu recesserant, ad vestram obe-
" 'dientiam et sanctæ matris ecclesiæ reducit unitatem.
" 'Nam patriarcha[1] Jacobitarum Orientalium, vir quidem
" 'venerabilis scientia, moribus, et ætate, cum maximo
" 'comitatu archiepiscoporum, episcoporum, necnon et
" 'monachorum suæ gentis, hoc anno venit adorare in
" 'Jerusalem. Cui verbum catholicæ fidei exponentes,
" 'ad tantum divina cooperante gratia, pervenimus ut
" 'in Ramis palmarum, in processione sollempni, quæ
" 'die illa in descensu montis Oliveti in Jerusalem fieri
" 'consuevit, obedientiam sanctæ Romanæ ecclesiæ pro-
" 'mitteret et juraret, omnem pariter hæresim abjurando,
" 'et confessionem suam nobis tradidit, in literis Caldæis
" 'et Arabicis, in testimonium sempiternum. Ad hoc
" 'etiam et habitum nostrum recepit in recessu. Ipse
" 'præest Caldæis, Medis, et Persis, et Armeniis, quas
" 'terras Tartari pro magna parte jam vastaverunt; et
" 'in aliis regnis in tantum dilatatur ejus prælatio,
" 'quod septuaginta provinciæ ei obediunt, in quibus
" 'habitant innumerabiles Christiani, servi tamen et
" 'tributarii Sarracenis, exceptis monachis, quos liberos
" 'dimittunt a tributo. Secundum eandem formam
" 'fecerunt duo archiepiscopi, unus Jacobinus de Egipto
" 'et alius Nestorianus in Oriente, suas tamen præ-
" 'lationes et[2] subditos habent manentes in Syria et MS. Cott. Nero D. 5, f. 264 *b*.
" 'Phœnice. Et nos jam festinamus mittere quatuor

[1] There is a letter of Pope Gregory IX. to him, dated 28 July, congratulating him on his return to the unity of the Roman church. See Potthast, *Regesta Pontificum*, p. 884. The patriarch of the Jacobites at this date was Ignatius II. See Le Quien, *Oriens Christianus*, ii. coll. 1392–1395.

[2] Here a leaf (f. 104) is torn from MS. B. The text is taken from C.

A.D. 1237. Letter of Philip, prior of the Dominicans, on the conversion of the patriarch of the Eastern Jacobites.

" 'fratres in Armeniam, ad linguam addiscendam, eo
" 'quod preces regis et baronum nos urgebant. De
" 'alio quoque, qui præest omnibus quos Nestoriana
" 'hæresis ab ecclesia separavit, cujus prælatio per
" 'Indiam majorem, et per regnum Sacerdotis Johannis,
" 'et per regna magis proxima orienti, dilatatur, jam
" 'plures recepimus literas; quod fratri Willelmo de
" 'Monte Ferrato, qui cum aliis duobus fratribus lin-
" 'guam illam scientibus apud eum aliquandiu com-
" 'moratus est, promisit quod velit obedire et redire
" 'ad gremium ecclesiasticæ unitatis. Misimus etiam fra-
" 'tres in Egyptum ad patriarcham Jacobitarum Ægyp-
" 'tiorum, qui multo amplius errare solent quam Orien-
" 'tales, aliis erroribus circumcisionem ad modum Sar-
" 'racenorum addentes; a quo similiter recipimus, quod
" 'velit redire ad ecclesiæ unitatem. Et jam multis
" 'elisis erroribus, suos subditos prohibuit circumcidi.
f. 265. " 'Huic subdita est minor India,[1] Ethiopia, et Libia,
" 'cum Ægypto. Sed Ethiopes et Libii non sunt sub-
" 'jecti Sarracenis. Maronidæ, qui habitant in Libano,
" 'jam diu est quod ad ecclesiam redierunt, et servant
" 'obedientiam. Et cum omnes prædictæ nationes
" 'doctrinæ Trinitatis et prædicationibus nostris adqui-
" 'escant, soli Græci in malitia sua perseverant, qui
" 'ubique, aut latenter aut aperte, ecclesiæ Romanæ
" 'contradicunt. Omnia sacramenta nostra blasphemant,
" 'et omnem sectam a sua [alienam], pravam appellant
" 'et hæreticam. Unde videntes ostium tantum aper-
" 'tum, ut veritas evangelii dilatetur, dedimus nosmet-
" 'ipsos ad linguas gentium addiscendas; et studium
" 'linguarum in singulis conventibus statuimus, laborem
" 'novum veteri apponentes. Et jam per Dei gratiam
" 'linguis loquuntur novis et prædicant, et maxime in
" 'Arabica, quæ communior est inter gentes. Sed huic

[1] *minor India*] As to what region is meant by this, see Yule's *Marco Polo*, ii. p. 365.

A.D. 1237. Letter of Philip, prior of the Dominicans, on the conversion of the patriarch of the Eastern Jacobites.

" 'tanto gaudio et lætitiæ spirituali, de renovatione " 'infidelium nobis ortæ, de abisso judiciorum suorum " 'Dominus nobis amaritudinem commiscuit, de morte " 'magistri nostri ordinis; nisi quod mors ejus in " 'vitam infidelium conversa est. Nam sicut a multis " 'accepimus, qui præsentes fuerunt et viderunt, tanta " 'miracula ibi dicuntur demonstrari, quod multo effi- " 'cacius prædicat mortuus in miraculis, quam vivus " 'prædicaret in verbis. Per omnia sit Deus benedictus. " 'Unde ad illos Sarracenos tres prædicatores transmi- " 'simus, ne gratiæ Dei deesse videremur. Vestrum " 'est ergo, pater sancte, adunationi et paci rever- " 'tentium ad ecclesiam providere; ne forte, si de bra- " 'chiis nutricis ceciderint, utroque pede deterius inve- " 'niantur claudicantes. Quidam enim ex eis jam " 'magis suis jurisdictionibus adversantur. Non audeo " 'pluribus verbis aures vestras detinere; cætera quæ " 'desunt, fratres latores præsentium poterunt enarrare. " 'Mortui sunt cum magistro socii ejus frater Geraldus " 'clericus, et frater Juvanus conversus. Tibi, Jesu " 'Christe, laus et gloria, et gratiarum actiones, honor " 'et virtus et fortitudo in sæcula sæculorum. Amen.'"[1]

De hæresi Nestorianorum.

Heresy of the Jacobites.

Quia de Nestorianis mentio superius facta est, dignum duximus huic libro eorum inserere superstitionem. Sunt autem in terra Orientali barbaræ nationes, a

[1] The following sentence is here inserted in Parker's and Wats's editions: "Hæc omnia fecit neophytus ille timore Tartarorum, " quorum impetum formidans, auxilium Machometi et eorum quorum speravit habere patrocinium, " nec habere potuit, ad Christianorum sacramentum convolavit; " et sic efficax et festinum senserunt auxilium. Tempore autem " prosperitatis, coactus per magnates suos, a fide turpiter resilivit." C. has only *Hæc omnia*, run through with a pen. Wats in his *Adversaria* on the passage, says he does not know whence the passage is derived. It is probably Parker's invention.

A.D. 1237. Græcis et Latinis multum[1] dissidentes; quorum alios Jacobitas appellant a quodam magistro suo dicto Jacob,[2] cujusdam Alexandrini patriarchæ discipulo. Hi autem, a multis jam temporibus a Constantinopolitano patriarcha Dioscoro[3] excommunicati et ab ecclesia Græcorum sequestrati, majorem partem Asiæ et totius tractus Orientalis inhabitant. Quidam inter Sarracenos, alii autem proprias absque infidelium consortio occupaverunt regiones, scilicet Nubiam, quæ conterminata est Egipto, et magnam Ethiopiæ partem, et omnes regiones usque in Indiam, plus quam quadraginta regna, ut asserunt, continentes. Omnes autem fuerunt Christiani, a beato Mathæo apostolo et aliis viris apostolicis ad Christi fidem conversi; sed postea inimico superseminante zizania, lamentabili et miserabili errore longo tempore obtenebrati, parvulos suos utroque sexu, more Sarracenorum, ex magna parte circumcidentes. Quæ prudenter non attendunt, quod baptismi gratia superveniens carnis evacuavit circumcisionem; quemadmodum fructu superveniente flores decidunt et marcescunt. Unde et beatus Apostolus ad Gal. v. 2–4. Galathas sic ait; *Si circumcidimini, Christus vobis nil proderit.* Et iterum; *Testificor omni homini circumcidenti se, quoniam*[4] *debitor est universæ legis faciendæ;*[5] *evacuati estis a Christo, qui in lege justificamini, a gratia excidistis.* Alius autem errorum ipsorum minor non est prædicto, quod confessiones peccatorum suorum non sacerdotibus, sed soli Deo latenter faciunt; ponentes thus juxta se in igne, tanquam cum fumo peccata sua ascendant coram Domino. Errant miseri,

Heresy of the Jacobites.

[1] *multum*] multis, C.

[2] Concerning Jacobus Baradæus (Al Baradai, the ragged), from whom the monophysites take the name of Jacobites, a Syrian monk, see Le Quien, Oriens Christianus, ii. col. 1346.

[3] This seems to be a confusion with Dioscorus, patriarch of Alexandria, the favourer of Eutyches at the "robber council" of Ephesus. There was no patriarch of Constantinople of the name.

[4] *quoniam*] quem, C.

[5] *faciendæ*] faciendum, C.

non intelligentes Scripturas, et pereunt ex defectu doctrinæ, vulnera sua medicis spiritualibus abscondentes, quorum est inter lepram et lepram discernere, et peccatorum circumstantias pensando pœnitentias injungere, et secundum claves sibi traditas ligare et solvere, et pro confitentibus sibi specialiter orare. Unde Dominus in Evangelio dixit leprosis; *Ostendite vos sacerdotibus.* Item Jacobus; *Confitemini alterutrum peccata.* Salomon; *Fili, ne confundaris confitemini peccata vestra.* Item in veteri testamento, confitebatur sacerdos peccata populi super caput hyrci emissarii. Sed quomodo confitebatur, nisi prius cognita et sibi confessa? Item alibi in novo testamento, Paulus ad Romanos, *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Et [de] beato Johanne Baptista legimus, quod *baptizabantur ab eo confitentes peccata sua.* Erubescentia enim, et pudoris anxietas, et confitentis humilitas, maxima pars est pœnitentiæ; proniores autem ad peccandum efficiuntur, qui turpitudines suas hominibus non intimant revelantes, cum tamen scriptum sit; *Qui abscondit peccata sua non dirigetur; qui autem deliquerit et confessus fuerit, misericordiam consequetur.* Tertius error est prædictorum Jacobitarum seu Jacobinorum, et ignorantia crassa, et quasi tenebræ palpabiles; quod plures eorum, ante baptismum parvulos suos ferro calido adurentes et signantes, in frontibus imprimunt cauterium. Alii autem in modum crucis in ambabus genis seu temporibus infantes suos consignant, perverse putantes eos per ignem materialem expiari, eo quod in Evangelio beati Mathæi scriptum sit, quod beatus Johannes Baptista de Christo dixit, *Ipse vos baptizabit in Spirito Sancto et igne,* cum tamen omnibus fidelibus liqueat, quod in igne spirituali, id est, in Spiritu Sancto, fiat peccatorum remissio, et non igne visibili. Unde Dominus frequenter in prophetis arguit filios Israel, eisdem terribiliter comminando, eo quod more genti-

A.D. 1237. Heresy of the Jacobites.

S. Luc. xvii. 14.

S. Jac. v. 16.

Ecclus. iv. 31.

Rom. x. 10.

S. Matt. iii. 6.

Proverb. xxviii. 13.

S. Matt. iii. 11.

A.D. 1237. lium filios suos trahiciebant per ignem. Ait enim
Heresy of the Jacobites. Dominus in Deuteronomio per Moysen prophetam;
Deut. xviii. 9, 10. *Cave ne imitari velis abhominationem illarum gentium, ne inveniatur in te qui lustret filium suum aut filiam, ducens per ignem.* Et constat omnibus Christianis, quod Dominus noster, vel ejus Apostoli, seu aliqui patres sancti, hujuscemodi consuetudinem in ecclesia non reliquerunt, neque tales adustiones fieri mandaverunt; horum vero, qui inter Sarracenos commorantur, tam Jacobinorum quam Surianorum, in brachiis aspeximus. Ipsi autem, ad paganorum distinctionem et ob sanctæ crucis reverentiam, crucis caracterem sibi imprimi offerebant. Cum autem a Græcis et a Surianis diligenter inquirere[mus] ob quam causam Jacobitos detestentur[1] et eos a suo ejecissent consortio, hanc esse causam præcipuam asserebant, quod in dampnatam et pessimam hæresim incidissent, unam naturam tantum, quemadmodum unam personam, in Christo asserentes. Hujusmodi enim hæretici in concilio Calcedonensi excommunicati sunt et condempnati. Quorum quidam[2] perverse asserebant, Christum post humanam assumptionem non ex duabus naturis subsistere,[3] sed solum in Eo[4] divinam naturam permanere. Hunc errorem introduxit Eutices Constantinopolitanus abbas; alii autem ex duabus naturis unam in Christo asserunt naturam. Quidam Alexandrini episcopi, Theodius[5] scilicet et Galanus, hujus erroris auctores extitere. Constat autem, quod secundum naturam humanitatis Dominus Jesus Christus esurivit, sitivit, et alias sustinuit necessitates; mortem[6] etiam in cruce pertulit; secundum autem naturam divinitatis mortuos suscitavit et alias virtutes operatus est; secundum quam ipse de
S. Joh. viii. 58, 25. se dicit, *Antequam Abraham fieret, Ego sum*, et, *Ego*

[1] *detestentur*] detestemur, C.
[2] *quidam*] quidem, C.
[3] *subsistere*] assistere, C.
[4] *Eo*] eam, C.
[5] These seem to be intended for *Theodosius* and *Gaianus*, concerning whom see Le Quien, Oriens Christianus, ii. col. 430.
[6] *mortem*] mortes, C.

principium, qui et loquor vobis, et, *Ego et pater unum sumus.* Secundum autem humanam naturam, idem ait, *Pater major me est.* Et iterum de calice transferendo, *Non sicut ego volo, sed sicut tu.* Cum autem diligentissime a prædictis Jacobinis inquisissem, utrum unam in Christo naturam esse affirmarent, ipsi, nescio si timore redargutionis vel alia causa ducti, negaverunt. Quærenti autem, quare uno digito se signarent, responderunt, propter unam divinam essentiam; tribus autem partibus Trinitatem designabant. In Sanctæ Trinitatis et Unitatis[1] significatione, in quatuor partibus, per modum crucis, se significaverunt. Græci autem et Suriani eis obiciebant, quod propter unitatem, quam tantummodo in Christo credebant, uno tantum digito se signabant. Quidam autem eorum utuntur littera Caldæa, alii Arabica quæ Saracenica dicitur. Laici autem illorum secundum diversas nationes et provincias diversis utuntur idiomatibus, linguam autem clericorum suorum, qua in divinis Scripturis utuntur, non intelligunt vulgares; licet enim littera utantur Sarracenica, vulgare tamen Sarracenicum non repræsentat, sed quoddam proprium idioma, quod non nisi a litteratis intelligitur.

A.D. 1237.

S. Joh. x. 30.

S. Joh. xiv. 28.

S. Matt. xxvi. 39.

f. 265 *b.*

Quomodo legatus moderate se habebat.

Modest bearing of the legate Otho.

Dominus autem Otho legatus, de quo superius mentio facta est, prudenter ac modeste se gerens, munera pretiosissima sibi oblata in magna parte respuens, contra consuetudinem Romanorum, indignationem in toto regno conceptam tam clero quam militia, citra opinionem multorum, per gestum suum ordinatum temperavit.

Pacificati sunt magnates.

He reconciles certain of the

Primo enim quosdam magnates, ex quodam odio latenter concepto sibi discordes, pacificavit, et indice

[1] C. ins. *que.*

A.D. 1237. nobles who had quarrelled, osculo in bona fide confœderavit, utpote dominum P[etrum] episcopum Wintoniensem, et dominum H[ubertum] comitem Cantiæ, et G[ilebertum] Basseth, et S[tephanum] de Segrave, Ricardum Suard, et alios quamplures diu ante sibi dissidentes. Quod odium fere

especially at a tournament at Blyth. in lamentabile judicium proruperat, in torneamento commisso apud Blie,[1] in initio Quadragesimæ eodem anno, ubi se Australes Norensibus opposuerunt contrarios. Sed tandem prævalentibus Australibus, capti sunt ex aliis viri magni; et commissum est non hastiludium, sed hostile bellum. Inter omnes tamen strenuissime se

He summons the prelates to meet in London, Nov. 18. f. 105. habebat comes[2] Bigod. Quos postquam domini legati pacificavit industria, omnibus prælatis Angliæ scripsit, ut in octavis Sancti Martini Londoniis convenirent, auctenticum domini Papæ de plenaria[3] potestate legationis sibi concessa[4] communiter in ecclesia Sancti Pauli audituri, et in eadem communiter de reformatione ecclesiæ Anglicanæ tractaturi, et in præsentia ejus concilium celebraturi.

De strage militum Templi circa partes Anthiochenas.

Impertinens ad Anglorum historiam usque huc

Battle between the Templars and Saracens at Guas- Circa idem tempus, increbuerunt rumores lamentabiles, totam Terram Sanctam confusione perfundentes. Mortuo enim Soldano[5] Halapiæ, treuga accepta inter Templarios et eundum Soldanum expiravit. Volentes igitur fines suos ad honorem Christi ampliare Templarii, accingentes se ad prælium, castrum quoddam Guascun[6] appellatum, quod versus Septentrionem ab Anthiochia situm est, obsidione vallare proponentes, in locis herbosis castro vicinis tentoria locaverunt, ducem sibi

[1] This is probably Blyth, Notts, one of the four places where tournaments were allowed by Henry III. in 1232. See the Dunstable Annals, Annal. Monast. iii. p. 130.

[2] Roger Bigod, fifth earl of Norfolk.

[3] Here the lost leaf of B. ended.

[4] *concessa*] Par. adds *vel tradita* above the line; concessa ac tradita, C.

[5] Malek-al-aziz-Gaiatheddin.

[6] This is identified with Darbesak. See Wilken, vi. p. 559, n. 18.

præceptorem Antiochiæ W[illelmum] de Monte Ferrato, de Arvernia oriundum, sibi præponentes. Dum igitur ad idem castrum dispositis agminibus appropinquassent, videntes eos captivi Christiani in vinculis detenti, simul cum quibusdam apostatis, exclamaverunt, dicentes; "Fugite, miseri, fugite. Quid ruitis in mortem pro- "priam? mortui estis omnes. Parati sunt infiniti "hostes vestri cum tota provincia adjacente, in stragem "vestram communiter præparati, præcepto Soldani[1] "Halapensis, qui vobis insidias præparavit." Quod audiens præceptor Antiochenus, sprevit minas exclamantium, vocans eos apostatas et proditores. Multi autem de militia Templi, librantes belli casus fortuitos et suorum paucitatem et hostium multitudinem, consilium dederunt insidias declinando præcavere, donec plenius vires hostium explorassent. Ad quod respondit præceptor prænominatus, quod noluit pavidos illos secum in illo ancipiti certamine habere, ut essent tantæ victoriæ participes, eos fictos et formidolosos appellando. Et sic præceps et inconsultus, reversis multis, hostes ad bella provocavit. Et ante expectatum hostibus conglobatis qui convenerant, et comprovincialibus vallatus, belli pondus non valens sustinere, contra ordinem Templi terga dedit fugitivus; et cum eo alii de suis, qui prius alios animarunt. Ceciderunt autem in conflictu illo plus quam centum milites Templi, et trecenti arcubalastarii, sine aliis sæcularibus et manu pedestri non minima. De[2] Turcis vero, ad tria milia. Cecidit autem in illo infausto certamine illustris miles Templarius,[3] Anglicus natione, Reginaldus de Argentomio, ea die Balcanifer; qui ut alii, qui ceciderunt, cruentissimam de se reliquit de hostibus victoriam; indefessus[4] vero vexillum sustinebat, donec tibiæ

A.D. 1237. cun [Darbesak] near Antioch.

Death of Reginald de Argenton, standard bearer of the Templars.

[1] *Soldani*] Soldane, B. This was Malek-al-Moaddhem Thuranschah, a son of Saladin; the actual prince of Aleppo, Malek-annaser-Jussef, was a child of seven years old. Wilken, vi. p. 559, n. 18.

[2] *De . . milia*] In the margin.

[3] *Templarius*] om. C.

[4] *indefessus . . frangerentur*] In the margin.

A.D. 1237. cum cruribus et manibus frangerentur. Solus quoque eorum præceptor, priusquam trucidaretur, circiter sexdecim hostium absque letaliter vulneratis ad inferos destinavit. Facta est autem ista congressio detestanda mense Junio.

Theodoricus prior Hospitalis mittitur in succursum Terræ Sanctæ.

Thierry, prior of S. John's, Jerusalem (London), sent with men and money to their assistance.

Hæc autem audientes Templarii et Hospitalarii, partes occidentales inhabitantes, accingunt se viriliter, sanguinem fraternum, qui pro Christo effusus est, ulcisci cupientes. Hospitalarii vero fratrem Theodoricum priorem suum, natione Alemannum, militem elegantissimum, cum militia et familia stipendiaria et thesauro non minimo, in succursum Terræ Sanctæ destinarunt. Qui dispositis disponendis, a Clerkenwelle domo sua, quæ est Londoniis, per medium civitatis, clipeis circiter triginta detectis, hastis elevatis et prævio vexillo, versus pontem, ut ad omnibus videntibus benedictionem optinerent, perrexerunt eleganter. Fratres vero, inclinatis capitibus, hinc et inde caputiis depositis, se omnium precibus commendarunt.

Quomodo reversus est dominus imperator in Ytaliam, in manu hostili.

Return of the emperor to Italy.

He determines to punish the Milanese.

Eodem etiam anno, circa festum sancti Michaelis, dominus imperator, cum sedasset seditionem motam in Alemannia, et pacificatis ibi omnibus, intravit in manu forti et exercitu copioso Italiam, volens omnibus modis[1] multiformes injurias, sibi a civibus Mediolanensibus sæpius irrogatas, vindicare. Dum enim ipse paulo ante in Alemanniam regrederetur, cum mota perturbatio intestina [esset] quam dux Austriæ in propriam perditionem excitaverat, agnoscentes id ipsi cives Mediolanenses, quasi ipsum imperatorem inexorabili odio[2] insequentes, suos, quos in castris Ytalicis jam adquisitis

[1] *modis*] om. C. | [2] *odio*] exodio, C.

reliquerat, truculenter trucidarunt, imperialem indignationem sibi diatim provocantes. Et ne inobedientiæ posset redargui, ipsum dominum Papam tam per cartas deprecatorias quam per sollempnes nuntios plures et pluries sollicitavit, humiliter deprecando, ut ipse, qui erat caput ecclesiæ, eum juvaret ad adquirendum potenter suam hæreditatem, et injurias multiplices sibi a Mediolanensibus illatas juste vindicandum, et hæreticam pravitatem ab omni infami civitate Ytaliæ extirpandam, præsertim cum deceat ecclesiam Romanam omnium talium, et si alii omnes tacerent, insolentiam refragari. Sed dominus Papa dissimulando, hoc audito, Romam perrexit quasi fugiens a facie imperatoris, nolens vel impotens eidem subvenire. Romani vero eum advenientem cum gaudio susceperunt, ne ex tunc, ut prius, egrederetur, sancientes. Senserant enim se per absentiam suam jam decennalem magnam pecuniæ jacturam incurrisse.

A.D. 1237. He sends messengers to the Pope, but gets no help from him. Reception of the Pope at Rome.

De bello commisso inter imperatorem et Mediolanenses.

Mediolanenses vero, audientes domini imperatoris adventum, quem merito ad iracundiam provocaverant, omnibus modis quibus possunt se ad bellum præparaverunt; turres annona, pharetras spiculis, inermes armis munientes. Et cum appropinquasset imperator cum exercitu suo copioso, qui numerum centum milium præter Sarracenos suos stipendiarios dicitur excessisse, et venisset ad unam dietam de civitate, cives in manu hostili fortissima cum omnibus sibi confœderatis dispositis aciebus obviam imperatori imperterrite occurrerunt, tentoria, donec dies belli determinaretur, figentes, cum suarum legionum multitudine, quæ ad sexaginta milia computabatur, et carrochium suum, ubi robur exercitus esse videbatur, statuentes. Quod videns dominus imperator, suos convocavit consiliarios, et animans

Battle of Cortenuova. f. 105 *b*.

A.D. 1237. Battle of Cortenuova.

eos verbis bellicis, ait; "Ecce eminus ausi sunt appa-
" rere insolentes inimici nostri Mediolanenses, non
" veriti me dominum eorum ad bellum provocare, veri-
" tatis et ecclesiæ sanctæ inimici, quos proprii sceleris
" pondus labefactabit. Transite flumen." Erat enim eis amnis, fluvius Olei[1] dictus, intermedius, dividens utrumque exercitum. "Erige igitur et expande, signifer
" meus impiger, victricem aquilam meam; et educite
" gladios vestros formidabiles, milites mei, quos totiens
" hostium sanguine inebriastis, et impetite in furore ves-
" tro mures istos ausos exire de cavernis suis, ut hodie
" experiantur Romani imperatoris hastas fulgurantes."
Nec mora, Mediolanenses, in exercitum imperialem irruentes, Sarracenos sibi primo oppositos alacriter suscipiunt in ore gladii, et in brevis horæ spatio trucidant prosternentes. Et procedunt cives, simili strage exercitum consertum sternere proponentes. Quod comperiens imperator, cum suis nobilibus, magnatibus, robustis et insuperabilibus, qui omnes vires effundendo glomeratim se hostibus infuderunt, impetum repressit insurgentium. Cives vero, videntes rem agi pro capite, conceptum animum invicem exhortantes exercuerunt, vires viribus repellentes; et animosius congredientes, micantes gladios in corpora inimicorum immerserunt, et initum certamen in cruentissimum bellum suscitarunt. Prosternuntur igitur hinc inde infiniti. Clamor congredientium bellatorum, gemitus morientium, tinnitus armorum, hinnitus equorum, assessorum sese comprimentium vociferatio, ictuum fulgurantium frequens malleatio, ipsum aera tumultibus repleverunt. Tandem post multa hinc inde cruenta certamina, Mediolanenses non potentes amplius illo die pondus belli sustinere, regredientes sese in suam recepere civitatem, in crastino in idipsum redire proponentes, et domino imperatori significantes, ut summo mane fortunam belli diffinitive

[1] The Oglio.

viriliter experirentur, et secundum voluntatem Domini exercituum vel ipsi cives, vel adversarii eorum, triumphali gaudio sine majoris moræ dispendio potirentur, nec torqueret amplius suspensos animos morosa protractio. Imperator autem hæc audiens, inito consilio, maluit provide ac caute hostium furorem reprimere, quam inconsulte dubia fata Martis ex abrupto continuando se suosque incertis casibus committere fatigatos. Facta est igitur multorum nobilium utrobique strages miseranda et a sæculo deploranda. Mediolanenses vero in hoc casu deteriorem calculum reportarunt. Imperator enim tria milia de ipsis civibus nobilioribus cepit; de vulgaribus vero in ore gladii prostravit infinitos. Postea vero cepit trecentos nobiles in insidiis constitutos. Carrochium eorum cepit, et potestatem,[1] scilicet filium ducis Venetorum, qui maluit in prælio corruisse; aliosque magnates quam plures trucidavit. Episcopus[2] quoque eorum vel in prælio cecidit, vel captus; certum nullum ex se apud nos reddidit relatorem. Ex tunc igitur dominus imperator in circuitu civitatis vias et passagia districte jussit custodiri, et accessus et recessus institorum et agricolarum appositis custodibus die ac nocte obstruxit; pontes confregit, itinera custodivit, ut sic debacchantium hostium vires enervaret et feritatem edomaret. Cives vero contra Deum calcaneum elevantes *versi sunt in arcum pravum;* et quasi desperantes et de Deo diffidentes, in ecclesiis Crucifixum per pedes suspendentes, et carnes sextis feriis et in Quadragesima comedentes, et multi per Italiam in ejusdem desperationis abissum demersi, conviciantes et blasphemantes, ecclesias sordibus, quas indignum est dicere, irreverenter macularunt, altaria magis polluentes, viros ecclesiasticos expulerunt. Irruit igitur formido et pavor super civitates Italiæ. Et ve-

A.D. 1237. Battle of Cortenuova.

The carrochio of the Milanese and their podestà taken.

Ps. lxxvii. 57.

[1] Pietro Tiepolo, son of Jacopo Tiepolo, doge of Venice.

[2] William Ruzzoli.

A.D. 1237. nerunt ex illis multi civium donaria pretiosa offerentes; et ne simili calamitate involverentur, se suasque civitates mancipantes, dederunt dextras imperatori, priorum exemplis humiliati. Ita etiam factum est, quod infra medium Quadragesimæ dominus imperator totam Ytaliam præter Bononiam et quatuor[1] alias civitates, quæ non habebant potestatem resistendi, in manu robusta occupavit. Universitas autem clericorum Bononiensium nimis sibi timuit, quia significaverat eis anno præterito imperator ut in pace recederent, et obedire mandatis ejus contempserunt.

Nearly the whole of Italy occupied by the emperor.

Quomodo cum magna cordium amaritudine et quanta difficultate concessa fuerit regi tricesima et collecta.

Vacat quia offensa. A thirtieth granted with difficulty to Henry III.

Cum hæc ita in transalpinis partibus agerentur, rex Anglorum Henricus III., perverso fretus consilio, secus quam deceret aut expediret, suorum naturalium hominum consiliis factus est extraneus, et suis benivolis regnoque ac reipublicæ utilibus cervicosus; ita quod per eorum consilium parum aut nihil de negotiis regni tractaret aut operaretur. Ut igitur ab eis exquisitis argumentis pecuniam extorqueret, asseruit in colloquio, ad quod etiam ex longinquo nobiles convocaverat, cum jurejurando, omni thesauro fuisse destitutum, immo penitus indigentem. Petiit igitur instantissime ut sibi regni tricesima concederetur et daretur, ut status regni et regis honorabilius sustentaretur et firmius roboraretur. Quod audientes, cum graviter accepissent, responderunt, quod sæpius gravati videbant alienigenas suis bonis saginari, statumque regni præ paupertate vacillare, et multiplex periculum imminere. Veruntamen post multas disceptationes,[2] quia se rex humilians promisit indubitanter se eorum ex tunc

[1] These seem to be Milan, Alessandria, Piacenza, and Brescia.

[2] *disceptationes*] deceptationes, B.

et deinceps standum consiliis, concessa est ei non sine magna difficultate tricesima mobilium, quam postea non ad regale pretium sed secundum communem valorem colligi fecit æstimandam. Nec ipsam, ut præ- locutum et confirmatum fuit, in castris et cœnobiis reponendam,[1] et secundum magnatum provisionem expendendam,[2] sed sine alicujus naturalis hominis terræ consilio alienigenis exposuit asportandam.[3] Et factus est quasi seductus, non habens cor. Perstrepuit igitur murmur in populo, et magnatum indignationes incanduerunt. A.D. 1237. f. 106.

Quomodo comes Ricardus frater regis regem increpaverit.

Comes vero Cornubiæ Ricardus, frater regis, primus movit quæstionem adversus regem increpans eum acriter super tanta regni per eum nata desolatione, et quod de die in diem adinventis novis causis cavillatoriis nobiles ac naturales barones suos suis bonis spoliavit, et quæcunque potuit abradere, inconsulte hostibus regni distribuit, ipsi regi et regno insidiantibus. Addidit etiam comes, quod ipse infinitos proventus et innumerabilem pecuniam in suo tempore collegerat, nec erat in Anglia archiepiscopatus vel episcopatus, præter Eboracensem, Bathoniensem, et Wintoniensem, qui non vacaverit suo tempore. Similiter intulit de abbatiis, et comitatibus, et baroniis,[4] custodiis, et aliis excaetis; nec tamen thesaurus regius, qui deberet esse regni robur et confidentia, senserat incrementum. Sed rex, tam ejus quam aliorum naturalium hominum suorum spreto consilio, magis ac magis, ut incepit, deliravit; et se voluntati Romanorum, præ- The king rebuked by his brother, Richard of Cornwall.

[1] *reponendam*] reponendum, B.
[2] *expendendam*] expendendum, B. C. om. *magnatum*.
[3] *asportandam*] asportandum, B.
[4] C. ins. *et*.

A.D. 1237. cipue legati, quem[1] inconsultius advocaverat, mancipavit adeo, ut videretur quasi vestigia sua adorare; affirmans se tam in publico quam secreto, sine domini sui Papæ vel legati consensu, nil posse de regno disponere, transmutare, vel alienare, ut non rex, sed feodarius Papæ diceretur. His igitur et aliis deliramentis rex omnium nobilium suorum corda cruentavit. Consiliarios quoque habuit infames et suspectos, qui hujus rei fomentum esse dicebantur, quos iccirco magis habebant nobiles Angliæ exosos, quia de regno ipso duxerunt originem. Et hi erant J[ohannes] comes Lincolniæ, S[imon] comes Legrecestriæ, frater G[alfridus][2] Templarius.

His unpopular counsellors.

Quomodo legatus saginatus est bonis Angliæ.

Gifts made to the legate.

Interim domino legato offerebantur dona pretiosa, tam in palefridis concupiscibilibus, quam vasis pretiosis et vestimentis mollibus et duplicibus,[3] pellibus variis et silvestribus, nummis, esculentis et poculentis; ita quod unus solus episcopus, scilicet[4] Wintoniensis P[etrus], cum constaret ei quod Londoniis esset hiematurus, quinquaginta boves pascuales et centum summas tritici electi et octo dolia vini meracissimi transmisit ei in alimentum. Alii quoque secundum vires et facultates suas ei similia contulerunt. Legatus vero, Romanam avaritiam temperando, non omnia, sed aliqua oblata sereno vultu suscepit gratanter, considerans illud Senecæ philosophicum; "Omnia oblata "recipere, avarum est; nulla, rebelle; aliqua, sociale."

---

[1] *quem inconsultius*] Written over an erasure; Par. has written in the margin, "quia ad infirmandas quas-"dam causas." This is introduced into the text in C.

[2] See below, under the year 1238.

[3] C. ins. *et.*

[4] *scilicet . . Petrus*] In the margin.

Quomodo dominus rex adventum comitis de Provincia sitienter desideravit et pro ipso properanter misit. A.D. 1237.

Vacat. The king sends for Raymond Berenger, count of Provence.

Rex interea comitem Provinciæ, patrem reginæ, precibus pulsavit multiplicibus, tam epistolis quam nuntiis multiplicatis, ut ipse dignaretur soceri sui terram intrare et de thesauro suo partem secum rediturus asportare. Unde a multis credebatur, quod proinde extorsit rex tricesimam a terra sua, ut ei et talibus distribueretur. Comes vero, tractus[1] lucri amore, concito venit vocatus; sed antequam ad mare pervenisset, nullis Francorum est blanditiis vel donariis detentus, licet rex eorum primogenitam ejus duxisset in uxorem. Guerræ[2] motæ in partibus Provincialibus eundem comitem sub magna festinatione revocarunt. Quod audiens rex, festinanter misit ei mille marcas ad adquietanda viatica sua et faleras in regno Francorum comparandas.

De colloquio inter regem Angliæ et regem Scotiæ apud Eboracum habito.

Dubium hoc. The nobles summoned to York, 14 Sept.

Eodem quoque anno scripsit rex omnibus magnatibus suis, ut coram eo et domino legato in festo Exaltationis sanctæ Crucis apud Eboracum convenirent, de arduis negotiis regnum contingentibus tractaturi. Venerat autem eis obviam rex Scotiæ, vocatus a rege Angliæ et legato, apud Eboracum, ut, ibi habita communi deliberatione, de pace reformanda inter eos feliciter componeretur, et Dei dante gratia, omnis lis mota prævia ratione sedaretur, et de juste utrique debitis satisfieret. Ubi tandem cum pervenissent, sic elaboratum est, ut rex Scotiæ perciperet de regno Angliæ trecentas libratas terræ sine castri[3] constructione, homagiumque regi Angliæ faceret, et fœdus

Treaty with Alexander II., king of Scotland.

[1] *tractus*] tactus, C.

[2] *guerræ motæ*] guerram motam, C.

[3] *castri constructione*] regni constructione castelli, C.

A.D. 1237. inter eos amicitiæ sanciretur, et hoc se fideliter facturum rex Angliæ et conservaturum juraret,[1] et sic omnis querela et vendicatio ex parte regis Scotiæ conquiesceret. Volenti autem domino legato intrare regnum Scotiæ, ut ibi de negotiis ecclesiasticis tractaret, sicut in Anglia, respondit rex Scotiæ, "Non me memini "legatum in terra mea vidisse, nec opus esse aliquem "esse vocandum, Deo gratias; nec adhuc opus est, "omnia bene se habent. Nec etiam tempore patris "mei vel alicujus antecessorum meorum visus est "aliquis legatus introitum habuisse, nec ego, dum mei "compos fuero, tolerabo. Veruntamen, quia fama te "sanctum virum prædicat, munio te, ut si forte ter-"ram meam ingrediaris, caute progrediaris, ne quid "sinistri tibi contingat. Indomiti enim et silvestres "homines ibi habitant, humanum sanguinem sitientes, "quos nec ego ipse valeo edomare, qui, etiam si in "vos irruant, nequeo eos cohibere. Me etiam nuper, "ut forte audistis, voluerunt invadere et a regno "expellere exhæredatum." Quibus auditis, legatus avidam voluntatem intrandi Scotiam temperavit, et latera regis sui, scilicet Angliæ sibi per omnia obedienti[s], non reliquit. Remansit autem cum rege Scotiæ quidam Italicus legati consanguineus, quem rex cingulo militari, terram etiam conferendo, ne penitus rebellis videretur, nobilitavit. Et sic soluto concilio, rex Angliæ cum legato suo[2] versus australia remeavit.

The legate cautioned by the king not to enter Scotland.

Quomodo legatus nimis fastigiosus se præparaverit ad concilium celebrandum.

Appropinquante vero tempore concilii, jussit sibi legatus sedem parari[3] in occidentali parte ecclesiæ Sancti Pauli Londoniis fastigiosam nimis et sollempnem, longis trabibus et sedilibus gradatim exaltatam. Misit

Preparation by the legate for a council in S. Paul's.

[1] *juraret*] juraturus, C.
[2] *suo*] Interlined.
[3] *parari*] præparari, C.

igitur literas suas, ut vocati omnes Angliæ prælati, A.D. 1237.
scilicet archiepiscopi, episcopi, abbates, priores installati,
tam sub conventus sui vel capituli quam suo nomine
literas procuratorias deferentes, ut quicquid in concilio f. 106 *b*.
statueret legatus, ratum utrobique haberetur. Venerunt igitur omnes juxta mandatum domini legati, nimis vexati et fatigati in corporibus propriis equorum et viaticis, utpote ingruente hyeme et multiformi tempestate, omnes[1] prælati suæ legatiæ, Angliæ tamen potissime.

De vento validissimo et dampnoso nimis.

Advenerat etiam cum aliis ad idem concilium pro- Violent storm, 22 Nov.
perantibus quidam clericus, nomine magister Walterus cognomento Pruz, qui palam asseruit, omnes fere planetas sub uno signo, scilicet[2] Capricorno, tunc convenientes commotionem magnam in aere facturos et ventos validissimos commoturos; pestemque magnam animalium, præcipue cornutorum, quæ[3] pecudes vel pecora appellamus, subsecuturam pronuntiabat. Et[4] addidit quasi jocose, "Utinam non hominum cornu-" torum, scilicet episcoporum." Nec fefellit omnino hæc prædicentis opinio. Statim[5] enim ecclesiam Sancti Pauli, ubi tunc erant congregati, tantus ventus concussit, quod omnes, præcipue legatum, tremor magnus occupavit. Nocte autem sanctæ Ceciliæ, nubeculæ teterrimæ, turritæ, et inordinatæ, luna existente prima, in occidente apparuerunt; et cœperunt mugire tonitrua, micare choruscationes, venti quoque commoveri, et per totam noctem sequentem et diem ventus inhorruit validissimus, qualem non se meminit aliquis prævidisse; et hic

[1] *omnes . . . potissime*] In the margin.
[2] *scilicet Capricorno*] Interlined.
[3] *quæ . . . appellamus*] In the margin.
[4] *Et . . . episcoporum*] In the margin.
[5] *Statim . . . occupavit*] In the margin.

A.D. 1237. ventus per quindecim vel plures dies duravit continuatus. Corruerunt robora radicitus avulsa, domus, turres, ædificia motionem senserunt vel ruinam, ut merito aer perturbationi hominum videretur concordare.

De congregatione et præparatione [*in*] *concilium.*

Council at St. Paul's under the legate, 19 Nov.

Cum igitur convenissent Londoniis prælati Angliæ in ecclesia Sancti Pauli, die prima concilio assignata, scilicet in crastino octabarum sancti Martini, non comparuit legatus, quia episcopi rogaverant eum ut ea die daretur eis copia inspiciendi quæ proposuit statuere et secum super his deliberare, ne aliquid in præjudicium eorum statuere attemptaret. Altera igitur die, constitutis in secretis et abditis locis militibus armatis et servientibus circiter ducentis, quos ei ad instantiam[1] precum suarum dominus rex commodaverat, timebat valde sibi, eo quod dicebatur, eum nimis velle desævire in eos, qui plura habebant beneficia, et præcipue in illegitimos. Apparuit autem summo mane, scilicet diluculo, in ecclesia prædicta. Erat autem ibi tot expectantium multitudo tam compressa, quod ipsi legato erat ingressus difficillimus. Et ingressus ecclesiam coram majori altari[2] pontificalibus se induit, scilicet superpellicio et desuper capa chorali, pellibus variis furrata, et mitra. Et præcedentibus archiepiscopis Cantuariensi et Eboracensi eum, cum processione sollenni, cum cruce et cereis accensis, et cum letania, sedem suam ascendit, per gradus pompose, ut dictum est, præparatam,[3] et jam pomposius tapetis et palliis redimitam, collocante se a dextris domino Cantuariensi et Eboracensi a sinistris, propter quod orta est inter eos dissensio, scilicet de ordinatione sessionis. Et appellatum est ex parte Eboracensis, pro jure suo, quod sibi ven-

[1] *instantiam*] instantium, B. C. is correct.

[2] *altari*] So corrected in the margin. The text has *ecclesia*.

[3] *præparatam*] paratam, C.

dicabat. Lecto igitur sollenniter Evangelio, scilicet,[1] *Ego sum pastor bonus*, sicut moris est, dictisque collectis propriis ab ipso legato, et cantato *Veni Creator Spiritus*, appellatoque ab Eboracensi, ut dictum est, sederunt juxta legatum duo archiepiscopi, Cantuariensis a dextris, Eboracensis a sinistris. Quibus dixit legatus, volens ipsam controversiam pacificare, neutrius tamen juri derogando; "In bulla domini Papæ stat imago " Pauli a dextris crucis in medio bullæ figuratæ, et " Petri a sinistris; nulla tamen est inter tantos sanctos " orta[2] unquam contentio, ambo enim sunt in coæquali " gloria. Veruntamen propter Petri clavigeri digni- " tatem, et apostolatus principatum, necnon et cathe- " dralem dignitatem, cum prioratu vocationis, merito " a dextris crucis ejus imago collocanda videtur. Sed " quia Paulus credidit in Christum quem non vidit, a " dextris figuratur; *Beati enim qui non viderunt*, etc. " Sic dominus Cantuariensis, totius Angliæ primas, et " qui præest antiquissimæ ac nobilissimæ ecclesiæ Can- " tuariensi, necnon et Londoniensi quæ[3] est Sancti Pauli, " non sine ratione a dextris est collocandus." Et ex tunc sequentibus diebus sedit Cantuariensis a dextris, Eboracensis a sinistris. Secundo autem die, concilio jam inceptio, missi sunt ex parte domini regis comes Lincolniensis J[ohannes], et Johannes filius Galfridi, et Willelmus de Ræle,[4] canonicus Sancti Pauli; ut dicto legato ex parte regis et regni inhiberent, ne ibi contra regiam coronam et dignitatem aliquid statuere attemptaret. Et remansit ibi, ut hoc observaretur, W[illelmus] de Raele,[4] indutus capa canonicali et superpellicio, aliis recedentibus. Eodem quoque die petiit dominus Simon Cantuariensis archidiaconus dominum legatum in audientia omnium, ut audiretur ab omnibus autenticum suæ legationis, a domino Papa sibi commissum;

A.D. 1237.

Settlement by the legate of the seats of the archbishops of Canterbury and York.

S. Joh. xx. 29.

Second day of the council.

Message from the king.

The legate's commission read.

[1] *scilicet . . bonus*] In the margin. It is not in C.

[2] C. ins. *discordia nec.*

[3] *quæ*] qui, B.

[4] *Ræle*] Ralegh, C. In the second case, *Raelegh.*

A.D. 1237. quod et factum est. Et eodem die ad impetrationem
Privileges as to the festivals of S. Edward. domini regis lectum fuit quoddam privilegium de festivitatibus sancti Ædwardi per totam Angliam celebrandis.
Canonization of SS. Francis and Dominick. Et de mandato domini Papæ, de sanctis Francisco et Dominico[1] canonizatis. Et quia audierat dominus legatus, dum adhuc in hospitio suo esset, multos pluribus ecclesiis beneficiatos, nobiles sanguine et possessionibus, et illegitimos, de quibus mentionem in quodam statuto concilii fecerat, contra ipsum murmurasse et ei etiam
Certain nobles act as a body-guard to the legate. insidias præparasse, quosdam magnates, scilicet comitem Marescallum G[ilebertum] et comitem Lincolniæ J[ohannem] et comitem de Monteforti S[imonem] et quosdam de familia domini regis, cum gladiis et fustibus munitos ad tuitionem sui suorumque, secum ad concilium duxit et reduxit. In concilio vero, cum statutum contra eos qui plura beneficia optinuerunt contra concilium Lateranense pronuntiaretur, episcopus Wigorniensis Walterus, scilicet de Cantelupo, surgens in medio, deposita
Speech of bishop Walter de Cantelupe on the proposed statute against pluralities. mitra sua, sic dominum legatum est affatus; "Pater
" sancte, cum multi nobiles, quorum sanguis noster est,
" plura optineant beneficia, cum quibus nondum dis-
" pensatum est, quorum etiam aliqui provectæ sunt
" ætatis et usque ad præsens honorifice vixerunt, et
" hospitalitatem ad posse procurando elemosinas paten-
" tibus januis erogarunt, durum esset nimis tales, suis
" beneficiis spoliatos, in ignominiosam trudi pauper-
" tatem. Quidam vero juvenes feroces ac strenui
" maximis periculis se opponerent, antequam suis se
" sinerent privari beneficiis, unico tantum retento; quod
" bene perpendo per memetipsum; antequam enim ad
" istam vocarer dignitatem, proposui in animo meo,
" quod si unicum amitterem beneficium talis prætextu
" constitutionis, omnia amitterem. Unde timendum est,
" quod multi ad præsens in simili proposito perseverent.[2]
" Quoniam igitur multitudo talium in causa est, sanctæ

[1] *Dominico*] Domnino, B. C. is correct.

[2] *perseverent*] præseverent, B.

" paternitati vestræ supplicamus, quatinus ob salutem A.D. 1237.
" vestram et nostram super hujusmodi statuto dominum
" Papam consulatis. Præterea cum statutum vestrum f. 107.
" in religione sancti Benedicti ad omnes æqualiter se
" extendat, et durum sit multis, tum propter locorum
" penuriam, et præcipue monialibus, cum sint debiles
" et fragiles, hoc statutum observare, necesse est huic
" rigori discretum addere temperamentum. Super quo
" etiam postulamus, ut dominum Papam super his[1] veli-
" tis consultare." Cui dominus legatus respondit, quod si omnes prælati, scilicet isti[2] præsentes archiepiscopi et episcopi, una cum eo super his domino Papæ scriberent, libenter consentiret. Et sciendum, quod quia aliqui opinabantur, sicut datum fuit intelligi domino legato, quod statuta sua robur nisi tantum in tempore suæ legationis non optinerent, jussu ejusdem surrexit in medio quidam clericus suus, magister scilicet Attho,[3] et aperto libro autentico, scilicet registro domini Papæ, ad majorem auctoritatem, ut validius talium opinionem improbaret, quandam decretalem legit distincte et aperte, quam dominus legatus distinguens approbavit; per illam asserens manifeste, quod etiam post recessum ejus sua statuta perpetuæ firmitatis robur debeant optinere. Nec prætereundum, quod primo die concilii, collocatis, ut prædictum est, archiepiscopis, Cantuariensi scilicet a dextris, Eboracensi[4] vero a sinistris, perlectoque Evangelio, *Ego sum pastor bonus*, dictisque collectis ad hoc pertinentibus, indictoque silentio, et turba comprimente castigata, dominus legatus sedendo, quasi tubam vocem suam exaltans, sermonem suum inchoavit, thema suum sic præordinando, *In medio sedis et in circuitu ejus quatuor animalia plena oculis ante et retro;* in sermone prosequendo innuens, quod prælati, quasi animalia

The statutes of the legate are to have force after his departure.

The legate opens the council with a sermon.

Apoc. iv. 6.

[1] *his*] hujusmodi, C.
[2] *isti*] hic, C.
[3] See two letters of Grosseteste to Otho respecting the nomination by the legate of this clerk Atto to a prebend at Lincoln. Epist. xlix. p. 144; lxxiv. p. 241.
[4] C. ins. *archiepiscopo.*

A.D. 1237. habentia oculos ante et retro, debent esse in rerum sæcularium dispositionibus providi, et in spiritualibus circumspecti, priora sequentibus caute continuantes. Et post sermonem legi fecit statuta alta voce et distincte, quæ firmiter statuit observari, quæ subscripta in hoc libro duximus annotari.

He then reads the statutes.

Incipit[1] *concilium celebratum in ecclesia Sancti Pauli Londoniis in octavis Sancti Martini a legato Ottone, cardinali in Carcere Tulliano.*

Statutes of the council.

Quoniam domum Domini decet sanctitudo et ministris ejus a Domino dicitur, *Sancti estote, quoniam sanctus*
Lev. xix. 2. *sum ego Dominus Deus vester*, satagit astutia humani generis inimici, ut sanctitatem subtrahat vel destruat utrobique, dum in plerisque locis et ne consecrentur ecclesiæ [impedit][2] vel retardat,[3] et ne suo digne fungantur officio, ministrorum mores et vitam multorum vitiat et depravat, sanctorum patrum regulis et statutis, generaliter omnibus Christianæ religionis profectibus opponendo.
Cf. 1 Pet. v. 9. Huic est igitur armata manu a cunctis Christi fidelibus fortiter in fide resistendum, et ad ejus molimina renovatis et novis semper utendum viribus enervanda; sicut
Gen. xxvi. 15. Ysaac puteos quos foderant filii Abrahæ, sed humo impleverant Palæstini, prius studuit renovare, deinde alios fodere prorsus novos. Denique nos Otto, miseratione divina Sancti Nicholai in Carcere Tulliano diaconus cardinalis et apostolicæ sedis legatus, ad partes Angliæ cum legationis officio a sede Apostolica destinati, divino fulti auxilio, et astantis concilii suffragio et consensu, ad roborandum et reformandum statum eccle-

These are the "Constitutiones Othonis Cardinalis," printed in Wilkins, Concilia, i. pp. 649–656, from MSS. Reg. 9. B. ii., Hatton 24, and a Lambeth MS. (probably 538).

[1] At the foot of the page is a representation of the council; "concilium Londoniis celebratum ab "Ottone legato."

[2] This and the other words in brackets are from Wilkins. The copy used by the St. Alban's scribe must have been very incorrect, and Paris can have taken no pains with its revision. The constitutions are printed by Lyndwood, Spelman, Johnson, &c., as well as by Wilkins.

[3] *retardat*] deturbat, Wilkins.

siasticum in partibus Anglicanis, salvis aliis canonicis institutis, quæ cum reverentia volumus et cupimus observari, quædam ex commissa nobis potestate duximus observanda, quæ per certos [1] articulos fecimus digeri et distingui. A.D. 1237. Constitutions of Otho.

De ecclesiarum dedicatione.

On the dedication of churches.

Basilicarum dedicatio a veteri Testamento initium dignoscitur habuisse et in novo est a sanctis patribus observata, in quo est eo dignius et studiosius facienda, quo in illo tantum offerebantur hostiæ animalium mortuorum, in isto vero cælestis hostia viva et vera, Ipse scilicet unigenitus Dei Filius, in altari offertur pro nobis manibus sacerdotis. Quare statuerunt provide sancti patres, ne in aliis locis quam Deo dicatis, nisi necessitatis causa, celebraretur officium tam sullime. Porro quia vidimus per nos ipsos et a plerisque audivimus tam salubre ministerium contempni vel saltem negligi a nonnullis, dum multas invenimus ecclesias et etiam cathedrales, quæ licet sint ab antiquo constructæ, nondum tamen sunt consecratæ oleo sanctificationis, volentes huic periculosæ negligentiæ obviare, statuimus et statuendo præcipimus, ut omnes ecclesiæ cathedrales, conventuales, et parrochiales, quæ perfectis parietibus sunt constructæ, infra biennium per diocesanos episcopos ad quos pertinet vel eorum auctoritate per alios consecrentur. Sicque infra simile tempus fiat in de cætero construendis. Et ne tam salubre statutum [2] transeat in contemptum, si loca hujusmodi non fuerint infra biennium a perfectionis tempore dedicata, a missarum sollempniis usque ad consecrationem manere statuimus interdicta, nisi aliqua rationabili causa excusentur. Ad hoc, ne præsumant abbates [aut] ecclesiarum rectores antiquas ecclesias consecratas sub prætextu pulchrioris vel amplioris fabricæ faciendæ diruere, absque licentia

All churches to be consecrated within two years of their completion.

[1] *certos*] ceteros, B.

[2] *statutum*] consilium, C., with *vel statutum* in the margin.

A.D. 1237. Constitutions of Otho.

diocesani episcopi et consensu, præsenti statuto districtius inhibemus. Diocesanus vero diligenter consideret, utrum expediat dare licentiam vel negare;[1] et si dederit, attendat et intendat, ut opus quam celerius poterit consummetur; quod extendi statuimus ut volumus ad jam cœpta. De capellis[2] vero minoribus nil novi duximus statuendum, consecrationes earum, qualiter et quando fieri debeant, diffinitionibus canonicis relinquentes.

De sacramentis ecclesiasticis.

On the sacraments.

Sacramenta ecclesiastica, in quibus tanquam in vasis cælestibus salutis remedia continentur, necnon oleum sanctificatum et crisma, a ministris ecclesiæ pure atque devote, qualibet exclusa cupiditatis labe, statuimus et statuendo præcipimus exhiberi, nulla difficultate in eis adhibita exhibendis, prætextu consuetudinis alicujus, qua dicantur ab eis qui ea recipiunt aliquibus aliqua persolvenda. Sacramenta vero principalia quæ sunt et quot, propter simpliciores duximus exprimenda; sunt enim baptismus, confirmatio, pœnitentia, eucaristia, extrema unctio, matrimonium, atque ordo. De quorum quolibet in sacris canonibus est tractatum [diffusius] et plenius ordinatum. Sed quia non est leve canonum girare [volumina], et ignorare medico medicinale officium nimis[3] grave, statuimus ut in susceptione curæ animarum et ordinis sacerdotii examinentur de his præcipue ordinandi. Archidiaconi quoque decanatuum suorum conventibus[4] sacerdotes maxime in his studeant erudire,[5] docentes eos qualiter circa baptismum, pœnitentiam, eucaristiam, et matrimonium debeant se habere.

---

[1] *negare*] negari, B.
[2] *capellis*] capellanis, B.
[3] *nimis*] minus, B.
[4] *conventibus*] comentibus, B.
[5] *erudire*] exrudire, B.

De baptismo. A.D. 1237.

Constitutions of Otho. On baptism.

Ad baptismum sollempniter celebrandum duo [tempora [1]], scilicet sabbatum ante resurrectionem Domini et sabbatum ante Pentecosten, sunt a sanctis canonibus propter misterium [2] deputata. Sed quidam, ut audivimus, in partibus istis diabolica fraude decepti, periculum suspicantur, si præfatis diebus pueri baptizentur, quod arbitrari vel utcunque [3] metuere sanæ fidei penitus adversatur, [et] manifeste convincitur esse falsum, cum summus pontifex personaliter illud misterium [2] sollempnizet et diebus baptizet sollempniter memoratis, et in aliis mundi partibus servet ecclesia illud idem. Quare statuimus, ut a tanto errore prædicatione frequenti populus f. 107 *b.* avertatur, et ad sollempnizandum præfatis diebus baptismum et baptizandum pueros suos studiosius meditentur. Statuimus insuper, ut parrochiales presbiteri, formam baptismi firmiter addiscentes, eam parrochianis suis frequenter exponant diebus Dominicis in vulgari, ut, si articulus necessitatis emergat, quo ipsos aliquem oporteat baptizare, eam sciant et valeant observare; quæ utrum servata fuerint, inquirant postmodum diligenter.

De avaritia sacerdotum arcenda, ne aliquis sacerdos quasi conductitius aliquid accipiat a venientibus ad pœnitentiam.

Priests who demand a fee for penance, and the other sacraments to be denied.

Auditu horribili audivimus et relatu, quod quidam, scilicet miseri sacerdotes, dum forsan in beneficium vicariæ vel ad firmam, seu quacunque alia quæstus causa, proventus ex altari aut ex pœnitentia venientes [4] recipiunt, non aliter admittunt ad pœnitentiam confitentes, nisi prius ab ipsis in sinu avaritiæ suæ quippiam reponatur. Sicque faciunt de aliis sacramentis. Quoniam igitur qui talia agunt regno Dei et beneficio

[1] *tempora*] so Wilkins. C. has *sabbata* in the margin.

[2] *misterium*] ministerium, Wilkins.

[3] *utcunque*] utrumque, B.

[4] *venientes*] venientis, B.

A.D. 1237. Constitutions of Otho.

ecclesiastico sunt indigni, statuendo districte præcipimus, ut inquisitione arctissima per episcopos de his facta, qui tale aliquid commisisse repertus fuerit, et a beneficio, quod optinet, removeatur omnino, et ab officio, quod perperam gessit, perpetuo suspendatur.

De confessoribus per decanatus constituendis.

Confessors to be appointed in the deaneries.

Quod in quodam concilio statutum invenimus approbantes, statuimus, ut per quoslibet decanatus prudentes viri et fideles constituantur per episcopum confessores, quibus personæ et minores clerici confiteri valeant, qui decanis erubescunt confiteri forsitan et verentur. In ecclesiis vero cathedralibus confessores institui præcipimus generales.

De qualitate ordinandorum. Qui sint ordinandi et qualiter.

Who may not be ordained.

Sacer ordo eo est digno dignius conferendus, quo ab ordinato sacramenta cætera conferuntur. Quare cum periculosum sit minus [1] dignos, idiotas, illegitimos, irregulares, et extraneos aut sine titulo certo et vero aliquos ordinari, statuimus ut ante collationem ordinum de his omnibus per episcopum indago diligens habeatur. Et ne, reprobatis qui fuerint reprobandi, approbatis clanculo se valeant immiscere reprobati, in examinatione scribatur numerus et nomina approbatorum; et qui scripti fuerint postmodum in ordinationis limine perlecta scriptura discretione sollicita requirantur, ipsaque scriptura apud episcopum vel ecclesiam [cathedralem] conservetur.

De firmariis et vicariis ecclesiarum.

Dignities, offices, &c., not to be farmed.

Ecclesias dari ad firmas, vel generaliter constitui vicarium [2] in eisdem, nostra nequaquam volumus auctori-

[1] *minus*] nimis, B. C. has *nimis indignos*.

[2] *vicarium*] firmarios, Wilkins.

tate fulciri. Sed propter infirmitatem multitudinis, quæ in causa est, ne videamur potius laqueos inicere quam invenire remedia, prohibitionis edictum contra ea emittere formidamus. Quibusdam tamen moribus[1] ex eis orientibus, ad nostram delatis notitiam, occurrere coarctamur. Accidit enim plerumque, ut dum hi, qui firmarii appellantur, lucrari plus appetant quam exsolvant, turpes exactiones faciant,[2] quæ interdum etiam cadunt in symoniacam pravitatem. Quare statuendo districtius prohibemus, ne dignitates vel officia, puta decanatus vel archidiaconatus, sive proventus ex ecclesiasticæ vel spiritualis jurisdictionis exercitio, sive ex pœnitentia vel altari, seu aliis sacramentis quibuslibet venientes, ad firmam de cætero nullatenus concedantur. A.D. 1237. Constitutions of Otho.

De ecclesiis ad firmam dandis et qualiter.

Cum laicis ecclesias dari ad firmas sit penitus inhonestum, et clericis quibuscumque ad longum tempus, propter continuationem temporis, quæ afferre consuevit periculum, ecclesiis posset esse dampnosum, utrumque districtius inhibentes statuimus ut nec laicis unquam, nec personis etiam ecclesiasticis ultra quinquennium ulterius ecclesiæ ad firmam concedantur, nec finito quinquennio renoventur eisdem, nisi prius ipsas habuerint alii mediate.[3] Et ut omnia sint in tuto, præcipimus, ut præsentibus episcopis vel archidiaconis firmarum fiat conventio, ex qua plures literæ conscribantur quarum una remaneat penes ipsos. Churches not to be farmed at all by laymen, nor by ecclesiastical persons for more than five years.

Item de eodem.

Alicubi audivimus contigisse, quod vacante pingui ecclesia quam quidam optabat habere nec tamen audebat eam recipere ut persona, ne aliis ipso jure beneficiis quæ optinuit privaretur, callide procuravit, ut ecclesia Artifices to hold a benefice by farm forbidden.

[1] *moribus*] morbis, Wilkins.
[2] *faciant*] faciunt, B.
[3] *mediate*] immediate, Wilkins.

A.D. 1237. Constitutions of Otho.

illa sibi ad firmam perpetuo traderetur; ita quod modicum quid inde solveret alii nomine personatus, sibique totum reliquum retineret. Quo dante causam, edicto statuimus, ut [nulla[1] ecclesia, vel præbenda, vel quis alius redditus ecclesiasticus] in toto[2] vel in parte ad firmam alicui sub quocunque colore in beneficium[3] conferatur, cassum et inane fore penitus decernentes, si contra fuerit attemptatum.

De vicariis ordinandis.

No one to be admitted to a vicarage, unless a priest, or a deacon ready to be ordained priest.

Ad vicariam statuimus nullum admittendum, nisi jam presbiterum ordinatum, vel saltem diaconum in proximis quatuor temporibus ordinandum, qui renuncians beneficiis aliis,[4] si qua habet curam animarum habentia, juret residentiam ibi facere, ac eam faciat continue corporalem; alioquin institutionem illius[5] fore nullam decernimus et vicariam alii conferendam. Sic eluditur illi dolo, quo sæpe assignato alicui nomine personatus modico simulate dabatur illi ecclesia sub ficto nomine vicariæ, qui timens alia beneficia perdere metuebat eam recipere ut persona. De jam institutis vero vicariis, qui non sunt presbiteri, cum vicarii teneantur personis[6] et ecclesiis deservire, statuendo præcipimus, ut infra annum ad[7] minus se faciant in presbiteros ordinari. Alioquin, si per eos steterit, quo minus infra annum, ut diximus, ordinentur, eos ex tunc vicariis eisdem fore decernimus privatos; et de residentia circa eos statuimus, quod de instituendis supra diximus statuendum.

De ecclesiis conferendis et qualiter. Ne prætextu opinionis vel famæ ecclesia conferatur absentis.

Benefices not to be filled up on

Ad elidendum fallacias iniquorum, sagaci est studio laborandum cuilibet justitiæ amatori, ne si torpescat

[1] The words in brackets are from Wilkins.

[2] *toto*] tota, B.

[3] *beneficium*] perpetuum, Wilkins.

[4] *aliis*] om. C.

[5] *illius*] ipsius, C., as Wilkins.

[6] *personis et*] in propriis personis, Wilkins.

[7] *ad . . . annum*] om. C.

rectorum industria, simplicitas a versutia supplantetur et succumbat veritas [1] falsitati. Sane relatione accepimus plurium, quod quidam in absentis beneficium oculos jacientes, novos fingentes rumores, asserunt se audisse mortuum esse vel beneficium resignasse beneficii possessorem; sicque procurant in istud beneficium quomodolibet se intrudi; et si forsitan reviviscens qui mortuus fuerat ad suam ecclesiam revertatur, "Nescio te, frater," respondeatur eidem, et clauditur janua contra eum. Nonnulli etiam, nimia cupiditate cæcati, non solum in absentium beneficium, sed etiam in præsentium clanculo irrumpere, vel ubicumque possunt ea invadere, non formidant; et cum intro fuerint, nec prosunt sententiæ, nec aliquid, quo valeant mitti foras, quoniam armorum potentia se defendunt. In utroque igitur articulo remedium quale possumus adhibentes, statuimus, districtius prohibentes, ne prætextu opinionis vel famæ, quæ de morte vel de cessione habeatur absentis, ejus beneficium aliquatenus conferatur; sed prælatus, donec plenius de alterutro instruatur, expectet. Alioquin ad resarciendum omne dampnum ex hoc inflictum absenti eum fore decernimus obligatum, et illum, qui se procuravit intrudi, præter restitutionem dampnorum officio beneficioque suspensum protinus ipso facto. Quod et ad illum extendi volumus, qui beneficium ecclesiasticum altero possidente auctoritate propria, vel [temeritate] potius, vi vel clam occupare præsumit, vel postquam declaratum fuerit ad alium pertinere, armis se defendere nititur in eodem.

A.D. 1237. Constitutions of Otho. the mere report of the death or cession of their occupants.

Ne ecclesia una in plures personatus vel vicarias dividatur.

Cum "ars artium," teste beato, Gregorio [2] "sit regi- "men animarum," non cessat antiquus sophista suæ

One church is not to be

[1] *veritas*] veritatis, C.

[2] S. Gregor. Reg. Pastor. i. 1, p. 3.

A.D. 1237. Constitutions of Otho. f. 108. divided into several vicarages or parsonages.

girare volumina[1] fraudis, et in falsæ prætentionis[2] studere fallaciis, quo valeat concludere discipulis[3] artis et eos excludere a salute quos imperitos invenerit vel incautos. Hoc est quod facit transgredi mandata Dei, et sanctorum patrum regulis contraire, dum nec sermo divinus nec sanctiones canonicæ a distorto itinere possunt reducere peccatores. Exigit enim ars nostra catholica, ut unicus et in una ecclesia sit magister perfectus, ordine, habitu, vita, scientia, et doctrina; et quod pura sit ecclesiæ ordinatio atque simplex. Sed objectio diaboli multos facit in hoc dogmate deviare, dum interdum eo suggerente non uni tantum una datur ecclesia, sed pluribus, prætextu plurium patronorum, ut sint plura capita in eodem corpore quasi monstrum. Et interdum consentit persona, quæcunque sit occasio, ut aliquid concedatur alii nomine personatus absque magistro; præterea ecclesia sæpe [desolata] manet,[4] dum nec persona in ea, nec saltem vicarius invenitur perpetuus; sed aliquis forte simplex sacerdos, qui nec jus habet nec etiam juris imaginem in eadem. Et si moram forsitan persona ibi trahat, non est tam perfectus ordine, quoniam non sacerdos; nec habitu, quoniam visus ab aliquo, non clericus sed miles potius putaretur; de vita, scientia, et doctrina, est ei modica heu! cura. Ordinatio quoque ecclesiæ raro fit simplici oculo, ut deberet, nec enim commenta fraudis diabolicæ desunt ibi. Nam interdum, ut audivimus, alicui confertur ecclesia hoc pacto[5] tacite vel expresse, quod aliquid ibi retineat instituens vel præsentans, vel aliquam alius ex ea percipiat portionem, qui totum erat forsitan habiturus, nisi juris impotentia, vel metu perdendi alia beneficia, dimisisset. Cedit etiam quis ali-

[1] *volumina*] Above this Par. has interlined *vel -mo, vel -i*, i.e. *molimina*. C. has in the text *vel moṛaṛi*.

[2] *prætentionis*] Pois, B. Wilkins gives *positionis*.

[3] Wilkins ins. *hujusmodi*. C. ins. *et*.

[4] *manet*] maneat, B.

[5] *pacto*] acto, B. C. has been corrected.

quando personatui, et ab instituto inibi recipit post- modum vicariam, quod fieri non præsumitur sine fraude. Has igitur diminutiones et particulares assignationes et mutationes, tanquam arti nostræ contrarias, reprobantes, ne de cætero fiant penitus prohibemus, firmiter statuentes, ut nunquam deinceps in plures personatus vel vicarias una ecclesia dividatur. Et quæ divisæ sunt hactenus, quam citius se facultas optulerit, integrentur; nisi forsan sic[1] instituta fuerit ab antiquo, ubi est per loci episcopum providendum, quod tam redditus, quam parrochia[2] congruis inter eos portionibus et regionibus [dividantur]. Provideant etiam diocesani ut semper apud ecclesiam resideat aliquis,[3] qui de animarum cura sit sollicitus, ac se in celebratione divinorum et collatione sacramentorum exerceat utiliter et honeste. A.D. 1237. Constitutions of Otho.

De residentia in ecclesiis facienda.

De residentia vero in ecclesiis a rectoribus facienda videtur nobis consulendum facto potius quam statuto. Extant enim concilia Romanorum Pontificum luce clarius loquentia super eo, propter quod major requiritur executio statutorum quam editio sanctionum. Idem quoque per omnia dicimus et sentimus de his, qui plures dignitates, personatus, seu beneficia, curam animarum habentia, contra constitutionem concilii generalis, absque dispensatione sedis Apostolicæ speciali præsumunt in salutis suæ periculum detinere. The statutes concerning residence and pluralities to be put in force.

De habitu clericorum et qualiter se habere debeant.

Quoniam de habitu clericorum, qui non clericalis videtur sed potius militaris, grave scandalum laicis generatur, firmiter statuendo præcipimus, ut ad formam tam de vestibus clericorum quam de ornamentis equo- Of the dress of clerks.

[1] *sic instituta fuerit*] hæc statuta uerint, Wilkins.

[2] *parrochia*] ecclesia, Wilkins.

[3] *aliquis . . . sollicitus*] om. C.

A.D. 1237. Constitutions of Otho.

rum in generali concilio editam[1] per subtractionem beneficiorum ab episcopis restringantur; ita quod in mensura decenti vestes habeant et capis clausis utantur in sacris ordinibus constituti, maxime in ecclesia et coram prælatis suis et in conventibus clericorum et ubique in parrochiis suis, qui cum animarum cura ecclesias susceperunt. Et ut possint episcopi alios melius ad honestatem vestium, tonsuram et coronam decentem, et equorum ornamenta idonea coarctare, provideant ut a suis clericis commensalibus hæc prius faciant observari, habentes eos in vestibus, calcaribus, frænis, et sellis, clericalis gerentes habitum honestatis.

De rectoribus ecclesiarum contrahentibus clandestina matrimonia.

Clerks who have married secretly are to be deprived of their benefices.

Innotuit nobis, referentibus plurimis fide dignis, quod multi propriæ salutis immemores, matrimoniis contractis clandestine retinere cum uxoribus ecclesias, et ecclesiastica beneficia adipisci de novo, promoveri ad sacros ordines contra statuta sacrorum canonum non formidant. Deinde processu temporis proli susceptæ de tali copula expedire videtur, ipsis viventibus vel defunctis, per testes vel instrumenta probare[2] contracta fuisse matrimonia inter eos. Verum quia per clericos matrimonio seu contubernio intendentes procurari animarum perditio, negligi salus earum, et ecclesiastica diripi sub[stantia consuevit; et ut animarum saluti et ecclesiarum commodo consulatur, huic] morbo, qui multum invaluisse asseritur, sic duximus occurrendum; ut si repertum fuerit aliquos taliter contraxisse, et ab ecclesiis et[3] ecclesiasticis beneficiis, quibus tam eos quam quoslibet uxoratos fore decernimus ipso jure privatos, removeantur omnino. Et si qua bona post hujusmodi matrimonium qualitercunque quæsita fuerint,

[1] *editam*] edicta, B. C. is correct.
[2] *probare*] probatur, B.
[3] C. ins. *ab*.

per ipsos vel submissas personas de bonis eorum, ea nequaquam filiis vel uxoribus hujusmodi, sed ecclesiis quas tenuerunt vel in quibus habuerunt beneficia, protinus applicentur. Ipsi quoque filii ad ecclesias et ecclesiastica beneficia et ecclesiasticos ordines, velut inhabiles, nullatenus admittantur, nisi cum eis, exigentibus eorum meritis, fuerit canonice dispensatum. A.D. 1237. Constitutions of Otho.

De clericis concubinariis.

Licet ad profugandum a laribus ecclesiæ putridum illud turpitudinis libidinosæ contagium, quo decor ecclesiæ graviter maculatur, studuerunt semper ecclesiastici correctores, ipsum tamen tantæ improbitatis existit, ut semper se ingerat impudendum. Nolentes igitur tantam ecclesiæ ignominiam conniventibus præterire oculis incorreptam, statuta Romanorum Pontificum et maxime decretalem [1] Alexandri Papæ super hoc editam [2] [exequentes], statuimus et statuendo præcipimus, ut nisi clerici, et maxime in sacris ordinibus constituti, qui in domibus suis vel alienis publice detinent concubinas, eas a se prorsus removeant infra mensem, ipsas vel alias nullatenus de cætero detenturi, ab officio et beneficio sint suspensi; ita quod usquequo super hoc digne satisfecerint, de beneficiis ecclesiasticis se nullatenus intromittant; alioquin ipso jure ipsis eos [3] decrevimus fore privatos. Volumus quoque et districte præcipimus, ut archiepiscopi et episcopi diligentem faciant super hoc per omnes decanatus fieri inquisitionem, et quod statuimus observari. Clerks living with concubines are to dismiss them, or be deprived of their benefices. Concil. Lateran. 1179, Pars. 18. (Mansi. xxii. 348–352.)

De his qui immediate patribus succedunt in ecclesiasticis beneficiis.

Licet adeo detestati fuerint sancti patres, quod beneficia ecclesiastica jure possint hæreditario possideri, ut Benefices not to descend from

[1] *decretalem*] decretales, C. The *s* is erased in B.

[2] *editam*] edictam, B. editas, C.

[3] *eos*] ipsos, C., as Wilkins.

A.D. 1237. Constitutions of Otho. father to son.

in eis etiam sit interdicta successio sobolis bene natæ, quidam tamen de nephario coitu procreati, pede impudentiæ juris et honestatis auctoritatem calcantes, in beneficia hujusmodi, quæ patres eorum nullo modo[1] tenuerunt, irrumpere atque ausu temerario detinere non formidant. Hoc igitur nos, qui ad relevandum[2] honestatis ecclesiasticæ casum ad partes istas venimus attendentes, statuendo districtius prohibemus et prohibendo statuimus, ut ecclesiarum prælati aliquos tales in beneficiis hujusmodi, quæ patres eorum quocunque titulo tenuerunt, in totum vel in partem quocunque colore vel fraude instituere vel utcunque admittere immediate de cætero non præsumant. Illos vero, qui beneficia hujusmodi jam illicite sunt adepti, eis præsenti statuto decernimus fore privatos.

Contra latronum protectores.

Protectors of thieves to be excommunicated. f. 108 *b*.

Contra latronum flagitia, quibus nimis abundat regio Anglicana, quod nequaquam esset, ut accepimus, nisi majores eos defenderent et tenerent, sic duximus statuendum; ut nemo eos protegat vel defendat, seu teneat in domibus suis vel in villis, quos sciverint vel manifestum fuerit latrocinium exercere. Eos autem qui contra fecerint, si tertio moniti per ecclesiasticum judicem ordinarium ipsos a se non abjecerint, excommunicationi ecclesiasticæ subjugamus. Monitionem autem volumus et statuimus sufficere generalem, etiam si fiat alicujus vel alicui nomine non expresso, dummodo ita publice ac sollempniter fiat quod ad eorum notitiam valeat pervenire.

De esu carnium monachorum[3] *inter religiosos.*

Benedictines to abstain from meat.

Audivimus et lætati sumus, quod religiosi viri abbates ordinis sancti Benedicti, per Angliam constituti,

[1] *modo*] medio, Wilkins.
[2] *relevandum*] revelandum, B.
[3] *monachorum*] Introduced in the margin.

convenientes nuper in suo capitulo generali, tanquam *filii* juxta sermonem propheticum *ad suos terminos revertentes*, provide statuerunt ut de cætero secundum beati Benedicti regulam ab esu carnium debeant abstinere, exceptis debilibus et infirmis, quibus debet secundum ejusdem regulæ continentiam in infirmario provideri. Quod utique approbantes, statuimus inviolabiliter observari. Adicimus quoque, quod postquam novitii, anno probationis finito, gestaverint habitum monachilem, ad professionem juxta decretum vel decretalem felicis memoriæ Honorii Papæ districtione ecclesiastica vel canonica per abbatem protinus compellantur. Nec aliquis, qui professionem non fecerit, in abbatem vel priorem aliquatenus admittatur. Hoc autem, et quod de professione, finito[1] probationis tempore, faciendum duximus, ad canonicos regulares vel moniales duximus prorogandum. Super aliis vero, quæ ad correctionem vel reformationem tam canonicorum quam aliorum regularium noverimus pertinere, providere intendimus; et quæ ecclesiis eorum utilia, ipsis quoque salubria fuerint, concedente Domino, statuemus, et statuta mandabimus per eorum capitula sollempniter publicari.

A.D. 1237. Constitutions of Otho. Jerem. xxxi. 17.

Novices are to make their profession at the end of their year of probation.

This to extend to regular canons and nuns.

De officio archidiaconorum. Qualiter archidiaconi se habeant.

De archidiaconis quoque statuimus, ut ecclesias utiliter et fideliter visitent de sacris vasis et vestibus, et qualiter diurnis ac nocturnis officiis ecclesiæ serviatur, et generaliter de temporalibus et spiritualibus inquirendo; et quæ corrigenda invenerint, corrigant diligenter. Ecclesias autem superfluis non gravent expensis, sed procurationes exigant duntaxat, cum visitant, moderatas; non secum ducant extraneos, sed modeste se habeant tam in familia quam in equis; nec ut non visitent aut corrigant sive crimina puniant,

Of the office of archdeacons.

[1] *finito*] om. C.

A.D. 1237. Constitutions of Otho.

aliquid ab aliquo recipere non præsumant; nec sententiis aliquos involvant injuste, quo ab eis pecuniam possint extorquere. Cum hæc enim [et] talia simoniacam sapiant pravitatem, decernimus ut,[1] qui talia agere præsumpserint, sic extorta in duplum erogare in pios usus arbitrio episcopi compellantur, alias[2] salva nihilominus pœna canonica contra eos. Sint autem solliciti frequenter interesse capitulis per singulos decanatus, in quibus diligenter instruant inter alia sacerdotes, ut bene sciant et sane intelligant verba canonis et baptismi, quæ scilicet sunt de substantia sacramenti.

Ne quid exigatur pro pace inter litigantes reformanda.

No obstacles are to be raised to the settlingof lawsuits, and no money to be exacted for compositions.

Cæterum districtius duximus inhibendum, ne ecclesiarum prælati et maxime archidiaconi et decani, vel officiales eorum, vel etiam quicunque alii, ad universitatem causarum vel aliqua negotia, ratione jurisdictionis ecclesiasticæ vel officii spiritualis ecclesiæ forum contingentia, delegati, quin de discordiis vel querelis fiat pax vel concordia inter partes præsumant aliquatenus impedire; sed quandocunque partes voluerint, a judicio per compositionem recedant, dummodo sit tale negotium, quod jure possit transigi vel componi; nec exigatur aliquid propter hoc ab eisdem.

Quibus temporibus episcopi resideant in suis ecclesiis cathedralibus. Qualiter se habere debeant episcopi.

Duties of bishops.

Quid ad venerabiles patres archiepiscopos et episcopos incumbat ex officio faciendum, nomen dignitatis eorum, quod est episcopus, id est, superintendens, exprimit evidenter. Intendere quippe habent, et supra gregem suum juxta verbum evangelicum noctis vigilias custodire. Cum igitur esse debeant forma gregis, ad

[1] B. ins. *eos.*

[2] *alias*] alia, Wilkins.

quam se debent subditi reformare, quod nequit fieri, nisi omnibus se exhibeant in exemplar, exhortamur igitur eos in Domino et monemus, ut moram trahentes apud cathedrales ecclesias congruenter ibidem missas celebrent, in præcipuis saltem sollempnitatibus et diebus Dominicis, in Quadragesima et Adventu. Circumeant præterea dioceses suas temporibus opportunis, corrigendo et reformando, consecrando ecclesias et verbum vitæ in agro Dominico seminando. Ad quæ omnia melius exequenda, professionem, quam in sua consecratione fecerunt, saltem bis in anno, [in Adventu Domini] scilicet et in majori Quadragesima, faciant sibi legi. A.D. 1237. Constitutions of Otho.

A quibus causæ maximæ matrimoniales[1] *debeant tractari contra judices imperitos.*

Cum non solum potestas, sed discretio et scientia in distinguendis negotiis potissimum requiratur, sollerter ab omnibus præcavendum, ne talis judex vel cognitor deputetur, per cujus imperitiam, simplicitatem, vel ruditatem, inutilis feratur sententia vel injusta, absolvatur nocens et innocens condempnetur. Propterea duximus statuendum, quod matrimoniales causæ quæ inter cæteras maturitate magna et diligentia sunt tractandæ, viris providis, et fidedignis, et habentibus juris peritiam vel saltem competens exercitium, committantur. Si qui vero abbates[2] archidiaconum vel decanum habent, ex privilegio vel consuetudine approbata, quod de matrimonialibus causis cognoscant, diligenter ipsas examinare procurent, ita quod tam ipsi quam delegati eorum ad diffinitivam sententiam non procedant, nisi habita prius deliberatione de causæ meritis cum diocesano episcopo diligenti ipsiusque re- On the more important matrimonial suits.

[1] *matrimoniales*] matrimoliales, B.

[2] *abbates archidiaconum vel decanum*] decani, archidiaconi vel abbates, Wilkins.

A.D. 1237. Constitutions of Otho.

quisito consilio et optento. Ad quod etiam volumus teneri exemptos vel[1] speciali privilegio munitos.

De jurejurando calumpniæ.

Oaths to be taken in ecclesiastical suits.

Jusjurandum calumpniæ in causis ecclesiasticis cujuslibet,[2] et de veritate dicenda[3] in spiritualibus quoque, ut veritas aperiatur facilius et causæ celerius terminentur, statuimus de cætero præstari in regno Angliæ, secundum canonicas et legitimas sanctiones, optenta in contrarium consuetudine non obstante. Huic statuto utiliter adnectentes, ut judiciales induciæ judicis dentur arbitrio juxta legitimas et canonicas sanctiones.

De procuratoribus constituendis.

Of appointing proctors in ecclesiastical suits.

Usum procuratorum in obsequium justitiæ introductum, ut ejus qui causæ suæ non potest intendere per alium absentia relevetur, convertit frequenter antiqui hostis invidia in abusum. Ex consuetudine namque, ut dicitur, hic habetur, ut citatus ad diem certum procuratorem tantum constituat ad eundem absque [literis] vel[4] per literas sigillo autentico non signatas; unde fit quod dum talis procurator vel probare mandatum vel fidem literis imponere non vult per testes, aut aliud impedimentum occurrit, nil agitur illa die, sed nec expirante [officio] procuratoris in sequenti, sicque perit illa instantia sine fructu. Huic igitur fallaci cautelæ clipeum opponere cupientes, statuimus ut de cætero in causis ecclesiasticis regni Angliæ procurator constituatur simpliciter,[5] ut,[6] si constituatur, ad diem non unum tantum, sed plures continuandos si opus fuerit, constitui volumus, et intelligi constitutum;

---

[1] *vel . . . munitos*] nisi sint . . . communiti, Wilkins.

[2] *cujuslibet et*] et civilibus, Wilkins.

[3] *dicenda*] So C., dicendi, B.

[4] *vel*] ut, B.

[5] *simpliciter*] simplex, C.

[6] *ut*] vel, Wilkins.

mandatum etiam per scripturam probetur autenticam, nisi apud acta fuerit constitutus, aut sigillum autenticum de facili nequiverit constituens invenire. A.D. 1237. Constitutions of Otho.

Qualiter fieri debeant[1] *citationes.*

Tanto calliditatis studio persequuntur alterutrum se litigantes, ut in supplantationem alterius, calcato justitiæ cultu, alter faciat quicquid possit. Denique a multis accepimus, quod citatorias literas impetrantes, eas ad locum, ubi morari dicitur qui citatur, per tres destinant garciones, quas super altare loci ejusdem ecclesiæ, vel ibidem in alio loco, duo ponunt et tertius rapit statim. Ex quo fit, ut duobus testificantibus postmodum quod illum citaverint juxta morem sententiæ [et] regionis consuetudinem, excommunicatur vel suspenditur contumax, qui contumaciæ prorsus, f. 109. utpote citationis, expers erat. Hunc itaque abusum tam detestabilem et alios similes zelo justitiæ persequentes, statuimus, ut per impetrantes vel eorum nuntios, in causis ecclesiasticis regni Angliæ, literæ citatoriæ de cætero non mittantur; sed judex, moderatis sumptibus impetrantis, per suum fidelem nuntium eas mittat, qui vocandum diligenter perquirat; quem si reperire non poterit, die Dominica vel in alio sollempni, in ecclesia loci illius in quo degere consuevit, dum missa cantatur, publice legi literas faciat et exponi; vel saltem ad decanum, in cujus decanatu moratur qui vocandus est, citatio dirigatur, qui a judice missus fideliter hæc prosequatur per se, aut per certos suos nuntios et fideles, quodque inde fecerit, eidem rescribere judici non omittat. Citations to be publickly read in church.

[1] *debeant*] habeant, B.

A.D. 1237. Constitutions of Otho.

Ne quis sigillum suum apponat literis quarum confectioni non interfuit.

Seals are not to be affixed to letters without due knowledge of their contents.

Quanto scripturarum, quæ sigillo autentico muniuntur, est usus magis necessarius in partibus Angliæ, ubi publici notarii non existunt, tanto diligentius cavendum est, ne per aliquorum insollertiam possint pertrahi ad abusum. Conficiuntur enim, ut audivimus, literæ ac signantur[1] non tantum a minoribus clericis verum etiam a prælatis, in quibus manifeste cavetur contraxisse aliquem, contractui vel negotio affuisse, vel extitisse aliquem ad judicium evocatum, seu sibi literas citatorias præsentatas, qui tamen nunquam præsens fuerat vel inventus, immo forsitan in alia provincia vel diocesi tunc degebat. Cæterum cum scripturæ hujusmodi falsitatis vitium contineant manifeste, fieri talia vel similia districtius inhibentes, provida deliberatione sancimus, quod si fuerint in his deliquisse convicti, et qui talibus literis maxime in alterius præjudicium præsumpserint ac perseveraverint ut[i] scienter, pœna falsariis et instrumentis falsis utentibus debita puniantur.

Qui debeant habere sigilla autentica.

Who are to have seals.

Quoniam tabellionum usus in regno Angliæ non habetur, propter quod magis[2] ad sigilla autentica recurrere[3] est necesse, ut eorum copia facilius habeatur, statuimus ut sigillum habeant non solum archiepiscopi et episcopi, sed etiam eorum officiales; item abbates, priores, decani,[4] archidiaconi, et eorum officiales, decani rurales, necnon ecclesiarum cathedralium capitula, et cætera quæque[5] collegia, et conventus cum suis rectoribus aut divisim juxta eorum consuetudinem vel statutum. Pro varietate quoque cujuslibet prædictorum

[1] *ac signantur*] assignantur, B.
[2] *magis*] om. C.
[3] *recurrere*] So Wilkins; creditur, B. It is altered to *credere* in C.
[4] *decani*] om. C.
[5] *quæque*] quoque, Wilkins.

habeat unusquisque sigillum, nomen puta dignitatis, officii, collegii, et etiam illorum proprium nomen, qui dignitatis vel officii perpetui gaudent honore, insculptum notis et characteribus manifestis; sicque sigillum autenticum habeant. Denique illi qui temporale officium susceperint, puta decani rurales et officiales, sigillum suum, quod tantum nomen [officii] habeat insculptum, finito officio, ei a quo habeant officium continue et sine mora resignent. Sane de custodia sigillorum curam haberi præcipimus diligentem, scilicet unusquisque per se illud custodiat, vel uni soli, de cujus fide confidat, custodiendum committat; qui etiam juret, quod fideliter illud custodiet, [nec ad sigillandum aliquid concedet] alicui, nec etiam ipse aliquid inde sigillet, ex quo possit alicui præjudicium generari, nisi quod dominus ejus prius legerit et viderit diligenter et sic præceperit sigillari. In facienda vero sigilli copia fidelis et provida sit cautela; fidelis, ut indigentibus de facili præbeatur; provida, ut falsis et fraudulentis penitus denegetur. In principio quoque vel in fine cujuslibet scripturæ autenticæ sufficientem datam inseri statuimus, diei, temporis, et loci. A.D. 1237. Constitutions of Otho.

De juramento advocati præstando. Qualiter admitti debeant advocati in advocaciam et qualiter se habere debeant.

Clamorem justitiæ audivimus conquerentis, quod eam[1] nimis impediunt per cavillationes et versutias advocati; negant[2] plerumque per ignorantiam judices imperiti, et illudunt eis[3] per contumaciam sæpe partes. Nam contingit aliquando, quod missus in possessionem causa rei servandæ ipsam retinere contendat, licet adversarius redeat infra annum et juri per omnia satisfacere sit paratus. Aliquando vero, qui in possessionem Of the oath to be taken by advocates.

[1] *eam*] etiam, B.
[2] *negant*] necant, Wilkins.
[3] *eis*] ei, Wilkins.

A.D. 1237. Constitutions of Otho.

missus fuerit nec infra annum nec post, quantumcunque verus constituatur possessor, valet illam possessionem, resistente cum armis adversario, adipisci. In adjutorium itaque justitiæ assurgentes approbatione concilii statuimus, ut qui [ad] advocati officium voluerit generaliter promoveri,[1] apud diocesanum, cujus origine vel domicilio jurisdictionis existit, præbeat juramentum, quod in causis, quarum patronus extiterit, patrocinium fidele præstabit, non ad differendam vel auferendam alterius parti[s] justitiam, sed ad causam clientuli legibus defendendam et rationibus intendendam.[2] Alias autem non admittantur in causis matrimonialibus et electionibus, nisi juramentum simile voluerint præstare in eisdem; sed nec in aliis [causis] coram ecclesiastico judice ultra terminos tres absque juramento hujusmodi admittantur, nisi pro ecclesia sua, vel domino, aut amico notorio[3], vel paupere seu extraneo, vel persona miserabili duxerint[4] forsitan postulandum. Caveant omnes advocati, ne per se vel per alios testes subornent, vel partes instruant, falsum ponere, vel supprimere veritatem; qui contra fecerint, ipso facto ab officio et beneficio sint suspensi, quousque super hoc satisfecerint competenter, et alias nihilominus, si de his convicti fuerint, pœna debita puniantur. Judices quoque juris ignari, si dubium quid emerserit ex quo possit alterutri[5] partium grave præjudicium generari, expensis utriusque [partis] alicujus consilium[6] advocent[7] sapientis.

De actis scribendis.

The judges are to preserve carefully

Statuimus insuper, ut in quantum poterunt, constitutionem generalis concilii tam in ordinariis quam extraordinariis judiciis observantes, acta originalia et

[1] *promoveri*] promẽri, B.
[2] *intendendam*] defendendo, B., om. C.
[3] *notorio*] notorie, B.
[4] *duxerint*] duxit, B., duxerit, C.
[5] *alterutri*] alteruter, C.
[6] *consilium*] consilii, C.
[7] *advocent*] advocet, B.

autentica diligenter ac fideliter penes se custodiant, vel per scriptores suos faciant custodiri, ut partibus inde, ut debuerint, copiam faciant; quibus omnia, postquam scripta fuerint, præcipimus et præcipiendo statuimus publicari; ut si erratum fuerit in scribendo, corrigatur, et ut veritas possit de his quæ acta fuerint liquido apparere. A.D. 1237. the acts of suits, and to give copies to the parties.

De admittendis in possessionem, ob contumaciam partis adversæ cautione præstanda.

Provideant præterea judices, ut cum aliquem decreverint in possessionem mittendum, ob contumaciam partis adversæ, de restituenda possessione cum fructibus, si quos inde perceperit, deductis expensis legitimis, si adversarius infra annum redierit ad mandatum [ecclesiæ], ab eo qui mittendus fuerit congruam recipiant cautionem. Illum quoque qui possessionem possidere præsumpserit violenter, in[1] quam ob ejus contumaciam alius missus fuit, et post annum verus possessor etiam constitutus, jure, si quod habuit in ea re, decernimus[2] fore privatum. Security to be given by the defeated party in a suit that he will make restitution.

Hæc cum tertia die peragerentur, incepit dominus legatus solempniter *Te Deum laudamus*, omnibus assurgentibus. Et postea incepta antiphona, *In viam pacis*, cum Psalmo, *Benedictus Dominus Deus Israel*, dictisque collectis specialibus, et data benedictione, cum parvo gaudio recesserunt. The council breaks up.

Quomodo imperator scripserit Ricardo comiti Cornubiæ.

Anno quoque eodem, instante Dominicæ Nativitatis termino, magnificus hostium suorum triumphator imperator Romanorum Frethericus, auro sigillatos, ut moris habet, Ricardo comiti Cornubiæ, ut eum et alios

[1] *in quam*]ita quod, Wilkins.
[2] *decernimus*] So C., decrevimus, B.

A.D. 1237. per eum de triumpho sibi divinitus collato in Italia contra Mediolanenses, ut superius dictum est, redderet certiores, apices imperiales sub hac forma destinavit:[1]

Literæ[2] *imperiales.*

f. 109 *b.* Letter of the emperor Frederick II. to Richard, earl of Cornwall, on the battle of Cortenuova.

"Frethericus Dei gratia Romanorum imperator, semper Augustus, Jerusalem et Siciliæ rex, R[icardo] comiti Cornubiæ, dilecto sororio suo, salutem et sinceram dilectionem. Quantæ[3] audaciæ quantæque temeritatis sint Ligurum excellentiæ nostræ rebellium factiones, ad proximos experientia detulit et loci vicinitas, ac inveteratæ fama nequitiæ pertulit ad remotos. Nec latere te credimus, quia nec mundus ignorat, tam longæ dissimulationis nostræ constantiam circa eos ut tolerantia nostra verum patientiæ nomen amitteret, et vitiosæ notam pusillanimitatis incurreret pro decore virtutis. Animadvertentes postmodum quod ferro secanda sunt vulnera quæ fomentorum non sentiunt medicinam, necessario nos ad arma convertimus, dormientis imperii sompnum excitantes. [Cum] nec anno præterito nec præsenti possemus rebelles nostros ad campestris pugnæ discrimen attrahere, ut de eis simul et semel optatam victoriam haberemus, casualiter tamen feliciter contigit, ut Mediolanensibus et eorum sequacibus ad Brixsencium præsidium evocatis, ac interjecto inter nos et eos fluminis cujusdam obstaculo, quo veluti quodam munimine cingebantur,[4] ultra flumen Olei[5] castra nostra deduximus, ac deinde populis et militibus civitatum fidelibus nostris ad propria redeuntibus, quos insperatæ moræ tædium et importunitas temporis retinere diutius non sinebat, cum expedita

[1] *destinavit*] direxit, C.

[2] Epist. Petri de Vineis, ii. 50, p. 360 (ed. Basil., 1566). It is printed by Huillard-Bréholles, Hist. Diplom. Fred. II., v. p. 1, p. 132.

[3] C. ins. *que.*

[4] *cingebantur*] cingebatur, B.

[5] The Oglio.

" militia tenus ripas ex alia parte fluminis festini A.D. 1237.
" direximus gressus nostros ad pontes per quos ipsi Letter of the emperor Frederick II. to Richard, earl of Cornwall, on the battle of Cortenuova.
" redeuntes ad propria transire debebant. Et sic cum
" in cavernis morari [1] diutius ultra flumen, rerum
" ipsos arcente penuria, non valerent, Mediolanenses
" et socii, per pontes et vada fluminis Olei transeuntes,
" in apertam planiciem transierunt, credentes se nobis
" per subsidium occultæ fugæ surripere, dum nos adeo
" prope consistere forsitan non putarunt. Sed cum de
" adventu nostro terror et fremitus, tanquam de cælo
" tonitruum, ipsis intonuit, ad præmissas nostræ cel-
" situdinis acies, prius etiam quam aquilarum imperii
" victricia signa perspicerent, in fugam subito a facie
" nostra contriti sic converterunt, ut usque ad carro-
" chium ipsorum, quod apud Crucem [2] novam in equo-
" rum celeritate præmiserant, nullius fugientium faciem
" nostrorum insequentium aliquis spectare valeret; et
" dum auxiliares acies, et post eas nos cum nostrorum
" agminum robore gressibus festinatis, qui in levi manu
" præcesserant, necessario cursu succurrere crederemus;
" quos adversariorum pugnantium viribus credebamus
" arceri, equorum absque sessoribus cursitantium undi-
" que, præcipitatorum militum et occisorum stragibus
" stratas invenimus impeditas; erectis tamen et ligatis
" in terra jacentibus, qui vivebant, per armigeros mili-
" tum qui dominos sequebantur, ad carrochium tandem,
" qui juxta muros municipii Curtis novæ fossatorum
" vallis circumdatum, et immensa militum copia, et
" suorum omnium peditum mira defensione pugnantium
" munitum invenimus applicantes, ad expugnationem
" et capturam ipsius memorabili militum strenuitate
" perstitimus; adeo quod, superbo fossati supercilio
" superato, usque ad temonem fere carrochii ex nostris
" aliquos vidimus pervenisse. Supervenientis tamen

[1] *morari*] moram, B.
[2] Sic for *Curtem novam*, i.e. *Corte nuova*.

A.D. 1237. Letter of the emperor Frederick II. to Richard, earl of Cornwall, on the battle of Cortenuova.

" noctis umbrosa caligine, quam nostrorum vota lon-
" gissimam suspirabant, temptatum aggressum tantis-
" per omisimus mane sequenti, discinctis tantummodo
" gladiis ad quietem, sed tunicis ferreis non exutis, ad
" indubitatam carrochii victoriam redituri; quod ad-
" venienti luce inter aliorum vilium curruum [1] turmas
" desertum qualibet defensione reperimus, summitate
" perticæ, ubi signum crucis extiterat, detruncata, quæ
" crux etiam, dum videretur fugientibus onerosa, in
" medio extitit derelicta. Castrum etiam Curtis novæ,
" cujus munimine ipsos impetus nostros evadere crede-
" bamus, custodes et incolæ reliquere. Nec Potestas [2]
" eorum, ducis Venetorum filius, quo duce lugubria
" signa tulerunt, manus nostras evasit. Et ut multa
" compendio concludamus, tum capti tum mortui, in-
" ter quos multi [3] Mediolanensis factionis primates et
" principes corruerunt, decem milium fere numero
" computantur. Quæ omnia significamus vobis ad
" gaudium, ut provenire noveris imperio ad augmentum
" quod tibi duximus intimandum. Datum Cremonæ,
" quarto [4] Decembris, undecimæ indictionis."

Nota vires civitatis Mediolanensis.

Quidam [5] Ytalicus fide dignus veraciter affirmavit, quod Mediolanum cum suis juvaminibus conflat exercitum sex milium armatorum, cum equis ferro coopertis.

Quoddam scriptum missum domino legato de statu Romanæ ecclesiæ.

Eodem quoque tempore, circa dies Domini Natalitios, quidam Romanæ ecclesiæ potens ac specialis consiliarius, scilicet dominus J[ohannes] de Columpna cardinalis, legato in Anglia commoranti [6] secretius scripsit in hæc verba:

---

[1] *curruum*] curium, B.
[2] Pietro Tiepolo.
[3] *multi*] multorum, B.
[4] *quarto . . . indictionis*] etc., C.
[5] *Quidam . . coopertis*] In the margin. It is not in C.
[6] *i.e.* Otho. This letter is only known from this source.

A.D. 1237. Letter from cardinal John of Colonna to Otho, on the state of the Roman church.

"Frater fratri, Levita Levitæ, dilecto dilectus, in "Christo salutem. Si pagina exarata secretum valeret "extraneis, et ob locorum distantiam non subjaceret "discrimini, multa calamo commendarentur, quæ lingua "subticet nec pandit amico. Veruntamen hæc caritati "vestræ celare non debeo, quod nimis avide, vel potius "inconsulte, se mater immersit fluctibus, et in fauces "luporum ultronea se jactavit, duorum tantum fulta "consilio, tertio annuente, quin verius gressu præcedente "consilium et cocis[1] præcedentibus cum tractatu. "Hinc est quod libertas abicitur, servitus inchoatur, "sanctuarii sidus effunditur, ancillatur patrimonium, "superbia exaltatur tonantium, carcer emitur, honor "contempnitur, appetitur confusio, armatur molestia, "tranquillitas effugatur, non curatur de fratrum et "exterorum scandalo, irrisionibus irridetur, cæcus loco "dividitur, differuntur negotia, instantes protracti ser-"monibus diutina expectationum lassitudine fatigan-"tur. Bene vobis accidit quod ab his tormentis ab-"stracti abistis ad regionem longinquam, ne videretis "mala gentis vestræ et sanctorum, ne pulsaremini coti-"dianis ictibus, crebris punctionibus lacerati. Voluimus "reformare statum, ut sæpe temptavimus; et ecce de-"formis destitutio subintravit. Incassum traduntur "consilia, ubi voluntas non sistitur fræno prudentiæ, sed "impetu agitata prosilit ad procliva, nec patitur retar-"dari. Accedit quoque ad doloris cumulum nobilis illa "columpna, quæ tam magnifice structuram ecclesiæ sus-"tentabat, recolendæ videlicet memoriæ dominus[2] Sa-"binensis, subito subtractus de medio; molestiæ primum "dolore percussus, ac postmodum infirmitate lenta vexa-"tus, obiit in Domini potentias ingressurus, ruinæ casum "occasionaliter matri relinquens cum gemitu et mærore.

[1] *cocis*] Sic. Huillard-Bréholles proposes *cæcis*. Hist. Diplom. Fred. II., v. p. 1, p. 124. In his French translation of Matthew Paris he proposes *causis*.

[2] John Alegrin, cardinal bishop of Sabina, who died 23 Sept. 1237.

A.D. 1237. " Redierunt fratres a regione[1] dissidente cum principe,
" sed pacis impressa vestigia non apparuerunt, quia
" non paruerunt pacis bajulis discordiæ sectatores.
" Antiochensis[2] a societate distrahitur, nec a redeun-
" tibus commendatur. Vellem quod breviori familia
" stiparetur amicus, ne fieret aliis oneri et obtrectan-
" tium dentibus laceraretur; et quia, invalescentibus
" fluctibus scandalorum et plurium tempestatum, neces-
Viterbo, 18 Oct. " sarius estis matri, vos ad reditum præparate. Datum
" Viterbii, festo sancti Lucæ."

De Græcorum insolentia et epistolis missis inter eorum archiepiscopum et dominum Papam.

Avarice of the rulers of the Roman church. Hoc igitur et similibus indiciis manifeste compertum est, ecclesiam Romanam Dei, proh dolor! indignationem incurrisse. Ipsius enim magistratus et rectores non populi devotionem, sed marsupia plena quærunt denariorum; non animas Deo lucrifacere, sed redditus rapere, et pecuniam congregare, religiosos opprimere, pœna, usura, simonia, et aliis diversis argumentis sibi aliena impudenter usurpare. Non curatur de justitia et honestate, de simplicium informatione; immo cum quocunque modo quis beneficio ecclesiastico investitur, de summa pecuniæ, quam inde sortiri potest, statim sciscitatur; ultima vero vel nulla quæstio oritur de sancto vel ejus nomine, quo ecclesia intitulatur; hinc imprecatio, murmur in populo suscitatur, et diatim ira Dei merito provocatur. Visa igitur tanta malitia et
f. 110. oppressione, erigitur Græca ecclesia contra Romanam,
The Greek church. imperatorem[3] suum expellendo, et soli archiepiscopo suo Constantinopolitano, nomine Germano, obediendo. Qui procaciter Græcorum errores, non tantum veteres, immo novos et adinventos defendens, enormiter a re-

[1] Lombardy. H. Bréholles, v. p. 1, p. 125.

[2] Albert Rezzato, bishop of Brescia before his translation to Antioch.

[3] Baldwin II.

ligione catholica delirat. Eorum enim hæc est desipientia; asserunt Spiritum Sanctum non a Filio, sed a Patre solo procedere, eo quod scriptum reperiatur, *Spiritus veritatis, qui a Patre procedit.* Præterea conficiunt de fermentato; et in multis Latinis contradicunt et eos spernunt, ecclesiam Romanam in pluribus condempnantes, magis tamen ejus facta quam dicta. Constituit igitur sedem suam, quasi alter Lucifer, in Aquilone, scilicet in Constantinopoli, Græcorum civitate metropolitana, filius scilicet degener et Antipapa, vocans ecclesiam suam et asserens digniorem, et ecclesiam Romanam sororem ejus dicens esse, non matrem; eo quod beatus Petrus Apostolorum princeps quondam, prius quam Romam venerat, Anthiochiæ, quæ imperio Græcorum adjacet et pertinet, sedem constituit cathedralem; addens quod Antiochia omnem quem potuit Apostolo Christi, et sic Christo, exhibuit honorem et reverentiam; propter quod Theophilus meruit appellari. Roma vero eundem Apostolum Petrum et coapostolum ejus Paulum post probra et contumelias mortis supplicio condempnavit. Hinc honor et reverentia, illinc dedecus et insolentia; unde Græci filii, Romani vero privigni, jure meruerunt appellari. Veruntamen ut ex tenore suprascriptarum epistolarum perpendi potest, prædictus G[ermanus] archiepiscopus convocare desiderat Græcos suos et Latinos, scilicet Romanos, ut propositis utrimque rationibus in unam sententiam conveniant; quos fortius rationum et auctoritatum corroborat adminiculum, ut universalis ecclesia Deo militans una et integra nuncupetur, et juxta Salvatoris decretum, *unus sit pastor, et unum ovile,* per totius mundi latitudinem. Scribit igitur idem G[ermanus] domino Papæ in hæc verba:

A.D. 1237.
Its errors.
S. Joh. xv. 26.
Isa. xiv. 13.
Desire of Archbishop Germanus for unity.
S. Joh. x. 16.

A.D. 1237. *Epistola Germani Constantinopolitani archiepiscopi directa domino Papæ Gregorio.*[1]

Letter of Germanus II., archbishop of Constantinople to the Pope.

Invocat primo Deum in Isa. xxviii. 16. *auxilium et hujus rei consilium.*

"Sanctissimo et excellentissimo Papæ, veteris Romæ et Apostolicæ sedis rectori,[2] Germanus miseratione divina archiepiscopus Constantinopolitanus novæ Romæ. O Domine Jesu Christe, salvum me fac. O Domine, bene prosperare. Te enim lapidem angularem honorificatum, pretiosum, electum, in fundamentum pono hujus negotiationis toto orbi salutiferæ. Didici enim per prophetam tuum Ysaiam, quia omnis qui credit in te, talem lapidem existentem, nullatenus confundetur, neque a suæ spei base poterit commoveri. Et ita se habet veritas, et nullus contradicere audet, nisi patris mendacii discipulus fuerit. Opus autem tuum est, qui lapis angularis existis, conjungere quæ procul sunt, vel quæ inter se distant, et ea quæ divisa sunt in unitate fidei congregare. Tu Eph. ii. 17. enim es qui et procul et prope existentibus pacem evangelizasti, et fines orbis terrarum per tuarum super crucem exaltationem manuum ad eusebiam convocasti, et paterno more super humeros elevasti. Tuæ igitur inæstimabili clementiæ supplico, qui Patris es Verbum omnipotens, consubstantialis Sapientia Dei, ædifica in me domum hujus rei, et tu sis ejus et fundamentum et tectum, qui juxta theologicam vocem Johannis Alpha et Omega diceris, tanquam omnium principium et finis incircumscriptus. Hucusque quæ Ps. cxx. 1. ad orationem pertinent. Ac in primis oculos elevantes ad montes cælestes, unde venire nobis auxilium oravimus, deinde ad te[3] sanctissimum Papam, qui Apostolicæ sedis primatum sortitus es, sermonis mutamus exordium; et velis descendere aliquantulum

[1] This letter, which belongs to the year 1232, is given by Mansi, Concil. xxii. 47, in Latin and Greek. It is also in Latin in Wadding, Annales Minorum, ii. 296, collated with a Vatican MS.

[2] *rectori*] So Par. for *decori*, which the text has; *rectori*, C.

[3] *te*] om. C.

" ab altitudine gloriæ, et intendere verbis meis, qui A.D. 1237.
" miser sum et vita et sermone, si tu, inquam, assimi- Letter of
" laris Ei Qui in altis habitat, et humilia respicit Deus. Germanus II., archbishop of
" Incipiam autem hinc. Investigabilis sapientia Dei, Constantinople, to
" quæ ex non esse omnia simul produxit ad esse, semper the Pope, for unity
" autem continet, et provide regit, consuevit multotiens between the Greek
" ex minima occasione, velut quodam fundamento diu and Latin churches.
" anteposito, magna opera postmodum superædificare, Cf. Gen.
" ad commune proficuum et salutem. Joseph, in xl. 15.
" Ægyptum argenteis venundatus, servus deducitur in
" lacum, et in carcerem truditur; quæ autem secuta
" sunt postmodum, quam gloriosa, quam honorabilia
" fuerint, et qualiter Deus in medio ejus glorificatus
" extiterit, sapientissimam mentem sacræ animæ tuæ,
" sanctissime pater, non latet. Ad quid autem sermo *Mentio de Fratribus Minoribus qui ad eum venerunt.*
" respiciat et quid significare vult, fratres præsentes,
" quos quidem periculosus occursus et injustus carcer
" fecit nostro vultui præsentari, vestræ sanctitati ex-
" ponent, quorum numerus prudentum virginum numero
" æquipollet. Nam[1] et lampas operum suorum, et
" quod ex ea lumen exit, coram hominibus lucet in
" gloriam cælestis Patris; ac prudenter oleum boni
" operis apponunt semper, ne lumen lampadis extin-
" guatur, et ipsi ad sompnum trahantur accidiæ, et
" introitu regni careant. Sine baculis sunt omnes, et Cf. S.
" vestes singulas singuli habent, et sine calciamentis. Matt. x. 10.
" Nunc autem pedes eorum pulchros secundum Aposto- Rom. x. 15.
" lum existimo, tanquam evangelizantium pacem inter
" Græcos et Latinos; ut breviter dicantur, velut ex
" toto vacui, et levissimi et expediti cursores ad
" Christum properantes attingere, Qui omnium bono-
" rum est meta. Ad Quem cum pervenerint, sistent
" cursum et percipient quod peroptant. Hi quidem,
" qui secundum Deum Minores Fratres dicuntur, sic
" uniti in una voluntate et unanimitate, æquipollentes

[1] In the margin the archbishop is represented sitting on his throne in thought.

A.D. 1237. Letter of Germanus II., archbishop of Constantinople, to the Pope, for unity between the Greek and Latin churches.

Mentio de longæva discordia inter Latinos et ipsos Græcos.

" in quinquenario numero, in bonum signum apparuerunt, et spem bonam proposuerunt de unitate et concordia, annuente Domino, inter quinque patriarchatus. Accesserunt autem in domum nostram fratres ipsi ex divina providentia, sicut credidi, quæ cuncta disponit in eo quod expedit; et cum hinc inde inter nos multa verba fuissent exorta, vertebatur magis locutio præ cæteris super scismate longi temporis tunicæ inconsutilis eusebiæ desuper contextæ, qua veste, videlicet, Apostolorum manus catholicam Christianorum ecclesiam induerunt. Præsumptuosæ non quidem manus militum, sed ecclesiasticarum personarum sensus sciderunt et diviserunt; et scisma equidem magnum et multorum annorum; et nullus est qui misereatur sponsæ Christi, quæ sic scissa[1] veste induta est, aut qui ejus velit turpitudinis misereri. Hoc, ut credo, et David in libro Psalmorum

Ps. xxxiv. 16.

plangit, dicens, *Divisi sunt, et non sunt compuncti.* Si enim compunctionem habuissemus, doleremus et contristaremur; et si tribulationem et dolorem inveniremus, nomen Domini utique invocaremus, et adhuc nobis petentibus adesset, sicut in medio discipulorum, jampridem pacificans discordes, et cogitationum corrigens amphilogiam.[2] Nunquid enim non mordentur ejus viscera? nunquid non contristantur propter [ejus][3] discordiam? etiam valde. Pater enim est, et omnium patrum piissimus, et non sustinet

Hic conqueritur de diuturno odio quod ex oppressione originem sumpsit.

videre pignora hostili more se ad invicem evellentia et disperdentia, et more piscium alterum ab altero devorari; eo quod major contra minorem extollitur, et qui potentior est opprimit infirmiorem. Siccine docuit nos piscator Petrus hominum, qui contra naturam prioris artis de morte ad vitam quos piscatus

Jerem. ix. 1.

est traduxit? *Heu, quis dabit capiti meo aquam,*

[1] *scissa*] om. C.

[2] *amphilogiam*] amphibologiam, C.

[3] *ejus*] in C.; om. B.

" *et oculis meis fontem lacrimarum, ut plangam die* A.D. 1237.
" *ac nocte super contritione novæ Jerusalem,* de genti- Letter of Germanus
" bus ecclesiæ congregatæ; qualiter electus populus II., archbishop of
" Dei in Judam et Israel divisi fuimus, et civitates Constantinople, to
" nostræ in Jerusalem et Samariam? Ea enim quæ the Pope, for unity
" de Chain et Abel, vel Esau et Jacob contigerunt, between
" qui fratres quidem natura erant, hostes quidem mente, f. 110 *b.*
" et sic contrarii, piget me huic sermoni inserere, ne the Greek and Latin
" forte primatui fraternitatis injuriari videar, aut sur- churches.
" ripere velle credar primogenita. Veruntamen, nec
" Pater meus senuit, nec oculi Ejus caligaverunt; sed Gen. xxvii. 1.
" in cælis existens liquide omnia videt et his, qui
" injuste oppressi sunt, benedictionem largitur. Sunt
" quippe hæc, sunt hæc amara valde, et intelligenti
" tinea ossium, si frequenter ad memoriam deducantur.
" Sed quod sequitur, vel quod dicendum est, amarius
" et malorum omnium est pessimum, et omni gladio
" secante utrimque magis acutum, et magis resecans,
" contra quoscunque hominum fuerit adductum, sive
" contra Græcos, sive contra Latinos. Quid est hoc?
" Paulum dicentem audiamus; *sive nos, sive angelus* *Auctoritas beati Pauli terribilis.*
" *de cælis evangelizaverit vobis præter id quod evan-*
" *gelizavimus, anathema sit.* Et non semel hujusmodi Gal. i. 8.
" gladio percutit, sed et secundo, ut majorem dolorem
" ex secunda percussione adducat, et ad medicum
" quærendum exurgant, qui mortem animarum perti-
" mescunt. Quid ergo dicam? Omnem curam et
" omnem sollicitudinem aliam a mentibus excutiamus,
" velut pulverem a pedibus; et cum omni desiderio
" quæramus quos tangit hic gladius biceps et terribilis,
" et qui sunt quos separat a compage ecclesiasticorum
" membrorum, quorum caput Christus est. Si nos *Hic videtur quod disputationem exigit ad inquisitionem veritatis.*
" Græcos [tangitis], ostendite plagam, et sanguinem a
" vulnere tergite, ac emplastra spiritualia apponite et
" ligamentis constringite, et salvos facite fratres in
" periculo positos, ne pereant; et Salomoni adquiescite
" proverbialiter sic dicenti, *Frater in angustiis com-* Prov. xvii. 17.

A.D. 1237. Letter of Germanus II., archbishop of Constantinople, to the Pope, for unity between the Greek and Latin churches.

" *probatur.* Maxime autem ipsum Dominum audiatis, " qui sapientiam ipsi tribuit Salomoni, et qui loquitur " per prophetam, *Qui separaverit pretiosum a vili,* " *quasi os meum erit.* Si autem nos quidem Græci " sine plaga sumus et [1] absque vulnere a gladio anathe- " matis, contra autem Italicos et Latinos acutissime [2] " adducitur, et ad mactandum et perdendum quosdam " extenditur, existimamus quod non sustinebitis per " ignorantiam et pravam pertinaciam [3] vos a parte " Domini separari, pro quo decem milia mortes, si " foret possibile, quilibet vestrum libenti animo susti- " neret. Quod autem discordia magna, et dogmatum " contrarietas, et canonum destructio, et rituum, quos " tradiderunt patres, immutatio, materia sint sepis, " quæ separat ea quæ prius unita fuerant et conjuncta " concordiæ in pacis conjunctione; totus mundus una " lingua factus acclamabit, Deum protestans, invocans " cælum et terram in testimonium, quia nos junctis " manibus vobis uniri, vel vos nobis, facta diligenti in- " quisitione profundæ veritatis cum invocatione Sancti

Per hæc perpenditur quod uniri postulant Græci, sed timent oppressiones Latinorum.

" Pneumatis, instantissime postulamus, nec amplius " scismatico scandalo immerito deturpari, et a Latinis " defamari, vel vos a Græcis depravari. Et ut veri- " tatis medullam attingamus, multi potentes ac nobiles " vobis optemperarent, nisi injustas oppressiones et " opum protervas exactiones et servitutes indebitas, " quas a vobis subjectis extorquetis, formidarent. Hinc " et crudelia bella in alterutrum, civitatum desolatio, " sigilla januis ecclesiarum impressa, fratrum scismata, " et sacerdotalis ministrationis prorsus vacat operatio, " ne Græcorum climatibus, ut deceret, Deus collaudetur.

Timent sibi Græci guerram præparari.

" Unum, ut credimus, quod Græcis jam pridem desuper " fuit præfinitum, hucusque defuit, tempus scilicet " martirii; sed et ipsum jam imminet, ut tribunal

---

[1] *et*] om. C.
[2] *acutissime*] om. C.
[3] *pertinaciam*] pertinentiam, C.

" tirannicum aperiatur, et sedes tormentorum propo- A.D. 1237.
" natur, fluat cruor inundans, et nos ad martirii sta- Letter of Germanus
" dium descendamus, et bonum certemus agonem, II., archbishop of
" coronas ab Omnipotentis dextera recepturi. Novit Constantinople, to
" ea quæ dico, et propter quid, Cyprus famosa insula; the Pope, for unity
" quæ novit, et quæ novos martires fecit, et vidit between the Greek
" milites Christi; qui prius per aquam transeuntes, and Latin churches.
" lacrimarum compunctionibus et sudoribus loti, ex
" confessionis laboribus per longa tempora ad ultimum
" etiam per ignem transierunt; et eduxit eos Agoni-
" thetes Deus in cæleste refrigerium. Bona nunquid
" sunt, o Papa sanctissime, Apostoli Petri successor? *Invectio in*
" Hæc injungit Petrus mitis et humilis Christi disci- *Romanos propter*
" pulus? Siccine instruit seniores per epistolam suam, *eorum tirannidem*
" cum scribat, *Seniores, qui in vobis sunt, obsecro* *et avaritiam.*
" *consenior et testis Christi passionum, qui et ejus,*[1]
" *quæ in futuro est, gloriæ communicator; pascite,* 1 Pet. v. 1–4.
" *qui in vobis est, gregem Dei providentes, non coacte,*
" *sed sponte, non turpis lucri gratia, sed voluntarie;*
" *neque ut dominantes in cleris, sed forma facti*
" *gregis, et cum apparuerit Princeps pastorum, per-*
" *cipietis immarcessibilem æternæ gloriæ coronam?*
" Hæc est Petri doctrina, et videbunt qui ei non
" obediunt. Nobis autem sufficit ad consolationem
" epistolæ pars illa, in qua *gaudere* præcipit *contris-* 1 Pet. i. 6, 7.
" *tatos*[2] *diversis temptationibus, ut examen fidei ves-*
" *træ multo magis pretiosius auro corruptibili igne*
" *examinato inveniatur in laudem et honorem et*
" *gloriam in revelationem Jesu Christi.* Sed concede
" veniam, sanctissime domine, et omnium prædeces-
" sorum tuorum veteris Romæ clementissime, et sus-
" tine verba multum amaritudinis habentia; sunt enim
" languentis cordis suspiria, et datur indulgentia a
" discretis his, qui propter cordis nimiam tristitiam in
" verba prorumpunt per singultus. Accinge igitur sicuti *Occursum venientibus promittit.*

[1] *ejus*] ei, B. | [2] B. ins. *ut*. It is erased in C.

A.D. 1237. Prov. xxxi. 17. Letter of Germanus II., archbishop of Constantinople, to the Pope, 1 Cor. iii. 8. for unity between the Greek and Latin churches.

" fortitudinis lumbos tuos, et accende tuæ discretionis
" lucernam, et quære dragmam, quæ perit super fidei
" unitate, et compatiemur sanctitati tuæ; etiam nos
" non parcemus infirmo corpori, nec fatiscentem causa-
" bor ætatem, prætendendo senectutis excusationem;
" non longam viam causabimur. Quanto enim laborio-
" osius opus est quod incipitur, tanto magis erit causa
" plurium coronarum; *unusquisque* enim *secundum*
" *proprium laborem mercedem accipiet*, sicut generalis
" stadii luctator et maximæ victoriosus coronæ Paulus
" ait. Non ignoramus, sanctissime domine, quod quem-
" admodum nos Græci nitimur in omnibus observare
" orthodoxam et eusebiam sententiam, ut in nullo
" erremus a sanctorum Apostolorum et patrum statu-
" tis; eodem modo veteris Romæ ecclesia bene scimus
" pro se nititur, ut non existimet se falli in aliquo,
" neque remedio indigere se asserit vel correctione;
" hoc et apud Græcorum ecclesiam et Latinorum dici
" novimus. Nam nemo unquam in propria facie exis-
" tentem turpitudinem videre potest, nisi super specu-
" lum se inclinaverit, aut ab alio certificatus fuerit,
" qualiter se circa faciem habeat, sive turpiter, sive
Autentica Græcorum. " non. Habemus autem specula, multa et magna luci-
" daque, clarum videlicet Christi Evangelium, Apostolo-
" lorum epistolas, libros theologorum patrum; inspici-
" amus in eis. Ipsa ostendent nobis qualiter unus-
" quisque sentit, sive nothe, sive legitime. Qui autem
" ad speculum fuerit invitatus causa experientiæ, cum
" recesserit, confitebitur etiam invitus suum vultum
Rom. xvi. 20. " esse deformem. *Deus autem pacis conterat Satha-*
" *nam sub pedibus nostris cito*, auctorem discordiæ;
" pacificus, odientem bonum; Qui causa est bonorum
" omnium, scandala facientem. Et Qui pacis est Deus
" mittat ad nos, qui pastores sumus ovium suarum
" rationabilium, angelum pacis, gaudium magnum an-
" nuntiantem, sicut prius in nativitate secundum car-
" nem Emanuelis pastoribus brutarum ovium; et dig-

" nos faciat canere illam laudem mirabilem, *Gloria in* A.D. 1237.
" *excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ volun-* S. Luc. ii.
" *tatis*, et *in sancto osculo ad invicem salutare.* 14.
" *Gratia Domini nostri Jesu Christi, et pax Dei* Rom. xvi.
" *Patris, et communicatio Sancti Spiritus vobiscum.* 16.
" *Amen.*" 2 Cor. xiii. 14.

Epistola ejusdem ad cardinales.[1]

" Germanus miseratione divina archiepiscopus Con- f. 111.
" stantinopolitanus novæ Romæ, sanctissimis et dis- Similar letter of
" cretissimis et egregiis cardinalibus, et Apostolicæ Germanus
" sedis decori. Magnum utique bonum est huic mun- II., archbishop of
" do, et omnibus hominibus valde utile et discretum Constantinople, to
" consilium, in omnibus agendis communem habere the cardinals.
" tractatum, et in simul convenire. Quod enim quan-
" doque Deus uni celavit, alii inspiravit; et sic quod
" dispensative alicui bonum revelat, cum in commune
" producitur, propagative ad utilitatem subjectæ multi-
" tudinis transfertur. Si autem plures sint consiliarii, *Approbatio consilii inter plures discretos.*
" et sint docti et circumspecti, quantum lucrum, quan-
" taque utilitas universæ plebi et populo subjecto
" provenit? Si enim vir qui sine consilio operatur, Cf. Ecclus. xxxii. 23.
" sibi ipsi est contrarius, sicut Salomon et veritas
" dicit; ergo per contrarium, qui plura et bona habet
" consilia, amicos sibi multa caritate constringit;
" immo ipsos sibi attrahit inimicos. Quod autem hoc
" divinum sit pariter et cæleste, propheta Ysaias tes- Isa. ix. 6.
" tatur, ubi consubstantiale Patris Verbum, et magnum
" consilii Angelum, admirabilem Consiliatorem dicit et
" nominat, ut intelligatur videlicet, quantum quoad
" Deum decet Patris consilium ad distinguendam dif-
" ferentiam personarum. Nam secundum naturam
" divinam una voluntas et velle est Patris et Filii

[1] This letter is only known from this source. Wadding., Annal. Minor. ii. 300, gives it from Paris. It belongs to the year 1232.

A.D. 1237. Letter of archbishop Germanus to the cardinals.

" et Spiritus Sancti. Magnus ergo inde provenit " honor bonorum consiliatoribus, eo quod ex hoc " commune cum Domino vocabulum sortiuntur, si " juxta quod Ipse acceptat consiliati fuerint pro salute " humana. Cum igitur nutu supernæ Providentiæ, " qui cuncta disponit in eo quod expedit, magna " Roma et egregia dignos suæ magnitudinis et gloriæ " vos præfecerit, tanquam discretione et religione " omnes prædecessores vestros cardinales alios præcel- " lentes, sicut religiosi fratres nostram humilitatem " certificarunt, supplico sanctitati vestræ, ut in agonem " spiritualem surgatis. Induamini loricam spiritus, " destruite materiam sepis inimicitiæ veteris, inter " Latinorum et Græcorum ecclesiam existentis. Arma " enim vestra fortia sunt ad diruendas hujusmodi " munitiones; et hac sepe destructa, pacificate quæ " divisa sunt, et conjunctione pacis et caritatis et " communis fidei ea, quæ a multis annis soluta sunt, " alligate; ac estote consiliatores admirabiles et Deo

Approbatio Papæ ad captandam benivolentiam.

" acceptabiles apud sanctissimum et excellentissimum " Papam, virum desideriorum, spiritu cognoscentes " eundem pacificum, mitissimum, et secundum nominis " sui vocabulum, vigilantem semper et orantem, et " Dominum suum expectantem quando veniet, ut eum " dulcissimæ beatitudinis dignum faciat, qui in sim- " plicitate cordis sui pascit populum Christi, et in " intellectu manuum suarum ad pascua Paradisi de- " ducet; manus autem, ut nostis, in sacra scriptura, " operationem designat. Nos quidem spem gerentes " ex[1] vera promissione omnipotentis Christi, qui perficit

2 Cor. xii. 9.

" virtutem[2] suam in infirmitate nostra, negotium uni- " tatis incepimus, et ad sanctissimum Papam literas " dirigimus. Exoro autem Regem cælorum, Qui servi " formam induit propter servos suos inutiles, Qui " exaltatus extitit super crucem, et eos, qui in pro-

[1] *ex*] et, B. | [2] *virtutem*] veritatem, B.

" fundum malitiæ corruerant, exaltavit ad se, ut Ipse A.D. 1237.
" deponat a cordibus vestris omnem extollentiam cogi- Letter of archbishop
" tationum, extollentem se contra fraternam unitatem Germanus
" nostram, et illuminet conscientias vestras lumine to the cardinals.
" scientiæ, ut unum et idem dicamus, et non sint inter 1 Cor. i. 10.
" nos scismata. Maneamus autem instructi in una *Approbatio*
" eademque mente, et non dicatur inter nos, sicut *unitatis.*
" inter Chorinthios quondam, quod *ego quidem sum* 1 Cor. i. 12.
" *Pauli, ego autem Apollo, ego autem Cephæ, ego au-*
" *tem Christi;* sed ut omnes Christi esse nomine-
" mur, quemadmodum et Christiani vocamur. Ma-
" neamus quoque instructi in una eademque mente,
" et caritatem, quæ secundum Christum est, sectemur;
" et illam evangelicam vocem habentes in buccina,
" quæ dicit, *Unus Dominus, una fides, unum bap-* Eph. iv. 5.
" *tisma,* liceat nobis vera confiteri, et induamini formam
" amicorum, ut liceat impune de veris confiteri. Quia
" autem scriptum est, *Verba sapientis* veridici et cor- Eccles. xii.
" ripientis *sunt quasi clavi in altum defixi;* et veritas 11.
" plerumque parit inimicos, licet verear, tamen con-
" fitebor. Divisio nostræ unitatis processit a tyrannide *Querimo-*
" vestræ oppressionis et exactionum Romanæ ecclesiæ, *nia de oppressione*
" quæ de matre facta noverca suos, quos diu edu- *Romano-*
" caverat, more rapacis volucris suos pullos expellentis, *rum.*
" filios elongavit. Quæ etiam, quanto humiliores et
" sibi proniores, tanto magis conculcat et habet viliores,
" non attendens illud Evangelicum, *Qui se humiliat,* S. Luc.
" *exaltabitur.* Temperet igitur vos modestia, et, licet xiv. 11.
" innata, paulisper sedetur Romana avaritia, et de-
" scendamus [1] ad veritatis scrutinium; et veritatis inqui-
" sitione approbata utrimque, ad unitatis soliditatem
" revertamur. Etenim eramus omnes, tam Ytalici
" quam Græci, aliquando in eadem fide, et in eisdem
" canonibus; pacem habentes inter nos, et pugnantes
" alter pro altero, et inimicos ecclesiæ confundentes.

[1] *descendamus*] condescendamus, C.

A.D. 1237. Letter of archbishop Germanus to the cardinals.

" Et qui ab Oriente populus irruebat, hæreticorum " tyrannide perdurante, quia fidele refugium habuit ad " nos, et pars ejus ad vos, scilicet magnam Romam, " festino gressu quasi ad turrim immobilem suæ con- " fugit fortitudinis, et consolationem recepit utrobique, " et mutua caritate frater. in fratris sinu ad protec- " tionem recipiebatur.[1] Et cum Roma multotiens *Quod aliquando Romana ecclesia protegebatur a Græca et refugium habuit ad eam.* " fuisset a gentibus occupata, imperium Græcorum ab " earum tirannide liberavit. Agapitus vero et Vigilius " ad Constantinopolim propter dissensiones quæ Romæ " erant aliquando confugerunt, et honorifice recepti " protectione defendebantur; licet nobis grata vicis- " situdine nunquam in arcto positis auxilium[2] præ- " buistis. Sed oportet nos etiam ingratis bonos esse. S. Matt. v. 45. " Nam et piratis pacantur maria, *et solem facit Deus* " *oriri super justos et injustos.* Heu, heu! quam " amara divisione sequestramur, unus detrahit alii, et " alter alterius, velut animæ periculum, vitat[3] consor- " tium. Quid ergo dicemus? Si nos jacemus, erigite " nos. Nolite in casum nostrum esse tantummodo " corporalem, sed estote etiam nobis in resurrectionem " spiritualem, et gratiarum vobis debitores nos forte *Apparens controversia inter Petrum et Paulum.* Gal. ii. 11. " fatebimur. Si autem culpa et initium scandali a " veteri Roma prodiit et a successoribus Petri Apostoli, " illa verba Apostolica legite, quæ ad Galathas Paulus " scribit, sic[4] dicens, *Cum autem venisset Petrus* " *Antiochiam, in facie ei restiti, quia reprehensibilis* " *erat,* et cætera, quæ consequenter Paulus tangentia " Petrum ait. Sed repugnatio hujusmodi, ut pie " credendum est, non alicujus causa fuit discordiæ vel " correptionis amaræ, sed potius indagationis et pro- " fundioris disputationis, temporalem condescendentiam " irritantis. Vinculo enim caritatis in Christo junge- " bantur astricti, fide et doctrina conformes, nulla

[1] *recipiebatur*] reciperetur, C.
[2] *auxilium*] So Par. over *asilum*, which is expuncted.
[3] *vitat*] visitat, C.
[4] *sic*] om. C.

" ambitione vel avaritia distracti; utinam in his illis[1] A.D. 1237.
" assimilaremini. Mentibus autem nostris scrupulum Letter of archbishop Germanus to the cardinals.
" generat offendiculi, quod, terrenis tantum inhiantes
" possessionibus, undecunque potestis abradere, aurum
" et argentum congregatis; discipulos tamen ejus vos
" esse dicitis, qui ait, *Aurum et argentum non est* Act. iii. 6.
" *mecum*; regna vobis tributo subicitis; negociationibus
" numisma multiplicatis, actibus dedocetis quod ore
" prædicatis; moderetur vos temperantia, ut sitis nobis
" et omni mundo exemplum et exemplar. Videtis
" quam bonum est fratrem juvari a fratre. Solus enim
" Deus nullo est indigens auxilio vel consilio alicujus;
" homines autem indigent alter ab altero adjuvari.
" Ego autem, nisi vererer magnum Apostolum Petrum,
" qui caput est Apostolorum Christi et petra fidei,
" reducerem utique ad vestram memoriam, qualiter f. 111 *b*.
" hæc petra mota fuit a base et a muliere misera S. Matt. xxvi. 69.
" commota fuerit, permittente Christo, judiciis quibus
" Ipse prævidet[2] universa, Cujus *judicia abissus multa;* Ps. xxxv. 7.
" Qui per vocem galli recordantis reduxit Petrum ad
" memoriam verbi prophetici, et a sompno desperationis
" excitavit eundem. Ille autem faciem suam lacrimis
" abluit excitatus, et confessus Deo et toti mundo,
" exemplum factus pœnitentiæ, claves portans regni
" [cælorum],[3] et coram omnibus hominibus currens et
" dicens; 'Nunquid qui cadit, resurgetne? Qui ceci- Mic. vii. 8.
" 'distis, surgite, intuentes in[4] me, et obedite mihi
" 'properanti ad Paradisum, cujus aperire portas
" 'accepi potestatem.' Hæc sanctitati vestræ scribo
" pro recordatione tantum. Novi enim quam omni
" estis sapientia et scientia prædíti; et Salomini
" adquiescens, ad hujusmodi verbum veni; *Da enim,* Prov. ix. 9.
" dixit, *sapienti occasionem, et addetur ei sapientia.*
" *Doce justum, et festinabit accipere.* Hoc solum ad-
" dam, et verbo finem imponam, quod videlicet multæ
" et magnæ gentes sunt, quæ nobiscum sapiunt, et

---

[1] *illis*] vel, C.
[2] *prævidet*] prævidit, C.
[3] *cælorum*] From C.; om. B.
[4] *in*] om. C.

A.D. 1237. Letter of archbishop Germanus to the cardinals.

" nobiscum, qui Græci sumus, conveniunt in omnibus. " Primi, illi qui in prima parte Orientis habitant " Ethiopes, deinde Syri, et alii qui graviores sunt, et " magis virtuosi, scilicet Hyberi, Lazi, Alani, Gothi, " Chazari, innumerabilis plebs Rusiæ, et regnum magnæ " victoriæ Wlgarorum. Et hi omnes tanquam matri " nostræ obediunt, in antiqua orthodoxia immobiles " hactenus permanentes. Deus autem sanctus, Qui pro " nobis homo factus est, et Qui in caput positus est " ecclesiæ de gentibus congregatæ, congreget nos iterum " in unitate fidei, et dignetur Græcorum ecclesiam una " cum sorore sua et veteri Roma glorificare principem " pacis Christum per unitatem fidei, in restitutionem " orthodoxiæ, in qua ab antiquitus convenerunt. Det " vobis caritatem fraternam, regat vos omnes, sanc- " tissimi cardinales, manus omnipotentis Dei, donec " ad portum tranquillum cum gaudio pervenire possitis. " Gratia Dei cum omnibus vobis. Amen."

Literæ Papæ responsoriæ.

Literæ Papales. Answer of the Pope to the archbishop of Constantinople, exhorting the Greeks to return to the unity of the church.

" Gregorius[1] episcopus, servus servorum Dei, venerabili " fratri Germano Græcorum archiepiscopo, salutem et " Apostolicam benedictionem. Fraternitatis tuæ literis, " nobis et fratribus nostris per tuum nuntium præ- " sentatis, qua decuit benignitate receptis, earumque " tenore plenius intellecto, disposuimus viros religiosos " et probatæ scientiæ ad tuam præsentiam destinare, " qui verba vitæ deferent et nostram fratrumque " nostrorum exponent plenius voluntatem. Verum, " quia *de comedente exivit cibus, et de forti egressa* Judic. xiv. 14. " *est dulcedo,* ne ex ore mortui leonis, non sine rubore " scribentis, a patre favus exhibitus contempnatur, " pauca duximus rescribenda, ne viderentur scripta " despici si contingeret non rescribi. *Audiens enim* Prov. i. 5. " *sapiens sapientior erit, et intelligens gubernacula*

[1] This letter, as well as the preceding belongs to the year 1232. See Mansi. Conc. xxiii. 55; Wadding., Annal. Minor. ii. 303.

" *possidebit.* Licet autem Christus, sicut tuæ series A.D. 1237.
" epistolæ retexebat, primum sit et præcipuum funda- Answer of the Pope
" mentum fidei, quod fatemur, præter quod aliud poni to the
" non potest; secundo tamen et secundaria fundamenta archbishop of Constan-
" legemus Apostolos et Prophetas, et *fundamenta* Syon tinople.
" *in montibus sanctis,* et *cives* supernæ Jerusalem 1 Cor. iii. 11.
" *super fundamenta Apostolorum et Prophetarum su-* Ps. lxxxvi. 1.
" *perædificati* leguntur. Inter quos primus et præci- Eph. ii.
" puus beatissimus Petrus, non sine causa, sed ex præro- 19, 20.
" gativa speciali, a Domino audire meruit, *Tu voca-* S. Joh. i. 42.
" *beris Cephas, quod interpretatur Petrus.* Ut sicut
" in capite plenitudo sensuum consistit, a quo ad sin-
" gula membra occultis meatibus pars aliqua, tanquam
" a fonte rivulus, derivatur, sic tres fidelium ordines
" in ecclesia, (Noe, Daniel, et Job, prælati videlicet,
" continentes, et conjugati, quos Ezechiel vidisse legitur Ezech. xiv.
" in visione salvandos), a Petro,—petra, super quam
" non domum saltus Libani, nec porticum columpna-
" rum, nec domum filiæ Pharaonis, sed ecclesiam suam
" ædificavit Dominus, fidelibus, velut de omni genere
" piscium, in ejus rete conclusis,—tanquam a primate
" primatum qui de fonte Dominici pectoris fluenta
" potavit, et suæ salutis debent postulare remedia, et
" cum omni patientia et doctrina, non contentiose
" vel superbe in aliquo resistentes, a mentis suæ
" tenebris dubietatis scrupulos removere.[1] Nec obstat
" quod asseris, si tempora locumque distinguas, Paulum
" Petro in faciem restitisse, cum dispensative ab or-
" thodoxis patribus hoc factum esse legatur; dum
" Petrus legem Mosaicam profitendo, Judæos, et Paulus
" circumcisionem evitans, totis viribus lucrifacere stu-
" duerit ex hujusmodi [simulatione Gentiles. Alioquin
" et Paulum perambulantem Syriam et Ciliciam, cum
" pervenisset Derben et Listram, in eo redargues, quod Act. xvi. 1.
" Thimotheum, ex patre gentili ortum, fidelis viduæ

[1] *removere*] removeri, B.

A.D. 1237. " filium, circumcidit. Secundo etiam et tertio vel te
Act. xviii. " vel Paulum argues, qui cum navigasset Syriam, et
18. " cum eo essent Priscilla et Aquila, et caput timore
Answer of the Pope " Judæorum totondisset in Cencris; quare comam,
to the " quam ex voto nutrierat, quod Nazaræi, qui secundo
archbishop of Constan- " voverant, juxta præceptum Moysi facere consueve-
tinople, " rant, ibidem totondit ex lege. Si, frater carissime,
exhorting the Greeks " dignitatis misterium et auctoritatis officium pleno
to return " intellectu distinguens, et Petri et Pauli zelum con-
to the unity of " sideres, qui animas tantummodo sitiebant, eos nec
the church. " in morte, quos eadem fides et passio vere fecit esse
" germanos, neque dum viverent in doctrina invenies
" fuisse discordes. Licet enim Petrus pro duræ cer-
" vicis Judaico et Paulus pro gentili populo, lac par-
1 Cor. iii. " vulis et escam provectis exhibentes, diversis linguis
2. " et ritibus laboraverint, cum jam plenitudo tempo-
Eph. iv. 5. " ris advenisset, *unum Dominum, unam fidem, unum*
" *baptisma*, et alios articulos fidei, secundum gratiam
" sibi datam a Domino, in uno eodemque spiritu præ-
" dicavit uterque. Fuit enim Paulus ex verbo Domini
" Petro et cæteris Apostolis universaliter sic dicentis,
S. Joh. xx. " *Quorum remiseritis peccata remittuntur eis, et*
23. " *quorum retinueritis retenta erunt*, cum Petro mis-
" terium dignitatis exercens; et ex verbis ejusdem
S. Matt. " auctoritatis singulariter Petro propositis, *Quodcunque*
xvi. 19. " *ligaveris super terram, erit ligatum et in cœlis, et*
" *quodcunque solveris super terram, erit solutum et*
" *in cœlis*, in Petro dignitatis officium recognoscens.
" Ideoque ad eum, tanquam primatem et Evangelii
" Dominici fontem, venit Jerosolimam; et postmodum
" cum ipso et aliis secundum revelationem contulit
Gal. ii. 2. " Evangelium, *ne in vacuum*[1] *cucurrisset*. Quod iterum
S. Matt. " ex verbis Domini confirmatur, cum soli Petro, *si*
xviii. 22. " *frater tuus in te peccaverit, non tantum*[2] *septies, sed*
" *usque septuagies septies* præcipitur remittendum, et

[1] C. ins. *vel*. | [2] *tantum*] solum, C.

" ipsi soli oves indistincte committentis, qui tam A.D. 1237.
" speciali miraculorum virtute pollebat, quod per Answer of the Pope
" *plateas in lectulis et grabatis positi ad umbram ejus* to the archbishop
" sanabantur *infirmi.* Cujus auctoritas ex ejusdem of Constantinople.
" Domini verbis expressius confirmatur, cum sibi dic- Act. v. 15.
" tum est, *Duc in altum,* et pluraliter subinfertur, S. Luc. v. 4.
" *Laxate retia in capturam.* Si igitur Petrus propter S. Matt. xvi. 16.
" excellentiam fidei, qua in uno Christo duas naturas Eph. iv. 5.
" veraciter [fuit] recognoscens, cum dixit, *Tu es Christus,*
" *Filius Dei vivi,* claves regni cælestis in terris solus
" accepit; cum *unus* sit *Dominus, una fides, unum*
" *baptisma,* unum principium, unum corpus militantis
" ecclesiæ, et corpus cum multis capitibus monstruo-
" sum et sine capite acephalum censeatur; restat, ut
" ad regimen generalis ecclesiæ, quam idem cum Paulo
" et cæteris de gentibus Græcis, Latinis, et barbaris
" congregavit, caput[1] ejusdem, et suum[2] Dominus, per f. 112.
" ea quæ præmissa sunt, ostenderet successorem. Præ-
" videns autem Dominus, quod ecclesia a tirannis con-
" culcaretur et ab hæreticis laniaretur et a scisma-
" ticis scinderetur, dixit, *Rogavi pro te, Petre, ut non* S. Luc.
" *deficiat fides tua, et tu aliquando conversus, confirma* xxii. 32.
" *fratres tuos.* Ex quo colligitur evidenter, quod
" ad sedem Petri omnis quæstio fidei referenda sit.
" Sed, quod dolentes dicimus, ut epistolæ tuæ verbis
" utamur, præsumptuose quidem, non per manus
" militum, sed ecclesiasticarum personarum sensus, veri
" Joseph talaris tunica et inconsutilis est passa scis-
" suram. Sed quis sciderit videamus. Cum Græ-
" corum ecclesia a Romanæ sedis unitate recessit,
" statim privilegio caruit ecclesiasticæ libertatis, et
" quæ libera fuerat, facta est sæcularis potestatis
" ancilla, ut justo Dei judicio, quæ noluit divinum
" recognoscere in Petro primatum, tolleret invita domi-

[1] From here to the end of the following letter is in a different hand.

[2] *suum*] suus, C.

A.D. 1237. Answer of the Pope to the archbishop of Constantinople, exhorting the Greeks to return to the unity of the church.

" nium sæculare. Sub quo non modica contempnens,
" paulatim decidens, fidem informem profitens, et a
" superna caritate tepescens, licentius per campum
" licentiæ non refrænata recurrit, ut sine alicujus
" reprehensione licitum sub illicito palliaret, et a
" templo Petri recedens, a Domino quasi *atrium foris*
" *eicitur*, quod virga sua Johannes prohibente Domino
" non metitur, *quoniam datum est illud gentibus*,
" quod jam conspicis visibiliter consummatum. Quod
Apoc. xi. 2. " Samaria, quæ a templo Domini et a Juda et veræ
" fidei confessione recedens, facta idolatra, præfigurans,
" bellorum cladibus continuis attrita, et[1] pondere pec-
" catorum gravata, licet Helias et Heliseus, tanquam
" magna luminaria, ibidem, sicut in loco caliginoso,
" refulserunt, data est gentibus, projecta est foris in
" vindictam fornicationis et idolatriæ, quibus se a
" Domino separavit. Quod si Paulum Græcorum eccle-
" sia se habere proponit, exhibeat, vel a successore
" Petri et vicario Jesu Christi in Apostolorum basilica,
" quæ a Constantino constructa est, cum Petro
" exhibitum recognoscat. Officii etiam notavit mis-
" terium, licet literis tuis sub forma reprehensionis
" insertum fuerit, quod Petrus ter motus, ad galli-
" cantum excitatus, factus est ostiarius Paradisi, ut
" videlicet qui præesse debuerat, pati sciret et compati,
S. Joh. xxi. 17. " et ex auctoritatis officio, cui ter dictum est, *Pasce*,
" non Pascite, *oves meas*, non alienas, ad successores
" transmisso exemplo veri pastoris, subditorum ex-
" cessus ad unitatem ecclesiæ redeuntium in spiritu
" lenitatis corrigeret, et cultum Christiani nominis
" sponte professos, ab ecclesia oberrantes, exigente
1 Cor. v. 5. " contumacia, juxta verbum Apostoli, *tradendo hujus-*
" *modi Sathanæ in interitum carnis*, ad ovile reduce-
" ret vel invitos. Si vero ex compassionis affectu,
" ad Apostolicæ sedis primatem sicut verus Israelita
" recurris, et super contritione Joseph de scissura

[1] *et*] a, C.

" inconsutilis tunicæ mota sunt tuæ viscera pietatis, A.D. 1237.
" passioni tuæ compatimur, et dolori tuo cum Apostolo Answer of the Pope
" condolemus; et Ei ad grates assurgimus, qui oculos to the
" cæci nati aperuit, humiliter postulantes, ut qui per archbishop of Constan-
" collirium ex felle piscis Tobiæ oculos illuminavit, tinople,
" corda ecclesiæ Græcorum cum tuo illuminet, et nos- exhorting the Greeks
" tris tuisque temporibus ad unum ovile et unum to return
" pastorem providentia divina reducat. *Librum* igitur, to the unity of
" de quo dictum est Johanni in Apocalypsi, *accipe*, the church.
" frater carissime, *et devora* illum. Et si amaricare Tob. xi. 13. Apoc. x.
" faciat ventrem tuum propter contritionis aculeos 9, 10.
" qui in principio pungunt, tamen in ore tuo erit
" dulcis ad instar mellis, juxta verbum sponsi in
" Canticis, *Resonet vox tua in auribus meis, vox tua* Cant. ii. 14.
" *dulcis*. Et prudentiæ tuæ conscientiam sine aliqua
" superstitione regira,[1] et illuminatus reperies, quod
" Romana ecclesia, quæ omnium ecclesiarum caput est
" et magistra, in speculo a te proposito, Evangelii
" videlicet et Epistolarum, et doctrina aliorum doc-
" torum, nil contrarium invenit, quod interpretative
" vel dispensative, secundum statuta sanctorum patrum,
" in unitate fidei et spiritus non concordet. In cujus
" libri apertione invenies, quod Romanus Pontifex,
" *omnibus omnia factus, ut omnes salvi fiant*, non 1 Cor. ix.
" turpis lucri gratia vel voluntarie, sed a fratribus suis 22.
" divina inspiratione vocatus, statim servus servorum
" Dei effectus, murum pro[2] fratribus suis et coepisco-
" pis et eorum subditis, contra hæreticos, scismaticos,
" et tirannos, in tuitionem ecclesiasticæ libertatis cum
" suis fratribus se opponit. Et licet quidam subre-
" pant, publice tamen ab omnium incursibus modernis
" temporibus ecclesia Romana respirat. Sed si Græ-
" corum ecclesia patienter sustineat, ut verbis tuis
" utamur, verba quæ mordeant, præter animarum peri-
" cula, quæ ex scissura eorum proveniunt, satis eis

[1] *regira*] regina, C. | [2] *pro*] Om. C.

A.D. 1237. Answer of the Pope to the archbishop of Constantinople, exhorting the Greeks to return to the unity of the church.

" vexatio dedisse debuerat intellectum, in quorum " manibus ordo ecclesiasticus per adversas nationes " Orientis in diversa partitus confunditur, ecclesiastica " libertas opprimitur, et sacerdotalis dignitas concul- " catur, et non est qui consoletur eam ex omnibus " caris ejus, quia tanquam acephali ad caput ecclesiæ " reverti intempserunt. *Revertere igitur, Sunamitis,* " *revertere,*[1] *ut intueamur te,* quia tunc recte poterit " frater a fratre adjuvari. Si filius qui consumpsit " omnia dissolute vivens, a Domino inspiratus, exurgat

Cant. vi. 12.

S. Luc. xv. 18, 19.

" et dicat; *Pater, peccavi in cœlum et coram te;* " *jam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut* " *unum de mercenariis tuis,* tunc enim pater, non ut

S. Luc. xv. 22, 23.

" mercenario sed ut filio revertenti occurrens, *primam* " *stolam proferens, et occidet vitulum saginatum,* et " generale convivium faciens omnibus Christi fidelibus, " in exultatione annuntiabit et gaudio, quod et frater

S. Luc. xv. 24, 9.

" et filius, *qui mortuus fuerat, jam revixit;* et dragma, " quæ perierat, inventa est; et sic te in gremio matris " ecclesiæ cum honore recipientes, veritatem manifeste " videbitis in speculo puritatis, quæ non recipit ma- " culam neque rugam. Datum[2] Reate, etc., anno " sexto."

Item dominus Papa alia vice eidem.

Literæ Papales. Second letter of Pope Gregory IX. to archbishop Germanus, exhorting

" Gregorius episcopus, servus servorum Dei, venera- " bili archiepiscopo Græcorum, salutem et Apostolicam " benedictionem. Cum juxta testimonium Veritatis " occasio sit errorum ignorantia scripturarum, cunctis " expedit illas legere vel audire; quia quæ in eis " inspiratio divina reposuit pro doctrina sequentium, " ad cautelam trahere voluit modernorum. Sane sub

3 Reg. xv. 30.

" Jheroboam, *qui peccare fecit,* ut legitur, *Israel,* præ- " sumpta divisio tribuum patenter signat scisma Græ-

[1] *revertere*] Om. C.

[2] The date of this letter is 26 July 1232. Potthast, Regesta Pont. (8981), p. 770.

" corum; et multitudo abominationum Samariæ diver- A.D. 1237.
" sas hæreses multitudinis, a veneratione veri[1] templi, the Greeks to return
" Romanæ videlicet ecclesiæ, et reverentia separatæ. to the unity of
" Quod Crisostomus, Nazanzenus, et magnus Basilius, the church.
" et Kirillus emicuerunt in cœtu dissentientium, eadem
" fuit cælestis altitudo consilii, qua degere voluit inter
" idolatras Helyam et Heliseum et filios prophetarum.
" Nunc igitur, quia in aliis literis, quas dudum tibi f. 112 *b*.
" remisimus, latius hanc et alias auctoritatem et ratio-
" num,[2] quæ pro Romanæ primatu ecclesiæ faciunt,
" materias explicavimus, illud tantum adicimus, quod
" utrumque gladium ad Romanum pertinere Pontificem
" ex Evangelica lectione tenemus. Etenim loquente
" Jesu discipulis de adquisitione gladii spiritualis, illi S. Luc.
" duos ibi[3] positos ostenderunt, quos Dominus dixit xxii. 38.
" sufficere ad coercionem, videlicet spiritualis et cor-
" poralis offensæ. Si materialem[4] gladium pertinere
" concedis ad potentiam temporalem, attende quid in
" Mathæi Evangelio Dominus dicat Petro, *Converte* S. Matt.
" *gladium tuum in locum suum;* dicendo tuum, xxvi. 52.
" materialem signavit gladium, quo percusserat ille[5]
" servum principis sacerdotum. De spirituali, nemini[6]
" venit in dubium, cum ei, id est Petrus, per cujus-
" dam spiritualitatis apicem, ligandi et solvendi com-
" miserit potestatem. Uterque igitur gladius ecclesiæ
" traditur; sed ab ecclesia exercetur unus, alius pro
" ecclesia manu secularis est eximendus; unus a sacer-
" dote, alius ad nutum sacerdotis amministrandus
" a milite. Propter hæc ergo et alia, quæ post dili-
" gentem veritatis indaginem ordinatam de scismate[7]
" faciant caritatem, latores præsentium, Hugonem et
" Petrum, de Prædicatoribus, Haimonem et Radul-

[1] *veri*] Om. C.

[2] *rationum*] rationem, C. The copy in Mansi has *auctoritatum et omnium.*

[3] *ibi*] Om. C.

[4] *materialem*] materiale, B.

[5] *ille*] illum, C.

[6] C. ins. *sani capitis.*

[7] *scismate*] sentire, B. Over this Par. has *sevitie*, and in the margin *vel scismate.* C. has *scismate.*

A.D. 1237. Second letter of Pope Gregory IX. to archbishop Germanus, exhorting the Greeks to return to the unity of the church. Ezech. i. 16. Gen. iv. 23. 1 S. Pet. iii. 20. Exod. xxv. 20.

" fum, de Minorum ordinibus fratres, viros virtutis
" religione conspicuos,[1] morum honestate præclaros, et
" scripturarum sacrarum scientia præditos, juxta quod
" tibi memoratas literas intimare curavimus, ad te
" duximus destinandos; ut si cum eis de omnibus,
" quæ in quæstionem veniunt, tractare fideliter et
" socialiter conferre decreveris, in rota quæ infra rotam
" Ezechieli ostensa est, vocem poteris audire toni-
" trui, et in mari vitreo speculari, quod unus Adam,
" collocatus ad opus et custodiam Paradisi, unam est
" sortitus uxorem, una Dominum Jesum Christum
" in justitia et veritatis sanctitate creatum[2] et unicam
" sponsam Ejus ecclesiam præfigurans; quod Lamech,
" qui humiliatum sonat, dum uxorem unam divisit
" in duas, sanguinarius factus est, et *virum in suum*
" *vulnus occidit;* quod alia præter unam archa non
" legitur, quæ, cuncta vastante diluvio, sub unius
" patriarchæ remigis potentatu, paucas animas sub
" perfectionis numero reservavit; quod legem Dominus
" secundo dedit in alteram, sed eandem; quod duorum
" cherubin, qui propitiatorium obumbrant, non alior-
" sum versi, sed respicientes erant vultus ad invicem;
" et unam Joseph fuisse talarem tunicam, et nostri
" Salvatoris inconsutilem vestem unam. Verumptamen,
" si dualitatis sensum circa[3] eucaristiæ sacramentum,
" vester diversus a nostro ritus inducit, attende quod
" non sit aliud, nec diversum, unius Domini nostri
" Jesu Christi, prius in assumpta propter nos carne
" passibilis, post sicut a morte, sic ab omni passibi-
" litate prorsus immunis, a Græcis pariter et Latinis
" nostræ salutis misterium frequentatum.[4] Græcus ad
" fidem cum discipulo juniore secutus, et tantæ gratiæ
" non ingratus, illius dignationis, qua Deus, miseriæ
" compassus humanæ, homo voluit esse passibilis,
" eligens cotidie reminisci, hostiam constituit fermen-

[1] *conspicuos*] perspicuos, C.
[2] C. ins. *est.*
[3] *circa*] uti, B.
[4] *frequentatum*] frequentatur, B.

" tatam; ut Apostolo dicente, quod *ex fermento massa* A.D. 1237.
" *corrumpitur*, in fermento corruptio, cui ante re- 1 Cor. v. 6.
" surrectionem corpus Dominicum subjacere potuit, Second letter of
" ostendatur. Latinus vero cum Petro seniore secutus, Pope Gregory IX.
" libere[1] monumentum, de qua procedit spiritualis sen- to archbishop
" sus, prior introiit; et lintheamina posita, quæ sacro- S. Joh. xx. 7.
" sanctum corpus, quod ecclesiam signat, involverant, Germanus, exhorting
" separatumque sudarium, quod fuerat super caput, the Greeks to return
" aspexit; sacramentum glorificati corporis celebrare to the unity of
" mirificentius in azimis sinceritatis elegit. Sed uter- the church.
" que panis simplex ante sacrificium panis est; et
" ideo nec fermentatus, nec azimus dici potest, sed Ille
" potius creditur esse panis vivus, Qui descendit de
" cælo, et tribuit vitam mundo. Hæc et his similia
" docuit Petri sedem unctio spiritus et sanitas in-
" tellectus; utinam et tu tandem aliquando juniorem
" discipulum, qui vidit et credidit, secutus, introeas,
" ut omnibus intellectis, nobiscum pariter vere psallas
" illud Daviticum; *Ecce quam bonum et quam jocun-* Ps. cxxxii. 1.
" *dum habitare fratres in unum.* Datum[2] Laterani,
" xvi. kalendas Junii, etc."

Quod Græci Romæ noluerint adhuc obedire.

His autem salutaribus monitis auditis, sed non ex- The Greeks will not obey.
auditis, non se Græci ecclesiæ Romanæ subdiderunt; forte tirannidem et avaritiam ejus pertimescentes, vel erecti in contumaciam, juxta dictum Evangelistæ, quod S. Luc. xiv. 18.
invitati ad cœnam noluerunt venire, se tamen ex- cusantes; humiles in excusatione, superbi et contumaces in operis executione. Super quo dominus Papa Proposal for the Crusaders to attack Constantinople.
et cardinales tractatum habentes diligentem, proposuerunt[3] exercitum crucesignatorum universalem super eos reflectere. Et facta prædicatione, signati sunt non-

[1] *libere*] So altered by Paris in the margin; *litere*, B., as Mansi, and so C.

[2] This letter belongs to the year 1233. Potthast, Regesta Pont. (9198), p. 787. The date is given xv. kal. Junii, a° 7°, in Mansi xxiii. 59.

[3] C. ins. *in*.

A.D. 1237. nulli, super Græcos, præcipue Constantinopolitanos, profecturi.

Schism between the Greek and the Roman church.

Hoc[1] scisma et discidium inter Romanam ecclesiam et Græcam tale sumpsit seminarium. Quidam archiepiscopus, electus canonice ad quendam nobilem archiepiscopatum in Græcia vel postulatus, Romam adiit confirmandus; nec potuit exaudiri, nisi pro impetratione illa infinitum aurum promitteret.[2] At ipse, detestans prostantis curiæ simoniam, infecto negotio recessit, et hoc toti Græcorum nobilitati nuntiavit. Et alii, qui Romam adierant, testimonium de similibus aut deterioribus perhibebant; et sic omnes a subjectione Romanæ ecclesiæ tempore Gregorii istius recesserunt.

Archbishop Edmund goes to Rome.

Hebdomada[3] vero ante Natale transfretavit Æ[dmundus] archiepiscopus Cantuariensis, et Romam adiit; nec propter legatum[4] ipsum revocantem voluit remanere, unde sibi ex tunc adversabantur.

Stormy and unhealthy character of the year.

Transiit igitur annus ille procellosus et turbidus in aere, hominibus flagitiosus et sanitati inimicus; unde non se meminerat aliquis unquam tot vidisse febre quartana laborasse.

Quod Simon de Monteforti Alienoram sororem regis desponsavit.

Henry III. at Westminster.

Anno Domini MCCXXXVIII., qui est annus regis H[enrici] III. vicesimus secundus, tenuit idem rex curiam suam Londoniis apud Westmonasterium; ubi in crastino Epiphaniæ, scilicet die Jovis, desponsavit

---

[1] *Hoc . . . recesserunt*] At the foot of the page. It is not in C.

[2] Is this a confusion with the refusal of Innocent III. to give the pall to the abbat of S. Felix, appointed by the Venetians to the archbishoprick of Zara in 1206? See the letter dated non. August. 1206, in Migne's Innocent III., ii. 957 (Potthast, 2866, p. 245).

[3] *Hebdomada . . . adversabantur*] Written by Paris in the margin. The last clause, which was written after the former, is not in C.

[4] Otho.

solempniter Simon de Monteforti Alienoram filiam regis Johannis, sororem regis Henrici III., relictam Willelmi Marescalli comitis de Penbrochia, dictante verba et Missam celebrante Waltero capellano capellæ regiæ Sancti Stephani apud Westmonasterium, in parvula capella regis, quæ est in angulo cameræ, tradente eam rege per manum eidem Simoni comiti [1] Legrecestriæ. Qui gratanter accepit, tum propter gratuitum amorem, tum propter ejus elegantiam, tum propter opimos honores ipsam contingentes, tum propter ejusdem dominæ præcellentem et regalem generositatem; fuerat namque propagata ex legitimo thoro regis et reginæ; regis insuper soror, imperatricis, et reginæ; tum [2] ut de tam nobili domina, habita prole, stirps regia dilataretur. Et dispensavit dominus Papa cum ipsa, prout sermo sequens declarabit.

A.D. 1238. Marriage of Simon de Montfort and Alienora, sister of Henry III., widow of William Marshal, 7 Jan.

Et eodem anno audita sunt tonitrua terribilia xiv. kalendas Februarii, vento validissimo et nimbis abundanter diffusis concomitantibus.

Storm, Jan. 19.

Quomodo imperator Frethericus, de Crucis negotio sollicitus, scripserit comiti Ricardo.

Sub eodem tempore Frethericus Romanorum imperator, sollicitus de progressu cruce signatorum et de progressu comitis Ricardi, scripsit eidem comiti in hæc verba:

Literæ imperiales.

"Frethericus [3] Dei gratia Romanorum imperator, f. 113.
" semper Augustus, Jerusalem et Siciliæ rex, comiti
" Cornubiæ, dilecto sororio suo, salutem et sinceram
" dilectionem. Generalis Terræ commoditas Sanctæ,

Letter from the emperor to Richard of Cornwall,

[1] *comiti . . reginæ*] In the text in Paris's own hand. It is not in C.

[2] *tum . . declarabit*] Written by Par. at the foot of the page. It is not in C.

[3] This letter is only known from this source. Huillard-Bréholles, v. p. 164.

A.D. 1238. respecting the crusade.

" quæ a cruce signatorum executione dependet, nos
" frequenter inducit, ut de prorogatione passagii cruce
" signatorum in regno Franciæ et aliis partibus orbis
" terræ usque ad præfinitum treugarum tempus, vide-
" licet a primo venturo mense Augusti usque ad
" sequentem annum completum, apud ipsos monitis et
" precibus instaremus, expedire videntes illius terræ
" subsidio, necnon profectui transeuntium et honori, si a
" proximo festo beati Johannis Baptistæ, usque ad diem
" sequentis anni festum, transitus tam strenuæ multitu-
" dinis ordinatæ fiat tempore opportuno. Nec debui-
" mus silentio præterire negotium et onus, quod præ
" cæteris mundi principibus ad ejusdem terræ libera-
" tionem humeris nostris incumbit, pro qua tenemur
" opem et opes effundere, quin præmissa deliberatione
" consilii, ipsis ad Christi servitium potenter accinctis,
" totius causæ circumstantias[1] plenarie ponderemus,
" contingentibus non omissis. Illi autem qui corda et
" corpora sua crucis obsequiis deputarunt, et utile
" cupiunt exhibere servitium Crucifixo, per nuntios et
" literas nostras exinde requisiti, consultationi nostræ
" consulte ac provide responderunt se usque ad præ-
" dictum completum treugarum terminum executuros
" efficaciter preces nostras. Super quo dignis gratia-
" rum actionibus approbavimus provisum ipsorum de-
He entreats the earl to pass through Sicily on his way.
" liberationis consilium et responsum. Ad hæc cum
" personam vestram videre fraterno cupiamus affectu
" et honorem vestri passagii liberaliter procurare, vo-
" lumus et rogamus, ut vita comite per nos et regnum
" nostrum Siciliæ opportuno tempore transeatis, quia
" nostræ non resideret gratum voluntati, si aliunde
" nobis invisis transitum faceretis, maxime cum regnum
" nostrum sit taliter constitutum, quod per illud ad
" partes transmarinas facilior et opportunior transitus
Vercelli, 11 Feb.
" præbeatur. Datum Vercellis, xi. Februarii, undecimæ
" indictionis."

---

[1] *circumstantias*] circumstantiis, B.

Quomodo revocatus legatus Romam non redierit. A.D. 1238.

Eodem tempore, dominus Papa et tota curia Romana, audiens tot tumultus in Anglia fuisse subortos pro alienigenarum multitudine, quam rex inconsulte vocaverat, et pro adventu legati in Angliam, quem similiter in depauperationem suorum in Angliam attraxerat, multosque contra ipsum commoveri, sub magna eundem legatum festinatione revocando rigorem ejus temperavit, sic scribens ei: "Gregorius, etc.,[1] dilecto filio O[thoni], "Sancti Nicholai in carcere Tulliano diacono cardinali, "Apostolicæ sedis legato, salutem et Apostolicam bene- "dictionem. Cum sic intellexerimus, quod nonnulli "clerici habentes plura beneficia sint in regno Angliæ, "et contra eos, propter parentum potentiam, juxta "generalis statuta concilii, sine turbatione regni et "sanguinis effusione, procedi non possit, attendentes "quod si peccatum non debeat pro scandalo vitando "committi, bonum tamen quod agi debeat prudenter "interdum intermittitur, ut scandalum evitetur, dis- "cretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quati- "nus si contra dictos clericos sine scandalo procedere "non poteris, subsedere procures." Et eisdem vel aliis proximis dominus Papa timens ne quid sinistri ei accideret, vocavit eum. Sed legatus malens adhuc in Anglia remanere, et metere ubi non seminavit, caute procuravit, ut scriptum domino Papæ destinandum componeretur, et appenderentur sigilla regis et fratris sui comitis R[icardi] et omnium episcoporum, in testimonium veritatis, scilicet, quod multum utilis esset mora sua in Anglia tam regi quam regno et ecclesiæ Anglicanæ. Et hujus tenoris scriptum domino Papæ transmissum mentem suam pacificavit.

Offendiculum. Vacat.

Letter of the Pope to the legate Otho, respecting powerful persons holding several benefices in England.

The legate recalled, but manages to stay in England.

[1] This letter is only known from this source. Potthast, Regesta Pont. (10694) p. 905.

A.D. 1238. *Mandatum imperatoris comiti Ricardo, quod natus est illi filius.*

Letter of the emperor to Richard of Cornwall, mentioning the birth of his son [Henry].

Illis quoque diebus imperator Romanorum Fretherícus in signum dilectionis scripsit[1] comiti R[icardo], intimans ei ad gaudium, quod natus ei [esset] filius de sorore ejusdem comitis Ysabella imperatrice, sub his verbis:

Literæ imperiales.

"Frethericus[2] Dei[3] gratia Romanorum imperator, " semper Augustus, Jerusalem et Siciliæ rex, R[icardo] " comiti Cornubiæ, dilecto sororio suo, salutem et omne " bonum. Rem jocundam et communibus desideriis " expectatam, quæ præ cæteris hominum votis gratior " ex beneficio naturæ suscipitur, per quam sceptra " regnantium optata successione beantur, tanto maturius " ad tuam duximus notitiam perferendam, quanto[4] " moram non patitur novitas gaudii succedentis. Adest " enim nobis celebris insinuationis jocunditas, quam " expectationi vestræ præsentium serie nuntiamus, " quod disponente providentia summi Regis, qui dat " ortum regibus et salutem, ex augustæ consortis nos- " træ sororis tuæ fœcundo gremio, datus est nobis oc- " tavodecimo die mensis Februarii novus filius, et nepos " novus natus est tibi. Cujus ortus patri et avunculo " cedit ad gloriam, matri renovat gaudium, et spem " corroborat subditorum. In quo mutuæ dilectionis, " qua simul vinculo affinitatis astringimur, roboratur " integritas, et ad prosperitatis augmentum desideriosius " propagatur; ac virtus, quæ contingit præmatura " Cæsaribus, indolem suam ad commune gaudium et " honorem processu temporis gratissimam repromittit.

[1] *scripsit*] Om. C.

[2] This letter is only known from this source. Huillard-Bréholles, v. p. 166.

[3] *Dei gratia*] Om. C.

[4] *quanto*] quantum, C., omitting *non* in the next line.

" Accedunt etiam nobis ejusdem novæ prolis cum A.D. 1238.
" exaltatione cunabula, quæ felices processus nostros
" in Italia jam nostris titulis accedente,[1] ac victoriæ
" nostræ, prostratis hostibus, auspicia felici sidere
" comitantur. Cumque nostris felicibus continuatis
" eventibus ac triumphis soboles optata concurrerit, in
" Eo confidimus, qui post ortum filiæ de fœcunda con-
" sorte nostra, sorore tua, prolem contulit masculinam,
" quod antiquam imperii nostri gloriam, quæ tempore
" præcedenti collapsa sub ipsius ortu reformata con-
" surgit, ad nostrum et nostræ posteritatis honorem
" liberaliter ampliabit, ut te nostris et augustæ con-
" sortis nostræ velimus participare tripudiis, quem ad
" expectati nepotis originem diu novimus aspirasse.
" Data Taurini, die tertio Martii, undecimæ indic- Turin, 3 March.
" tionis."

Quomodo commotus est comes R[icardus] et totum regnum de factis regis, præcipue de matrimonio jam dicto.

Cum autem hæc audisset comes Ricardus, exulta- *Offendiculum.* *Vacat.* Disturbance caused by the marriage of Simon de Montfort and Alienora. Anger of Richard of Cornwall. f. 113 *b.*
tione concepta Deum collaudavit, sperans sibi et regno Angliæ inde processu temporis gaudia proventura. Sed more mundani turbinis ex alia parte nimis ad iracundiam provocatur. Cum enim audisset hoc matrimonium clandestinum, ut[2] prætactum est, eo scilicet nesciente vel assensu magnatum terræ non interveniente, firmatum fuisse, nimia ira succensus merito; præsertim[3] cum rex sæpius præjurasset se nihil arduum facturum, nisi de consilio naturalium hominum suorum, et præcipue ipsius. Insurgens igitur regem aggreditur verbis com-

[1] Cf. Ovid. Heroid. Epist. ix. 1. " Gratulor Œchaliam titulis accedere nostris."

[2] *ut prætactum est*] In the margin in Paris's hand. See above, p. 471.

[3] From here to the end of the chapter is inserted in the margin in C.

A.D. 1238. His reproaches to the king.

monitoriis et comminatoriis, gravem movens adversus regem quæstionem et calumpniam, eo quod utens consiliis alienigenarum, quos amovere penitus præjuraverat, etiam ardua negotia regni perperam tractaverat, et Simonem de Monteforti et J[ohannem] comitem Lincolniæ, aliis a latere suo amotis, non tantum audierat, sed contra nobilium conniventiam matrimonia subdola procuraverant. Simon, ut prædictum est, illicite inter eum et comitissam Penbrochiæ sororem suam, et Johannes comes Lincolniæ inter filium comitis Gloverniæ, scilicet Ricardum de Clare, et filiam[1] ejusdem comitis J[ohannis] rege subducto procuraverant. Insurgenti autem illi comiti Ricardo adduntur comes Gilebertus Marescallus et omnes comites et barones Angliæ cum civibus et populo generali. Et sperabatur certissime tunc, quod ipse comes Ricardus esset liberaturus terram tam a Romanorum quam aliorum alienigenarum misera, qua premebatur, servitute; et omnes a puero usque ad hominem senem crebras in ipsum benedictiones congesserunt. Nec adhæsit aliquis regi, nisi solus comes Cantiæ H[ubertus], de quo non timebatur quod ideo quid sinistri possit evenire, tum quia se juraverat nunquam arma gestaturum, tum propter senium, tum propter discretionem suam, multis experimentis examinatam. Quod comperiens rex, animo et vultu nimis consternatus, nobilium terræ singulos per nuntios suos interrogavit, diligenter sciscitando, si in hunc vel illum in hac jam exorta tempestate possit de adjutorio confidere. Cui responderunt universi, præcipue cives Londonienses, asserendo universaliter, quod honori suo et commodo regni procuratum est circumspecte, quod incipiebatur ab ipso comite R[icardo], licet ipse rex salubri consilio ejus non adquiesceret, unde incœpta nullo modo impedirent. Hæc comperiens legatus, summam adhibuit, imminere videns pericula,

Hopes entertained of the earl.

Hubert de Burgh alone takes the king's part.

Action of the Londoners;

of the legate;

[1] Maud, daughter of John de Laci, 6th earl of Lincoln.

diligentiam, ut regem suis naturalibus hominibus reconciliaret; secreto admonens comitem R[icardum] et replicans, quod ipse, qui capitaneus hujus impetus factus est, deinceps ab incœpto desisteret, promittens regem ei ampliores possessiones collaturum, et dominum Papam collatas confirmaturum; addens, quod si omnes terræ in regem insurgerent, ipse, qui frater ejus, cum eo contra omnes stare haberet indefessus. Ad quod respondit comes R[icardus], "Domine legate, de terris "laicorum et earum confirmationibus nihil ad vos, de "rebus autem ecclesiasticis curam geratis. Nec mire- "mini, si status regni moveat me, cum sim hæres "solus apparens. Rex enim cum fere omnium episco- "patuum terræ et multarum escaetarum custodias "habuit, nullum tamen thesaurus ejus sentit ad regni "tuitiones incrementum, cum tamen undique variis "vallemur inimicis. Præterea admirantur nonnulli, "quod rex, qui maxime auxilio et discretione indiget, "discretorum vestigia non sectatur. Non imperatoris, "cui sororem nostram cum magna pecunia dedimus, "sperantes id nobis profuturum, qui sola sua conjuge "retenta duces illius nobis remisit,[1] nulli eorum terras "vel thesaurum conferens, cum tamen abundaret locu- "ples et opulentus. De rege autem Francorum simile "potest exemplum recitari, cui soror reginæ nostræ "matrimonio primogenita copulatur. Rex autem noster "Angliæ e converso omnes uxoris suæ affines et con- "sanguineos terris, possessionibus, et thesauris saginavit; "et sic se maritavit, ut nec thesauro plus ditaretur, "immo potius privaretur, nec militari auxilio, si opus "emergeret, roboraretur. Præterea, redditus et bene- "ficia ecclesiastica, a piis prædecessoribus nostris col- "lata, præcipue quæ contulerunt antecessores nostri "viris religiosis, permittit quasi spolia diripi, et alieni- "genis, cum abundet ipsa terra viris idoneis, distribui;

A.D. 1238. He tries to gain over earl Richard.

Answer of earl Richard to the legate.

[1] See above, p. 325.

A.D. 1238. Ps. lxxix. 13. " et fit Anglia quasi vinea sine maceria, quam *vindemiant omnes qui prætergrediuntur viam.*"

Quomodo legatus adhibuit diligentiam ut pax reformaretur.

The legate and the bishop of Winchester advise the king to give way;

he asks for delay.

Cum autem audisset legatus hos sermones, regem adiit una cum episcopo Wintoniensi P[etro], monens et muniens, ut se[1] ex tunc voluntati suorum juste in eum insurgentium subderet et optemperaret, nunc minis, nunc monitis, nunc precibus eundem informantes. Rex videns impetus suos favoribus caruisse, et omnes fratri suo comiti R[icardo] inclinantes, quæsivit quæ potuit diverticula, inducias deliberandi postulando, ut competentius responderet. Induciæ igitur ad instantiam petentium concessæ sunt regi, licet cum difficultate, usque in crastinum Dominicæ primæ Quadragesimæ.

Quomodo ad nihilum redactus est omnis iste apparatus.

At London he agrees to submit to the requisitions of some of the graver men.

Convenerunt igitur magnates die statuto Londoniis, super his diligenter tractaturi. Et venerunt multi equis et armis communiti, ut, si rex circumventus per levitatem recalcitraret, ad præmissa complenda cogeretur. Ibi igitur post multas multorum disceptationes,[2] se subjecit rex quorundam provisioni de gravioribus viris, jurans se eorum provisioni adquiescere. Quod et factum est et in scripta[3] redactum; et appensa sunt tam legati quam aliorum magnatum sigilla, omnibus in communi manifestanda. Interim his nondum perfectis, sed cum spe tamen pendentibus, S[imon] de Monteforti[4] humiliavit se comiti R[icardo], et multiplicatis intercessoribus et quibusdam donativis optinuit a comite R[icardo] osculum concordiæ. Quod gravissime alii magnates

Simon de Montfort and John earl of Lincoln make their peace with earl Richard.

[1] *se*] te, C.
[2] *disceptationes*] deceptationes, B.
[3] *scripta*] scriptis, C.
[4] *Monteforti*] monteferrato, C.

acceperunt, sine quorum conniventia hoc fuit attemptatum, quorum laboribus fuit res hucusque deducta. Similiter comes J[ohannes] Lincolniensis tam prece quam precio iram comitis emollivit, data tamen cautione super commissis se per omnia satisfacturum. Quibus enormibus factis totum negotium in magna parte mutilatum, perfectum non sumpsit effectum, sed miserias regni continuavit, et famam comitis R[icardi] in magna parte denigravit; et sic factus est deinceps suspectus, qui credebatur baculus fortitudinis. A.D. 1238. The whole affair comes to an end, and earl Richard loses his character.

De morte Johannæ sororis regis Angliæ uxoris A[lexandri] regis Scotiæ.

Tunc vero temporis, Johanna regina Scotiæ, soror regis Angliæ, quæ venerat in Angliam, ut fratrem suum regem visitaret, diem clausit extremum, quarto nonas Martii. Et sepulta est apud Tarente, domum scilicet sanctimonialium, quam venerabilis episcopus R[icardus] II. Dunelmensis a fundamentis construxerat, et ejusdem ecclesiæ [quam] Alienoræ II. reginæ, quando in Angliam venit, concesserat.[1] Death of Johanna, queen of Scotland, (March 4,) who is buried at Tarrant Kaines.

Quomodo S[imon] de Monteforti quasi fugam iniens clandestinam mare subito transierit.

Videns autem S[imon] de Monteforti cor regis et cor comitis R[icardi] necnon et magnatum corda omnium ab eo aversa, et matrimonium, quod cum sorore domini regis contraxerat, quasi jam penitus multis visum annullari, dolore contabuit vehementi; et arrepta galeia, clanculo transfretavit, extorta prius undecunque potuit immensa pecunia, ita quod ab uno cive Legrecestriæ, Simone[2] Curlevache, quingentas marcas emunxerat. Romanam curiam adiit, quam speravit pecunia circumvenire, ut Simon de Montfort leaves England. f. 114. His extortion at Leicester. He goes to Rome.

[1] See above, p. 392.

[2] The name is in the margin. See the letter of bishop Grosseteste, rebuking Simon de Montfort for his conduct on this occasion. *Epistolæ Roberti Grosseteste*, pp. 141–143.

A.D. 1238. illicito matrimonio liceret gratulari. Et prius militans imperatori, ut eidem placeret, literas super hoc ab eo impetravit domino Papæ deferendas. Interim latuit apud Kenilwurthe comitissa de Penbroc, gravida, rei exitum præstolando.

His countess remains at Kenilworth.

De sententia data a domino Papa pro monachis Rofensibus.

The election of Richard de Wendene to the see of Rochester confirmed by the Pope, 20 March.

Illo quoque anno, data est sententia a domino Papa pro monachis Rofensibus super controversia mota inter archiepiscopum Æ[dmundum] et eosdem monachos de eligendo sibi episcopo; et data est sententia pro eis, tam de[1] petitorio quam de possessorio; et confirmatus est electus eorum, magister Ricardus de Wendene,[2] die sancti Cuthberti. Convenerat autem eosdem monachos dictus archiepiscopus, expensis et laboribus exinanitos;[3] insuper transalpinaverat, ut, sicut jus dictaret, lis tanta debito fine determinaretur. Similiter data est sententia tunc temporis contra eundem archiepiscopum, qui tunc in curia Romana præsens fuit, super gravi causa quæ versabatur inter eum et comitem Harundelliæ; et condempnatus est utrobique in expensis, circiter mille marcarum, relaxata sententia quam tulerat idem archiepiscopus in comitem supradictum. Habuit[4] enim adversarium validissimum, Ottonem legatum, qui et ad hoc etiam regem efficaciter stimulavit.

Sentence against archbishop Edmund in favour of Hugh de Albini, earl of Arundel.

De adventu imperatoris Constantinopolitani in Angliam.

Arrival of the emperor Baldwin II. in London.

Eodem quoque anno, ætate adolescens, imperator Constantinopolitanus B[aldewinus], filius Petri comitis Autissiodorensis, venit in Angliam, expulsus et pro-

[1] *de*] in, C.

[2] *Wendene*] Wendoure, B. See above, p. 306, and Madden's note, Hist. Angl., ii. p. 377.

[3] *exinanitos . . . determinaretur*] Written over an erasure by Par. himself.

[4] *Habuit . . stimulavit*] In the margin.

scriptus ab imperio, auxilium petiturus. Qui cum apud Doveram applicuisset, dictum est ei ex parte domini regis, quod inconsulte et secus quam deceret se ingessit in regnum alienum princeps tantæ celsitudinis, rege inconsulto et absque ipsius licentia, et videbatur contemptus et superbia. Nec placuit adventus in conspectu regis et regalium consiliatorum. Recolebant enim memoriter, quanta beneficia et honores contulerat Anglia regi Johanni de Brenne, cum in Angliam venisset; qui cum in Franciam redierat, regno Angliæ nequiter et more ingrati machinabatur insidias, sed de Francia recedens, cum ad Græcorum imperium infelici sidere vocaretur, quem conceperat contra regnum Angliæ dolum effectui minime mancipavit. Cum autem hæc omnia Constantinopolitanus imperator certissime cognovisset, pœnituit eum in Angliam intrasse; maturum reditum præparando, suam regi innocentiam prætendendo, et causam viæ humiliter ostendendo. Quod audiens rex, inito consilio, significavit ei, eo quod cum non venisset in manu hostili, intraret regnum et veniret Londonias, ubi et ipse eidem cum honore occurreret. Venit ergo imperator Londonias, decimo kalendas Maii. Et cum apud Wudestoc regi occurrens in osculo reciperetur, explicavit tam regi quam comiti Ricardo causam adventus sui. Et factum est, cum recederet a rege et comite R[icardo], cum multis et preciosis donativis ditatus, septingentas circiter marcas reportavit.

A.D. 1238. Objections at first to his coming.

He reaches London, April 22.

He departs enriched with presents.

De discordia mota inter dominum legatum et scholares Oxonienses.

Tunc vero temporis dominus legatus cum Oxoniam adventasset, et honore summo, prout decuit, reciperetur, hospitatus est in domo canonicorum, scilicet abbatia de Oseneie. Clerici vero scholares eidem xenium honorabile in poculentis et esculentis transmiserunt

The legate Otho goes to Oxford, and stays at Osney.

A.D. 1238. Quarrel between the legate and the Oxford scholars.

ante prandii tempus. Et post prandium, ut eum salutarent[1] et reverenter visitarent, ad hospitium suum venerunt. Quibus advenientibus, janitor quidam[2] transalpinus, minus quam deceret aut expediret facetus, et more Romanorum vocem exaltans, et januam aliquantulum patefactam tenens, ait, "Quid quæritis?" Quibus clerici, "Dominum legatum, ut eum salutemus." Credebant enim confidenter, ut essent honorem pro honore recepturi. Sed janitor, convitiando loquens, in superbia et abusione introitum omnibus procaciter denegavit. Quod videntes clerici, impetuose irruentes intrarunt; quos volentes Romani reprimere, pugnis et virgis cædebant; et dum objurgantes ictus et convitia geminarent, accidit quod quidam pauper capellanus Hyberniensis ad ostium coquinæ[3] staret, et ut quippiam boni pro Deo acciperet, instanter, more pauperis et famelici, postulaverat. Quem cum magister coquorum legati (frater[4] legati erat ille, et ne procuraretur aliquid venenosum, quod nimis timebat legatus, ipsum ipsi officio præfecerat, quasi hominum specialissimo) audivit, nec exaudivit, iratus in pauperem, projecit ei scilicet in faciem aquam ferventem, haustam de lebete ubi carnes pingues coquebantur. Ad hanc injuriam exclamavit quidam clericus de confinio Walliæ oriundus, "Proh pudor! ut quid hæc sustinemus?" Et arcum, quem portavit, tetendit, (dum enim tumultus accreverat excitatus, clericorum aliqui arma, quæ ad manus venerunt, arripuerant,[5]) et ipse missa sagitta

[1] *salutarent et*] om. C.

[2] *quidam*] om. C.

[3] *coquinæ*] quoquine, B.

[4] The passage in brackets is in the margin in B. For the whole sentence, instead of the above, C. reads: "Quem cum magister coco-" rum legati audivit nec exaudivit, " iratus in pauperem projecit ei " frater legati in faciem aquam " ferventem haustam de lebete " ubi carnes pingues coquebantur; " quem constituit legatus sibi co-" cum, ne aliquid venenosum sibi " procuraretur, de quo timebat sibi " legatus in extranea provincia " quamplurimum, idcirco præfecit " fratrem suum magistrum cocorum " quasi hominem specialissimum."

[5] *arripuerant*] arripierant, B. arripuerunt, C., where is also *venerant*.

corpus coci, quem clerici satirice Nabuzardan, id est, principem coquorum, vocabant, transverberavit. Corruente igitur mortuo, clamor excitatur. Ad quem stupefactus legatus, et nimis perterritus timore qui posset in constantissimum virum cadere, in turrim ecclesiæ indutus capa canonicali se recepit, seratis post terga ostiis. Ubi cum noctis opacæ conticinium tumultum pugnæ diremisset, legatus, vestimentis canonicalibus exutis, equum suum optimum ascendit expeditus, et ducatu eorum qui vada secretiora noverunt, amnem, qui proximus erat, licet cum periculo, transivit, ut ad protectionem alarum regis ocius avolaret. Clerici enim furia invecti legatum etiam in abditis secretorum latebris quærere non cessabant, clamantes et dicentes; "Ubi est ille usurarius, simonialis, raptor reddituum, "et sititor pecuniæ, qui, regem pervertens et regnum "subvertens, de spoliis nostris ditat alienos?" Insequentium autem adhuc clamores cum fugiens legatus audiret, dixit intra se,

A.D. 1238. Cf. Jer. xxxix. 9.

Flight of the legate to the king.

"Cum furor in cursu est, currenti cede furori."

Ovid. Rem. Amor. i. 119.

Et patienter omnia tolerans, *factus* est *sicut homo non audiens, et non habens in ore suo redargutiones.* Cum autem, ut prædictum est, amnem vix pertransisset, paucis, pro difficultate transitus, comitantibus, cæteris in abbatia latitantibus, ad regem [apud[1] Abendone commorantem] anhelus et turbidus usque pervenit; et lacrimabiliter, singultibus sermones suos interrumpentibus, rei gestæ ordinem, gravem super hoc reponens querimoniam, tam regi quam suis collateralibus explicavit. Cujus querulis sermonibus cum rex attonitus nimis compateretur, misit properanter[2] comitem Waranniæ cum armata manu Oxoniam, eos qui latuerant Romanos eripere et scholares arripere. Inter quos captus est truculenter magister Odo[3] legista,

Ps. xxxvii. 15.

The king sends the earl of Warrenne to Oxford.

f. 114 *b.*

Odo and 30 others

[1] *apud . . . commorantem*] from C.; not in B.

[2] *properanter*] constanter, C.

[3] This is Odo of Kilkenny. See Matt. West. s. a.

A.D. 1238. imprisoned at Wallingford. Oxford placed under an interdict. The prisoners taken to London.

et ipse cum aliis triginta vinculis et carceri in castro de Waligeford, quod non multum distat ab Oxonia, ignominiose mancipatus. Legatus vero contrito laqueo liberatus, episcopis convocatis nonnullis, Oxoniam supposuit interdicto, et omnes illi enormi facto consentaneos excommunicavit. Postea in bigis, more latronum, ad arbitrium legati Londonias sunt transvecti, et ibidem carceri et vinculis arctæque custodiæ, redditibus spoliati et anathemate innodati, mancipantur.

Quomodo reconciliatus est clerus cum municipio Oxoniæ legato.

The king orders the mayor of London to protect the legate.

Legatus vero, qui versus partes Angliæ aquilonares tetenderat, flexo loro, Londonias reversus est. Et vix auso in regali hospitio episcopi Dunelmensis, ubi solito hospitabatur, commorari, significavit rex civitati Londoniarum, ut eundem legatum diligentibus excubiis cum armata manu, ut pupillam oculi, custodiret major [1] civitatis cum civium universitate.

He summons the archbishop of York and the bishops to London to discuss the affair.

Legatus igitur archiepiscopum Eboracensem et omnes episcopos Angliæ, auctoritate qua fungebatur, ut Londonias convenirent, districte convocavit, de statu ecclesiæ et cleri periclitantis decimo sexto kalendas Junii communiter tractaturi. Quo cum die præfixo pervenissent, tractatum est diligenter per episcopos, ut salvaretur status clericalis universitatis, veluti secundæ ecclesiæ; quibus et legatus condescendit, salvo tamen honore ecclesiæ Romanæ, ne improperando diceretur, ut qui venerat clerum [2] cum ecclesia reformare, potius deformaret. Tandem suggestum est legato ab episcopis et universitate cleri, quæ ibidem in præsenti fuit, quod certaminis discrimen a familia sua sumpsit exordium,

---

[1] Richard Renger. (Liber de Ant. Leg. p. 7.)

[2] *clerum cum ecclesia*] in ecclesia clerum, C.

et in fine certaminis clerus deteriorem calculum reportavit; insuper jam de clero pars magna ad nutum suum carceri mancipatur, et pars reliqua, mandato suo parens, parata fuit humiliter subire, in loco ab Oxonia circiter tribus distante dietis; ad petitionem tot et tantorum virorum, ad misericordiam inclinare debere. Tandem elaboratum est, quod hanc faceret legatus misericordiam, quod, comitantibus episcopis pedes euntibus, scholares omnes ibidem congregati ab ecclesia Sancti Pauli, quæ fere per unum miliare ab hospitio legati distabat, pedes irent; ita tamen, quod cum venirent ad hospitium episcopi Carleolensis, illinc sine capis et mantellis discincti et discalciati, usque ad hospitium legati procederent, humiliter veniam postulantes, misericordiam et veniam consequendo conciliarentur; quod et factum est. Videns autem dominus legatus hanc humiliationem, recepit eos in gratiam suam, restituens universitatem[1] loco suo ipsius municipii, interdictum cum sententia misericorditer ac benigne relaxando, literasque eis conficiendo, ne illis proinde nota infamiæ aliquando procaciter obiceretur.

A.D. 1238.

The scholars go in humble guise to the legate, and are pardoned.

The interdict on Oxford removed.

Eodem[2] anno, statim post Pascha misit dominus rex Angliæ militare præsidium ad dominum imperatorem juvandum contra rebelles suos in partes Ytalicas, sub ducatu Henrici de Trubleville, viri in re militari peritissimi. Cum quo etiam misit J[ohannem] Mansel et Willelmum Hardel clericum et civem Londoniensem, cum pecunia stipendiariis distribuenda. Et strenue per totam æstatem exercitus regis imperatori militavit, et quarundam civitatum cives, volentes obstare, viceruntet imperio reddiderunt; ubi strenue se dictus J[ohannes] Mansel gessit. Quod papa nimis moleste tulit. Et circa idem tempus, direxit rex elegantem epistolam Papæ, petens ut mitius ageret cum domino imperatore. Quod gravius accepit Papa, secus respon-

Troops sent by the king to aid the emperor in Italy.

Prowess of John Mansel.

The king writes to the Pope on behalf of the emperor.

[1] C. ins. *suam.*

[2] This paragraph is in the margin.

A.D. 1238. dens [quam deceret],[1] et commotus est in tantam iram, [ut per aliquod tempus in curi]a negotia, præcipue Anglicorum, suspender[entur. Cumque audiret electus] Valentiæ [quod profecturus esset talis exercitus] in [Ytaliam, caute, quasi dux eorum, associavit se domino H[enrico] de Trubleville, et cum eo transfre[tavit].

William elect of Valence crosses with the troops.

Recedit imperator Constantinopolitanus.

Departure of the emperor Baldwin II.

Eodem tempore dominus imperator Constantinopolitanus Baldewinus, de quo supradictum est, cum quingentas marcas a rege optinuisset et a comite Ricardo non minimam pecuniam, repatriavit.

Electus Valentinus transfretat.

Departure of William, elect of Valence.

Sub illis quoque diebus electus Valentinus, videns nulli placere moram suam in Anglia, sponte vel invitus, caute tamen, quia clitellis suis refertis et equis oneratis auro et argento et vasis regalibus, transfretavit.

De morte Soldani potentissimi.

Death of Malek-el-Kamel, sultan of Cairo.

Eodemque tempore, Soldanus potentissimus, qui moriturus liberaliter legavit redditus opulentissimos et pecuniam multam infirmis in domo Hospitalis Christianis pauperibus commorantibus, et vinctos sclavos liberos multos et alia multa opera caritatis fecerat, animam ad multorum dolorem exhalavit. Erat autem, licet paganus, veridicus, munificus, parcens, in quantum permisit legis suæ severitas et vicinorum suspicio, Christianis. Quod cum cognovisset imperator Romanorum Frethericus, inconsolabiliter per multum temporis dolens mortem ejus, planxit lugubriter. Speravit enim

Grief of the emperor at his death.

[1] The corner of the MS. has been cut off. The words in brackets have been obtained from C.

eum, sicut idem Soldanus promiserat, baptismi sacramentum suscepturum, et Christianitatem per eum magnum aliquando suscipere feliciter incrementum. A.D. 1238.

Simon de Monteforti se transfert ab imperatore ad curiam Romanam.

Interim Simon de Monteforti, cum gratia imperatoris et literis supplicatoriis, se transfert ad curiam Romanam; et effusa et promissa infinita pecunia, a domino Papa impetravit, ut, quamvis votum solenniter[2] factum coram Æ[dmundo] archiepiscopo Cantuariensi repugnaret, liceret illicitis abuti amplexibus. Scripsitque dominus papa legato Ottoni, ut pro præfato S[imone] de Monteforti solenniter sententiaret. Quo audito, frater Willelmus de Abendune de ordine Prædicatorum et multi alii periti, zelum Dei præ oculis habentes, increpaverunt hanc sententiam, sanctitatem Papæ circumveniri, et animas periclitari, Christumque zelotipari veraciter affirmantes. Quia licet, sicut pars adversa protestatur, habitum cum velo non assumpserit mulier de qua agitur, anulum tamen, quo se Christo subarravit vel potius desponsavit, assumpsit, et sic sponso Christo indissolubiliter copulatur, testante autentico scripto in Sententiis magistri Petri, in tractatu de voto, scilicet libro quarto,[3] in quo, præmissis rationibus et auctori[tati]bus sanctorum et canonum, subinfert; " Ex his apparet virgines vel viduas voto continentiæ " astrictas, sive fuerint velatæ sive non, nullatenus " conjugium sortiri posse. Quod itidem de omnibus " intelligendum est, qui continentiam voverunt. Quod " autem erat ante licitum, post votum erit illicitum." Sed[4] aliquid forte subtilius, quam nobis datum sit intelligi, Romana curia speculabatur.

Vacat[1] *quia offendiculum.*

Simon de Montfort at Rome obtains from the Pope the dispensation for his marriage.

Objection of many to this.

[1] The paragraph is in the margin in C.

[2] *solenniter*] sollenter, B.

[3] Pet. Lombard., Sentent. iv., Dist. 38 (Migne, excii. col. 933).

[4] *Sed . . . speculabatur*] In the margin.

A.D. 1238. *De Tartaris prorumpentibus de locis suis terras septentrionales devastantibus.*

Account of the Tartars.

In diebus illis missi sunt Sarracenorum legati solennes ad regem Francorum, nuntiantes et veraciter explicantes, principaliter ex parte Veteris de Monte, quoddam genus hominum monstruosum et inhumanum ex montibus borealibus prorupisse, et spatiosas terras et opulentas Orientis occupasse, Hungariam Majorem depopulasse, literasque comminatorias cum legationibus terribilibus destinasse. Quorum dux se nuntium Dei excelsi affirmat, ad e[do]mandas gentes sibi rebelles. Hi quoque capita habentes, magna nimis et nequaquam corporibus proportionata, carnibus crudis et etiam humanis vescuntur; sagittarii incomparabiles, flumina
f. 115. quævis cimbis de corio factis et portatilibus transeuntes, robusti viribus, corporibus propagati, impii, inexorabiles, quorum lingua incognita omnibus quos nostra attingit notitia; gregibus, armentis, et equitiis abundantes, equos vero habentes velocissimos, potentes iter trium dierum uno conficere; ante, non retro, bene
Their leader, the khan. armati, ne fugam ineant; ducem habentes ferocissimum, nomine Caan.[1] Hi borealem plagam inhabitantes, vel ex Caspiis montibus vel ex vicinis, dicti Tartari, a Tar flumine, numerosi nimis, in pestem hominum creduntur ebullire, et hoc anno, licet aliis vicibus exierint,
In fear of them, the people of Gothland and Friesland do not come to Yarmouth for the herring fishery. solito immanius debacchari. Unde Gothiam et Frisiam inhabitantes, impetus eorum pertimentes, in Angliam, ut moris est eorum, apud Gernemue, tempore allecis capiendi, quo suas naves solebant onerare, non venerunt. Hinc erat quod allec eo anno in Anglia quasi pro nihilo præ abundantia habitum, sub quadragenario vel quinquagenario numero, licet optimum esset, pro uno argento in partibus a mari etiam longinquis,[2] vendebantur.
Saracen ambassa- Ille igitur nuntius Sarracenus potens et genere præclar-

[1] This seems to be Batu, khan of Kipchak, called Sain by Marco Polo. (Yule, ii. p. 423.)

[2] *longinquis*] propinquis, B.

ius, qui ad regem Galliæ venerat, ex parte universitatis Orientalium destinatus nuntiare talia, et petens auxilium ab Occidentalibus, ut possint melius furorem Tartarorum reprimere, unum a latere suo nuntium ad regem Angliæ direxit Sarracenum, qui hæc omnia venerat regi nuntiare, et qui diceret, quod si ipsi talium impetus non possent sustinere, quid restat, nisi ut et partes devastent Occidentalium, juxta illud poeticum, A.D. 1238. dors ask for aid from France and England against them.

"Nam[1] tua res agitur, paries cum proximus ardet." Hor. i. Epist. xviii. 84.

Postulavit igitur ille nuntius auxilium in tam generali et urgenti articulo, ut ipsi Sarraceni, freti auxilio Christianorum, injurias talium propulsarent. Cui, cum tum præsens forte fuerat, jocose verbum suscipiens, respondit episcopus Wintoniensis, qui cruce quidem signatus erat; "Sinamus canes hos illos devorare ad "invicem, ut consumpti pereant. Nos cum ad Christi "inimicos, qui residui remanebunt, venerimus, trucida- "bimus, et mundabimus terræ superficiem; ut uni- "versus mundus uni catholicæ ecclesiæ subdatur, et "*fiat unus pastor et unum ovile.*" Speech of the bishop of Winchester. S. Joh. x. 16.

De morte[2] *episcopi Wintoniensis, Petri scilicet de Rupibus.*

Anno quoque eodem, quinto idus Junii, obiit episcopus Wintoniensis, Petrus scilicet de Rupibus. Qui cum ecclesiam Wintoniensem circiter triginta duobus annis strenue rexisset, et laudabiliter peregrinationem suam in Terra Sancta una cum Exoniensi episcopo[3] peregisset, domosque religiosorum plurimas construxisset, apud Fernham manerium suum, plenus dierum, facto nobili testamento, diem clausit extremum. Sepultus est autem in ecclesia sua Wintoniensi, ubi etiam dum Death of Peter des Roches, bishop of Winchester, at Farnham, 9 June.

[1] *Nam*] Num, B.

[2] There is an inverted mitre and pastoral staff in the margin.

[3] William Brewer.

A.D. 1238. viveret humilem elegit sepulturam. In cujus obitu totum consilium regni Anglicani, tam regale quam ecclesiasticum, jacturam incurrit irrestaurabilem. Nec prætereundum, quod quicquid honoris et utilitatis, sive per pacem sive per treugam vel etiam guerram, in Terra Sancta, adveniente Fretherico imperatore, collatum est ecclesiæ, ejusdem episcopi consilio et auxilio magnifice procuratum est, et prudenter effectui mancipatum. Præterea, cum postea discordia inter dominum Papam et imperatorem mota toti ecclesiæ casum minaretur, pacem inter tam nobiles personas per Dei gratiam feliciter reformavit. Domorum autem religiosorum quas condidit, et conditas possessionibus, ædificiis, et redditibus instauravit, hæc sunt nomina; Hales, de ordine Prati-monstrati;[1] Tikeford,[2] ejusdem ordinis; Seleburne, de ordine sancti Augustini, canonicorum scilicet regularium; hospitale egregium de Portesmue. Item in Terra Sancta, ecclesiam[3] Sancti Thomæ martyris a loco importuno ad idoneum transferendo, ordinem fratrum ejusdem ecclesiæ in ordinem mutavit competentiorem, ut qui antea penitus erant sæculares actu et habitu, auxilio fretus patriarchæ[4] Jerosolimitani, ordini Templariorum, crucem in pectore bajulantes, subjacerent. Jopen, nobile Christianorum refugium, firmavit. Egregium nimis condens testamentum, cuilibet prædictorum locorum pecuniam impreciabilem legavit, ita scilicet, quod domui Sancti Thomæ Acconensi, cui minus contulit, quingentas marcas assignavit. Præterea episcopatum opulentissime successori suo reliquit instauratum, ita ut aratrorum armentorum nulla fieret diminutio.

Monasteries founded and endowed by him.

Nota quædam laudabilia facta episcopi Wintoniensis P[etri].

Cave quia offendiculum.

Rex[5] vero, audito de obitu P[etri] Wintoniensis,

[1] *Prati-monstrati*] Præmonstracensi, C. This is Hales Owen, in Shropshire.

[2] *Tikeford*] Thikeford, C. An error for *Tichefeud* or *Tichfeld*. Madden, Hist. Ang. ii. p. 410, n. 2.

[3] At Acre.

[4] Gerold.

[5] *Rex . . procuravit*] In Paris's small hand in the margin. It is not in C.

Willelmum electum Valentinum eidem episcopatui præficere procuravit. Sed cancellario, scilicet Radulpho de Neville Cycestrensi episcopo, contra voluntatem regis a conventu Wintoniensi, ad quem jus electionis pertinet, rite postulato, rex a consilio suo et a curia postulatum irreverenter, sublato ab eodem sigillo quod per consilium prædicto cancellario commissum fuit totius regni, amovit, et postulationem suam per legistas suos Romipedas cassari a domino Papa, effusa non modica pecunia, procuravit.[1] A.D. 1238. The king tries to have the elect of Valence for bishop of Winchester. The convent elect Ralph Neville; this election quashed.

De continuatione obsidionis Mediolanensis.

Eodemque tempore anni, cum imperator obsidionem apud Mediolanum continuasset, omnes fere Christianorum principes ipsi armatorum manum miserunt auxiliarem. Rex autem Angliæ, sororius ejus, centum ei milites, armis et equis decenter communitos, cum thesauro non minimo, sub ducatu Henrici de Trublevile in auxilium destinavit. Ad cujus etiam auxilium cum militibus, quos illuc tam comes Tolosanus[2] quam Provincialis[3] in auxilium imperatoris destinarunt, electus Valentinus, qui plus de materialibus quam spiritualibus armis noverat, non segniter properavit. Imperator autem, tot nobilium agmine stipatus numeroso, non sine multorum admiratione in obsidione tempus consumpsit spatiosum cum dispendio; nisi quod in una pugna periculari Henricus de Trubleville, cum signo regis Angliæ triumphali, cum suis Anglicis, quibus præerat, impetus hostium viriliter repressit, et ad fugam citra spem omnium compulit insurgentes. Unde imperator regi literatorie grates persolvit, asserens impetum illum tam strenuum salutis suæ causam fuisse et honoris. Non multum post temporis ad Brixensium obsidionem, qui in omnibus necessitatibus Mediolanensibus succurrebant, se cum suo Siege of Milan. Aid sent from England to the emperor. William, elect of Valence, joins him. Prowess of Henry of Trubleville. Siege of Brescia.

[1] B. ins. here, "Eodem anno Ricardus de Wendoure."

[2] Raymond VII.

[3] Raymond Berenger IV.

A.D. 1238. exercitu contulit copioso. Interim Mediolanenses non vacantes se fossatis vallaverunt profundissimis, nec tamen cessarunt civibus Brixensibus frequenter opitulari. Sic sicque protelatum et consumptum est tempus æstivale, quod, imminente tempore hiemali, treugæ acceptæ sunt utrorumque assensu, et recesserunt infecto negotio qui venerant ei in adjutorium. Imperator autem, quoniam non potuit Brixensium civitatem, parvam aliarum respectu, expugnare suoque subdere dominatui, factus est hostibus minus formidabilis et amicis venerabilis.

Brescia holds out, and the emperor is weakened.

De reditu archiepiscopi Cantuariensis Ædmundi a curia Romana.

Return of archbishop Edmund from Rome.

Circa idem tempus, archiepiscopus Cantuariensis Ædmundus, a curia Romana rediens, venit in Angliam. Qui contra monachos suos Cantuarienses, quamvis cum gratia conventus ab Anglia recessisset, a domino Papa pro se impetravit; unde suborta est discordia nimis enormis et indecens inter gregem et pastorem, et passa est ecclesia dampna multa et dedecus, suspensionem et ignominiam. Unde vocatus legatus ad reformationem illius deformationis, dum in capitulo Cantuariensi præsideret, propter quoddam scriptum, in quo privilegium quoddam, tempore beati Thomæ impetratum, continebatur, quod quidam imprudenter combusserunt, priorem[1] Cantuariensem deposuit, et ad districtiorem ordinem, ut ibidem perpetuam ageret pœnitentiam, destinavit, quosdam monachorum dispersit; quia, ut dicebatur, in prædicto privilegio, quæ sibi videbantur manifeste adversari, pietate minus discreta, occulte abraserat, et quæ pro eis agere apposuerat. Et quia tales rasuræ in tam autentico scripto non poterant diligenter intuentes latere, ne notam infamiæ et

His quarrel with the monks of Canterbury.

The prior removed.

f. 115 *b*.

[1] Roger de la Lee. (Anglia Sacra, i. p. 140.)

falsarii conventus incurreret, unus fratrum combussit inconsultus. Unde legatus, cum mentionem illius scripti fecisset archiepiscopus, interrogasset, et non inveniretur, et licet inviti de re gesta veram facerent confessionem,[1] merito commotus, in vindictam tanti excessus, priorem, ut dictum est, ab administratione amovens, aliquos, qui rei videbantur, dispersit, commonens ut arctius viverent perpetuo pœnitentes. Postea, quia prior cum sæcularibus capitulum intravit contra domus approbatam consuetudinem ad electionem celebrandam, conventus sibi priorem absque assensu archiepiscopi elegit. Unde hoc audito, archiepiscopus electionem reprobando cassavit; totum conventum, præcipue electum et electores, non tantum suspensionis sed etiam anathematis vinculis innodavit. Conventus autem contra archiepiscopum in hoc ad præsentiam domini Papæ constanter appellavit.

A.D. 1238.

Election of a prior by the convent quashed by the archbishop.

Appeal to Rome.

Quomodo rex omnem quam potuit adhibuit diligentiam ut electus Valentinus in episcopum Wintoniensem eligeretur.

In illis diebus rex omnem quam potuit, plus et secus quam deceret, adhibuit diligentiam, quamvis prius sæpius jurasset alienigenas amovere, non promovere, ut electus Valentinus, qui tamen vir sanguinum esse dicebatur, in episcopum Wintoniensem promotus eligeretur. Quod constanter monachi, ad quos specialiter ex antiquo jure pertinere dinoscitur electio, inter se renuentes, sicut moris est, regem adierunt, licentiam eligendi postulantes. Rex autem antequam responderet, eos de electione et promotione electi Valentini, quem suum vocavit avunculum, sollicitavit. At monachi dissimulantes inducias super hoc deliberandi simul cum conventu, ad quem pertinebat electio, postularunt. Sed

Vacat[2] *quia offendiculum usque huc* ☽÷

The king tries to have William, elect of Valence, elected to Winchester.

The monks apply for leave to elect.

[1] B. incorrectly repeats *legatus* here.

[2] The paragraph is in the margin in C.

A.D. 1238. cum rex preces suas talibus indiciis sensit effectu caruisse, divertens ad solitas cavillationes, petitioni monachorum respondit; "Intimatum est mihi, quod " duo archidiaconi episcopatus Wintoniensis electioni " vestræ tenentur interesse; nec[1] eos in præsenti video, " unde petitioni vestræ non est annuendum." Cui monachi responderunt, quod etsi electioni interesse, quod nimis absurdum et justitiæ dissonum esse videtur, debeant, postulationi electionis interesse non debent. Et ita rex, licet diu recalcitraret, justæ postulationi eorum non potuit contradicere. Sed cum postea fida relatione cognovisset, quod idem monachi communiter de Willelmo de Raele, viro utique per omnia laudabili, diligenter tractarent, ut in episcopum eligeretur, et omnes jam in eum consensisse, rex iratus nimis procaciter respondit; "Renuistis electum Valentinum, " dicentes eum virum sanguinum, et W[illelmum] de " Reale, qui multo plures lingua quam alius gladio " trucidavit, elegistis." Et in superbia et abusione juravit se nunquam hoc ullo modo tolerare.[2] Monachi igitur indignationem regiam pertimescentes, declinarunt ab incepto. Interim rex, possessiones episcopatus et instaurationes demoliendo, crebro in maneriis episcopatus jacuit, agmine stipatus numeroso.

They agree upon William de Raleigh.

Anger of the king.

Quomodo injuste repulso W[illelmo] de Raele rex episcopum Cicestrensem Radulphum cassare procuravit, suum videlicet cancellarium.

Monachi igitur Wintonienses, videntes moram destitutionis dampnosam, de sibi eligendo pastore diligenter tractaverunt. Quod cum cognovisset rex, illuc ilico acceleravit, et instantius quam deceret vel expediret, in capitulum intrans, conventum comminando [et] promittendo petiit, quatinus electum Valentinum,[3] avun-

He again demands the election of the elect of Valence.

[1] *nec . . . interesse*] Om. C.
[2] *tolerare*] So C.; toleravit, B.
[3] *Valentinum*] Valentianensem, C.

culum suum, in episcopum eligerent. At illi, caute volentes regiam indignationem declinare, impetus indiscretos induciis emollire studuerunt; et nolentes injustis petitionibus annuere, episcopum Cicestrensem Radulphum de Neville, regis cancellarium, unanimi consensu sibi in episcopum et pastorem animarum suarum postularunt. Cum autem videret rex, iterum instantiam precum suarum effectu caruisse, justæ postulationi monachorum adversando, multa convicia congessit[1] in eundem episcopum, dicens eum impetuosum, iracundum, et perversum; vocans omnes fatuos, qui eum in episcopum postularunt. Insuper sigillum suum, quod idem episcopus per universitatem regni receperat custodiendum, rex violenter abstulit, et fratri Galfrido Templario et Johanni de Lexintuna commisit bajulandum; emolumentis tamen ad cancellariam spectantibus episcopo, quasi cancellario, redditis et assignatis. Prosequens autem rex conceptum impetum, misit ad curiam Romanam Simonem[2] Normannum et Alexandrum sæcularem, legistas conductitios; qui multa data et promissa pecunia, virum justum jure suo privando, et justum judicium subvertendo, prædictam postulationem perperam cassaverunt. ☞÷

A.D. 1238.

The monks elect Ralph Neville, bishop of Chichester, the chancellor.

Anger of the king.

He takes the seal from the bishop.

He sends to Rome, and the election is quashed.

Quomodo Mediolanenses se humiliaverunt domino suo imperatori, volentes vexilla sua in signum humilitatis et subjectionis concremare.

Impertinens.

In illius temporis diebus Mediolanenses, imperialem majestatem formidantes, miserunt ad dominum suum imperatorem, sub omni qua potuerunt instantia postulantes, ut ipse, quem verum dominum et naturalem palam protestati sunt, suam ab eis averteret indignationem, et cessans expugnare eos, quasi suos fideles foveret, et protegeret sub alis suæ magnificæ protec-

The Milanese offer to come to terms with the emperor.

[1] *congessit*] So C.; coniessit, B.

[2] Simon de Cantilupe, afterwards chancellor and archdeacon of Norwich. See the Dunstable Annals, p. 152.

A.D. 1238. tionis; ipsi autem ex tunc in antea ipsi, quasi imperatori et domino, cum debita servirent reverentia. In cujus obedientiæ testimonio, ut in brachiis suæ dilectionis tutarentur, et pristinæ rebellionis non recordaretur, omnem quam habebant in auro et argento substantiam ipsi liberaliter conferrent; insuper omnia vexilla sua ante pedes imperiales collata, in signum subjectionis et obedientiæ et imperialis victoriæ, concremarent; cæterum eidem in obsequio crucis in Terra Sancta militanti invenirent per annum decem milia armatorum, ad promotionem ecclesiæ et sui honorem, ea conditione ut ipsos cives sine simultate diligeret, et salvus permaneat status civium et civitatis. Sed hæc omnia dominus imperator procaciter refutavit, exigens irrefragabiliter, ut cives communiter cum sua civitate et bonis omnibus se suaque absolute suæ manciparent voluntati. Cujus tyrannidi cives communiter responderunt, quod hoc nullo modo facerent, dicentes, "Timemus tuam edocti experimento feritatem. " Malimus sub clipeis gladio vel lancea mori vel spi- " culis, quam laqueo, fame, vel incendiis." Ex tunc igitur cœpit imperator favorem multorum amittere, quia factus est tirannus inexorabilis; et Mediolanenses propter suam humilitatem extolli et roborari meruerunt, juxta illud, *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Cives autem, videntes rem agi pro capite, solito instantius se suamque civitatem armis et fossatis et aliarum civitatum fœdere munierunt.

On his demanding their absolute submission, they determine still to hold out.

S. Jac. iv. 6.

Impertinens.

Fame in Italy of John, a Dominican.

Circa[1] eadem tempora, quidam de ordine Prædicatorum, videlicet frater Johannes, vir bene literatus et facundus, et gratiosus in officio prædicationis, in Ytalia celeberrimus habebatur, ita ut guerras inter civitates

[1] This paragraph is in the margin in both B. and C.

initas sedaret, et faceret Deus miracula pro eo, et transiret fluvios sicco vestigio, et volantes in alto vultures solo præcepto cogeret descendere. Tandem procurante diabolo, gloria elatus est, et familiaritate carnalium amicorum enervatus, Dei amorem, et hominum honorem, necnon et prælatorum amittere meruit reverentiam. A.D. 1238 His miracles.

De illo facinoroso qui regem in thalamo suo proposuit jugulare.

Eodem anno accidit regi periculum, omnes audientes nimis reddens attonitos. In crastino enim nativitatis beatæ Mariæ, venit quidam armiger literatus, ut dicitur, ad curiam regis apud [Wodestok,[1] se fingens infatuatum, dicens regi; "Resigna mihi regnum, quod injuste " tibi usurpasti, et diu detinuisti." Addidit quoque, quod signum regale gestabat in humero. Quem cum ministri regales arripuissent, volentes eum baculatum a præsentia regis propellere, rex irruentium in eum impetum compescuit, dicens; "Sinite infatuatum ut " talem decet desipere; verba enim talium carent pon- " dere veritatis." Media autem nocte, ecce ille idem per fenestram regii thalami introgressus, cultellum portans extractum, lectum regis adiit furibundus; quem cum non invenisset, confusus [est]; sed festinus quæsivit eum per plura thalami diverticula. Erat autem tunc temporis, Domino providente, rex quiescens cum regina. Quædam autem puella reginæ, cum forte vigilaret, psalterium psallebat ad candelam; erat enim sancta et Deo devota, nomine Margareta Biseth. Ista cum videret prædictum furibundum omnia abdita, ut regem jugularet, perscrutari, et voce terribili ubi rex esset[2] sæpius percontari, attonita nimis cœpit clamitare; ad

Attempt to assassinate the king at Woodstock, 9 Sept.

MS. C. f. 275.

He is saved by the watchfulness of Margaret Biseth.

[1] A leaf (f. 116) has been torn out of MS. B. The text is taken from C. (Cotton. Nero C. v.)

[2] *esset, sæpius percontari*] sepius esset percunctari, C.

A.D. 1238. cujus clamorem terribilem ministri regales expergefacti festinanter prosiliunt accurrentes, et ostium, quod ipse latro repagulo firmiter obseraverat, confringunt, et ipsum repugnantem arripiunt, vinculis astringunt, arctant angustiis. Qui tandem confessus est se missum illuc, ut regem more Assessinorum occideret, a Willelmo de Marisco, filio Galfridi de Marisco; alios quoque in idem facinus asseruit [1] conspirasse. Quo cognito, rex eum, quasi regiæ majestatis [occisorem], membratim laniatum equis apud Coventre, exemplum terribile et spectaculum lamentabile præbere [jussit] omnibus audentibus talia machinari. Primo enim distractus, postea decollatus, et corpus in tres partes divisum est. Quælibet enim pars per unam[2] de majoribus Angliæ civitatem pertracta est, et postea cruci appensa latronali.

The assassin implicates William Marsh and others.

His execution at Coventry.

De vento validissimo.

Violent wind, 21 Sept.

Circa festum sancti Mathæi vehemens ventus inhorruit adeo dampnosus, quod sine aliis dampnis impreciabilibus et irrestaurabilibus plus quam viginti naves submersit apud Portesmue.

De reditu Simonis de Monte Forti de partibus transmarinis.

Return of Simon de Montfort, 14 Oct.

Die vero sancti Calixti, rediit Simon de Monteforti de partibus transmarinis, quem rex suscepit in osculo cum magno gaudio, et omnes regales. At ipse festinanter adiit uxorem suam Alienoram, partui proximam, apud Kenilwrthe commorantem.

---

[1] *asseruit conspirasse*] conseruit aspirasse, C.

[2] *unam*] suam, C.

Quod citati sunt omnes abbates Nigri ordinis Londonias coram legato. A.D. 1238.

Eodem quoque anno, dominus legatus Otho omnes abbates Angliæ Nigri ordinis auctoritate domini Papæ citavit, ut coram eo apparerent Londoniis in octavis Sancti Martini, de statutis, quæ dominus Papa habita deliberatione ordinavit, de ordine monastico reformando tractaturi. The abbats of the Benedictine order cited to London by the legate, Nov. 18. f. 275 *b.*

De statutis Nigri ordinis reformandi.

Abbatibus igitur ordinis Nigri congregatis, exorsus est dominus legatus sermonem elegantem, et animans omnes ad patientiam, incepit sic. "In nomine Domini " nostri Jesu Christi, Patris et Filii et Spiritus Sancti. " Amen. Cum grande sit opus et arduum, civitatem " Dei, quæ est religio, novis et innovatis propugnaculis " præmunire contra versuti hostis insidias, qui eam " novis et antiquis jugiter nititur machinis debellare, " nos Otho, miseratione divina Sancti Nicholai in " carcere Tulliano diaconus cardinalis, Apostolicæ sedis " legatus, ex injuncto nobis legationis officio, ad juvan- " dum pro viribus tam favorabile opus nos obnoxios " reputantes, quædam tum ex sancti Benedicti patris " regula, tum ex sacris conciliis et canonicis sanctioni- " bus, tum ex statutis abbatum ordinis ejusdem beati " Benedicti colligi fecimus et notari, quæ si servata " fuerint, sacræ religioni erunt in subsidium et tu- " telam. Speech of the legate as to the reform of the statutes of the Benedictines.

"De admittendis ad religionem. Statutes of the Benedictines.

"In primis igitur duximus statuendum, quod nullus " ante vicesimum annum completum ad professionem, " et decimum nonum ad probationem in monasterium " de cætero admittatur. Age of entering the order.

A.D. 1238. Statutes of the Benedictines.

" *Completo probationis anno statim faciat professionem novitius.*

" Item, qui ad probationem admissus fuerit, profes-
Novices to make their profession after a year of probation.
" sionem incontinenti faciat anno probationis elapso,
" vel exeat monasterium. Alioquin abbas vel prior,
" qui aliquem sine professione sustinuerit ultra annum,
" per præsidentes capituli graviter puniatur, et ille
" novitius nihilominus profiteri cogatur, et haberi de-
" beat pro professo.

" *Quod nullus conditione vel precio admittatur in monasterium.*

No payment for admission to be required.
" Item, quod ab aliquo, qui velit monasterium in-
" gredi, nihil exigatur omnino; sed pure propter Deum,
" et sine aliqua pactione, qui admittendi fuerint ad-
" mittantur. Recipi tamen poterit sine culpa, si quid
" sine pactione et exactione et taxatione aliqua fuerit
" gratis oblatum.

" *Ut nullus monachus habeat proprium.*

Monks to have no property of their own.
" Item, quod monachus de cætero aliquid proprium
" non habeat; et si habeat, sine dilatione suo prælato
" assignet.

" *Quod nullus habeat peculium.*

Monks not to be farmers of manors.
Item, quod aliquis monachus de cætero ad firmam
" aliquod manerium possessionemve aliam a prælato
" suo recipere non præsumat. Alioquin ut proprieta-
" rius haberi debeat ac puniri.

" *Quod nullus in maneriis vel ecclesiis solus commoretur.*

Monks not to remain alone in manors or churches.
" Item, quod in maneriis monachi non morentur;
" nec etiam in ecclesiis, nisi plures fuerint, saltem
" duo.

A.D. 1238. Statutes of the Benedictines.

" *Ut obedientiarii de administrationibus fideliter rationem reddant.*

" Item, quod discreti ac fide digni ad officia deputentur, qui ter saltem in anno prælato suo, præsentibus aliquot de senioribus, reddant fideliter de suis administrationibus et officiis rationem; et tunc quicquid eis superfuerit, sive in pecunia sive in aliis quibuscunque rebus consistat, sine difficultate,[1] qualibet fraude remota, suis prælatis restituant et assignent, pœnam proprietariorum contrafacientibus incursuris.

Officers to give in their accounts thrice a year.

" *Quod abbas vel prior similiter rationem reddat.*

" Abbas quoque, vel prior non habens abbatem, saltem semel in anno coram conventu, vel aliquot de senioribus ad hoc a conventu deputatis, reddat de statu monasterii et de administratione sua plenariam rationem.

The abbat or prior to give in his account once a year.

" *De sententia in proprietarios publice ferenda.*

" Item statuimus, quod prælati, semel saltem in anno, publice in conventu in omnes proprietarios excommunicationis ferant sententiam; alias eos, si non resipuerint, punientes, maxime per ignominiam sepulturæ.

All retaining property to be excommunicated once a year.

" *De silentio ordinate observando.*

" Item statuimus, quod silentium semper in debitis locis, temporibus, et horis statutis, juxta regulam observetur; et signa scire studeant omnes necessaria.

Silence to be observed according to the rule.

" *De esu carnium.*

" Ad hæc, cum esus carnium sit monachis Nigri ordinis per regulam beati Benedicti, ac statutum

Fitting food to be provided

[1] A later hand inserts *omni*, and expuncts *qualibet*.

A.D. 1238. Statutes of the Benedictines. — instead of flesh, according to the means of each house.

" nostrum, necnon et abbatum Angliæ præsidentium " eorum generali capitulo interdictus, ut monachis, qui " consueverunt vesci carnibus per abusum, tollatur " occasio et materia murmurandi, præcipimus abbatibus " et prioribus, ut loco illius cibi eis vetiti studeant et " procurent monachis juxta facultatem domus cibum " alium competentem ministrare.

" *Ut congrua ac sufficientia monachi habeant indumenta.*

The monks to have fitting apparel.

" Item, quod monachi tam ad dorsum quam lectum, " secundum regulam et facultatem domus, habeant " sufficientia et congrua indumenta, nec camisiis lineis " vel burnetis utantur.

" *Ut simul dormiant monachi.*

The monks to sleep in common.

" Item, simul dormiant monachi et lectos habeant " juxta regulam; nec in eorum dormitorio desit " lumen.

" *De hospitalitate.*

Hospitality to be observed.

" Hospitalitatem vero tam a prælatis quam a subditis, " secundum regulæ sanctionem et facultatem " loci, cum caritate et hilaritate observari statuimus, " et mandamus ut semper ad hoc monachus benignus " et mansuetus juxta regulam deputetur. Idem quoque " circa infirmos fratres statuimus observandum.

" *Ut collationi et completorio omnes intersint.*

All to be present at the services.

" Item, quod omnes omnibus horis intersint divinis, " et maxime collationi et completorio; nisi ex honesta " causa aliquis circa hospites occupatus de speciali " licentia sui prælati necesse habuerit remanere.

" Ne superflua fuerit equitatura.

A.D. 1238. Statutes of the Benedictines.

" Numerum vero equorum et familiæ prælati stu-
" deant in quantum poterunt moderari.

The number of horses, &c. to be kept down.

" Ut juxta regulam scribantur hæc statuta.

" Item statuimus, quod abbates et priores continue
" juxta regulam scribi faciant constitutiones et sanc-
" tiones summorum Pontificum, ad eos et eorum or-
" dines præcipue pertinentes, quæ in compilatione
" domini Gregorii Papæ noni sub infra titulis scriptis
" continentur, videlicet: *De sæcularibus transeuntibus*
" *ad religionem.* Ex[1] parte. Statuimus. Ne religiosi.
" *De statu monachorum.* Monachi. Cum ad monaste-
" rium. In singulis provinciis. Ea quæ pro religionis
" honestate. *De symonia.* Quoniam simoniaca labes.
" *De sententia excommunicationis.* Monachi. Univer-
" sitatis.[2] Cum illorum absolutio. De monialibus.
" *De fidejussoribus.* Quod quibusdam. *De solutioni-*
" *bus.* Si quorundam.

The constitutions and sanctions of the Popes, referring to the order, to be written out.

" Ut hæc omnia sæpius in congregatione repetantur et sciantur.

" Item districte præcipimus abbatibus [et] prioribus,
" quod prædictam regulam beati Benedicti et decretales
" et constitutiones suprascriptas scire studeant, et ea
" secum semper habeant; curent etiam diligenter, quod
" ea subditi non ignorent.

The rule S. Benedict and the above decretals] to be are fully studied and read.

" Item statuimus et districte præcipimus observari,
" quod in conventu quorumlibet monachorum una lec-
" tio diebus singulis de prædicta regula vel præscrip-
" tis sanctionibus et statutis hora competenti legatur,
" et minus intelligentibus exponatur.

[1] These are the first words by which the Decretals are known, which are given below from the Decretalia Gregorii IX.

[2] *Universitatis*] Universitas, C.

A.D. 1238. " *De sæcularibus transeuntibus ad religionem.*

f. 276. Statutes of the Benedictines. — Decretal of Honorius III. that novices make their profession at the end of a year.

" *Ex parte tua fuit propositum.*—Honorius III. episcopo Arethensi.[1] Scitum quod nonnulli sunt qui, licet pluribus annis gestaverint habitum monachalem, professionem tamen monasticam non fecerunt; unde cum super eo quod habent proprium et alias irregulariter vivunt, a te vel ab aliis arguuntur, non erubescunt dicere, se ad carentiam proprii, continentiam, ac alias regulares observantias [non] teneri, cum habitus non faciat monachum, sed professio regularis. " *Et infra.* Ideo fraternitati tuæ mandamus, quatinus " quoslibet tibi lege diocesana subjectos, qui prædicto " modo terram duabus viis ingredi non verentur, ut " postquam per annum gestaverint habitum monachalem, regulam secundum formam ordinis profiteantur " et servent, ecclesiastica censura compellas. Decretalia Gregorii IX., lib. iii. tit. 31, cap. 22 (p. 182, ed. Antv. 1648).

" *Gregorius de eodem.*

Decretal of Gregory IX. that novices may return to their former life within the year of probation. — Their dress.

" Statuimus (Gregorius IX.) novitios in probatione positos, ante susceptum religionis habitum qui dari profitentibus consuevit, vel ante professionem emissam, ad priorem statum redire posse libere infra annum; nisi evidenter appareat, quod tales absolute mutare vitam voluerint, et in religione perpetua Domino deservire, cum quilibet valeat ei renuntiare, quod pro se noscitur introductum. Nihilominus statuentes, ad omnem ambiguitatem penitus amovendam, cum in quibusdam locis religiosis novitiorum habitus non distinguatur ab habitu professorum, professionis tempore benedicantur vestes, quæ profitentibus conceduntur, ut novitiorum [habitus] a professorum habitu discernantur. Id. cap. 23, p. 183.

[1] *Arethensi*] The decretals give Venetensi, which may be Grado, or Vannes in Britanny. The exact date of this is not known. See Potthast, Regesta Pont. (7811), p. 673. One Martin was then bishop of Arezzo. A MS. of the Decretals in the Camb. Univ. Lib. Ee. 5.4 gives *Araï*.

" *Item de eodem.*

A.D. 1238. Statutes of the Benedictines.

Decret. Gregorii IX., lib. iii. tit. 31, cap. 24.

" Ne religiosi, vagandi habentes occasionem, salutis
" propriæ detrimentum incurrant, et sanguis illorum
" de prælatorum manibus requiratur, statuimus, ut
" præsidentes capitulis celebrandis, secundum statutum[2]
" concilii generalis, seu patres, abbates, sive priores,
" fugitivos et ejectos de ordine suo requirant sollicite
" annuatim. Qui si monasteriis suis recipi possunt
" secundum ordinem regularem, abbates seu priores
" eorum monachos per censuras ecclesiasticas compel-
" lant ad receptionem ipsorum, salva ordinis disciplina.
" Quod si hoc regularis ordo non patitur, auctori-
" tate nostra provideant, ut apud eadem monasteria
" in locis competentibus, si absque gravi scandalo fieri
" poterit, recludantur. Alioquin in aliis religiosis do-
" mibus ejusdem ordinis, ad agendam ibi pœnitentiam,
" talibus vitæ necessaria ministrentur. Si vero hujus-
" modi fugitivos vel ejectos inobedientes invenerint,
" excommunicent; et tam diu faciant ab ecclesiarum
" prælatis excommunicatos publice nuntiari, donec ad
" mandatum illorum humiliter revertantur.

Decretal respecting fugitive and ejected monks.

" *De statu monachorum.*

Id. iii. tit. 34, cap. 2 (p. 189), from the Lateran council of 1179, cap. 10.

" Monachi non pretio recipiantur in monasterio, nec
" peculium permittantur habere. Non singuli per villas
" et oppida, per quascunque parochiales ecclesias
" ponantur; sed in majori conventu, aut aliquibus
" fratribus, non soli inter sæculares omnes spiritualium
" hostium conflictum expectent, Salomone dicente; *Væ*
" *soli, quia si ceciderit, et non est qui sullevet ipsum.*
" Si quis autem exactus pro sua receptione aliquid
" dederit, ad sacros ordines non ascendant. Is vero,
" qui eum receperit, officii suspensione multetur. Qui

Decretal that monks are not to be received for payment, nor to have property, nor to live alone. Eccles. iv. 10.

[1] This is cap. 12 of the Lateran Council of 1215.

A.D. 1238. Statutes of the Benedictines.

" vero peculium habuerit, nisi ab abbate ei fuerit pro " injuncta administratione permissum, a communione " removeatur altaris; et qui in extremis cum peculio " inventus fuerit, et digne non pœnituerit, nec oblatio " pro eo fiat nec inter fratres accipiat sepulturam; " quod de universis religiosis præcipimus observari. " Abbas vero qui diligenter ista non caverit, officii " sui jacturam se noverit incursurum. Prioratus quo- " que seu obedientiæ pretii donatione nulli tradantur; " alioquin dantes et accipientes a ministerio fiant " alieni. Priores vero, cum in ecclesiis conventualibus " per electionem capitulorum suorum canonice fuerint " instituti, nisi pro manifesta causa et rationabili, non " mutentur; videlicet si fuerint dilapidatores, si incon- " tinenter vixerint, aut tale quid egerint, pro quo " amoveri merito videantur; aut si etiam pro neces- " sitate majoris officii de consilio fratrum fuerint trans- " ferendi.

Priors not to be changed, except in certain cases.

" *Item de eodem.*

Decretal that linen shirts be not worn. No monk to have any property.

" *Cum ad monasterium Sublacense. Et infra.*— " Firmiter inhibemus, ne quis de cætero monachorum " lineis camisiis utatur. *Et infra.*—Prohibemus quoque " districte, in virtute obedientiæ, sub obtestatione " divini judicii, ne quis monachorum proprium aliquo " modo possideat; et si aliquis aliquid habet proprium, " incontinenti resignet. Si vero posthac proprietatem " aliquam fuerit deprehensus habere, regulari admoni- " tione præmissa, de monasterio expellatur; nec reci- " piatur ulterius, nisi pœniteat secundum monasticam " disciplinam. Quod si proprietas apud quemquam in- " venta fuerit in morte, ipsa cum eo in sterquilineo " subterretur; secundum quod beatus Gregorius dicit " in Dialogo[1] se fecisse. Unde si quicquam alicui fuerit " specialiter destinatum, non præsumat illud accipere,

Decret. Gregorii ix., iii. tit. 34, cap. 6 (p. 190). (Innocent III.)

[1] S. Gregor. Dialog. iv. cap. 55 (Migne's Patrologia, lxxvii. col. 420).

" sed abbati vel priori vel celerario assignetur. In A.D. 1238.
" oratorio vero et refectorio et dormitorio continuum Statutes of the Benedictines.
" semper silentium observetur; in claustro quoque horis
" certis et locis, secundum antiquam][1] consuetudinem f. 117.
" monasterii laudabiliter observetur. In refectorio No flesh to be eaten.
" autem[2] nullus omnino carne vescatur, nec in quibus-
" dam solempnitatibus, sicut aliquando consuevit con-
" ventus, exeat cum abbate, paucis ibi relictis, ut
" extra refectorium edant carnes; cum in illis diebus
" præcipue regularis disciplina sit studiosius obser-
" vanda; sed nec extra refectorium, nisi in infirmitorio,
" esum carnium credant sibi licere; quanquam ex
" indulgentia possit abbas interdum aliquos fratrum,
" nunc hos, nunc illos, prout necessitas postulaverit,
" advocare, ipsosque in camera sua melius et plenius
" exhibere. Porro, debiles et infirmi, qui minutione Regulations as to the food o the sick and infirm.
" indigent, vel aliqua medicina, non seorsum in cameris,
" sed omnes in infirmitorio quæ necessaria fuerint sibi,
" tam in carnibus quam in aliis, recipiant competenter.
" Quod si quis eorum debilis fuerit aut etiam delicatus,
" si non possit communibus cibis esse contentus, sic
" ei provideatur sine scandalo aliorum, ut si abbas
" vel prior voluerit in refectorio misericordiam facere
" specialem, cibum aliquem competentem, non ante
" illum, sed ante se faciat asportari, de quo ille sibi
" faciat pitanciam pro naturæ sustentatione. Tales Who are to be appointed to the offices.
" autem ad agenda officia monasterii deputentur, qui
" fideles sint et discreti; nec alicui committatur aliqua
" obedientia perpetuo possidenda, tanquam in sua sibi
" vita locetur; sed cum oportuerit amoveri, sine con-
" tradictione qualibet removeatur. Prior autem præ The prior.
" cæteris post abbatem potens sit opere et sermone,
" ut exemplo vitæ verboque doctrinæ fratres suos et
" instruere possit in bono, a malo etiam revocare,
" zelum religionis habens secundum scientiam, ut

[1] Here the lost leaf of B. ended. | [2] *autem*] vero, C.

A.D. 1238. Statutes of the Benedictines.

" delinquentes corripiat et castiget, obedientes foveat
" et confortet. Abbas vero, cui omnes in omnibus
" obediant, quanto frequentius poterit, sit cum fratri-
The abbat. " bus in conventu, vigilem curam et diligentem solli-
" citudinem gerens de fratribus omnibus, ut de officio
" sibi commisso dignam Deo possit reddere rationem.
" Quod si prævaricator ordinis fuerit aut contemptor,
" seu negligens aut remissus, pro certo se noverit non
" solum ab officio deponendum, sed etiam alio modo
" secundum regulam castigandum; cum offensa non
" solum propria, verúm etiam aliena de suis manibus
The abbat not to allow any monk to hold property. " requiratur. Non existimet abbas, quod super habenda
" proprietate possit cum aliquo monacho dispensare;
" quia abdicatio proprietatis, sicut et custodia castitatis,
" adeo est annexa regulæ monachali, ut contra eam
" nec summus Pontifex possit licentiam indulgere.

" *Item de eodem.*

Regulations for the common chapter to be held triennially.

" In singulis regnis sive provinciis fiat de triennio in
" triennium, salvo jure diocesanorum pontificum, com-
" mune capitulum abbatum atque priorum abbates
" proprios non habentium, qui non consueverunt tale
" capitulum celebrare; ad quod[1] universi conveniant,
" præpeditionem canonicam non habentes, apud unum de
" monasteriis ad hoc aptum; hoc adhibito moderamine,
" ut nullus eorum plusquam sex vectiones et octo per-
" sonas adducat. Advocent autem hujusmodi novitatis
" primordiis duos Cisterciensis ordinis vicinos abbates,
" ad præstandum sibi consilium vel auxilium oportu-
" num, cum sint in hujusmodi capitulis ex longa con-
" suetudine plenius informati, qui[2] absque contradictione
" duos sibi de ipsis associent, quos viderint expedire.
" Ac ipsi quatuor præsint capitulo universo; ita quod
" ex [hoc] nullus sibi auctoritatem prælationis assumat.

Decret. Gregorii ix., iii. tit. 35, cap. 7 (p. 191), from the Lateran Council of 1215, cap. 12.

[1] *quod*] So C.; quos, B. | [2] *qui*] quod, B.

" Unde cum expedierit, provida possit deliberatione A.D. 1238.
" mutari. Hujusmodi vero capitulum aliquot diebus Statutes of the Benedictines.
" continue juxta morem Cisterciensis ordinis celebretur.
" In quo diligens habeatur [tractatus] de reformatione
" ordinis et observantia regulari; et quod statutum
" fuerit illis quatuor approbantibus, inviolabiliter ob-
" servetur, omni excusatione, contradictione, et appel-
" latione remotis, proviso nihilominus, ubi sequenti
" termino debeat capitulum celebrari. Et qui conve-
" nerint, vitam ducant communem, et faciant propor-
" tionaliter simul omnes communes expensas, ita quod
" si omnes non poterint in eisdem, saltem plures simul
" in diversis domibus commorentur. Ordinentur etiam
" in eodem capitulo religiosæ ac circumspectæ personæ,
" quæ singulas abbatias ejusdem regni sive provinciæ,
" non solum monachorum sed etiam monialium, secun-
" dum [formam] sibi præfixam vice nostra studeant
" [visitare], corrigentes et reformantes quæ correctionis
" et reformationis officio viderint indigere. Ita quidem,
" quod si rectorem loci cognoverint ab administratione
" penitus amovendum, denuntient episcopo proprio, ut
" illum amovere procuret. Quod si non fecerit, visita-
" tores hæc referant ad apostolicæ sedis examen. Hoc
" ipsum regulares Canonicos, secundum ordines suos,
" volumus et præcipimus observare. Si vero in hac
" novitate quicquam difficultatis emerserit, quod per
" prædictas personas nequeat expediri, ad Apostolicæ
" sedis judicium absque scandalo referatur; cæteris
" irrefragabiliter observatis, quæ concordi fuerint deli-
" beratione provisa. Porro, diocesani episcopi [1] monas-
" teria sibi subjecta ita studeant reformare, ut cum ad
" ea prædicti visitatores accesserint, plus in illis inve-
" niant, quod commendatione, quam quod correctione [sit
" dignum]; attentissime præcaventes, ne per eos dicta
" monasteria indebitis oneribus prægraventur. Quia

[1] *episcopi*] Om. C.

A.D. 1238. Statutes of the Benedictines.

" sic volumus superiorum jura servari, ut inferiores
" nolimus injurias sustinere. Ad hæc, districte præ-
" cipimus tam diocesanis episcopis, quam personis quæ
" præerunt capitulis celebrandis, ut per censuram eccle-
" siasticam appellatione remota compescant advocatos,
" patronos, indiocesanos[1] rectores, consules, magnates et
" milites, seu quoslibet alios, ne monasteria præsumant
" offendere, in personis aut rebus. Et si forsan offen-
" derint, eos ad satisfactionem compellere non omittant,
" ut liberius et quietius Deo valeant famulari.

Item de eodem.

Duties of the visitors.

" *Ea quæ pro religionis honestate. Et infra.*—Porro, Decret. Gregorii ix., iii. tit. 35, cap. 8, p. 191 (Honorius III., Potthast. 7817).
" cum visitatores secundum statutum generalis concilii
" ordinati a generali abbatum capitulo processerint
" ad visitationis officium exequendum, de statu mona-
" chorum et observantiis regularibus diligenter inqui-
" rant, et tam in spiritualibus quam in temporalibus
" corrigant et reforment quæ viderint corrigenda. Ita
" tamen, quod monachos delinquentes per abbatem loci
" corrigi faciant, eisque injungi pœnitentiam salutarem,
" juxta beati Benedicti regulam et Apostolica instituta,
" non secundum normam pravæ consuetudinis, quæ
" quasi pro legibus in quibusdam ecclesiis inolevit.
" Ipsi visitatores monachos, quos contumaces invenerint
" et rebelles, juxta modum culpæ vice nostra regulari
" censura percellant, absque personarum delectu, non
" parcendo rebellibus ob suam pertinaciam vel potentiam
" amicorum, quin ovem morbidam eiciant ab ovili, ne
" inficiat sanas oves. Si vero abbates in corrigendis
" juxta visitatorum mandatum et regularia statuta in
" seipsis sive monachis inventi fuerint negligentes,
" proclamentur et corripiantur et ita puniantur publice
" in capitulo generali, quod pœna illorum aliis sit in

[1] *indiocesanos*] vicedominos in the Decretalia.

" exemplum. Quod si abbas non exemptus fuerit a A.D. 1238.
" visitatoribus nimis negligens et remissus inven- Statutes of the Benedictines.
" tus, ejusdem loci diocesano denuntient sine mora, ut
" per illum detur ei fidelis et providus coadjutor, usque
" ad capitulum generale. Si autem dilapidator fuerit,
" vel aliter merito amovendus, per diocesanum, post-
" quam hoc sibi a visitatoribus denuntiatum fuerit,
" amoveatur absque judiciorum strepitu a regimine
" abbatiæ, ac monasterio[1] provideatur interim adminis-
" trator idoneus, qui temporalium curam gerat, donec f. 117 b.
" ipsi monasterio fuerit de abbate provisum. Quod si
" forsan episcopus hæc adimplere noluerit vel neglex-
" erit, visitatores vel præsidentes capitulo generali
" defectum episcopi Apostolicæ sedi non differant in-
" timare.

"Hæc eadem etiam circa exemptos abbates fieri Case of exempt abbats.
" præcipimus per visitatores vel præsidentes capitulo
" generali, depositione ipsorum sedi Apostolicæ reser-
" vata, ita ut abbate, qui amovendus videbitur, in-
" terim per visitatores vel in capitulo præsidentes ab
" administratione suspenso, administrator idoneus
" monasterio deputetur. Illorum autem excessus et
" alia, quæ visa fuerint intimanda capitulo, præsidentes
" nobis denuntient per fideles nuntios et prudentes,
" quibus de communi contributione juxta cujuslibet
" facultatem sufficienter expensæ ministrentur. Se-
" quentes autem visitatores perquirant priorum visita- Negligencies of the visitors.
" torum vestigia diligenter, et eorum negligentias et
" excessus referant sequenti capitulo generali, ut juxta
" culpam publice debitam pœnam portent. Idem etiam
" abbatibus præsidentibus generali capitulo præcipi-
" mus observari.

" Præcipimus quoque, ut in monasterio nullo reci- Secular clerks not to receive prebends.
" piant ad præbendas abbates et monachi clericos sæ-
" culares. Nec hi, qui jam recepti sunt, locum vel

[1] *monasterio*] monasterii, C.

A.D. 1238. Statutes of the Benedictines. Duties of those who already have them.

" vocem in capitulo, dormitorio, vel refectorio, seu " claustro, sibi contendant vendicare, seu monachorum " cœtibus importune se miscere præsumant, sed bene- " ficiis sibi concessis contenti conversentur honestate, " oportuna obsequia in monasteriis fideliter impen- " dentes, nihilque ultra in spiritualibus aut tempora- " libus in ipsis monasteriis exigant vel usurpent. Si " qui vero talium a visitatoribus inventi fuerint cri- " minosi, per diocesanum exinde in non exemptis " monasteriis, et per visitatores vel præsidentes capi- " tulo generali in exemptis beneficiis priventur eisdem. All this to apply to priories and nunneries. " Hæc autem omnia etiam in monasteriis quæ non " habent abbates proprios, sed priores, necnon in mo- " nasteriis monialium, quoad articulos abbatissis et " monialibus congruentes, præcipimus observari.

" *De simonia.*

Abbesses, who receive money for the reception of sisters, as well as the sisters who pay, to be expelled from their monasteries.

" Quoniam symoniaca labes plerasque moniales in- " fecit, ut vix aliquas sine pretio recipiant sorores, " paupertatis prætextu volentes hujusmodi vitium " palliare, ne id de cætero fiat penitus inhibemus; sta- " tuentes, ut quæcunque de cætero talem commiserint " pravitatem, tam recipiens quam recepta, sive sit sub- " dita sive prælata, sine spe restitutionis de suo " monasterio expellatur, in locum arctioris regulæ ad " agendam pœnitentiam retrudenda. De his autem, " quæ ante hoc sinodale statutum taliter sunt receptæ, " ita duximus providendum, ut remotæ de monasteriis, " quæ perperam sunt ingressæ, in aliis locis ejusdem " ordinis collocentur. Quæ si forte, propter nimiam " multitudinem, alibi nequiverint commode collocari, " ne dampnabiliter in sæculo evagentur, recipiantur " in eisdem monasteriis dispensative, de novo mutatis " prioribus locis, et inferioribus assignatis. Hoc etiam " circa monachos, vel alios regulares, decernimus ob- " servandum. Verum, ne per simplicitatem vel igno-

Decret. Gregorii ix., v. tit. 3, cap. 40 (p. 246), (from the Lateran Council of 1215, cap. 64).

" rantiam se valeant excusare, præcipimus ut dioce- A.D. 1238.
" sani episcopi singulis annis hoc faciant per suas Statutes of the Benedictines.
" dioceses publicari.

" *De sententia excommunicationis.*

Decret. Gregorii IX., v. tit. 39, cap. 2 (p. 284), (Alexander III.)

" Monachi vero et canonici regulares, quocunque Monks and canons, who have struck others, to be punished by their abbats.
" modo se in claustro percusserint, non sunt ad sedem
" Apostolicam mittendi, sed secundum providentiam sui
" abbatis disciplinæ subdantur. Et si discretio abbatis
" non sufficit ad eorum correctionem, providentia dio-
" cesani est adhibenda.

" *Item de eodem.*

Id. cap. 24 (p. 286), (Clement III.)

"Universitatis vestræ consultationem accepimus, quod Laymen who lay hands on clerks, &c. to be excommunicated.
" requiritis, utrum laicus incidat in excommunicationis
" edictum, qui, ad jussionem in cujus servitio com-
" moratur, in clericum, monachum, aut conversum
" temerarias manus præsumit inicere, maxime si causa
" non subest propter quod debeat verberari. Nobis
" autem videtur, quod nisi causa regularis disciplinæ
" hoc faciat, abbas in propria persona, vel si neces-
" sitas urget, per clericum[1] vel monachum, fieri jubeat;
" tam qui tales verberari præcipit quam illi qui ver-
" berant, etiam si causa subest, excommunicationis
" sententiam, donec ad sedem Apostolicam veniant,
" nequaquam evadunt.

" *De eodem.*

Id. cap. 32 (p. 288), (Innocent III.)

"Cum illorum absolutio, qui pro violenta manuum Case of persons who have been ordained while ex-
" injectione in clericos labem[2] excommunicationis in-
" currunt, quibusdam casibus a prædecessoribus nostris
" exceptis, sedi Apostolicæ reservetur, nonnulli eccle-

[1] *per clericum*] periculum, B., partially altered between the lines.

[2] *labem*] lebem, B.

A.D. 1238. Statutes of the Benedictines.

" siasticam sententiam negligentes, positi in excommu-
" nicatione, ecclesiasticos ordines accipere non formi-
" dant.[1] Quod autem de his fieri debeat, Apostolicum
" sæpius oraculum imploratur. Circa quos credimus
" distinguendum; quod tales vel sciunt excommuni-
" cationis se vinculo irretitos, vel non recolunt factum,
" pro [quo][2] in latæ sententiæ canonem inciderunt, vel
" factum quidem scientes, juris ignari, nesciunt exinde
" se teneri. Primos, si fuerint sæculares, a susceptis
" ordinibus censemus in perpetuum deponendos. In
" reliquis casibus, tam archiepiscopi quam episcopi,
" absque mandato sedis Apostolicæ speciali, dispensandi
" facultatem se noverint[3] non habere. Quibus est etiam
" talium absolutio interdicta, et majora intelligantur
" illis prohibita quibus vetita sunt minora. Poterunt
" tamen hujusmodi Romani pontificis auribus intimari,
" ut ab eo secundum rigorem vel æquitatem respon-
" sum prodeat,[4] prout discretio sua viderit faciendum.
" Quod si claustrales hujusmodi fuerint, licet ab Alex-
" andro Papa fuerit constitutum, quod monachi et
" canonici regulares, quocunque modo se in claustro
" percusserint, non sunt ad sedem Apostolicam mittendi,
" sed secundum providentiam sui abbatis disciplinæ
" subdantur, et si abbatis discretio ad eorum cor-
" rectionem non sufficit, providentia est diocesani epi-
" scopi adhibenda, et alibi dicat, quod de sæculo
" fugientes, qui religionis habitum in monasterio re-
" ceperint, et inter cætera postmodum confitentur se
" tale commisisse delictum, per quod ipso actu ex-
" communicationis sententiam incurrerunt, sine licentia
" Romani pontificis abbas non potest nec debet eos
" absolvere, quamvis præsumptionem delinquentium de-
" bita possit animadversione punire. Nos in religionis

excommunicate for laying violent hands on clerks.

[1] *formidant*] formident, B.

[2] *quo*] From the Decretals; a later hand has interlined *ut*. C. has *prout*.

[3] *noverint*] noverit, B.

[4] *prodeat*] provideat, B.

" favorem, et ut evagandi subtrahatur materia, majorem A.D. 1238.
" eis gratiam exhibere volentes, eorum prælatis, qui Statutes of the
" etiam talibus absolutionis beneficium impertiri valeant, Benedic-
" indulgemus, nisi excessus eorum difficilis extiterit et tines.
" enormis, utpote si[1] ad mutilationem[2] membrorum
" vel effusionem sanguinis [est] processum,[3] aut in epi-
" scopum vel abbatem violenta manu[s] injecta, cum ex-
" cessus tales et similes nequeant sine scandalo prætériri.
" Si vero aliquis claustralis in religiosam personam
" alterius claustri manus injecerit violentas, per abba-
" tem [proprium] et ejus qui passus est injuriam absol-
" vatur. Quod si clericum percusserit sæcularem, non
" nisi per Apostolicam sedem, ut scandalum evitetur,
" absolutionis gratiam poterit promereri. Si autem hos
" ad ordines promoveri contingat, juxta præmissam
" distinctionem, qui scienter in contemptum ecclesias-
" ticæ disciplinæ se fecerunt ordinari, ab executione
" suscepti ordinis et officii decernimus manere suspensos.
" Circa reliquos vero, facti memoriam vel juris peritiam
" non habentes, monasteriorum utilitate pensata, post
" injunctam regularem pœnitentiam et peractam, ab-
" bates eorum poterunt dispensare, nisi grave fuerit et f. 118.
" notabile factum, aut is qui fecit adultus fuerit et
" discretus, ut violenter contra oblivionem vel ignoran-
" tiam præsumatur. Præcipimus autem abbatibus, ut
" formam istam diligenter observent, ne privilegium
" mereatur amittere, qui permissa sibi abutitur potes-
" tate.

" *Item de eodem.*

Decret. Gregorii IX., v. tit. 39, cap. 33 (p. 288.)

"De monialibus tua a nobis fraternitas requisivit, Nuns laying violent hands on others to be absol-
" per quem eis sit absolutionis beneficium impenden-
" dum, si vel in se invicem, vel conversos vel con-

[1] *si ad*] sciat, B.
[2] B. repeats *mutilationem*, (not C.)
[3] *processum* [*aut*] p̄sumāt, *i.e.*, præsumant, B.

A.D. 1238. Statutes of the Benedictines. ved by the bishop of their diocese.

" versas suas aut etiam clericos manus injecerint " temere violentas. Super hæc consultationi tuæ re- " spondemus, ut per episcopum, in cujus diocesi mon- " asteria fuerint, absolvantur. *Innocentius tertius in* " *concilio generali.*

De fidejussoribus.

Monks not to be sureties, nor to borrow money.

"Quod quibusdam religiosis a sede Apostolica est " prohibitum, volumus et mandamus ad universos ex- " tendi. Ne quis videlicet religiosus absque majoris " partis capituli et abbatis sui licentia pro aliquo fide- " jubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuam accipiat ultra " summam communi providentia constitutam. Alio- " quin non teneatur conventus pro his aliquatenus " respondere, nisi forte in utilitatem domus ipsius " manifeste constiterit redundasse. Et qui contra istud " statutum aliquo modo venire præsumpserit, graviori " disciplinæ subdatur.

Decret. Gregorii IX., iii. tit. 23, cap. 4 (p. 167), from the Lateran Council of 1215, cap. 59.

De solutionibus.

Churches not to be burdened with the debts of others.

"*Si quorundam. Et infra,* etc. Firmiter inhibemus, " ne quis præsumat ecclesiam sibi commissam pro " alienis gravare debitis, aut literas alicui aut sigilla " concedere, quibus possent ecclesiæ gravari; decer- " nentes, si secus fuerit attemptatum, ad [1] solutionem " talium debitorum ecclesias non teneri. Si quis autem " contra præmissa de cætero venire præsumpserit, ab " administratione spiritualium [2] se noverit suspensum."

Id. tit. 23, cap. 2 (p. 167).

Expliciunt statuta. Excipiuntur.

The statutes accepted

His igitur perlectis, abbates et priores congregati, audientes quod sancta religio per hæc non modicum

[1] *ad*] ab, B.

[2] The Decretalia insert *et temporalium.*

reformata felix susciperet incrementum, verbum quasi hostiam cælitus missam cum omni alacritate susceperunt, facientes hæc in suis capitulis publicari, transgressores disciplina regulari percellendo. Fecerunt autem quamplures hæc in martirologio autentice scribi, ut sæpius in capitulo recitata, sicut solet regula beati Benedicti, audientium cordibus inhærerent. A.D. 1238. by the assembled abbats and priors.

De arctatione Valentiæ civitatis.

Eodemque[1] anno, rex Christianissimus, magnificus et in armis strenuissimus, dominus rex Arragonum, cum suis amicis adeo urbem magnam Valentiam guerra cruentissima aggravavit, ut undique arctata ad supremas conditiones est compulsa. Siege of Valencia by James I., king of Arragon.

De dedicatione nobilium ecclesiarum in diocesi Lincolniensi.

Circa idem tempus dedicatæ sunt nobiles ecclesiæ conventuales, in diocesi Lincolniensi, in Marisco, videlicet Rameseie, Burgi, et Sautereie, a venerabili episcopo Lincolniensi Roberto. Ecclesia Rameseie, decimo kalendas Octobris, die scilicet sancti Mauricii sociorumque ejus; ecclesia de Burgo, quarto kalendas Octobris; ecclesia de Sautereie, eadem septimana; et multæ aliæ ecclesiæ per totam Angliam, secundum constitutionem Londoniis[2] per legatum Ottonem celebratam. Dedication of conventual churches by bishop Grosseteste, Ramsey, Peterborough, Sawtry.

Baldewinus hæres sive imperator Constantinopolitanus repatriat.

Eisdem temporibus profectus est in partes Græciæ ad expugnandum sibi et ecclesiæ Romanæ rebelles imperator Constantinopolitanus Baldewinus, in manu Return of Baldwin II. to Greece.

[1] *Eodemque*] Eodem quoque, C.
[2] *Londoniis*] Londoniensis concilii, C.

A.D. 1238. robusta et militia non minima, quantam et qualem omnes ejus amici et consanguinei potuerunt administrare. Qui etiam, ut thesaurum accumularet et adaugeret, reliquias carissimas et certissimas vendidit regi Francorum, necnon et quædam sibi carissima impignoravit. Erat namque a Francorum nobilibus ducens, ut[1] prædictum est, originem. Cui etiam Papa, in odium et gravamen æmuli sui imperatoris Romanorum F[retherici], modis omnibus, quibus scivit et potuit, manum extendit auxiliatricem.

He sells many relicks to the king of France.

Natus est Simoni de Monteforti filius primogenitus ex uxore sua sorore domini regis.

Anno quoque eodem, scilicet in Adventu Domini, dum ad domini regis mandatum vocatus Londonias properaret episcopus Cestrensis A[lexander], Symoni de Monteforti filius primogenitus, quem suscepit ex gremio uxoris suæ Alienoræ, natus est apud Kenilwurthe, ad[2] regni robur et solatium; timebatur enim ne regina sterilis esset. Et ut sic magis sibi gratiam dicti regis compararet, moram ibi faciens aliquantulam, eundem filium baptizavit. Eademque die accubuit ibidem graviter infirmatus, morbo gravissimo, usque ad vitæ consummationem. Obiit[3] A[lexander] episcopus Cestrensis in die Sancti Stephani.

Birth of [Henry] de Montfort, 28 Nov.

He is baptized by the bishop of Chester, who dies on Dec. 26.

De ausu temerario Antiocheni et Constantinopolitani contra dominum Papam.

Anno quoque sub eodem, ad tantam[4] ausus est proterviam impetu temerario prorumpere Antiochenus, consentiente Germano Constantinopolitano archiepi-

Albert, b.shop of Antioch, and Ger-

[1] *See* above, p. 480.

[2] *ad . . esset*] Introduced in the margin.

[3] *Obiit . . Stephani*] This is in rubrick in the margin. It is not in C. An inverted mitre and pastoral staff are also drawn.

[4] *tantam*] tantum, B.

scopo, Græcorum advocato, et vices agens antipapæ, quod dominum Papam cum tota sua Romana ecclesia et curia inani auctoritate excommunicavit. Et blasphemando se suamque ecclesiam solenniter prædicando tempore et dignitate domino Papæ et Romanæ ecclesiæ præposuit, et esse et fuisse Romana ecclesia excellentiorem, eo quod beatus Petrus Apostolus primo ecclesiam Antiochenam cum summo honore rexerat per septennium, ibidem cum summa qua decuit receptus reverentia et incathedratus; Romæ vero injuriis et convitiis lacessitus, tandemque sub Nerone passus, cum co-apostolo suo Paulo, speciali Græcorum doctore, diræ mortis supplicium consummavit. Unde carior et amabilior eidem esse tenetur civitas et regio cum civibus et incolis, quæ eidem Petro honorem et reverentiam contulerunt, quam quæ dedecus et tormenta. Potestatemque ligandi et solvendi liberaliter ecclesiæ Græcorum contulisse, quam Romanæ, quam simoniæ et usuræ, avaritiæ et aliorum facinorum maculis constat jam sordere. Hac et aliis rationibus superficialibus suas in propriam perniciem cicatrices dictus antipapa palliavit, et excusationes in peccatis excusavit. Sed columpna ecclesiæ dominus Papa, verus Petri successor, etsi non plene imitator, non movebatur, vindictam reservans in tempore retributionis.

A.D. 1238. manus, archbishop of Constantinople, excommunicate the Pope, and declare the superiority of Antioch to Rome.

De rivis insolitis et innaturalibus.

Eodem quoque anno, rivi insoliti et innaturales plurimis agris, stratis, et locis aridis et inaquosis, impetuose proruperunt; et in rapidos torrentes ac repentinos excreverunt, ita ut pisces educarent. Aeris quoque intemperies et squalor innaturalis morbos diversos generavit, ut aeris inclementia pesti congrueret sæculari, et tam populares et agricolæ, quam milites et magnates,[1] necnon et prælati, sentirent flagellum Domini generale.

f. 118 *b*. Floods and consequent sickness.

[1] *magnates*] magnati, B.

A.D. 1238. *De quodam Prædicatore qui Robertus Bugre dicebatur.*

Severities of Robert Bugre against hereticks in France and Flanders.

Currentibus autem eorundem dierum curriculis, quidam de ordine Prædicatorum, nomine Robertus, cognomento Bugre, vir quidem competenter literatus et in officio prædicationis efficax et expeditus, in regno Francorum multos comperit hæretica pravitate maculatos, præcipue tamen in Flandria, ubi de more solebant incolæ usurarum vitio plus cæteris nationibus diffamari. Quos omnes in fide diligenter examinatos, et vacillantes vel exorbitantes, adjutus [2] brachio sæculari, et domino rege Francorum impendente subsidium, fecit idem Robertus incendiis incinerari. Ipsos autem nomine vulgari Bugaros appellavit, sive essent Paterini, sive Joviniani, vel Albigenses, vel aliis hæresibus maculati. Ipsemet enim R[obertus] memoratus, antequam habitum religionis suscepisset, Bugarus extiterat; quapropter omnes eorum complices noverat, et factus est eorum accusator, malleus, et inimicus familiaris. Tandem abutens potestate sibi concessa, et fines modestiæ transgrediens et justitiæ, elatus, potens, et formidabilis, bonos cum malis confundens involvit, et insontes et simplices punivit. Auctoritate igitur Papali jussus est præcise, ne amplius in illo officio fulminando desæviret. Qui postea, manifestius clarescentibus culpis suis, quas melius æstimo reticere quam explicare, adjudicatus est perpetuo carceri mancipari.

He abuses his powers and is condemned to perpetual imprisonment.

De fama imperatoris F[retherici] nimis obfuscata.

Blasphemies imputed to Frederick II.

Ejusdemque temporis curriculo, fama imperatoris F[retherici] admodum est obfuscata. Imponebatur enim ei, quod vacillans in fide catholica dixerit [3] verba, ex quibus elici potuit non tantum fidei imbecillitas,

---

[1] *See* above, p. 361.
[2] *adjutus*] adjutos, B.
[3] *dixerit*] dixit, C.

quin immo hæresis et blasphemiæ enormitas exe- A.D. 1238.
cranda. Fertur enim eum dixisse, licet non sit recitabile, tres præstigiatores sibi callide et versute, ut dominarentur in mundo, totius populi sibi contemporanei universitatem seduxisse, videlicet Moysen, Jesum, et Machometum; et de eucharistia[1] quædam deliramenta protulisse. Absit, absit, aliquem virum discretum in tam furibundam blasphemiam os et linguam reserasse. Dictum etiam fuit ab æmulis suis, ipsum F[rethericum] imperatorem plus consensisse in legem Machometi, quam Jesu Christi; et quasdam meretriculas Sarracenas sibi fecisse concubinas. Surrepsitque murmur in populum, quod avertat Dominus a tanto principe, Sarracenis a multo tempore ipsum fuisse confœderatum et amicum fuisse plus quam Christianorum; et id indiciis multis probare conabantur ipsius æmuli, qui famam suam conabantur obfuscare. Si peccabant, vel non, novit Ipse Qui nihil ignorat.

De fama sancti Roberti Heremitæ de Cnareburc.

Eodemque anno claruit fama sancti Roberti here- Fame of S. Robert of Knaresburgh.
mitæ apud Knareburc, cujus tumba oleum medicinale fertur abundanter emisisse.

Conclusio.

Transiit igitur annus ille nubilus et pluviosus in Weather and sicknesses of the year.
sui principio, scilicet donec vernale tempus pertransierat, unde spes tota frugum periit seminatarum; aridus vero et æstuans supra modum et morem, duobus et amplius mensibus æstivis. Instante vero tempore autumpnali, pluvialis et humidus, unde fruges inæstimabiliter reparatæ novis succrescentibus sunt restauratæ; et facta est ubertas magna cerealis. In fine

[1] *eucharistia*] eucharissima, B.; eukaristia, C.

A.D. 1238. autem autumpni metere qui tardaverant, facti frugum inopes eguerunt. Inundaverant enim tot pluviarum infusiones, quod tam stipula quam granum computruit; et autumpnus innaturalis diversa morborum pericula generavit, qui siccus et frigidus naturaliter fuisse tenebatur. Hinc contigit quod ingruente discrasia, non se meminit aliquis tot vidisse antea in uno anno quartenarios.

Kalendar notes for the year [1239.]

Notandum quoque, quod eodem anno,[1] litera Dominicali existente B., fuit dies Parasceues, scilicet dies Veneris quæ vocatur autonomasice Sancta, proxima ante diem Paschæ, dies Annunciationis Dominicæ et ejusdem Passionis; et tertia dies sequens, verum Pascha, id est, dies resurrectionis Dominicæ. Quia sexto kalendas Aprilis[2] resurrexit Dominus, et tertia[3] die præcedenti passus est, scilicet octavo kalendas Aprilis.[2] Et sic omnia hoc ipso anno suis temporibus congruebant.

Good Friday fell on Lady Day.

De quadam discordia mota inter dominum regem et comitem Marescallum Gilebertum.

Henry III. keeps Christmas at Winchester.

Anno gratiæ MCCXXXIX., qui est annus regni domini regis Henrici tertii vigesimus tertius, tenuit idem dominus rex ad Natale Domini curiam suam apud[4] Wintoniam, multis honoribus, ut decuit, redundantem. Ecclesia enim Wintoniensis adhuc tunc eidem in omnibus illis expensis convivalibus sufficienter, immo abundanter, necessaria ministravit; nec ipse respuit. In quo facto, si severum haberet correptorem et fidelem ac potentem correctorem, meruit vehementer reprehendi. Et nisi, quæ peccata solent extinguere,

Non multum necesse.[5]

---

[1] This refers to the next year 1239. Madden, Hist. Angl. ii. p. 416, n. 3.

[2] *Aprilis*] Maii, B., in error.

[3] *tertia*] quarta, B.

[4] *apud Wintoniam*] Introduced in the margin.

[5] This remark applies to the next paragraph as well.

ipsius elemosinæ, quas liberaliter ac largiter non de- A.D. 1239.
sinit erogare, talia delicta non redimerent, periculum ingens, irato Deo sibi et regno graviter suscitando, generasset. Cum igitur die Natalis Domini divina obsequia solempniter ac magnifice, ut decuit, consummarentur, ne mundi gaudia proveniant impermixta, quidam casus inopinatus festivalem lætitiam pertur- f. 119.
bavit.

Treatment of Gilbert Marshal by the king's servants.

Cum enim in palatio suo regio dominus rex pransurus appareret, comes Marescallus G[ilebertus] cum suis commilitonibus ad januam intraturus advenit; cui[1] adventanti regii ostiarii et marescalli ipsi comiti intrare volenti procaciter ingressum vetuerunt, et ejus familiam, tenentes baculos pro virgis, impudenter convitiando repulerunt. Hæc autem cum vidisset comes, perpendit indubitanter aliquem susurronem inter dominum regem et ipsum discordiam seminasse, nec hoc factum fuisse sine domini[2] regis auctoritate; et dissimulans ad hospitium suum in civitatem remeavit. Jussitque lituo invitatorio non tantum suos, sed quotquot voluerunt, ne tantæ festivitatis serenitas obnubilaretur, ad mensam suam pransuros convenire. In crastino vero, missis ad regem viris honorabilibus, sciscitabatur comes ab eo, quare sibi ipsi et fideli suo, tamque nobili, tantam injuriam tali die sine meritis irrogasset, seque promisit in omnibus judicialiter contra omnes, qui inter tam nobiles personas odium nequiter suscitassent,[3] purgaturum. Quibus dominus rex commotus, respondit; "Unde comiti Gileberto " cornua? unde sibi quod contra me, contra quem " durum est sibi calcitrare, levat comminando, ut " aiunt, calcaneum? Ricardum fratrem suum, comitem, " cruentum[4] proditorem, mihi et regno meo rebellem, " in Hibernia letali bello contra me cepi hostiliter

His remonstrances, and the king's answer.

---

[1] *cui*] cujus, C.
[2] *domini*] om. C.
[3] *suscitassent*] suscitasset, B.
[4] C. ins. *et.*

A.D. 1239. " dimicantem, qui merito exhæredandus in carcere " saucius detinebatur, donec, Deo vindice, vitam ter- " minaret. Huic autem comiti G[ileberto], precum " importunitate archiepiscopi Cantuariensis A[dmundi], " gratia non merito suam concessi hæreditatem, cum " voluero subtrahendam." His auditis comes non mediocriter perturbatus ad partes secessit aquilonares, regis manifestam expertus indignationem. Nec postea ipse vel frater ejus Walterus sincero corde regem, ut prius, dilexit, nec fortunato casu prosperabantur.

He leaves the court.

Obiit episcopus Cestrensis.

Death of Alexander bishop of Chester.

Die[1] vero sancti Stephani, A[lexander] episcopus Cestrensis diem clausit extremum.

Simon de Montfort created earl of Leicester.

Die vero purificationis beatæ Virginis, contulit dominus rex comitatum Legrecestriæ Simoni de Monteforti, et investivit, vocato prius comite Almarico primogenito fratre ejus et pacificato, ne super hoc aliquando moveret quæstionem.

Recall of Stephen de Segrave.

Et eodem tempore dominus rex Stephanum de Segrave ad consilium suum revocavit.

De convocatione abbatum nigri ordinis apud Londonias.

The bishops summoned by the legate to London. Statutes for the Benedictines.

Eodemque tempore vocavit dominus legatus omnes episcopos Angliæ, ut in die[2] qua cantatur *Lætare Jerusalem* convenirent Londoniis, de negotiis ecclesiæ tractaturi. Et dedit ibidem cum diligenti deliberatione quædam statuta monachis nigri ordinis, sub succincta brevitate inviolabiliter observanda, in quibus rigorem indiscretum in multis temperavit.

---

[1] This is repeated from the previous page. There is an inverted mitre and pastoral staff in the margin also here.

[2] Second Sunday in Lent, that year Feb. 20.

De cassatione prioris Norwicensis et Cicestrensis episcopi scilicet cancellarii. A.D. 1239.

The elections to the sees of Norwich and Winchester quashed.

Sub eisdem temporibus cassati sunt, rege procurante, eo quod propositum suum ad votum non processerat de electione[1] Willelmi electi Valentini, electus Norwicensis, prior[2] ejusdem domus, vir discretus et per omnia commendabilis, et postulatus in episcopum Wintoniensem, episcopus Cicestrensis, scilicet dominus R[adulphus] cancellarius, vir fidelis et discretus, et fere inter omnes aulicos singularis columpna veritatis.

De electione Willelmi de Rale in episcopum Cestrensem.

William de Raleigh elected bishop of Lichfield.

Et tunc temporis circa festum Sancti Mathiæ, monachi Coventrenses,[3] videntes regem in electionibus processum canonicum procaciter impedire, nec in aliquem consentire, nisi cui favor regius inclinasset; ne amplius ecclesia sua per morosam expectationem pateretur dispendia, Willelmum de Raele,[4] regis clericum specialem, virum discretum, et legum terræ peritissimum, in episcopum suum et animarum suarum pastorem, utpote eum in quo rationabiliter nævus reprobationis non apparuit, unanimiter elegerunt.

De præparatione legati ad reditum, qui remansit rege procurante.

Recall of the legate Otho.

Eodem tempore, dominus Papa audiens scandalum jam de Romanorum insatiabili cupiditate oriri in Anglia, vocavit dominum legatum, ut cum omni festinatione Romam reverteretur. Quod audiens legatus, convocavit omnes episcopos Angliæ, ut Lon-

---

[1] A mitre inclined at an angle is drawn in the margin.

[2] Simon of Elmham.

[3] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

[4] *Raele*] Raelegh, C.

A.D. 1239. 20 Feb. doniis die qua cantatur *Lætare Jerusalem* convenirent, de reditu suo et salvo conductu communiter tractaturi. Rex vero, cum audisset, timens sibi de parlamento futuro in octavis Paschæ, in quo adventum speraverat electi Valentini, et confidens de præsentia legati, cœpit nimium contristari, et timere, ne proceres terræ unanimiter[1] insurgerent in eum propter crebros ejusdem excessus, instantissime igitur procuravit, ut missis expeditissimis nuntiis ad Papam, moraretur legatus in Anglia, ut per eum imminens turbatio sedaretur. Ipse vero legatus, regem id petentem nolens contristari, sustinuit expectando,

He remains in England at the king's request.

Quomodo Petrus Saracenus optulit redemptionem.

Peter the Saracen allowed by the emperor to ransom himself.

Tempore sub eodem, Petrus Sarracenus, quem dominus imperator in vinculis pro redemptione sua detinebat, optulit decem milia librarum esterlingorum, ut sic saltem redemptus gratiam mereretur imperialem. Quod annuit imperator, si rex Angliæ amicus suus pro tantæ pecuniæ solutione, et ne iterum imperialem ipse Petrus vel aliquis suorum læderet dignitatem occasione nacta ex hoc, fidejuberet. Et scripsit Petrus ad dominum Papam et amicos suos, ut exhortarentur regem per legatum et alios regi familiares, ut, sicut erat semper pronus effundere pecuniam in promotionem Romanorum, sese et regnum suum obligaret ad prædicta. Cum igitur legatus hujus negotii diligens esset mediator et procurator, dicebat, quod nullo modo posset suo nuntio incarcerato deesse honeste. Rex videns paratam muscipulam, et quanti esset periculum regni ipsius et suis[2] Romanis, dummodo sua salvarentur sibi, prosilit in verba iracundiæ, jurans quod pœnituit ipsum, in regnum suum, qui bona terræ jam dissiparet, et confundens fasque nefasque, relictis

The legate applies to Henry III. for the ransom.

Anger of the king.

[1] *unanimiter*] om. C. [2] Sic.

honestis viris Angliæ, advocasse.[1] Facta est sub tali- A.D. 1239.
bus potentatibus Anglia quasi vinea, *quam vindemiant* Ps. lxxix.
omnes qui prætergrediuntur viam; non habens ma- 13.
ceriam includentem, vel custodem excubantem. Nam
quod vetuit, permisit tepor ecclesiasticus.

Quomodo Sardania cessit in ditionem imperatoris.

Ipso quoque anno, dum in Italia dominus imperator Sardinia restored to the emperor.
hyemaret, redditæ sunt ei opulentissimæ insulæ in
mari Mediterraneo sitæ et civitati Pisaniæ proximæ,
scilicet Sardaniæ pars maxima et potissima, cujus
insulæ jus ad patrimonium beati Petri specialiter per-
tinere perhibetur; imperator vero ipsam ad imperium
spectare ab antiquo asseruit, et per occupationes et
alia ardua negotia imperialia imperatores eam ami-
sisse, et ipsum ideo eam ad corpus imperii revocasse.
" Ego vero juravi," ait, "ut jam novit mundus, dis-
" persa imperii revocare; quod non segniter adimplere
" procurabo." Misit igitur dominus imperator filium He sends his son [Enzio] to receive it.
suum, ut sibi oblatam reciperet prædictæ insulæ,
contra prohibitionem domini Papæ, portionem. Quod Anger of the Pope.
cum summa indignatione dominus Papa accepit, ex tunc f. 119 *b.*
in manifestam consurgens ultionem; jacturam enim mag-
nam reputavit. Est enim institorum refugium, naufra-
gorum solatium,[2] profugorum asilum, insula Sardaniæ,
quatuor principibus, quos judices vocant, gubernata. Jac-
tura est gravis, sed modus jacturæ multo gravior, et in-
juria videbatur, et odium inter eos natum, quasi vulnus
inveteratum, saniem generabat.

Eo quoque tempore, aggravavit dominus[3] archiepi- Quarrel between archbishop Edmund and the Canterbury monks.
scopus Cantuariensis Ædmundus manum suam super
monachos suos. Et interdicta est ecclesia monachorum
Cantuariensium, et novum[4] quem sibi elegit conventus

[1] *advocasse*] advocasset, B.
[2] *solatium*] suffragium, C.
[3] *dominus*] om. C.
[4] *novum*] novus, B. See above, pp. 492, 493.

priorem cum ipsis electoribus sententia excommmunicationis innodavit. A.D. 1239.

De lite inter episcopum Lincolniensem et decanum pro visitatione capituli.

Quarrel between bishop Grosseteste and the chapter of Lincoln as to the right of visitation.

Lincolniensis quoque episcopus religiosorum in sua diocesi factus est malleus et immanis persecutor. Nimirum in suos canonicos propriæ ecclesiæ cathedralis, qui eundem creaverunt, insurgens, exegit instanter, ut, postposito decano Lincolniensi, ab ipso episcopo contra consuetudinem ecclesiæ infra tempus, cujus non exstat memoria, visitarentur. Ipsi vero insistentes appellationi, tempusque protelantes, nimiumque altercantes, tandem compromiserunt in arbitros, scilicet, dominum episcopum Wigorniensem W[alterum], et ejusdem archidiaconum,[1] et magistrum[2] A[lanum] de Bleccles; qui si non canonice processissent, liceret utrique partium ad dominum Papam iterum appellare, cessante interim utraque partium a visitatione. In qua adjectione hoc, "Cessante interim utraque partium a visitatione," videtur pars canonicorum periclitari; episcopus enim nunquam visitavit, nec potest cessare qui nunquam incepit; sicut nec Diogenes, quæ nunquam habuit, cornua amittere; veruntamen decanus,[3] pro quo canonici certaverunt, visitare cessaret, et sic videtur possessione privari, vel ad horam; unde murmure multiplicato cœpit oriri scandalum gravissimum. Mota igitur lite et controversia usque ad iracundiam, non permiserunt canonici episcopum in capitulum, nec ullam super eos facere visitationem. Et pœnituit graviter super se talem episcopum de tam humili creasse, et hoc publice coram ipso eodem episcopo protestabantur. Facta contentione magna, et utrobique inutiliter pro-

They agree upon arbiters.

[1] William Scot.
[2] Archdeacon of Sudbury.
[3] Roger de Weseham.

fusis expensis non modicis, appellatum est ad præsentiam domini Papæ, constituto[1] magistro Odone de Kinkelni[2] advocato ex parte capituli. Una dierum casus contigit admirabilis. Dum unus canonicorum, causam fovens capituli, sermonem faciendo populo in medio illius nobilissimæ ecclesiæ Lincolniensis, querimoniam reposuit coram omnibus de oppressionibus episcopi, et ait, "Et si nos taceamus, lapides reclama-" bunt." Ad quod verbum, quædam magna pars[3] ecclesiæ corruit dissoluta. A.D. 1239. Appeal to the Pope. *Nota de casu qui casu accidit quod pronosticum credebatur.*

De nimiis inundationibus pluviarum.

Imminente vero tempore vernali, scilicet Paschali, cessarunt venti cum nimbis inundantibus, qui præcedentibus quatuor mensibus continuis non cessarunt de terra lutum facere, paludes ampliare, segetes suffocare, aera perturbare. Heavy rains.

De strage quadam in Hispania.

Et eodem anno, die Martis post diem Paschæ, in finibus Cordubæ facta est magna strages Sarracenorum per regem Castellæ, fratrem Blanchæ reginæ Francorum, matris[4] regis. Defeat of the Saracens at Cordova by Ferdinand III. of Castile, 29 March.

Moritur W[illelmus] de Cantelupo.

Et sub eisdem diebus, scilicet vii°. idus Aprilis, obiit nobilis baro Willelmus de Cantelupo, pater scilicet episcopi Wigorniæ, plenus dierum. Death of William de Cantelupe, 7 April.

---

[1] *constituto . . . capituli*] Introduced in the margin.

[2] *Kinkelni*] Kelkenni, C.

[3] "Facta est ruina muri Lincol-" niensis ecclesiæ secus chorum, " post sedem decani, ita quod tres " homines prostrati sunt sub ruina." Dunstable Annals, Annal. Monast., iii. p. 149.

[4] *matris*] matrem, B.

A.D. 1239. [*Quomodo attemptavit rex revocare cancellarium.*

The king endeavours to recall the chancellor.

Et tunc temporis, scilicet septimana sequenti, rex dolens de facto suo nimis enormi et indiscreto, quod dominum episcopum Cicestrensem, cancellarium, qui irreprehensibiliter officium suum diu ante administraverat, secus quam deceret, ablato sigillo, a se et curia sua repulerat, eundem blanditiis et promissis attemptavit revocare. Sed ipse malens quietem quam curas, et emolumentum sigilli quam pericula, noluit incidere in laqueos quos evasit, recordatus qualiter ipsum, vocatum et instanter postulatum ad episcopatum Wintoniensem, cassari perperam procuravit dominus rex, cui tam diu tam fideliter, patrique ejus in alio obsequio, ministravit.

Vacat.

Quod rex Scotiæ[1] *A[lexander] filiam Mariam*[1] *Engelrami de Cusci desponsavit.*

Marriage of Alexander II., king of Scots, to Mary de Coucy, 15 May.

Temporibus vero sub eisdem, rex Scotiæ Alexander filiam cujusdam nobilis baronis de regno Francorum Engelrami de Cuscy, nomine Mariam, virginem elegantem, sibi matrimonialiter copulavit, et nuptias die Pentecostes apud Rokesbure solempniter celebravit.

Quod legatus non recessit, procurante hoc rege per Simonem Normannum.

The legate stays in England by the management of the king.

Legatus quoque regressum ad curiam Romanam maturando a rege, archiepiscopis et episcopis, civibus quoque Londoniensibus, in sermone quem propter hoc specialiter fecit, quasi irrediturus, humiliter salutavit. Equos nobiles sibi datos vendidit bonis conditionibus, et viles loco eorum comparavit; sarcinas disposuit, clitellas præparavit. Sed rex credens eo absente expirare, totis viribus elaboravit, parumper adhuc ut moraretur.

---

[1] *Scotiæ* and *Mariam* are interlined in black.

Miserat[1] enim ad curiam Romanam unum legistarum suorum, quorum magnam catervam retinuit, quasi venator canes venaticos, super electores prælatorum discopulandos, videlicet Simonem Normannum, ut impetraret à domino Papa, ut daret in mandatis legato quod adhuc in Anglia, ut multis obviaret ibidem periculis, remaneret. Nec fefellit eum sua opinio. Ecce enim omni supellecti[li] domini legati cum aliis viaticis dispositis, Simon Normannus venit, ei[2] offerens literas secundum desiderium regis impetratas. Quibus domino legato obtemperante, rex præ gaudio saltitavit. Quod comperientes nobiles, qui Londoniis infecto negotio suo et timentes legati muscipulas venerant, et comperientes vulpina diverticula regis, recesserunt indignantes, et regis verba[3] sicut sophismata detestantes. A.D. 1239. *Vacat.*

De electione Willelmi de Rale in episcopum Norewicensem.

Monachi[4] quoque Coventrenses, qui jam composuerunt honestam formam eligendi cum canonicis Lichefeldensis ecclesiæ, unanimi consensu Willelmum de Raele cum, ut prælibatum est, sibi in episcopum suum elegissent, timentes ne si alium quam regi specialem accepissent, rex in faciem contradicens eos more solito inquietasset; pendens electus idem Willelmus adhuc hæsitasset, et adhuc, utpote vir miræ prudentiæ et experientiæ, eventus futuros libra rationis trutinaret; videntes monachi Norewicenses se jam expectasse nimis, eo quod eundem Willelmum in episcopum suum non elegissent, in qua electione nec regem nec alium offendissent, statim in unum convenientes, ipsum W[illelmum] de Rale sibi Election of William de Raleigh to the see of Norwich.

[1] The scribe of C. had begun to write this paragraph, but stopped after the first five words. It is, however, inserted at the foot of the page.

[2] *ei*] om. C.

[3] *verba*] dicta, C.

[4] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

A.D. 1239. f. 120. in episcopum suum elegerunt. Ipse vero W[illelmus] episcopatui Norwicensi, spreto alio episcopatu, quem favore subarravit, adhæsit. Maluit enim manere cum Anglicis in Anglia quam cum indomitis Walensibus in Walliæ contermino.

Quod roborata fuit turris Londoniarum.

Fortification of the Tower of London. Eodem anno roborata est turris Londoniarum, quod timuerunt cives Londonienses sibi fieri in detrimentum. Quibus super hoc querimoniam facientibus, respondit rex civibus, hoc non in dedecus eorum vel periculum factum fuisse; "sed sicut fratrem meum, quem fama "me prudentiorem prædicat, in reædificatione castro- "rum de cætero conabor imitari."

De incremento iræ et odii inter imperatorem et Papam.

Increase of the hatred between the Pope and the emperor. Eodem anno, in Quadragesima, dominus Papa cum vidisset facta imperatoris nimis temeraria, et dicta sua peccatum suum excusantia, scilicet quod, faventibus quibusdam magnatibus et judicibus Sardanicis, terram et castra episcopi Sardanici sibi accepisset et tenuisset, et constanter assereret, ea esse [1] de substantia imperii, seque primo suo et maximo sacramento jura imperii servare pro posse, necnon et dispersa congregare; ira vehementissima commotus [est] contra imperatorem, gravissimas contra eum proponens quæstiones et reponens querimonias, scribens et scribendo constanter et diligenter persuadens per plures et pluries nuntios solempnes, quorum auctoritas meruit exaudiri ut ablata restitueret et desineret ecclesiam suis possessionibus viduare, quam constat diuturna temporis præscriptione prædotari, et more prudentis medici, qui nunc fomentis, nunc ferro abscisionis, nunc vero utitur adus-

[1] *esse*] So C.; esset, B.

tione, verba intermiscens blandis comminatoria, terribilibus amicabilia. Sed cum imperator procaciter renuisset, et sua facta quibusdam causis apparentibus ratione fultis excusasset, dominus Papa cum multis tunc præsentibus cardinalibus Dominica Palmarum in spiritu ferventis iracundiæ Frethericum dictum imperatorem, ac si jam a culmine imperii dejecisset eum, solempniter excommunicavit, *tradens eum Sathanæ* in interitu terribiliter possidendum. Et eisdem verbis utens, quasi in fremitu furoris intonans, omnes audientes vehementer compulit ad terrorem : A.D. 1239. 1 Cor. v. 5.

Excommunicatio lata in Frethericum imperatorem.

" Excommunicamus et anathematizamus ex parte " Dei omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, " et auctoritate Apostolorum Petri et Pauli, Frethericum " dictum imperatorem, pro eo quod contra Romanam " ecclesiam seditionem iniit in urbe, per quod inten- " debat Romanum Pontificem et fratres suos a sua " sede repellere, et contra privilegia dignitatis et " honoris [2] Apostolicæ sedis libertatem necnon et eccle " siasticam conculcare, contra juramenta, quibus super " hoc ecclesiæ Romanæ tenetur, temere veniendo. Item, " excommunicamus et anathematizamus eundem, pro eo " quod venerabilem fratrem nostrum episcopum Præ- " nestrensem,[3] Apostolicæ sedis legatum, ne in legatione " sua procederet, quam in Albigensium partes pro cor- " roboratione catholicæ fidei sibi commisimus curam, " per quosdam fideles suos mandavit impediri. Item, " excommunicamus et anathematizamus eundem, pro " eo quod non permittit quasdam cathedrales et quas- " dam alias vacantes ecclesias in regno ordinari ; et Excommunication of the emperor, 20 and 24 March.[1]

[1] As to the date, see the letter of Frederick below, p. 584. This excommunication is partially given in the Chronicle of Albert Stadensis (Pertz, xvi. 363).

[2] *honoris*] homines, B.

[3] James Pecoraria.

A.D. 1239. Excommunication of the emperor, 20 and 24 March.

" hac occasione periclitatur libertas ecclesiæ, perit fides,
" quia non est qui proponat verbum Dei, nec qui
" regat animas, deficiente pastore. Et sunt nomina
" dictarum ecclesiarum vacantium; Cathanensis,[1] Rege-
" nensis, Accriviarensis, Squilatensis, Resensis, Poten-
" tinensis, Ydrotinensis, Policastrensis, Saretinensis,
" Aversanensis, Valvensis, Molopolitensis, Polimanetен-
" sis, Melfrensis, Rapellensis, Cributensis, Alifanensis,[2]
" Mazarensis, Vigiliarensis, et Frethinensis. Monasteria
" vero sunt ista; Venusinum, et Sancti Salvatoris
" Massanensis.[3] Item, excommunicamus et anathemati-
" zamus eundem, pro eo quod in regno clerici capi-
" untur et incarcerantur, proscribuntur et occiduntur.
" Item, excommunicamus et anathematizamus eundem,
" pro eo quod in regno ecclesiæ consecratæ Domino
" destruuntur et prophanantur. Item, excommunicamus
" et anathematizamus eundem, pro eo quod non per-
" mittit Soranam[4] ecclesiam reparari. Item excom-
" municamus et anathematizamus eundem, pro eo quod
" nepotem[5] regis Tunicii, venientem ad ecclesiam
" Romanam pro suscipiendo baptismatis sacramento,
" detinet, nec venire permisit. Item, excommunicamus
" et anathematizamus eundem, pro eo quod Petrum
" Sarracenum, nobilem civem Romanum, ex parte
" regis Angliæ ad sedem Apostolicam venientem, cepit
" et detinet carceri mancipatum. Item, excommuni-
" camus et anathematizamus eundem, pro eo quod
" terras ecclesiæ, scilicet Ferrariam, Pingnogomam,[6]
" Bondoniam[7] Ferrarianensis diocesis et Bondoniam[8]

---

[1] These sees are Catania, Reggio, Acerenza or Atri (?), Squillace, Rossano (?), Potenza, Otranto, Polycastro, Sorrento, Aversa, Valve, Monopoli, Polygnano, Melfi, Rapolla, Trivento(?), Alife, Mazzara, Biseglia, Frigento.

[2] *Alifanensis*] Alifanenēp, B.

[3] Messina.

[4] Sora, which had been burnt when the place was taken by Frederick in October, 1229.

[5] Abdul Aziz, nephew of the king of Tunis, Abou Zak.

[6] Pignano in Tuscany.

[7] Bondeno, near Ferrara.

[8] ? Bondone in the Valdarno.

" Lucanensis diocesis, et terram Sardaniæ occupavit, A.D. 1239. Excommunication of the emperor, 20 and 24 March.
" contra juramentum, quo super hoc ecclesiæ tenetur,
" temere veniendo. Item, excommunicamus et anathe-
" matizamus eundem, pro eo quod terras quorundam
" nobilium de regno, quas ecclesia tenebat ad manus
" suas, occupavit et devastavit. Item, excommunica-
" mus et anathematizamus eundem, pro eo quod
" quasdam ecclesias cathedrales, videlicet, Mons Regalis,[1]
" Cepheladensis,[2] Cathacensis,[3] Squillatensis, et quædam
" monasteria, videlicet Millitensis,[4] Sanctæ Eufemiæ,
" Terræ Majoris,[5] et Sancti[6] Johannis in Lamis, bonis
" suis spoliavit. Item, excommunicamus et anathema-
" tizamus eundem, pro eo quod multæ ecclesiæ cathe-
" drales et aliæ ecclesiæ et monasteria de regno per
" iniquam inquisitionem fuerunt fere bonis omnibus
" spoliata. Item, excommunicamus et anathematizamus
" eundem, pro eo quod in regno Templarii et Hospita-
" larii mobilibus et immobilibus spoliati non sunt
" juxta tenorem pacis integre restituti. Item, ex-
" communicamus et anathematizamus eundem, pro eo
" quod talliæ et exactiones contra formam pacis ab
" ecclesiis et monasteriis pro ipso extorquerentur in
" regno. Item, excommunicamus et anathematizamus
" eundem pro eo quod in regno prælati ecclesiarum
" et abbates Cysterciensis et aliorum ordinum com-
" pelluntur per singulos menses dare certam summam
" pecuniæ pro constructione castrorum novorum. Item,
" excommunicamus et anathematizamus eundem, quod
" contra tenorem pacis hi qui adhæserunt ecclesiæ,
" bonis omnibus spoliati, exulare coguntur tanquam
" proscripti, uxoribus et liberis captivatis. Item, ex-
" communicamus et anathematizamus eundem, pro eo
" quod per ipsum impeditur negotium Terræ Sanctæ,

---

[1] Monreale.
[2] Cefalu.
[3] Catania.
[4] Mileto.
[5] Torre Maggiore, dioc. of Manfredonia.
[6] San Giovanni Rotondo, near Lama, Abruzzo citer.

A.D. 1239. Excommunication of the emperor, 20 and 24 March.

" et reparatio imperii Romaniæ. Omnes autem qui
" juramento fidelitatis ei tenentur astricti, ab ejusdem
" observatione juramenti decernimus absolutos, ne sibi
" fidelitatem observent, districtius inhibentes, quamdiu
" fuerit vinculo excommunicationis astrictus. Super
" oppressionibus et aliis gravaminibus nobilium, pau-
" perum, viduarum, orphanorum, et aliorum de regno,
" pro quibus idem Frethericus alias juravit stare
" mandatis ecclesiæ, ipsum intendimus amovere, et in
" ipso negotio, dante Domino, procedemus sicut justum
" fuerit procedendum. Porro, pro omnibus et singulis
" supradictis, pro quibus dictus Frethericus a nobis
" diligenter fuit admonitus et frequenter, nec parere
" curavit, eundem Frethericum excommunicationis et
" anathematis vinculo innodamus. Cæterum, quia idem
" Frethericus, de dictis factis suis, multis clamantibus
" per universum quasi orbem quod de catholica fide
" recte non sentiat, est graviter diffamatus, nos, dante
" Domino, super hoc loco suo et tempore procedemus,
" secundum quod in talibus requirit ordo juris."

Quantum et quomodo ira imperatoris excanduit in dominum Papam.

Anger of the emperor, and his speech against the Pope. f. 120 *b*.

His auditis, dominus imperator in iram excanduit vehementem, exprobrando et multotiens recitando, imponendoque ecclesiæ et ejus rectoribus quod omnes essent sibi ingrati, rependentes mala pro bonis; recolens quod fluctibus marinis et mille generibus periculorum se suaque, pro promotione ecclesiæ et catholicæ fidei incremento, opposuisset. Et quicquid habet honoris ecclesia in Terra Sancta, ejus labore et industria affirmavit adquisitum. " Sed Papa invidens quod per ali-
" cujus adquisitionem laici ecclesia tam felix sentiret
" incrementum, et[1] tantum aurum et argentum magis

[1] *et*] qui, B.

" quam fidei augmentum, testantibus operibus, [cupiens,] A.D. 1239.
" mihi paravit supplantationem, et ab omni Christiani-
" tate pecuniam extorquens, scilicet decimam partem,
" toto nisu suo,[1] me Deo militantem et exponentem
" corpus telis, infirmitati, hostium insidiis, prius fluc-
" tuum[2] sævientium nulli parcentibus periculis, elabo-
" ravit ut[3] exhæredaret. Ecce quale præsidium patris
" nostri! Ecce quale præsidium in pressuris vicarii
" Jesu Christi! Nec adhuc sufficit furor persequentis.
" Erexit enim contra me Johannem de Bresne, ali-
" quando regem Jerosolimitanum, quem novit in bello
" strenuum et in militari disciplina peritissimum, et
" meum validum fuisse inimicum, in confusionem meam
" et subversionem mei, talia certe non verentis. Ditavit
" etiam ipsum pecunia non minima, quam a pauperibus
" prælatis ecclesiarum per orbem extorserat impudenter.
" Audiens autem per fideles meos, quot suspiria, quas
" lacrimas dolor iste generavit in corde meo, non est
" facile denodare; sed novit, Qui nihil ignorat. Sed
" celans præcordialem dolorem sub sereno vultu festi-
" nanter, ne forte id cognoscentes inimici superbirent
" exultantes, et fierent nobis graviores, cœpi tractare de
" pace, et captis treugis reditum maturavi. Et cum re-
" patriassem, inveni terram meam a papalibus parentibus
" et affinibus [occupatam], quorum dux fuit prædictus
" Johannes de Bresne et capitaneus; quos Deo vindice
" comprehendi, et juxta merita eorum, qui Crucifixi
" negotium impediverunt, puniendo recompensavi.
" Judicet Dominus inter me militem suum et Papam
" ipsius vicarium. Novit enim Christus, novit et
" mundus, quod a veritatis tramite non exorbito. Ecce
" radix odii, et seminarium." Et factum est schisma in populo. Et redintegratum est per præsentiam domini naturalis, scilicet imperatoris, robur imperii in temporis brevitate.

---

[1] B. ins. *ut.*
[2] *fluctuum*] fultuum, B.
[3] B. ins. *me.*

A.D. 1239. The monks of Monte Cassino, ejected by the emperor, complain to the Pope.

Eodem [1] anno venerunt Monachi Montis [2] Cassini, ubi sanctus Benedictus mansionem sibi elegit monasticam, ad Papam, in vestibus laceratis et veteribus; erant autem tredecim, scilicet conventus, et erant incompositi comis et barbis, et vultu lacrimabiles. Et introeuntes ad Papam, ceciderunt ante pedes ejus, conquerentes quod imperator [3] ejecisset eos a mansione sua, scilicet Monte Cassino. Erat autem mons ille inexpugnabilis,[4] immo inaccessibilis alicui, nisi ex voluntate monachorum et aliorum inhabitantium in eo; nisi tantummodo quod R[obertus] Guichard per excogitationem, qua se mortuum simulavit, in feretro in illum delatus, castra monachorum subito occupavit. Quod cum Papa audisset, dolorem conceptum dissimulans, causam quæsivit. Cui monachi responderunt, "Quia obedientes vobis dominum imperatorem excommunicavimus." Quibus Papa, "Obe-
" dientia vestra salvabit vos." Et abierunt monachi, plus a Papa non accipientes.

De quodam scripto mirabili invento in corporali.

Miraculous writing seen by a monk of Citeaux.

Cf. Annal. Dunstab., p. 151.

Eodem tempore cuidam monacho Cisterciensi apparuit manus candida scribens in corporali hæc verba: "Cedrus
" alta Libani succidetur; Mars prævalebit Saturno et
" Jovi; Saturnus vero in omnibus insidiabitur Jovi.
f. 121. " Erit unus deus, id est, monarcha. Secundus deus
" adiit.[5] Filii Israel liberabuntur a captivitate infra
" undecim annos. Gens quædam sine capite reputata
" vagans veniet. Væ clero, viget ordo novus; si ceci-
" derit, væ ecclesiæ. Fidei, legum, et regnorum muta-
" tiones erunt, et tota terra Sarracenorum subvertetur."

---

[1] This paragraph is in Paris's small hand in the margin.

[2] C. om. *Montis.*

[3] *imperator*] Frethericus, C.

[4] C. ins. *vel.*

[5] *adiit*] Sic. The Dunstable Annals have *secundo obiit.*

De eclipsi solis. A.D. 1239.

Anno eodem, die Junii tertio,[1] passus est sol eclipsim hora sexta. Et tunc temporis vocatus est Willelmus electus Valentinus, procurante Papa, quia, ut dicebatur, proposuit eum habere ducem exercitus sui contra imperatorem, ad episcopatum Leodiensem, retenta procuratione Valentini episcopatus, quasi non esset notatus de perpetrato homicidio; unde nec mirum, si cum stupore admirarentur hæc audientes, quod adhuc tam anhelo spiritu ad episcopatum Wintoniæ aspiravit, regemque Angliæ diligentem ad hoc constituit procuratorem. Heu, heu, quæ numerosa pecunia curiam Romanam ad consensum et permissionem inclinavit!

Eclipse.

William, elect of Valence, made bishop of Liège.

De nativitate Ædwardi primogeniti regis Henrici III.

Sexto[2] decimo kalendas Julii, nocte sequenti, apud Westmonasterium natus est regi filius ex regina sua Alienora. Et congratulabantur ei omnes magnates regni, sed cives maxime Londonienses, quia Londoniis natus est infantulus, ducentes choreas in tympanis et sistris, et noctibus cum magnis luminaribus stratas illuminantes. Carleolensis vero episcopus infantem catechizavit,[3] legatus eundem baptizavit, licet non esset sacerdos; archiepiscopus autem Ædmundus Cantuariensis ipsum confirmavit; et rege sic volente aptatum est ei nomen, scilicet Ædwardus. Ad hæc igitur nuntianda missi sunt nuntii quam plurimi, et reversi sunt onerati donariis sumptuosis. In quo facto rex nimis suam regalem denigravit magnificentiam. Quia cum nuntii singuli reverterentur, rex ab eis sciscitabatur, quid quis acciperet; illisque[4] qui minus acceperunt,

Birth of Edward I.

His baptism.

Exactions of the king on the occasion.

[1] B. repeats *die.*

[2] *Sexto decimo* is written over an erasure; *nocte sequenti* is in the margin. C. has *Sexto decimo v°. kal. Julii.*

[3] *catechizavit*] catezizavit, B.

[4] *illisque*] illique, C.

A.D. 1239. licet preciosa dona reportarent, imperavit reicere despicabiliter. Nec est ira ejus sedata, donec iterum cuilibet satisfactum fuisset ad libitum nuntiorum. De[1] quo, quidam natione Neuster jocose ait, "Deus hunc "infantem nobis dedit, sed dominus[2] rex vendit." Legatus vero[3] quendam hoc eulogium deferentem de alieno satiavit, de messe non parcus quam non seminavit. Qui[4] dico infantulus, regis filius, licet præsens esset archiepiscopus, postea quarto die domino Ottone legato in conventuali ecclesia ipsum baptizante, a dominis R[ogero] Londoniensi, W[altero] Karleolensi episcopis, necnon et ab W[illelmo] Norwicensi electo, domino R[icardo] fratre regis comite Cornubiæ, S[imone] de Monteforti Leicestriæ, H[umfrido] de Boum Hertfordiæ et Esexiæ, comitibus, et S[imone] Normanno archidiacono Norwicensi, Petro de Malo Lacu, Almarico de Sancto Amando proceribus, a sacro fonte est levatus. Mulieres quoque nobiles ibidem præsentes affuerunt.

Departure of Ralph de Thony for Jerusalem.

Eodemque tempore, valedicens suis, transfretavit nobilis baro Radulphus de Thomeo crucesignatus, cum multis nobilibus præcipue regni Francorum, qui cum magno apparatu se ad iter Jerosolimitanum arripiendum strenue accinxerunt, ut in æterna retributione mercedem æternam reciperent laureati.

De electione magistri Nicholai de Fernham in episcopum Cestriæ.

Election of Nicholas of Farnham

Eodem[5] tempore, postulato sive electo Willelmo de Raele ad regimen ecclesiæ Norewicensis, et assensum

[1] *De . . vendit*] In the margin.

[2] *dominus*] om. C.

[3] *vero*] om. C.

[4] *Qui . . . affuerunt*] In Paris's small hand in the margin at the top of the next column, with a reference that it is to be inserted here.

[5] This paragraph occurs in the MS. on the preceding leaf, but with a direction in the margin that it is to be placed here : "Hæc electio "facta fuit post nativitatem Ed- "wardi ; transponatur igitur et hic "intret." It is wrongly placed in C.

tam populo præbente quam clero, monachi Coventrenses instanter procurarunt in negotio suo de aliquo idoneo pastore sibi eligendo, ne merito reprobanda electione amplius vexarentur. Elegerunt igitur magistrum Nicholaum de Fernham, virum optime literatum, et quod pluris est, multiplici virtutum gratia decoratum, statura elegantem, discreto sermone facundum, vultu et gestu maturum et modestum, ne nævus reprobationis propositum eorum possit impedire. Quod cum rex acceptasset,[1] et clerus et populus, magister N[icholaus], ut vir profundi pectoris, videns rem esse litigiosam, et confinio regionis Anglicanæ, et reputans se more humilis et discreti tanto oneri insufficientem, ponderansque tot animarum custodiendarum onus periculosum in reddenda ratione, noluit aliquo modo adquiescere, sed oblatum onus cum honore constanter refutando resignavit. Erat nempe res ita litigiosa inter monachos et canonicos, quod affirmaret pars canonicorum tunc debere eligere;[2] eo quod juxta formam, qua conquievit lis inter eos mota,[3] celebrata electione una per monachos, sequens electio ad canonicos devolveretur. Sed canonicis talia proponentibus, monachi responderunt, electionem mutilatam ad effectum non pervenisse; nec finem fuisse sortitam[4] per eventum non opinatum, quem ordinatio divina, non sua præmeditatio, quæ omnia secundum voluntatem suam dispensat, disposuerat. Dixerunt canonici, "Nolumus vos ignorare, quod "placet nobis electus vester, qui etiam ad majorem "dignitatem sufficeret; sed nobis forma displicet eli- "gendi, cum ad nos jure devolvatur electio, non ad "vos, et hoc bene per factum nostrum probavimus. "Elegimus enim nobis decanum nostrum in episcopum "et custodem animarum nostrarum." Et cum in-

A.D. 1239. to the bishoprick of Lichfield.

Objection of the canons of Lichfield, who elect the dean, [William

[1] *acceptasset*] apceptasset, B. (not C.)

[2] *eligere*] elegere, B. C. is correct.

[3] *mota*] mote, B. C. is correct.

[4] *sortitam*] sortitum, B.

A.D. 1239. of Manchester.] sonuisset tumultus, qui comminaretur dampnosam imminere discordiam, decanus, vir pius, et discordiam volens terminare, exaltando vocem[1] in publico, ait,

He refuses the see. "Sinite, sinite; nescio qua ratione me insufficientem "ad onus episcopale assumpsistis. Tota mente, toto "corde, contradico et cedo; sed quiescat iste tumultus, "et adhæreamus omnes unanimiter illi bono viro, de "quo tanta bona prædicantur hac vice." Salvo tamen

All agree upon Nicholas of Farnham. jure suæ ecclesiæ utrobique, miserunt omnes unanimiter, tam canonici quam monachi, ad dictum magistrum N[icholaum], significantes, quod omnes, qui prius dissidebant, in unum jam convenerunt, ipsum elegerunt; suppliciter exorantes, ut honorem, licet onerosum, sibi in Domino et pro Domino oblatum, gratanter suscipere dignaretur. Quibus prædictus magister N[icholaus]

His refusal. respondit, "Grates vobis rependo multiplices junctis "manibus, vos amici et domini mei, tam canonici quam "monachi, in quorum oculis tanti eram, ut me qualem-"qualem in pastorem vobis elegistis. Sed, amici mei, "sufficit mea conditio mihi, et me gravat jam com-"missum onus vehementer; et cura et custodia ratioque "animarum mihi commissarum sollicitat et perterret. "Quiescite, igitur, quiescite, fratres carissimi, amplius "me in hoc negotio inquietare. Dico enim vobis præ-"cise, sive consentiatis sive non, non adquiesco." Quod

Election of Hugh de Pateshull. cognoscentes alii, inito consilio, elegerunt secundum prædictam formam dominum Hugonem de Pateshulle, filium præclari viri domini Simonis de Pateshulle, cujus sapientia aliquando tota Anglia regebatur, canonicum Sancti Pauli Londoniarum, et domini regis cancellarium, in episcopum et custodem animarum suarum. Ipse vero, ut vir honestus et discretus, habita deliberatione morosa, cogitans de illo[2] Apostolico, sci-

1 Tim. iii. 13, 1. licet, *Qui bene administrat, bonum gradum sibi adquirit,* et alibi; *Qui episcopatum desiderat, bonum*

---

[1] *vocem*] om. C. [2] *illo*] om. C.

opus desiderat, tandem motus et misertus super ecclesiæ desolatione, et lacrimis petentium, laboribus, curis, et expensis, adquievit, ut tristitia eorum in gaudium verteretur. A.D. 1239.

De destructione Judæorum.

Et eodem anno, die Sancti Albani Anglorum protho-martyris et in crastino, passi sunt Judæi exterminium magnum et destructionem, eosdem arctante et incarcerante et pecuniam ab eisdem extorquente Galfrido Templario, regis speciali consiliario. Tandem vero post angarias,[1] tertiam partem totius pecuniæ suæ, tam debitorum quam catallorum, ut vita et pace ad tempus gauderent, miseri Judæi in suam magnam ruinam et confusionem regi persolverunt. Hujus autem destructionis seminarium suscitavit quoddam homicidium in civitate a Judæis clanculo perpetratum. Nec diu post hæc, propter quendam puerum, quem Judæi circunciderunt, quatuor Judæi, quibus non erant ditiores in civitate, apud Norwicum, convicti manifeste, suspendio perierunt. Pillage of the Jews, June 22.

De incarceratione Ranulphi Britonis.

Sub ejusdem temporis curriculo, quo Deus regi cum exultatione juxta petitionem suam et multorum desiderium prolem contulit masculinam, quia nil impermixtum continet calix sæcularis sine fellis amaritudine, quidam regius nuntius Willelmus [2] nomine, multotiens convictus de facinore multiplici, quamplures Angliæ nobiles suis falsis accusationibus notabiles reddidit, et de crimine læsæ majestatis infames, ut vitam suam protraheret infelicem; addictus enim erat morti, vin- Accusation of Ranulph le Breton.

---

[1] *angarias*] angariam, C.

[2] *Willelmus*]. In the Historia Anglorum (ii. p. 423) he is called *Petrus de Turbera.*

A.D. 1239. culis et carceri mancipatus.[1] Ranulphum quoque Britonem, clericum et ecclesiæ Sancti Pauli Londoniarum canonicum, qui aliquando domino regi fuerat familiaris, etiam thesaurarius, criminaliter accusavit. Quem rex, cum hæc audisset, capi præcepit per literas suas, quas majori Londoniarum, scilicet Willelmo Goimero,[2] destinavit, et in turri Londoniarum detrudi compeditum. Cui major plus quam Deo obediens, regia præcepta præcipitanter effectui mancipavit. Ipsum enim Ranulfum a domo sua, quæ vicina est ecclesiæ Sancti Pauli, truculenter extraxit, et in turri Londoniarum vinculis ferreis, quæ vulgariter anuli nuncupantur, inclusit mancipatum. Quo cognito, decanus Londoniensis, scilicet magister G[alfridus] de Lucy, cum suis concanonicis, quia episcopus tunc præsens non fuerat, sententiam excommunicationis dedit incontinenti generalem in omnes tantæ enormitatis præsumptores, ecclesiam Sancti Pauli supponens interdicto. Rex autem admonitus per episcopum cum errores non correxerit, et mala malis comminando cumulasset, episcopus totam civitatem Londoniarum sibi subjectam[3] erat interdicto suppositurus. Cum autem parati essent tam archiepiscopus Cantuariensis quam legatus et episcopus Londoniensis et multi alii prælati manum aggravare, rex dictum Ranulfum, licet invitus, solvi et in pace dimitti præcepit; sed cum voluisset addidisse conditionem, scilicet istam, ut reservaretur, ut eum promptum exponerent quando placeret ei ipsum accusare,[4] respondit ecclesia, quod nullo modo sub hac forma eum quasi incarceratum custodiret,[5] sed absolutum reciperet

He is imprisoned in the Tower,

but released through the bishop of London and others.

[1] B. ins. *diffamavit*, which is marked for omission. See however the end of the chapter. C. reads *diffamavit quoque Ranulfum Britonem.*

[2] Par. inserts *Girardo Bat* in the margin. Gerard Bat succeeded William Goimer (or Joynier) as mayor. See the Liber de Antiquis Legibus, p. 8 (Camd. Soc. 1846).

[3] *subjectam erat*] erat subjectam, B.

[4] *accusare*] excusare, C.

[5] *custodiret*] custodirent, B.

ecclesia, sicut liberum et absolutum eum in domo sua regii satellites violenter rapuerunt. Dimissus est igitur eo modo Ranulphus; edoctus experimento quanta volubilitate aulicos[1] fortuna edomat, ab aula regia[2] se retraxit castigatus. Stephanus autem de Segrave, licet sæpe simili pressura vexatus, plus quam deceret aut expediret, ætati suæ non parcens, se curis curialibus implicuit,[3] et factus est tunc temporis regis præcipuus consiliarius, qui tamen innata industria modestius solito habenas regii consilii cœpit moderari. Nec[4] multum post prædictus facinorosus, qui nobiles prænotatos accusaverat, et Ranulphum, ut dictum est, diffamaverat, ignominiose super machinam illam pœnalem, quæ *gibet* appellatur, extra Londonias traditur suspendio. Palam autem coram populo et tortoribus, cum videret mortem imminentem, se non ob aliud prædicta commenta finxisse, nisi ut vitam suam protelaret, licet sero, confitebatur. A.D. 1239. His accuser hung.

Quomodo denuntiatus est excommunicatus dominus imperator.

Diebus autem illis, in ecclesia Sancti Pauli Londoniarum denuntiatus est excommunicatus Frethericus dictus imperator, ex præcepto domini Papæ. Similiter per totum episcopatum Londoniensem, postea per totum regnum. Nec erat qui contradiceret vel clipeum contradictionis opponeret, licet rex honestam causam haberet, præ cæteris mundi principibus, contradicendi, propter fœdus propinquæ affinitatis. The emperor denounced in England as excommunicate.

---

[1] *aulicos*] Anglicos, C.
[2] *regia*] In the margin.
[3] *implicuit*] implicavit, B., with *vel -cuit* between the lines.
[4] *Nec . . . confitebatur*] In the margin.

A.D. 1239. *Scribit dominus imperator senatori Romano et Romanis.*

The emperor writes to the senator and people of Rome.

Eodem tempore, dominus imperator, admirans quod robur Romanorum nimis enervatum a constantia suæ subjectionis debitæ et fidelitatis tam fiducialiter promissæ recalcitravit, permittendo in eundem imperatorem, dominum suum naturalem, sententiam excommunicationis inferri in civitate, tam curiæ Romanæ cardinalibus, quam senatori urbis et Romanis, ex intimo cordis tactus[1] dolore præcordiali, scripsit in hæc verba:

Imperator senatori urbis Romæ et Romanis.

f. 121 *b.* *Literæ imperiales.*[2] Letter of the emperor to the senator and people of Rome.

"Frethericus[3] Dei gratia Romanorum imperator, semper Augustus, Jerusalem et Siciliæ rex, senatori urbis et suis con-Romanis, salutem. Cum Roma sit caput nostri et auctrix imperii, et Romanus imperator a Romæ vocabulo nuncupetur, ut sibi nostri nominis et honoris processus et auspicia debeamus, in admirationem vehementem rapimur, si ubi nostri promovendus est honor et injuria repellenda, inter eos qui tenentur et debent pro culmine nostro se murum defensionis opponere insurgentibus ex adverso, ipsis audientibus et dissimulantibus, contrarium patiamur. Propter quod graviter dolere compellimur, quia Romanus antistes contra Romanum principem id quod alibi non auderet, sicut dicitur, in urbe præsumpsit, et Romanum imperatorem, auctorem urbis et benefactorem populi Romanorum, ipsis non resistentibus, impie blasphemavit; ut benefactorum nostrorum tam proceres quam populum Romanum,

[1] *tactus*] tacto, B.

[2] This letter is printed among the letters of Peter de Vineis, i. 7, p. 113 (Basil, 1566).

[3] The letter B. is placed in the margin here, as the letter A to the following letter, implying that the latter was written before the present one.

" quibus specialiter et communiter studuimus liberali A.D. 1239.
" et spontanea munificentia providere ac eorum in- Letter of the emperor to the senator and people of Rome.
" tendimus continuatis augmentis, recte notemus [1] im-
" memores extitisse ac inerti sompno detentos, ut de
" tribu [2] Romulea vir non esset de tot proceribus et
" turba Quiritum, vel unus de tot Romani populi
" milibus, qui pro nobis exurgeret, verbum unicum
" loqueretur, qui nostræ injuriæ condoleret; cum nos
" urbem antiquis triumphorum titulis insignitam novis
" nostræ victoriæ successibus honoremus, et ad refor-
" mandum Romanum nomen, sicut in diebus antiquis,
" et exaltandum Romani statum imperii, continuis
" laboribus intendamus. Quapropter necessario duci-
" mur requirere vos, instanter monere, pariter et ex-
" hortari, quatinus si omissum est aliqua negligentia
" vel torpore, nunc instanter ostendere debeatis, in-
" ducentes alios monitis et exemplo, ut omnes et sin-
" guli prompta voluntate consurgant ad nostram et
" communem injuriam ulciscendam. Quia cum idem
" blasphemator noster ausus alibi non fuisset in nostri
" nominis blasphemiam prorupisse, de tanta præsump-
" tione gloriari non posset, quod volentibus et nolentibus
" Romanis contra nos talia perpetrasset; cum potius id
" posset vestræ ingratitudini reputari, si quod ante fac-
" tum fuit impedire laudabiliter potuistis, ex post facto
" nostram et vestram injuriam [3] postponatis inultam.
" Nam cum [ad] alterutrum teneamur, et nos Romanum
" honorem et Romani [4] defendere nomen nostrum, si
" ad hoc vos et eos negligentes invenerimus, cum nullus
" timor nos coegerit ad beneficia Romanorum, sed
" gratia induxerit specialis, per ingratitudinem istam
" licet prorsus inviti cogamur ab universis exhibitam
" gratiam revocare. Datum Tervisii, mensis Aprilis Treviso, 20 April.
" die vicesima."

[1] *notemus*] vocemus, B.

[2] *tribu Romulea*] So Pet. de Vineis, i. 7, p. 114; tribulo mallea, B.

[3] C. ins. *non*.

[4] *Romani*] Romanos, B.

A.D. 1239. Idem autem dominus[1] imperator Frethericus cardinalibus paulo ante præscripserat,[2] et eosdem Romanos in parte movit; sed nunc postremo commovit vehementius. Scripsit in hæc verba cardinalibus:

Imperator cardinalibus.

Literæ imperiales. Letter of the emperor to the cardinals.

"Frethericus[3] Dei gratia Romanorum imperator,
" semper Augustus, Jerusalem et Siciliæ rex, universis
" sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, dilectis
" amicis suis, salutem et sinceræ dilectionis affectum.
" Cum sit Christus caput ecclesiæ, et in Petri vocabulo
" suam fundaverit ecclesiam supra petram, vos Apo-
" stolorum statuit successores, ut, Petro pro omnibus
" ministrante, vos qui estis candelabra ecclesiæ, super
S. Matt. v. 15. " montem non sub modio constituta, re vera omnibus
" qui sunt in domo effectu bonorum operum luceatis,
" nec a publica mundi lingua ex conscientia generali
" vos subtrahere intendatis, cum ad singula, quæ præ-
" sidens sedi Petri proponit statuens vel denuntianda
" decrevit, æqua participatio vos admittit, nisi prævius
" religionis ecclesiæ status et zelus effervens evitandi
" scandali generalis vobis cautelam suggesserit ad
" futura. Quis enim non miretur et stupeat, quod
" tot venerabilium patrum congregatione munitæ ec-
" clesiæ generali sedens in solio, (et utinam justus
" judex,) velit inconsulte procedere, ac suis motibus
" excandescens in Romanum tendit principem, advo-
" catum ecclesiæ ac ad prædicationem Evangelii sta-
" bilitum, ob favorem Lombardorum rebellium exercere
" gladium spiritualem, si dicere liceat, minus juste,
" cum alias quicquid ex objectis ecclesiarum grava-
" minibus, quæ dicuntur, obiciat, quantumve species
" per individua detinentur, vel emendationem recepe-
" rint, vel ex deliberata nostri provisione consilii sit

---

[1] *dominus imperator*] om. C.
[2] *præscripserat*] scripserat, C.
[3] Peter de Vineis, Epist. i. 6, p. 110.

" in proximo, prout jussio jam præcessit debita, et " integra emendatio secutura. Nam ecce per patentes " literas prælatorum, quos mandatum Apostolicum præ- " stitit monitores, ejusdem testimonium declaratur; et " præcedens nostra constitutio super revocatione præ- " latorum dampna passorum, et de præstanda integra " satisfactione prælatis, jam per literas venerabilis " archiepiscopi [1] Messanensis, vocato ad hoc assessori " nostro transmissas, evidens exhibet testimonium ve- " ritati. Propter quod non indigne dolemus, si pater " Apostolicus offendere tam graviter nos intendat; ut " dum in constantem virum tam vehemens cadit injuria, " etsi patienter ferre velimus, immanitas negotii non " permittit quin ad ultiones quibus Cæsares uti solent " facti violentia nos impellat. Veruntamen dum con- " sideramus impatientiam procedentis, et difficultatem " attendimus offensoris, si ex æquo liceret privatas " exercere vindictas, quas in hominem per quem scan- " dalum venit et in sui participes sanguinis compen- " sare possemus, et in ipsum et suos attemptata sedis [2] " injuria redundaret, tolerabilius duceremus. Sed cum " nec ipse, nec tota propter hoc sua passura progenies, " tanti forent, ut culmen imperii zelaret ultionem " ipsorum; cumque sedis auctoritas audaciæ sibi fræna " relaxet, et tot venerabilium fratrum moles eum in " concepta foveře pertinacia videatur; angit nos altiori " mente turbatio, quod dum nos intendamus a perse- " quente defendere, oporteat nos defendendo gravius " offendere resistentes; salva in omnibus ecclesiæ sanc- " titate, quam cultu sacro et debita reverentia venera- " mur. Quapropter venerabilem cœtum vestrum affec- " tuosius deprecamur, quatinus motus summi pontificis, " quos ex causis evidentibus non tam justos quam " voluntarios mundus agnoscit, ex deliberata modestia " compescatis, generali statui et præsenti quieti mentium

A.D. 1239. Letter of the emperor to the cardinals.

[1] Lando.

[2] *sedis*] sedit, B.

A.D. 1239. Letter of the emperor to the cardinals. Padua, 10 March.

" a scandalis[1] providentes. Nam cum ad salutem omnium vestrum favorabiliter alligemur, ab injuriatorum offensa non poterimus æquanimiter abstinere, quin etsi obstare principiis non possimus, licite debeat injurias, quas revocare non possumus,[2] injuriis propulsare. Datum Paduæ,[3] decima die Martii, duodecima indictione."

De quibusdam scriptis pronosticis.

Prophetic writings.

Et tunc temporis quædam scripta, quæ videbantur futurorum esse pronostica, propter imminentia pericula et discordiam ortam inter tam graves personas, quibus non sunt majores, immo nec pares, ad memoriam sunt redacta et recenter recitata; quorum unum est hoc: See above, p. 125, and vol. ii. p. 135.

" Excitabitur Roma contra Romanum, et Romanus " substitutus Romam Romano imminuet. Alleviabuntur " virgæ pastorum, et solatium eorum erit in otio. " Turbabuntur seduli et orabunt, et in lacrimis mul- f. 122. " torum erit requies. Humilis alludet furibundo, et " furor extinguens palpabitur. Novus grex serpet ad " cumulum, et qui intitulantur in veteri, tenui cibo " cibabuntur. Frustrata est spes sperantium, et requi- " escit solatium, in quo parat fiduciam. Qui in tene- " bris ambularunt, ad lucem redibunt. Et quæ erant " divisa et dispersa, consolidabuntur. Non modica " nubes incipiet pluere, quia natus est immutator sæ- " culi. Leoni substituetur agnus, et agni in leones " deprædabuntur. Surget furor contra simplicem et " simplicitas attenuata spirabit. Decor convertetur " in dedecus, et gaudium multorum erit[4] luctus." Hæc dicta anno gratiæ MCXIX.[5] jam instare intellectas comminationes in scripto dicebantur.

[1] *scandalis*] So C.; sandalis, B.
[2] *possumus*] possimus, C.
[3] *Paduæ*] Pod', B.
[4] B. repeats *erit*.
[5] MCXIX.] An error for MCIX., under which year this prophecy has been already given.

Pronosticum. A.D. 1239.

Epigrammatical prophecy against the Pope.

Aliud scriptum, quod videtur procurasse imperator, fertur tamen pro vero, quod inventi sunt hi versiculi in cubiculo Papæ scripti; modus autem et auctor penitus ignoratur:

Versus.

Fata[1] docent, stellæque monent aviumque volatus,
Totius mundi malleus unus erit.
Roma diu titubans, variis erroribus acta,
Totius mundi desinet esse caput.

Prophecy in answer against the emperor.

Quos versus cum dominus imperator et alii multi interpretabantur in interitum et desolationem Papæ et Romanæ curiæ redundasse, Papa in eundem imperatorem hos versiculos retorquebat:

Fama refert, scriptura docet, peccata loquuntur,
Quod tua vita brevis, pœna perennis erit.

Quomodo per admonitores excusatur imperator in hoc facto.

Letter of the four bishops sent as commissioners by the Pope to the emperor.

Videns autem dominus imperator famam suam in hac tempestate periclitari, ut innocentiam suam manifestaret, procuravit ut nuntii ipsi, qui magnæ auctoritatis viri fuerant et solempnis, scriberent domino Papæ, ostendendo suam et domini imperatoris innocentiam ac justitiam.

Literæ nuntiorum.

Their account of their interview with the emperor.

"Sanctissimo patri in Christo et domino G[regorio] "Dei gratia summo Pontifici, sui devoti Herpipolensis,[2] "Warmaciensis,[3] Vercellensis,[4] et Parmensis[5] episcopi,

[1] *Fata*] facta, C.

[2] Hermann von Lobdenburg, bishop of Würzburg.

[3] Landolf von Hoheneck, bishop of Worms.

[4] James Carnerius, bishop of Vercelli.

[5] Martin of Colorno, bishop of Parma.

A.D. 1239. " humilem sui commendationem et reverentiam tam
" debitam quam devotam. Cum omni reverentia et
" devotione recepimus literas Apostolicæ sanctitatis, per
" quas missi fuimus admonere dominum nostrum Ro-
" manum principem super quibusdam capitulis, quæ
" missa sunt eisdem literis interclusa. Nos autem ex
" obedientiæ debito, qua tenemur ad tantum dominum,
" hæsitantes tamen si monita nostra patienter acciperet,
" reverenter et devote pervenimus; et expositis singu-
" lis quæ capitula continebant, ac vestrarum per eum
" habita copia literarum, faciente Domino, qui gerit
" ac dirigit quo voluerit corda regum, in admirabili
" devotione et insperata humilitate se monitis nostris
" pronum exhibuit, inclinata imperialis audientia dig-
The accusations of the Pope answered in detail by the emperor. " nitatis. Ita quod nobis existentibus coram eo, præ-
" sentibus quoque venerabilibus Parnormitanensi,[1] Mes-
" sanensi,[2] archiepiscopis, Cremonensi,[3] Laudensi,[4] Na-
" variensi,[5] et Mutinensi[6] episcopis, et abbate Sancti[7]
" Vincentii, convocatis etiam quampluribus ex fratri-
" bus ordinis Prædicatorum et Minorum, respondit ad
" singula quæ proposuimus seriatim, prout in sequen-
" tibus distincte ac plenarie continetur, sicut domina-
" tioni vestræ responsionem ipsius juxta seriem capi-
" tulorum expositam secundum Apostolicam jussionem
" sub fido testimonio tenore præsentium declaramus.

Objectiones et responsiones.

Injuries done to the property of certain churches. " *Propositio ecclesiæ:* Montis Regalis, Cephaludensis,
" Cartaniensis, et Squillatensis ecclesiæ, Milletensis,
" Sanctæ Eufemiæ, Terræ Majoris, et Sancti Johannis

[1] Berard of Castacca, archbishop of Palermo.
[2] Lando, archbishop of Messina.
[3] Homobon Medalbertus, bishop of Cremona.
[4] Ottobello Soffientino, bishop of Lodi.
[5] Odemar Busio, bishop of Novara.
[6] Albert Boschetti, bishop of Modena.
[7] San Vincenzo a Volturno, prov. of Lavoro.

" in Lamis monasteria sunt spoliata fere omnibus A.D. 1239.
" bonis suis. *Item*, omnes fere cathedrales et aliæ
" ecclesiæ ac monasteria sunt per iniquam inquisi-
" tionem fere omnibus honoribus [1] suis spoliata. *Re-* Answer.
" *ponsio imperialis:* Super gravaminibus ecclesiarum
" quæ indeterminate ponuntur, quædam ignoranter
" commissa corrigi jussa sunt sine moræ dispendio,
" quædam vero jam correcta; sicut est in evidenti,
" de fideli et industrio nuntio nostro, ad hoc specia-
" liter destinato, videlicet magistro Willelmo de Tocto,
" notario nostro, qui etiam jussus est transire per
" Romanam curiam, et consulto venerabili Messanensi
" archiepiscopo,[2] juxta consilium suum procedere, ad
" revocationem eorum quæ inveniret notabiliter facta;
" sic quod in ingressu regni circa fines illos invenit
" quædam, quæ tenebantur per quosdam de familia
" imperiali, quibus non pepercit, sed eos statim desti-
" tuit, restituens destitutos; cum tamen habuerit in
" mandatis, quod ab imperiali fisco etiam revocaret, si
" qua inveniret illicite deprehensa. Sic quod, fama
" eorum quæ gesserat perveniente ad curiam Romanam,
" dominus Papa dicitur approbasse mittentis provi-
" dentiam, et diligentiam missi. Qui cum regnum in
" diversas provincias sit divisum, nondum potuit om-
" nes peragrasse, ut quæ corrigenda invenerit, corri-
" gantur. *Item*, de ecclesia Montis Regalis respondetur Monreale.
" quod nullum gravamen habet per dominum impe-
" ratorem; nisi velit notari de Sarracenis, qui occu-
" paverunt bona ecclesiæ per werram, qui nec dominum
" imperatorem nec ecclesiam recognoscebant, nec in
" aliquo pro posse suo pepercerunt, immo destruxerant
" et deprædati fuerant eam, usque ad muros ecclesiæ,
" et alicui de Sicilia non parcebant, ita ut in partibus
" illis nullus vel rarus Christicola remansisset. Hos
" re vera fatetur dominus imperator exterminasse de

---

[1] *honoribus*] hoibus, B. [2] Lando.

A.D. 1239. " Sicilia, cum multis laboribus et expensis, si reputant in hoc gravamen ecclesiæ; alias nescit quod unquam gravasset illam, nec vult gravare. *Item,*
Cefalu. " idem dicit de ecclesia Cephalensi, nisi forte tangatur de castro Cephalensi, quod velut munitissimam arcem supra mare, et stantem in marchia Sarracenorum, tenuerunt semper reges Siciliæ; et bonæ memoriæ Innocentius Papa mandavit legato[1] suo, tunc temporis pro servitio nostro in Sicilia existenti, ut illud reciperet ab episcopo,[2] ad cujus manus per turbationem venerat et non de jure; et quod legatus tempore pueritiæ nostræ faceret teneri et custodiri pro nobis, nec episcopo[3] præsenti restituitur, nec de jure restitui debet, quia non habet jus in re; et alias, quia falsarius, homicida, proditor, et scismaticus, publico testimonio comprobatur, quare si etiam haberet jus in re, quod absit, restitui non
Catania. " tenetur. *Item,* idem de Cathanensi ecclesia, nisi forte tangatur de hominibus demanii domini imperatoris, qui temporibus guerrarum propter locum securum et fertilem se Cathaniam contulerunt. Hos fatetur imperator se ad demania sua revocasse, secundum formam generalis constitutionis regni, per quam etiam comites et barones et omnes de regno homines de demaniis revocant, ubicunque eos invenerint, sive in terris ecclesiarum, sive in civitatibus ipsius imperatoris. Nihilominus tamen super his forma statuta est, et meta temporis posita, ad requisitionem summi pontificis acceptata; prout constat ex literis testimonialibus patriarchæ[4] Antiochensis, et Parnormitanensis[5] et Mess[an]ensis archiepi-
Mileto, Santeufemia, Torre maggiore. " scoporum. *Item,* cum ecclesia Miletensi et Sanctæ Eufemiæ, cum abbate et monachis Terræ Majoris,

[1] Gregorio Galgano de S. Apostolo, Card. Presb. Tit. S. Anastasiæ.

[2] John Cicala.

[3] B. ins. *nec.* It is expuncted in C. The bishop of Cefalu then was Harduin II.

[4] Albert Rezzato.

[5] Berard of Castacca.

" permutatio congrua facta sit de voluntate prælatorum A.D. 1239.
" ipsorum et conventuum, secundum formam juris;
" et ipsi hodie res tenent[1] et possident permutatas.
" Tassale[2] vero Sancti Severii, quod non erat in totum
" abbatis Terræ Majoris Aconensis,[3] ibi quædam jura
" habebat, quæ tenebat in feodum ab ipso imperatore, f. 122 b.
" per judicium fuit juste destructum, quia homines
" illius loci tempore perturbationis occiderunt Paulum
" de Longotheta[4] bajulum imperatoris, et armenta im-
" perialia diripuerunt; et nihilominus, ut dictum est,
" permutatio data est abbati et conventui pro parte
" sua, et hodie tenent. Locus Lamæ cinctus est per
" sententiam ab abbate Sancti Johannis rotundi; qui
" de eo, velut de re feodali, potuit et debuit secundum
" jus civile et canonicum in imperiali curia conveniri.
" *Propositio ecclesiæ:* Templarii et Hospitalarii, bonis Templars and Hospitallers.
" mobilibus et immobilibus spoliati, juxta tenorem
" pacis non sunt integre restituti. *Responsio imperi-* Answer.
" *alis:* A Templariis et Hospitalariis verum est, quod
" per judicium et per antiquam constitutionem regni
" Siciliæ revocata sunt feodalia et bursesatica,[5] quæ
" habuerant per concessionem invasorum regni; quibus
" equos, arma, victualia, et vinum, et omnia necessaria
" ministrabant abunde, quando infestabant impera-
" torem; et imperatori, tunc regi pupillo et destituto,
" omne omnino subsidium denegabant. Alia tamen
" feodalia et bursesatica[5] dimissa sunt eis, qualitercun-
" que ea adquisierunt et tenuerunt ante mortem regis
" Willelmi secundi,[6] seu de quibus haberet conces-

---

[1] *tenent*] teneant, B.

[2] *Tassale*] Sic. Huillard-Bréholles (Hist. Dipl. Fred. II., v. p. 252) reads *Casale*.

[3] This is Torre Maggiore, near Sansevero. I do not understand *Aconensis*.

[4] *Longotheta*] Longothã, B.; Longotham, C. He was imperial justiciary, and in 1229 "membra-
" tim trucidatus est ab his qui
" odio imperatorem habebant." Chron. Ricardi de S. Germano (Muratori, vii., col. 1014).

[5] *bursesatica*] Above the *e* in this word Par. has written *vel a*.

[6] He died in 1189.

A.D. 1239. " sionem alicujus antecessorum suorum. Nonnulla vero
" bursesatica[1] quæ emerunt, revocata sunt ab eis, se-
" cundum formam antiquæ constitutionis regni Siciliæ,
" quod nihil potest eis sine consensu principis de bur-
" gasaticis inter vivos concedi, vel in ultima volun-
" tate legari, quin post annum, mensem, septimanam,
" et diem, aliis burgensibus sæcularibus vendere et
" concedere teneantur. Et hoc propterea fuit ab anti-
" quo statutum, quia si libere eis et perpetuo burge-
" satica[1] liceret emere sive accipere, modico tempore
" totum regnum Siciliæ, quod inter regiones mundi
" sibi habilius reputarent, emerent et adquirerent, et
" hæc eadem constitutio optinet ultra mare.

Cathedral and other churches kept vacant.

" *Propositio ecclesiæ:* Item, quod non permittit
" cathedrales et alias vacantes ecclesias ordinari, et hac
" occasione periclitatur libertas ecclesiæ, perit fides;
" quia non est qui proponat verbum Dei, nec qui regat

Answer.

" animas, deficiente pastore. *Responsio imperialis:*
" Cathedrales et alias vacantes ecclesias dominus impe-
" rator libenter vult et desiderat ordinari; salvis privi-
" legiis et dignitatibus, quæ prædecessores sui reges
" usque ad sua tempora habuerunt, et quibus ipse
" modestius quam prædecessores sui hactenus usi sunt;
" nec contra ordinationem ecclesiarum unquam fuit.

Exactions from churches and monasteries.

" *Propositio ecclesiæ:* De talliis et exactionibus quæ
" contra formam pacis ab ecclesiis et monasteriis ex-
" torquentur.

Answer.

Responsio imperialis: Talliæ et collectæ
" clericis et personis ecclesiasticis, non pro ecclesias-
" ticis rebus, sed pro feodalibus et patrimonialibus
" imponuntur, secundum quod est jus commune et
" optinet ubique per orbem.

Usury protected.

" *Propositio ecclesiæ:* De hoc quod prælati non
" audent procedere contra usurarios, occasione consti-

Answer.

" tutionis imperialis. *Responsio imperialis:* Apparet
" generalis et nova constitutio contra usurarios edita

---

[1] *bursesatica*] Above the *e* in this word Par. has written *vel a*.

" per imperatorem, per quam in omnibus bonis eorum A.D. 1239.
" publice condempnantur, et lecta est coram prælatis,
" per quam etiam non interciditur prælatis audacia
" procedendi.

" *Propositio ecclesiæ:* quod clerici capiuntur, incarce- Clerks ill-treated.
" rantur, proscribuntur, et occiduntur. *Responsio im-* Answer.
" *perialis:* De captis et incarceratis nihil novit, nisi
" per officiales imperatoris aliqui capti sunt, assignandi
" juxta qualitatem excessuum judicio prælatorum. De
" proscriptis vero novit, quod, objecto quibusdam cri-
" mine læsæ majestatis, aliqui de regno sunt proscripti.
" Novit etiam de occisis, quod propter impunitatem
" clericorum et monachorum Venusina ecclesia gemit
" obitum prælati sui,[1] a suo monacho interfecti; et
" in ecclesia Sancti Vincentii monachus monachum
" interfecit; nec est inde aliqua vindicta sive pœna
" canonica subsecuta.

" *Propositio ecclesiæ:* De ecclesiis Domino consecra- Churches profaned.
" tis, quæ prophanantur et destruuntur. *Responsio* Answer.
" *imperialis:* Nihil omnino scitur, nisi forte dicatur
" de ecclesia Luceriæ, quæ propter diutinam vetus- Lucera.
" tatem per se dicitur corruisse, et quam imperator,
" nedum quod reædificari permittat, immo paratus est
" ad honorem Dei et ecclesiæ de suo pro reædifica-
" tione ejusdem episcopum congrue adjuvare.

" *Propositio ecclesiæ:* Quod non permittit reparari Church of Sora.
" Soranam ecclesiam. *Responsio imperialis.* Soranam Answer.
" ecclesiam solam ædificari permittit, sed civitatem non,
" ad minus diebus suis, quæ judicio est destructa.

" *Propositio ecclesiæ:* Quod contra tenorem pacis, hi Adherents of the church
" qui adhæserunt ecclesiæ tempore turbationis, bonis
" omnibus spoliati, exulare coguntur. *Responsio im-*
" *perialis:* Adhærentes domino Papæ tempore turbatio- Answer.
" nis contra dominum imperatorem secure in regno
" morantur, nisi forte qui officia et jurisdictiones exer-

[1] Bonus, bishop of Venosa.

A.D. 1239. " cuerunt, metu ponendi rationem, vel aliqui, ne causis
" civilibus vel criminalibus conveniantur, morantur ex-
" tra regnum; de quibus vult dominus imperator, quod
" secure redeant, si sibi et aliis conquerentibus, non
" tamen de eo, vel ejus occasione, quod ecclesiæ ad-
" hæserunt, velint facere rationem. Sed cum de forma
" pacis tractatur, recordatur quod dominus Papa, con-
" tra eam et contra opinionem fere omnium fratrum,
Citta di Castello. " detinet civitatem Castellæ. Pro qua detinenda in
" præjudicium imperii recepit pecuniam, existente
" domino imperatore pro servitio ejus contra Romanos
" et expendente proinde ultra centum milia marcarum
" argenti; adeo quod magnum incommodum inde est
" ecclesia consecuta, tam de terra Romanis ablata et
" sibi restituta, quam de libertate ecclasiastica, refor-
" mata in urbe, occasione servitii supradicti.

The nephew of the king of Tunis detained. Answer. " *Propositio ecclesiæ:* De nepote regis Thunyci, quem
" non permisit venire ad Apostolicam sedem, ad susci-
" piendum baptismi sacramentum, sed captivum detinet.
" *Responsio imperialis:* Quod nepos regis Thunyci,
" non ut baptizaretur, sed ut aufugeret mortem, quam
" præminabatur patruus suus, de Barbaria fugit in
" Siciliam. Non tenetur captivus, sed liber per Appu-
" liam vadit; et diligenter quæsitus si baptizari velit,
" omnino negat. Si tamen vult baptizari, dominus
" imperator acceptat et gaudet, prout super hoc re-
" spondit alias Parnormitanensi et Messanensi archi-
" episcopis.

Peter the Saracen and brother Jordan imprisoned. Answer. " *Propositio ecclesiæ:* De Petro Sarraceno, fideli
" ecclesiæ, quem tenet captivum in injuriam ecclesiæ,
" et fratre Jordano,[1] qui tenetur captivus. *Responsio*
" *imperialis:* Petrus Sarracenus, tanquam inimicus
" domini imperatoris, et detractor ejus tam in urbe
" quam alibi, captus est per eum. Item, non in
" negotium regis Anglorum venit, sed tantum literas

[1] General of the Dominicans.

" ipsius attulit, ut si forte caperetur, capto parce- A.D. 1239.
" remus, attentius supplicantes. Quibus non obtem-
" peravimus, quia rex nescivit quas mihi paravit
" insidias. De fratre Jordano, quod ipsum nec cepit
" nec capi mandavit, quamvis eum in sermonibus
" defamaverat.[1] Sed quia videtur a quibusdam fideli-
" bus suis, qui norunt mores et versutias ejusdem fra-
" tris, quod status et mora ejus, si fieret in Marchia
" Tervisii et Lombardia, suspecta forent et nociva
" domino imperatori, præstita satisdatione, quod in
" Marchia vel Lombardia remanere vel morari non
" debeat, ipsum liberari mandabat, et assignari eum
" jussisset domino Messanensi archiepiscopo, si dictum
" fratrem in prædictum modum super se recipere
" voluisset.

" *Propositio ecclesiæ:* De eo quod ipse seditionem Sedition excited in Rome against the church.
" movit in urbe contra ecclesiam, per quam intendit
" Romanum Pontificem et fratres suos a sua sede
" repellere, et contra privilegia, dignitates, et honores
" Apostolicæ sedis libertatem ecclesiasticam conculcare.
" *Responsio imperialis:* Seditio mota in urbe contra Answer.
" ecclesiam per dominum imperatorem negatur. Sed f. 123.
" cum ipse habeat fideles suos in urbe, sicut præde-
" cessores sui, tam Romani principes, quam reges
" Siciliæ, soliti sunt habere, quia senatores aliquando
" electi per potentiam adversariorum eos offendere con-
" tendebant, astabat defensioni eorum, sicut astaret
" quotiens in similibus expediret. Cessante vero causa,
" videlicet quod alius senator communiter electus fuit,
" cessavit turbatio supradicta, prout constat de rei
" evidentia, ex testimonio Parnormitanensis et Messa-
" nensis archiepiscoporum.

" *Propositio ecclesiæ:* De eo quod mandavit qui- The bishop of Palestrina detained.
" busdam fidelibus suis, ut episcopus Penestrinus, Apo-

[1] See the account of his interview with the emperor in his life in the Acta Sanctorum. Feb. 13, cap. 8, p. 732.

A.D. 1239. " stolicæ sedis legatus, detineretur. *Responsio impe-*
Answer. " *rialis:* Super mandato detentionis episcopi Penes-
" trini, respondit quod nunquam mandavit, nec etiam
" id sompniavit dominus imperator; quanquam de eo
" id juste facere potuisset, tanquam de inimico suo.
" Qui licet missus per dominum Papam, tanquam vir
" religiosus, tamen de mandato domini Papæ, ut ipse
" dixit, Lombardiam pro magna parte contra dominum
" imperatorem callide et perniciose subvertit, et Lom-
" bardos contra ipsum in quantum potuit animavit.

The affairs of the Holy Land hindered. " *Propositio ecclesiæ:* Quod per eum impeditur negotium Terræ Sanctæ occasione discordiæ quam habet cum quibusdam Lombardis; cum parata sit ecclesia dare opem et operam efficacem, ut sibi et honori imperii super his, quæ commissa sunt contra eum a Lombardis, congrue satisfiat, et Lumbardi etiam ad hoc ipsum sint præparati; moneatur super his om-

Answer. " nibus, et responsum ejus significetur nobis. *Responsio*
" *imperialis:* Super negotio Lumbardiæ dixit dominus
" imperator, quod illud multotiens commisit ecclesiæ,
" nec inde est aliquod commodum assecutus, nisi quod
" prima vice condempnati sunt Lumbardi in quadrin-
" gentis militibus, quos dominus Papa tali modo fecit
" ei solvi, quod ipsos contra ipsum imperatorem misit
" in regnum. Secunda vice, condempnati sunt in quin-
" gentis militibus, quos non imperatori, contra quem
" commissa erat injuria, sed sub protectione et ad
" requisitionem domini Papæ et ecclesiæ, quæ offensa
" non erat, ultra mare transmitti pronuntiavit, quod
" etiam nunquam factum fuit. Tertia vice, ad requi-
" sitionem cardinalium, scilicet quondam episcopi Sa-
" binensis[1] et magistri Petri[2] de Capua, plene sicut
" dominus Papa dictavit, commissum fuit dictum ne-
" gotium ecclesiæ, nec unquam postea de hoc fuit

[1] Oliver Saxon, who died in 1227.

[2] Cardinal bishop of S. Croce in Gerusalemme, and patriarch of Antioch.

" verbum, nisi quando dominus Papa novit, quod A.D. 1239.
" imperator, postquam ei totiens fuerat illusum, de-
" scendere[1] cum exercitu a Germania in Ytaliam se
" parabat, et tunc instanter petiit denuo negotium sibi
" committi; et dominus imperator, licet in eadem
" commissione naufragium sæpe expertus fuisset, voluit
" tamen sibi committere ad certum diem et sub con-
" ditione, quod ad honorem suum et commodum imperii
" firmaretur. Quam conditionem dominus Papa, prout
" per literas suas constat, admittere noluit; quanquam ad
" præsens per literas suas dicat, quod ecclesia negotium
" ipsum, salvo jure et honore imperii, fuisset diffinire
" parata; et ex hoc patet, quod literæ ipsæ sibi mani-
" festissime contradicant. Et ne prætendatur, quod in
" præjudicium Terræ Sanctæ velit dominus imperator
" jura imperii in Ytaliam restaurare, qualiter dominus
" imperator negotium Terræ Sanctæ assumpserit nec
" duxerit negligendum, apparet per literas suas re-
" sponsales regibus orbis et crucesignatis in Francia,
" qui ipsum in dominum et rectorem exercitus elege-
" runt, per quas etiam respondit insuper eisdem quod
" negotium ipsum de consilio ecclesiæ tractare volebat.
" Denique tamen super omnibus gravaminibus eccle-
" siarum corrigendis notarius domini imperatoris in
" specialem nuntium, sicut superius est propositum,
" est transmissus. Addidit præterea imperialis respon- Additional complaint of the emperor.
" sio, quod id quod enormius est et in admirationem
" et stuporem omnium audientium verti debet, post
" recessum supramemoratorum Parnormitanensis et
" Messanensis archiepiscoporum, quibus dominus Papa
" ecclesiæ gratiam pro domino imperatore promisit,
" et quod voluit unum et idem esse cum eo domino
" imperatore, prout decuit, non modice hoc attemp-
" tante, postquam sufficienter fuerat eis ad quædam
" capitula missa per eos responsum, prout in eorum

[1] *descendere*] defendere, B. C. has been corrected.

A.D. 1239. " attestatione consistit, post tergum et in confusionem
" eorundem archiepiscoporum, eis omnino nescientibus,
" missæ sunt literæ istæ et capitula interclusa prælatis,
" quæ licet speciem admonitionis contineant, suggilla-
" tionem tamen imperialis famæ continent manifeste.
Final answer of the emperor. " Ultimo, generale verbum respondit et proposuit do-
" minus imperator, quod cum ipse diu fuerit absens
" a regno et regni statum ignoret, quicquid unquam
" in gravamine ecclesiarum factum est, quod remaneat
" emendandum, integre et sine difficultate aliqua id
His desire for unity between the church and the empire. " emendari mandabit. Et nihilominus, propter univer-
" sale bonum quod ex unione inter ipsum et ecclesiam
" provenit, paratus est omnem prorsus securitatem,
" quæ ecclesiam et ipsum imperium deceat, præstare
" ecclesiæ; quod ad honorem et exaltationem fidei
" Christianæ, et ad honorem et libertatem ecclesiasticam
" conservanda, sit unum et idem cum ecclesia, viribus
" et potentia sua ad hoc ex toto conversis. Datum,"[1]
etc.

Querimonia imperatoris quod contemptus est tam a rege Anglorum quam a domino Papa. Scribit igitur comiti Cornubiæ R[icardo] sororio suo prolixam epistolam, et principibus pluribus aliis, mutatis tantum titulis.

Anger of the Pope. He writes to the princes of Christendom, absolving all from their fealty to the emperor. Hæc postquam domino Papæ intimata sunt, in vehementem iracundiam exarsit. Et seipsum justificans, omnia hæc prædicta pro frivolis habuit et inutilibus sermocinationibus; et sprevit quasi commenta contraria veritati. Scribens igitur principibus et magnatibus totius Christianitatis, tam laicis personis quam ecclesiasticis, absolvit quotquot eidem F[retherico] fidelitate tenebantur, ut non ei tenerentur quasi domino

[1] The date of this is " *Cremonæ*, " in domo imperiali apud Sanctum " Laurentium, quinto kal. Novembris, xii. indictione." Muratori, Antiq. Ital., vi. p. 87.

obedire. Fecit etiam per omnes terras sibi optempe- A.D. 1239.
rantes sententiam latam in eundem terribiliter, præcipue autem in Anglia, solenniter publicari, eum graviter diffamando, ipsumque inimicum manifestum Dei et ecclesiæ affirmavit. Quod cum dominus imperator festina relatione cognovisset, tactus dolore cordis intrinsecus, prorumpentibus crebris suspiriis, amicis querimoniam gravem reponens, scripsit in hæc verba:

Literæ imperiales.

" Frethericus, etc. Inviti loquimur, sed tacere non Letter of the emperor complaining of the Lombards.
" possumus. Jam enim securis ad radicem arboris po-
" sita et gladius fere usque ad animam transiens labia
" dissolverunt. Jusque datum sceleri scribimus, et po-
" pulum contumacem dexteram in viscera propria ver-
" tisse condolemus. Juri præfertur injuria, et voluntas
" justitiæ dominatur. Dominum quidem Ytaliæ, populi
" sceptrum contempnere conantur imperii. Ac etiam
" propriæ commoditatis immemores, libertatis ejusdem
" vagæ luxuriam quieti pacis imponunt, et æquitati
" justitiæque prætulerunt. Nec tamen a nobis rebelli-
" onem hujusmodi sumpsisse nunc primum exordium ex-
" [is]timetis, sed avitas et paternas prosequimur injurias,
" et productam jam ad alias regiones, libertatis invidiosæ
" propaginem nitimur supplantare. Sed nec ista dis-
" simulasse aliquolibet modo hactenus, aut conniventibus
" oculis pertransisse credatis. Quamprimum enim in
" nobis pubescentibus, ac mentis et corporis calescente
" virtute, ad Romani culmen imperii, præter spem
" hominum, nutu solummodo providentiæ divinæ, con-
" scendimus, ac regnum Siciliæ, præclara maternæ suc-
" cessionis hæreditas, ad jura nostra pervenit, aciem
" mentis nostræ continuo direximus ad prædicta. Ac
" demum ad consummationem propositi nostri, misera-
" bili casu de amissione Damietæ tunc temporis minis-
" trante, cum venerabili patre nostro H[onorio] summo

A.D. 1239. " pontifice apud Verulas[1] colloquio celebrato, Veronæ
Letter of " de communi consilio pro negotio Terræ Sanctæ et
the em- " reformatione imperii, solempnem curiam duximus
peror com- " indicendam; ubi tam nos quam prædictus Papa con-
plaining " diximus interesse. Quo proposito, et volubilitate
of the Lombards. " consilii et motu rerum continuo præsentium immu-
" tato, nos a tanto bono recedere non volentes, Feren-
f. 123 *b*. " tini denuo cum Papa præstita[2] collatione habita,
" curiam apud Cremonam indiximus, ad quam filium[3]
" nostrum cum multis principibus imperii nostri voca-
" vimus cum decenti militum comitiva; nihilominus
" de Ytaliæ partibus ducentes nobiscum milites, prout
" imperialis excellentiæ decus et tantum negotium
" condecebat. Ex quo Lumbardi nobis et honori nos-
" tro rebelles, in spiritu contradictionis assumpti, et
Rom. i. 28. " [in] reprobum sensum dati, palliata occasione timoris,
" propterea quod armatorum consortio fruebamur, et
" nobis intendere tanquam ipsorum legitimo domino con-
" tempserunt et, ingressu in Ytaliam viarum difficultate
" prohibito, filium nostrum et principes a nostris aspecti-
" bus subtraxerunt. Ad exaggerationem dein[4] nequitiæ
" adhuc occultæ[5] ac perfidiæ malitiam manifestam in-
" solentiamque adjecerunt, quod contra nos et imperium
" conspirantes, nobis præsentibus et contemptis, conju-
" rationes nefarias contraxerunt. Et sic desiderata
" filii nostri visione fraudati, in Apuliam redeuntes,
" quia præparatio passagii transmarini, ad quod tene-
" bamur ex voto, tunc temporis nos arctabat, causam
" ipsam de satisfactione nobis et imperio facienda
" arbitrio summi Pontificis commisimus terminandam;
" per quem, in quingentis militibus pro negotio Terræ
" Sanctæ, sub eorum sumptibus per biennium exhiben-

---

[1] Veroli. The conference was held in 1222.

[2] *præstita*] præstito, B. C. has *vel -a* in the margin.

[3] Henry, his eldest son, by Constance of Arragon.

[4] *dein*] deinde, C.

[5] B. repeats *nequitiæ*.

A.D. 1239. Letter of the emperor complaining of the Lombards.

" dis, fuerunt nobis arbitrali sententia condempnati. " Quos, inimico[1] pacis [inter] ecclesiam et imperium dis- " cordiam seminante, ipsos contra nos in Apuliam trans- " miserunt, et sic per contrariæ satisfactionis modum " præcedentes injurias geminarunt. Redeuntibus autem " nobis de partibus transmarinis, ac inter nos et eccle- " siam dissensione sedata, de reformatione status im- " perii concepto proposito inhærentes, apud Ravennam " iterum de consilio beatissimi patris nostri G[regorii] " summi Pontificis indiximus curiam generalem, sub " inermi tantummodo et domestica comitiva, ut timor " armorum et occasio frivola tolleretur. In qua, nedum " Lumbardi prædicti devotionis et obedientiæ nobis " signa prætenderent, immo in oculis nostris, fere civi- " tatem Veronæ et Ezelinum de Romano, tunc tem- " poris ad nostræ fidelitatis obsequium noviter revo- " catos, extractis eorum Carrochiis, violenter invadere " nitebantur, ad reverentiam nostræ præsentiæ nullo " habito omnino respectu; accessum[2] etiam filii nostri " ad nos, vel nostrum ad eum per terras et stratas " imperii, quæ etsi nostræ sint propriæ, tamen omnibus " sunt communes, denuo prohibentes; ita quod patris " oculus tunc temporis etiam filium non vidisset, nisi " quod navali præsidio, amore paterno, qui contineri non " poterat, stimulati, nos Aquilegiam sub maris dubia " sorte contulimus, ut prædictum filium nostrum et " principes, qui ad nos devote se contulerant, videre- " mus. Nec adhuc defuit clementiæ nostræ constantia " quin, aggressionis hostilis furore deposito, iterum et " causam ipsam committeremus arbitrio ecclesiæ termi- " nandam. Ex eo tamen unde credidimus humanitatis " eisdem exempla protendere, cornua ipsis indevotionis " ereximus, referentes ab eis pro debita fide perfidiam " et pro devotione contemptum; nec ulla de prædictis " vexatio tribuit intellectum."[3]

---

[1] *inimico*] inito, B.

[2] *accessum*] ausum, B.

[3] In the margin is "hic deest " de hac epistola."

A.D. 1239. *De quodam mirabili signo quod in aere apparuit.*

Meteor seen on July 24.

Ipso quoque tempore, in vigilia sancti Jacobi, in crepusculo non tamen adhuc apparentibus stellis, cum esset aer purus et purpureus, apparuit stella maxima ut facula, surgens ab Austro, et volans non[1] in sublimem nimis se jaculabatur in aerem, et tendebat versus Aquilonem per tractus aereos, nec raptim nec valde velociter, sed sicut solet nisus volare. Cum autem pervenerat usque ad medium firmamenti, in nostro hemisperio apparentis, evanuit, in aere relinquens fumum cum scintillis. Erat autem stella illa sive cometa vel draco, major, visu judice, Lucifero; habens formam capitonis, pars anterior clarissima, in posteriori parte fumans et scintillans sic.[2] Omnes videntes illud signum prodigiale admirantes, quid portenderet ignorabant. Sed unum, quod cum diuturna pluvia segetes[3] pæne omnes suffocaverat, eadem hora in amœnitatem purissimam tempus est subito commutatum, quod fruges, falcem tantummodo expectantes, maturas salvavit et colligi toleravit.

Quomodo cum indignatione regis recessit comes Leicestriæ Simon.

Harsh reception of Simon de Montfort by Henry III.

Eodem etiam tempore, scilicet quinto idus Augusti, convenerunt nobiles dominæ Londonias, ut reginam purificatam ad monasterium, ut moris est, ituram comitarentur. Ubi cum comes Legrecestriæ S[imon] de Monteforti cum uxore sua venisset, rex eum excommunicatum vocavit; prohibuitque ne ipse vel uxor ejus, quam ante matrimonium inter eos contractum nequiter et furtive maculaverat, festivis suis solempniis interesset; et cum multiplicaret convitia,

[1] *non*] om. C.

[2] There is a representation of it in the margin.

[3] B. ins ē; cū, C.

comes confusus cum uxore sua ad hospitium suum, A.D. 1239.
scilicet palatium domini episcopi Wintoniensis tunc defuncti, quod rex comiti liberaliter commodaverat, per aquam venire properavit. Sed rex statim eos præcepit eici truculenter. Et cum flentes et ejulantes reverterentur, veniam flagitantes, regiam iram non sedarunt. Dixit enim; "Sororem meam seduxisti ante Speech of the king, accusing him of seducing his sister.
" sponsalia; quod cum comperissem, ut vitaretur scan-
" dalum, dedi sed invitus. Et ut votum suum matri-
" monium non impediret, Romam adisti, Romanamque
" curiam donis et promissis impreciabilibus, ut illi-
" citum tibi liceret, corrupisti. Novit tunc præsens
" A[dmundus] Cantuariensis archiepiscopus, qui Papæ
" veritatem super his intimavit; sed victa veritas
" Romanæ cessit avaritiæ, muneribus multiplicatis. In
" cujus pecuniæ solutione cum defecisti, excommunica-
" tionis sententia innodari meruisti. Ad cumulum
" etiam miseriæ tuæ, me inconsultum et nescium fide-
" jussorem per falsum testimonium interposuisti."
Comes vero cum hæc audisset, erubuit; et cum dies Simon de Montfort crosses.
inclinasset, per Tamensem in cimba minima cum uxore tunc gravida et pauca familia ad mare festinanter declinans, continuo transfretavit.

De concilio habito Londoniis inter episcopos et dominum legatum.

Per idem tempus convenerunt omnes episcopi Lon- The bishops meet in London and resist the legate's exactions.
donias, pridie scilicet kalendas Augusti, de oppressionibus ecclesiæ Anglicanæ tractaturi. Exigebat enim legatus post cotidianas exactiones procurationes; cui habito consilio responderunt episcopi communiter, quod totiens bona ecclesiæ exhauserat Romana importunitas, quod nullo modo amplius tolerarent; "exhibeat vos,
" qui inconsulte vos vocavit." Et sic non sine querulo murmure a concilio recesserunt.

A.D. 1239. *De ingressu legati in Scotiam tempore regis Alexandri, in qua nullus legatus antea intravit.*

The legate attempts to enter Scotland.

Eisdem diebus legatus in Scotiam intrare festinavit; dispositisque rebus necessariis, et ducibus Anglicis qui viarum si forte pararentur insidias explorarent, iter arripuit, hospitia sumptuosa eligens in abbatiis et ecclesiis cathedralibus. Et antequam regnum Scotiæ intrasset, occurrit ei rex Scotiæ, non acceptans ingressum suum. Dixit enim, quod nunquam aliquis legatus excepto illo solo in Scotiam intravit. Non enim, ut asseruit, opus erat; Christianitas ibi floruit, ecclesia prospere se habebat. Et cum sermones multiplicarentur, et rex fere ad contradicendum erigeretur, confectum est scriptum intercedentibus utriusque regni magnatibus inter eos; cujus tenor fuit, ut nunquam ratione illius adventus talis consuetudo in consequentiam verteretur; insuper in recessu suo scriptum illud resignaret. Et hoc procuratum est, ne confusus in Angliam quasi repulsus reverteretur. Veruntamen mare non transiit; sed in bonis civitatibus commorans cismarinis vocavit episcopos et nobiles terræ beneficiatos, et de rebus ecclesiasticis ibidem pro libitu ordinavit, pecuniam non minimam colligendo. Rege vero in interioribus terræ commorante, legatus sine regis[1] licentia clam et subito recedens prædictum scriptum asportavit.

Opposition to this by Alexander II.

His entry and departure.

Quod denuntiatus est dominus imperator in Anglia excommunicatus.

f. 124.

He excommunicates the emperor at St. Alban's.

Et cum versus Scotiam iter dominus legatus arripuerat, capitulum Sancti[2] Albani ingressus est; et prius facto sermone de assumptione beatæ Virginis, (hoc enim infra octavas evenit,) dominum imperatorem excommunicavit. Monachi vero sibi de tali permissione

[1] *regis*] regia, C.

[2] *Sancti Albani* is introduced in the margin.

literas excusatorias optinuerunt. Et eisdem diebus pluries in ecclesia Sancti Pauli Londoniarum idem imperator solempniter est excommunicatus, tali Papali autentico, quod legato transmissum est, compellente. A.D. 1239. Also in St. Paul's.

Literæ Papales acerbæ contra dominum imperatorem missæ legato.

" Gregorius episcopus, servus servorum Dei, dilecto " filio suo O[ttoni] Sancti Nicholai in carcere Tulliano " diacono cardinali, Apostolicæ sedis legato, salutem et " Apostolicam benedictionem. Sedes Apostolica, sicut " totus fere orbis facti evidentia didicit, Frethericum " dictum imperatorem, ex quo ipsum ex utero matris " excepit genibus, affectu materno prosequens, lactavit " uberibus et humeris bajulavit; quem olim omni pæne " destitutum auxilio et dubiis tantum derelictum even- " tibus suo recepit patrocinio confovendum, opponens " se potenter invasoribus regni sui, qui in terram " ejus oculos aviditatis injecerant, cujus jam fines " ingressi eam absque ullo defensionis obstaculo usur- " pabant, et defendens eundem ab insidiantibus vitæ " suæ, qui æmuli saluti ipsius conabantur animam " ipsius extinguere et de terra ipsius memoriam abo- " lere. Cumque idem protectionis ecclesiasticæ clipeo " præmunitus, personæ et regni sui bonæ memoriæ " G[regorio][1] de Gwalgano titulo Sanctæ Anastasiæ " presbytero cardinali a sede Apostolica per multos an- " nos deputato custode, majoris metas attigisset ætatis, " tandem ad altioris dignitatis apicem per eam extitit " sullimatus. Sed diligentiæ studium circa personam " ejus impensum, labores plurimos quos ecclesia subiit " propter eum, quoad ipsum perdidisse videtur, cum " tot beneficiorum sit immemor, tantæ gratiæ sit in- " gratus. Et utinam illius ingratitudinis non excederet " terminos, per quam perceptorum bonorum existeret " negatione contentus. Porro, licet offensa quælibet Letter of the Pope to the legate Otho against the emperor.

[1] He died under Innocent III.

A.D. 1239. Letter of the Pope to the legate Otho against the emperor.

" aculeos doloris importet, illa tamen jaculo graviori
" percellit, in qua ingratitudo pro gratia rependitur,
" et pro beneficiis maleficia compensantur. Verum,
" quantumcunque ipsum Apostolica sedes dilexerit et
" supremæ culmine potestatis erexerit sæcularis, suis
" tamen exigentibus culpis, de quibus, quanquam pluries
" a nobis monitus, satisfacere non curavit, coacti sumus,
" licet inviti, animadvertere in eundem. Nam etsi
" Adam divina providentia excellentia dignitatis et
" auctoritatis extulerit, cui omnia animantia terræ
" subjecit, quia tamen sui jussa præteriit plasmatoris,
" ejus excessibus non pepercit. Quæ autem a dicto
" F[retherico] pro tot bonis sibi collatis ecclesia retri-
" butionis præmia reportarit, discretionem tuam volumus
" non latere, pauca de multis præsenti pagina decla-
" rando. In urbe siquidem gravem movit seditionem;
" exinde nos et fratres nostros totis viribus nisus ex-
" cludere, ut sic Apostolicæ sedis honorem deprimeret
" ac libertatem ipsius penitus conculcaret, contra jura-
" menta præstita temere veniendo. Et venerabilem
" fratrem nostrum Penestrinensem episcopum, dum
" ipsum ad partes Albigensium disponeremus pro cor-
" roboratione fidei catholicæ destinare, per quosdam
" suos fideles in viam impediri mandavit. Cathedrales
" etiam ecclesias et alias vacantes regni sui nequaquam
" ordinari permittit, in animarum periculum et grave
" detrimentum ipsarum; eas et quasdam alias nihil-
" ominus spoliando fere omnibus bonis suis, et tallias
" ac exactiones indebitas prælatis, religiosis, et aliis
" clericis sæcularibus imponendo. Nobilibus quoque,
" pauperibus, orphanis, et viduis usque ad exinanitionem
" extremam deductis, eos ad modicum dura et crudelis
" exactorum suorum acerbitas non patitur respirare;
" et sic totum fere regnum, quod est spirituale patri-
" monium beati Petri, pro quo juramento fidelitatis
" Apostolicæ sedi tenetur et ipsius ligius vassallus
" existit, quantum in eo est, in favillam quasi et cinerem

" jam redegit. Quod si, postquam monitus fuerit a
" nobis, non duxerit corrigendum, nos super hoc, auc-
" tore Deo, sicut expedire videbimus, procedemus.
" Insuper negotium impedit Terræ Sanctæ, necnon etiam
" imperii Romaniæ. Præterea, cum tempore concordiæ
" inter ipsum et ecclesiam reformatæ in manibus sedis
" Apostolicæ legatorum juraverit ecclesiæ præceptis
" obedire; et ipse mandatum ab eis receptum, quod
" terram ecclesiæ, vel terras eorum quas tunc ad suas
" manus tenebat, aut ipsorum personas nullatenus ca-
" peret, occuparet, sive etiam devastaret, adimplere
" contempsit, terram ecclesiæ occupando, videlicet in
" Lumbardia, Ferrariam, Bondeniam, Pigonagam, terram
" quidem Sardiniæ, et Massam[1] Lunensis diocesis capi-
" endo, et deiciendo illos quos ad manus suas ecclesia
" reservavit, et devastando terras ipsorum; licet ex
" tunc in eum præsentem ipsi legati excommunica-
" tionis sententiam tulerint, si super his non faceret
" quod mandaret. Idem etiam nepotem regis Tunixi
" detinet, ad Romanam curiam et ecclesiam pro per-
" cipiendo sacri baptismatis lavachro accedentem. Ac
" dilectum filium Petrum Sarracenum, nobilem civem
" Romanum, ex parte carissimi in Christo filii nostri
" illustris regis Angliæ ad sedem Apostolicam missum,
" et filium ejus, carceri detinet mancipatos. Quia vero
" super his et quampluribus aliis excessibus pluries
" a nobis monitus, correctionis medelam non sentiens,
" cum suarum sint ulcera indurata culparum, cotidie
" deteriora committere non veretur, nos hæc absque
" Christi offensa præterire sub dissimulatione ulterius
" non valentes, de fratrum nostrorum consilio, ex parte
" Dei Omnipotentis, Cujus vicem in terris gerimus, licet
" inviti, et auctoritate beatorum Apostolorum Petri et
" Pauli ac nostra, in eum excommunicationis et ana-
" thematis sententiam duximus promulgandam, *tra-*

A.D. 1239. Letter of the Pope to the legate Otho against the emperor.

[1] *i.e.*, Massa Carrara.

A.D. 1239. 1 Cor. v. 5. Letter of the Pope to the legate Otho against the emperor.

" *dentes* ipsum Frethericum *Sathanæ in interitum*
" *carnis, ut spiritus ejus in die Domini salvus fiat;*
" omnes, qui ei fidelitatis juramento tenentur, decer-
" nendo ab observatione juramenti hujusmodi absolutos,
" et firmiter prohibendo, ne sibi fidelitatem observent,
" donec fuerit vinculo excommunicationis astrictus.
" Quocirca devotionem tuam monemus et exhortamur
" attente, per Apostolica scripta tibi præcipiendo, man-
" dantes, quatinus prædictam excommunicationis et
" anathematis sententiam, singulis diebus Dominicis et
" festivis, pulsatis campanis et candelis accensis, so-
" lempniter publicari,[1] ac absolutionem et inhibitionem
" nuntiare procures, et facias per totam terram tuæ
" legationis modo simili publicari et etiam nuntiari,
" mandatum nostrum taliter impleturus, quod devotio
" tua possit exinde merito commendari. Cæterum,
" cum præfatus F[rethericus] de aliis magnis gravibus
" sit plurimum infamatus criminibus, nos, dante Do-
" mino, super his suo loco et tempore procedemus,
" prout in talibus negotii natura requirit. Verum,
" quia terroris sonitus semper est in auribus impiorum,
" et etiam quando pax est, insidias suspicantur, eo quod
" turbata conscientia semper sæva præsumit, idem
" F[rethericus], priusquam sententia excommunicatio-
" nis lata esset in ipsum, quasdam fratribus nostris
" decrevit literas transmittendas, pro parte inferius
" annotatas, quæ, post eandem latam sententiam ipsis
" præsentatæ, ad nostram et eorundem notitiam per-
" venerunt. Unde quia voluit Dominus occulta cordis
1 Cor. iv. 5. " ejus detegere, Qui manifestat abscondita tenebrarum
" et cordium secreta revelat, ex ipsarum literarum
" tenore colligitur, quam gerat devotionem ad Romanam
" ecclesiam, matrem suam; quam ad summum Pontifi-
" cem ac fratres ejus ac sedem Apostolicam reveren-
" tiam habeat, cujus ratione regni vassallus existit.

---

[1] B. has *publicare*, with *vel -i* over it. C. has *publicari*.

" Contra nos enim et ipsos conspirasse videtur; ex A.D. 1239.
" quo, quantum et quale crimen incurrerit, satis patet. Letter of the Pope
" Inter cætera vero quæ sua continebat epistola, hæc to Otho
" habebantur inserta; 'Propter[1] quod non indigne do- against the emperor.
" 'lemus, si pater Apostolicus offendere tam graviter
" 'nos intendat; ut dum in constantem virum tam
" 'vehemens cadit injuria, etsi patienter ferre velimus,
" 'immanitas negotii non permittat, quin ad ultiones
" 'quibus Cæsares uti solent facti violentia nos im-
" 'pellat.' Veruntamen dum consideramus impatien-
" tiam procedentis et difficultatem attendimus offensoris,
" si ex æquo liceret privatas exercere vindictas, quas
" in hominem per quem scandalum venit et in sui
" participes sanguinis compensare possemus, ut in
" ipsum et suos attemptata nostræ sedis injuria redun-
" daret, tolerabilius duceremus. Sed cum nec ipse
" nec tota propter hoc sua passura progenies tanti
" forent, ut culmen imperii zelaret ultionem ipsorum,
" cumque sedis auctoritas audaciæ sibi fræna relaxet, f. 124 *b*.
" et tot venerabilium fratrum moles eum in concepta
" fovere pertinacia videatur, angit nos altiori mente
" turbatio; quod dum nos intendamus a persequente
" defendere, oporteat nos defendendo gravius offendere
" resistentes. Datum Laterani, tertio[2] idus Aprilis, Lateran, 11 April.
" Pontificatus nostri anno tertio decimo."

De magna commotione et iracundia imperatoris contra Papam, et de ipsius gravi querimonia.

Cumque dominus imperator super hac diffamatione certificaretur, factus de rege tirannus, non immerito magis ac magis in Mediolanenses et alios proditores suos [incanduit], quos Papa contra eum[3] juvit efficaciter et animavit. Mediolanenses vero auxilio Papali facti Anger of the emperor against the Milanese.

[1] This is in the letter to the cardinals, above, p. 549.

[2] This was addressed to other prelates on April 7. Potthast Regest. Pont. (10724) p. 908.

[3] *eum*] om. C.

A.D. 1239. animosiores, et comperientes rem agi pro capite, exierunt impetus furibundos facientes; concomitante quodam legato[1] a latere domini Papæ, ad eorum auxilium destinato, Ferrariam et alias civitates et castra imperialia, dum se dominus imperator ad loca remotiora transtulit, violenter occuparunt, loca vicina[2] usque ad exterminium et internecionem devastantes. Nec invenerunt obsessi misericordiam, petentes lacrimabiliter legatum, ut, civitatibus et substantia eorum omnimoda sibi redditis ad manum, tantum personis pro Deo parceretur; nec sunt exauditi, nisi penitus et absolute se suaque sibi manciparent. Unde sancti viri et religiosi regiones Christianas inhabitantes, non minimum admirati[3] tam inhumanam ac cruentam ferocitatem in ecclesiastico prælato, cum imprecationibus multimodis execrabantur, qui tantum usus gladio materiali non est recordatus facere misericordiam. Et invasit timor et horror corda, ne Dominus Deus exercituum effunderet indignationem suam super induratos, et ecclesia ruinam magnam pateretur; præsertim cum non curaret pars Papalis preces vel jejunia, missas et processiones, nec præciperet universaliter humiles preces[4] Deo fundere, et sic iram Dei flectere, in quibus solet ecclesia in tribulationibus respirare et triumphos de oppressoribus crebrius reportare; sed spem totam ponens in pecuniæ thesauris et rapinis, ad gladium et ultiones proprias irruit frontuosa; unde dolor et desolatio Christianorum, magnatum oriuntur comminationes, furor et rancor, odium et iracundia inter ecclesiam et imperium, flebile nacta principium, exitum flebiliorem minabantur. His igitur læsus doloris aculeis dominus imperator, se intendens excusare et dominum Papam accusare, multis regibus et principibus, præcipue regi Angliæ et R[icardo] comiti Cornubiæ fratri suo, quasi carissimis

Their attack on Ferrara.

General indignation at the course pursued by the Pope.

[1] Gregory of Montelongo.

[2] *vicina*] vicinia, B.

[3] *sunt* is interlined in B. It is in the text in C.

[4] *preces*] prece, B.

sororiis suis, in quibus specialius confidebat, scripsit in hæc verba: A.D. 1239.

Literæ imperiales missæ comiti Ricardo.

"Frethericus,[1] Dei gratia Romanorum imperator, semper Augustus, Jerusalem et Siciliæ rex, R[icardo] comiti Cornubiæ, dilecto sororio suo, salutem et omne bonum. Levate in circuitu oculos vestros, arrigite, filii hominum, aures vestras; orbis scandalum, discidia gentium, generale justitiæ doleatis exilium, exeunte nequitia Babilonis a senioribus populi, qui populum regere videbantur, dum *judicium* in amaritudinem et fructum justitiæ *in absintium convertunt.* Sedete, principes, et intelligite, populi, causam vestram; *a vultu* Domini *judicium* vestrum *prodeat,* et *oculi vestri videant æquitatem.* Scimus etenim, et in supremi Judicis virtute confidimus, quod cum apud vos *pondus et pondus, mensura et mensura* non fuerint, profecto modestiam et innocentiam nostram in judicii vestri libra præponderare videbitis calumpniosis detrahentium labiis et venenosis inventionibus fictionum; sed nec nunc primum causæ nostræ justitiam et[2] residentis in sede Domini pravitatem ad publicam mundi notitiam novimus pervenire, quin præter agillimæ famæ præloquium, quæ frequenter in maximis virginum aurium deflorat auditum, nos ipsi, quod primitus rumor eduxerat, subsequentibus postmodum nostræ serenitatis affatibus firmaremus, qualiter iste novus athleta, sinistris factus auspiciis pontifex generalis, amicus noster præcipuus, dum in minoribus esset ordinibus constitutus, beneficiorum omnium, quibus imperium Christianum sacrosanctam ecclesiam ditavit, oblitus, statim post assumptionem

Letter of the emperor to Richard of Cornwall against the Pope.

Amos v. 7.

Ps. xvi. 2.

Prov. xx. 10.

[1] Petri de Vineis Epist. I. xxi. p. 152.

[2] B. ins. *in.*

A.D. 1239. Letter of the emperor to Richard of Cornwall against the Pope.

" suam fidem cum tempore renovans, et mores cum
" dignitate commutans, ac habens quodammodo de
" publica turbatione pruritum, in nos, supremum et
" unicum filium ecclesiæ, suæ malignitatis aculeos
" acuisset, dum occasione sumpta, quod, propter im-
" minens scandalum evitandum sacramento præstito et
" lata contra nos excommunicationis sententia, nos ad
" certi temporis[1] obligaverimus transitum,[2] adversa
" valetudine corporis præpeditos, adjectis plerisque
" capitulis aliis, de quibus antea nunquam fueramus
" muniti vel admoniti, excusationibus nostris contra
" Deum et justitiam omnino rejectis, excommunica-
" tionis sententia nos denuntiavit astrictos. Cui, velut
" in nos primitus de nostra voluntate prolatæ, cum
" humilitate paruimus, absolutionis beneficium, pristina
" nobis incolumitate corporis reddita, postulantes, dum
" nos ad transitum instanter pararemus. Quo petito
" suppliciter et injuriose negato, in Terræ Sanctæ sub-
" sidium sub pia voti prosecutione transivimus, existi-
" mantes vicarium Jesu Christi ad Ejus negotium
" potius quam ad conceptæ malivolentiæ contra nos
" odium aspirare. Sed is, quem speravimus ea solum-
Col. iii. 1. " modo *quæ sursum sunt* sapere, et visu cælestia con-
" templantem mente credimus in cælestibus habitare,
" subito inventus est homo; quinimmo per inhumani-
" tatis opera non solum a veritate sepositus, sed ab
" humanitate discretus; dum præter impedimenta, quæ
Verbum durum; imponitur seditio Papæ. " nobis in Syria præparavit, per nuntios et legatos,
" qui Soldanum literis suis, quas nos captis ipsarum
" latoribus in testimonium reservamus, ne nobis terram
" divino cultui et Jerosolimitani regni juribus debitam
" redderet, munierunt, regnum nostrum Siciliæ vio-
" lenter intravit, sumpta occasione quod R[ainaldus]
" filius olim ducis Spoleti, præter voluntatem et con-

---

[1] Pet. de Vin. inserts *spatium.*

[2] *transitum*] transituros, in Pet. de Vin.

" scientiam nostram, prout nos postmodum per ipsius A.D. 1239.
" pœnam evidenter expressimus, terram ecclesiæ para- Letter of the emperor to Richard of Cornwall against the Pope. Heb. xi. 33.
" bat intrare; et non prout sancti *per fidem regna*
" *vicerunt*, sed per perfidiam et perjuria prædicans
" universis, aut si qui [1] ad perjurium prædicatione so-
" lummodo provocari non poterant, provocabantur ex-
" emplo, dum ipsi præfecti papalis exercitus, quo
" terram facilius optinerent, nos captos in Syria mani- *Ironicum verbum.*
" feste jurabant. Redeuntibus nobis de partibus trans-
" marinis, et injuriam nostram propulsantibus solum,
" nec juxta magnificum morem imperii prodeuntibus
" ad vindictam, per concordiæ medios verbum pacis
" libenter admisimus. Veram matrem nostram eccle-
" siam ex agnitione catholicæ fidei reperisse cognosci-
" mus; sed patrem semper invenimus simulatum, dum
" ipsa reconciliationis die viam nostræ confusionis ex-
" cogitans, de redeundo in Ytaliam iterum sub inermi
" et domestica comitiva nobis instantissime persuasit;
" occasione significans, ne velut ex priori et armato
" processu timoris causam nostris fidelibus præstare-
" mus, asserendo quod nobis omnia planissima faceret.
" Cujus contrarium per literas et nuntios suos mani- *Impositio proditionis.*
" festissime procuravit, prout constat testimonio plurium
" nostrorum fidelium, qui tunc temporis erant omnium
" conscii, velut ex eis quidam [2] participes et alii prin-
" cipes factionis. Propter quod, filio [3] et principibus
" nostris ad nos de Germania venientibus, per rebelles
" nostros itineribus [4] publicis undique præpeditis, ac [5]
" eodem filio nostro apud Aquilegiam navali præ-
" sidio cum summa difficultate recepto ac in Theu-
" toniam abinde destinato, in regnum de necessitate f. 125.
" redivimus, utpote quos [6] ad cohercendam rebellium
" nostrorum nequitiam patris consilium vel astutia

[1] *si qui*] signi, B.
[2] *quidam*] quidem, B.
[3] Henry.
[4] *itineribus*] itinerantibus, B.
[5] *ac*] So Pet. de Vin.; sed ex, B.; sed cum ex, C.
[6] *quos*] quis, B.

A.D. 1239. Letter of the emperor to Richard of Cornwall against the Pope.

" potius miserat imparatos. Ubi quodammodo inspi-
" rantibus nobis et capescentibus requiem post labores,
" quieti nostræ sanctissimus pater noster invadit, con-
" siliatoris sibi formam assumpsit, instantissime persua-
" dens, ut contra Romanos excellentiæ nostræ devotos
" et alios rebelles nostros de Tuscia, qui jura ecclesiæ
" et imperii detinebant, procederemus audacter, de suo
" favore securi, quod nobiscum nostra et imperii pon-
" dera participare volebat. Et sic ad multam ejus
" instantiam Romanos, qui tunc temporis Viterbium
" impugnabant, in favorem ecclesiæ nos oportuit diffi-
" dare; ipso mittente literas latenter ad urbem, quod
" hæc per nos præter suam conscientiam et mandatum
Impositio seditionis. " faceremus in odium Romanorum. Et interim in
" Sicilia quadam seditione suborta, oportuit nos neces-
" sario conferre Messanam, ut factionis ibi[1] inchoatæ
" principiis obstaremus, occasione solummodo ista præ-
" tenta, quod tam nobilem nostram Siciliæ insulam
" noluimus amittere; nobis non requisitis et omnino
" celatis,[2] contra omne jus gentium, quod belli socios
" et participes statuit non relinqui, fœdus iniit cum
" Romanis, per nos ad mandatum ejus, ut diximus,
Proditionis iterum impositio. " diffidatis; non attento quod nos non sine dubia vice
" et honoris nostri fortuna, inter rebelles et seditiosos
" nostros remanentes inermes, copiosam et strenuam
" militiam armatorum in ejus subsidium miseramus,
" quanquam personaliter interesse nequiveramus. Ad-
" huc tamen[3] conscientiæ nostræ integritas et pura
" devotio, quam ad matrem nostram ecclesiam habeba-
" mus, novercalia deliramenta patris agnoscere filium
" non sinebant; quin, quod erat astutiæ, casui repu-
" tantes, satisfactionis nostræ causam in victricantis
" arbitrio sæpius poneremus, qui tanto nobis vice qua-
" libet illudebat acerbius, quanto constantius spem

---

[1] *factionis ibi*] factioni s, B.; factioni sibi, C.

[2] *celatis*] zelatis, Pet. de Vin.

[3] *tamen*] cum, B.

" uberioris arbitrii promittebat. Medio deinde tempore, A.D. 1239.
" dum de negotio Ytaliæ per Papam ad honorem im- Letter of the em-
" perii componendo ex præteritorum conjectura dis- peror to
" criminum nulla spes nobis remansisset in posterum Richard of Cornwall
" vel exilis, ac persecutionem eandem congruo tempore against the
" servaremus, expectantibus repente credimus arrisisse Pope.
" fortunam, reiterata discordia inter ecclesiam et Ro- *Vana promissio ut dicit imperator.*
" manos; in qua sic magnifice, sic devote, thesauros
" nostros effudimus et personam, quod omnem omnino *Recordatio obsequii.*
" conscientiæ pravæ rubiginem de malivolentium cor-
" dibus credebamus erasisse. His etiam omnibus non
" contenti, ut de nobis prorsus indubitata securitas
" ecclesiæ præberetur, circa ipsam zelo devotionis
" summæ succensi et incentivo perfectæ caritatis in
" Deo, ad præsentiam istius summi pontificis persona-
" liter ivimus, etiam non vocati; ducentes nobiscum *Humilitas imperialis.*
" Conradum carissimum filium nostrum, nunc Romanum
" in regem electum, et regni Jerosolimitani hæredem;
" quem nobis tunc temporis fratris sui manifesta trans-
" gressio filium unicum in paternæ dulcedinis affectione
" reliquerat. Ac eundem, post oblatam ecclesiæ per-
" sonam nostram in totum, obsidem summo Pontifici
" nos offerre non puduit; unionem omnimodam inter
" nos et ecclesiam sub attestatione divini judicii sup-
" pliciter postulantes, quam dudum nobis antea iste
" prælatus ecclesiæ generalis, cum esset episcopus
" Ostiensis, instanter suaserat expetendam. Propter
" quæ omnia, dum serenam nobis totius curiæ faciem
" assertio [1] demonstrata prætenderet, et verba gratissima
" tam summi pontificis quam curialium omnium since-
" ram ostenderent voluntatem, cum eis omnia perfecisse
" credentes, sub intentionis nostræ sanctæ proposito,
" nec minus sub obsequiorum nostrorum fiducia, dis-
" sensionis causam inter nos et Lumbardos, in sinu *Impositio avaritiæ.*
" corrupti judicis totiens suffocatam, necnon et seda-

[1] *assertio*] affectio, Pet. de Vin.

A.D. 1239. Letter of the emperor to Richard of Cornwall against the Pope.

" tionem[1] discordiæ inter nos [et] cives et nobiles Acco-
" nenses devotione promptissima duximus exponendam.[2]
" Sicque de negotiorum nostrorum omnium prospera
" consummatione securi, in obsequium ecclesiæ per-
" sonaliter alacri[3] voluntate processimus cum exercitu
" copioso, quem sub magnis ærarii nostri stipendiis
" congregari tam de Germaniæ quam de Ytaliæ parti-
Recordatio beneficii imperialis. " bus feceramus. Nec prius a concepti propositi pro-
" secutione destitimus, quam libertatem ecclesiæ con-
" cultatam in urbe, et terram exterius occupatam, in
" statum primum et debitum nostra potentia reformavit.
" Indubitabiliter æstimantes, ut idem, [quod] optinere
" prius favor justitiæ nostræ non poterat, devotionis
Probrum ingratitudinis. " obsequia promererentur. Sed audite retributionem
" mirabilem, quam pro tanta devotione, pro tot bene-
" ficiis, pro tam indubitatæ fiduciæ firmamento, Christi
" vicarius, pastor ecclesiæ nostræ catholicæ, fidei præ-
" dicator, nobis in singulis reddere procuravit. In
" primis super negotio ultramarino, quicquid per
" Ravenensem[4] archiepiscopum, dilectum principem
" nostrum, tunc Apostolicæ sedis legatum, secundum
" formam expressam ab ecclesia sibi datam, videlicet
" de reducendis[5] nobis et prædicto Conrado nato nostro
" in possessionem plenam et pristinam omnium jurium
" nobis subtractatorum[6] in regno, fuerat rationabiliter
" ordinatum, statim adveniente Cæsariensi[7] archiepi-
" scopo, nec legato prædicto nec nuntiis nostris ad
" curiam venientibus expectatis, nec ulla majori mora
Probrum ex avaritia. " protracta, [nisi quatinus] delatos bisantios potuit nu-
" merare, inordinate fuit ex toto destructum negotium
" Ytaliæ, nedum quod ad honorem nostrum et imperii,
" sicut promiserat, ordinaret; immo petentibus et instan-
" tibus nobis ad revocationem hostium nostrorum, quod

---

[1] *sedationem*] sedationi, B.
[2] *exponendam*] exponendum, B.
[3] *alacri*] alicui, B.
[4] Thierry.
[5] *reducendis*] reducendo, B.
[6] *subtractatorum*] subtractatarum, B.
[7] Probably Peter.

" in Lumbardia et Tuscia fideles nostros tunc temporis A.D. 1239.
" divisim exercituum suorum copiis devastabat, nec nos Letter of the emperor to Richard of Cornwall against the Pope.
" cum militibus, quos tunc in partibus ipsis, ut diximus,
" pro ecclesiæ provinciis habebamus, ire permisit, nec ali-
" quem nuntium seu literas voluit destinare. Ex quibus
" per bella campestria sunt quamplurium strages homi-
" num et ecclesiarum incendia subsecuta. Adhuc etiam *Dampnum irrestaurabile.*
" tanta et superior[i] nequitia non contentus, civitatem
" Castellæ per ipsum introactæ turbationis temporibus
" occupatam, quam reddi nobis forma pacis et fratrum
" suorum omnium consilia suadebant, receptis libris *Enormis avaritia.*
" illius monetæ solummodo, quæ ad quinquaginta mar-
" carum numerum non ascendunt, nobis cum eo per-
" manentibus in Riata, et pro eo marcarum milia
" expendentibus, reddere recusavit. Ecce qualiter pater
" noster iste sanctissimus nos amabat! Deinde super
" profectibus nostris omnibus, et super pacificanda nobis
" Ytalia, maxime de qualibet patris, vel victrici nostri
" potius, benivolentia desperare coacti, apprehendimus *Ira incanduit.*
" arma et scutum, vires de Theutonum partibus, ad
" quas nos diebus illis prævaricatio filii nostri de ne-
" cessitate vocaverat, propter ingressum Italiæ congre-
" gantes, militibus strenuis justitiam nostram arma-
" vimus, quam assequi precibus minime poteramus.
" Quod cum ad notitiam summi pontificis pervenisset,
" sub prætextu treugarum, pro Terræ Sanctæ subsidio
" fidelibus populis et terræ principibus indictarum,
" armatum nobis ingressum Ytaliæ per Apostolicas
" literas interdixit; oblitusque die eodem ipso, quo
" prædictas treugas indixit, nos tanquam defensorem
" et advocatum ecclesiæ requisivit, quod contra Ro-
" manos, quos sibi jura ecclesiæ subtraxisse dicebat,
" potenter procedere deberemus, iniquum in nobis *Turbatio occulta.*
" reputans, quod domum nostram et possessionem avi-
" tam, quam nobis infidelium nostrorum rebellio furi-
" osa præcluserat, viriliter ingredi nitebamur; quod
" justum crediderat in Romanis, qui patri vel avo seu

A.D. 1239. Letter of the emperor to Richard of Cornwall against the Pope. *Imponitur imperii conculcatio.*

" parentibus suis in nullo prorsus extiterant obligati.
" Adjecit præterea in literis antedictis, quod de negotio Lumbardiæ in ipsum præcise sine adjectione
" temporis, et conditione aliqua, nullo jure et honore
" imperii reservato, compromittere deberemus; per quod
" vel nos in perpetuum a juris nostri prosecutione
" cujuslibet suspenderet, vel jus et honorem imperii
" libere suffocaret. Quod cum nobis nec nostrorum
" consilia principum nec præteritorum dispendiorum
" memoria suaderent, ad artes alias postmodum se con-
" vertit, mittens nobis obvium in vestimentis ovium[1]
Pax subdola. " lupum rapacem, episcopum[2] Penestrensem, per quem,
" apud nos literis Apostolicis de vita sanctissima com-
" mendatum, Placentiam nobis subditam et nostris
" amicam ad factionis Mediolanensis revocavit perjuria;
" per eum firmiter æstimans sic universaliter et in
" tantum fideles nostros evertere, ut processus nostros
" in Ytaliam penitus enervaret. Qua spe, faciente
" divina clementia quæ suum tuetur imperium, omnino
f. 125 *b*. " frustratus, clamantibus apud eum rebellium nostro-
" rum incendiis, depopulationibus rerum,[3] et[4] stragibus
" occisorum, quæ[5] ipsum de data eis rebellionis secura
" fiducia, nec non de fide mentita, quod contra nos et
" imperium ipsis assistere promisisset, publicis vocibus
" arguebant, quia juxta petitionem ipsorum, occasione
" prædicta, nos excommunicare juste non poterat, im-
Fraudulenta machinatio. " pedimenta clandestina nostris processibus undique
" præparavit, literas et legatos per imperium et ubique
" per orbem, ut quoscunque posset a fide et assertione
" nostra seduceret, destinando. Quæ omnia cum nos-
" trorum fidelium fides et amicorum affectio conscien-
" tiam nostram latere non vellent, nolentes adhuc vinci
" a malo, sed in bono malum vincere cupientes, so-

[1] *ovium*] So altered by Paris from *albis*, which B. has, as Peter de Vineis; C. has *ovium*.
[2] James Pecoraria.
[3] *rerum*] reorum, B.
[4] *et stragibus*] So Pet. de Vin.; ex tragibus, B.; ex stragibus, C.
[5] *quæ*] quod, B.

" lempnes nuntios nostros, venerabiles Panormitanen- A.D. 1239.
" sem [1] archiepiscopum, Florentinum [2] et Reginensem [3] Letter of the emperor to Richard of Cornwall against the Pope.
" episcopos, magistrum Tadæum [4] de Suessa, magnæ
" curiæ nostræ judicem, et magistrum R[ogerum] Por-
" castellam capellanum, dilectos ac fideles nostros,
" ad sedem Apostolicam duximus destinandos. Quibus
" oblata sibi per eos ex parte nostra devotione omni-
" moda, et ratione tractata contra hæreticam pravita-
" tem, et pro ecclesiastica libertate, de reformandis
" ecclesiæ et imperii juribus, dudum inter nos et eccle-
" siam expetitis et expectatis, summus pontifex, de
" præsentium fratrum suorum consilio, legatione nostra
" in omnibus suis capitulis acceptata, per eosdem et
" archiepiscopum Messanensem,[5] quem [6] ad nos pro
" pace sua nuntium destinavit, excellentiæ nostræ pro-
" misit, quod cessari mandaret ubique locorum ab
" impedimentis omnibus, quæ se nostris processibus
" objecisse coram fratribus suis et nuntiis nostris fuit
" professus manifeste, prout hæc omnia per testimo-
" niales antistitum omnium præfatorum literas mani-
" festissime comprobantur. Cum qua responsione,
" nuntiis nostris et suo ad nostram præsentiam rede-
" untibus, prius quam per tres dietas a curia recessis-
" sent, eis omnino celatis, et in confusionem ipsorum,
" G[regorio] de Montelongo, quem primitus ad nos
" nuntium miserat, et contra nos postmodum ad
" eversionem Mantuanorum et aliorum fidelium nos-
" trorum statuerat, in Lumbardia legationis officium
" plene commisit; arbitratus ut quanto sibi major
" daretur auctoritas, tanto majora nobis et nostris im- *Efficax impedimentum.*
" pedimenta pararet. Quibusdam præterea principibus

---

[1] *Panormitanensem*] Petrañ, B. See the following page. This is Berard of Castacca, archbishop of Palermo.

[2] Ardingo.

[3] R. formerly bishop of Squillace.

[4] *Tadæum*] Laudenum, B.; C. has been corrected.

[5] Lando.

[6] *quem*] quod, B.; C. has been corrected.

A.D. 1239. Letter of the emperor to Richard of Cornwall against the Pope.

" nostris, prælatis Ytaliæ et Germaniæ,[1] nobiscum in
" curia nostra manentibus, literas destinavit, suggilla-
" tionem famæ nostræ non modicam continentes, certis
" capitulis interclusas,[2] et specialiter de gravaminibus,
" quæ quibusdam ecclesiis regni nostri dicebantur il-
" lata; super quibus mandavit nos per eosdem principes
" admoneri. Quorum capitulorum omnium et respon-
" sionum nostrarum ad singula seriem vobis sub tes-
" timonio publico misimus intuendam. Quibus omnibus
" coram principibus et prælatis ac religiosis quamplu-
" ribus cujuslibet ordinis sigillatim ostensis, quanquam
" de tanta patris instabilitate confusos se filii reputa-
" rent et de verecundia capitis præsentium rubor ora
" perfunderet, nihilominus tamen de ipsorum consilio
" prædictos Panormitanensem archiepiscopum, magis-
" trum T[hadæum] et magistrum R[ogerum] Porcastellam
" [et alios] excellentiæ nostræ [legatos], cum nuntiis
" civitatum nostrarum fidelium, ad sedem apostolicam
" duximus remittendos, per quos ad satisfactionem
" omnem, mora qualibet et difficultate sepositis, optuli-
Isa. ix. 12. " mus nos paratos. Sed nec *in his omnibus est aver-*
Improbitatis improperium. " *sus furor ejus,* quin dictus evangelizantis pacem
" Christi vicarius, sed actor scismatis et dissensionis
" amicus, contra traditiones sanctorum patrum, audiens
" nuntios nostros portantes omnimodum nostræ devo-
" tionis xenium per dietam urbi vicinos, et metuens ne
" supervenientibus ipsis, obice vallo justitiæ, sine
" publico scandalo forte procedere non valeret; præ
" festinantia nimia conceptum edidit abortivum in
March 20. " nos supremum Christianorum principem, die Dominica
" Palmarum, contra solempnem morem sacrosanctæ
March 24. " matris ecclesiæ, et in Cœna Domini, postmodum præ-
" cipitavit sententiam, per quam, sicut per famam audi-
" vimus, licet hoc credere minime debueramus, contra-
" dicente saniore parte fratrum suorum, de quorundam

Quæ præscripta sunt in quarto folio præcedenti. [pp. 552–562.

[1] *Germaniæ*] Germania, B. | [2] *interclusas*] interclusus, B.

" cardinalium Lumbardorum consilio, nos excommuni- A.D. 1239.
" cationis vinculis dicitur astrinxisse, præpeditis Letter of the emperor to Richard of Cornwall against the Pope.
" nuntiis nostris per fautores et satellites suos, de
" patrimonio pauperum solidatos, qui jam applicuerant,
" ne ad allegandum justitiam et innocentiam nostram,
" ac demum satisfactionem offerendam, etiam ad cau-
" telam, ad præsentiam suam et aspectus publicos *Improperat imperator quod sine consensu fratrum lata est sententia.*
" pervenirent. De quo licet nos singulari et propria
" ratione propter nostram justitiam et infamiam pro-
" cedentis malle merito debueramus, quod perperam et
" inordinate processerit, cum nequitiam suam editurus
" fuisset omnimodo, non forsitan antea crepuisset;
" dolemus tamen et ex corde dolemus propter vere-
" cundiam universalis ecclesiæ matris nostræ, quam
" Dominus noster Jesus Christus sub specie Virginis
" gloriosæ in passionis testamento discipulo commen- S. Joh. xix. 27.
" davit. Alias nobis per talem, quem merito nostrum
" judicem non habemus, nullam posse fieri reputamus
" injuriam, utpote cum se prius inimicum capitalem
" quam judicem nostrum et opere fuerit professus et
" verbo, rebelles nostros et nostri imperii publice
" confovendo. Indignum præterea se tanti cohercione *Imponit hic hæresim ipsi Papæ ex consensu.*
" principis et generaliter qualibet pontificali auctoritate
" judicii reddidit, dum Mediolanensem civitatem, quæ
" pro maxima parte testimonio religiosorum quamplu-
" rium fide dignorum inhabitatur hæreticis, contra nos
" et imperium manifesto favore tuetur. Et contra
" R[obacomitem] de Mandello civem Mediolanensem,
" dudum Potestatem Florentinum, delationem [1] episcopi
" Florentini, viri vitæ probabilis ac famæ approbatæ,
" in plerisque capitulis super hæretica pravitate, ob
" odium nostrum et Mediolanensium gratiam, non
" admisit. Illum haberi præterea Christi vicarium et
" successorem Petri ac dispensatorem animarum fidelium *Stupendum verbum.*

[1] *delationem*] et Claren', B. Peter de Vin. gives *delatione*, omitting *contra* at the beginning of the sentence, and adding *convictum* after *pravitate*.

A.D. 1239. Letter of the emperor to Richard of Cornwall against the Pope.

" indigne fatemur, non ob dignitatis injuriam, sed ob
" personæ defectum, quod dispensationes cum fratrum
" deliberatione maxima concedendas, in camera sua more
" mercatoris cujuslibet, in libra mercationis [appendit],
" celatis fratrum consiliis, cum quibus secundum ecclesi-
" asticam disciplinam deliberare teneretur, existens sibi
" bullator et scriptor et forsitan numerator. De quibus
Exemplum. " dispensationes insignes præterire silentio non valemus,
" per quas Sipham [1] natam quondam comestabuli regni
" Cypri (contra separationis sententiam latam super
" hoc per Nichosiensem [2] episcopum, et de non habi-
" tando [3] simul præstitum sacramentum) Balianno de
Ausus temerarius. " Ibellino,[4] et [Aalidem] [5] sororem Johannis de Cæsaria
" Jacobo de Amendolia, qui prius sororem ipsius de-
" sponsaverat, proditoribus nostris, sibi invicem gradu
" tertio attinentes, concessit uxores, accepta non multæ
" pecuniæ quantitate; veruntamen quod quantitati
" vel numero defuit, odii nostri qualitas compensavit.
" Defectum etiam et prævaricationem ejus in illo
Improperium de Romania. " dolemus, quod, ut contra nos nobiles et potentes
" Romaniæ sibi satellites fautores adquirat, effusione
" pecuniæ non contentus, ipsis castra et possessiones
" sanctis patribus pia fidelium devotione donata, Ro-
" manam ecclesiam nostro patrocinio commendatam
Excusatio persecutionis et [con]temptus. " dilapidando, largitur. Itaque non miretur universalis
" ecclesia, nec populus Christianus, si nos talis senten-
" tiam judicis non veremur, non in contemptum
" papalis officii vel Apostolicæ dignitatis, cui omnes
" orthodoxæ fidei professores et nos specialius cæteris
" subesse fatemur, sed personæ prævaricationem argui-
" mus, quæ se solio tanti regiminis monstravit indig-
" num; et [ut] omnes primates nominis Christiani

---

[1] *Sipham*] *i. e.* Eschive, daughter of Walter de Montbeliard. (Huillard-Bréholles, p. 304.)

[2] Eustorgius.

[3] *habitando*] habendo, B.

[4] *Ibellino*] Jocelino, B. erroneously.

[5] There is a blank for this name in the MS.

" sanctum intentionis nostræ propositum et piæ devo- A.D. 1239.
" tionis zelum in nobis agnoscant, et quod non ex odii Letter of the emperor to Richard of Cornwall against the Pope.
" fomite, sed ex causa justissima vel necessaria Ro-
" manus princeps contra Romanum antistitem commo-
" vetur, dum metuit ne grex Dominicus sub tali pas-
" tore per devia deducatur. Ecce quod sacrosanctæ *Precatur imperator ut generale concilium convocetur.*
" Romanæ ecclesiæ cardinales, per sanguinem Jesu Christi
" et sub attestatione divini judicii, per literas nostras et
" nuntios attestamur, ut generale concilium prælatorum
" et aliorum Christi fidelium debeant evocare, nuntiis
" quoque nostris et reliquorum principum accersitis, in
" quorum præsentia nos ipsi præsentes cuncta quæ
" diximus sumus ostendere et probare parati, et his
" etiam duriora. Nec minus illa probabili ratione tur- *Verba confidentiæ in causa.*
" bamur, quod iste rector ecclesiæ, qui deberet esse
" virtutum quarumlibet et constantiæ maximæ, sine
" macula cupiditatis, vas electum, ne error majorum
" in subditos propagaretur cum aucmento, contra pro-
" missionem suam literis suis de fratrum consilio f. 126.
" nobis factam, per quas in restaurandis imperii juribus
" non deesse nobis, sed adesse promisit auxilio, con- *Vana promissio adjutorii.*
" silio, et favore, præter personæ nostræ infamiam,
" nedum blasphemiam, jus imperii nititur conculcare;
" præsertim cum quantumcunque conscientiæ nostræ
" librum sollicite revolvamus, nullam in nobis occa-
" sionem invenimus ad causam, propter quam iste ini- *Probrum enorme.*
" micus homo contra nos debuisset tam acriter com-
" moveri, nisi quod cum ipso contrahere de nepte
" sua desponsanda Henrico[1] naturali filio nostro, nunc
" regi Tunis[2] et Galluræ, nostra magnificentia credidit
" indecens et reputavit indignum. Tu[3] igitur, dilecte, *Supplicatio humilis quia communis causa agitur.*
" cum tibi dilectis, princeps orbis terræ profuture, non

[1] *Henrico*] an error for *Ensio*.

[2] *Tunis*] Sic, for Turrium, *Torres* in Sardinia. Gallura is the northern district of Sardinia.

[3] *Tu . . . profuture*] This is different from the passage in Peter de Vineis, and looks as if it was altered by Paris after the election of Richard of Cornwall to the crown of Germany in 1256.

A.D. 1239. Letter of the emperor to Richard of Cornwall against the Pope.

" nobis solum, sed ecclesiæ, quæ est omnium Christi
" fidelium congregatio, condole; cujus caput languidum,
" princeps ejus, in medio ejus quasi [1] leo rugiens,
" propheta ejus, vesanus, vir infidelis, sacerdos ejus
" polluens sanctuarium, injuste faciens contra legem.
" Nobis tamen præ cæteris mundi principibus defectus
" est talis summi pontificis merito deplorandus; qui
" veluti sibi viciniores loco et propinquiores officio
" honores congerimus et onera persentimus. Sed nec
" illud omittimus, in affinitatem nostram affectuose
" rogamus, ut contumeliam nostram ad injuriam ves-

Asserit imperator quod favor Mediolanensium hoc facit.

" tram revoces. Ad domos vestras cum aqua concur-
" rite, dum ignis accenditur in vicinis. Causam motus
" pontificalis attendite, quod [hæc] in favorem rebellium
" nostrorum procurantur. Quæ causa, licet ad præsens
" expressa non fuerit, proculdubio tamen subest; similia
" vobis in vestris imminere pericula timeatis. Facilis
" enim et regum et aliorum principum omnium humi-

Argumentum.

" liatio creditur, si Cæsaris Romanorum potentia con-
" teratur, cujus clipeus prima jacula sustinet adver-
" santium. Hæc est namque causa pro vero, videlicet
" de Lombardis, quæ cor Papæ pungebat et urebat
" intrinsecus, licet ipsam foris educere, propter nostrum
" et audientium scandalum, non auderet; pro qua
" nobis per specialem suum nuntium fide dignum,
" cujus ad hoc testimonium invocamus, ore tenus ex-

Proditio et vana promissio.

" presse promisit, quod si negotium Lumbardorum in
" ejus arbitrio poneremus, nedum quod in aliquo mag-
" nificentiam nostram offenderet, verum etiam totius
" orbis decimas, Terræ Sanctæ necessitatibus consecratas,
" nostris utilitatibus applicaret.[2] Nec est mirum. In-
" stantibus etenim et acutis Lumbardorum aculeis
" pungebatur,[3] quibus, prout per aliquorum prælatorum
" confessionem accepimus, contra nos et imperium cor-

---

[1] *quasi*] qm̄, B.
[2] *applicaret*] applicabat, B.
[3] *pungebatur*] fungebatur, B.

" porale præstitit sacramentum, cum ipsos, peregrinan- A.D. 1239.
" tibus [nobis] in partibus Syriæ pro servitio Jesu Letter of the emperor to Richard of Cornwall against the Pope.
" Christi, transmisit in regnum. Sed cum turpis
" fuerit ista promissio, fidem licite frangere poterat, et
" editum variare decretum. In quorum favorem rem
" auditu horribilem et discretione qualibet seu ratione *Proditio horribilis.*
" carentem facere minime formidavit. Cum enim per
" G[uallam] Brixiniensem, H[ubertum] Cumanum,[1] et
" alios episcopos nos faceret admoneri, quod vel satis-
" factionem Lumbardorum per ipsum deberemus acci-
" pere, vel treugas pro Terræ Sanctæ negotio per quad-
" riennium, ut diximus, indictas Lombardis, cum ab
" indictarum treugarum [tempore] jam quinquennium[2]
" excessisset, nosque rem tanti consilii ad deliberationem
" nostrorum fidelium modico temporis spatio servaremus,
" monitoribus[3] ipsis de approbatione legati prædicti
" G[regorii] de Montelongo, scilicet qui apud Mediolan-
" enses interim morabatur, inducias approbantibus supra-
" dictas, prout hæc omnia liquido prælatorum ipsorum
" testimonio comprobantur, medio tempore, nec volun-
" tatis nostræ judicio nec fidelium nostrorum consiliis
" expectatis, conceptum virus evomuit contra nos, prout *Virus scilicet excommunicationis.*
" aliquorum relatio declaravit[4] procedendo. Postremo,[5]
" te pro nobis, immo vos totius optimates orbis et
" principes exigimus adjurantes, non quod ad propul-
" sationem talis injuriæ nostra non sufficiant muni-
" menta, sed ut totus mundus agnoscat, quod honor
" omnium tangitur, quicunque de corpore principum
" sæcularium offendatur. Datum Tervisii,[6] vicesima die Treviso, 20 April.
" Aprilis, nona[7] indictione."[8]

---

[1] *i. e.* of Como.

[2] *quinquennium*] quadriennium, Peter de Vin.

[3] *monitoribus*] monitionibus, B.

[4] Pet. de Vin. ins. *ad depositionis sententiam.*

[5] A sentence given in Peter de Vincis is omitted here.

[6] *Tervisii*] Gervisii, C.

[7] Sic; an error for *duodecima.*

[8] At the foot of the page are two representations of Frederick's seal. In the larger he is enthroned, with the words "Rex Jerusalem. Rex " Sicilie." The legend is "Fre- " thericus Dei gratia imperator

A.D. 1239.

De lamentabili scandalo jam exorto.

The letter sent to various princes.

Hanc epistolam, mutatis tamen titulis et paucis in fine verbis, dominus imperator regi Anglorum multisque per orbem principibus, ut suam allegaret innocentiam et papalem manifestaret proterviam, destinavit; cœpitque scandalum oriri per totius mundi latitudinem.

Long and angry answer of the Pope.

Ipse vero Papa, cum hæc fida cognovisset relatione, ipsum imperatorem magis ac magis diffamando multis obprobriis lacessivit, necnon et hæretica dampnavit enormitate; prolixioremque epistolam, ut ipsum dampnabilem toti mundo redderet et infamem, principibus et prælatis terrarum transmisit invectivam, in hæc verba.

Literæ papales.

Ecce in quam prodigialem bestiam quasi chimera nova transformatur dominus imperator. Rev. xiii. 1, 2.

" Gregorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili-
" bus fratribus archiepiscopo Cantuariensi et suffraganeis
" ejus, salutem et Apostolicam benedictionem. Ascendit
" de mari bestia, blasphemiæ plena nominibus, quæ
" pedibus ursi et leonis ore desæviens ac membris
" formata cæteris sicut pardus, os suum in blasphemias
" divini nominis aperit, tabernaculum Ejus et sanctos,
" qui in cælis habitant, similibus impetere jaculis non
" omittit. Hæc unguibus et dentibus ferreis cuncta
" confringere, et suis pedibus universa desiderans con-
" culcare, fidei occultos olim paravit arietes, et nunc
" apertas machinas instruit Ismaelitarum, gignasia
" animas avertentia construit, et in Christum humani
" generis Redemptorem, Cujus testamenti tabulas stilo
" pravitatis hæreticæ nititur abolere, fama testante,
" consurgit. Igitur admirari desinite omnes ad quos ab

" Romanorum et semper Augus-
" tus." This is called " Scema
" impressionis cereæ sigilli impera-
" lis." The smaller, which is called " Scema bullæ aureæ," has for the reverse a representation of some of the towers of Rome, with the legend, " Roma caput mundi
" regit orbis frena rotundi." See above, p. 176.

" hac bestia contra nos edita pervenerunt obloquia A.D. 1239.
" blasphemiæ, si[1] nos omni Deo servitute subjecti de- The Pope's letter to the English bishops against the emperor.
" tractionum sagittis impetimur, cum nec ab his
" obprobriis immunis Dominus relinquitur. Admirari
" desinite, si injuriarum in nos mucronem exerit, quod
" ad perdendum de terra nomen Domini jam assurgit;
" sed potius ut ejus resistere aperta veritate mendaciis,
" ac illius confutare fallacias puritatis argumento pos-
" sitis,[2] caput, medium, et finem hujus bestiæ Fretherici
" dicti imperatoris inspicite diligenter, et in ejus [ver-
" bis] abominationes duntaxat invenientes et scelera,
" contra ipsius dolos sinceros animos scuto veritatis
" armate, attendentes qualiter sinceritatem Apostolicæ
" sedis et nostram, literis per diversa climata mundi
" transmissis, pollutis nisus est maculare narratibus
" dictus F[rethericus], figulus falsitatis, modestiæ ne- *Excusatio de imposita sibi ingratitudine.*
" scius; nec aliquo perfusus rubore mentitur, quod nos
" ipsum, nobis in minori officio constitutis amicum
" pristinum, fidem et mores adepto Apostolatus officio
" relinquentes, quia, sicut sacramento præstito et lata
" in ipsum excommunicationis sententia tenebatur,
" præfixo tempore in Terræ Sanctæ subsidium[3] in-
" firmitate non potuit prohibente transire, vinculo[4]
" excommunicationis astringere, postulatum ab ipso
" sanitate resumpta absolutionis beneficium denegare,
" ipsumque in dictum transeuntem subsidium, per
" nuntios et legatos nostros literas processui contra-
" rias Soldano mittentes, impedire curavimus, ut sic
" esset de regni Jerosolimitani recuperatione concepta
" frustratus; regnum Siciliæ, pro eo quod Reinaldus
" olim filius ducis Spoleti præter ipsius conscientiam *Assertio quod querela in hac parte falsa fuit.*
" terram invasit ecclesiæ, nos injuste et violenter in-
" trasse, ac ipsius homines provocasse ad perjurium
" falso conqueritur, seque de Syria in Apuliam rede-

---

[1] *si*] sed, B.

[2] *possitis*] positis, B.

[3] *subsidium*] vel succursum, in the margin. It is not in C.

[4] *vinculo*] vincula, B.

A.D. 1239. The Pope's letter to the English bishops against the emperor.

" untem illatæ injuriæ omisisse vindictam, acceptasse
" concordiam, et redisse ad matrem ecclesiam glo-
" riatur. Licet autem hæc figmenta publica notitia
" reprobet, quia tamen nonnunquam rectitudinis sedem
" velatum occupat in aure sincera mendacium, apud
" quam pro se veritas non invenit advocatum, ne in
" corda vestra falsitas quacunque possit fraude surrepere,
Vera Papæ narratio. " dignum est, verum rei per nos gestæ modum et
" ordinem non latere, qui dictum F[rethericum], ante
f. 126 *b.* " et postquam Apostolicæ nostros suggessimus humeros
Item narratio veritatis de dilusione cruce signatorum. " servituti, sub vulpe latentem, omni curavimus gratia
" prosequi; donec spe, quæ patri de filio solet innasci,
" sullata, idem F[rethericus] fremens in magnitudine
" sua et ex adepta fortitudine infronitus, matri ecclesiæ
" pro bonis mala retribuit, et in eam, quam fucatis
" delinivit aliquando verborum fallaciis, virus effundere
" caudæ aculeo more scorpionis incepit. Nam cum
" olim Terræ Sanctæ necessitas, prædicta sententia et
" juramentum, ac præfixus terminus transitum ejus
" exposcerent, et illud idem multa milia crucesignato-
" rum ipsum Brundisii expectantia cum instantia
Et hæc pro veritate in populo narrantur. " postularent, idem dictos crucesignatos inibi, donec
" sub ignoti aeris intemperie diversis lugendæ mortis
" casibus periere, detinuit, et perjurium ac excommuni-
" cationis sententiam gratis incurrens, infirmus fide, sed
" sanus corpore, ut securius Deo mentiretur et eccle-
" siam falleret, omisso promisso passagio, in lecto
" ægritudinis diebus aliquot simulatus decubuit, ac
" Terram Sanctam incursibus hostium Christi exponere
" minime dubitavit, ex eo nullo dolore percussus, quod
" ibi claræ memoriæ nobilis vir Thuringiæ Langravius,[1]
" utinam non veneni periculo, sicut mundus clamat,
" extitit interemptus. Cumque de conficta ægritudine
" et aliis præmissis nobis per literas prælatorum ibi
" morantium constitisset, ne disciplinæ virga tanto

[1] Louis IV.

" subtracta facinori nos et Apostolica sedes redderemur A.D. 1239.
" inde notabiles, crucesignatorum mortem et Terræ The Pope's letter to the
" Sanctæ pericula deplorantes, et cupientes saltem in English
" altero ecclesiæ lacrimas mœroris[1] dextra debitæ bishops against the
" consolationis abstergi, ipsum latæ sententiæ in eum emperor.
" de consensu suo, auctoritate bonæ memoriæ H[onorii] *Prima sententia excommunicationis lata in imperatorem.*
" Papæ prædecessoris nostri, excommunicationis sen-
" tentiæ subjacere denuntiavimus, summo desiderio
" postulantes ut eum postmodum emendatum tantorum
" revelatione dampnatorum optatam præstare operam
" audiremus; literis nostris offerentes eidem, quod im-
" partiremur sibi juxta formam absolutionis beneficium,
" quam cito arriperet iter in præfatæ terræ succursum.
" Sed ipse, in

" Cujus erat super his pectore cura minor,

" claves ecclesiæ parvipendens, non absolutus in Syriam
" transiit. Ubi cum Soldano, solis sibi mœniis Jeru- *Redarguitur imperator hic de seditione quæ contigit universalem ecclesiam.*
" salem restitutis, et illi grandi ad impugnationem
" Christianorum transmisso equorum et armorum ex-
" ercitu[2] fœdus feriens, et templum Dominicum Sarra-
" cenorum ibi laudes exclamantium Machometi curæ
" relinquens, ex defensore mutatus est in hostem;
" venerabilem fratrem nostrum patriarcham[3] Jerusalem
" et Templarios pro viribus expugnavit. Illud autem *Argumentum.*
" non debet ad sanæ mentis credulitatem accedere,
" quod eum in recuperatione regni Jerosolimitani nos
" vel legati nostri, cum ad hoc multo labore sudaverit
" grandiumque ecclesia subierit onera expensarum,
" studuerimus impedire. Sed istud in notitiam omnis
" terræ pervenit, quod idem F[rethericus], sicut in
" Syriæ partibus in propria persona Dei persequebatur
" ecclesiam, sic citra mare ipsam diversis tribulationi-
" bus dicti Rainaldi ministerio, quem contra consilium
" nostrum suum in regno vicarium reliquerat, affligebat.

[1] *mœroris*] mœrorem, B.
[2] *exercitu*] exennio, B.
[3] Gerold.

A.D. 1239. The Pope's letter to the English bishops against the emperor.

" Cujus terram cum literis aurea bulla munitis, pecunia, et vassallis ipsius F[retherici] præfatus Reinaldus invadens, nonnullos sacerdotes et clericos suspendere, mutilare, ac fustibus cædere, necnon, statu nostro turbato, Perusii partem ipsius terræ præoccupare præsumpsit. Quem, licet fideles et devoti nostri non valentes id ulterius sustinere, a parte terræ prædictæ, Christo sponsæ suæ indulgente victoriam, ejecissent; quia tamen idem R[ainaldus] nequaquam ab incœpta persecutione cessabat, consultius æstimantes, si originalis militiæ venas inciderent, quam [1] jam excitati torrentis impetus novis replere rivulis expectarent, dictum regnum Siciliæ, quod est spirituale patrimonium ecclesiæ, ne inde nos percunctentur [2] jacula, unde [3] potius erat expectandum subsidium, intraverunt; multique ex ipsius regni habitatoribus,[4] obedientes Apostolicæ sedi, nequaquam ob id reputari debent perjurium incurrisse, cum a juramento fidelitatis, quod eidem F[retherico] præstiterant, ex lata in eum sententia excommunicationis [5] absoluti fuissent. Dicto quoque F[retherico] redeunti [6] de partibus transmarinis et ad sinum matris ecclesiæ revertenti pietatis apposuimus Apostolicæ gremium, ipsique ad expetitam inclinati concordiam absolutionis beneficium curavimus impartiri. Ad hæc idem mendacii filius, falsitates falsitatibus cumulans, ut, quo plura mendaciorum retia orditus fuerit, eo gravioribus se doleat periculis irretitum, de novis mendacii scriptura pronuntiat, quod eidem, ut Lumbardiam pacificus et inermis intraret, promittentes quod aspera sibi converteremus in plana, pro sua confusione subjecimus,[7] et non

Cautela excogitata.

Absolutio excusat perjurium.

Exsecrabilis redargutio.

[1] *quam*] quod, B.

[2] *percunctentur*] percuntanter, B. percunctanter, C.

[3] *unde*] inde, B.

[4] *habitatoribus*] habintaribus, B. C. has been corrected.

[5] *excommunicationis*] excommunicatione, B. C. has been corrected.

[6] *redeunti*] redeunte, B.

[7] *subjecimus*] subiessimus, B.

" permisimus[1] obice nuntiorum et literarum nostrarum A.D. 1239.
" intentionis suæ metas attingere. Ac deinde, quia The Pope's letter to the
" sibi potentia non suffragabatur armorum, in regnum English bishops
" redire coactus, ad instantiam nostram Romanos, tunc against the
" Viterbium impugnantes, diffidasse, et in Viterbien- emperor.
" sium subsidium strenuam misisse militiam se falso
" asserit; nosque scripsisse Romanis, id præter con-
" scientiam nostram fieri, et cum ipsis eo irrequisito
" reformasse concordiam, in querelam adducit, novo
" sibi blanditus mendacio, quod, dissidentibus iterum
" ab ecclesiæ pace Romanis, idem non vocatus cum
" Conrado filio suo, quem nobis optulerit obsidem, ad
" præsentiam nostram personaliter veniens, et arbitrio
" nostro motam inter ipsum et Lumbardos discordiæ
" causam exponens, terram sedis Apostolicæ occupatam
" ejus juri restituit, et libertatem ecclesiasticam in
" statum primum et debitum reformavit. O utinam *Exclamatio.*
" iste falsidicus esset vir habens spiritum! O utinam
" hujus propositio falsitatis verum habuisset eventum!
" Ipsius vero negotium, quod per venerabilem fratrem
" archiepiscopum[2] Ravennatem, de restituendis ei et
" dicto Conrado juribus ipsis in regno Jerosolimitano
" subtractis, ordinatum fuerat, nos, quam cito delata
" potuit numerari pecunia, destruxisse,[3] fidelibus suis
" quos non sinè ecclesiarum incendiis et hominum stra-
" gibus hostilis devastabat insultus, ipsius interdixisse
" succursum, et ob id nos nuntium noluisse vel literas
" destinare, contrarius veritati conqueritur. Ac civi-
" tatem Castellæ[4] contra formam pacis et fratrum
" consilia in sui juris præjudicium detineri a nobis,
" suis exarare literis stilo mendacii non veretur.
" Quanquam autem his figmentis modica veritas im- *Prava veritatis permixtio.*
" permixta aliquid coloris adiciat, ut tamen apertius
" intelligatis quod tantam hujus commenti seriem

[1] *permisimus*] permissus, B.
[2] Thierry.
[3] *destruxisse*] Par. has written in a very minute hand *vel distribui* in the margin.
[4] Città di Castello. B. ins. *se.*

A.D. 1239. The Pope's letter to the English bishops against the emperor.

" non modica falsitatis adjectio decolorat, scitote pro
" certo, quod cum, sicut nunc ex temporum eventu
" convincitur,[1] discretæ menti verisimile videretur, ipsum
" de Lumbardis suum potius consequi propositum
" potuisse, si se illis, quos populorum numerositas, pro-
" funditasque vallorum, armorum copia, ac murorum
" reddit altitudo munitos, pietatis patrem exhibuisset
" et clementiæ dominum, quam si trementibus pro
" culpa imposita subditis ultionis exerto mucrone terri-
" bilis occurreret in cuneis armatorum, ei nos, qui bona
" pacis procurare tenemur, bona fide suasimus ut,
" armatæ militiæ omisso terrore, sub indictarum omis-
" sione pœnarum et beneficiorum oblatione illos ad
" imperii devotionem reduceret. Qui etsi in Lumbar-
" diam famulis stipatus inermibus accessisset, quia
" tamen consilii fidelis oblitus in partem Cremonen-
" sium cedit,[2] actor factus est scismatis, scissamque[3] in
Redargutio[4] quod immisericors est imperator et ideo amisit multa.
" discordias Lumbardiam fortius scindere, et Medio-
" lanenses a se terroribus et minis abigere studuit,
" quos tamen adversa parte ad unitatem trahere potius
" debuit in funiculo caritatis; non est quod nostræ
" imputetur innocentiæ, si spe frustratus in Apuliam
" rediit, ipso spei conceptæ interitum procurante. Post
" hæc, super tuitione libertatis ecclesiasticæ, super
" exstirpanda hæretica pravitate, nostris beneplacitis
f. 127.
" paratum se optulit; ad quem recurrens litera[5] nostra
Redargutio quod in regno imperatoris hæresis est.
" respondet, quod cum in regno suo, ubi nullus manum
" vel pedem absque ejus movet imperio, in fidem
" catholicam hæresis latius venena diffunderet, et li-
" bertas ecclesiæ quasi penitus conculcata jaceret, non
" credebatur capiti salutis adhibere remedium, qui
" pedem suo reddiderat contractu morbosum. Sicque
" responsum hujusmodi lapsu modici temporis appro-

---

[1] *convincitur*] convicitur, B.
[2] *cedit*] cedis, B.
[3] *scissamque*] scillamque, B.
[4] *Redargutio*] Redarguitur imperator, C., omitting *imperator* below.
[5] *litera*] lingua, C.

" bante, audito quod quidam pravo[1] seducti consilio A.D. 1239.
" ecclesiæ terram intrare volebant, in Siciliam quasi The Pope's letter to the
" fuga capta, ne rupta promissio eum falsitatis argueret, English bishops against the
" protinus abiit, ac contra illos verbo vel opere in emperor.
" aliquo non processit, nobis improperans, quod re-
" vertentes ad urbem Romanos filios speciales ecclesiæ
" ad matris devotionem paterna curavimus diligentia
" revocare. Idem insuper, intellecto quod illos ab
" ecclesiæ caritate sejungere quidam iniquitatis filii
" nitebantur, et excogitato quod facilius hanc et illos
" opprimeret, si præfatam caritatem acerbius fraude
" solita vulneraret, nobis tunc Reatæ præsentibus, ad
" sedem cucurrit Apostolicam etiam non rogatus, ubi
" sub multa humilitate promittens quod terram ecclesiæ *Inanis humiliatio.*
" perditam in primum statum reduceret et ipsam pro
" viribus defensaret, in Tuscia, ad quam vires suas
" contulit, recuperationem cujusdam castri, quod ad
" jus ecclesiæ modico reduci labore poterat, impedivit.
" Et cum adhuc *manus tradentis nobiscum essent in* S. Luc. xxii. 21.
" *mensa*, cum hostibus ecclesiæ, sicut ex consequentia
" facti et literis suis, quæ a nobis in tantæ proditionis *Testimonium proditionis.*
" testimonium reservantur, aperte convincitur, hoc signo
" dato, inde vicarius pepigit in ipso, certo die exinde
" recedente, illi ad arma iste mons pestifer devotionis
" obsequia præstitit. Attendite quales ecclesiæ famu-
" latus occultus hostis impendit, qui in ecclesiasticum *Ingratitudo.*
" transformari non erubuit famulum, ut nobis ad no-
" cendum fieret efficacior. Pro firmo tamen vos tenere
" cupimus quod nos, his sub dissimulatione præteritis,
" circa eum adhuc non permittentes[2] immutari affectum
" Apostolicæ puritatis, per dictum archiepiscopum, com-
" misso sibi legationis officio, jura ei et præfato Con-
" rado in eodem regno Jerosolimitano mandavimus
" subtracta restitui. Qui licet id fecerit, quia tamen
" formam sibi datam, propter quod ab eo ad nos ex-

---

[1] *pravo*] paruuo, B. | [2] *permittentes*] permittes, B.

A.D. 1239. The Pope's letter to the English bishops against the emperor.

" titit appellatum, excedens, Terram Sanctam, quod est
" inauditum a sæculo, post appellationem hujus sen-
" tentiæ supposuit interdicto,[1] nos attendentes quod ob
" id in maximum ejusdem terræ periculum peregrini
" ex ipsa recederent, et alii inceptos ad illam transitus
" retardarent, dictam sententiam, quæ utpote lata[2]
" post appellationem legitimam, ipso jure nulla fuerat,
" in omnibus aliis præfati[3] archiepiscopi intacto re-
" manente processu, sufficienti a baronibus, nobilibus,
" et comitatibus regni prædicti cautione recepta, in
" omni sinceritate de fratrum nostrorum consilio duxi-
Improperium. " mus relaxandam. Quod ergo ipse de nobis ob hoc
" labiis pollutis obloquitur, vester animus non turbetur,
" quia cum sit vas repletum vitiorum spurcitia, ea, quæ
" ipsius infecerunt animum, putat in aliis criminum
Laudari a reprobo vituperium est et e converso. " desævire[4] tormenta; ex quo cum malorum obprobria
" laudem, laudes quoque obprobrium resonent, a viri,[5]
" cujus omnis fere lingua clamat infamiam, suggillationi-
" bus impeti eligimus multo fortius quam laudari. Sed
" forsan maculam opinionis suæ his credit abolere
" convitiis; quia se dum [apud] Viterbium moraretur
" inficiens, a facie hostium ecclesiæ non verecundus
Formidolositas reprehensibilis. " aufugit, et ad defensionem suorum fidelium quos
" ipsius hostes in oculis ejus obsederunt, terram nullo
" prohibente vastantes,[6] affirmans suum per nos ad
" illos interdici progressum, imperialis honoris pro-
" digus sed timore prohibitus, non accessit; ex
" eo innocentiam nostram accusans, quod ad evit-
" anda hujusmodi guerrarum dispendia nuntium a
" latere nostro non misimus. Sed nec mirum, cum
" eo tempore status ecclesiæ multiplici fuisset perse-
" cutorum afflictione turbatus. Venimus autem ad
" civitatem Castellanam,[7] cujus cives se illi, violato

[1] *interdicto*] interdicti, B.
[2] *lata*] latam, B.
[3] B. ins. *alii*.
[4] *desævire*] des'vire, B.
[5] *viri*] viro, B.
[6] *vastantes*] vastarent, B.
[7] *i.e.*, Città di Castello.

" sacramento fidei, ecclesia ignorante prodentes, nullum A.D. 1239.
" jus ei per hoc in seipsis adquirere, nullum nobis The Pope's letter to the
" circa possessionem, cum jurisdictionem civitatis et English bishops
" civium quasi possideret ecclesia,[1] prodendo, potue- against the
" runt præjudicium generare. Quia illis,[2] a quibus alteri emperor.
" potius quam sibi possidentibus non requiritur, posses-
" sionis initium leges possessionum evertere et extra-
" neis jura[3] conferre nequivit possessorum. Necnon qui
" de reddendis possessionibus ecclesiæ Romanæ ad
" eum pertinentibus pluries juramentum præstiterat,
" satis improvide a nobis videbatur petere, quod non
" poterat absque perjurio retinere. Nec credi debet *Argumentum redargutionis.*
" in hoc, nos, sibi omnimodam coram arbitris vel alio
" modo justitiam exhibere paratos, fratrum nostrorum
" despexisse consilium, quod, nuntiis ejus inceptum
" judicium recusantibus prosequi, non fuerat requiren-
" dum; quin potius hanc petitionem ea duntaxat
" fraude intentasse proponitur, ut sic ei obloquendi de
" ecclesia et pacem inter ipsam et eum initam irri- *Reprehenditur epistola imperatoris mordax nimis.*
" tandi occasio præberetur. Illud quidem, quod super
" facto imperii inter cætera sua detestabilis testatur
" epistola, noster edisserit his literis calamus, ut quo
" pluribus ejus fictio cognita fuerit, eo fortius ex suo
" maneat commento confusus; dum de nobis obtrectat
" quod ad nostram translato notitiam eum ad recupe-
" randa jura imperii cum multis bellatorum intrare
" milibus Lumbardiam, sibi ne Ytaliam intraret arma-
" tus et de negotio Lumbardorum in nos præcise
" compromitteret, Apostolico scripto mandavimus, ut
" illud perpetuo suspendere, vel jus imperii libere
" suffocare possemus, contra ipsum venerabilem fratrem
" nostrum Penestrinum episcopum, per quem ejus
" vacuaremus propositum, transmittentes,[4] ei impedi- *Reprehensio de jure imperii*
" mentis clandestinis per legatos et literas nostras per

[1] *ecclesia*] ecclesiam, B.
[2] *illis*] illi, B.
[3] *jura*] jure, B.
[4] *transmittentes*] transmittes, B.

A.D. 1239. The Pope's letter to the English bishops against the emperor.

" orbem undique procuratis. Iste vero cui, ne veri-
" tatem fateri aut enarrare possit, judicium a divina
" forsan est indignatione negatum, sicut obtrectationes
" personæ nostræ non verecundatur ex falsis assumere,
" sic et excusationes suas ex similibus propositionibus
" non veritus ordinare, se per nuntios suos, venera-
" bilem fratrem nostrum Panormitanum archiepiscopum
" et quosdam alios ad Apostolicam sedem missos,
" devotionem omnimodam super ecclesiastica libertate
" et reformandis ecclesiæ et imperii juribus optulisse,
" nosque id attemptantes et promittentes a quolibet [1]
" ipsius impedimento cessare, nuntiis suis ad eum
" redeuntibus, dilecto filio Gregorio de Monte Longo,
" notario nostro, in suorum eversionem fidelium, lega-
" tionis officium commisisse asserit; ipsoque nihilo-
" minus præfatos archiepiscopum et alios nuntios suos
" ad sedem Apostolicam remittente et offerente satisfac-
" tionem omnimodam, nos eum, contradicente saniore [2]
" parte fratrum nostrorum, contra traditiones sanc-
" torum patrum et solempnem morem ecclesiæ, injuste
" excommunicasse falso concludit; pro sua confusione
" subjungendo, nos beati Petri vicarium non habere
" ligandi solvendique potestatem, quasi velit asserere
" nos concessa Apostolorum principi carere clavium
" potestate. Quæsumus igitur, libram rationis assu-
" mite et in ea perpendatis [3] prædictum F[retheri-
" cum] contra ecclesiam, excessibus et beneficiis, quæ
" ab ea recepit, appensis; clarius videte quod licet
" draco iste, qui ad illudendum nobis formatus et in
" *escam populo Æthiopum datus* existit, aquas perse-
" cutionum in subversionem ecclesiæ ex ore quasi
" fluvium miserit, Apostolica tamen sedes ipsius ne-
" quitiam inæstimabili beneficiorum misericordia supe-
" ravit. Nam eum olim ab annis teneris illorum

quod illud nitebatur Papa suffocare et conculcare.

De hoc ante dicitur quod contra sollempnem morem ecclesiæ die Palmarum excommunicatus est imperator.

Ps. lxxiii. 14.

Recordatio beneficiorum quæ ecclesia aliquando imperatori impendit.

[1] *quolibet*] c'libet, B.
[2] Par. ins. *vel* –*i* above this
[3] B. ins. *per*.

" morsibus, qui terram[1] ejus et sanguinem sitiebant, in A.D. 1239.
" lacuna confusionis expositum, parentum et amicorum The Pope's letter to the
" solatio penitus pæne nudum videns mater ecclesia, English bishops against the
" protinus circa ipsum nutricis et bajulæ officium emperor.
" executa, illum pallio Apostolicæ sedis operuit, de
" laqueo venantium eripuit, multis laboribus et ex-
" pensis ad regni solium et coronam imperii sullimavit.
" Insuper hoc ei fecisse modicum reputans, et sibi
" Jerosolimitanum subici regnum, et illum undique
" per orbem exaltare procurans, licet ab eodem multi- *De eo quod Henricus filius imperatoris patrem aliquando expugnavit.* f. 127 *b.*
" plici se læsam afflictione doleret, a paucis tamen
" retroactis temporibus, contra Henricum natum ejus,
" qui partem non modicam Alamanniæ ejus juris-
" dictioni subtraxerat, potenter astitit, et[2] afflictorum
" sibi per eum oblita vulnerum, ipsum de novo quasi
" in imperatorem erigens, Theutoniam Apostolicis literis
" ipsius desiderio reformavit, his et aliis, quæ non *Improperium cynicum et mordax.*
" sufficimus recordari, beneficiis ipsius construens mu-
" nimenta decoris; sed iste baculus impiorum, terræ
" malleus, universam conturbare terram, regna conte-
" rere,[3] et orbem desertum ponere cupiens, libertatem
" ecclesiasticam in dicto regno Siciliæ in obprobrium
" servitutis extremæ deducens, et ecclesias quas, ut
" earum tenęritudine suum ventrem impleret, quasi
" jam penitus exossavit, sordibus, oneribus, et angariis
" opprimens, eas bonis sacris, deputatis sanctorum
" usibus, spoliavit, personas ecclesiasticas carceri man-
" cipavit, ipsosque in examine vetito actiones sus-
" cipere, tallias solvere, et bona ecclesiastica, ut se a
" vexationibus redimant, exhaurire, et postremo exu-
" lare coartat. Ecclesias pastorum solatio viduatas *Reprehensio communis imperatorem tangens et regem An-*
" non permittit sibi sponsum eligere, viduitatis vesti-
" menta deponere, donec alicujus adulterinis amplexi-
" bus per compulsionem extiterint copulatæ. De

[1] *terram*] carnem, C.

[2] B. ins. *in*. The copy in Mansi has *inflictorum*.

[3] *conterere*] vel concutere, Par., above the line.

A.D. 1239. The Pope's letter to the English bishops against the emperor.

" Christianorum habitaculis construens mœnia Babi-
" lonis, et ædificia, in quibus divinum nomen excolitur,
" illuc transferens ubi Makomethus perditus adoratur,
" turbis undique collectis, Crucifixi fidem et nomen
" publice prædicari in eodem regno prohibuit. Re-
" cuperationem Terræ Sanctæ et negotium impediens,
" ad ejus consummationem de bonis suorum fidelium
" conferri interdixit. Contra juramentum pristinum
" et pacis inter ipsum et ecclesiam reformatæ fœdera,
" nobiles privatos castris et aliis bonis suis, uxoribus
" et liberis captivatis, loca sua proscriptos relinquere,
" domicilia in aliorum transferre coloniam, nutritos in
" croceis amplexari stercora, et ad extremam cogit
" inopiam devenire. Necnon dum afflictione[1] comprimit
" simili pauperes, id tanto fortius Deo displicere puta-
" mus, quanto verius ipsos credimus innocentes. Quid
" plura? Baronibus, militibus, et aliis hominibus
" ejusdem regni Siciliæ ad fortunam et conditionem
" servorum inaudita crudelitate[2] redactis, jam pro ma-
" jori parte ipsius regni habitatores non habent de
" proprio unde stramine vili quiescere, nuditates suas
" rudi sacco contegere, vel ventrem pæne possent
" miliatio saturare. Cumque ululatus et clamores
" dictorum ecclesiarum et hominum a tempore dicti
" H[onorii] prædecessoris nostri ecclesiæ aures continua
" deploratione pulsassent, et jam vix possemus eos
" absque læsione conscientiæ sub dissimulatione trans-
" ire, ipsum super correctione dictorum scelerum non
" semel, sed pluries, nuntiis et literis nostris monuimus,
" ac longa patientia temporibus expectavimus retro-
" actis, si forsan oculos suos ad cælos erigens, [ex]utus
" *veterem novumque indutus hominem*, manus suas a
" tanta perpetratione facinorum cohiberet. De petita
" insuper emendatione dubii adhuc, volentes statum
" ejus prospero processu gratulari, eo Lumbardiam cum

gliæ. Sed regi licet illicitum ignoratur qua ratione.

Exequitur oppressiones Siculorum, immemor oppressionum Anglorum etiam religiosorum.

Eph. iv. 24.

Expectatio humiliationis imperialis, sed frustra.

[1] *afflictione*] afflictionem, B. | [2] *crudelitate*] credulitate, B.

" armis intrante, mandavimus, ut in locis pro qua- A.D. 1239.
" cunque causa interdicto subjectis ipso præsente The Pope's letter to the English bishops against the emperor.
" interdictum minime servaretur, et eundem F[rethe-
" ricum] nostris literis admonentes, ut, ne crucis nego-
" tium, quod ad utilitatem ecclesiæ, imperii, et totius
" populi Christiani fuerat ordinatum, impediri valeret,
" præcise in nos compromitteret, ne, si contra Lum-
" bardos armata manu procedens tantam daret ex-
" empli perniciem, præsumeretur a pluribus quod
" cæteros ecclesia fefellisset. Cæterum, quia redinte- *Desideravit Papa ut pacifice imperator intrasset Lumbardiam in amore vincens rebelles. Sed legimus quod Jesus non se credebat Judæis cum nosset omnes.*
" grare scissuras scismatis nostro incumbit officio ser-
" vitutis, pro sedanda[1] imperii et Lumbardorum dis-
" cordia, Penestrinum episcopum, commisso sibi lega-
" tionis officio, illa consideratione potissime duximus
" destinandum, ut sibi et quibuscunque discordantibus
" minori haberetur ratione suspectus, quo suis actibus
" minus firmamenti odii vel amoris ingereret, qui a
" mundo et carne ex susceptione sanctæ religionis
" abstractus in divini amoris altitudinem evolasset.
" Noster sibi destructor respondeat quod ex hoc nobis
" et eidem episcopo poterit [imputari], si Placentiæ
" inter patres, filios, affines, consanguineos, et ger-
" manos ordinata concordia, eo præsente et protestante
" quod id salvis honoribus et juribus imperatoris et
" imperii et quorumlibet aliorum fieret, consumma-
" tionem accepit. Quinimmo idem blasphemus intelli-
" gat sibi ad infamiam merito reputari, quod cum ad
" ipsius et nuntiorum suorum instantiam venerabilem
" fratrem nostrum Ostiensem[2] episcopum, filium[3] nos-
" trum T[homam] tituli Sanctæ Sabinæ presbyterum
" cardinalem, pro pace juxta formam ab eisdem nun-
" tiis inter Lumbardos et imperium reformanda, ad
" partes misissemus easdem, idem, dictis legatis pe-
" tita et ampliora adimplere paratis, et delusis nobis,

[1] *sedanda*] sedando, B.

[2] Rinaldo Conti, afterwards Pope Alexander IV.

[3] Thomas of Capua.

A.D. 1239. The Pope's letter to the English bishops against the emperor.

" reformationem pacis per ipsos noluit acceptare. " Ecce, nunc intelligite, qualiter imperii jura con- " culcavimus. Ex præmissis advertite qualiter hic " a nobis fuerit impeditus, quod longo et inani labore " suos et suorum humeros decrevit prius conteri " quam passus extiterit per nos jura imperii re- " formari. Præterea idem, illatis ecclesiæ non conten- " tus injuriis, data quibusdam rebellibus nostris non " modica summa pecuniæ, seditionem contra nos " in urbe molitus est pluries commovere, ut nobis et " fratribus nostris a sede nostra repulsis et concusso " capite, fidei quod super ædificavit Dominus, im- " pulsu ejusdem F[retherici] rueret leviori; Ferrariam " et quasdam alias terras ecclesiæ, in Lumbardiam " contra juramentum præstitum temere veniens, occu- " pavit. Super quo et aliis credens detinere inanibus " verbis, dictos Panormitanum archiepiscopum et alios " nuntios suos cum literis de credentia ad nostram " duxit præsentiam destinandos. Quibus offerentibus " nobis satisfactionem super præmissarum offensarum " emendatione venerabilem, ante et post ipsorum a " curia nostra recessum, terram Sardiniæ et Mæssani " Lunensis diocesis occupare, ad Romanam ecclesiam " pertinentes, non omittens, ipso facto, ne ultra ejus[1] " expectaremus correctionem, edocuit, ac non debere " fidem sibi vel suis nuntiis adhiberi operis evidentia " demonstravit. Ex quo id solum in conscientia sua " legens, quod cor ejus ad conterendas ecclesias et " catholicam fidem dirigitur, de nobis, quibus se jam " quocunque fraudis vellere occultare non potest, non " immerito suspicatur, quod ipsius potentiam habentes " justa[2] ratione suspectam, cum melius sit ante tempus " occurrere quam post afflicta vulnera remedium in- " venire, ad avertendas suorum progressuum semitas " officium legationis dicto notario commisimus; quod

Imperium quod paravit movere seditionem.

De occupatione Sardiniensis insulæ.

---

[1] *ejus*] ei, B.

[2] *justa*] justitia, B.

" nequaquam juxta ipsius suspicionem id fecimus, sed A.D. 1239.
" ut per eum bellorum cladibus, animarum corporum- The Pope's letter to the
" que periculis obviare possemus. Ex præmissis igitur English
" et aliis nequeuntes de ipsius correctione sperare, et bishops against the
" dolentes nos ejus promissionibus totiens et totiens emperor.
" fuisse delusos, præfatum F[rethericum], de fratrum *Desperatio emendatio-*
" nostrorum consilio, sententia excommunicationis dux- *nis.*
" imus innodandum. Quanquam ex hoc perditum in-
" tellectum resumere et coram Deo potius humiliari
" deberet, eo tamen amplius inde furens, quo jam suam
" confusionem agnoscens fortius veretur, ut ecclesiæ
" obstetricante manu educatur colubris tortuosus, nos
" ex personæ nostræ meritis indignos asserens qua-
" libet officii auctoritate Papalis, per nos prædicta sen-
" tentia minime potuisse [astringi] suis præsumptuose
" literis asserit; et nos, qui temporibus nostris patri-
" monium ecclesiæ per gratiam Dei non modice am-
" pliavimus, super dilapidatione bonorum ecclesiastico- *Excusatio de dilapidatione.*
" rum, dispensationum processu, receptione munerum, et
" avaritiæ vilitate redarguit. Ac contra eum, ex illo
" quod contrahendis inter neptem nostram et naturalem
" ejus filium sponsalibus petitum subtraxit assensum,
" [nos] provocari falso confingit;[1] illud apertius mentiens,
" quod Longobardis contra eum et imperium corporale
" præstiterimus sacramentum, seu quod totius orbis
" decimas, Terræ Sanctæ utilitatibus reservatas, con- f. 128.
" vertere promiserimus in ejus compendium, si arbitrio *Quomodo decimæ sunt concessæ.*
" nostro negotium exponeret Longobardorum. Fate-
" mur autem nos defectu meritorum nostrorum indigne
" Christi esse vicarium; fatemur nos oneri tanto in-
" sufficientes existere, quod humana conditio non potest
" absque divino suffragio supportare; nihilominus
" tamen, vices nobis commissas, prout melius nostra
" permittit fragilitas, exequentes, secundum quod loco-
" rum, temporum, personarum, et negotiorum qualitas

[1] *confingit*] consurgit, B.

A.D. 1239. The Pope's letter to the English bishops against the emperor.

" et natura requirunt, disponenda disponimus, et cum
" excellentibus personis pure et secundum Deum, cum
" necessitas id exposcit, de nostræ potestatis plenitu-
" dine dispensamus. Veruntamen non est dolor quod
" sic profundo gladio ejus feriat animum, sicut, dum
" terminos regum transgreditur, nec potest aggredi
" officia sacerdotum. Propter quod idem qui pro auri
" fame dictum regnum Siciliæ jam redegit in cinerem,

Ridiculosa reprehensio de simonia.

" credens ex se, qui omni tempore vitæ suæ paucis pure,
" pluribus vero justitiam precii venalitate corruptus
" exhibuit, quod in persona sua resuscitans magnum
" Symonem luto temporalium maculare possit ecclesiæ
" puritatem, ut sic in spiritualibus grassari et in suis
" permitteretur sordibus remanere, murum integritatis
" ecclesiæ multis, et specialiter oblatione castrorum, ac
" parentela inter suos et nostros [1] contrahenda, pro qua
" nos per quosdam magnos prælatos et nuntios suos
" pluries requisivit, temptavit infringere. Nunc vero
" quia id nulla instantia, nulloque ingenio, sicut est
" in curia nostra quasi notorium, a nobis potuit op-
" tinere, quin potius se cum suis perditioni relictum
" artium suarum fallaciis in pejus proficere jam agnoscit,
" quasi nesciat ultra quid faciat, se ipsum mendacio
" suo in aliorum detractione deturpat, more meretricis

Exemplum de Egiptiaca meretrice. Gen. xxxix.

" Egiptiacæ, quæ Joseph invitavit ad stuprum et ab
" ipso contempta apud virum suum volens accusavit
" invitum. Unum quidem est de quo, etsi pro homine
" perdito sit dolendum, lætari non modicum [et] Deo
" regratiari debetis, quod volente Domino, [Qui] diutius
" occultari non patitur umbram mortis, iste qui gaudet
" se nominari præambulum antichristi, non expectans
" propinquum suæ confusioni judicium, manibus propriis

Cf. Ezech. xii. 5.

" effosso suarum abominationum pariete, per dictas
" literas ejus suarum producit in lucem opera tenebra-
" rum, in eis constanter proponens quod per nos tan-

Papa imperatori imponit

[1] *nostros*] nostra, B.

" quam Christi vicarium vinculo excommunicationis A.D. 1239.
" astringi non potuit. Sicque affirmans non esse apud *hæresim, eo quod dixerit quod ratione personæ, non Papalis officii, minime timenda est ipsius sententia.*
" ecclesiam a Domino beato Petro et ejus successoribus
" ligandi atque solvendi traditam potestatem, dum
" hæresim asserit, proprio sibi argumento concludit,
" consequenter ostendens quod male sentiat de cæteris
" fidei orthodoxæ articulis, dum ecclesiæ, super quam
" fides fundata consistit, auferre nititur, concessum verbo [1]
" Dei privilegium potestatis. Sed quia minus bene ab
" aliquibus credi possit quod se verbis illaqueaverit
" oris sui, probationes in fidei victoriam sunt paratæ,
" quod iste rex pestilentiæ a tribus baratatoribus, ut
" ejus verbis utamur, scilicet Christo Jesu, Moyse, et
" Machometo, totum mundum fuisse deceptum, et duo-
" bus eorum in gloria mortuis, ipsum Jesum in ligno
" suspensum manifeste proponens, insuper dilucida [2]
" voce affirmare vel potius mentiri præsumpsit, quod
" omnes fatui sunt qui credunt nasci de Virgine Deum,
" Qui creavit naturam et omnia, potuisse; hanc hære-
" sim illo errore confirmans, quod nullus nasci potuit,
" cujus conceptum viri et mulieris conjunctio non præ-
" cessit; et homo debet nihil aliud credere, nisi quod
" potest vi et ratione naturæ probare. Hæc et alia
" multa, quibus verbis et factis catholicam fidem im-
" pugnavit et impugnat, suo loco et tempore, sicut decet
" et expedit, manifeste poterunt comprobari. Quocirca
" universitatem vestram rogamus, monemus, et horta-
" mur attente in virtute obedientiæ per Apostolica scripta
" districte præcipiendo, quatinus, ne dictus F[retheri-
" cus] corda fidelium fallacibus verbis subvertere, vel
" contagione sua possit quomodolibet gregem Domini-
" cum maculare, clero et populo vobis subditis supra-
" dicta plene ac fideliter exponatis. Datum Laterani, Lateran, 21 May.

---

[1] *verbo*] verbum, B.

[2] *dilucida*] B. has *delucida*, with *vel i* above the *e*.

A.D. 1239. " duodecimo kalendas Junii,[1] pontificatus nostri anno " decimo tertio."

The letter sent also to the king.

Clausula suprascripta mittitur domino regi cum literis præcedentibus; " Quocirca serenitatem regiam " monendam duximus et hortandam, quatinus supra- " dicta tibi facias diligenter exponi, ne regalis inno- " centiæ puritas possit verbis fallacibus maculari." Datum ut prius.

Quod credibilis facta foret hæc epistola nisi essent Romani infames ex suis factis.

The character of the Roman court for avarice prevents this letter from having its full effect.

Hæc igitur et divulgata, et multis regibus ac principibus et magnatibus mutatis tantum titulis transmissa per orbem, timorem et horrorem necnon admirationem cordibus fidelium incusserunt, et imperialem epistolam suspectam, licet probabilia contineret, reddiderunt; unde corda multorum qui prius cum alterutro steterant fluctuantia reddiderunt. Et nisi Romana avaritia devotionem populorum a domino Papa plusquam expediret ac deceret avertisset, totus mundus hac epistola exasperatus in imperatorem, quasi in manifestum hostem ecclesiæ et Christi inimicum, graviter et unanimiter insurrexisset. Sed proh dolor! multi filii a patre suo Papa avulsi sunt, et imperatori adhærentes asserebant quod odium inexorabile inter eos jam induratum prædicta jurgia et invectiones excogitatas excitabat. Et injuste improperat dominus Papa quod eundem F[rethericum] dilexerit et promoverit in novitate creationis suæ; hoc enim totum factum est in odium Othonis, quem ecclesia adjutorio Fretherici usque ad mortem persequebatur, quia dispersa imperii secundum sacramentum suum viriliter congregare cœpit,

The church had only helped Frederick because she hated Otho.

[1] *Junii*] Sic, probably an error for *Julii*. See Potthast, Regesta Pont. (10766), p. 911.

sicut qui præsens est imperator Frethericus facere pro- A.D. 1239.
ponit. Unde hoc faciendo Frethericus militavit ecclesiæ et plus tenetur ecclesia Romana ipsi, quam imperator ecclesiæ Romanæ rationabiliter teneatur obligatus. Sentit ecclesia occidentalis, præcipue tamen religiosorum, et præ omnibus aliis devotissima Deo Anglicana ecclesia, oppressiones Romanorum cotidianas, nec adhuc unquam pressuras sensit imperiales. Addiditque populus; "Quid sibi vult istud? Retroactis temporibus Remarks of the English people.
" imposuit Papa imperatori, quod ipse Machometo legi-
" que Sarracenæ plus consensit, quam Christo vel legi
" Christianæ; nunc autem in sua invectiva epistola
" imponit eidem, quod tam Machometum, quam Jesum
" vel Moysen, quod horribile est recitare, vocat bara-
" ta[to]rem.[1] In epistolis suis humiliter de Deo scribit
" imperator et catholice, nisi tantum quod hac ultima
" Papali personæ derogat, non officio, nec publice præ-
" dicat, nec procaciter sustinet quicquam hæreticum
" ut novimus adhuc, vel profanum, non usurarios nobis
" misit vel raptores reddituum." Et sic ortum est jam scisma in populis formidandum.

De Roberto de Tuenge milite et literis Papæ, quas contra opinionem multorum viriliter impetravit.

Sub eisdem temporibus, quidam miles de partibus Affair of Robert Twenge and the church of Kirkleatham in Yorkshire.
aquilonaribus Angliæ oriundus, summo nisu renuens colla jugo subdere Romanorum, super patronatu cujusdam ecclesiæ ad eundem militem spectante, in quam ecclesiam per archiepiscopum Eboracensem manus cupiditatis injecerant Romani, Romam adiit. Et cum gravem super hoc coram Papa querimoniam reposuisset, sub hac forma subscripta meruit literas impetrare. Per quod conici potest, qua devotione viros diligit ecclesiasticos, a quibus impune licet sua ecclesiastica bona [rapere], pia patrum intentione collata et in sus-

[1] *baratatorem*] baratazarem, C.

A.D. 1239. tentationem pauperum provisa, Romana[1] ecclesia, semper hians, semper importuna.

Ipsis[2] quoque temporibus, comites et barones et alii magnates Angliæ, ad quos ab antiquo jus patronatus ecclesiarum spectare dinoscitur, dolentes se privari sua libertate, et per cupiditatem Romanæ ecclesiæ jure conferendi ecclesias enormiter privari, et alienigenas præcepto Papali illis ditari, quorum personas et conditiones penitus ignorabant, licet sero domino Papæ scripserunt; et ipsam epistolam [miserunt] per dictum Robertum de Tuinge militem, qui, per eandem violentiam privatus jure suo super patronatu ecclesiæ de Luhumum[3] in diocesi Eboracensi,[4] conquestus est graviter nobilibus regni, quia archiepiscopus se asseruit nihil posse vel contra Romanam ecclesiam velle recalcitrare. Ipse igitur Robertus Romanam curiam non segniter adiit, hanc epistolam ex parte magnatum Angliæ præsentans.[5]

Letter to the Pope from some of the English nobles to complain of this.

" Excellentissimo patri et domino G[regorio], Dei
" gratia summo Pontifici, devoti sui de Cestria et de
" Wyncestria etc.[6] salutem, reverentiam, promtam et[7]
" paratam, si placet, devotionem. Mergente jam navi-
" cula nostræ libertatis, progenitorum nostrorum san-
" guine subacta, prorumpentibus in nos plus solito
" perturbantium procellis, dormientem Dominum in
" navicula Petri cogimur excitare, acclamantes jugiter
S. Matt. viii. 25. " et una voce, *Domine salva nos, perimus;* ut, cum
Ps. xcvi. 2. " *judicium et justitia sint correctio sedis ejus,* unicui-
" que nostrum jus suum tribuat et conservet illæsum,

[1] B. repeats *diligit.*

[2] This paragraph and the following letter are inserted in the margin.

[3] This place is most probably *Kirkleatham,* near Redcar. See Kirkby's Inquest for Yorkshire (ed. Skaife, Surt. Soc., 1867), pp. 131, 136, 238, 328.

[4] C. ins. *qui vero.*

[5] C. ins. *in forma subscripta.*

[6] *etc.*] Sic., probably meaning *comites.* If so, *Cestria* is an error, or the letter belongs to an earlier year, as John le Scot, earl of Chester, died in 1237 (above, p. 394,) without male issue, and no one at this time held the title. The earl of Winchester was Roger de Quinci.

[7] *et paratam*] om. C.

" ne si secus fieret, corruente caritate devotioneque A.D. 1239.
" deleta, provocarentur filii contra patris viscera, et Letter to the Pope from some of the English nobles, respecting the rights of patrons.
" mutuæ dilectionis affectus subintroducta injuria pe-
" nitus evanesceret. Cum igitur, sanctissime pater, a
" prima Christianitatis fundatione in Anglia tali fuerint
" hactenus progenitores nostri gavisi libertate, quod,
" decedentibus ecclesiarum rectoribus, ecclesiarum pa-
" troni personas idoneas eligentes ad easdem diocesanis
" præsentaverunt, ab eisdem ecclesiarum regimini præ-
" ficiendas; verum vestris temporibus, de conniventia
" vestra vel voluntate nescimus, talis contra nos in-
" valuit adversitas, quod, decedentibus ecclesiarum
" rectoribus, quidam executores vestri, ad hoc dati,
" ecclesias de patronatu nostro passim conferunt, in
" nostræ præjudicium libertatis et in eminens pericu-
" lum juris patronalis, licet super hoc pridem cautione
" literarum Apostolicarum nobis prospexeritis, conti-
" nentium quod, decedentibus ecclesiarum personis
" Ytalicis vel Romanis, auctoritate provisionis vestræ
" in ecclesiis promotis, licite possemus personas idoneas
" præsentare; cujus oppositum videmus cotidie deman-
" dari, de quo plurimum miramur, cum non debeat
" *ab uno et eodem fonte aqua dulcis et amara* defluere; S. Jac. iii. 11.
" sane licet hæc contra nos sit communis pestis intro-
" ducta, pro qua *contentiones, æmulationes, iræ, rixæ,* Gal. v. 20.
" nec non et cædes hominum poterunt fortassis exo-
" riri, unius tamen comparium nostrorum afflictionem
" exempli gratia producere decrevimus in medium, ut
" quod circa eum et juris sui patronalis pericula hac-
" tenus est improvide procuratum, auctoritate vestra,
" si placet, revocetur in irritum. Cum igitur Robertus
" de Twenge patronus ecclesiæ de Luthune, decedente
" N. Ytalico, ejusdem ecclesiæ rectore, personam ido-
" neam præsentasset ad eandem, obstante mandato ves-
" tro, distulit ipsum admittere dominus Eboracensis;
" licet contra personam præsentatam nihil inveniret
" quod obsisteret, sed solam inhibitionem vestram

A.D. 1239. " prætenderet. Verum, cum in incendio vicinæ domus
" nostrorum immineat periculum, vobis tanquam patri
" supplicamus, quatinus tam prædictum Robertum
" quam nos omnes et singulos prædicta libertate præ-
" sentandi clericos nostros ad ecclesias nostras vacantes
" libere uti permittatis, injungentes prædicto archi-
" episcopo, quod J. clericum ad prædictam ecclesiam
" ab eodem præsentatum, pro quo etiam preces effun-
" dimus devotas, præsertim cum sit negotiis regis et
" regno nostro necessarius, nisi aliquod canonicum
" obstiterit, non obstante priori mandato vestro, ad-
" mittat, ut ex hoc nos ad propensiorem devotionem
" et famulatum ecclesiæ provocetis; ne cum sit jus
" advocationis pars laicorum feudorum nostrorum pro
" quibus domino nostro militamus, cogamur illius in-
" vocare subsidium, qui jura et libertates laicorum
" protegere tenetur et confovere. Valete."

" *Literæ*[1] *Papales.*

f. 128 *b.* Letter of Gregory IX. to Richard of Cornwall and the English barons confirming the rights of lay patrons over their benefices.

" Gregorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis
" filiis, nobilibus viris, R[icardo] comiti Pictaviæ et
" Cornubiæ, et baronibus Angliæ, præsentes literas
" inspecturis, salutem et Apostolicam benedictionem.
" Cum ex operibus nostris, quæ plenum perhibent
" testimonium veritati, sit liquidum universis, quod
" nos personam carissimi in Christo filii nostri, illus-
" trem regem et reginam inter alios reges et principes
" orthodoxos et regna, in quibus nomen colitur Christi-
" anum, in caritatis visceribus specialiter gerimus,[2] et
" pacem ac tranquillitatem eorum propensius affecte-
" mus,[2] rite præsumi non potest et omnino credi non
" debet, quod nos, quantum cum Deo possumus, agere
" seu tolerare velimus, quod juste possit honorem regiæ

[1] These are only known from this source.

[2] Sic.

" serenitatis offendere aut in eodem regno scandalum A.D. 1239.
" generare. Unde cum intentionis nostræ non fuerit
" nec existat, ut beneficia in regno Angliæ constituta,
" quæ ad præsentationem pertinent sæcularium patro-
" norum, auctoritate nostra cuiquam conferantur, sicut
" ex quibusdam literis nostris, quondam in Angliam
" destinatis, quarum tenorem de verbo ad verbum cel-
" situdini regiæ sub bulla nostra duximus destinandum,
" colligitur evidenter, nos, comperto nuper ex ejusdem
" regis et vestrarum continentia literarum, quod quidam
" prædicti regni miles in ecclesia de Luhune, Ebora-
" censis diocesis, quam olim cuidam de partibus nostris
" clerico, ignorantes quod præsentatio ad laicum per-
" tineret, contulisse dicimur, jus optinet patronatus,
" prælibati regis et vestris precibus inclinati, conces-
" sionem eandem auctoritate Apostolica revocamus ;
" venerabili fratri nostro archiepiscopo Eboracensi nos-
" tris dantes literis in mandatis, ut eum, quem dictus
" miles ad præfatam ecclesiam duxerit præsentandum,
" admittat et instituat in eandem, prout pertinet ad
" eundem, diuturnitate temporis, cum per ipsum minime
" steterit, non obstante, dummodo aliud sibi rationa-
" bile non obsistat ; tenore præsentium districtius in-
" hibendo, ne alicui de cætero liceat ecclesias regni
" prædicti, in quibus laici sunt patroni, præter eorum
" assensum, Apostolicæ sedis auctoritate conferre. Da-
" tum," etc.

Idem legato.

" Gregorius episcopus, servus servorum Dei, legato Letter of Gregory IX. to the legate Otho to the same effect.
" salutem. Ad tuam volumus notitiam pertinere, quod
" cum intentionis nostræ non fuerit nec existat, ut
" beneficia regni Angliæ, quæ ad præsentationem sæcu-
" larium pertinent patronorum, auctoritate nostra cui-
" quam conferantur, nos, nuper ex carissimi in Christo
" filii nostri regis illustris et nobilium virorum comitum
" et baronum Angliæ insinuatione comperto, quod qui-

A.D. 1239. " dam regni Angliæ miles in ecclesia de Luhune, Ebora-
" censis diocesis, quam olim cuidam de partibus nostris
" clerico, ignorantes quod præsentatio ad laicum perti-
" neret, contulisse dicimur, jus optinet patronatus, regis
" et nobilium eorundem precibus inclinati, concessionem
" eandem auctoritate Apostolica revocantes, venerabili
" fratri nostro archiepiscopo Eboracensi nostris dedimus
" literis in mandatis, ut eum, quem dictus miles ad
" præfatam ecclesiam duxerit præsentandum, admittat
" et instituat in eandem, prout pertinet ad eundem;
" diuturnitate temporis, cum per ipsum minime steterit,
" non obstante, dummodo aliud sibi rationabile non ob-
" sistat; districtius inhibendo, ne alicui de cætero liceat
" ecclesias regni prædicti, in quibus laici sunt patroni,
" præter eorum assensum, Apostolicæ sedis auctoritate
" conferre. Datum," etc.

Prosecutio materiæ.

Dangerous state of the world.

Per hæc et his similia perpendi potest in libra rationis evidenter, quanti in his temporibus mundi senescentis constet juris rigor et ecclesiæ reverentia et pietas religionis. Solum enim datæ sunt in direptionem et prædam possessiones personarum ecclesiasticarum et imbellium religiosorum. Jamjam igitur in antiquum chaos mundus ruere comminatur.

Quomodo congregati sunt omnes nobiles crucesignati Franciæ super Rodanum deliberaturi de arripiendo itinere suo.

The crusaders at Lyons hindered by the Pope.

Per idem tempus congregati sunt nobiles crucesignati Franciæ et adjacentium provinciarum in civitate nobili super Rodanum fluvium sita, quæ dicitur Agauno[1] vel Lugdunum, vulgariter vero Liuns, ut ibidem de assumendo itinere suo diligenter contrectarent. Et dum

[1] *Agauno vel Lugdunum*] In the margin. The text has Agauno, with Lugdunum interlined above it.

conciliarentur, ecce ex parte domini Papæ nuntius desti- A.D. 1239.
natus festinanter, qui sicut antea omnes ad proficiscendum urgenter stimulavit et stimulando persuasit, sic vice versa omnes, ne iter arriperent, dissuasit, et ex parte domini sui Papæ, [ut][1] ad propria quisque propere remearet, et autenticum domini Papæ super hoc monstravit universis. Ad hoc unanimiter responderunt; ‘ Unde hæc in Romana curia et in Papa multiplicitas? “ Nonne nobis hic terminus, hic locus, per legatos et “ Papales prædicatores[2] multo tempore transacto præ- “ fixus est ad transitum? Secundum dicta et pro- “ missiones prædicatorum ad iter pro Deo succingimur; “ victualia et arma et quæque nobis profecturis neces- “ saria paravimus; terras nostras cum omni suppellec- “ tili nostra et domibus vel impignoravimus vel ven- “ didimus; amicis nostris valediximus; thesauros[3] nostros “ in Terram Sanctam præmisimus; adventum nostrum “ prænuntiavimus; portui appropinquavimus; et nunc “ ad negotium Crucifixi impediendum, mutatis verbis, “ insurgunt pastores nostri?” Et non modicum indignati pæne insurrexerunt in nuntium Papæ, si non prælatorum discretio furorem populi temperasset.

Prosecutio.

Nec mora, domini imperatoris nuntii, ne inconsulte et festinanter transirent sine ducatu et comitatu ipsius imperatoris, diligenter persuaserunt, literas super hoc imperiales illis directas deferentes. In quarum tenore eleganter et sufficienter excusavit dominus imperator sui transitus omissionem. Unde crucesignatorum miserabilis facta est conditio. Dissipatum est enim consilium eorum, et facti sunt sicut arena sine calce, aut maceria sine cæmento. Redierunt multi ad propria murmurantes et obloquentes, et aliquorum prælatorum falsas assertiones detestantes. Multi vero per maris

Action of the emperor.

Wretched condition of the crusaders.

[1] *ut*] There is an erasure here.
[2] B. repeats *nobis*.
[3] *thesauros*] thavauros, B. C. is correct.

A.D. 1239. The crusaders wait in Sicily.

discrimina intrantes portum Marsaliæ versus Terram Sanctam cum magna desperatione velificarunt, quorum in Sicilia multi, majorum adventum præstolantes, tempus vernum expectarunt. Multi vero ex licentia et benevolentia imperatoris, per litora maris, Ytalicos sinus a sinistris relinquentes, partes petierunt Brundusinas.

De congregatione episcoporum Londoñiis quos legatus pro procurationibus habendis convocavit.

Meeting of the bishops in London, 31 July.

Eodem quoque tempore convenerunt omnes episcopi Londoniis, pridie kalendas Augusti, credentes se cum legato de oppressionibus Anglicanæ ecclesiæ efficaciter tractaturos. Legatus vero, nihil penitus super hoc sollicitus, procurationes ab eis exegit novas et redivivas.

Their answers to the legate's demands.

Cui, habito consilio, responderunt, quod totiens diversis argumentis bona ecclesiæ exhauserat Romana semper hians importunitas, quod exhaustis jam fere omnibus vix poterant respirare vel ad modicum, nec potuerunt ullo modo tales amplius extorsiones tollerare. Et addiderunt; "Quid utilitatis contulit adhuc regno vel ecclesiæ "legati istius superstitiosa dominatio, qui tantum fautor "regis est, ecclesias variis exactionibus [affligens], de "quibus nunc saltem aliquam sperabamus consolatio-"nem? Exhibeat eum, qui eum in regnum suum sine "suorum naturalium consiliis advocavit." Videns igitur legatus talem in multis constantiam, ad humilitatem religiosorum conversus, ab eis pecuniam non minimam extorsit nomine procuratiæ. Solutum est autem concilium non sine querulo murmure prælatorum.

De adventu comitis Flandriæ in Angliam.

Vacat quia offendiculum.

Circa festum vero Assumptionis beatæ Mariæ, venit in Angliam comes[1] Flandriæ, applicans apud Doveram,

[1] Thomas of Savoy.

videlicet Thomas, avunculus reginæ. De cujus adventu cum rex certificaretur, secus[1] quam deceret lætabundus occurrit venienti, præcepitque cives Londonienses in adventu ejus omnes truncos et sterquilinia, lutum quoque et omnia offendicula a plateis festinanter amovere,[2] civesque festivis vestibus ornatos in equis eidem comiti gratanter occurrere faleratis. In quo facto rex multorum[3] sibilum movit et cachinnum. Recedens vero ab Anglia infra paucos dies, quia licentia domini regis Francorum diu non extendebatur, quingentas marcas a rege receptas asportavit, reditumque totidem annuatim, quam sibi attinere jure antiquo, a regio scaccario recipiendum pro homagio suo, absque difficultate vel mora impetravit.

A.D. 1239. Arrival of the count of Flanders in England. f. 129.

His departure.

De prohibitione Papæ ne crucesignati transirent.

Temporibus sub eisdem, dominus Papa dedit in mandatis legato, ut districte prohiberet [crucesignatis], contra propositum terminum a prædicatoribus sibi præfixum et intentionem et spem suam quam ex pollicitis prædicantium præconceperant, ne iter versus Terram [Sanctam] arriperent usque ad vernum tempus et passagium quod est in Martio; sin autem, concessa sibi peccatorum indulgentia non gauderent.

The Pope forbids the crusaders to start.

De consecratione Willelmi de Rale in episcopum Norwicensem.

Anno quidem eodem, Willelmus de Rale,[4] rite in episcopum electus Norwicensem, in ecclesia Sancti Pauli Londoniarum ab Eadmundo Cantuariensi archiepiscopo, præsente infinita prælatorum et magnatum multitudine, munus consecrationis accepit. Cujus cum prænosticum esset, *Gaudium est angelis Dei super uno*

William de Raleigh consecrated bishop of Norwich.

S. Luc. xv. 10.

[1] *secus quam deceret*] written over an erasure.

[2] *amovere*] amoveri, B.

[3] B. repeats *rex*.

[4] *Rale*] Ralegh, C.

A.D. 1239. *peccatore pœnitentiam*, etc., omnes bonam spem de ipso conceperunt ; ut quasi alter Mathæus, qui de theloneo ad apostolatum et evangelii auctoritatem, sic de curiali occupatione ad magnæ sanctitatis culmen subvolaret.[1]

De magna tribulatione comitis Cantiæ H[uberti] quoniam rex ipse tam acriter insurrexit in eundem.

Vacat quia offendiculum.

Charges brought by the king against Hubert de Burgh.

Eodem tempore, videns rex quod venerabilis comes Cantiæ Hubertus jam senuerat, debilitatus infirmitate, gravibus eum circumvenit quæstionibus, exigens districte ab eo infinitæ pecuniæ quantitatem et imponens ei multorum excessuum enormitates ; hac versutia, ut dum penderet talis calumpnia, si forte comes obisset, rex omnes ejus possessiones et bona sua irrevocabiliter infiscaret. Improperando enim imposuit ei, quod nobilem virginem filiam regis Scotiæ, tutelæ suæ commendatam, tempore patris sui proditiose corrupit. Amisit etiam Rupellam et totam Pictaviam, dum cados sabulo plenos ad succursum civitatis et terræ transmissos, pecunia nequiter et furtive subrepta, destinavit inclusis et obsessis regiis militibus, ab Anglia solum consolationem expectantibus. Item, quod castrum Bedefordiæ per proditionem ejus diruit et amisit. Item, quod thesaurum suum, dum ipse rex in custodia ejus fuit, ad suum libitum infideliter tractavit et dissipavit, et in suos usus convertens sibi redditus et terras amplas et opulentas comparavit, de quo thesauro sibi rex ratiocinium fieri exegit. Item, in guerra mota in Britannia contra regem Galliæ, proditione ejus magnum honorem et magnam partem exercitus, teste comite Britanniæ, amisit irrestaurabiliter. Item, de maritagio contracto vel contrahendo inter Ricardum de Clare et M[argaretam] filiam suam clandestino, proditionem magnam domino suo regi fuerit machinatus. Item, matrimonium inter dominum regem et quandam nobilem

[1] *subvolaret*] sufvolaret, B.

mulierem nequiter impedivit, dum clanculo significavit eidem mulieri et suo generi, quod rex strabo et fatuus nequamque fuerat, et speciem lepræ habere, fallaxque fuerat et perjurus, imbellis plusquam mulier, in suos tantum sævientem, et prorsus inutilem amplexibus alicujus ingenuæ mulieris asserendo. Item, forestas suas et nemora, suæ custodiæ deputata, solo tenus explanavit, unde novam de precio exegit rationem. Item, cum aliquando apud Wudestoc commorarentur, ipse comes in regem, cum forte solus fuisset in quadam camera, irruit furiose et truculenter, volens dominum suum regem proditiose ac nequiter cultello, quem tenebat, extracto jugulare, et clamore attonito vix a manibus ejus liberato; unde non tantum laqueo dignum vel suspendio, sed eum dignum distractione asserebat. Cum autem comes H[ubertus] modestius respondisset ad hoc ultimum verbum, quod gravius eum angebat, humilians se regi, ait; "Nunquam pro- "ditor fui vobis vel patri vestro, et hoc nunc per "Dei gratiam in vobis apparet." Ac si diceret; "Si "vos vellem prodidisse, regnum non optinuissetis." Ad omnia autem prædicta per fidelem et idoneum responsalem, Laurentium scilicet clericum de Sancto Albano, qui [1] in omnibus tribulationibus inseparabiliter eidem comiti adhæsit, distincte et articulatim eleganter respondens, omnibus auditoribus ibidem congregatis satisfecit, suam innocentiam demonstrando et sufficienter probando; licet rex cum omnibus prolocutoribus banci, quos narratores vulgariter appellamus, in contrarium niteretur. Veruntamen, ut regius rancor et ira adversus comitem sedaretur, adjudicatum est, ut quatuor castra sua carissima comes regi resignaret, pro bono [2] pacis et pristina caritate reformanda, videlicet Blanchum Castrum et Grosmund [3] in Wallia, et Skenefrith,[4]

A.D. 1239. Charges against Hubert de Burgh.

His answers to the charges.

He resigns four of his castles to the king.

[1] See above, p. 233.

[2] *bono*] bona, B. C. is correct.

[3] Whitecastle and Grosmont in Monmouthshire.

[4] In Monmouthshire

A.D. 1239. et Hafeldiam.[1] Comes vero, cujus fidelitate pristina et probata Anglis est Anglia sæpius reservata, omnem regis ingratitudinem et importunitatem, probra et contumelias, immo etiam omnes impetus fortunæ, æquanimiter ac patienter toleravit. Si [2] quis plene desiderat scire altercationem inter accusantes comitem Cantiæ, dictum scilicet Hubertum, et memoratum magistrum Laurentium de Sancto Albano, inveniet ad hoc signum ☉ in libro Additamentorum.[3]

Quomodo juraverunt comes R[icardus] et magnates Angliæ cruce signati quod iter propositum arriperent.

Many of the nobles meet at Northampton and swear to begin their crusade, 12 Nov.

Sub eisdem diebus, in crastino scilicet sancti Martini, convenerunt magnates Angliæ crucesignati apud Norhamton, de itinere suo in Terram Sanctam arripiendo contrectaturi. Et ne per cavillationes Romanæ ecclesiæ honestum votum eorum impediretur, nec ad effusionem sanguinis Christiani vel in Græciam vel in Ytaliam, prout instillatum in auribus eorum fuerat, distorqueretur, juraverunt omnes se in Terram Sanctam in expeditionem ecclesiæ sanctæ Dei illo anno migraturos. Quorum primus juravit comes Ricardus, omnium aliorum primicerius, super altare majus in ecclesia Omnium Sanctorum, in medio civitatis. Et post illum, comes G[ilebertus] Marescallus, si possit antea cum rege concordari, idem repetiit sacramentum. Cui comes R[icardus], "Non iccirco omittas, carissime sororie; " hoc enim onus mihi assumo." Post ipsum Ricardus Suard, et post eum Henricus de Trublevilla; et deinde nobiles multi, quos longum esset dinumerare. Qui omnes uno[4] humero et animo se ad obsequium [crucis] viriliter accinxerunt.

[1] Hatfield Peverell, Essex.

[2] This clause is added in the margin. It is not in C.

[3] MS. Cott. Nero D. 1, f. 167. The above mark is not, however, found there.

[4] C. ins. *numero*.

De constantia domini imperatoris Fretherici in sua, hac magna papali et suorum persecutione, quæ potius dici potest inconstantia. A.D. 1239.

Diebus etiam illis, videns dominus Papa robur et constantiam imperatoris nondum enervatam sibi et Romanæ ecclesiæ nondum incurvari, misit per totam Alemanniam prælatis magnificis et alias manentibus epistolas prolixas commonitorias, et præcepit districte ut omnes insurgerent in dominum suum imperatorem, Deo et ecclesiæ Romanæ rebellem, et eundem magnis convitiis in literis diffamavit. Absolvit etiam omnes, qui eidem fidelitatis juramento tenebantur astricti, persuadens ut essent in infidelitate fideles, in inobedientia obedientes. Sed tantum promeruit Romanæ ecclesiæ improbitas omnibus execranda, quod a nullis vel a paucis meruit papalis auctoritas exaudiri. Action of the Pope against the emperor.

De desolatione Bononiensium, et aliorum fautorum Papæ.

In ejusdem anni æstate, scilicet circa finem autumpni, dominus imperator volens Mediolanensibus proditoribus suis Bononiensium auxilia præcludere, in Bononienses impetum fecit formidabilem. Volebant enim in favorem Papæ et Mediolanensium suorum exire ad debellandum exercitum imperialem, cum ecce repente exeuntibus occurrit imperator, et suos inter cives et civitatem armatos interposuit, et civium cuneos terribiliter subito dissipavit. Qui fugientes, per quædam diverticula cupientes ad urbem remeare, sese in amnem, quem transire necesse habebant, præcipitarunt; ita ut plures submersi quam in ore gladii cæsi miserabiliter perierunt. Deinde dominus imperator, postquam Bononienses illi dextras dederunt, qui in civitate remanserunt, direxit suorum armatorum legiones versus Mediolanum. Et in brevi temporis spatio f. 129 *b*. *Impertinens Anglis.* Attack on Bologna by the emperor.

A.D. 1239. He advances against Milan.

fossata sua, quibus se Mediolanenses undique cinxerant, erectis machinis et applicatis pontibus multis, cum suo exercitu transiit numeroso. Unde timor et tremor cives invasit inopinabilis, et audito Bononiensium infortunio, gemitus gemitibus cumularunt. Unde negotium illud ad votum consummasset, nisi mota per Papam periculosa perturbatio ad partes ulteriores provocatum dominum imperatorem transtulisset. Quod comperientes, cives facti animosiores extulerunt caput, et per vicinia discurrentes castra imperialia obsederunt. Et per quendam legatum,[1] quem ad consolationem eorum illuc dominus Papa miserat, solidati, Ferrariam obsederunt, hostiliter vallaverunt; nec ab eis, nisi se absolute redderent, satisfactionem admiserunt obsessorum, hoc legato persuadente et cives ad hoc Mediolanenses immisericorditer compellente.

The Milanese besiege Ferrara.

Relicks discovered.

Tunc etiam inventus est quidam sociorum sancti Oswini.

Quomodo rex quendam priorem natione Britonem intrusit in conventum Wintoniensis ecclesiæ.

Vacat.

Oppression of the church of Winchester.

Circa idem tempus rex vehementer oppressit ecclesiam Wintoniensem, et quendam[2] alienigenam, contra voluntatem totius conventus, in eandem violenter intrusit, ut[3] præesset conventui. Qui inordinate se gerens, timore Dei postposito, omnia subvertit, omnes pervertit; et thesaurum ecclesiæ dilapidando, soli regi placere cupiebat. Unde libera electio monachorum, dum idem prior adulterinus fere medietatem *stellarum* secum *cauda sua traxit,* periclitabatur, et multorum corda ad electionem Willelmi avunculi reginæ in epi-

Apoc. xii. 4.

[1] Gregory de Montelongo, v. Chronicon de rebus in Italia gestis (ed. Huillard-Bréholles, Paris, 1856), p. 182.

[2] *quendam alienigenam*] cuidam alienigenæ, B. His name was Andrew. See the Tewkesbury Annals, Annal. Monast., i. 112, 132; and the Waverley Annals, id. ii. 323.

[3] *ut . . conventui*] In the margin. Not in C.

scopum corrumpendo inclinavit. Rex enim ad hoc summo nisu anhelabat. A.D. 1239.

De lugubri morte Willelmi electi Leodiensis, procuratoris Valentini, qui ad episcopatum Wintoniensem anhelabat.

Omnium Sanctorum imminente festivitate, cum Willelmus electus Valentinus, de quo superius fecimus mentionem, a domino Papa impetrasset ut in episcopum Leodiensem eligeretur et episcopatum Wintoniensem optineret, apud Viterbium potionatus, ut dicitur, diem clausit extremum, die [1] Omnium Sanctorum, procurante magistro Laurentio Anglico, sed postmodum eo rite purgato. Quod cum Papa audisset, doluit nimis, quia proposuit de ipso facere ducem militiæ suæ in guerra sua contra imperatorem, et iccirco eundem quasi monstrum spirituale et beluam multorum capitum effecerat. Novit eum ad stragem strenuum, ad cædem pronum, ad incendia protervum, magistrum regis Angliæ, amicum regis Francorum, sororium utriusque, fratrem reginarum, fratrem comitis Sabaldiæ, et aliis multis vel affinitate vel consanguinitate confœderatum. Sed hæc mors inopinata omne hoc propositum transmutavit. Death of William elect of Valence by poison at Viterbo, Nov. 1.

Quomodo inconsolabiliter doluit dominus rex pro morte Willelmi electi Valentini.

Rex autem, cum hos lugubres rumores audivit, non se præ dolore capiens, scidit vestimenta sua, et ea projecit in ignem; et rugitum magnum emittens, noluit alicujus admittere consolationem. Regina quoque, quam causa familiarior [2] stimulavit, funus fraternum deflevit tempore diuturno. Grief of the king and queen.

---

[1] *die . . purgato*] In the margin. | [2] *familiarior*] familior, B.

A.D. 1239. Deaths of Aveline countess of Albemarle and of Henry de Trubleville.

Et circa idem tempus obiit Avelina,[1] mulier admirabilis pulchritudinis, comitissa Aubemarliæ. Et duodecimo kalendas Januarii obiit[2] strenuissimus miles dominus Henricus de Trublevilla, in expeditionibus vir expertus et eruditus.

Quomodo Papa et curia Romana elegerunt in imperatorem Robertum fratrem regis Francorum; quod tamen ipse R[obertus] et totum consilium Franciæ constanter renuit.

Impertinens Anglorum historiæ usque huc

Circa dierum illorum curricula dominus Papa scripsit regi Francorum, sollempnes eidem nuntios destinando, significans eidem, ut juberet epistolam suam coram ipso et toto baronagio Franciæ sollempniter et memoriter legi et intelligi. Cujus summa et tenor talis fuisse perhibetur.

Letter of Gregory IX. to Louis IX., mentioning the deposition of the emperor, and that he had elected Robert count of Artois in his place.

"Noverit[3] dilectus filius ecclesiæ spiritualis, illustris "rex, et totum Francorum baronagium, nos deliberatione et tractatu diligenti omnium fratrum nostrorum condempnasse, et a culmine imperiali abjudicasse "Frethericum dictum imperatorem; et Robertum comitem fratrem regis Francorum loco ipsius elegisse "substituendum, quem etiam omnibus nisibus ecclesia "non tantum Romana, sed universalis, duxit non "segniter adjuvandum et efficaciter promovendum. "Nullo igitur modo tantam sponte oblatam [dignitatem] apertis brachiis suscipere pigritemini, ad quam "opes et operam et opem abundanter effundemus "consequendam. Scelera enim prædicti Fretherici "multiplicia, sicut jam novit mundus, eundem irre"staurabiliter condempnarunt." Ad quod, inito consilio, circumspecta prudentia Francorum respondit;

[1] Daughter of Richard de Montfichet.

[2] A sword, with the point downwards, is represented in the margin.

[3] This letter was probably written in October, while the Pope was at Anagni. Potthast, Regest. Pont., p. 914.

" Quo spiritu vel ausu temerario Papa tantum prin- A.D. 1239.
" cipem, quo non est major, immo nec par inter Chris- Answer of the French
" tianos, non convictum vel confessum de objectis sibi nobles, re-
" criminibus, exhæredavit, et ab apice imperiali præ- fusing to accept the
" cipitavit? Qui si meritis suis exigentibus deponen- election,
" dus esset, non nisi per generale concilium cassandus till they have con-
" judicaretur. De transgressionibus suis non est hos- ferred with the em-
" tibus suis fides adhibenda, quorum Papa dinoscitur peror himself.
" esse capitalis. Nobis adhuc insons, immo bonus
" fuit vicinus, nec quid sinistri vidimus de eo in
" fidelitate sæculari vel fide catholica. Scimus autem,
" quod Domino nostro Jesu Christo fideliter militavit,
" marinis et bellicis se periculis confidenter opponens.
" Tantum religionis adhuc in Papa non invenimus.
" Immo qui eum debuit promovisse et Deo militan-
" tem protexisse, eum conatus est absentem confun-
" dere et nequiter supplantare. Nolumus nosmet ipsos
" in tanta pericula præcipitare, ut ipsum F[retheri-
" cum] tam potentem impugnemus, quem tot regna
" contra nos juvabunt, et causa justa præstabit admi-
" niculum. Quid ad Romanos de prodiga sanguinis
" nostri effusione, dummodo suæ iræ satisfaceremus?
" Si eum per nos et alios devicerit, omnes principes
" mundi conculcabit, sumens cornua jactantiæ et
" superbiam, quoniam ipsum Frethericum magnum
" imperatorem contriverit. Sed ne in vacuum Papale
" mandatum videamur suscepisse, licet magis constet
" hoc ob odium imperatoris quam nostri dilectionem
" ab ecclesia Romana derivasse, mittemus nuntios
" prudentes ex nobis ad imperatorem, qui quomodo
" de fide catholica sentiat diligenter inquirant, nos
" super hoc certificaturos. Et si nil nisi sanum inve- f. 130.
" nerint, cur infestandus est? Sin autem, et ipsum,
" immo etiam ipsum Papam, si male de Deo senserit,
" vel quemlibet mortalium usque ad internecionem
" persequemur."

A.D. 1239. Interview of the French ambassadors with the emperor.

Quæ cum audierunt nuntii Papales, confusi recesserunt. Adierunt igitur dominum imperatorem Francorum nuntii sollempnes, ipsi mandata quæ a domino Papa receperunt seriatim nuntiaturi. Quod cum audisset dominus imperator, de immanitate odii stupefactus, respondit, se esse virum catholicum, Christianum, sane de omnibus orthodoxæ fidei articulis sentientem. Et addidit; "Non placeat Domino meo Jesu Christo, " ut unquam recedam a fide magnificorum patrum et " antecessorum, sequens vestigia perditorum. Judicet " autem Dominus inter me et ipsum, qui me ita " per orbem tam nequiter diffamavit." Et tendens manus in cælum, lacrimis abortis, singultando exclamavit; "Deus ultionum Dominus reddat ei retributi- " onem." Et conversus ad nuntios, ait; "Amici mei, " et vicini carissimi, vere, quicquid dicat inimicus " meus, sititor sanguinis mei et honoris subversor, " credo sicut alius Christianus; et si guerram mihi " movere disponitis, non miremini si me defendam ab " insurgentibus in me. Spero enim, quod Deus pro- " tector innocentum me potenter liberabit. Novit " enim Dominus, quod Papa in favorem mihi rebellium, " præcipue Mediolanensium hæreticorum, contra me " levat calcaneum et insurgit iracundus. Sed vobis " totus in gratiarum actiones[1] assurgo, quod voluistis " ante assensum per responsionem meam de præsenti " causa certificari." Ad hæc nuntii; "Nolit Dominus " ut unquam ascendat in cor nostrum ut aliquem " Christianum sine manifesta causa impugnemus. Nec " nos pulsat ambitio; credimus enim dominum nostrum " regem Galliæ, quem linea regii sanguinis provexit " ad sceptra Francorum regenda, excellentiorem esse " aliquo imperatore, quem sola provehit electio volun- " taria; sufficit domino comiti R[oberto], fratrem esse

[1] B. repeats *totus*.

" tanti regis." Et his dictis, cum dilectione et gratia imperiali recesserunt; et sic in hoc proposito conatus Papalis irritus. A.D. 1239. The Pope's scheme prevented.

Quomodo dominus Papa cum summa diligentia pecuniam collegit. Nec unquam de orationibus vel missis vel elemosinis pro ipsius tribulatione et ecclesiæ periculis erogandis fecit mentionem.

Persuasit interea dominus Papa et per Prædicatorum et Minorum ministerium procuravit multiformibus argumentis, ut sibi pecuniam undecunque abrasam in detrimentum imperatoris adquirerent. Et facti sunt eo tempore Prædicatores et Minores regum consiliarii et nuntii speciales, ut sicut quondam *mollibus* induti *in domibus regum* erant, ita tunc qui vilibus vestiebantur, in domibus, cameris, et palatiis essent principum. Money collected by the Pope against the emperor. S. Matt. xi. 8.

Vocavit dominus rex tunc temporis fratrem J[ohannem] de Sancto Ægidio ad consilium suum. Admirati sunt multi, quod preces fidelium non curavit dominus Papa, sicut[1] legitur de Petro servato in carcere. John of S. Giles made councillor. Act. xii. 5.

Quomodo persuasit dominus imperator ne crucesignati transfretarent.

Consuluit[2] autem per epistolas suas dominus imperator universitati crucesignatorum, quod licet parati essent, et grave illis videretur, patienter tamen expectarent; nec iter Jerosolimitanum arriperent, donec quiescente spiritu iracundiæ Papalis, gaudens eos et concomitaretur, quia parata fuit contra eos Orientalium ad certamen armatorum infinita multitudo. Quod cum alii contempsissent, indignans imperator prohibuit The emperor persuades the crusaders to delay their start.

[1] *sicut . . . carcere*] Introduced in the margin. It is not in C.

[2] *Consuluit*] Consiluit, B. C. is correct.

A.D. 1239. The emperor refuses to sell victuals to the French army.

ne exercitui Francorum victualia de terris suis uberrimis finitimis, Apulia scilicet et Cipro,[1] et aliis terris suis venalia ministrarentur, vel sub ulla forma transportarentur. Quo audito, Saraceni caput extulerunt; et Christianis assumpta audacia dampna multa in corporibus et possessionibus intulerunt, incendia et strages audacter exercentes. Et ad cumulum dolorum Græcia suum antipapam Germanum contra Romanam ecclesiam erexit. Et dominus imperator fratrem Helyam contra Papam opposuit, qui summus minister fuit aliquando ordinis Minorum et prædicator nominatissimus; et sic cœperunt mala multiplicari super faciem terræ; absolvit enim quos dominus Papa ligavit anathemate, et generatum est scandalum in ecclesia. Illo enim summo procuratore machinante, ecclesia Romana super usuris et simonia et rapinis variis reddebatur infamis, et filii in privignos convertebantur. Asserebat etiam ipse prædictus frater Helyas dominum Papam contra jura imperii debacchari, pecuniam tantummodo sitire et variis argumentis extorquere; preces, missas, processiones, jejunia, quæ solent oppressos a persecutionibus liberare, non curare; sicut scriptum est, *Petrus autem servabatur in carcere, oratio autem fiebat ab ecclesia sine intermissione pro eo;* fraudem etiam facere de pecunia collecta ad succursum Terræ Sanctæ; scripta[2] etiam ad beneplacitum suum in camera sua bullare clam et sine fratrum assensu, et etiam cedulas vacuas sed bullatas multas nuntiis suis tradere, ut in eis quod eis foret beneplacitum scriptitarent, quod erat horribile; et alia multa enormia imposuit domino Papæ, *ponens os suum in cælo.* Propter quod dominus Papa eundem Helyam excommunicavit.

Opposition to the Pope by archbishop Germanus, and by Helias, minister of the Franciscans.

Act. xii. 5.

Ps. lxxii. 9.

---

[1] *Cipro*] Cipri, B.

[2] *scripta . . . horribile*] In the margin.

Quomodo ejecti sunt ignominiose a consilio regis magister Simon Normannus et frater Galfridus Templarius. A.D. 1239.

Anno etiam eodem, dum festa Paschalia cum gaudio ducerentur, versa est in luctum cithara magistri Simonis Normanni, et solempnitas in lamenta; qui diu antea non tantum regni regiique sigilli magister fuit, immo et regis et aulicorum rector fuerat et dispositor, ad cujus nutum omnia negotia tractabantur, *metens ubi non seminavit, homo austerus,* nullius gratiam meritis adipiscens, se supra se gerens, omnium[1] nobilium indignationem et odium in se diatim provocarat. Cujus cum insolentem superbiam rex amplius tolerare non poterat, eum jussit a curia sua expelli, ejectis a conclavi regio clitellis suis, cum lectisterniis et libris et indumentis preciosis. Ablatum est insuper ab eo sigillum regium, et commissum domino Ricardo abbati Eveshamiæ, viro fideli et prudenti et in agendis circumspecto. Simili quoque spiritu exagitatus rex fratrem Galfridum Templarium a curia, quod multi desiderabant, præcepit amoveri. Seminarium[2] et causa præcipua fuit hujus iræ regiæ, quod idem Simon noluit consignare quoddam detestabile scriptum contra coronam domini regis confectum, cujus tenor talis fuit, ut comes Flandriæ Thomas perciperet de quolibet sacco lanæ delatæ ab Anglia per partes suas theloneum; scilicet de quolibet sacco quatuor denarios. Nec Galfridus Templarius huic enormi facto consensit, licet rex ad hoc avide nimis anhelaverit.

Simon the Norman and Geoffrey the Templar banished from the king's council. S. Luc. xix. 22.

The seal given to Richard abbat of Evesham.

Nota causam in margine libri inferiori scriptam.

---

[1] *omnium . . provocarat*] In the margin.

[2] *Seminarium . . anhelaverit*] At the foot of the page. It is in the text in C.

A.D. 1239. *Quomodo monachi Wintonienses impetrarunt a Papa ut electionem haberent liberam, nec cogerentur a rege eligere alienum.*

The monks of Winchester obtain the right of free election from the Pope.

Diebus quoque eisdem, monachi Wintonienses a Romana curia redeuntes a domino Papa impetrarunt, ut nullam alienigenam personam et invisam universitati regni per regis acerbam instantiam vel imperiosas ejus preces in suarum animarum custodem et episcopum eligerent; sed rite, ut justum et canonicum est, quemcunque viderent idoneum, libere et sine exactione in suum antistitem sumerent et pastorem.

Anger of the king.

Quapropter dominus rex in vehementem iram excanduit, quasi non potens invenire Angligenam illi episcopatui sufficientem. Et ex tunc prior ille,[1] quem rex intruserat, diligentem curam adhibuit ut constantiam monachorum enervaret et eorum, qui pro ecclesia hactenus viriliter steterant, concordem unitatem dissiparet.

Qualiter imperator iter suum versus urbem direxit.

Anglorum historiæ impertinens usque ad hoc signum ▽

The emperor advances to Rome.

Sub illis etiam diebus, cum vidisset dominus imperator quod Papa non tantum sanguinem suum sitiret avidissime, immo in favorem rebellium Mediolanensium hæreticorum ad ejusdem vilissimam dejectionem anhelaret, relicto et ad horam suspenso belli quod proposuerat negotio, urbi, ut terribilior suis appareret, audacter cœpit appropinquare. Cui adventanti occurrerunt quasi domino suo Viterbienses, cum aliis nobilium civitatum potentatibus et civibus reverenter cum honore, et cum numerosa Romanorum multitudine. Sicut ex tenore epistolæ imperialis transmissæ regi Angliæ[2] colligi potest manifeste.

---

[1] Andrew. See above p. 622.

[2] *missæ* is here inserted between the lines. It is in the text in C.

Literæ imperiales directæ regi H[enrico] Anglorum. A.D. 1239.

"Frethericus[1] Dei gratia Romanorum imperator, semper Augustus, Jerusalem et Siciliæ rex, illustri regi Anglorum, dilecto sororio suo, salutem et sinceræ dilectionis affectum. Triplex doloris aculeus, qui cor nostrum cotidie pungit et stimulat, jam nos ultra flere non patitur, quin dolor intrinsecus prorumpat in gemitus et gemitus exeat in clamores, dum per dissensionis novæ materiam, ad quam universalis ecclesiæ rector et pontifex violenta nos quadam compulsione coegit, catholicæ fidei detrimenta cognoscimus, eclipsim justitiæ manifeste perspicimus, et Terræ Sanctæ dispendium miserabiliter deploramus. Sed illa non minus angustia perurgemur, quod Hely sacerdotis oculi caligantes nullum hujusmodi peri- 1 Reg. iii. culorum aspiciunt; sed tanta circa nos iracundia 2. commovetur, tanta circa Mediolanenses et eorum fautores rebelles imperii dilectione perstringitur, ut orbe toto dubii successus eventibus vel fortunæ periculis potius prorsus exposito, ad conculcandam imperii sacri justitiam et Mediolanensium rebellium nostrorum auxilium totus assurgat. Nec nos super hoc læsæ conscientiæ stimulo pungimur, nec lædentis famæ judicium expectamus, quin, a multis retro temporibus periculorum istorum omnium divina quadam inspiratione præsagi, præsens semper evitaverimus scandalum. Istius summi pontificis gratiam omni quocunque potuimus ingenio, licet frustra, laboravimus optinere, personæ nostræ non parcendo laboribus, rerum nostrarum non cavendo dispendiis, et persæpe fidelium nostrorum vitam pro suis et ecclesiæ Romanæ subsidiis liberaliter exponendo. Sed, quod dolentes referimus, nihil penitus cepimus toto tempore laborantes, nullam ab ipso pro nostris obsequiis affectionem

Letter of Frederick II. to Henry III. complaining of the Pope. f. 130 *b*.

[1] This letter will be found in MS. Harl. 325, f. 321.

A.D. 1239. Letter of Frederick II. to Henry III. complaining of the Pope.

" retulimus; semper se contrarium nobis posuit, semper " imperii sacri profectibus obviavit; immo quod crudelius ab omnibus debet reputari, existentibus nobis in " ecclesiæ sanctæ subsidiis apud eum, civitatem Castellæ[1] subtraxit imperio, prout per literas suas, quas " Castellani nobis noviter assignarunt, manifeste probatur.[2] Nihil tunc temporis etiam potuimus ab ipso de " cunctis petitionibus nostris nobis et imperio favorabile reportare. Legato,[3] quem tunc ipso tempore pro " nobis se misisse dixit in Syriam, ut Aconensium et " quorundam regni Jerosolimitani nobilium nobis et " filio[4] illatas injurias emendaret, auctoritatem omnem " per contrarias latentes literas subsequenter ademit. " Eodemmetipso tempore Mediolanensibus ne contra " fideles imperii Cremonenses insurgerent, nec Florentinis ne Senenses fideles nostros offenderent, potui- " mus aliquas literas optinere; cum nobis in auxilium " ipsorum, ne indefensam dimitteremus ecclesiam, pro- " cedendi licentiam denegaret. In Germaniam deinde " procedentibus nobis ad primogeniti filii[5] nostri mali- " tiam reprimendam, favorem omnem promisit ore " tenus; sed per nuntium suum literas de credentia " deferentem principibus nostris nobiscum præsentibus " in curia Maguntina sub omni qua potuit attesta- " tione latenter injunxit, ne [in] electionem filii[4] nostri " minoris vel cujuslibet de domo et sanguine nostro " modo quolibet consentirent. Processum nostrum de- " inde in Ytaliam ad reformandum imperium in eadem " per literas et nuntios suos, præsertim episcopum " Prænestinum qui Placentiam et Mantuam omni qua " potuit calliditatis fraude subjunxit, prout scivit et " potuit, præpedivit. Tandem cum, post optentam " faciente Domino de Mediolanensium strage victoriam,

[1] Città di Castello.
[2] *probatur*] probarunt, B.
[3] Thierry, Archbishop of Ravenna.
[4] Conrad.
[5] Henry.

A.D. 1239. Letter of Frederick II. to Henry III. complaining of the Pope.

" prodesse sibi furtivas hujusmodi legationes et literas
" non videret, ense nostræ justitiæ suæ nequitiæ frau-
" dibus prævalente, processibus nostris cœpit apertio-
" ribus obstaculis obviare, manifestius inhibendo civi-
" tatibus et nobilibus marchiæ Anchonitæ et vallis
" Spoleti, de quibus auxiliari tenebatur imperio, non
" nocere, ne in Lumbardiam venire vel mittere milites
" attemptarent. Achonitanis etiam et aliis locis ma-
" ritimis sub excommunicationis pœna et bannio
" decem milium marcarum injunxit, ut Venetis excel-
" lentiæ nostræ rebellibus, contra mandatum et inter-
" dictum nostrum, quæque necessaria ministrarent;
" prout hæc omnia per literas suas evidentissime com-
" probantur. Aliquibus etiam nobilibus marchiæ Ter-
" visiæ, quos imperii fide debiles et vacillantes effe-
" cerat, literas destinavit, ut a nobis manifeste rece-
" derent, pro certo scituris, quod nisi[1] ordinationi et
" mandato suo negotium Lombardiæ vellemus præcise
" committere, contra nos excommunicationis senten-
" tiam fulminaret. Super quibus omnibus dilectorum
" principum et aliorum fidelium nostrorum communi-
" cato consilio, qui nobis in obsidione Brixiæ tunc
" temporis assistebant, volentes, ut diximus, inter nos
" et ecclesiam scandalum præcavere, sollempnes legatos
" nostros ad sedem Apostolicam duximus transmitten-
" dos; per quos et de quibusdam aliis frivolis, quæ in
" regno nostro Siciliæ contra jus et libertatem ecclesiæ
" attemptata dicebat, satisfactionem optulimus, et de-
" sideratam inter nos et ecclesiam unionem, nuntiis et
" mutuis cautionibus roborandam, multotiens dudum a
" nobis per innumerabiles nuntios expetitam, denuo
" repetivimus per eosdem. Quam cum libenter affec-
" tare se diceret, modum cautionis et formam judicio
" nostro committens, nuntiis nostris et suis cum unionis
" et pacis concessæ fiducia redeuntibus ad nos alacri-

[1] *nisi*] vero, B.

A.D. 1239. Letter of Frederick II. to Henry III. complaining of the Pope.

" ter omnino celatis, Gregorio de Montelongo, quem
" pridem in Lombardiam suspectum nobis et nostris
" simplicem nuntium habebamus, et quem de regione
" ipsa promiserat revocare, contra nos et nostros in
" eadem provincia legationis officium plene commisit.
" Ad majoris quoque coaggerationem nequitiæ, dum
" nos propter unionis promissæ fiduciam reportaret
" incautos, per quosdam principes et fideles nostros
" admoneri mandavit super quibusdam gravaminibus,
" quæ in regno nostro Siciliæ et urbe Romana contra
" se et ecclesiam per nostros officiales et nuntios illata
" dicebat. Ad quæ omnia cum de ipsorum admonito-
" rum, nec [1] minus aliorum quamplurium religiosorum,
" judicio serenitas nostra plenissime respondisset, re-
" sponsionibus singulis ad singula capitula non con-
" tenti, verbum generale subjunximus; quod voluntа-
" tem et responsionem nostram in singulis suo judicio
" committebamus, et totum, prout hæc quamplurium
" prælatorum omni fide dignorum literis et testimonio
" manifeste comprobantur. Et cum super his omni-
" bus, nuntios nostros super responsionibus ipsis et
" satisfactione plenaria facienda, plena nostri culminis
" auctoritate munitos, ad ejus [præsentiam [2] mitteremus,
" iste rector universalis ecclesiæ, non expectatis eisdem
" per quorum adventum præsciverat iniquitatem] pro-
" cessus sui faciente astutia præcidendam, contra nos
March 20. " die Palmarum, qui processibus talibus est prorsus
" insolitus, contra morem ecclesiæ, perperam et inju-
" riose processit. Nos autem, qui processum hujus-
" modi temeritate plenum et justitia vacuum habeba-
" mus, ad fratres suos literas et legatos transmisimus,
" generale petentes concilium convocari, in quo judicis
" corrupti nequitiam ac imperii nostri justitiam et in-
" nocentiam nostram argumentis arguere luce clariori-
" bus spondebamus. Super quo nedum quod justitiæ

[1] *nec*] ut, B.

[2] The words in brackets are from MS. Harl. 325, f. 322.

A.D. 1239. Letter of Frederick II. to Henry III. complaining of the Pope.

" nostræ delatum non [1] fuerit, immo contra omne jus
" gentium, quod violari legatos et nuntios non per-
" mittit, prædictos nuntios nostros episcopus iste, qui
" scribitur [episcopus] servus servorum Dei, turpissimo
" carceri mandavit intrudi. Attendite igitur et videte,
" si sunt ista facta Papalia, si sunt hæc opera sanctitatis;
" et si compositæ prædicationi conveniat in interitum
" mundi deducere, conculcare justitiam, et, dissimulatis
" fidelium oculorum nostrorum judiciis, secundum in-
" fidelium Mediolanensium faciem judicare. Sed nec
" in his omnibus, cum contra nos spiritu oris sui licet
" perperam procedebat, ad justum imperialis vindictæ
" judicium movebamur, quousque ad extremam inter-
" emptionem nostram et manifestam exhæredationem
" imperii se ostendit temporaliter prosilire; dum nobis
" in marchia Tervisina morantibus ad pacificandam
" eandem, quam ob dissentiones continuas et antiquas
" passim stragibus occisorum invenimus rubricatam,
" marchionem Estensem,[2] comitem [3] Sancti Bonefacii et
" alios nobiles regionis, qui ad suggestionem summi
" pontificis simul in necem nostram conjuraverant cum f. 131.
" civitate Tervisii, non modica data pecuniæ quanti-
" tate, fecit nobis et imperio rebellare. Civitatem
" nostram Ravennæ, per Paulum Transurarum [4] antea
" fidelissimum nobis, et factum postmodum per cor-
" ruptionem Papalis pecuniæ proditorem, tractante
" magistro [5] legato cardinali, tunc Marchiæ et imperio
" subtrahens, et ab eis sibi et ecclesiæ, tanquam prin-
" ceps et pontifex, sacramenta suscepit; stratas pub-
" licas per Marchiam et ducatum, quem ab imperio
" detinebat, nuntiis ad nos venientibus et necessaria
" nobis et exercitui nostro deferentibus, præcludi man-
" davit; adeo quod nonnullos ex eis, more prædonio
" bonis omnibus spoliatos, carceri mancipare præsump-

[1] *non*] So Harl. 325; ro, B.

[2] *Estensem*] extensam, B. This is Azzo, marquis of Este.

[3] Richard.

[4] *i.e.* Paul Traversaro.

[5] Probably James Pecoraria, bishop of Palestrina. MS. Harl. 325 has however *S.* before *cardinali.*

A.D. 1239. Letter of Frederick II. to Henry III. complaining of the Pope.

" sit; hæc omnia faciens, ut nos et milites nostros
" tam Ytalos quam Germanos vel fame perimeret,
" vel ab obsidione Mediolanensium et nostrorum de-
" populatione rebellium necessario revocaret. Quibus
" omnibus non contentus, contra nos et imperium se
" belli ducem et principem manifeste constituit, Me-
" diolanensium et aliorum infidelium proditorum cau-
" sam suam propriam faciens, et ipsorum negotium
" ad se manifeste convertens, præfectos Mediolanensis,
" immo verius Papalis exercitus, statuens loco sui
" G[regorium] de Montelongo prædictum, et fratrem
" Leonem[1] ministrum ordinis fratrum Minorum, qui
" non solum accincti gladiis et loricis induti falsas
" militum[2] imagines ostendebant, verum etiam præ-
" dicationi insistentes, Mediolanenses et alios, quicun-
" que nostram et nostrorum personam offenderent, a
" peccatis omnibus absolvebant. Hodie quidem præ-
" dicti legatus et frater contra nos et imperium se
" scribunt rectores et dominos, per quod evidenter
" datur intelligi, quod Papa non solum sit infidelium
" fautor, quos omnes pro majori parte publica mundi
" lingua testatur hæreticos, sed in præjudicium et ex-
" hæredationem imperii sibi Mediolani regimen et do-
" minium temporaliter usurpavit. Jam igitur ultra
" justo judicio tot provocati dispendiis, tot injuriis
" lacessiti, manus nostras continere nequivimus quin
" apprehenderemus arma et scutum, nostram et totius
" imperii causam contra publicum hostem publice,
" contra temporalem temporaliter prosequentes; filialem
" illi nequivimus amplius dilectionem ostendere, quia
" nedum quod affectionis paternæ dulcedinem nobis
" non redderet necdum injuriis exhæredationis affi-
" ceret, sed vitam nostram et sanguinem crudeliter
" sitiebat. Sed Liguriæ partibus, quæ in deditionem
" nostram venerant, militum et balistariorum præsidio,

[1] Leo de Perego, afterwards archbishop of Milan, v. Wadding. Annal. Minor. iii. p. 26.

[2] *militum*] In the margin.

A.D. 1239. Letter of Frederick II. to Henry III. complaining of the Pope.

" non sine multis ærarii nostri dispendiis prout ex-
" pedit comminutis, ac in peregrinatione Tusciæ multis
" imperii juribus reformatis, præmisso nihilominus
" H[ensio] semo[1] filio nostro, illustri regi Turrium
" et Galluris, sacri imperii in Ytalia legato ad Acho-
" nitanam Marchiam revocandam, nos personaliter
" versus ducatum Spoleti ac partes urbi vicinas, erec-
" tis aquilarum nostrarum victricibus signis, conver-
" timus, totam terram nostris processibus occurrentem
" usque Viterbium, civitatibus admodum paucis ex-
" ceptis, propter tam graves et infestos ingratitudinem
" et offensam ad jus et proprietatem imperii revocan-
" tes; a Viterbiensibus autem et locis ac civitatibus
" convicinis cum summa devotione recepti. Dum jam
" hosti et adversario nostram ostenderemus poten-
" tiam e vicino, timore terribili licet juste perterritus,
" cum[2] per seram pœnitentiam sibi non crederet posse
" consulere, in profundum desperationis immersus[3] ac
" viribus propriis omnino diffisus, Romano populo
" clamante nostrum ad urbem gratanter accessum, gar-
" ciones quosdam et vetulas, necnon et paucos admo-
" dum conductivos milites, veris præter solitum profusis
" lacrimis, exoravit, ut contra nos crucem assumerent,
" in sua prædicatione mentitus, quod nos ad eversio-
" nem Romanæ ecclesiæ ac violationem sacrarum reli-
" quiarum beatissimorum Apostolorum Petri et Pauli
" procedere nitebamur. Excuset igitur recto judicio
" magnificentia regia motum nostrum, ad quem nos
" adversarii nostri malignitas impulit, et quem ad
" conservandum non magis imperii quam omnium
" regum et principum terræ decus justitia persuasit.
" Vosque præ cæteris orbis regibus causam nostram
" tanto ferventiori favore debetis assumere tantoque
" securius confovere, quanto velut totius oneris et
" honoris nostri participes, ac per nos ad istarum om-

[1] *semo*] So Harl. 325, apparently meaning *natural son*; benō, B.

[2] *cum*] tamen, B.

[3] *immersus*] em'sus, B., and so Harl. 325.

A.D. 1239. " nium moderamen, si bene recolitis, confidenter as-
" sumpti, et ab adversa parte contempti, innocentiam
" nostram et imperii nostri justitiam puriori zelo ac
" sinceriori potestis conscientia confovere. Datum[1]
" Viterbii."

De terrore suborto in universo mundo, et de dedicationibus quarundam ecclesiarum in Anglia.

The Papal authority weakened throughout the world.

His igitur per orbem auditis et cognitis, fama domini Papæ et auctoritas magnam subiit ruinam et detrimentum; et subortum est scandalum, et cæperunt viri prudentes et sancti timere vehementer de ecclesiæ et domini Papæ et totius cleri honore, formidare ne Dominus in furore maximo populum suum insanabili vulnere sauciaret.

9 Aug. Dedications of English churches.

Circa idem tempus, scilicet quinto idus Augusti, die videlicet sancti Romani, dedicata est ecclesia conventualis Abendunensis ab[2] episcopo ejusdem loci diocesano, scilicet Sarisberiensi Roberto; et eodem tempore dedicata est similiter ecclesia de Welles.[3] Et eodem anno[4] dedicatæ sunt ecclesiæ Eveshamensis, Glovernensis, Theukeburiensis, Wicumbe,[5] Persore, Alencestrensis,[6] et multæ aliæ per regnum Angliæ. Et eodem anno nobilis vir Radulphus de Thoni[7] in mari obiit circa[8] festum sancti Michaelis. Circa eadem tempora persequente episcopo Lincolniensi canonicos suos, dum unus eorum sermonem faceret in populo, conquerendo dixit, " Et si taceamus, lapides
" pro nobis clamabunt," corruit opus lapideum novæ

Death of Ralph de Thony.

Fall of part of the tower of Lincoln cathedral.

---

[1] MS. Harl. 325 adds " xvi Mar-
" tii, xiii. indictione."

[2] *ab . . Roberto*] In the margin. C. has only *ab episcopo Sarum Roberto.*

[3] Par. has written *Lichef.* over *Welles.* C. has *Welles Lichef.*

[4] *anno*] tempore, C.

[5] Winchcomb.

[6] Alcester.

[7] *Thoni*] So C.; Tohoni, B.

[8] *circa . . . Michaelis*] In the margin.

turris ecclesiæ[1] Lincolniensis, homines[2] qui sub ipsa erant conterendo, qua ruina tota ecclesia commota et deteriorata est; et hoc factum est quasi in triste præsagium.[3] Sed episcopus manum correctionis efficaciter apponere satagebat. A.D. 1239.

Quomodo rege Hungariæ confœderato cum quibusdam aliis regibus victi sunt Tartari.

Defeat of the Tartars in Hungary.

Sub illius temporis spatio Tartari, gentes inhumanæ, qui stragem magnam exercuerant et Christianorum jam fines in manu hostili invaserant, in majori Hungaria discurrendo, victi recesserunt. Maxima autem pars eorum in manu fortitudinis et ore gladii cecidit trucidata, obviantibus eis in virtute Spiritus Sancti quinque regibus Christianis et Sarracenis ad hoc confœderatis. Post quorum internecionem rex Daciæ[4] et rex Hungariæ[5] fines per prædictos Tartaros quasi in desertum redactos fecerunt Christianis populis, quos illuc miserant, inhabitari. De quibus ex sola Dacia naves plusquam quadraginta exierunt.

Christians sent to inhabit the lands ravaged by them.

Origo infamiæ imperatoris.

Eodem anno, mons Cassinus inexpugnabilis captus est a fidelibus[6] imperatoris.

Quomodo in obsidione Sibillæ magnæ civitatis Hispaniæ confusus est rex Castellæ.

Impertinens Anglorum historiæ.

Eodemque anno capta Valentia magna in Hyspania a rege Castellæ, transiit idem rex ulterius, ut famosissimam civitatem Sibillam obsideret; et ex præteritis sumens felicitatis argumentum continuandæ, civitatem vallans obsidione cives viriliter expugnavit. Et cum

Siege of Seville by Ferdinand III. of Castile.

[1] *ecclesiæ Lincolniensis*] In the margin.

[2] *homines*] tres, Annal. Dunstap., Annal. Monast., iii. 149.

[3] This has been already partially told above, p. 529.

[4] Waldemar II.

[5] Bela IV.

[6] *i.e.*, Robert Guischard. See above, p. 538.

A.D. 1239. Craft of Seville against Ferdinand III.

una dierum, dispositis militaribus legionibus, cives funestis insultibus aggressus [esset], exiit de civitate princeps ipsius civitatis, sub forma pacis promittens reddere civitatem ipsi regi ea conditione ut vitam habere cives permitterentur. Quod totum in dolo factum est. Rogabat etiam instanter, ut statim civitatem quasi suam intraret, homagium ab eis, quibus serenitas parcere vellet, accepturus; cujus verbis et lacrimosis singultibus cum fidem adhiberet rex, civitatem intravit. Sed cives, statim clausis januis et subtractis pontibus,[1] ipsum regem, paucis suorum comitibus armatis stipatum et nil tale veritum, gladiis eductis circumdederunt. Illi vero improvisi circumspicientes se fraudulenter circumveniri, et rem pro capite agi, hostibus quam potuerunt reddiderunt retributionem superbis. Sed diutius, multiplicatis hostibus, cum jam pondus belli sustinere non valerent, cogitantes illud Propheticum in oratione, *Domine salvum fac regem*, dominum per posticum quendam indempnem dimiserunt. Ille autem ad exercitum suum vix elapsus per posticum rediit, et invenit eundem ab hostibus ex adverso venientibus, sicut a proditoribus prælocutum fuerat, in magna parte mutilatum. Sed viso rege suo, quem viderant corpore integrum, resumptis viribus de suis hostibus triumpharunt. Inclusi vero, de inimicorum suorum sanguine cruentati, trucidati sunt vel carceri mancipati. Rex vero, cum his qui sibi relicti fuerant, reversus est inglorius in regionem suam, ad certamen idem cautior et fortior.

His narrow escape.

Ps. xix. 10.

f. 131 *b*.

[1] B. ins. *in*.

END OF VOL. III.